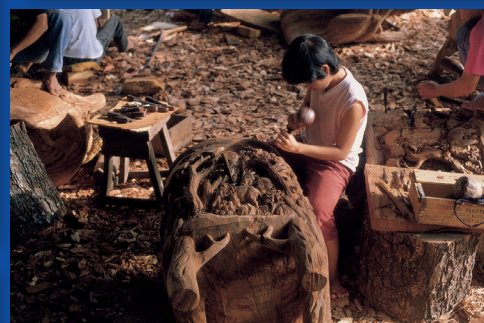

รายงานการติดตามประเมินผล 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
กรกฎาคม 2552

คำนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ซึ่งได้ประกาศใช้มาตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2549 ได้กำหนด **“วิสัยทัศน์ประเทศไทย”** เพื่อมุ่งพัฒนาสู่ **“สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน”** (Green and Happiness Society) โดยแนวทางการพัฒนายึดแนวปฏิบัติตาม**ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** ควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่ยึด**คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา** อย่างจริงจัง และเป็นแผนที่เน้นการประยุกต์ใช้**ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**ในการขับเคลื่อนการพัฒนาทุกภาคส่วน เพื่อให้การพัฒนาประเทศเกิดความสมดุล เป็นธรรมและยั่งยืน

โดยที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้มีการติดตามประเมินผลการผลักดันแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ พร้อมทั้งการพัฒนาดัชนีเพื่อวัดผลความสำเร็จที่เกิดขึ้น และได้รายงานสู่สาธารณะอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันการดำเนินงานภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ดังกล่าว ได้ผ่านพ้นมา 2 ปีแล้ว สศช. จึงได้จัดทำรายงานการติดตามประเมินผล 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 โดยให้ความสำคัญกับการติดตามผลการดำเนินงานใน 3 ส่วน คือ **ส่วนที่ 1** : เป็นการวัดผลสำเร็จของการพัฒนา โดยอาศัยดัชนีที่ สศช. ได้พัฒนาขึ้นภายใต้กรอบวิสัยทัศน์และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทย **ส่วนที่ 2** : เป็นการติดตามการแปลงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ไปสู่การปฏิบัติ และ **ส่วนที่ 3** : เป็นการติดตามประเมินผลยุทธศาสตร์การพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้า การเปลี่ยนแปลง และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาในระยะ 2 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 และใช้ประโยชน์ในการจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาประเทศในระยะต่อไปได้อย่างเหมาะสม

สำนักงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสาร **“รายงานการติดตามประเมินผล 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ”** ฉบับนี้ จะช่วยสร้างความรู้ ความเข้าใจถึงผลการพัฒนาประเทศ และนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศให้เกิดขึ้นกับทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อมุ่งสู่การร่วมสร้างสังคมไทยให้อยู่เย็นเป็นสุขได้อย่างยั่งยืนในระยะต่อไป

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สรุปสำหรับผู้บริหาร

ส่วนที่ 1 : ผลสำเร็จของการพัฒนาในระยะ 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

บทที่ 1 ผลการพัฒนาในระยะ 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

1	การติดตามประเมินผลแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10	1-1
2	ความก้าวหน้าการพัฒนาในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10	1-3
3	สรุปและข้อเสนอแนะ	1-13

บทที่ 2 ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

1	สถานการณ์ก่อนการประกาศใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10	2-1
2	ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทย : การเปลี่ยนแปลงในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10	2-2
3	สถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยพื้นฐานที่สร้างความ อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทย	2-4
4	สรุปและประเด็นเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนสังคมไทยสู่ความ อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน	2-28

ส่วนที่ 2 : การแปลงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ไปสู่การปฏิบัติ

1	การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ	1
2	การนำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ไปใช้พัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศ	15

ส่วนที่ 3 : การติดตามประเมินผลยุทธศาสตร์การพัฒนากายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

บทที่ 1	ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้	
1	บทนำ	1-1
2	ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้	1-3
3	ผลการดำเนินงานที่สำคัญ	1-14
4	ประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไป	1-27
บทที่ 2	ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ	
1	บทนำ	2-1
2	ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมไทยให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ	2-2
3	ผลการดำเนินงานที่สำคัญ	2-11
4	ประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไป	2-25
บทที่ 3	ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน	
1	บทนำ	3-1
2	ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน	3-3
3	ผลการดำเนินงานที่สำคัญ	3-25
4	ประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไป	3-56

**บทที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนাবนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้าง
ความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม**

1	บทนำ	4-1
2	ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์การพัฒนাবนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้าง
ความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	4-3
3	ผลการดำเนินงานที่สำคัญ	4-9
4	ประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไป	4-15

บทที่ 5 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ

1	บทนำ	5-1
2	ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศโดยรวม	5-5
3	ผลการดำเนินงานที่สำคัญ	5-19
4	ประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไป	5-45

ស រុ ប សំអ្របដ្ឋបរិអារ

สรุปสำหรับผู้บริหาร

1

การติดตามประเมินผล 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2554) เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะปานกลางที่สอดคล้องกับ “วิสัยทัศน์ประเทศไทย” ที่มุ่งพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวปฏิบัติควบคู่กับการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่ยึดคนเป็นศูนย์กลาง โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการสร้างความแข็งแกร่งของระบบและโครงสร้างต่างๆ ภายในประเทศให้สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น และสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและบริหารการพัฒนาประเทศให้อยู่บนหลักธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย เพื่อนำไปสู่สันติสุขและความยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพทั้ง 3 ทุนในการกำหนดยุทธศาสตร์ โดยการพัฒนาทุนทางสังคม มียุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศรองรับ การพัฒนาทุนทางเศรษฐกิจ มียุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืนรองรับ และการพัฒนาทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มียุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมรองรับ และเสริมสร้างระบบโครงสร้าง กลไกและกระบวนการบริหารพัฒนาประเทศให้อยู่บนหลักธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย โดยมียุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศรองรับ

การพัฒนาประเทศในช่วงปี 2550 – 2551 ซึ่งเป็นระยะ 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงหลายประการ ซึ่งเป็นทั้งโอกาส ข้อยกจำกัดและผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศที่สำคัญ อาทิ วิกฤตเศรษฐกิจโลก การเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ และสถานการณ์ความผันผวนทางการเมืองภายในประเทศ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ ในช่วงเวลา 2 ปีของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้จัดทำรายงานการติดตามประเมินผลการพัฒนาประเทศในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ขึ้น เพื่อติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยดำเนินการติดตามประเมินผลใน 3 ส่วนที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง : เป็นการประเมินผลการบรรลุเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 และการประเมินผลกระทบการพัฒนา โดยใช้ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย เพื่อให้ทราบว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา มีผลกระทบต่อความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทย หรือไม่ เพียงใด

ส่วนที่สอง : เป็นการติดตามความก้าวหน้าการแปลงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ การปฏิบัติของภาคีพัฒนาทั้งภาครัฐ องค์กรเอกชนและชุมชน เพื่อให้ทราบว่าภาคส่วนต่าง ๆ มีการ ขับเคลื่อนการพัฒนาตามแนวทางของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ อย่างไร และการ แปลงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ไปสู่การปฏิบัติ โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการนำแผนไปปฏิบัติของ ภาคีการพัฒนาต่างๆ

ส่วนที่สาม : เป็นการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตาม 5 ยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ ยุทธศาสตร์ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน ยุทธศาสตร์การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทาง ชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์การเสริมสร้าง ธรรมชาติในการบริหารจัดการประเทศ

2 ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาที่เกิดขึ้นในรอบ 2 ปี

2.1 การติดตามประเมินผลการพัฒนาประเทศในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 พบว่า มีความก้าวหน้าตามเป้าหมายของแผนหลายประการ ดังนี้

(1) **คุณภาพคนและสังคมไทยมีแนวโน้มดีขึ้นในด้านความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน** จากคดีอาชญากรรมลดลงถึงร้อยละ 9.64 ใกล้เคียงกับเป้าหมายที่กำหนดให้ลดลงร้อยละ 10 การศึกษาเฉลี่ยของคนไทยสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 7.7 ปี ในปี 2550 เป็น 7.9 ปี ในปี 2551 แต่ยังมีปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาที่แม้จะปรับตัวดีขึ้น จากร้อยละ 38.98 เป็นร้อยละ 39.20 แต่ยังคงต่ำกว่าเป้าหมายค่อนข้างมาก และกำลังแรงงานระดับกลางที่มีคุณภาพมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม คนไทยยังคงเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ 5 อันดับแรก ได้แก่ โรคหัวใจ ความดัน เบาหวาน หลอดเลือดสมอง และมะเร็งสูงขึ้นทุกโรค

(2) **การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนมีความก้าวหน้ามากขึ้น** โดยชุมชนมีการจัดทำแผนชุมชนถึงร้อยละ 91.4 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรวมกลุ่มกันเป็นวิสาหกิจชุมชนและ เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่เป็นทางการเพิ่มมากขึ้น แต่ความสามารถในการจัดสวัสดิการของชุมชน อย่างต่อเนื่องยังมีเพียง 1 ใน 3

(3) การบริหารเศรษฐกิจมหภาคอย่างเข้มแข็ง สามารถคุ้มกันเศรษฐกิจไทยในภาวะที่ต้องเผชิญวิกฤตทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยเสถียรภาพทางเศรษฐกิจทั้งภายในประเทศและต่างประเทศยังอยู่ในเกณฑ์ดีตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 แม้ว่า การขยายตัวของเศรษฐกิจจะชะลอตัวลง โดยเศรษฐกิจขยายตัวได้เพียงร้อยละ 2.6 ในปี 2551 เนื่องจากการชะลอตัวของอุปสงค์ในประเทศและการส่งออกสุทธิ ที่ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจโลกที่ถดถอย และปัญหาการเมืองภายในประเทศส่งผลให้ความเชื่อมั่นของประชาชนและภาคธุรกิจเอกชนลดลง ขณะที่การเพิ่มผลิตภาพการผลิตยังพัฒนาได้ช้า เศรษฐกิจไทยต้องพึ่งภาคต่างประเทศมาก และการพัฒนายังมีความเหลื่อมล้ำสูง โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ยังอ่อนแอ

(4) การสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ มีความก้าวหน้าทั้งด้านการเพิ่มพื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้ถึงร้อยละ 22.36 ของพื้นที่ประเทศ พัฒนาพื้นที่ชลประทานได้ถึง 28.35 ล้านไร่ หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 21.63 ของพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตร คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้และมีสัดส่วนร้อยละ 79 ของทั้งหมด แต่การใช้น้ำเค็มในภาคเกษตร และปริมาณขยะยังมีปริมาณเพิ่มขึ้น

(5) การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ มีทิศทางที่ดีขึ้น จากภาพลักษณ์การคอร์รัปชันมีคะแนนเพิ่มจาก 3.3 ในปี 2550 เป็น 3.5 ในปี 2551 ภาพลักษณ์ของภาคเอกชนในตลาดหลักทรัพย์ดีขึ้นมาก โดยเฉพาะเรื่องบทบาทกรรมการ ความเชื่อถือผู้บริหาร ความรับผิดชอบต่อสังคม และการให้ความสำคัญกับลูกค้า ขณะที่ประสิทธิภาพการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทิศทางที่ดีขึ้น จากการจัดเก็บรายได้ที่เพิ่มขึ้น แต่การถ่ายโอนภารกิจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังล่าช้า และสังคมยังคงเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งและการขาดจริยธรรมทางการเมืองที่บั่นทอนความสงบสุขของสังคมไทย

2.2 การประเมินผลความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของคนไทยในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 พบว่า การชะลอตัวของเศรษฐกิจและปัญหาทางการเมืองในประเทศไม่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยมากนัก จากการที่ภาครัฐและภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ได้พยายามพัฒนาให้เศรษฐกิจและสังคมไทยก้าวหน้าขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ดีกว่าเมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 โดยดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 63.03 เมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เป็นร้อยละ 64.62 และ 65.44 ในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 แต่ยังคงอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง โดยปัจจัยสนับสนุนมาจากคนไทยมีสุขภาพดีขึ้น มีการเรียนรู้มากขึ้น ครอบครัวไทยมีความมั่นคงและมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น ชุมชนมีความเข้มแข็งและเกื้อกูลกันได้มากขึ้น คนไทยมีงานทำและมีความมั่นคงในการทำงานมากขึ้น คนยากจนลดลง แต่ในด้านการพัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจให้เข้มแข็งยังล่าช้า เศรษฐกิจฐานรากยังอ่อนแอและยังมีความเหลื่อมล้ำ คนไทยยังคงต้องเผชิญกับความเสี่ยงจากปัญหาอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้น ปัญหาชีวิตครอบครัว ความขัดแย้งของคนในประเทศ และการขาดจริยธรรมทางการเมือง การไม่เคารพกฎระเบียบและการขาดวินัยของคนในสังคม ซึ่งบั่นทอนความสุขของคนในสังคมที่จะต้องเร่งแก้ไข

3 การขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ไปสู่การปฏิบัติ

3.1 การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้และขับเคลื่อนของภาคีการพัฒนาต่าง ๆ เป็นไปอย่างกว้างขวาง โดยหน่วยงานต่าง ๆ ได้ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้ หน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่ได้ดำเนินโครงการพัฒนาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความเข้มแข็งของชุมชนในรูปแบบที่หลากหลาย ส่วนภาคประชาชนรู้จักและเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อโทรทัศน์และสิ่งพิมพ์ ทั้งนี้ การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของภาคีพัฒนากระจายไปทั่วทุกอาชีพ โดย เกษตรกร เน้นการนำเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริไปประยุกต์ใช้กับการประกอบอาชีพ ขณะที่ ชุมชน เน้นการมีส่วนร่วม การพึ่งตนเอง พัฒนาวัฒนธรรมและการพัฒนาคุณภาพชีวิต และภาคธุรกิจ ให้ความสำคัญกับการพึ่งตนเอง การสร้างเครือข่ายและการดูแลพนักงาน

โดยพบว่าปัจจัยความสำเร็จการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรเริ่มจากการปฏิบัติด้วยตนเองก่อน คนในครอบครัวและเพื่อนเป็นผู้ที่มีอิทธิพลสูงต่อการชักชวนให้ปฏิบัติ ส่วนภาครัฐควรเป็นแกนนำหลักที่ให้การส่งเสริมและผลักดัน โดยภาครัฐต้องลงพื้นที่ให้ความรู้แก่ชุมชน สร้างตัวอย่างให้เป็นรูปธรรม และมีการเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อต่างๆ ต่อเนื่อง จึงจะเป็นการช่วยให้การดำเนินงานมีความสำเร็จ อย่างไรก็ตามการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต้องเผชิญกับอุปสรรคสำคัญที่เกิดจากการที่ประชาชนยังยึดติดกับวัตถุนิยม บริโภคนิยม และความสะดวกสบายในชีวิตประจำวัน ทำให้กลุ่มวัยรุ่นไม่สามารถปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีส่วนยังการขาดความเข้าใจ โดยเฉพาะนักธุรกิจไม่มั่นใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงจะนำมาประยุกต์ใช้ได้จริงและสามารถตอบสนองปรัชญาของการดำเนินธุรกิจคือการมุ่งหวังกำไรสูงสุด ดังนั้น เพื่อให้ภาคีพัฒนาทุกหมู่เหล่าสามารถประยุกต์ใช้หลักปรัชญาได้อย่างถูกต้องเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรศึกษาและสังเคราะห์ เผยแพร่แนวทางปฏิบัติตามหลักการ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข รวมทั้งจัดให้มีวิทยากรกระบวนการเพื่อเป็นพี่เลี้ยง เพื่อให้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นวิถีดำรงชีวิตทั่วทั้งสังคมไทยต่อไป

3.2 การขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 สู่การปฏิบัติ การดำเนินงานในช่วงปีงบประมาณ 2550 – 2551 ซึ่งเป็นช่วงเริ่มต้นของการแปลงแผนสู่การปฏิบัติเกิดเหตุการณ์ยึดอำนาจการปกครอง และแผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2548 – 2551 ถูกยกเลิก การผลักดันยุทธศาสตร์ของแผนของภาครัฐจึงดำเนินการผ่านยุทธศาสตร์งบประมาณรายจ่ายประจำปีและแผนปฏิบัติการของกระทรวงต่างๆ อาทิ ยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ได้รับการจัดสรรงบประมาณมากที่สุดถึงร้อยละ 37.87 และ 33.93 ของงบประมาณทั้งหมดในปี 2550 และ 2551 ตามลำดับ ทั้งนี้ กระทรวงส่วนใหญ่ได้ใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 โดยตรงในการ

จัดทำแผนปฏิบัติงาน 4 ปีของกระทรวง มีส่วนน้อยที่ใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 โดยอ้อม ในการพิจารณาจัดทำแผนงานโครงการโดยยึดยุทธศาสตร์งบประมาณรายจ่ายประจำปีร่วมกันนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์กระทรวง และแผนเฉพาะเรื่อง โดยกระทรวงส่วนใหญ่มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เพราะมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มาตั้งแต่ต้น อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาและอุปสรรค ในเรื่องของระยะเวลาในการใช้แผน เนื้อหาของแผนที่กว้างขวาง มีเป้าหมายทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ไม่มีการกำหนดตัวชี้วัด และไม่มีการระบุหน่วยงานรับผิดชอบที่ชัดเจนยากต่อการปฏิบัติและการประเมินผล

ในส่วนของการพัฒนาที่มีความเข้าใจและมีการนำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ไปปฏิบัติในรูปแบบที่แตกต่างกัน อาทิ ภาคเอกชนนำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มาเป็นกรอบในการจัดทำแผนกลยุทธ์ขององค์กร ส่วนภาคชุมชน องค์กรภาคประชาสังคมและชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น / เทศบาลให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวง และแผนที่เกี่ยวข้องในระดับที่ยังถือได้ว่าได้นำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ไปใช้ในทางอ้อม

4 ผลการดำเนินงานที่สำคัญ

การพัฒนาประเทศใน 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มีผลการดำเนินงานที่สำคัญตามยุทธศาสตร์ ดังนี้

4.1 การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีการดำเนินงานสำคัญ อาทิ จัดทำหลักสูตรการศึกษาที่บูรณาการคุณธรรมและจริยธรรม เปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส สร้างเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพ อาชีวศึกษาเพิ่มขึ้น ผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพบนฐานการพึ่งตนเองทางวิชาการสมัยใหม่ จัดการองค์ความรู้ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ จัดให้มีระบบบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีคุณภาพครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม ประกันคุณภาพยาและเครื่องสำอาง ตรวจสอบความปลอดภัยของอาหารและยาสมุนไพร ถ่ายทอดความรู้ในการดูแลสุขภาพ ส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ออกโฉนดให้แก่ประชาชนที่ยากจน ช่วยเหลือแหล่งทุนแก่ผู้ประกอบการรายย่อย ธรรมชาติ แก้ไขปัญหาหนี้สินครู/บุคลากรทางการศึกษา คัดกรองแรงงานในระบบและนอกระบบ สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

4.2 การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการองค์ความรู้และระบบการเรียนรู้ของชุมชนอย่างครบวงจร พัฒนาศักยภาพความพร้อมของชุมชนและการสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนพร้อมเผชิญกับการ

เปลี่ยนแปลงในอนาคต พัฒนาระบบข้อมูลครัวเรือน จัดทำระบบมาตรฐานงานชุมชน (มชช.) เสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัว บูรณาการกระบวนการผลิตบนฐานศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล สนับสนุนการรวมกลุ่มของชุมชน ส่งเสริมการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน สนับสนุนการนำภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการเพิ่มคุณค่าสินค้าให้สูงขึ้น สร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในการลงทุนสร้างอาชีพและรายได้ ส่งเสริมสิทธิชุมชนและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสงวน อนุรักษ์ พัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

4.3 การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน ได้ให้ความสำคัญกับการวางรากฐานเศรษฐกิจให้มั่นคงและพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยมีการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ ดำเนินการวิจัยและพัฒนาสินค้าเกษตรและอาหารให้มีคุณภาพ ผลิตและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร พัฒนาสถาบันเกษตรกร ส่งเสริมการทำการเกษตรแบบยั่งยืน การจัดทำแผนแม่บทการเพิ่มประสิทธิภาพแห่งชาติ สร้างและพัฒนาต่อเชื่อมโยงมูลค่าและขับเคลื่อนอุตสาหกรรมใหม่ที่มียุทธศาสตร์สูง สร้างระบบวิจัยเชิงประยุกต์เกี่ยวกับนวัตกรรมรูปแบบผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิต พัฒนาการรวมกลุ่มและเชื่อมโยงอุตสาหกรรม (Cluster Development) ส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้อง พัฒนาคุณภาพธุรกิจบริการ ส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวและกลุ่มลูกค้าธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้ง พัฒนาปัจจัยสนับสนุน นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการพัฒนาและผลิตองค์ความรู้และกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ ผลักดันการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ เชื่อมโยงเครือข่ายโลจิสติกส์ในประเทศกับต่างประเทศ สนับสนุนการใช้รูปแบบและวิธีการขนส่งที่ประหยัดพลังงาน พัฒนาโครงข่ายระบบขนส่งมวลชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศภายใต้กรอบความร่วมมือ GMS ACMECS IMT-GT JDS BIMSTEC บริหารภาคการคลัง การเงิน และเพิ่มบทบาทตลาดทุนให้สนับสนุนการขยายตัวและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการออม สร้างความมั่นคงด้านพลังงาน ขยายการให้บริการระบบการเงินฐานราก และการพัฒนาแหล่งรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.4 การพัฒนาฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ และข้อมูลแผนที่ 1 : 4,000 จัดทำโครงการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ ป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมและพัฒนางานด้านป่าชุมชน การปลูกป่าทดแทนในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมและบำรุงให้มีความอุดมสมบูรณ์ จัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังแจ้งเตือนธรณีพิบัติ กำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมและผลักดันให้เกิดการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม จัดทำโครงการการบริหารจัดการแบบบูรณาการลุ่มน้ำบางปะกง ลุ่มน้ำท่าจีน และเจ้าพระยา เพื่อลดมลพิษจากการทำนาข้าวใน 3 ลุ่มน้ำ จัดทำแผนฟื้นฟูและปรับปรุงระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย จัดตั้งองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) หรือ Thailand Greenhouse Gas Management Organization : TGO ขึ้น จัดตั้งการจัดตั้งสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) เป็นต้น

4.5 การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ การเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและวัฒนธรรมธรรมาภิบาลให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมไทย เสริมสร้างการเมืองให้โปร่งใส สุจริต ด้วยการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญปี 2550 จัดตั้งศูนย์พัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (ศพป.) จัดเวทีสภานักเรียนหัวใจสมานฉันท์ ยึดมั่นธรรมาภิบาลจัดทำมาตรฐานจริยธรรมผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือปฏิบัติ เสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนให้สามารถเข้าร่วมในการบริหารจัดการประเทศได้มากยิ่งขึ้น ปรับปรุงนโยบายการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีความชัดเจน และการสร้างภาคราชการและรัฐวิสาหกิจที่มีประสิทธิภาพและมีธรรมาภิบาล เน้นการอำนวยความสะดวกแทนการกำกับควบคุม และทำงานร่วมกับหุ้นส่วนการพัฒนา

5 แนวทางการพัฒนาที่ควรให้ความสำคัญในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

ผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะ 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 แม้จะเผชิญกับวิกฤตทั้งภายในและภายนอกประเทศ แต่ผลการดำเนินงานก็มีความก้าวหน้า หลายเรื่องมีทิศทางที่จะบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผน พร้อมทั้งยังสามารถเสริมสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยไว้ได้ ซึ่งแสดงถึงว่าแนวทางของยุทธศาสตร์ยังมีความทันสมัยสอดคล้องกับภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงถึงจะมีวิกฤตเกิดขึ้น แต่ก็ยังสามารถใช้ยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ในการบริหารการพัฒนาประเทศในช่วงที่เหลือต่อไปได้ โดยต้องเร่งแก้ไขจุดอ่อนที่มีอยู่ ร่วมกับการพัฒนามาตรการเฉพาะหน้า ของรัฐบาลให้เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ในแต่ละช่วงเวลา โดยมีประเด็นการพัฒนาที่ต้องเร่งดำเนินการในช่วงที่เหลือของแผน ดังนี้

5.1 พัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับปรุงผลิตภาพแรงงานให้สูงขึ้น ส่งเสริมการลด ละ เลิก พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน ดำเนินมาตรการเพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหายาเสพติดอย่างเข้มข้นจริงจัง และขยายการจัดสวัสดิการและบริการทางสังคมให้ครอบคลุมผู้ด้อยโอกาสและแรงงานนอกระบบอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้ง ส่งเสริมการสร้างครอบครัวให้อบอุ่น

5.2 สร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานการพัฒนาที่มั่นคงของประเทศ โดยสนับสนุนการจัดทำแผนชุมชนอย่างต่อเนื่อง การขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชุมชน การจัดสวัสดิการชุมชนโดยชุมชนเอง การศึกษาและเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน ส่งเสริมและให้การดูแลกลุ่มอาชีพอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง สนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีศักยภาพ และมีช่องทางด้านการตลาด เพิ่มบทบาทภาคเอกชนในการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน ส่งเสริมให้ ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนท้องถิ่น

5.3 ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุล ยั่งยืน และมีภูมิคุ้มกันมากขึ้น โดยส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตภาคเกษตร สนับสนุนการรวมกลุ่มตามแนวทางคลัสเตอร์ในภาคการผลิตและบริการ ส่งเสริมการส่งออกในตลาดใหม่และการท่องเที่ยว ผลักดันมาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน สนับสนุนบทบาทความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการวิจัยและพัฒนา การสร้างนวัตกรรมทั้งผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิต สร้างความเชื่อมั่นให้กับภาคการลงทุน โดยเร่งรัดการแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวของการลงทุนของภาคเอกชน และการสร้างความเข้มแข็งให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สานต่อนโยบายด้านการลงทุนภาครัฐให้ต่อเนื่อง พัฒนาพื้นที่ใหม่เพื่อรองรับอุตสาหกรรมและบริการที่จำเป็นถึงความยั่งยืน พัฒนากำลังคนให้สอดคล้องและตรงกับความต้องการของอุตสาหกรรมรายสาขา และส่งเสริมผู้ประกอบการไทยที่มีศักยภาพไปลงทุนในต่างประเทศ

5.4 พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ โดยการพัฒนากระบวนการจัดการร่วมเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ปรับแบบแผนการผลิตและพฤติกรรมบริโภคเพื่อลดผลกระทบต่อฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อลดมลพิษและควบคุมกิจกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต จัดการองค์ความรู้และสร้างภูมิคุ้มกันความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนาขีดความสามารถและสร้างนวัตกรรมจากทรัพยากรชีวภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศ

5.5 เสริมสร้างธรรมาภิบาลในทุกกระดับ เพื่อการบริหารจัดการที่ดีของประเทศ โดยเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนไทยในทุกกระดับ ถ่ายโอนภารกิจ บุคลากร ตลอดจนการจัดสรรรายได้ไปพร้อมกับการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ความเป็นอิสระและความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ปรับปรุงโครงสร้างภาคราชการให้คล่องตัวและมีประสิทธิภาพ โปร่งใสให้ทำงานร่วมกับชุมชน ส่งเสริมภาคธุรกิจเอกชนให้เกิดความเข้มแข็ง สุจริต และมีธรรมาภิบาล ปฏิรูปกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม ให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม พัฒนาระบบและกลไกการควบคุมคอร์รัปชันให้มีพลัง พัฒนาการเมือง และนักการเมืองให้มีจริยธรรม และสร้างความสมานฉันท์ในสังคมภายใต้วัฒนธรรมประชาธิปไตย โดยพัฒนากลไกการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี

ส่วบที่ ①

ผลสำเร็จของการพัฒนาในระยะ 2 ปีแรก ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

บทที่ 1

ผลการพัฒนาในระยะ 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

บทที่ 2

ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

บทที่ 1

**ผลการพัฒนาในระยะ 2 ปีแรกของ
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10**

บทที่ 1

ผลการพัฒนาในระยะ 2 ปีแรกของแผนพัฒนา ฉบับที่ 10

1 การติดตามประเมินผลแผนพัฒนา ฉบับที่ 10

การพัฒนาประเทศในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญหลายประการ ซึ่งเป็นทั้งโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ ได้แก่ การรวมตัวของกลุ่มเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงในตลาดการเงินของโลก ทำให้การเคลื่อนย้ายเงินทุน สินค้า และบริการ รวมทั้งคนในระหว่างประเทศมีความคล่องตัวมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดดที่ต้องพัฒนาความรู้ และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ การเปลี่ยนแปลงสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็นโอกาสของการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ การเคลื่อนย้ายคนอย่างเสรีที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ และการกีดกันทางการค้าด้วยมาตรการที่มีใช้ภาษามากขึ้น ประกอบกับผลการพัฒนาที่ผ่านมาที่ยังมีปัญหาเชิงโครงสร้างที่ไม่สมดุล ไม่ยั่งยืน และอ่อนไหวต่อความผันผวนของปัจจัยภายนอกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

การพัฒนาในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จึงมุ่งสร้างภูมิคุ้มกันและความสามารถในการพึ่งตนเองให้มากขึ้น โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวปฏิบัติควบคู่กับการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับการนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพและความได้เปรียบด้านอัตลักษณ์และคุณค่าของชาติ ทั้งทุนทางสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งเสริมสร้างระบบโครงสร้าง กลไกและกระบวนการบริหารพัฒนาประเทศให้อยู่บนหลักธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย โดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ 5 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน ยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ

การจัดสรรทรัพยากรเพื่อพัฒนาประเทศในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จะดำเนินงานตามพรฏ. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ที่กำหนดให้รัฐบาลจัดทำแผนบริหารราชการ 4 ปี โดยนำนโยบายรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภามาดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และแผนพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น การผลักดันแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จึงนำยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ไปบรรจุไว้ในแผนการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ ได้นำไปใช้เป็นกรอบการจัดทำแผนปฏิบัติการ 4 ปี และแผนปฏิบัติการรายปี และสำนักงบประมาณนำไปจัดทำเป็นยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ เพื่อสนับสนุนงบประมาณประจำปีแก่หน่วยงานต่าง ๆ ต่อไป

สำหรับการติดตามประเมินผลในระยะ 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เป็นภารกิจสำคัญที่ดำเนินงานเป็นประจำ เพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้าการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ของแผน และประเมินผลการบรรลุเป้าหมายของแผนฯ ทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ ว่าเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่เพียงใด มีปัญหาอุปสรรคที่ต้องเร่งแก้ไขในช่วงที่เหลือของแผนอย่างไร โดยมีกรอบการติดตามและประเมินผล ดังนี้ คือ

(1) การติดตามการแปลงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการแปลงยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ไปสู่การปฏิบัติของภาคีพัฒนาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐ ชุมชน และภาคเอกชน

(1.1) การแปลงปรัชญาฯ ไปสู่การปฏิบัติ จะวิเคราะห์จากประเด็นสำคัญ 3 ประเด็น คือ การรับรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้ โดยตรวจสอบว่าประชาชนมีระดับการรับรู้และเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่เพียงใด และการประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตมีเพียงใด ตลอดจนปัจจัยแห่งความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคของการประยุกต์ใช้

(1.2) การแปลงยุทธศาสตร์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ไปสู่การปฏิบัติ จะวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ประกอบด้วย ความเข้าใจ วัตถุประสงค์ของแผน กระบวนการมีส่วนร่วมในการแปลงแผน เครื่องมือที่ใช้ในการแปลงแผน การยอมรับยุทธศาสตร์แผนเป็นงานสำคัญ และการวางระบบติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

(2) ติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์และการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดของแต่ละยุทธศาสตร์

2

ความก้าวหน้าการพัฒนาในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

2.1 การแปลงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและยุทธศาสตร์แผนพัฒนาฯ ไปสู่การปฏิบัติ หน่วยงานต่าง ๆ ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ โดยดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ภาคีพัฒนาทุกภาคส่วนทั่วประเทศ ทั้งการศึกษอบรมประชาชน การจัดทำหลักสูตรการศึกษาและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ โดยประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในปี 2550-2551 ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 100 รับรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่าประกอบด้วยหลักการสำคัญคือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน และการขับเคลื่อนต้องยึดเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม ส่วนความเข้าใจหลักปรัชญาฯ โดยรวมจะมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 75 โดยประชาชนส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 85-87 จะเข้าใจหลักการมีภูมิคุ้มกัน และการมีคุณธรรม ส่วนความมีเหตุผล มีผู้ที่เข้าใจน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 44 ประชาชนร้อยละ 67 นำปรัชญาไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต ในขณะที่เจ้าหน้าที่ภาครัฐทุกกระทรวงนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ เกษตรกรจะนำเกษตรทฤษฎีใหม่ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ ส่วนในระดับชุมชนจะนำหลักปรัชญาฯ ไปประยุกต์ใช้ถึงร้อยละ 74 ของกลุ่มตัวอย่าง ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 63 เข้าใจว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จคือการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และภาครัฐควรมีบทบาทในการสนับสนุนผลักดันให้ทุกภาคส่วนนำปรัชญาไปประยุกต์ใช้ ข้อจำกัดต่อการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาฯ คือ ประชาชนบางกลุ่มยังยึดติดกับความเจริญและความก้าวหน้าของเทคโนโลยี โดยเกินความพอประมาณและความมีเหตุผล รวมทั้งนักธุรกิจบางกลุ่มยังไม่เข้าใจหลักปรัชญาฯ ที่ถูกต้อง เพราะมีความกังวลว่าการดำเนินการตามหลักปรัชญาฯ จะไม่สอดคล้องกับหลักการประกอบธุรกิจที่มุ่งการหากำไร เป็นต้น ดังนั้น แนวทางการดำเนินงานต่อไป จึงต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาฯ โดยสังเคราะห์แนวปฏิบัติตามหลักการและเงื่อนไข และเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ ตลอดจนจัดวิทยากรกระบวนการเพื่อเป็นพี่เลี้ยงให้ผู้ประกอบการรวมทั้งติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2.2 การผลักดันยุทธศาสตร์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ไปสู่การปฏิบัติ เนื่องจากในปี 2550-2551 เป็นช่วงของการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง และงดการจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน ดังนั้น การผลักดันยุทธศาสตร์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จึงดำเนินงานผ่านยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งทุกกระทรวงได้ใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนงาน-โครงการต่าง ๆ นอกจากนี้ บางกระทรวงยังได้นำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ไปประกอบการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีร่วมกับยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณด้วย การผลักดันแผนไปสู่การปฏิบัติมีความสำเร็จที่น่าพอใจ เนื่องจากผู้แทนของทุกกระทรวงมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของแผน เพราะได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ตั้งแต่ต้น ส่วนการนำแผนไปประกอบการจัดทำแผนปฏิบัติการจะอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ทุกระดับ โดยเทคนิคที่นิยมใช้คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) และใช้ยุทธศาสตร์แผนเป็นยุทธศาสตร์ของแผนปฏิบัติการ รวมทั้งการวางระบบติดตามประเมินผลด้วย

ส่วนภาคีพัฒนา เช่น ภาคเอกชนจะนำยุทธศาสตร์แผนพัฒนาฯ ไปใช้ประกอบการจัดทำแผนกลยุทธ์ขององค์กร ในภาคชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคมจะให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงและแผนในระดับท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด แผนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแผนแม่บทเฉพาะเรื่อง เนื่องจากมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการในระดับพื้นที่ ซึ่งถือว่าได้นำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ไปประยุกต์ใช้ทางอ้อมผ่านแผนระดับจังหวัดและระดับกระทรวง ซึ่งได้นำยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ไปประกอบการจัดทำแผนต่างๆ แล้ว ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า ภาคีพัฒนาทุกภาคส่วนได้นำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ไปใช้ประโยชน์ด้วยความเข้าใจในวัตถุประสงค์ และแนวทางของแผนอย่างทั่วถึง

2.3 ผลการพัฒนาในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

(1) **การพัฒนาทุนสังคม** การพัฒนาทุนสังคมในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จะมียุทธศาสตร์รองรับ 2 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญคือ เพิ่มจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเป็น 10 ปี เพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักทุกระดับให้ถึงร้อยละ 55 เพิ่มกำลังแรงงานระดับกลางที่มีคุณภาพไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 เพิ่มอายุคาดหมายเฉลี่ยเป็น 80 ปี ลดอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ 5 อันดับ ได้แก่ โรคหัวใจ โรคความดัน โรคเบาหวาน โรคหลอดเลือดสมอง และโรคมะเร็ง และลดคดีอาญารวมลงร้อยละ 10 และยุทธศาสตร์การสร้างคามเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานมั่นคงของประเทศ ที่กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ให้ทุกชุมชนมีแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำแผนชุมชนไปประกอบการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุนที่ชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจ ซึ่งมีผลการพัฒนาแต่ละยุทธศาสตร์สรุปได้ ดังนี้

(1.1) **ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์คุณภาพคนและสังคมไทย** เด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนาด้านสติปัญญาและความรู้เพิ่มขึ้นในเรื่องปริมาณ เพราะมีอัตราการเข้าเรียนเพิ่มขึ้นทุกระดับชั้น จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 7.6 ปี ในปี 2549 เป็น 7.9 ปี ในปี 2551 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักในทุกระดับชั้นมีคะแนนเฉลี่ยในปี 2551 เพียงร้อยละ 39.2 ต่ำกว่าเป้าหมายของแผนอยู่มาก กำลังแรงงานขนาดกลางที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 40.3 ของกำลังแรงงานทั่วประเทศในปี 2549 เป็นร้อยละ 43.1 ในปี 2551 ต่ำกว่าเป้าหมายของแผนที่กำหนดไว้ร้อยละ 60ค่อนข้างมาก คนไทยมีอายุขัยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 75.6 ปี ในขณะที่การเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ 5 อันดับแรกมีอัตราการเพิ่มขึ้นทุกโรค ซึ่งยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายของแผนที่ต้องการให้ลดลง ส่วนการเกิดคดีอาญารวมลดลงต่อเนื่อง โดยปี 2550 ลดลงร้อยละ 4.4 และในปี 2551 ลดลงอีกร้อยละ 9.4 ไกลเคียงกับเป้าหมายของแผนที่กำหนดไว้ร้อยละ 10

ตารางที่ 1 : การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

รายการ	แผนฯ 9					แผนฯ 10		เป้าหมาย
	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	แผนฯ 10
1.จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป (ปี)	7.2	7.3	7.5	7.5	7.6	7.7	7.9	10 ปี
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักของทุกระดับ (ร้อยละ)	45.73	42.84	38.32	37.31	37.64	38.98	39.20	สูงกว่าร้อยละ 55
3. กำลังแรงงานระดับกลางที่มีคุณภาพ โดยมีการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมต้นขึ้นไป (ร้อยละของกำลังแรงงานทั้งประเทศ)	35.60	37.33	38.43	39.70	40.33	41.65	43.13	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60
4. อายุคาดหมายเฉลี่ยของคนไทย (ปี)	74.32	74.32	74.32	75.64	75.64	75.64	75.64	80 ปี
5. อัตราการเพิ่มของการเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ 5 อันดับแรก (ต่อประชากรแสนคน)								ลดลง
• โรคหัวใจ	391.45	451.45	503.10	530.75	618.20	687.72	-	
• โรคความดัน	340.99	389.83	477.35	544.05	659.57	778.12	-	
• โรคเบาหวาน	340.95	380.75	444.10	490.53	586.82	650.43	-	
• โรคหลอดเลือดสมอง	138.34	151.5	169.94	174.88	188.33	186.51	-	
• โรคเนื้องอกร้าย (มะเร็ง)	98.98	101.67	107.05	114.31	124.38	130.75	-	
6. อัตราการเปลี่ยนแปลงจำนวนคดีอาชญากรรม (ร้อยละ)	6.54	2.61	-3.87	7.50	0.13	-4.40	-9.42	ลดลงร้อยละ 10 เมื่อเทียบกับปีแรกของแผนฯ 10

(1.2) ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ประชาชนมีความสามารถในการคิดและแก้ไขปัญหาของชุมชนได้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน โดยสัดส่วนหมู่บ้านที่มีแผนชุมชนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 84.6 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 91.4 ในปี 2551 โดยแผนดังกล่าวมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีมากถึงร้อยละ 74.2 เทียบกับปี 2548 ที่มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 27.9 เท่านั้น สัดส่วนชุมชนที่มีกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตและจัดสวัสดิการสังคมเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 87.5 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 89.8 ในปี 2550 ชุมชนสามารถเข้าถึงแหล่งทุนที่ประชาชนมีส่วนร่วมใน

การตัดสินใจเพิ่มขึ้น โดยมีองค์กรชุมชนเพิ่มขึ้นจาก 45,675 องค์กรในปี 2549 เป็น 64,952 องค์กร ในปี 2551 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 24.5 ต่อปี และมีเงินออมเพิ่มขึ้นจาก 12,355 ล้านบาท เป็น 16,799 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 17.1 ต่อปีในช่วงเดียวกัน นอกจากนี้ ประชาชนยังสามารถจัดการ และบริหารสถาบันการเงินของชุมชน หรือกลุ่มสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งได้มากขึ้น เปรียบเทียบกับปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 โดยสัดส่วนกลุ่มสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่มีฐานะ การเงินเข้มแข็งเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 25.7 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 36.6 ในปี 2551 รวมทั้งเกิดการรวมตัว ประกอบธุรกิจชุมชนเพิ่มขึ้นจาก 17,678 แห่ง ในปี 2549 เป็น 19,391 แห่ง ในปี 2551 ซึ่งจะเป็น แหล่งเรียนรู้การประกอบธุรกิจของประชาชนในชุมชนต่อไป

ตารางที่ 2 : การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ ในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

รายการ	แผนฯ 9					แผนฯ 10	
	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551
1. สัดส่วนหมู่บ้านที่มีแผนชุมชน (ร้อยละ)	-	-	-	84.6	-	87.4	91.42
- แผนระดับดีมาก	-	-	-	27.9	-	43.35	74.19
- แผนระดับดี	-	-	-	36.6	-	34.19	22.45
- แผนระดับพอใช้	-	--	-	35.5	-	22.46	3.37
2. หมู่บ้านที่มีการเรียนรู้โดยชุมชน (ร้อยละ)	-	26.3	-	27.8	-	36.26	-
3. จำนวนผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นปราชญ์ชาวบ้าน เฉลี่ยต่อหมู่บ้าน (คน)	-	30	-	33	-	32	-
. จำนวนองค์กรชุมชนรวมทุกประเภท (แห่ง)	-	-	-	42,199	45,675	48,774	64,952
จำนวนสมาชิกองค์กรชุมชน (ล้านคน)	-	-	-	4.55	5.63	9.10	16.67
จำนวนเงินออม (ล้านบาท)	-	-	-	7,427.5	12,355.3	13,126.4	16,798.9
5. กลุ่มสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่มีเสถียรภาพ ทางการเงินมั่นคงและดีมาก(ร้อยละ)	29.05	35.21	28.49	24.91	25.69	37.48	36.62
6. หมู่บ้านที่มีการจัดสวัสดิการของชุมชน (ร้อยละ)	-	86.00	-	87.50	-	89.80	-
- ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง	-	30.10	-	31.50	-	34.67	-
- ดำเนินการไม่ต่อเนื่อง	-	55.90	-	56.00	-	55.13	-
7. ครวี่เรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนหรือ หมู่บ้านต่อครวี่เรือนทั่วประเทศ (ร้อยละ)	87.20	91.20	91.94	94.15	93.30	94.90	95.7
8. ครวี่เรือนที่เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะ(ร้อยละ)	90.08	93.26	94.08	96.37	95.95	95.3	96.0
9. วิสาหกิจชุมชนเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน							
- จำนวน (แห่ง)	-	-	-	10,081	17,678	11,351	19,391
- สมาชิก (ราย)	-	-	-	178,149	257,677	158,624	287,097

หมายเหตุ : * ข้อมูลสัดส่วนหมู่บ้านที่มีแผนชุมชนปี 2551 เป็นข้อมูลสะสม ณ เดือนมิถุนายน 2552

(2) **การพัฒนาทุนทางเศรษฐกิจ** มียุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืนรองรับ โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ

(2.1) ผลิภาพการผลิตรวมสูงขึ้นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ต่อปี สัดส่วนการส่งออกในตลาดโลกเพิ่มขึ้น การลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 0.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และลดต้นทุนด้านโลจิสติกส์เหลือร้อยละ 13 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศภายในปี 2554 สัดส่วนอุปสงค์ในประเทศต่อภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 75 ภายในปี 2554 และสัดส่วนการผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ภายในปี 2554

(2.2) อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ยร้อยละ 3.0-3.5 ต่อปี อัตราการว่างงานต่ำไม่เกินร้อยละ 2 ของกำลังแรงงาน สัดส่วนหนี้สาธารณะต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ไม่เกินร้อยละ 50 สัดส่วนการออมของประเทศอยู่ที่ระดับร้อยละ 35 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศภายในปี 2554 การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเฉลี่ยต่อปีไม่เกินร้อยละ 2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ความยืดหยุ่นการใช้พลังงานเฉลี่ยไม่เกิน 1:1 ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 สัดส่วนการใช้พลังงานหมุนเวียนเป็นร้อยละ 8 และลดการใช้น้ำมันในภาคการขนส่งให้เหลือร้อยละ 30 ของการใช้พลังงานทั้งหมด

(2.3) ผลิตภัณฑ์และบริการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีสัดส่วนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 และรายได้ของกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ 20 แรกมีสัดส่วนไม่เกิน 10 เท่าของรายได้ของกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 20 ภายในปี 2554

สำหรับผลการพัฒนาที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้

(1) ผลิภาพการผลิตรวมที่เคยขยายตัวร้อยละ 2.1 ในปี 2550 กลับมีอัตราการขยายตัวลดลงร้อยละ 0.18 ในปี 2551 เทียบกับเป้าหมายของแผนที่ต้องการให้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.0 ต่อปี เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยตามภาวะเศรษฐกิจโลกที่เกิดจากปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาที่ส่งผลกระทบต่อประเทศต่าง ๆ ประเทศไทยยังสามารถเพิ่มสัดส่วนการส่งออกในตลาดโลกจากร้อยละ 1.09 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 1.12 ในปี 2550 – 2551 สามารถลดสัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ต่อ GDP จากร้อยละ 19.1 ในปี 2549 เหลือร้อยละ 18.9 ในปี 2550 ในขณะที่สัดส่วนอุปสงค์ในประเทศต่อภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศลดลงจากร้อยละ 69.1 ในปี 2549 เหลือร้อยละ 64.2 ในปี 2551 สวนทางกับเป้าหมายของแผนที่ต้องการเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 75 ภายในปี 2554 และการเพิ่มสัดส่วนภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย โดยมีสัดส่วนร้อยละ 12.1 ของ GDP ในปี 2550 เท่ากับปี 2549 เทียบกับเป้าหมายที่ต้องการเพิ่มเป็นร้อยละ 15 ในปี 2554

(2) อัตราเงินเฟ้อสูงขึ้นถึงร้อยละ 5.5 ในปี 2551 เกินเป้าหมายของแผนที่กำหนดไว้ระหว่างร้อยละ 3 – 3.5 เนื่องจากราคาน้ำมันในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้นจาก 68.8 เหรียญ สรอ. ในปี 2550 เป็น 133.9 เหรียญสรอ. ในเดือนกรกฎาคม 2551 ในขณะที่การจ้างงานโดยรวมยังอยู่ในภาวะการจ้างงานเต็มที่มีอัตราว่างงานต่ำเพียงร้อยละ 1.4 ของกำลังแรงงาน ความมั่นคงของฐานะการคลังยังอยู่ในเกณฑ์ดี โดยสัดส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP ลดลงจากร้อยละ 40.3 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 38.1 ในปี 2551 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ไม่เกินร้อยละ 50 สัดส่วนการออมในประเทศเพิ่มเป็นร้อยละ 32.3 ในปี 2550 ใกล้เคียงกับเป้าหมายของแผนที่กำหนดไว้ร้อยละ 35 ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลร้อยละ 0.1 ของ GDP เป็นไปตามเป้าหมายของแผนที่กำหนดไว้ไม่เกินร้อยละ 2 และความยืดหยุ่นการใช้พลังงานมีค่า 0.8 ต่อ 1 เป็นไปตามเป้าหมายของแผนที่กำหนดไว้ 1 ต่อ 1

(3) การเสริมสร้างบทบาทของ SME ให้มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจยังต่ำกว่าเป้าหมาย โดยสัดส่วนผลิตภัณฑ์และบริการของ SME ต่อ GDP ลดลงจากร้อยละ 38.9 ในปี 2549 เหลือร้อยละ 37.8 ในปี 2551 เทียบกับเป้าหมายของแผนที่กำหนดไว้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 และช่องว่างรายได้ระหว่างกลุ่มคนที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ 20 กับกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุด ร้อยละ 20 มีค่า 8.5 เท่า ในปี 2550 ดีกว่าปี 2549 ที่มีความแตกต่างถึง 10 เท่า และเป็นไปตามเป้าหมายของแผนที่กำหนดไว้ไม่เกิน 10 เท่า

**ตารางที่ 3 : เป้าหมายการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืนในช่วง 2 ปีแรกของ
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10**

รายการ	แผนฯ 9					แผนฯ 10		เป้าหมาย
	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	
- ผลผลิตภาพการผลิตรวม (ร้อยละ)	3.36	5.08	3.66	2.11	2.49	2.10	-0.18	เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3
- สัดส่วนการส่งออกในตลาดโลก	1.07	1.08	1.07	1.08	1.09	1.12	1.12	เพิ่มขึ้น
- การลงทุนเพื่อวิจัยและพัฒนาต่อ GDP (ร้อยละ)	0.18	0.15	0.15	0.26	0.28	na		ร้อยละ 0.5 ภายในปี 2554
- ดัชนีด้านโลจิสติกส์ต่อ GDP (ร้อยละ)	18.1	17.7	17.3	18.3	19.1	18.9	na	ร้อยละ 13 ภายในปี 2554
- สัดส่วนอุปสงค์ในประเทศต่อภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	73.35	73.17	70.96	71.26	69.06	66.98	64.19	ร้อยละ 75 ภายในปี 2554
- สัดส่วนการผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร	13.8	14.5	13.1	12.4	12.4	12.1		เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15 ของ GDP ในปี 2554
- อัตราเงินเฟ้อทั่วไปโดยเฉลี่ย (ร้อยละ)	0.70	1.80	2.70	4.50	4.70	2.30	5.50	เฉลี่ยร้อยละ 3.0-3.5 ต่อปี
- อัตราว่างงานต่อกำลังแรงงาน (ร้อยละ)	2.40	2.20	2.10	1.80	1.50	1.40	1.40	ไม่เกินร้อยละ 2

	แผนฯ 9					แผนฯ 10		
	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	เป้าหมาย
- หนี้สาธารณะต่อ GDP (ร้อยละ)	53.77	48.84	48.09	46.47	40.33	37.49	38.13	ไม่เกินร้อยละ 50
- สัดส่วนการออมต่อ GDP (ร้อยละ)	27.51	28.30	28.49	27.18	29.50	32.28	na	ร้อยละ 35 ภายในปี 2554
- การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดต่อ GDP (ร้อยละ)	5.50	3.30	1.70	-4.30	1.00	6.10	-0.10	เฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 2 ต่อปี
- ความยืดหยุ่นการใช้พลังงานเฉลี่ย	1.31	0.88	1.40	0.40	0.27	0.52	0.84	ไม่เกิน 1:1
- การใช้พลังงานหมุนเวียนต่อการใช้พลังงานทั้งหมด (ร้อยละ)	0.5	0.5	1.0	1.0	3.0			เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 8
- การใช้น้ำมันภาคขนส่งต่อการใช้พลังงานทั้งหมด (ร้อยละ)	37.1	37.2	37.2	37.6	37.7	36.4	35.1	เหลือร้อยละ 30
- ผลิตภัณฑ์และบริการของ SME ต่อ GDP (ร้อยละ)	41.30	39.90	40.00	39.60	38.90	38.20	37.8	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40
- สัดส่วนรายได้ของกลุ่มรายได้สูงสุด 20 % แรกต่อรายได้กลุ่มต่ำสุด 20 % (เท่า)	8.79	8.79	8.00	8.00	9.98	8.48	na	ไม่เกิน 10 เท่า ภายในปี 2554

(3) การพัฒนาทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มียุทธศาสตร์การ

พัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร คือ การคุ้มครองพื้นที่ป่าไม้ให้คงความอุดมสมบูรณ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 33 ของพื้นที่ประเทศ จำนวนพื้นที่ประกอบด้วย ป่าอนุรักษ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 18 ของพื้นที่ พื้นฟูป่าอนุรักษ์ 2.9 ล้านไร่ และพื้นที่ผืนดินที่มีปัญหา เช่น ดินเปรี้ยว ดินเค็ม ฯ ไม่ต่ำกว่า 10 ล้านไร่ และลดพื้นที่ที่มีปัญหาการชะล้างพังทลายไม่ต่ำกว่า 5 ล้านไร่ การตอบสนองความต้องการและความจำเป็นในการดำรงชีวิต ประกอบด้วย การออกโฉนด 10 ล้านไร่ จัดสรรที่ดินทำกินให้ผู้ที่ทำกิน 7 แสนราย เพิ่มพื้นที่ชลประทานไม่น้อยกว่า 8 แสนไร่ นำขยะมาใช้ใหม่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 กำจัดของเสียอันตรายจากชุมชนและอุตสาหกรรมอย่างถูกต้อง ร้อยละ 80 ลดการนำเข้าปุ๋ยเคมีให้เหลือไม่เกินปีละ 3.5 ล้านตัน และควบคุมรักษาคุณภาพน้ำในลุ่มน้ำต่าง ๆ ให้อยู่ในเกณฑ์พอใช้และดี รวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 และควบคุมคุณภาพอากาศทั้งเมืองและชนบท และเขตอุตสาหกรรมให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งมีผลงานที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้

(3.1) การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ การรักษา

พื้นที่ป่าอนุรักษ์มีความสำเร็จตามเป้าหมายของแผน โดยในปี 2550 มีสัดส่วนพื้นที่ป่าอนุรักษ์ร้อยละ 22.4 ของพื้นที่ประเทศ เทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 18 และสามารถฟื้นฟูผืนดินที่มีปัญหาต่าง ๆ ได้ถึง 2.33 ล้านไร่ เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ 10 ล้านไร่ ในช่วง 5 ปี

(3.2) การตอบสนองความต้องการและความจำเป็นในการดำรงชีวิต

สามารถเพิ่มพื้นที่ชลประทานได้เป็น 37.7 ล้านไร่ ในปี 2550 เพิ่มจากปี 2547 4.3 ล้านไร่ หรือเฉลี่ยปีละ 1.44 ล้านไร่ สูงกว่าเป้าหมายของแผน ร้อยละ 80 ในขณะที่การนำขยะกลับมาใช้ใหม่ทำได้เพียงร้อยละ 23 ต่อขยะทั้งหมด ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 และการนำเข้าปุ๋ยเคมีในปี 2550 – 2551 เฉลี่ยปีละ 4.2 ล้านตัน ยังสูงกว่าเป้าหมายของแผนที่กำหนดไว้ไม่เกิน 3.5 ล้านตัน ถึงร้อยละ 20.1 ส่วนการรักษาคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติ สามารถดำเนินงานได้ดี โดยสัดส่วนคุณภาพแหล่งน้ำที่มีระดับพอใช้และดีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 64 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 79 ในปี 2551 เกือบเคียงกับเป้าหมายแผนที่กำหนดไว้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 85

ตารางที่ 4 การพัฒนาฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

เป้าหมาย	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	เป้าหมาย แผนฯ 10
1.การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ								
1.1 สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ ต่อพื้นที่ประเทศ (ร้อยละ)	33.15	33.15	32.66	-	-	-	-	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 33 ของพื้นที่ ประเทศ
1.2 สัดส่วนพื้นที่ป่าอนุรักษ์ต่อ พื้นที่ประเทศ (ร้อยละ)	18.02	18.30	18.28	18.31	18.37	22.36	-	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 18 ของพื้นที่ ประเทศ
1.3 พื้นฟูพื้นที่ดินที่มีปัญหา เช่น พื้นที่ดินเปรี้ยว ดินเค็ม ดินขาด อินทรีย์ (ล้านไร่)	1.38	2.31	-	-	-	2.33	-	ไม่ต่ำกว่า 10 ล้านไร่
2.การตอบสนองความต้องการและความจำเป็นในการดำรงชีวิต								
2.1 เพิ่มพื้นที่ชลประทาน								
- พื้นที่ชลประทาน (ล้านไร่)	32.38	33.19	33.39	-	-	37.73	-	ไม่น้อยกว่า 8 แสนไร่
- พื้นที่ชลประทานที่เพิ่มขึ้น (ล้านไร่)	-	0.81	0.20	-	-	4.34	-	
2.2 สัดส่วนการนำขยะ มูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ ต่อขยะทั้งหมด (ร้อยละ)	18	19	21	22	22	22	23	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของปริมาณ มูลฝอยที่เกิดขึ้น ทั่วประเทศ
2.4 ลดการนำเข้าปุ๋ย (ล้านตัน)	3.204	3.577	3.815	3.396	3.61	4.51	3.90	นำเข้าไม่เกิน ปีละ 3.5 ล้านตัน
2.5รักษาคุณภาพน้ำ ในลุ่มน้ำต่าง ๆ (ร้อยละของ คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ขึ้น ไป)	65	63	64	68	64	53	79	คุณภาพน้ำ อยู่ในเกณฑ์พอใช้ ขึ้นไปไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 85

หมายเหตุ : สัญลักษณ์ (-) หมายถึง ไม่มีข้อมูล

(4) การเสริมสร้างระบบโครงสร้าง กลไก และกระบวนการบริหารพัฒนาประเทศให้อยู่บนหลักธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย มียุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศรองรับ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ ธรรมาภิบาลของประเทศมีคะแนนความโปร่งใสไม่น้อยกว่า 5 คะแนน ในปี 2554 ประชาชนมีศักยภาพเข้าร่วมบริหารจัดการประเทศเพิ่มขึ้น ลดกำลังคนภาครัฐให้ได้ร้อยละ 10 ภายใน 5 ปี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสามารถในการหารายได้ของตนเอง และมีอิสระในการพึ่งตนเองมากขึ้น ผลการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่

(4.1) ภาพลักษณ์การคอร์รัปชัน ในปี 2551 มีทิศทางดีขึ้น โดยได้คะแนน 3.5 คะแนน ดีกว่าปี 2550 ที่ได้เพียง 3.3 คะแนน แต่ยังต่ำกว่าเป้าหมายของแผนอยู่มาก ผลการจัดอันดับการมีธรรมาภิบาลของภาคเอกชนของ IMD พบว่า ภาคเอกชนไทยมีสถานการณ์ดีขึ้นโดยมีอันดับธรรมาภิบาลลดจากอันดับที่ 31.3 ในปี 2549 เหลืออันดับที่ 22.4 และการละเมิดสิทธิผู้อื่นก็มีทิศทางดีขึ้น โดยจำนวนคดีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาลดลงจาก 9,575 คดี ในปี 2549 เหลือ 5,923 คดี ในปี 2551

(4.2) ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมือง โดยมีสัดส่วนผู้ไปลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรในปี 2550 ถึงร้อยละ 74.5 ดีกว่าในปี 2548 ที่มีสัดส่วนร้อยละ 72.6 และผู้ประกอบการที่เอาเปรียบผู้บริโภคก็ลดลง โดยจำนวนเรื่องร้องเรียนของผู้บริโภคลดจาก 5,690 เรื่อง ในปี 2549 เหลือ 4,504 เรื่อง ในปี 2551 หรือลดลงเฉลี่ยร้อยละ 9.9 ต่อปี

(4.3) การพัฒนาประสิทธิภาพภาครัฐยังได้ผลไม่ชัดเจน โดยจำนวนบุคลากรภาครัฐเพิ่มขึ้นจาก 1.25 ล้านคน ในปี 2549 เป็น 1.27 ล้านคน ในปี 2550 ตามการเพิ่มขึ้นของจำนวนบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และคะแนนความสามารถของระบบการพัฒนาระบบราชการไทย ลดลงจาก 2.89 คะแนนในปี 2549 เหลือ 2.59 คะแนน ในปี 2551 ในขณะที่การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทิศทางดีขึ้น โดยสัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดเก็บเองเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.9 ของรายได้ทั้งหมดในปี 2549 เป็นร้อยละ 9.35 ในปี 2551

**ตารางที่ 5 : การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ ในช่วง 2 ปีแรก
ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10**

รายการ	แผนฯ 9					แผนฯ 10		เป้าหมาย แผนฯ 10
	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	
1. คะแนนภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทย	3.20	3.30	3.60	3.80	3.60	3.30	3.50	เป้าหมายไม่น้อยกว่า 5 คะแนนภายในปี 2554
2 ลำดับธรรมาภิบาลในภาคเอกชนของไทย	31.5	26.7	29.3	31.1	31.3	33.7	22.4	
3. สัดส่วนบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ที่มีธรรมาภิบาลของไทย (ร้อยละ)	50.00	52.00	60.00	69.00	71.00	n.a.	75.00	
4 สัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร (ร้อยละ)	n.a.	n.a.	n.a.	72.56	n.a.	74.45	n.a.	
5 อัตราเรื่องร้องเรียนและอุทธรณ์ต่อองค์กรอิสระ และ กกก.ข้อมูลข่าวสารของทางราชการต่อประชากรอายุ 18 ปีขึ้นไปแสนคน	63.17	74.10	63.30	59.61	62.75	61.09	59.36	
6. อัตราการเปลี่ยนแปลงคดีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา (ร้อยละ)	n.a.	n.a.	42.06	-1.75	24.53	-24.07	-17.60	
7. อัตราการเปลี่ยนแปลงการร้องเรียนของผู้บริโภค(ร้อยละ)	21.56	12.78	23.99	16.64	-21.80	3.59	-23.45	
8. กำลังคนภาครัฐ (คน)	n.a.	n.a.	935,474	1,221,262	1,258,919	1,275,350	n.a.	ลดกำลังคนภาครัฐให้ได้ร้อยละ 10 ภายใน 5 ปี
9. ความสามารถในการพัฒนาระบบราชการของไทย (คะแนน)			4.15	3.77	2.89	2.87	2.59	
10. สัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อรายได้ของรัฐบาล (ร้อยละ)	21.85	22.19	22.76	23.50	24.05	25.17	25.20	
11. สัดส่วนรายได้ที่อปท.จัดเก็บต่อรายได้รวม (ร้อยละ)	12.01	12.09	10.24	9.58	8.90	8.95	9.35	

3 สรุปและข้อเสนอแนะ

3.1 สรุปผลการพัฒนาในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

การผลักดันแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ไปสู่การปฏิบัติของทุกภาคส่วน ช่วยทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 100 รับรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และร้อยละ 74 เข้าใจและนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ ในขณะที่ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ของแผนได้รับการนำไปใช้จัดทำแผนกลยุทธ์ของแต่ละองค์กรเช่นเดียวกัน การเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนทางสังคมทำให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสดำเนินการศึกษาเพิ่มขึ้นทุกระดับ จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 7.9 ปี กำลังแรงงานมีการศึกษาและได้รับการคุ้มครองมากขึ้น คนไทยมีอายุขัยเฉลี่ยถึง 75.6 ปี และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ชุมชนต่างๆ มีความเข้มแข็งสามารถจัดทำแผนชุมชนได้เกือบครบร้อยละ 100 การพัฒนาทุนทางเศรษฐกิจถึงแม้จะได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลกในปลายปี 2551 ก็ยังสามารถรักษาความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก โดยมีส่วนแบ่งการตลาดอยู่ที่ร้อยละ 1.12 และมีอัตราการจ้างงานอยู่ในระดับเต็มที่ การพัฒนาทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถรักษาพื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้ถึงร้อยละ 22 ของพื้นที่ประเทศ และเพิ่มพื้นที่ชลประทานได้ถึง 1.4 ล้านไร่ ต่อปี ส่วนการเสริมสร้างธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย ทำให้ภาพลักษณ์ความโปร่งใสของประเทศไทยในสายตาของต่างประเทศมีคะแนนดีขึ้นเป็น 3.5 คะแนน

ประเด็นการพัฒนาที่ต้องให้ความสำคัญในช่วงที่เหลือของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การป้องกันการเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ การเตรียมรับมือจากผลกระทบของวิกฤตเศรษฐกิจโลก การฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพ ตลอดจนการเสริมสร้างธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย เพื่อให้ผลการพัฒนาประเทศเกิดความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันตามวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

3.2 ข้อเสนอแนะการดำเนินงานระยะต่อไป

เพื่อให้การพัฒนาในช่วงที่เหลือของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 สามารถแก้ไขจุดบกพร่องที่ยังเป็นปัญหาและรองรับผลกระทบจากปัจจัยภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงสมควรดำเนินการ ดังนี้

(1) การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชน ควรให้ความสำคัญกับการศึกษาและสังเคราะห์แนวทางปฏิบัติตามหลักการ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ให้สามารถสื่อความหมายต่อผู้เกี่ยวข้องให้มีความเข้าใจเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เผยแพร่แนวทางปฏิบัติตามหลักการ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข โดยภาครัฐเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อน พร้อมทั้งจัดให้มีระบบการติดตามประเมินผลสำเร็จ และเผยแพร่ผลการดำเนินงานสู่สาธารณะ จัดให้มีวิทยากรกระบวนการตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข พร้อมด้วยเครือข่ายของผู้ประกอบการที่มีบทเรียนเกี่ยวกับ

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำเนินธุรกิจเข้าไปเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้ประกอบการที่แสดงความจำนงค์ต้องการประกอบธุรกิจตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

(2) **การสร้างความเข้มแข็งของทุนทางสังคม** ควรเน้นการเตรียมความพร้อมของคนและระบบต่าง ๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรผู้สูงอายุ เร่งปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรม เร่งเพิ่มผลิตภาพของแรงงานให้สูงขึ้น พัฒนาระบบเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคอุบัติใหม่ และโรคอุบัติซ้ำให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนดำเนินมาตรการเพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหาเสพติดอย่างเข้มข้น และขยายการจัดสวัสดิการและบริการทางสังคมให้ครอบคลุมผู้ด้อยโอกาสและแรงงานนอกระบบ รวมทั้งการบริหารจัดการกระบวนการของชุมชนให้เข้มแข็งโดยสนับสนุนการจัดทำแผนชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนมีบทบาทพัฒนา และจัดสวัสดิการให้ชุมชนมากขึ้น เสริมสร้างความเข้มแข็งของธุรกิจชุมชนโดยใช้ความรู้และภูมิปัญญาของท้องถิ่น และสร้างศักยภาพในการดูแลบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความสมบูรณ์และยั่งยืน

(3) **การสร้างความแข็งแกร่งของทุนทางเศรษฐกิจ** ควรให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลก และเร่งปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการให้มีความสามารถในการแข่งขันสูง เร่งรัดการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการปรับโครงสร้างการผลิตและบริการ เสริมสร้างภูมิคุ้มกันของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง และเร่งพัฒนาขีดความสามารถให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเอง และพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(4) **การเสริมสร้างทุนทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืน** ควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงกฎระเบียบในการป้องกัน อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ให้เหมาะสมทันสมัย ปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการควบคุมมลพิษจำเป็นต้องให้เป็นไปอย่างเข้มงวดมากขึ้น ตลอดจนส่งเสริมตลาดสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องจากที่ภาครัฐได้ดำเนินการนำร่องแล้ว รณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการป้องกันและแก้ปัญหามลพิษ ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการผลิตที่สะอาด และส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อลดการใช้สารเคมีที่ก่อให้เกิดปัญหาสารตกค้างในสิ่งแวดล้อมและในอาหาร พร้อมทั้งพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

(5) **การพัฒนาธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย** ควรเน้นการเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนไทยในทุกกระดับ เร่งรัดการถ่ายโอนภารกิจ บุคลากร ตลอดจนการจัดสรรรายได้ไปพร้อมกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งความเป็นอิสระและความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ปรับปรุงโครงสร้างภาคราชการให้คล่องตัวและมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ให้ทำงานร่วมกับชุมชน และส่งเสริมภาคธุรกิจเอกชน

ให้เกิดความเข้มแข็ง สุจริต และมีธรรมาภิบาล ปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม พัฒนากลไกการควบคุมคอร์รัปชันให้มีพลัง และสร้างความสมานฉันท์ในสังคมภายใต้วัฒนธรรมประเทศไทย

บทที่ 2

ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกับในสังคมไทย

บทที่ 2

ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

1 สถานการณ์ก่อนการประกาศใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) จุดเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงทิศทาง เกิดการพัฒนาใหม่ที่มุ่งสู่ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” เศรษฐกิจจะเป็นเพียงเครื่องมือช่วยพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนา กระบวนทัศน์การพัฒนาใหม่ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 มีพื้นฐานมาจากพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งอย่างไรก็ตาม ในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ประเทศไทยเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรงและส่งผลกระทบต่อคนและสังคมเป็นอย่างมาก การดำเนินนโยบายจึงให้ความสำคัญกับการแก้ไขฟื้นฟูเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพและมั่นคง และลดผลกระทบจากวิกฤต ยุทธศาสตร์สำคัญๆ ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จึงไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ซึ่งได้ัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางการพัฒนาประเทศ ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และกำหนดทิศทางการพัฒนาที่มุ่งสร้างสมดุลทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย โดยผลการพัฒนาประเทศประสบความสำเร็จในระดับที่น่าพอใจ ในด้านเสถียรภาพและการขยายตัวต่อเนื่องของระบบเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาความเข้มแข็งและอ่อนไหวต่อปัจจัยภายนอกและความผันผวนของเศรษฐกิจโลก เนื่องจากยังพึ่งพาวัตถุดิบ ค่าแรงงานราคาถูก และทรัพยากรเป็นฐานการขยายตัวและสร้างความสามารถในการแข่งขันโดยอาศัยการส่งออกเป็นกลไกขับเคลื่อนสำคัญ ในด้านคุณภาพชีวิตของคนไทยดีขึ้น ส่งผลให้ความอยู่ดีมีสุขโดยรวมมีทิศทางดีขึ้น แต่ยังคงต้องให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาการพัฒนาคุณภาพคน ความยากจน ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของประชาชน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความโปร่งใสในการบริหารจัดการภาครัฐ รวมทั้งเร่งฟื้นฟูและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงความสมบูรณ์

ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เรายังต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ที่รุนแรงเพิ่มขึ้น แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จึงมุ่งเตรียมความพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เพื่อสามารถปรับตัวและแสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่าทันโลกาภิวัตน์และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วน โดยกำหนด “วิสัยทัศน์ประเทศไทย” ที่มุ่งพัฒนาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” (Green and

Happiness Society) โดยยึดแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บูรณาการการพัฒนาที่ยึดคนเป็นศูนย์กลาง โดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่มุ่งสร้างความแข็งแกร่งของโครงสร้างระบบต่างๆ ภายในประเทศให้มีศักยภาพ แข่งขันได้ในกระแสโลกาภิวัตน์ สร้างฐานความรู้ให้เป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างรู้เท่าทัน ควบคู่ไปกับการกระจายการพัฒนาที่เป็นธรรม และเสริมสร้างความเท่าเทียมกันของกลุ่มคนในสังคม ความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อมให้คงความสมบูรณ์เป็นรากฐานการพัฒนาที่มั่นคง และเป็นฐานการดำรงวิถีชีวิตของชุมชนและสังคมไทย ตลอดจนการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศทุกระดับของสังคมไทย

2 ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทย : การเปลี่ยนแปลงในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

จนถึงขณะนี้การพัฒนาประเทศภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ดำเนินการต่อเนื่องมาได้ 2 ปี (พ.ศ. 2550 – 2551) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) จึงได้ประเมินผลลัพธ์ของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยใช้ **“ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย”** ที่สศช. พัฒนาขึ้นพร้อมกับการเริ่มใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ตั้งแต่ปี 2550 โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและในพื้นที่ภูมิภาค การประเมินผลลัพธ์การพัฒนาที่สะท้อนการบรรลุเป้าประสงค์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ที่มุ่งสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

2.1 ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทย ดีขึ้นต่อเนื่องจากช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และฉบับที่ 9 ผลการพัฒนาประเทศใน 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ภาวะความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยพัฒนาเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยดัชนีรวมความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันเพิ่มจากร้อยละ 61.06 เมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ในปี 2544 เป็นร้อยละ 63.03 เมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ในปี 2549 และร้อยละ 64.62 และ 65.44 ในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (ปี 2550 – 2551) โดยองค์ประกอบด้านการมีสุขภาวะพัฒนาดีขึ้นมากสามารถยกระดับการพัฒนาจากค่าดัชนีร้อยละ 57.69 ในปี 2549 ไปอยู่ที่ค่าดัชนีร้อยละ 62.87 ในปี 2551 นอกจากนั้นด้านครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง และเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรมก็มีทิศทางพัฒนาดีขึ้นต่อเนื่อง ส่วนการพัฒนา 2 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศที่สมดุล และด้านสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลมีค่าดัชนีไม่เปลี่ยนแปลงจากปี 2549 อย่างชัดเจน

ตารางที่ 1 : ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ปี 2544 – 2551

องค์ประกอบย่อย	แผนฯ 8	แผนฯ 9					แผนฯ 10	
	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
1. การมีสุขภาพ	54.62	54.38	54.8	53.89	54.75	57.69	61.08	62.87
2. ครอบครัวอบอุ่น	66.28	66.09	68.11	67.04	66.13	62.24	61.92	63.94
3. ชุมชนเข้มแข็ง	59.51	55.63	60.86	58.57	57.86	60.37	68.87	68.44
4. เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม	55.12	63.45	66.74	68.14	65.95	68.4	73.02	69.49
5. สภาพแวดล้อม และระบบนิเวศสมดุล	56.29	57.32	62.4	67.92	69.73	69.73	63.6	68.6
6. สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล	70.82	70.69	50.76	52.65	55.01	57.51	56.49	57.54
ภาพรวมดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุข	61.06	61.84	61.23	62.06	62.14	63.03	64.62	65.44

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ 90.0 - 100

ระดับดี = ร้อยละ 80.0 - 89.9

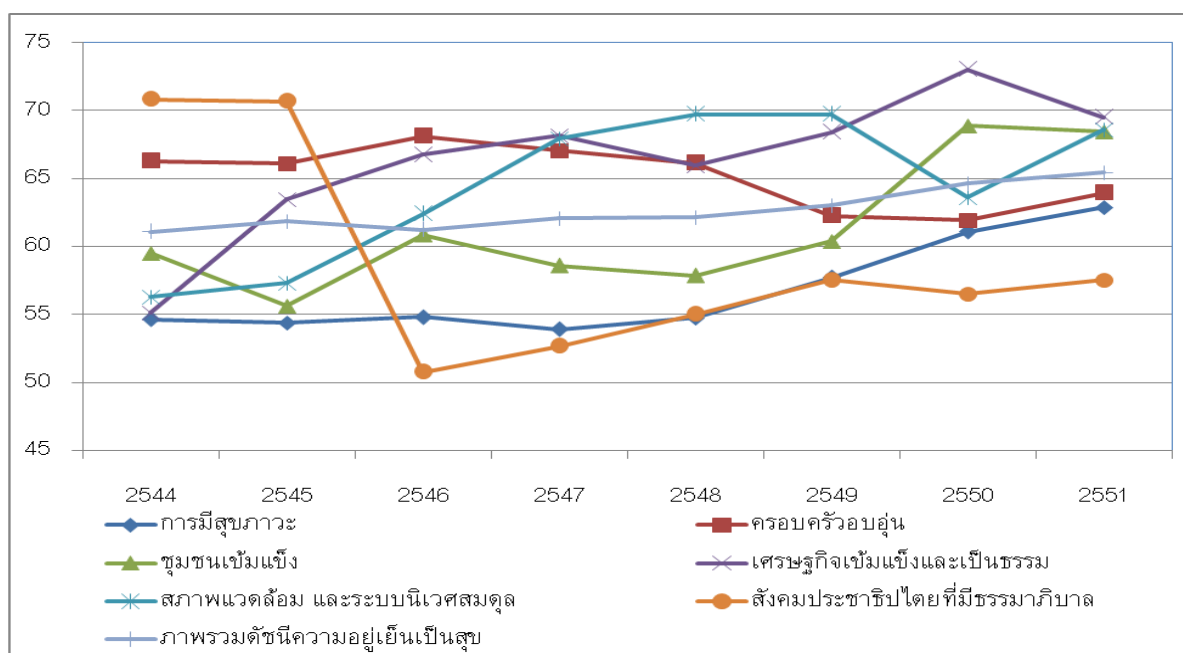
ระดับปานกลาง = ร้อยละ 70.0 - 79.0

ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ 60.0 - 69.9

ระดับเร่งแก้ไข ≤ ร้อยละ 59.9

2.2 ปัจจัยด้านความเข้มแข็งของชุมชน ด้านเศรษฐกิจ และด้านสภาพแวดล้อมพร้อมจะยกระดับการพัฒนาจากระดับต้องปรับปรุงเป็นระดับปานกลาง โดยค่าคะแนนอยู่ระหว่างร้อยละ 68 – 69 ดีกว่า ปี 2549 ที่มีคะแนนอยู่ระหว่างร้อยละ 60 – 69 ส่วนด้านการเสริมสร้างสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลที่ค่าคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ประมาณร้อยละ 56 – 57 ซึ่งเป็นระดับการพัฒนาที่ต้องเร่งแก้ไข ทำให้ยังไม่สามารถขับเคลื่อนความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยให้ยกระดับสูงขึ้นได้

แผนภูมิที่ 1 : ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ปี 2544 - 2551

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

3 สถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยพื้นฐานที่สร้างความ อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทย

3.1 สุขภาวะของคนไทยในภาพรวมดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในด้านสุขภาพกาย และ จิตใจ ในขณะที่สติปัญญาเริ่มดีขึ้นใน 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ค่าดัชนีรวมปรับตัวดีขึ้นจากร้อยละ 57.69 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 61.08 ในปี 2550 และเป็นร้อยละ 62.87 ในปี 2551 อันเนื่องมาจากปัจจัยด้านสุขภาพจิตใจดีมีคุณธรรม จริยธรรม มีค่าดัชนีเพิ่มจากร้อยละ 60.49 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 64.93 ในปี 2551 และปัจจัยสติปัญญาและใฝ่รู้มากขึ้น ตามระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ทำให้ค่าดัชนีเพิ่มจากร้อยละ 59.43 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 60.34 ในปี 2551

ตารางที่ 2 : ดัชนีการมีสุขภาวะ

หน่วย : ร้อยละ

องค์ประกอบดัชนี	แผนฯ 8			แผนฯ 9			แผนฯ 10	
	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
ภาพรวม	54.62	54.38	54.80	53.89	54.75	57.69	61.10	62.87
สุขภาพกายดี	48.44	49.11	49.99	48.82	52.00	56.25	63.33	63.33
ร่างกายแข็งแรง	7.21	8.56	10.31	7.97	11.93	20.43	34.58	34.58
อายุยืนยาว	89.67	89.67	89.67	89.67	92.07	92.07	92.07	92.07
สุขภาพจิตใจดี มีคุณธรรม จริยธรรม	54.67	51.83	54.47	56.25	56.77	59.77	60.54	64.93
จิตใจดี	22.90	21.90	28.90	30.70	36.90	42.50	40.50	40.40
มีคุณธรรม จริยธรรม	86.43	81.76	80.04	81.80	76.64	77.04	80.59	89.47
สติปัญญา และใฝ่รู้	60.74	62.20	59.95	56.60	55.48	57.05	59.43	60.34
มีความสามารถในการเรียนรู้	59.92	61.48	64.22	66.57	66.33	68.82	70.90	72.28
มีการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ	61.56	62.92	55.68	46.64	44.62	45.28	47.96	48.40

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ 90.0 – 100

ระดับดี = ร้อยละ 80.0 – 89.9

ระดับปานกลาง = ร้อยละ 70.0 – 79.0

ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ 60.0 – 69.9

ระดับเร่งแก้ไข ≤ ร้อยละ 59.9

(1) คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรมดีขึ้น ในขณะที่ด้านสุขภาพจิตยังต้องเร่ง

แก้ไข คุณธรรมจริยธรรมของคนไทยดีขึ้น โดยสัดส่วนจำนวนคดีอาญาต่อประชากรแสนคนลดลงจาก 275.46 คดีในปี 2549 เหลือ 237.20 คดีในปี 2551 ตามการลดลงของคดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญที่ลดลงถึงร้อยละ 17.01 การเจ็บป่วยด้านสุขภาพจิตมีทิศทางที่ไม่น่าพอใจ เนื่องจากอัตราการฆ่าตัวตายจนสำเร็จของประชาชนเพิ่มขึ้นจากอัตรา 5.75 คนต่อประชากรแสนคนในปี 2549 เป็น 5.96 คนในปี 2551 ซึ่งในจำนวนผู้ที่ฆ่าตัวตายสำเร็จร้อยละ 60 ป่วยเป็นโรคซึมเศร้า¹ อีกทั้ง 1 ใน 6 คนที่ฆ่าตัวตายสำเร็จจะฆ่าบุคคลอื่นๆ มาแล้วด้วย เนื่องจากความแค้น โกรธถึงขีดสุด หรือสืบเนื่องจากสภาพ

¹ โรคซึมเศร้าสามารถพบได้ตั้งแต่เด็กเล็ก โรคนี้เป็นความผิดปกติทางจิตเวชชนิดหนึ่งที่มีภาวะอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป แม้ว่าทุกคนจะมีอารมณ์เศร้า เหนง เสียใจ ที่เปลี่ยนแปลงได้นั้น แต่อารมณ์ที่เศร้าผิดปกติ รุนแรงจะกลายเป็นโรคซึมเศร้าโดยปริยาย

ครอบครัว สังคม และปัญหาเศรษฐกิจซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดความเครียด และจะนำไปสู่โรคซึมเศร้าจนถึงฆ่าตัวตายในที่สุด ในขณะที่ การเจ็บป่วยด้วยโรคจิตกังวลและโรคซึมเศร้ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 185.98 ราย ในปี 2549 เป็น 196.10 รายต่อประชากรแสนคน ในปี 2550 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.4

ผลการสำรวจสุขภาพจิตของคนไทย โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) พบว่าคะแนนสุขภาพจิตคนไทยโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 31.8 คะแนน จากคะแนนเต็ม 45 คะแนน ผู้ชายกับผู้หญิงมีสุขภาพจิตใกล้เคียงกัน กลุ่มที่มีคะแนนดีกว่าปกติ มีอยู่ร้อยละ 27 เกณฑ์ปกติ ร้อยละ 54 ส่วนคะแนนต่ำกว่าปกติ ร้อยละ 17 หรือคนไทยเกือบ 1 ใน 5 เสี่ยงที่จะมีปัญหาสุขภาพจิต และผู้ที่ประกอบอาชีพรับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจมีสุขภาพจิตดีกว่าอาชีพอื่น อันเนื่องมาจากการมีอาชีพที่มั่นคงกว่าอาชีพอื่น ปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพจิต คือ ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว การมีคุณธรรมจริยธรรม และการใช้หลักคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้ ปัญหาสุขภาพจิตเริ่มสูงมากขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น ผู้หญิงเสี่ยงที่จะมีปัญหาสุขภาพจิตมากกว่าผู้ชาย โดยเฉพาะผู้ที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน

(2) คนไทยมีอายุยืนยาวขึ้นส่วนการป้องกันการเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 คนไทยมีอายุขัยเฉลี่ยเพิ่มจาก 74.32 ปี ในปี 2544 เป็น 75.64 ปี ในปี 2551 และสามารถเข้าถึงหลักประกันสุขภาพได้เกือบร้อยละ 100 แต่สัดส่วนคนไทยที่เจ็บป่วยยังคงเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 16.3 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 17.4 ในปี 2550 โดยเฉพาะด้วยโรคที่สามารถป้องกันได้ 5 โรคที่สำคัญ ได้แก่ หัวใจ ความดันโลหิตสูง เบาหวาน หลอดเลือดสมอง และมะเร็งยังคงเพิ่มสูงขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง และการเจ็บป่วยของคนไทยมีแนวโน้มเปลี่ยนจากโรคที่ไม่มีเชื้อก่อเหตุ เมื่อเป็นแล้วจะรักษาไม่หายขาดเหมือนโรคติดเชื้ทั่วไป แต่จะกลายเป็นโรคเรื้อรังต้องเข้าออกโรงพยาบาลตลอด ซึ่งสืบเนื่องจากพฤติกรรมเสี่ยง โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น เช่น การขาดการออกกำลังกาย การกินอาหารที่มีแป้ง น้ำตาล และไขมันสูง ขณะที่ กินผักและผลไม้ น้อยกว่าเกณฑ์ และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ปัจจุบันมีผลการสำรวจ พบว่า คนในเมืองร้อยละ 10 มีภาวะโรค “Office Syndrome” ที่มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมการทำงาน ทั้งการใช้คอมพิวเตอร์วันละหลายชั่วโมง การอดอาหาร อดหลับอดนอนเพื่อทำงานให้เสร็จ ทำให้ร่างกายต้องแบกรับภาระความตึงเครียด ปราศจากการผ่อนคลาย ส่งผลร้ายต่อร่างกายโดยไม่รู้ตัว โดยโรคที่มักเป็นกันบ่อย 5 โรค คือ ไมเกรน/ปวดศีรษะเรื้อรัง ภาวะเสียสมดุล กระดูกสันหลังคดงอ/ปวดหลังเรื้อรัง ปวดข้อเข่าเอ็นข้อมืออักเสบ/เอ็นกล้ามเนื้อต้นคออักเสบ และหูดับ/ประสาทหูเสื่อม รวมทั้ง โรคใหม่ ๆ ที่เกิดจากวิกฤตโลกร้อน สังคมยุคดิจิทัล อาทิ โรคไข้หวัดนก โรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 การติดยาของแบคทีเรียเอดส์สายพันธุ์ใหม่ เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้การดำรงชีวิตที่ยืนยาวขึ้นของคนไทยไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร

(3) การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้มีความก้าวหน้าด้านปริมาณ ส่วนด้านคุณภาพการศึกษายังคงต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ค่าดัชนีสติปัญญาและไฟรู้ของคนไทยเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 59.43 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 60.34 ในปี 2551 ตามการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ส่งผลให้ประชาชนมีโอกาสได้รับการศึกษาดีขึ้น

โดยเฉพาะเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้สนับสนุนให้โอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่าเทียมกับเด็กอื่นๆ พร้อมกับการพัฒนาสมรรถภาพ ตลอดจนพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้เด็กและเยาวชน (อายุ 15 ปีขึ้นไป) ที่มีการศึกษา 9 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 41.29 เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ในปี 2549 เพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 42.54 ในปี 2550 และร้อยละ 43.37 ของประชากรในปี 2551 อย่างไรก็ตามด้านการเรียนรู้ที่มีคุณภาพยังเป็นปัญหาอย่างมาก เพราะผลการทดสอบวิชาหลักในแต่ละระดับ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพียงร้อยละ 38 – 39 ซึ่งต่ำกว่าในช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และต้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ที่ค่าคะแนนอยู่ที่ร้อยละ 42 – 45 สาเหตุสำคัญ คือ คุณภาพครู โดยเฉพาะในระดับอาชีวศึกษาที่อาจารย์ส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 74 มีวุฒิการศึกษาเพียงระดับปริญญาตรี และส่วนหนึ่งยังมีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ส่วนระดับอุดมศึกษาหลายแห่งมีอาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาเอกไม่ถึงร้อยละ 2 ที่เหลือเป็นวุฒิปริญญาโทและตรี รวมทั้งหลักสูตรและอุปกรณ์ทางการศึกษาที่ขาดแคลน ขณะเดียวกัน สถานศึกษาที่ยังไม่ผ่านการรับรองคุณภาพมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 15 – 20 ของจำนวนสถานศึกษาทั้งหมด โดยระดับประถมศึกษา ถึงมัธยมศึกษาที่ยังไม่ผ่านมีถึงร้อยละ 20.32 ระดับอาชีวศึกษาร้อยละ 15.67 และระดับอุดมศึกษาร้อยละ 7.03 ของสถานศึกษาแต่ละประเภท

ตารางที่ 3 : การประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา รอบสอง พ.ศ.2549-2551

ระดับชั้น	ผ่านการรับรอง		ไม่ผ่านการรับรอง		ผลการพิจารณา	เข้าร่วม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ปฐมวัย	16,229	80.41	3,955	19.59	-	20,184
ประถม-มัธยม	17,892	79.68	4,564	20.32	-	22,456
- สังกัด กทม.	417	95.86	18	4.14	-	435
- กลุ่มโรงเรียนสาธิต	13	92.86	1	7.14	-	14
- สังกัดเทศบาล	375	89.07	46	10.93	-	421
- สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)	933	89.03	115	10.97	-	1,048
- สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	16,154	78.65	4,384	21.35	-	20,538
อุดมศึกษา	185	92.97	5	2.51	9 (4.52%)	199 จาก 258 แห่ง
อาชีวศึกษา	463	84.33	59	10.75	27 (4.92%)	549 จาก 808 แห่ง

ที่มา : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

3.2 ครอบครัวไทยมีความอบอุ่นเพิ่มขึ้น เนื่องจากการพึ่งพิงตนเองได้ดีขึ้น

โดยดัชนีครอบครัวอบอุ่นเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากร้อยละ 62.24 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 63.94 ในปี 2551 เนื่องจากการพึ่งพิงตนเองในด้านการมีปัจจัยพื้นฐานที่เพียงพอในการดำรงชีวิตเพิ่มขึ้น ทั้งการมีรายได้ที่พอเพียง มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย และการมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ส่วนสัมพันธภาพในครอบครัวและการทำหน้าที่ของครอบครัวยังอยู่ในระดับเดียวกับปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9

ตารางที่ 4 : ดัชนีครอบครัวอบอุ่น

หน่วย : ร้อยละ

องค์ประกอบของดัชนี	แผนฯ 8	แผนฯ 9					แผนฯ 10	
	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
ภาพรวม	66.28	66.09	68.11	67.04	66.13	62.24	61.92	63.94
1. บทบาทหน้าที่ของครอบครัว	74.78	70.97	76.25	71.52	69.56	62.89	61.20	62.64
▪ เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม	95.16	84.69	99.93	90.37	84.14	63.01	58.95	63.35
▪ ผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากคนในครอบครัว	59.27	57.69	57.37	51.82	52.07	53.10	51.59	50.39
▪ วัยแรงงานทำงานหาเลี้ยงครอบครัว	69.89	70.54	71.46	72.38	72.48	72.58	73.05	74.18
2. สัมพันธภาพในครอบครัว	57.20	59.50	60.29	60.42	60.02	58.06	56.58	59.63
▪ สมาชิกอยู่ร่วมกันแก้ปัญหาครอบครัว	55.20	56.09	53.98	53.04	50.83	48.32	44.17	50.26
▪ ครอบครัวอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวขยาย	59.20	62.90	66.60	67.80	69.20	67.80	69.00	69.00
3. การพึ่งพิงตนเอง	66.86	67.80	67.80	69.17	68.82	65.77	67.96	69.53
▪ ครอบครัวมีรายได้เพียงพอ	57.57	58.29	58.30	58.30	57.25	56.20	59.60	59.60
▪ ครอบครัวมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย	78.40	78.10	78.10	77.30	77.30	76.00	76.19	77.55
▪ การมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต	64.60	67.00	67.00	71.90	71.90	65.10	68.10	71.45

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ 90.0 – 100

ระดับดี = ร้อยละ 80.0 – 89.9

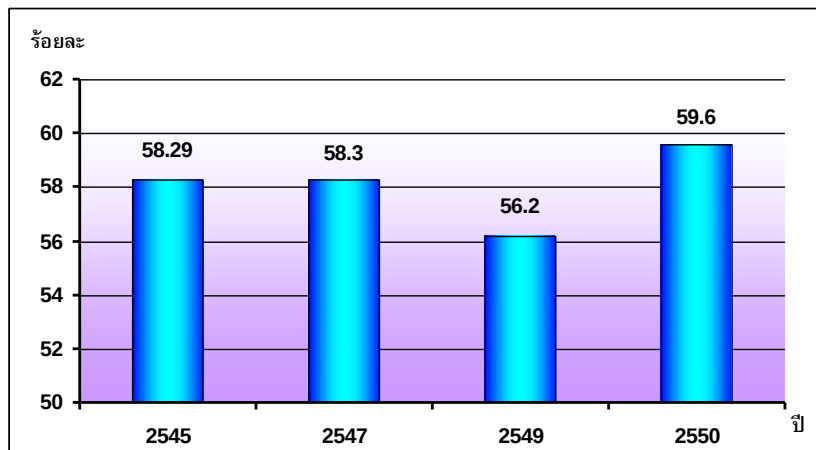
ระดับปานกลาง = ร้อยละ 70.0 – 79.0

ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ 60.0 – 69.9

ระดับเร่งแก้ไข ≤ ร้อยละ 59.9

(1) ครอบครัวสามารถพึ่งพิงตนเองทางเศรษฐกิจได้มากขึ้น จากการมีปัจจัยพื้นฐานเพิ่มขึ้น และมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต โดยค่าดัชนีรับเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 65.77 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 69.53 ในปี 2551 ปัจจัยสนับสนุนมาจากครอบครัวมีความความมั่นคงในที่อยู่อาศัยจากการมีบ้านเป็นของตัวเองมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 76.0 เป็นร้อยละ 77.55 พร้อมทั้งมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตโดยเฉพาะน้ำประปาใช้ในครัวเรือน มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 65.1 เป็นร้อยละ 71.45 ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน ทำให้ความเป็นอยู่ของครอบครัวไทยดีขึ้น นอกจากนี้ในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ครอบครัวยังสามารถพึ่งพิงตนเองทางเศรษฐกิจได้ดีกว่าในปี 2549 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 จากการมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต โดยครอบครัวร้อยละ 60 มีรายได้สูงกว่ารายจ่ายไม่น้อยกว่าร้อยละ 10

แผนภูมิที่ 2 : ร้อยละครัวเรือนที่มีรายได้สูงกว่ารายจ่ายไม่น้อยกว่าร้อยละ 10

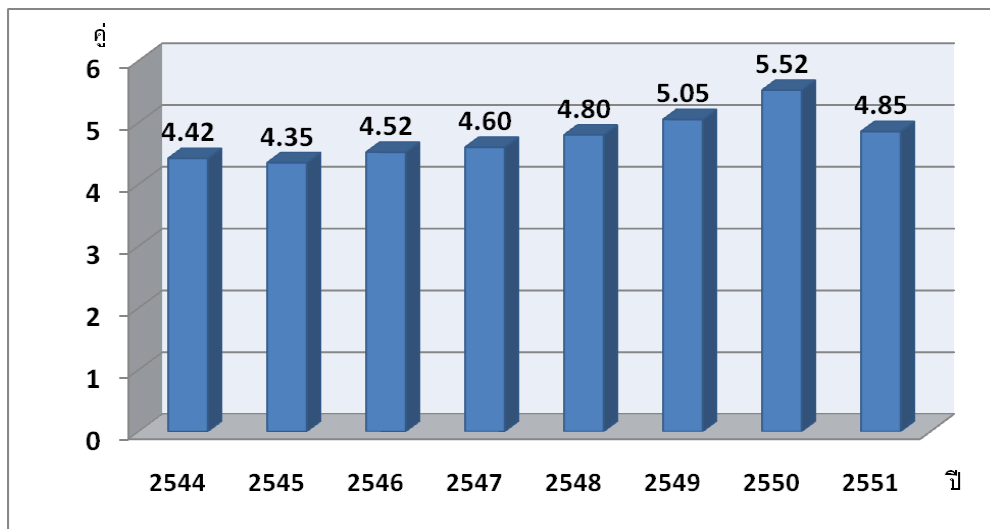

ที่มา : ประมวลผลจากข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

(2) สัมพันธภาพการอยู่ร่วมกันในครอบครัวยังมีความเปราะบางต่อการแตกแยก โดยค่าดัชนีสัมพันธภาพในครอบครัวเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 58.06 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 59.63 ในปี 2551 สะท้อนด้วยอัตราการหย่าร้างของคู่สมรสที่ลดลงจาก 5.05 คู่ต่อพันครัวเรือน ในปี 2549 เหลือ 4.85 คู่ ในปี 2551 หรือลดลงเฉลี่ยร้อยละ 1.4 ต่อปี และการอยู่ร่วมกันแบบครอบครัวขยายมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 33.90 ของครัวเรือนทั้งหมด เป็นร้อยละ 34.50 ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน อย่างไรก็ตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลง จุดเปราะบางของสัมพันธภาพในครอบครัว เช่น การดำรงสภาพครอบครัวโดยไม่จดทะเบียนสมรสมีแนวโน้มมากขึ้นโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ การเปลี่ยนจากครอบครัวขยายที่มีสมาชิกหลายรุ่นอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวขนาดใหญ่มาเป็นครอบครัวเดี่ยวที่อยู่กันระหว่างพ่อแม่และลูก ครอบครัวที่อยู่คนเดียว และครอบครัวที่หัวหน้าครัวเรือนเป็นผู้หญิงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากสัดส่วนร้อยละ 26.8 ของครัวเรือนทั้งหมดในปี 2546 เป็นร้อยละ 31.2 ในปี 2551 รวมทั้งครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว (มีเพียงพ่อหรือแม่คนใดคนหนึ่ง) เพิ่มขึ้น สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดลร่วมกับมูลนิธิเครือข่ายครอบครัวและสำนักกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพแห่งชาติ (สสส.) สำรวจพบว่า ในช่วงเดือน ม.ค. 2552 มีเด็กและเยาวชนอยู่ในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวมากกว่า 2.5 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 21.9 ของจำนวนเด็กในช่วงวัย 11 – 12 ปี มีสาเหตุมาจากปัญหาการหย่าร้างของพ่อแม่มากที่สุด รองลงมาคือคู่สมรสถึงแก่กรรม ครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวมีภาระต้องดูแลบุตรเฉลี่ย 1-2 คน และต้องเผชิญปัญหาด้านเศรษฐกิจในการหารายได้ให้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ทำให้มีเวลาดูแลลูกน้อยลง และมีความเครียดมากขึ้น

นอกจากนี้ ปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีแนวโน้มความรุนแรงเพิ่มขึ้น ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มาจากความหึงหวง ทะเลาะวิวาท และเมาสุราหรือติดสารเสพติด และปัญหาเศรษฐกิจตามลำดับ จากข้อมูลของศูนย์พึ่งได้ กระทรวงสาธารณสุข พบว่า ในปี 2550 มีเด็กและผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรง จำนวน 19,068 ราย โดยเป็นการทำร้ายทางร่างกายและทางเพศมากที่สุด และผู้ที่กระทำความรุนแรงซึ่งเกิดจากสามีมีจำนวนมากเป็นอันดับสองร้อยละ 25.64 และจากสมาชิกในครอบครัวหรือญาติร้อยละ 6.64 ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นปัจจัยที่ทำให้ความเอื้ออาทร ความผูกพันในครอบครัวลดน้อยลง กระทบต่อความมั่นคงของครอบครัวและสังคมในอนาคต

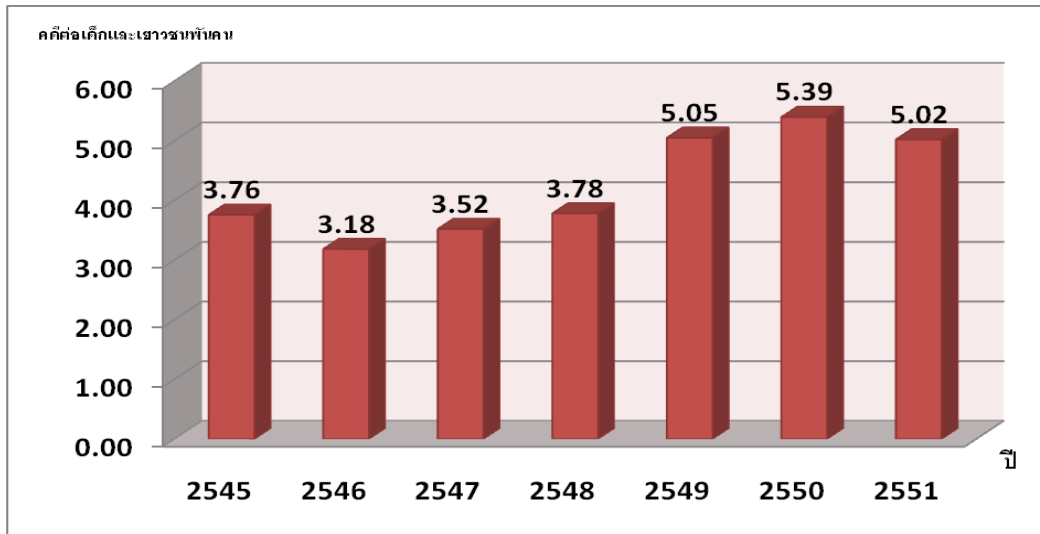
แผนภูมิที่ 3 : อัตราการจดทะเบียนหย่าต่อพันครัวเรือน

ที่มา : ประมวลผลจากข้อมูลสำนักบริหารการทะเบียน และสำนักงานสถิติแห่งชาติ

(3) การเลี้ยงดูและอบรมบุตรหลานให้เป็นคนดีมีคุณภาพยังไม่ประสบผลสำเร็จที่ชัดเจน ค่าดัชนีเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากร้อยละ 62.24 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 62.64 ใน 2551 เนื่องจากอัตราคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกจับกุมส่งสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่เคยเพิ่มขึ้นจาก 5.05 คดีต่อเด็กและเยาวชนพันคน ในปี 2549 เป็น 5.39 คดีต่อเด็กและเยาวชนพันคน ในปี 2550 และลดลงเหลือ 5.02 คดี ในปี 2551 ซึ่งเป็นการลดลงในคดีเกือบทุกฐานความผิด ยกเว้นการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่เพิ่มขึ้นจาก 8,803 คดีในปี 2549 เป็น 11,207 คดีในปี 2551 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 12.9 ต่อปี สาเหตุสำคัญในการกระทำผิดมาจากการคบเพื่อนมีสัดส่วนมากที่สุดร้อยละ 40 รองลงมาเป็นความความคึกคะนองและความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เป็นที่น่าสังเกตว่าเด็กและเยาวชนที่ถูกจับกุมมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและสูงกว่ามากถึงร้อยละ 60.34 และเป็นเด็กและเยาวชนที่มาจากรอบครัวที่พ่อแม่แยกกันอยู่ร้อยละ 52.02 ซึ่งในจำนวนนี้เป็นเด็กและเยาวชนที่อยู่กับมารดามากที่สุดร้อยละ 19.16 รองลงมาอยู่กับปู่ย่าตายายร้อยละ 10.3 และมาจากรอบครัวที่พ่อแม่อยู่ร่วมกันมีสัดส่วนร้อยละ 47.98 ขณะเดียวกัน ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งให้อยู่ลำพังเพียงคนเดียวก็เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 6.64 ของผู้สูงอายุทั้งหมด ในปี 2545 เป็นร้อยละ 7.42 ในปี 2550 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 7.6 ในปี 2551 ซึ่งเป็นปัจจัยที่บั่นทอนความอบอุ่นของครอบครัวให้ลดลง

แผนภูมิที่ 4 : อัตราคดีที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมต่อเด็กและเยาวชนพันคน

ที่มา : กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม

เด็กและเยาวชนไทยยังขาดภูมิคุ้มกันด้านคุณธรรม จริยธรรม นิยมเล่นการพนันและดื่มสุรา และมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมมากขึ้น จากผลการวิจัยของเอแบคโพล มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เรื่อง สำรวจสถานภาพคุณธรรมของประชาชนในสังคมไทย : กรณีศึกษาประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไป ใน 18 จังหวัดทั่วประเทศ 13,500 ตัวอย่าง ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 12,500 ตัวอย่าง ระหว่างเดือนพฤษภาคม 2550 – กุมภาพันธ์ 2551 พบว่า เยาวชนไทยขาดคุณธรรมจริยธรรม 6 ด้าน ได้แก่ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต สติสัมปชัญญะ จิตอาสา และความขยันหมั่นเพียร โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี เป็นกลุ่มที่มีคุณธรรมต่ำกว่าช่วงอายุอื่นๆ โดยมีค่าคะแนนเท่ากับ 67.2 คะแนน และจากการสำรวจของสถาบันรามจิตติ และสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) พบว่า เด็กที่มีผลการเรียนต่ำกว่าเกรด 2 มีแนวโน้มกลายเป็นเด็กที่รู้สึกว่ามีผู้อื่นไม่ยอมรับตัวเองสูง จึงเข้าสู่พฤติกรรมเสี่ยง อาทิ ดื่มสุรา สูบบุหรี่ หนีเรียน หนีเที่ยว มากกว่าเด็กทั่วไป 2-3 เท่า อีกทั้งยังเสี่ยงต่อการใช้ความรุนแรง การทะเลาะวิวาท ซึ่งปัจจุบันพบว่าเด็กที่อยู่ในวังวนความรุนแรงมีตัวเลขสูงถึง 7-8 แสนคน จากทั้งหมด 7-8 ล้านคน

3.3 ความเข้มแข็งของชุมชนมีทิศทางการปรับตัวดีขึ้นอย่างรวดเร็วตามความสามารถในการพึ่งตนเองได้ดีกว่าปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ระดับความเข้มแข็งของชุมชนพัฒนาขึ้นอย่างชัดเจนในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 อย่างต่อเนื่อง ถึงปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 โดยค่าดัชนีได้เพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ 60.37 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 68.87 ในปี 2550 และร้อยละ 68.44 ในปี 2551 ซึ่งพร้อมจะเปลี่ยนจากระดับปรับปรุงเป็นระดับปานกลาง (ร้อยละ 70.00 ขึ้นไป) อันเป็นผลมาจากความเข้มแข็งของกระบวนการชุมชน การเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน และการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันเริ่มปรากฏผลมากขึ้น

ตารางที่ 5 : ดัชนีชุมชนเข้มแข็ง

หน่วย : ร้อยละ

องค์ประกอบและตัวชี้วัด	แผนฯ 8	แผนฯ 9					แผนฯ 10	
	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
ภาพรวม	59.51	55.63	60.86	58.57	57.86	60.37	68.87	68.44
1. ชุมชนพึ่งตนเองได้	61.61	53.85	61.51	55.54	52.71	54.28	71.28	70.42
■ ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน	73.62	58.10	70.42	56.98	49.82	51.38	74.96	73.24
■ การเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหา ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	49.60	49.60	52.60	54.10	55.60	57.18	67.60	67.60
2. ชุมชนเกื้อกูลกัน	57.40	57.40	60.20	61.60	63.00	66.46	66.46	66.46
■ การมีสวัสดิการชุมชน	57.40	57.40	60.20	61.60	63.00	66.46	66.46	66.46

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช).

หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ 90.0 - 100

ระดับดี = ร้อยละ 80.0 - 89.9

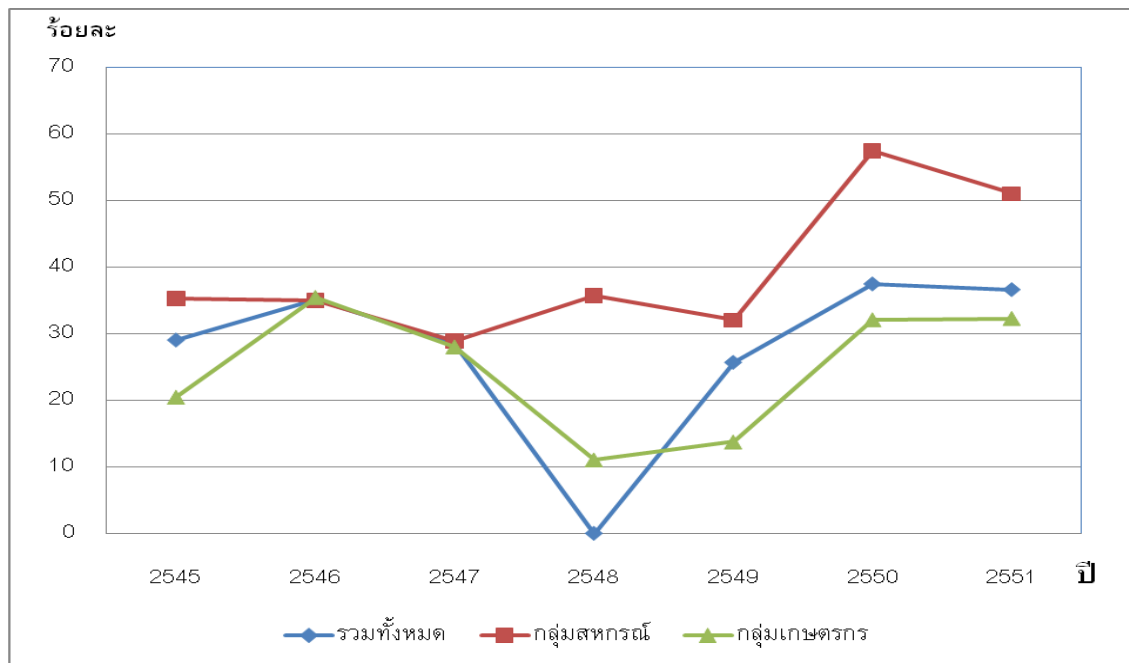
ระดับปานกลาง = ร้อยละ 70.0 - 79.0

ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ 60.0 - 69.9

ระดับเร่งแก้ไข ≤ ร้อยละ 59.9

(1) ความเข้มแข็งของชุมชนที่ปรับตัวดีขึ้นมากส่งผลให้ระดับการพึ่งตนเองของชุมชนอยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีการจัดตั้งองค์กรชุมชนเพื่อเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาที่หลากหลาย เพิ่มขึ้นจาก จำนวน 48,774 ชุมชน (องค์กร) ในปี 2550 เป็น 64,952 ชุมชน (องค์กร) ในปี 2551 เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 33.2 และสมาชิกเพิ่มขึ้นจาก 9.10 ล้านคน เป็น 16.66 ล้านคน หรือเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 83.1 โดยองค์กรชุมชนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มองค์กรการเงินรวม 22,789 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 35.1 ขององค์กรทั้งหมด รองลงไปเป็นกลุ่มธุรกิจชุมชน /อาชีพ ร้อยละ 34.5 ของทั้งหมด ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงควมมีเสถียรภาพทางการเงินขององค์กรชุมชนโดยเฉพาะองค์กรชุมชนด้านสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรพบว่า จำนวนองค์กรชุมชน(สหกรณ์และกลุ่มเกษตร) มีฐานะการเงินและเสถียรภาพทางการเงินอยู่ในระดับมั่นคงดีถึงดีมากเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 25.69 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 37.48 ในปี 2550 และร้อยละ 36.62 ในปี 2551ของจำนวนสหกรณ์และกลุ่มเกษตรทั้งหมด เนื่องมาจากราคาผลผลิตหลักที่เกษตรกรขายได้มีราคาสูง โดยเฉพาะพืชไร่ ทำให้สมาชิกสามารถชำระเงินกู้แก่สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรได้มากขึ้น

แผนภูมิที่ 5 : กลุ่มสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่มีเสถียรภาพทางการเงินมั่นคงดีมากและมั่นคงดี

ที่มา : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(2) ชุมชนมีการจัดการความรู้และร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

เนื่องจากในระยะที่ผ่านมาภาครัฐและภาคที่เกี่ยวข้องต่างให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ ส่งผลให้หมู่บ้านที่มีการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 28.59 ของหมู่บ้านทั้งหมดในปี 2549 เป็นร้อยละ 36.26 ในปี 2550 ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีสำหรับเป็นต้นแบบให้ชุมชนอีกเกือบร้อยละ 70 ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และดูงานเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชุมชนของตน เพื่อเพิ่มความสามารถเกี่ยวกับเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ไขปัญหาของชุมชนให้มากขึ้น ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้และการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการพัฒนาฐานข้อมูลชุมชนให้เป็นระบบ

ตารางที่ 6 : สัดส่วนหมู่บ้านที่มีการเรียนรู้โดยชุมชนและผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น/ชาวบ้าน

การเรียนรู้	2544	2546	2548	2550
สัดส่วนหมู่บ้านที่มีการเรียนรู้โดยชุมชน (ร้อยละ)	24.80	26.30	27.80	36.26
จำนวนผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น ² เฉลี่ยต่อหมู่บ้าน (คน)	27	30	33	32
จำนวนหมู่บ้านทั้งหมด (หมู่บ้าน)	66,193	68,501	69,110	69,763

ที่มา : หมู่บ้านชนบทไทย (กชช. 2 ค.) กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

² จำนวนผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ครอบครัวด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม แพทย์แผนไทย การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กองทุน /ธุรกิจชุมชน ศิลปกรรม ภาษา/วรรณกรรม ประเพณี /ศาสนา ประเพณี และด้านโภชนาการ

นอกจากนี้ ภาครัฐยังดำเนินการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูลกัน โดยสร้างความตระหนักรู้ของชุมชนในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อวิถีชีวิต รวมทั้งกระจายอำนาจการจัดการทรัพยากรของท้องถิ่นให้ชุมชนที่มีศักยภาพเข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐ และสนับสนุนกลไกชุมชนและเครือข่ายในการจัดการและปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศให้กับชุมชน ตามแนวทางการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

(3) **การจัดสวัสดิการของชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง** ในปี 2550 ชุมชนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันมากขึ้น โดยผ่านกองทุนสวัสดิการชุมชน ที่มีการจัดตั้งเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 88.26 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 89.80 ของหมู่บ้านทั้งหมดในปี 2550 ประกอบกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนได้สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน 223 ล้านบาท ในพื้นที่ 656 ตำบล 64 จังหวัด มีชุมชนเข้าร่วมจำนวน 5,540 หมู่บ้าน สมาชิกทั้งหมด 1.06 ล้านคน กองทุนสวัสดิการชุมชน นอกจากให้ความช่วยเหลือสมาชิกแล้ว ยังได้ให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในชุมชนทั้งในส่วนของเด็ก ผู้สูงอายุ และคนพิการ ซึ่งทำให้ชุมชนสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านต่างๆ ได้มากขึ้นโดยเฉพาะคนยากจนในชุมชน อย่างไรก็ตาม หมู่บ้านที่สามารถดำเนินการจัดสวัสดิการของชุมชนได้อย่างต่อเนื่องทั้งปีมีเพียงร้อยละ 34.67 ของหมู่บ้านทั้งหมดส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 55.13 ยังดำเนินการไม่ต่อเนื่องจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุน เพื่อเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการให้มีความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือประชาชนได้อย่างจริงจังมากขึ้น

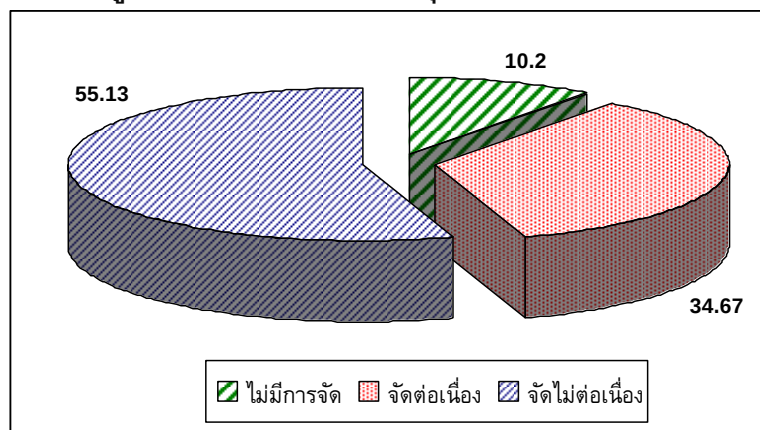
ตารางที่ 7 : สัดส่วนหมู่บ้านที่มีการจัดสวัสดิการของชุมชน

หน่วย : ร้อยละ

การจัดสวัสดิการของชุมชน	2544	2546	2548	2550
ไม่มีการจัดสวัสดิการของชุมชน	15.48	14.00	12.50	10.20
มีการจัดสวัสดิการของชุมชน	84.52	86.00	87.50	89.80
- ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง	28.70	30.10	31.50	34.67
- ดำเนินการไม่ต่อเนื่อง	55.82	55.90	56.00	55.13

ที่มา : หมู่บ้านชนบทไทย (กชช. 2 ค.) กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

แผนภูมิที่ 6 : สัดส่วนหมู่บ้านที่มีการจัดสวัสดิการชุมชนปี 2550 จำแนกตามระดับความต่อเนื่อง

ที่มา : หมู่บ้านชนบทไทย (กชช. 2 ค.) กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

(4) คนในชุมชนสามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้อย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่แผนพัฒนาฉบับที่ 9 จนถึงแผนพัฒนาฉบับที่ 10 รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้นโดยการสร้างโอกาสให้คนจนและผู้มีรายได้น้อยเข้าถึงแหล่งทุนในระบบเพื่อสร้างความมั่นคงในด้านอาชีพและรายได้ ผ่านโครงการกองทุนหมู่บ้าน มีผลการดำเนินงานที่สำคัญในช่วงปี 2549- 2551 คือ สามารถจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านได้ 78,013 กองทุน มีการเริ่มจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลในปี 2550 จำนวน 63,387 กองทุนและเพิ่มเป็น 69,933 กองทุนในปี 2551 และจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนได้เพิ่มขึ้นจาก 444 กองทุนในปี 2550 เป็น 733 กองทุนในปี 2551 นอกจากนี้ ยังได้จัดสรรงบประมาณไปสู่หมู่บ้าน/ชุมชนโดยตรงเพื่อให้สามารถบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องในรูปของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน(SML) โดยจัดสรรงบประมาณตามขนาดของหมู่บ้าน วงเงิน 300,000 – 500,000 บาท ให้กับหมู่บ้าน/ชุมชนทั่วประเทศในช่วงปี 2547 - 2551 วงเงิน 35,000 ล้านบาท และโครงการอยู่ดีมีสุขในปีงบประมาณ 2550 วงเงิน 7,000 ล้านบาท ซึ่งการดำเนินโครงการดังกล่าวช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุน ส่งผลให้การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนดีขึ้น

3.4 ความเข้มแข็งและเป็นธรรมของเศรษฐกิจไทย ในระยะ 2 ปีแรกของแผนพัฒนา ฉบับที่ 10 ดีกว่าช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 9 ที่ผ่านมา แม้ว่าจะได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงปลายปี 2551 เศรษฐกิจไทยในระยะ 2 ปีแรกของแผนพัฒนา ฉบับที่ 10 อยู่ในช่วงชะลอตัวตามอุปสงค์ภายในและต่างประเทศ รัฐบาลจึงได้ดำเนินนโยบายและมาตรการต่างๆ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง พร้อมไปกับการบริหารเศรษฐกิจมหภาคเพื่อให้เศรษฐกิจขยายตัวอย่างมีเสถียรภาพ ผลของการดำเนินนโยบายและมาตรการมีผลต่อการรักษาความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้ดัชนีเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม ในปี 2550 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 68.4 เมื่อสิ้นแผนพัฒนา ฉบับที่ 9 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 73.02 ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจไทยลดลงในปี 2551 เมื่อต้องเผชิญกับความผันผวนของราคาน้ำมันในตลาดโลกทำให้อัตราเงินเฟ้อในประเทศเริ่มเพิ่มสูงขึ้นตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ของปี 2551 และเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากในไตรมาสที่ 2 และ 3 ทำให้ทั้งปีมีอัตราเงินเฟ้อสูงถึงร้อยละ 5.5 และวิกฤตเศรษฐกิจโลกที่ส่งผลกระทบรุนแรงทำให้อัตราการขยายตัวของการลงทุนในสินทรัพย์ถาวร และการส่งออกสินค้าและบริการหดตัวลงอย่างมากในช่วงไตรมาสที่ 4 ของปี 2551 ประกอบกับวิกฤตการณ์การเมืองภายในประเทศ ทำให้การเติบโตของเศรษฐกิจไทยชะลอตัวลงมาก ส่งผลให้ดัชนีเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรมในปี 2551 ลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 69.49 ซึ่งอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง ขณะที่ปัจจัยการมีสัมมาชีพของคนไทยดีขึ้นจากแรงงานมีงานทำและมีสวัสดิการในการทำงานเพิ่มขึ้น และความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจที่ทรงตัวเมื่อเทียบกับช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 9 ได้มีส่วนช่วยเสริมความเข้มแข็งและเป็นธรรมของเศรษฐกิจไทยในระยะ 2 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

ตารางที่ 8 : เครื่องชี้เศรษฐกิจมหภาคที่สำคัญ

หน่วย : ร้อยละ

	2549	2550	2551	2551			
				ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4
อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์ในประเทศ	5.3	4.9	2.7	6.2	5.5	3.8	-4.2
การใช้จ่ายของครัวเรือน	3.2	1.6	2.5	2.7	2.5	2.7	2.1
การใช้จ่ายของรัฐบาล	2.3	9.2	0.5	-0.4	-3.7	-2.9	11.0
การลงทุนในสินทรัพย์ถาวร	3.8	1.3	1.1	5.4	1.9	0.6	-3.3
การส่งออกสินค้าและบริการ	8.5	7.1	5.4	8.9	11.9	11.2	-8.9
การนำเข้าสินค้าและบริการ	2.6	3.4	7.5	9.3	6.7	13.1	1.0
ดุลการค้าและบริการ (พันล้านบาท)	273.8	673.7	251.7	111.8	102.8	40.6	-3.5
สัดส่วนต่อ GDP	3.5	7.9	2.8	4.9	4.5	1.8	-0.2
ดุลบัญชีเดินสะพัด (พันล้านบาท)	79	483.8	-10.4	98.4	5.0	-45.4	-68.3
สัดส่วนต่อ GDP	1.0	5.7	-0.1	4.3	0.2	-2.0	-3.1
อัตราเงินเฟ้อ	4.7	2.2	5.5	5.0	7.5	7.3	2.1
อัตราการว่างงาน	1.5	1.4	1.4	1.7	1.4	1.2	1.3

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 9 : ดัชนีเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม

หน่วย : ร้อยละ

องค์ประกอบของดัชนี	แผนฯ 8	แผนฯ 9					แผนฯ 10	
	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
ภาพรวม	55.12	63.45	66.74	68.14	65.95	68.40	73.02	69.49
1 การมีสัมมาชีพ	48.40	59.77	64.66	67.73	70.41	72.22	72.77	73.92
■ การมีงานทำ	60.61	83.33	90.91	95.24	100.00	100.00	100.00	100.00
■ มีหลักประกันและความปลอดภัยในการทำงาน	36.20	36.20	38.42	40.22	40.82	44.44	45.54	47.84
2.เศรษฐกิจเข้มแข็ง	70.33	78.35	83.31	81.28	72.03	74.05	80.27	68.54
■ ฟังตนเองทางเศรษฐกิจ	82.66	81.43	82.14	79.12	73.50	80.39	88.48	84.90
■ ภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ	78.75	81.86	84.66	81.75	78.90	79.97	81.28	78.46
■ การเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ	71.70	100.00	100.00	87.04	68.22	71.28	92.78	43.98
■ การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง	42.04	48.55	67.03	78.31	66.74	61.40	54.45	58.65
3.ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ	46.62	52.25	52.26	55.40	55.42	58.92	66.02	66.02
■ การกระจายรายได้	46.62	52.25	52.26	55.40	55.42	58.92	66.02	66.02

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ 90.0 – 100

ระดับดี = ร้อยละ 80.0 – 89.9

ระดับปานกลาง = ร้อยละ 70.0 – 79.0

ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ 60.0 – 69.9

ระดับเร่งแก้ไข ≤ ร้อยละ 59.9

(1) การมีสัมมาชีพของคนไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการมีงานทำที่ยังคงอยู่ในระดับสูง และการมีหลักประกันในการทำงานที่ดีขึ้น โดยดัชนีการมีสัมมาชีพปรับตัวดีขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 72.22 ในปี 2549 และร้อยละ 72.77 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 73.92 ในปี 2551 จากการมีงานทำที่ยังคงอยู่ในระดับสูง โดยดัชนีการมีงานทำในช่วงปี 2549 – 2551 ยังคงอยู่ที่ร้อยละ 100.0 เนื่องจากเศรษฐกิจที่ขยายตัวค่อนข้างสูงในช่วงปี 2549 – 2550 ประมาณร้อยละ 5 ต่อปี ได้ส่งผลให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น แม้ว่าในช่วงปลายปี 2551 จะได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจการเงินโลก และความไม่สงบทางการเมืองซึ่งทำให้โอกาสในการหางานทำยากขึ้น ขณะที่การมีหลักประกันในการทำงานที่ดีขึ้น โดยดัชนีการมีหลักประกันและสวัสดิการในการทำงานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 44.44 ในปี 2549 และร้อยละ 45.54 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 47.84 ในปี 2551 แต่ยังคงอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำที่ต้องเร่งปรับปรุง

(1.1) คนไทยมีงานทำเพิ่มขึ้น และตลาดแรงงานยังคงอยู่ในภาวะการจ้างงานเต็มที่ เนื่องจากเศรษฐกิจที่ขยายตัวค่อนข้างสูงในช่วงก่อน และการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ประกอบการจากการดำเนินมาตรการต่าง ๆ ของรัฐบาลส่งผลให้ภาคเกษตรกรรม และนอกภาคเกษตรกรรมสามารถรองรับกำลังแรงงานได้มากขึ้น ทำให้คนไทยมีงานทำเพิ่มขึ้นจาก 35.69 ล้านคนในปี 2549 และ 36.25 ล้านคนในปี 2550 เป็น 37.02 ล้านคนในปี 2551 หรือคิดเป็นการขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 1.85 ต่อปี หรือ 6.7 แสนคนต่อปี โดยในปี 2551 ผู้มีงานทำเพิ่มขึ้นจากปี 2549 ร้อยละ 3.73 จากการจ้างงานในภาคเกษตรที่ขยายตัวร้อยละ 2.73 และการจ้างงานภาคอุตสาหกรรมและบริการที่ขยายตัวร้อยละ 1.73 ซึ่งการจ้างงานที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องส่งผลให้อัตราการว่างงานลดลงโดยตลอดจากอัตราร้อยละ 1.50 คิดเป็นจำนวนผู้ว่างงาน 0.55 ล้านคนในปี 2549 เป็นร้อยละ 1.4 หรือ 0.52 ล้านคนในปี 2551 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์อัตราการว่างงานตามธรรมชาติ หรืออัตราที่แสดงถึงการมีการจ้างงานเต็มที่ที่มีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 2 -3 ของกำลังแรงงาน จึงถือว่าตลาดแรงงานยังคงอยู่ในภาวะการจ้างงานเต็มที่

ตารางที่ 10 : จำนวนผู้มีงานทำ อัตราการทำงาน และการทำงานต่ำระดับ

	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
จำนวนผู้มีงานทำ (ล้านคน)	33.06	33.84	34.73	35.26	35.69	36.25	37.02
• ภาคเกษตรกรรม	14.04	13.88	13.63	13.62	14.17	14.31	14.70
• นอกภาคเกษตรกรรม	19.02	19.96	21.09	21.64	21.52	21.94	22.32
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)	2.40	2.20	2.10	1.80	1.50	1.40	1.40
จำนวนผู้ว่างงาน (ล้านคน)	0.82	0.75	0.74	0.66	0.55	0.51	0.52
สัดส่วนการทำงานต่ำระดับ (ร้อยละ)	2.29	2.00	2.20	2.09	1.59	1.62	1.35
จำนวนผู้ทำงานต่ำระดับ (ล้านคน)	0.78	0.70	0.79	0.75	0.58	0.60	0.51

ที่มา : การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : การทำงานต่ำระดับ หมายถึง การทำงานน้อยกว่า 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และพร้อมที่จะทำงานเพิ่ม

(1.2) ปัญหาการทำงานต่ำกว่าระดับหรือทำงานน้อยกว่า 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ มีปัญหาลดลง โดยในปี 2551 จำนวนแรงงานที่ทำงานต่ำกว่าระดับลดลงจาก 0.58 ล้านคนในปี 2549 และ 0.60 ล้านคนในปี 2550 เป็น 0.51 ล้านคนในปี 2551 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.35 ของกำลังแรงงาน แสดงถึงการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสถานภาพการทำงานและการได้รับรายได้ที่อาจไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพอย่างมีความสุขของแรงงาน ประกอบกับแรงงานไทยส่วนใหญ่ยังคงมีระดับการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาและต่ำกว่าถึงร้อยละ 56.9 ในขณะที่กำลังแรงงานที่จบการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไปมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 43.2 ของกำลังแรงงานทั้งหมด ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการได้รับโอกาสในการฝึกอบรมทักษะในระดับสูง เพื่อให้มีงานทำที่ดีขึ้น และได้รับค่าจ้างที่สูงขึ้น

(1.3) แรงงานมีความมั่นคงและปลอดภัยในการทำงานเพิ่มขึ้น โดยในปี 2551 มีหลักประกันการทำงานร้อยละ 23.92 ของผู้มีงานทำ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 22.22 ในปี 2549 แรงงานที่ยังเข้าไม่ถึงหลักประกันการทำงาน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบโดยเฉพาะกลุ่มแรงงานภาคเกษตรกรรมแรงงานรับจ้าง และผู้ประกอบการอาชีพอิสระรายย่อย เช่น หาบเร่แผงลอย โดยภาครัฐได้พยายามขยายความคุ้มครองการประกันสังคมสำหรับผู้ประกันตนที่อยู่นอกระบบ โดยสมัครใจ ภายใต้มาตรา 40 ของพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ซึ่งผู้ประกันตนจะเป็นผู้จ่ายเงินสมทบฝ่ายเดียวปีละ 3,360 บาท หรือเดือนละ 280 บาท และได้รับการคุ้มครอง 3 กรณี คือ คลอดบุตร ทูพพลภาพ และตาย แต่ในระยะที่ผ่านมาผู้สมัครเข้าประกันตนตามมาตรานี้น้อยมาก ด้วยเงื่อนไขที่ไม่ดึงดูดประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

กระทรวงแรงงานจึงได้ดำเนินการแก้ไข พ.ร.บ.ประกันสังคม มาตรา 40 ดังกล่าว โดยให้รัฐบาลจ่ายสมทบบางส่วนแก่แรงงานนอกระบบ ปรับเพิ่มสิทธิประโยชน์ครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ เจ็บป่วย เงินสงเคราะห์คลอดบุตร ทูพพลภาพ ตาย ออมชราภาพ และให้ยกเลิกมาตรา 4(6) เพื่อให้ เกษตร/ประมง ได้รับความคุ้มครองด้วย รวมทั้งศึกษาจัดตั้งกองทุนประกันสังคมแรงงานนอกระบบ เพื่อให้แรงงานเหล่านี้มีสวัสดิการที่ดีขึ้น ขณะนี้อยู่ระหว่างเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบการแก้ไขกฎหมาย

ในส่วนความปลอดภัยในการทำงานมีการพัฒนาที่ดีขึ้น โดยสัดส่วนแรงงานที่ได้รับอันตรายจากการทำงานลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2551 มีร้อยละ 10.06 ดีกว่าปี 2550 และ 2549 ที่มีสัดส่วนถึงร้อยละ 11.08 และ 11.69 ตามลำดับ เนื่องจากภาครัฐได้กำกับตรวจสอบให้นายจ้างปรับปรุงด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 11 : สัดส่วนแรงงานที่ได้รับสวัสดิการ และได้รับอันตรายจากการทำงาน

	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
สัดส่วนแรงงานที่ได้รับสวัสดิการ (ร้อยละ)	18.10	19.21	20.11	20.41	22.22	22.77	23.92
สัดส่วนแรงงานที่ได้รับอันตราย (คนต่อผู้ทำงานแสนคน)	12.51	13.70	13.39	13.83	11.69	11.08	10.06
แรงงานที่ได้รับอันตรายจากการทำงาน (คน)	4,129	4,633	4,666	4,888	4,170	4,016	3,724

ที่มา : สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และสำนักงานประกันสังคม

หมายเหตุ : แรงงานที่ได้รับอันตราย หมายถึง สูญเสียอวัยวะบางส่วน ทูพพลภาพ และเสียชีวิต

(2) เศรษฐกิจไทยมีความสามารถในการพึ่งตนเองและมีภูมิคุ้มกันที่ดี แต่ต้องเร่งปรับปรุงให้เศรษฐกิจสามารถเติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มความสามารถการปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อยกระดับความเข้มแข็งของเศรษฐกิจไทยให้สูงขึ้น โดยดัชนีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจในปี 2551 อยู่ที่ร้อยละ 68.54 ลดลงจากเมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ที่มีค่าดัชนีร้อยละ 74.05 และร้อยละ 80.27 ตามลำดับ เนื่องจากสถานการณ์เศรษฐกิจในปี 2551 ต้องเผชิญกับวิกฤตทั้งจากปัจจัยการเมืองภายในประเทศและวิกฤตการเงินโลก ทำให้เศรษฐกิจขยายตัวได้เพียงร้อยละ 2.7 ชะลอตัวลงมากจากปี 2550 ที่เติบโตได้ในอัตราร้อยละ 4.9 ทำให้ดัชนีการเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพมีค่าเพียงร้อยละ 43.98 และอยู่ในระดับที่เร่งปรับปรุง เช่นเดียวกับดัชนีความสามารถในการปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงที่มีค่าร้อยละ 58.65 ขณะที่การพึ่งตนเองของเศรษฐกิจไทยและภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ที่ดีโดยมีค่าดัชนีที่ร้อยละ 84.90 และ ร้อยละ 78.46 ตามลำดับ

(2.1) ระบบเศรษฐกิจมีภูมิคุ้มกันที่ดีจากการบริหารหนี้สาธารณะให้อยู่ในกรอบวินัยทางการคลัง ขณะที่ระดับการเปิดประเทศที่สูงขึ้นยังคงเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ โดยหนี้สาธารณะ ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2551 มีจำนวนทั้งสิ้น 3,471.34 พันล้านบาท หรือร้อยละ 38.13 ของ GDP ยังคงมีความมั่นคงและอยู่ภายใต้กรอบความยั่งยืนทางการคลังที่กำหนดให้ไม่เกินร้อยละ 50 ของ GDP ขณะที่เศรษฐกิจไทยเปิดประเทศมากขึ้น ส่งผลให้มีความเสี่ยงสูงที่จะได้รับผลกระทบจากความผันผวนจากภายนอกประเทศ โดยระดับเปิดประเทศมีอัตราเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 138.8 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 150.08 ในปี 2551 อย่างไรก็ตาม รัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชนได้พยายามเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานเพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขันให้เป็นภูมิคุ้มกันจากความผันผวนจากภายนอก อาทิ การปรับปรุงกฎหมายธุรกิจ การพัฒนาด้านสถาบัน การพัฒนาการบริหารจัดการของภาคเอกชนทั้งด้านแรงงาน การเงิน ตลอดจนทัศนคติและค่านิยมของผู้ประกอบการ ทำให้อันดับความสามารถในการแข่งขันของไทยดีขึ้น โดยในปี 2551 การจัดอันดับของสถาบันนานาชาติเพื่อการพัฒนาการจัดการระหว่างประเทศ (International Institute for Management Development, IMD) ไทยอยู่ในอันดับที่ 27 เลื่อนขึ้นมาจากอันดับที่ 33 ในปี 2550 จากทั้งหมด 55 ประเทศ แต่ยังคงต้องปรับปรุงประสิทธิภาพด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ สุขภาพ/สิ่งแวดล้อม และ การศึกษา รวมทั้งประสิทธิภาพประสิทธิผลของภาคเอกชน ซึ่งประเทศไทยอยู่ในอันดับเกือบท่ำสุดจากทั้งหมด 55 ประเทศ และการพัฒนาในระยะที่ผ่านมายังล่าช้า เป็นข้อจำกัดที่สำคัญต่อสมรรถนะการแข่งขันในเวทีการค้าโลกและการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนได้ในระยะยาว

(2.2) เศรษฐกิจไทยสามารถพึ่งพาตนเองได้ดีขึ้นจากการออมที่เพิ่มขึ้น แต่การพึ่งตลาดและปัจจัยการผลิตจากต่างประเทศในระดับสูงยังเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ต้องระวัง โดยสัดส่วนการออมต่อ GDP ของไทยในปัจจุบัน อยู่ในระดับสูงที่ร้อยละ 32.28 ซึ่งจะช่วยรองรับความต้องการเงินลงทุนที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากการลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ (เมกะโปรเจกต์) ตามนโยบายรัฐบาลในระยะต่อไป อย่างไรก็ตามการที่ประเทศไทยพึ่งพิงภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศในระดับสูง เป็นการเปิดรับความเสี่ยงจากภายนอกได้ง่าย โดยในปี 2551 มีสัดส่วนของอุปสงค์ใน

ประเทศต่อภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศร้อยละ 64.19 ลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 66.98 ในปี 2550 และร้อยละ 69.06 ในปี 2549 เนื่องมาจากการดำเนินนโยบายส่งเสริมการผลิตเพื่อการส่งออกอย่างต่อเนื่อง เมื่อเกิดวิกฤตการณ์การเงินโลก ทำให้ภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศหดตัวร้อยละ 0.2 จากอุปสงค์ภายนอกประเทศที่ชะลอตัวลงตามภาวะเศรษฐกิจโลก แม้ว่ารัฐบาลจะเร่งดำเนินนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มอุปสงค์ภายในประเทศ แต่ก็ได้ส่งผลกระทบให้การขยายตัวของเศรษฐกิจไทย ในปี 2551 ชะลอตัวลงมาก นอกจากนี้เศรษฐกิจยังคงพึ่งพาภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก ทำให้มีการพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบและสินค้าทุนในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น โดยสัดส่วนการนำเข้าวัตถุดิบและสินค้าทุนต่อ GDP เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 39.28 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 42.39 ในปี 2551 จากการขยายตัวเพิ่มขึ้นทั้งการนำเข้าสินค้าทุนจากร้อยละ 0.79 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 17.97 ในปี 2551 และการนำเข้าสินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูปจากร้อยละ 14.80 เป็นร้อยละ 29.25 ตามการขยายตัวเพิ่มขึ้นของการลงทุนด้านเครื่องจักรเครื่องมือทั้งภาคเอกชน และภาครัฐบาล และการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน โดยเฉพาะการนำเข้าไบโอสูป ปู่ เหล็กและเหล็กกล้า อาหารสัตว์ ยานพาหนะ และอุปกรณ์ขนส่ง เป็นต้น

ตารางที่ 12 : อัตราการขยายตัวสินค้าเข้าที่สำคัญของไทย

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
สินค้าเชื้อเพลิง	0.95	20.20	47.15	59.08	21.08	2.18	43.94
สินค้าทุน	-0.76	16.71	17.51	27.25	8.23	0.79	17.97
สินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูป	7.01	14.10	26.64	16.82	4.91	14.80	29.25
สินค้าอุปโภคบริโภค	7.10	15.09	20.26	15.65	14.67	24.61	26.67
ยานพาหนะและอุปกรณ์การขนส่ง	13.74	35.58	18.46	9.50	-3.68	12.27	24.26
สินค้าอื่นๆ	25.86	57.13	10.73	55.72	-5.92	-14.40	-88.38

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

(2.3) การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก ยังคงมีข้อจำกัดในด้านประสิทธิภาพการผลิต ถึงแม้ว่าการส่งออกยังขยายตัวได้เพิ่มขึ้น ในปี 2551 การส่งออกสินค้าและบริการของไทยในรูปเงินบาทขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 11.87 เทียบกับปี 2550 ที่ขยายตัวร้อยละ 7.63 และการส่งออกสินค้ายังคงมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 58.58 ของ GDP ซึ่งหากเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญในการส่งออกก็จะส่งผลกระทบต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจ ในขณะที่ผลิตภาพการผลิตรวม (Total Factor Productivity : TFP) ที่เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของการเติบโตและความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจยังพัฒนาได้ช้า โดยในปี 2551 TFP หดตัวร้อยละ 0.18 จากภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอย ไม่กระตุ้นให้เกิดการลงทุนใหม่ ผู้ประกอบการชะลอการปรับปรุงการผลิตขณะที่กำลังผลิตที่มีอยู่ก็ใช้ไม่เต็มที่ นอกจากนี้การพัฒนานวัตกรรมทั้งในด้านผลิตภัณฑ์ใหม่และเทคโนโลยีการผลิตมีน้อย ส่งผลให้ค่า TFP ของไทยต่ำ โดยเฉพาะในสาขาเกษตรกรรมที่ยังต้องพึ่งพาธรรมชาติ และแรงงานในกระบวนการผลิตเป็นหลัก เช่นเดียวกับภาคบริการที่ใช้ปัจจัยด้านแรงงานจำนวนมากและยังขาดทักษะความรู้และความชำนาญ

(2.4) **ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจดีขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9** ทั้งการแก้ไขปัญหาความยากจน และการลดความเหลื่อมล้ำของรายได้ โดยดัชนีความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจในปี 2550 อยู่ที่ร้อยละ 66.02 เทียบกับร้อยละ 58.92 ในปี 2549 แต่ยังคงอยู่ในระดับที่ต้องแก้ไข เนื่องจากผลการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาความยากจน สามารถลดสัดส่วนคนยากจน ลดลงเหลือร้อยละ 8.48 หรือคิดเป็นจำนวนคนจน 5.4 ล้านคน จากที่มีสัดส่วนถึงร้อยละ 9.55 ในปี 2549 ส่วนการลดความเหลื่อมล้ำของรายได้ สามารถลดช่องว่างระหว่างคนจนสุดและคนรวยสุดลงอยู่ที่ 7.07 เท่า ลดลงจาก 8 เท่า ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เนื่องจากมาตรการต่าง ๆ ของรัฐบาลที่มีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาความยากจน และลดความเหลื่อมล้ำของรายได้ ที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม ความเหลื่อมล้ำของผลตอบแทนการผลิตระหว่างสาขาการผลิตโดยรวมยังมีมาก โดยสาขาอุตสาหกรรมยังคงเป็นสาขาการผลิตที่มีความได้เปรียบสาขาการผลิตอื่น โดยพิจารณาจากสัดส่วนการกระจายผลตอบแทนการผลิตต่อกำลังแรงงาน (ดัชนีไทล์ : Theil Index)³ โดยผลตอบแทนการผลิตระหว่างสาขาการผลิตโดยรวมมีการกระจายที่แย่งจากร้อยละ 0.1570 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 0.1625 ในปี 2551 โดยเฉพาะสาขาเกษตรกรรม สาขาการก่อสร้าง และสาขาบริการ ซึ่งมีสัดส่วนการกระจายผลตอบแทนการผลิตต่อกำลังแรงงานติดลบ มีความเสียเปรียบสาขาอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนการกระจายผลตอบแทนการผลิตต่อกำลังแรงงานเป็นบวก เนื่องจากผลิตภาพแรงงานในสาขาเกษตรกรรมยังคงอยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับนอกสาขาเกษตรกรรม ในขณะที่สาขาการก่อสร้างและสาขาบริการมีผลิตภาพของแรงงานลดลง

ตารางที่ 13 : ดัชนีความไม่เท่าเทียม (Theil Index)

สาขาการผลิต	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
เกษตรกรรม	-0.0616	-0.0620	-0.0599	-0.0591	-0.0609	-0.0607	-0.0620
นอกเกษตรกรรม	0.1785	0.1626	0.1518	0.1480	0.1526	0.1504	0.1471
อุตสาหกรรม	0.1156	0.1210	0.1169	0.1181	0.1252	0.1285	0.1393
ก่อสร้าง	-0.0076	-0.0081	-0.0090	-0.0091	-0.0091	-0.0090	-0.0092
การบริการและอื่นๆ	0.0157	0.0084	0.0075	0.0041	0.0043	0.0012	-0.0023
ดัชนีไทล์	0.1762	0.1639	0.1553	0.1525	0.1570	0.1570	0.1625

ที่มา : ข้อมูลจากสำนักบัญชีประชาชาติ สศช. และการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดยสำนักประเมินผล สศช.

³ ดัชนีความไม่เท่าเทียม หรือ Theil Index เป็นการเปรียบเทียบสัดส่วนผลผลิตรวมกับสัดส่วนประชากรหรือผู้มีงานทำแต่ละพื้นที่เทียบกับประเทศหากสัดส่วนผลผลิตที่ได้จากแต่ละพื้นที่หรือสาขาการผลิตมีการกระจายในลักษณะเดียวกับการกระจายตัวของประชากร แสดงถึงการกระจายผลตอบแทนจากการผลิตที่เป็นไปอย่างเท่าเทียม ในทางตรงกันข้ามหากส่วนผลผลิตของพื้นที่ (หรือสาขาการผลิต) มีจำนวนที่มากหรือน้อยกว่าเมื่อเทียบกับสัดส่วนประชากรหรือผู้มีงานทำ จะแสดงถึงความไม่สมดุลของผลตอบแทนในพื้นที่และสาขาการผลิต ที่ควรได้รับการแก้ไขเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในทางสังคม ในกรณีที่มีการกระจายการผลิตเท่าเทียมกัน หมายถึง สัดส่วนผลผลิตสอดคล้องกับสัดส่วนประชากรหรือผู้มีงานทำค่าดัชนีไทล์ในสาขานั้นมีค่าเป็น 0 ในกรณีที่มีการกระจายไม่เท่าเทียม หมายถึง สัดส่วนผลผลิตไม่สอดคล้องกับสัดส่วนประชากรหรือผู้มีงานทำ ค่าดัชนีไทล์รายสาขามีค่าเป็นบวกหรือลบ ค่าบวก หมายถึง ผลตอบแทนในสาขานั้นได้รับสูงเกินไป ค่าลบ หมายถึง ผลตอบแทนในสาขานั้นได้รับต่ำเกินไป

3.5 สภาพแวดล้อมและความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศลดต่ำกว่าแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 โดยค่าดัชนีโดยรวมลดลงจากร้อยละ 69.7 ในปี 2549 มาอยู่ที่ร้อยละ 68.60 ในปี 2551 อันเนื่องมาจากปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีความรุนแรงมากขึ้น ทำให้ค่าดัชนีปรับระดับลดลงจากระดับปานกลางเป็นระดับต้องเร่งแก้ไข

ตารางที่ 14 : ดัชนีสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ

หน่วย : ร้อยละ

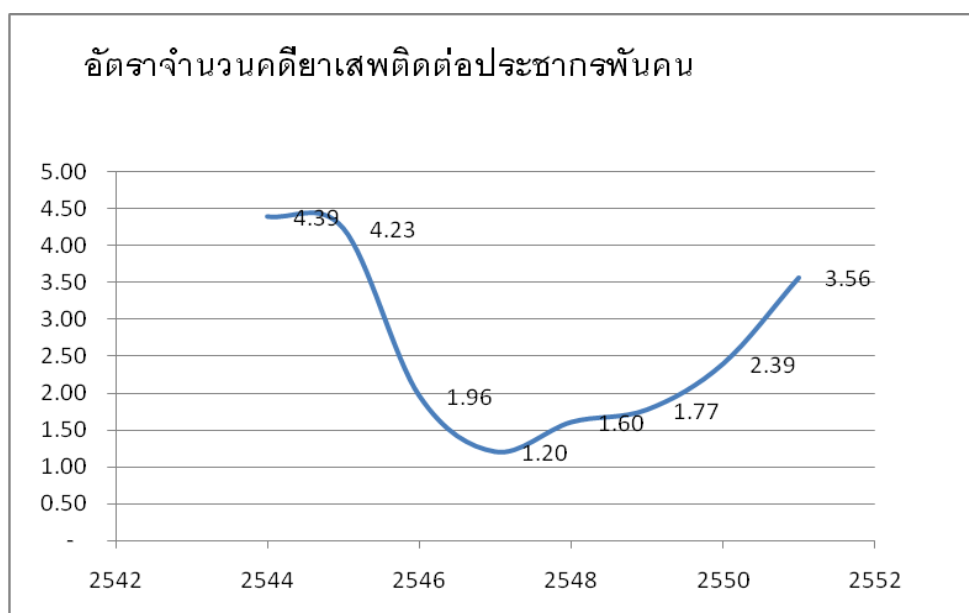
องค์ประกอบของดัชนี	แผนฯ 9					แผนฯ 10	
	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
ภาพรวม	57.32	62.40	67.92	69.73	69.73	63.60	68.60
1. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	54.06	75.80	80.19	78.46	71.66	60.47	51.71
2. คุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี	55.28	54.61	56.40	59.85	61.56	56.17	70.00
3. ระบบนิเวศสมดุล	62.63	56.78	67.16	70.88	75.98	74.15	84.08

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ 90.0 – 100 ระดับดี = ร้อยละ 80.0 – 89.9
 ระดับปานกลาง = ร้อยละ 70.0 – 79.9 ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ 60.0 – 69.9
 ระดับเร่งแก้ไข = ร้อยละ 59.9 – 0

(1) ดัชนีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินปรับตัวลดลง เพราะปัญหายาเสพติดที่กลับเพิ่มมากขึ้น โดยอัตราคดียาเสพติดต่อประชากรพันคนเพิ่มขึ้นเป็น 3.56 คดี เทียบกับปี 2549 ที่มีเพียง 1.77 คดีต่อประชากรพันคน หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 42 ต่อปี และปัญหาที่น่าเป็นห่วง คือ ยาเสพติดได้แพร่ขยายเข้าไปสู่เด็กและเยาวชนมากขึ้น โดยจำนวนเด็กและเยาวชน ที่ถูกดำเนินคดีเกี่ยวกับยาเสพติดเพิ่มขึ้นจาก 8,803 คดี ในปี 2549 เป็น 11,207 คดี ในปี 2551 ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสังคมและของประเทศในระยะยาว

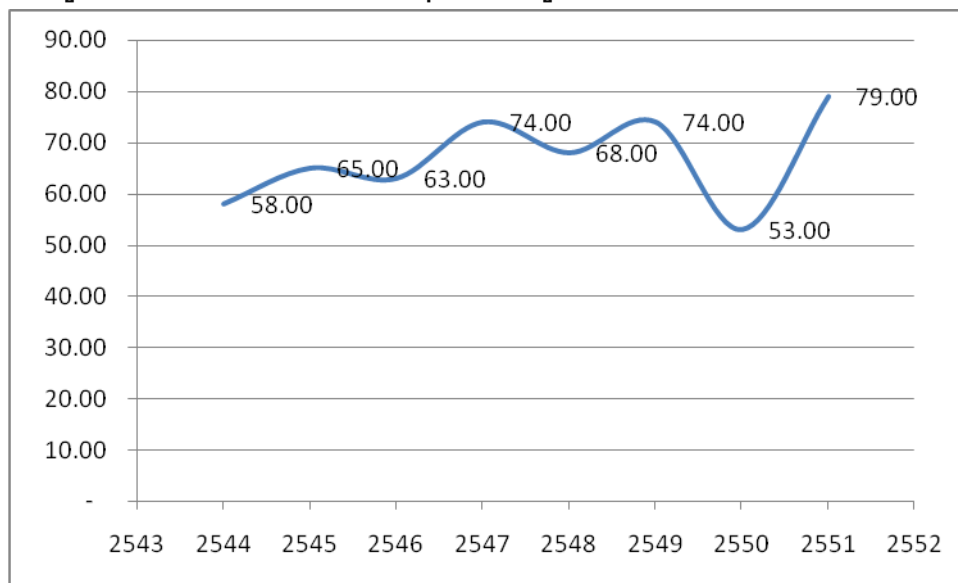
แผนภูมิที่ 8 : อัตราคดียาเสพติดต่อประชากรพันคน

ที่มา : ประมวลผลจากข้อมูลสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(2) **คุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้นเนื่องจากแหล่งน้ำมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ตั้งแต่พอใช้ขึ้นไปเพิ่มมากขึ้น** ค่าดัชนีเพิ่มระดับจากที่ต้องเร่งแก้ไขที่ร้อยละ 53.00 มาเป็นระดับดีปานกลางที่ร้อยละ 79.00 โดยปัจจัยหลักมาจากแหล่งน้ำที่ใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์พอใช้ขึ้นไป ในปี 2551 เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 79 ของแหล่งน้ำทั้งหมดเทียบกับปี 2549 ที่มีเพียงร้อยละ 74 อันเนื่องมาจากการควบคุมมลพิษได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนหลักในการแก้ไขปัญหาภัยน้ำเสียในระบบลุ่มน้ำแบบบูรณาการ โดยได้ดำเนินการในลุ่มน้ำที่มีปัญหาภัยน้ำเสียรุนแรงเป็นลำดับแรกแล้ว จึงช่วยให้คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำต่างๆ ดีขึ้น

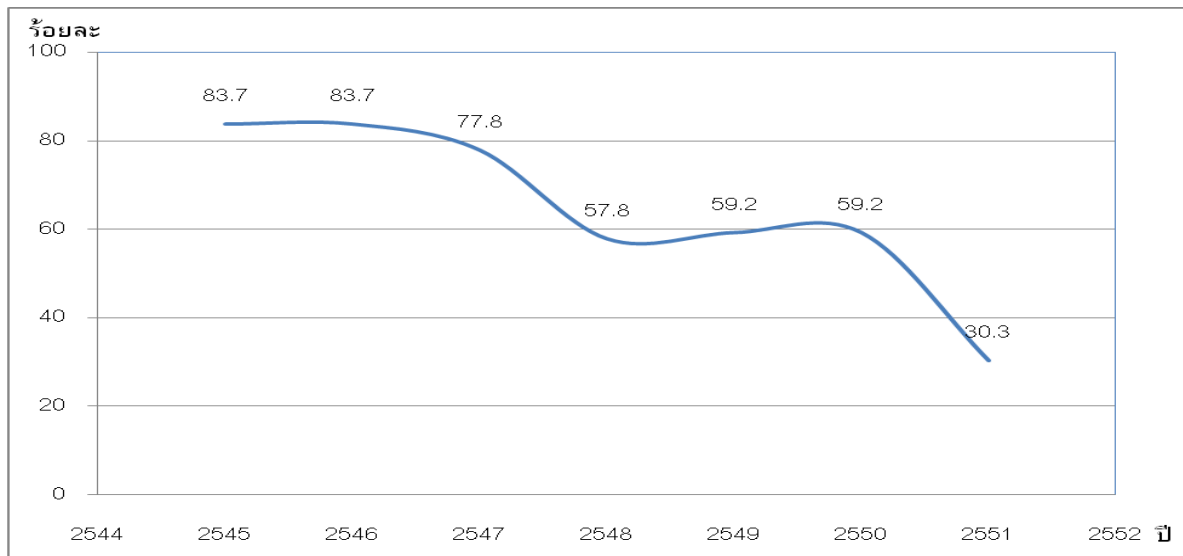
แผนภูมิที่ 9 : สัดส่วนแหล่งน้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์พอใช้ขึ้นไป (DO 4-6 มก./ลิตร)

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ

(2.1) **คุณภาพอากาศมีสภาวะที่ดีขึ้น** จากปัญหามลภาวะทางฝุ่นละออง ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนโดยตรงลดลง โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และในเขตอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์และยอยหินในอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี โดยในปี 2551 สถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศที่พบฝุ่นละอองขนาดเล็กเกินมาตรฐาน (PM10) มีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 59.2 ในปี 2549 เหลือร้อยละ 30.3 ในปี 2551 ส่วนปริมาณการปล่อยก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO₂) ก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ (NO₂) ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) ก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ (CO) และก๊าซโอโซน (O₃) ยังคงมีปริมาณอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

แผนภูมิที่ 10 : สัดส่วนสถานีตรวจวัดอากาศที่พบ PM10 เกินมาตรฐาน

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ

(2.2) ปริมาณขยะยังขยายตัวเพิ่มขึ้น ในขณะที่การกำจัดอย่างถูกวิธียัง

ทำได้น้อย มีปริมาณขยะในปี 2551 มี 15.0 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2549 ที่มี 14.6 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.0 ในขณะที่ความสามารถในการกำจัดขยะของเทศบาลต่างๆ ทำได้เพียงร้อยละ 37.0 ยกเว้นเขตกรุงเทพมหานคร ที่กำจัดขยะได้อย่างถูกสุขลักษณะทั้งหมด นอกจากนั้น กากของเสียอันตราย ก็มีปริมาณสูงถึง 1.8 ล้านตันปี หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 12 ของทั้งหมด แต่สามารถกำจัดได้อย่างถูกวิธีเพียง 1 ใน 4 ของกากของเสียอันตรายทั้งหมดเท่านั้น เพื่อบรรเทาปัญหาดังกล่าว ภาครัฐได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เชิงบูรณาการขึ้น ด้วยการสร้างกลไกทางเศรษฐศาสตร์ การเงิน การคลัง และกลไกตลาด เพื่อส่งเสริมการเรียกคืนซาก การแยกชิ้นส่วนซาก และการรีไซเคิลซาก โดยให้มีแผนปฏิบัติการในช่วงตั้งแต่ พ.ศ. 2550 ถึง 2554 ซึ่งน่าจะช่วยลดปริมาณขยะจากซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ลงได้

ตารางที่ 15 : การกำจัด และปริมาณขยะชุมชนและขยะอันตราย

รายการ	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
สัดส่วนขยะที่ได้รับการกำจัดอย่างถูกวิธี (ร้อยละ)	33.3	35.2	34.6	36.2	36.0	36.0	37.0
ปริมาณขยะชุมชนในแต่ละปี (ล้านตัน)	14.3	14.4	14.6	14.3	14.6	14.7	15.0
ปริมาณขยะอันตรายต่อขยะชุมชน (ร้อยละ)	12.4	12.6	12.4	12.7	12.5	12.1	12.4

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ ประมวลจากรายงานภาวะสังคม สศช.

3.6 ระดับการมีประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลของสังคมไทยยังพัฒนาได้ช้า

โดยมีค่าดัชนีรวมเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 57.51 ในปี 2549 เป็น 57.76 ในปี 2551 แต่ยังเป็นระดับต่ำที่ต้องเร่งแก้ไข เนื่องจากสังคมไทยในช่วงระยะที่ผ่านมาไม่มีความไม่สมานฉันท์ของคนในชาติ การไม่เคารพกฎระเบียบของสังคม และการมีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทยในสายตาโลกที่สูง

ตารางที่ 16 : ดัชนีสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล

หน่วย : ร้อยละ

องค์ประกอบของดัชนี	แผนฯ 8	แผนฯ 9					แผนฯ 10	
	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
ภาพรวม	70.82	70.69	50.76	52.65	55.01	57.51	56.49	57.76
1. การมีจิตสำนึกประชาธิปไตย	65.43	63.26	58.89	55.73	60.70	62.52	66.46	63.97
▪ เคารพกฎระเบียบของสังคม	63.57	51.29	44.00	38.73	46.24	48.96	54.74	51.04
▪ มีจิตสำนึกในการปกป้องสิทธิของตนเอง	74.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	98.65
▪ เข้าร่วมในการบริหารประเทศโดยการตัดสินใจเลือกผู้แทนราษฎร	62.43	62.43	62.43	62.43	65.70	65.70	68.06	68.06
2. สังคมที่มีธรรมาภิบาล	47.03	48.81	52.13	53.67	58.05	58.57	58.64	60.67
▪ ภาคส่วนต่างๆ ที่มีการบริหารจัดการที่ดี	41.00	42.00	46.50	48.00	53.50	53.50	52.00	55.00
▪ การกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปยังท้องถิ่น	59.08	62.42	63.40	65.02	67.14	68.72	71.91	72.00
3. ความสมานฉันท์	100.00	100.00	41.25	48.56	46.29	51.43	44.38	48.65
▪ อาศัยอยู่ร่วมกันด้วยความกลมกลืน ปรองดอง และสามัคคีกัน	100	100	41.25	48.56	46.29	51.43	44.38	48.65

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ 90.0 – 100.0

ระดับดี = 80.0 – 89.9

ระดับปานกลาง = ร้อยละ 70.0 – 79.0

ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ 60.0 – 69.9

ระดับเร่งแก้ไข ≤ ร้อยละ 59.9

(1) ความสมานฉันท์ของคนในชาติเป็นปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไข สังคมไทยยังมีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนอันเนื่องมาจากความคิดเห็นที่แตกต่างและไม่ยอมรับฟังเหตุผลซึ่งกัน

และกันค่อนข้างสูง โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับการขอแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 การไม่ยอมรับพฤติกรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และความชอบธรรมในการต่อสู้เพื่อระบอบประชาธิปไตย ของภาคประชาชน รวมทั้งการใช้กฎหมายในการยุบพรรคการเมือง ตัดสิทธิทางการเมืองเป็นสิ่งที่ไม่มีคุณธรรม ซึ่งนำไปสู่การชุมนุมประท้วงที่รุนแรงตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนธันวาคม 2551 เกิดการแตกแยกในสังคมเป็นกลุ่มเสื้อเหลือง เสื้อแดง เสื้อขาว ขณะที่สถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ยังคงมีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง โดยตั้งแต่ปี 2547 – 2551 มีเหตุการณ์ความรุนแรงรวมทั้งสิ้น 8,101 ครั้ง จำนวนผู้เสียชีวิตรวม 2,975 คน⁴ เฉพาะในปี 2551 มีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นจำนวน 1,050 ครั้ง มีผู้เสียชีวิต จำนวน 509 ราย บาดเจ็บ 1055 ราย นอกจากนี้ความขัดแย้งในเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่มีการร้องทุกข์และอุทธรณ์ต่อ

⁴ แผนการพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี 2552-2555

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนที่เพิ่มขึ้นจาก 1.05 คดีต่อประชากรแสนคน ในปี 2549 เป็น 1.22 คดีต่อประชากรแสนคน ในปี 2550 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.2 นั้นได้ลดลงเหลือ 1.11 คดีต่อประชากรแสนคน ในปี 2551 ซึ่งยังสูงกว่าปี 2549 ทำให้ค่าดัชนีความमानฉันท์ซึ่งสะท้อนถึงการอาศัยอยู่ร่วมกันด้วยความกลมกลืน ประองดองและสามัคคีกันของคนในสังคมไทยยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าปี 2549

(2) คนไทยมีการตื่นตัวทางการเมืองสูงขึ้น ในขณะที่การพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง การเคารพกฎระเบียบสังคม ยังต้องใช้เวลาแก้ไข ค่าดัชนีโดยรวมของการมีจิตสำนึกประชาธิปไตยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 62.52 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 66.50 ในปี 2550 ก่อนข้างจะลดลงเหลือร้อยละ 63.97 ในปี 2551 โดยประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 69.94 ในปี 2544 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 72.56 ในปี 2548 และร้อยละ 74.45 ในปี 2550 ซึ่งในช่วงปี 2550-2551 ประชาชนมีความตื่นตัวในการใช้สิทธิแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การเรียกร้องความเป็นธรรม การเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบข้าราชการการเมืองตามที่รัฐธรรมนูญให้สิทธิ และการร่วมลงชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตลอดจนการเสนอขอให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ฯลฯ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเกิดจากการตื่นตัวในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารประเทศมีสูงกว่าในอดีตมาก อย่างไรก็ตามแม้ประชาชนจะมีความตื่นตัวทางการเมืองในการเข้าร่วมการตรวจสอบทางการเมืองกันมากขึ้นแต่การทุจริตในการเลือกตั้งยังมีอยู่ทุกระดับและมีรูปแบบหลากหลายซับซ้อนยากต่อการตรวจสอบมากขึ้นเช่นกัน โดยในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปี 2550 มีการให้เลือกตั้งใหม่ (ใบเหลือง/ใบแดง) จำนวน 31 ราย หรือเพิ่มขึ้น 6.2 เท่าของการเลือกตั้งปี 2548 เช่นเดียวกันกับการเลือกตั้งสมาชิกองค์กรส่วนท้องถิ่น เช่น สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลก็มีการกระทำผิดเพิ่มขึ้น จากสัดส่วนร้อยละ 11.3 ของจำนวนที่มีการเลือกตั้งในปี 2548 เป็นร้อยละ 12.7 ของจำนวนที่มีการเลือกตั้งในปี 2550

นอกจากนี้การเคารพกฎระเบียบของสังคมอยู่ในระดับที่มีปัญหาต้องเร่งแก้ไขสาเหตุหลักมาจากการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่ยังมีสัดส่วนสูง สหรัฐอเมริกาจึงจัดให้ไทยอยู่ในกลุ่มประเทศที่ถูกจัดให้ถูกจับตามองเป็นพิเศษ (Priority Watch List-PWL) แม้ภาครัฐได้กวาดชันการจับผู้กระทำผิดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จนทำให้การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา และการละเมิดสินค้าลิขสิทธิ์มีจำนวนลดลงจาก 7,188 คดี ในปี 2550 หรือลดลงร้อยละ 24.9 และ ลดลงต่อเนื่องเหลือ 5,923 คดีในปี 2551 หรือลดลงร้อยละ 15.6 แล้วก็ตาม และข้าราชการที่ถูกลงโทษทางวินัยเพิ่มขึ้นจาก 137.50 รายต่อข้าราชการแสนรายในปี 2549 เป็น 193.70 รายต่อข้าราชการแสนคนในปี 2551 สะท้อนถึงการมีระเบียบวินัยลดลง อย่างไรก็ตาม การทำผิดกฎหมายจราจรของคนไทยมีสัดส่วนลดลงจาก 173.26 คดีต่อประชากรแสนคนในปี 2549 เหลือ 137.88 คดีต่อประชากรแสนคนในปี 2551 เนื่องจาก ภาครัฐรณรงค์ให้ผู้ขับขี่ปฏิบัติตามกฎจราจร และมีความระมัดระวังในการใช้รถใช้ถนนอย่างต่อเนื่อง

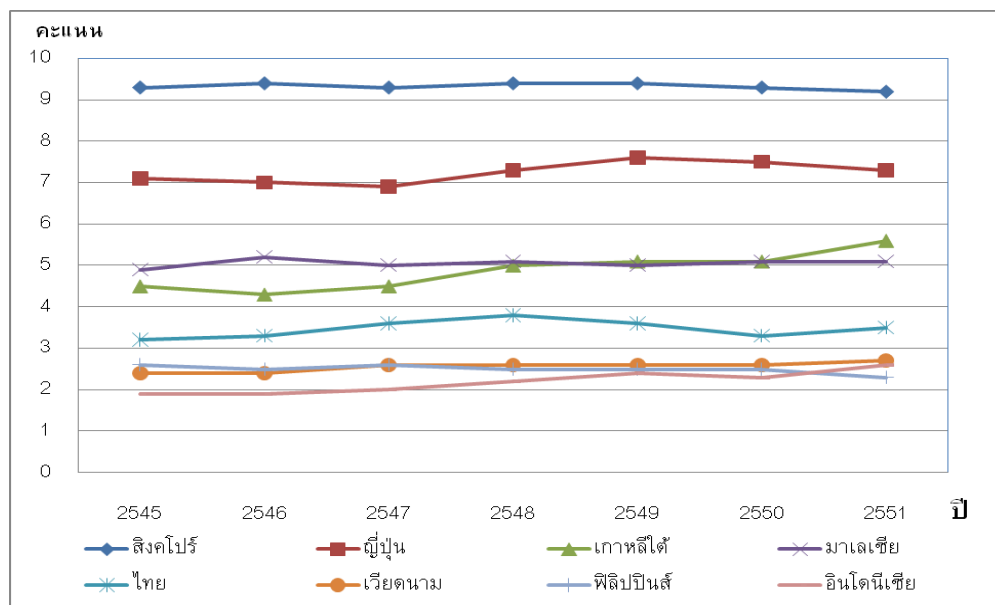
ตารางที่ 17 : การเคารพกฎระเบียบของสังคม ปี. 2545 – 2551

รายการ	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
อัตราการทำผิดกฎจราจรต่อประชากรแสนคน	133.43	161.46	195.27	187.40	173.26	155.05	137.88
อัตราข้าราชการที่ถูกลงโทษทางวินัยต่อข้าราชการแสนคน	231.72	255.96	227.52	154.51	137.50	129.50	193.70
อัตราคดีการจับกุมการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาต่อประชากรแสนคน	7.62	8.72	12.62	12.32	15.24	11.29	9.35

ที่มา : สำนักป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา กรมทรัพย์สินทางปัญญา

(3) ภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทยเริ่มดีขึ้นในปีที่สองของแผนพัฒนา ฉบับที่ 10 และการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปยังชุมชนและท้องถิ่นมากขึ้น โดยภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทยมีคะแนนลดลงจาก 3.6 คะแนนในปี 2549 เหลือ 3.3 คะแนนในปี 2550 ก่อนจะเพิ่มขึ้นเป็น 3.5 คะแนน ในปี 2551 เนื่องจากการปราบปรามและรณรงค์ “ราชการใสสะอาด” เพื่อการป้องกันการคอร์รัปชันกันอย่างต่อเนื่องทุกภาคส่วน เช่น การเปิดช่องทางร้องเรียนการพบเห็นผู้กระทำความผิดและการส่งเสริมบรรษัทภิบาลและรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น แต่เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น สิงคโปร์ และมาเลเซียที่ล้วนมีค่าคะแนนมากกว่า 5 คะแนนขึ้นไป แล้วประเทศไทยจะต้องเร่งรัดการดำเนินงานอีกมาก

แผนภูมิที่ 10 : ดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทยและบางประเทศในเอเชียระหว่างปี 2545- 2551

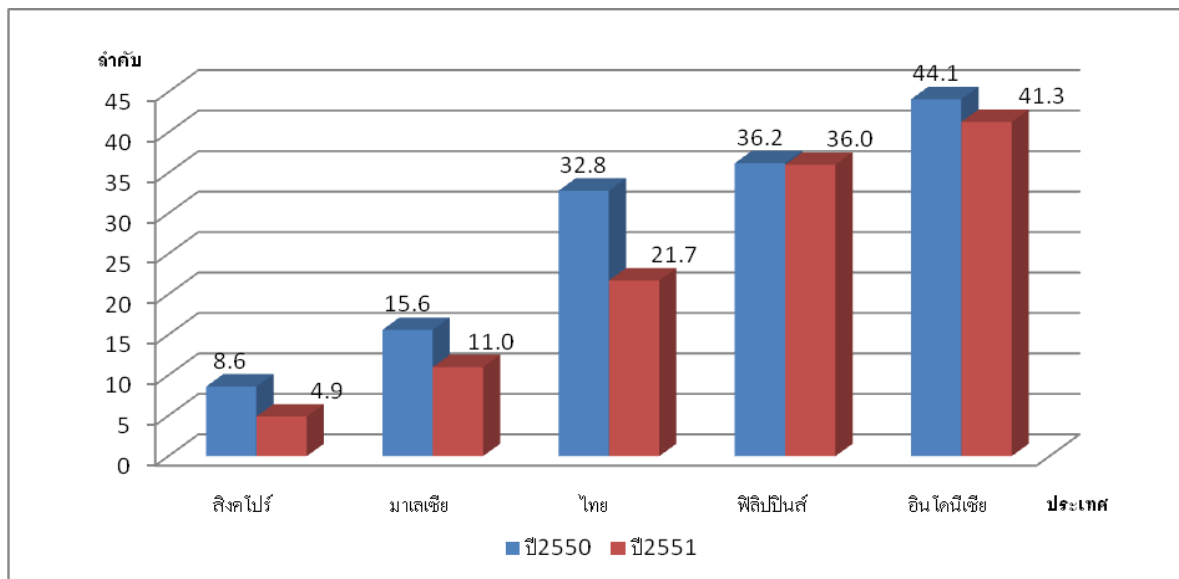

ที่มา : Corruption Perception Index : CPI, Transparency International : TI

หมายเหตุ : คะแนนมีค่า 0 – 10 ถ้าได้คะแนน 10 หมายถึง การคอร์รัปชันต่ำหรือการบริหารงานของเจ้าหน้าที่เป็นไปอย่างโปร่งใส

ส่วนภาพลักษณ์ธรรมาภิบาลภาคธุรกิจเอกชนของไทยดีขึ้นมาก โดยมีลำดับธรรมาภิบาลลำดับที่ 21.7 (เป็นลำดับโดยเฉลี่ยจากปัจจัยต่างๆ รวม 10 ปัจจัย) ในปี 2551 ขณะที่ปี 2550 อยู่ลำดับที่ 32.8 โดยปัจจัยที่ดีขึ้นมาก คือ ความรับผิดชอบต่อสังคมเลื่อนมาอยู่ลำดับที่ 17 การเอาใจใส่ต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ลำดับที่ 21 การรักษาผลประโยชน์ของบริษัท และเรื่องความน่าเชื่อถือของผู้บริหารอยู่ลำดับที่ 10 และลำดับ 17 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 11 : ลำดับธรรมาภิบาลในภาคเอกชนของประเทศอาเซียน ปี 2550-2551

ที่มา : IMD, World Competitiveness Yearbook (2007-2008)

- หมายเหตุ :
1. ลำดับที่ 1 หมายถึง ดีที่สุด ลำดับที่ 55 (สุดท้าย) หมายถึง ต่ำที่สุด
 2. เป็นลำดับเฉลี่ยของปัจจัยชีวิตรวม 10 ปัจจัย

สำหรับธุรกิจเอกชนในตลาดหลักทรัพย์ไทยมีบรรษัทภิบาลเพิ่มสูงขึ้น โดยบริษัทจดทะเบียนที่มีธรรมาภิบาลมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากสัดส่วนร้อยละ 71 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 75 ในปี 2551 โดยหลักเกณฑ์ด้านสิทธิของผู้ถือหุ้น การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเป็นธรรม หน้าที่ของผู้ถือหุ้น การเปิดเผยโปร่งใส และผู้ประกอบการรับผิดชอบต่อสังคมและผู้บริโภคดีขึ้น

ตารางที่ 18 : คะแนนบรรษัทภิบาลของประเทศไทย ปี 2544 - 2551

เกณฑ์การพิจารณา	2545	2546	2548	2549	2551
สิทธิของผู้ถือหุ้น	58	72	66	71	86
การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเป็นธรรม	59	69	75	75	-
หน้าที่ของผู้ถือหุ้น	41	43	69	70	-
เปิดเผยโปร่งใส	23	65	83	82	88
ความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการ	76	45	53	58	57
บริษัทที่มีธรรมาภิบาล (ร้อยละ)	52	60	69	71	75

ที่มา : IOD (Thai Institute of Directors)

- หมายเหตุ :
- ปี 2547 และปี 2550 งดเว้นการสำรวจ เพื่อปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการพิจารณา
 - เกณฑ์การพิจารณาแต่ละด้านมีคะแนนเต็ม 100 คะแนน

ในด้านการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ตาม พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พบว่า อปท. มีสัดส่วนรายได้ต่อรายได้สุทธิของรัฐบาลเป็น ร้อยละ 24.05 (3.3 แสนล้านบาท) ในปี 2549 ซึ่งต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดให้ส่วนท้องถิ่นมีรายได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ในปีงบประมาณ 2549 เนื่องจากประสบปัญหาการถ่ายโอนภารกิจและงบประมาณให้เป็นไปตามเป้าหมาย จึงมีการแก้ไขกฎหมายให้ อปท. มีสัดส่วนรายได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2550⁵ เป็นต้นไป ทำให้ อปท. มีสัดส่วนรายได้คิดเป็นร้อยละ 25.17 ในปี 2550 และ ร้อยละ 25.20 ในปี 2551 การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเริ่มดีขึ้น โดยมีรายได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 8.90 ของรายได้ทั้งหมดในปี 2549 เป็นร้อยละ 8.96 ในปี 2550 และร้อยละ 9.35 ในปี 2551⁶ สำหรับการถ่ายโอนภารกิจให้กับ อปท. นั้นยังทำได้เพียง 180 ภารกิจ จากเป้าหมายที่กำหนดไว้รวม 244 ภารกิจ โดยการถ่ายโอนภารกิจและบุคลากรให้แก่ท้องถิ่นด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ครอบคลุมถึง การศึกษาและสาธารณสุขยังดำเนินงานได้ช้า เนื่องจากมีปัญหาในทางปฏิบัติมาก ทั้งปัญหาด้านความสมัครใจ ความไม่พร้อมของบุคลากรที่จะถ่ายโอน รวมทั้งบุคลากรที่จะโอนย้ายไม่ตรงกับความต้องการของ อปท. ตลอดจนรัฐไม่มีมาตรการจูงใจที่เพียงพอให้บุคลากรที่มีความสามารถในส่วนกลางโอนย้ายไปทำงานในส่วนท้องถิ่น

ตารางที่ 19 : รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2544 – 2551

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	ปี 2544	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551
รายได้รวมของ อปท.	159,752	175,580	184,066	241,947	282,000	327,113	357,424	376,740
รายได้รวมของ อปท./ รายได้รวมของรัฐบาล	20.68	21.85	22.19	22.76	23.50	24.05	25.17	25.20
รายได้จัดเก็บเองหรือจัดหา เอง/รายได้รวมของ อปท.	11.08	12.01	12.09	10.24	9.58	8.90	8.95	9.35

ที่มา : สำนักคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4 สรุปและประเด็นเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนสังคมไทยสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

การดำเนินนโยบายและมาตรการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของรัฐในรอบระยะเวลา 2 ปี ของแผนพัฒนาฉบับที่ 10 ช่วยให้สังคมไทยมีความอยู่เย็นเป็นสุขดีกว่าเมื่อสิ้นแผนพัฒนา ฉบับที่ 9 ประเด็นที่ยังต้องเร่งปรับปรุง ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การสร้างความสามัคคี ความสมานฉันท์ในสังคมและการละเมิดสิทธิมนุษยชน ปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยเฉพาะปัญหายาเสพติดที่เพิ่มมากขึ้น ขณะที่คุณภาพสิ่งแวดล้อมทั้งทางน้ำและทางอากาศยังคง

⁵ คณะรัฐมนตรีได้มีมติแก้ไข พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 โดยกำหนดให้ อปท. มีรายได้คิดเป็นสัดส่วนรายได้สุทธิของรัฐบาล ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2550 เป็นต้นไป

⁶ เอกสารงบประมาณสังเขป ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551

เสื่อมโทรมต่อเนื่อง สถาบันครอบครัวยังคงอ่อนแอ เด็กและผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งมากขึ้น เศรษฐกิจไทยยังต้องเผชิญกับความผันผวนจากการพึ่งพิงต่างประเทศในระดับสูง นอกจากนี้สังคมไทยยังมีความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้และผลประโยชน์จากการพัฒนา แนวทางแก้ไข เพื่อให้คนในสังคมสามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพได้อย่างเท่าเทียมกัน พร้อมทั้งจะร่วมขับเคลื่อนให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุขได้อย่างยั่งยืน มีดังนี้

4.1 เร่งสร้างความสมานฉันท์ของคนในชาติ ให้เกิดความสามัคคีร่วมมือกันพัฒนาประเทศชาติในทุกด้าน โดย

(1) ปรองดองปลุกจิตสำนึกธรรมาภิบาล ค่านิยมวัฒนธรรมประชาธิปไตย วัฒนธรรมสันติวิธีแก่ประชาชนทุกระดับ ทุกภาคส่วน และทุกสถาบัน/หน่วยงาน/องค์กร เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบ เสรีภาพ และความเสมอภาค ภายใต้กรอบกฎหมาย จารีตประเพณี วัฒนธรรมของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ สร้างความตระหนักถึงคุณค่าและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทั้งของตนเองและผู้อื่น และลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในทุกระดับ

(2) พัฒนาและสนับสนุนการสร้างวัฒนธรรมสันติวิธีและจัดให้มีกลไก เพื่อคลี่คลายความขัดแย้งจากการพัฒนาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการไม่สามารถรวมขอมและยอมรับกันได้ของภาคส่วนต่างๆ มิให้เกิดความรุนแรง และสร้างความแตกแยกในสังคม รวมทั้งสนับสนุนให้มีการทบทวนบทบาท หน้าที่ของกลไกระงับความขัดแย้งในรูปแบบต่างๆ อาทิ ประชาพิจารณ์ ฉันทานุมัติ ฯลฯ และพัฒนากลไกที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงลักษณะทางสังคม วัฒนธรรมและค่านิยมที่มีความหลากหลายในสังคมไทย ตลอดจนหาแนวทางสนับสนุนการปรับกลไกที่มีอยู่ให้สามารถทำหน้าที่ระงับความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล

4.2 เสริมสร้างมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประพฤติมิชอบ เพื่อยกระดับภาพลักษณ์การบริหารจัดการที่ดีของประเทศ โดย

(1) เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนได้เข้าร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมตรวจสอบในกระบวนการบริหารจัดการประเทศ โดยการแก้ไข ปรับปรุงกลไกขั้นตอน และกระบวนการดำเนินการของภาครัฐ เพื่อเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนและภาคีที่มีส่วนได้เสียได้เข้าร่วมเป็นคณะทำงาน คณะอนุกรรมการ คณะกรรมการ ตลอดจนส่งเสริมการรวมตัวของภาคประชาชน/เครือข่ายประชาชนเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นแกนนำการต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ การคุ้มครองผู้บริโภค ตลอดจนการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(2) เสริมสร้างความเข้มแข็งและประสิทธิภาพของกลไกตรวจสอบจากองค์กรอิสระ ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ และสื่อมวลชน

4.3 เเร่งปราบปรามยาเสพติดอย่างเข้มงวดและต่อเนื่อง โดย

- (1) เสริมสร้างประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรม พร้อมพัฒนาศักยภาพในระบบสืบสวนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้สามารถปราบปรามทำลายโครงสร้างเครือข่ายการค้ายาเสพติดและผู้มีอิทธิพล ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นตอของปัญหายาเสพติด
- (2) สนับสนุนการร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชน เช่น จัดทำโครงการเยาวชนต้านยาเสพติด หมู่บ้านปลอดยาเสพติด ชุมชนเข้มแข็ง รวมทั้งแผนปฏิบัติการ “รวมพลังประเทศไทย พันภัยยาเสพติด” โดยให้มีการรณรงค์อย่างจริงจังและต่อเนื่อง
- (3) ส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวให้เป็นภูมิคุ้มกันต่อปัญหายาเสพติด เช่น จัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนที่มีการบริหารจัดการโดยชุมชนเอง และจัดทำโครงการส่งเสริมและพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป เป็นต้น

4.4 เเร่งฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อคืนความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ โดย

- (1) ภาครัฐต้องดำเนินการปรับปรุงกฎระเบียบในการป้องกัน อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ให้เหมาะสม ทันสมัย ลดการซ้ำซ้อน และมีการบังคับใช้อย่างจริงจังต่อเนื่อง และยุติธรรม พร้อมทั้งมีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน
- (2) ควบคุมมลพิษอย่างเข้มงวด ทั้งจากแหล่งผลิตสินค้าและบริการควบคู่กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคนิยม ด้วยมาตรการทางด้านกฎหมาย มาตรการด้านเศรษฐศาสตร์ รวมทั้งเครื่องมือทางด้านสังคม พร้อมกับการส่งเสริมการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์เป็นทางเลือกที่ควรให้ความสำคัญและดำเนินการอย่างเป็นระบบครบวงจรทั้งด้านการตลาด และพัฒนาการผลิตให้มีประสิทธิภาพ
- (3) สร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาวิกฤตและสร้างโอกาสของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของชุมชนในทุกกระดับ โดยร่วมกันผลักดันพัฒนาให้ประเทศไทยไปสู่สังคมคาร์บอนต่ำภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสีเขียว เช่น จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความตระหนักรู้และปลูกฝังจิตสำนึกของการมีส่วนร่วมในการเตรียมตัวรองรับสถานการณ์ภาวะโลกร้อนให้ภาคประชาชนทุกระดับ และสร้างกลไกในการติดตามประเมินผลกิจกรรมประชาสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศที่เกิดจากภาวะโลกร้อนอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

4.5 ส่งเสริมการสร้างครอบครัวให้อบอุ่น โดย

- (1) ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตครอบครัว เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนสร้างครอบครัว รู้คุณค่าและความรับผิดชอบบทบาทหน้าที่ตามสถานภาพของวงจรชีวิตในครอบครัว รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ปลอดภัยและมั่นคงภายในครอบครัว
- (2) ขยายการจัดระบบสวัสดิการสังคมพื้นฐานเพื่อความมั่นคงของครอบครัว อาทิ การจัดบริการรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กในหน่วยงานหรือสถานประกอบการ และศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน รวมทั้งสร้างระบบเฝ้าระวังเตือนภัยสำหรับครอบครัวและเด็กกลุ่มเสี่ยงโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม
- (3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครอบครัวมีความรู้ ทักษะ และสามารถเอาใจใส่ดูแลผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข และถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ให้กับคนรุ่นต่อไป

4.6 เสริมสร้างสุขภาวะทั้งด้านกาย จิต และสติปัญญา โดย

- (1) รณรงค์ให้ประชาชนดูแลสุขภาพให้มากขึ้น ด้วยการรับประทานอาหารที่ถูกหลักอนามัย ลดพฤติกรรมเสี่ยงที่ไม่ปลอดภัย และออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ
- (2) ส่งเสริมสุขภาพจิตของคนไทย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนไทย ให้ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการอบรมบ่มนิสัย ให้เด็กเข้าใจและสามารถยอมรับความล้มเหลวในชีวิตได้ สถานศึกษาควรมีศูนย์รับปรึกษาปัญหาทั้งปัญหาจากการเรียน ปัญหาส่วนตัว รวมทั้งมีการสอนเสริมภาคปฏิบัติ อาทิ ฝึกนั่งสมาธิ เพื่อสร้างเสริมให้เด็กมีสติรู้จักยั้งคิดมากขึ้น พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการสอนคุณธรรมจริยธรรมผ่านกิจกรรมสร้างจิตสำนึกด้านความดี ความงามให้กับเด็ก
- (3) เร่งปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาตลอดจนส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยสร้างความเข้มแข็งทั้งในด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา รวมทั้งสื่อต่าง ๆ ร่วมกันพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม การคิดเป็น ทำเป็น พร้อมทั้งบูรณาการระบบการส่งเสริมการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.7 สร้างเศรษฐกิจให้เข้มแข็งและกระจายรายได้ให้เป็นธรรม โดย

- (1) เร่งสร้างความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจเพื่อกระตุ้นอุปสงค์ในประเทศให้เข้มแข็งและรักษาสมดุลระหว่างเศรษฐกิจภายในและระหว่างประเทศในระยะยาว

(2) เร่งพัฒนาสมรรถนะการแข่งขันของประเทศอย่างเป็นระบบครบวงจร โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพด้านโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะการยกระดับคุณภาพการศึกษา การวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้สามารถเห็นผลเป็นรูปธรรมโดยเร็ว

(3) เพิ่มศักยภาพแรงงานให้สูงขึ้นในทุกระดับ โดยเฉพาะระดับล่างและกลาง ด้วยการเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการทำงานด้านต่าง ๆ โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ สถานศึกษา และภาคเอกชน พร้อมทั้งสร้างหลักประกันสวัสดิการแก่ผู้ทำงานให้ครอบคลุมถึงผู้ทำงานนอกระดับ

(4) ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างการผลิตภาคเกษตรให้สอดคล้องกับโอกาสทางการตลาด การสร้างมูลค่าเพิ่มให้เกิดขึ้นตลอดทั้งห่วงโซ่การผลิต ตลอดจนการคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาดแบบมีส่วนร่วม

(5) แก้ปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้แบบบูรณาการ โดยแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมไปพร้อม ๆ กัน โดย**ด้านเศรษฐกิจ**ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เสริมสร้างศักยภาพของประชาชนและชุมชนในการสร้างรายได้ ตลอดจนเร่งขยายโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนแก่ผู้ด้อยโอกาส **ด้านสังคม** ต้องเสริมสร้างความรู้ให้แก่ครอบครัว ทั้งความรู้ด้านวิชาการ การประกอบอาชีพ สุขอนามัย ขยายโอกาสในการรับรู้ข้อมูล และปรับทัศนคติและกระบวนการทางสังคมที่มีต่อคนยากจน ตลอดจนส่งเสริมการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นวิถีชีวิตของคนในสังคม

ส่ว น ที่ ๒

**การแปลงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
และยุทธศาสตร์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ไปสู่
การปฏิบัติ**

ส่วนที่ 2

การแปลงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและยุทธศาสตร์ ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ไปสู่การปฏิบัติ

การติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ไปสู่การปฏิบัติ ในช่วงระยะ 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ (ปี 2550 - 2551) มุ่งติดตามประเมินผลใน 2 ประเด็นหลักด้วยกันคือ 1) การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับการดำรงชีวิตของประชาชนและการพัฒนาประเทศ และ 2) การแปลงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ไปสู่การปฏิบัติประกอบด้วยการนำแผนไปใช้ประโยชน์และการแปลงยุทธศาสตร์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ของภาคีพัฒนาทั้งภาครัฐ องค์กรเอกชนและชุมชน

1 การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติได้ ดำเนินงานอย่างกว้างขวางทุกภูมิภาคและทุกกลุ่มอาชีพ

ในช่วงปี 2550 – 51 เป็นช่วงเวลาที่สำคัญทุกภาคส่วนมีความตื่นตัวในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะรัฐบาลที่บริหารประเทศในช่วงดังกล่าวทั้ง 4 ชุด ได้ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง โดยรัฐบาลได้น้อมนำแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดทำนโยบายและแถลงต่อรัฐสภา¹ และหน่วยงานภาครัฐได้นำไปจัดทำแผนงาน/โครงการรองรับในทุกกระทรวง รวมทั้งภาคธุรกิจเอกชน ภาคชุมชนและประชาชนผู้ที่รับรู้เข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต การดำเนินธุรกิจ ตลอดจนการประกอบอาชีพต่างๆ มีจำนวนที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีหลายหน่วยงานที่ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้เข้าใจและประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในวิถีการดำรงชีวิต ซึ่งสรุปได้ดังนี้

-
- 1) รัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้แถลงนโยบายเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2550 ว่าจะยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและ มุ่งให้ “ประชาชนมีความสุขด้วยการดำรงชีพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถดำรงชีพอย่างพอเพียง”
 - 2) รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ได้แถลงนโยบายเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2551 ว่าจะส่งเสริมการทำการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ในระดับชุมชนตามแนวพระราชดำริ เพื่อให้ครัวเรือนเกษตรกรมีความมั่นคงทางด้านอาหาร ส่งเสริมการขยายกระบวนการเรียนรู้ระบบเกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน วนเกษตร โครงการอาหารกลางวัน และธนาคารโคกระบือตามแนวพระราชดำริ โดยเกษตรกรและชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางและแนวทาง” และจะพัฒนาและวิจัยพลังงานทดแทนทุกรูปแบบเพื่อเป็นทางเลือกแก่ประชาชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน”
 - 3) รัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ได้แถลงนโยบายเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2551 ว่าจะส่งเสริมการทำการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ในระดับชุมชนตามแนวพระราชดำริ เพื่อให้ครัวเรือนเกษตรกรมีความมั่นคงทางด้านอาหาร ส่งเสริมการขยายกระบวนการเรียนรู้ระบบเกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสานวนเกษตร โครงการอาหารกลางวัน และธนาคารโคกระบือตามแนวพระราชดำริ โดยเกษตรกรและชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางและแนวทางด้วยตนเอง”
 - 4) รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้แถลงนโยบายเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2551 ว่าจะสร้างรายได้และศักยภาพทางเศรษฐกิจในระดับฐานรากโดยการจัดตั้งกองทุนเศรษฐกิจพอเพียง และ “ส่งเสริมการทำปศุสัตว์อินทรีย์ครัวเรือนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

1.1 การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นไปอย่างกว้างขวาง

(1) นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ในช่วงปี 2550 – 2551 หน่วยงานต่างๆ มีการส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่ข้าราชการในสังกัดและพนักงานพร้อมกับน้อมนำมาปฏิบัติมากขึ้น เช่น การจัดกิจกรรมประชุม/สัมมนา โดยเชิญวิทยากรมาสร้างความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (3 ห่วง 2 เงื่อนไข) เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีความเข้าใจในวิถีชีวิตชุมชน และปฏิบัติตัวได้เรียบง่ายขึ้น นำหลักภูมิคุ้มกันมาใช้ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต เช่น เรื่องจิตอาสาและการทำงานอย่างมีความสุข การจัดทำจรรยาข้าราชการเพื่อปลูกฝังจริยธรรมของบุคลากรในองค์กร ฝึกอบรม ทักษะการประกอบอาชีพ การประมวลปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสรุปจัดพิมพ์เป็นองค์ความรู้เพื่อเผยแพร่ในส่วนราชการ เป็นต้น

(2) กระทรวง ทบวง กรมส่วนใหญ่ดำเนินโครงการพัฒนาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความเข้มแข็งของชุมชน ภาครัฐจัดทำโครงการพัฒนาโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การสร้างกระบวนการเรียนรู้ การเพิ่มทักษะในการบริหารจัดการ การส่งเสริมอาชีพ การเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการ การส่งเสริมการดำเนินงานสหกรณ์ การพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอนและการจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สรุปได้ดังนี้

➤ **กระทรวงสาธารณสุข** ได้บรรจุหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไขไว้ในแผนสุขภาพพอเพียง (2550-2554) การจัดทำโครงการพัฒนาแพทย์แผนไทย/สมุนไพร มีการส่งเสริมด้านอาหาร food safety เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อประชาชน การพัฒนาโรงพยาบาลชุมชนเฉลิมพระเกียรติที่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นจำนวน 3 แห่ง มีโครงการวิสาหกิจเพื่อสุขภาพชุมชน (อ.ย.) การพัฒนาการให้บริการแบบปฐมภูมิมากขึ้น การพัฒนาคุณภาพยาจากสมุนไพร และมีการวิจัยและพัฒนาด้านยาสมุนไพรเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันเพิ่มมากขึ้น

➤ **กระทรวงอุตสาหกรรม** ได้กำหนดแผนพัฒนาปี 2551-2555 ที่มีการน้อมนำหลักปรัชญาฯ มากำหนดเป็นยุทธศาสตร์กระทรวง การส่งเสริมให้หน่วยงานในสังกัดจัดทำโครงการตามแนวทาง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เช่น จัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ธรรมนูญในโรงงาน โครงการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมส่วนภูมิภาค 1 จังหวัด 1 อุตสาหกรรมแปรรูป การเกษตร (OPOI) และการติดตามผลเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตให้ได้เกณฑ์ตามหลักธรรมาภิบาล และการฝึกอบรมราษฎรและพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

➤ **กระทรวงการคลัง** จัดทำแผนแม่บทการเงินรากฐาน (บูรณาการทุกหน่วยงาน) ตั้งศูนย์ศึกษาพัฒนาจากโครงการตามพระราชดำริ และการอบรมผู้นำชุมชน เพื่อเป็น Change agent ขยายผลสู่พื้นที่ต่างๆ สนับสนุนรัฐวิสาหกิจในกระทรวงการคลัง เช่น ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs.) ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับโครงการที่เกี่ยวข้องกับประชาชนมากขึ้น

➤ **กระทรวงแรงงาน** จัดทำโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน และจัดกิจกรรมให้ความรู้ และกิจกรรมดูงานโครงการในพระราชดำริแก้วิกฤตการจัดทำแผนงบประมาณประจำปีและมีเกณฑ์กำกับด้าน 3 ห่วง 2 เงื่อนไข การอบรมอาชีพในหมู่บ้าน โดยใช้แผนชุมชนแบบแผนบูรณาการ มีการสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เพื่อพัฒนาวิทยากร เป็นต้น

➤ **กระทรวงคมนาคม** มีการรณรงค์การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ลดการใช้ทรัพยากรที่ไม่จำเป็น และศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการก่อนดำเนินการจริง การพัฒนาเครือข่าย และโลจิสติกส์ เพื่อลดต้นทุน คำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการทำประชาพิจารณ์ ทบทวน และปรับปรุงตามบริบทและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป รวมทั้งการตัดสินใจดำเนินโครงการที่คำนึงถึงคุณค่าและการก่อประโยชน์สูงสุด

➤ **กระทรวงการต่างประเทศ** มีการดำเนินงานที่ใช้หลักประหยัด คุ้มค่า โปร่งใส ในการปฏิบัติงาน เช่น One Man Office (เจ้าหน้าที่ 1 คน สามารถปฏิบัติงานได้ทุกอย่างใน 1 สำนักงาน) จัดทำโครงการ One Roof Policy เพื่อเป็นการระดมทรัพยากร จัดทำ E-Submission เพื่อลดการใช้เอกสาร จัดทำห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ จัดทำ Team-speak System ในการประชุมกับสถานทูตต่างๆ ทั่วโลก ใช้หลักความรู้ และหลักคุณธรรม รวมถึงมีบทบาทเป็น focal point ของประเทศในการสื่อสาร และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในประชาคมโลก และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นแขนงต่างๆ ไปเผยแพร่ และถ่ายทอดความรู้ยังชุมชนต่างประเทศ มีการยึดหลักภูมิคุ้มกันเป็นหลักในการทำโครงการ เช่น การให้ความรู้เรื่องสิทธิของคนไทยในต่างแดน เป็นต้น

➤ **กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์** จัดทำโครงการเยาวชนต้นกล้าเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กลไกสภาเด็กและเยาวชน มีการพัฒนาสังคมตามแนวคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เน้นแกนนำชุมชน ส่งเสริมและพัฒนาสังคมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเพื่อการพึ่งตนเอง ฯลฯ

➤ **กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** จัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชน ในปี 2550 – 2551 รวม 9,267 แห่ง อบรมเกษตรกรได้ 121,448 ราย พัฒนาศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านได้ 194 ศูนย์ และอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับแนวคิดด้านเศรษฐกิจพอเพียง (เกษตรทฤษฎีใหม่) การทำบัญชีครัวเรือนได้ 218,935 ราย จัดทำศูนย์ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง 601 ศูนย์ จัดตั้งศูนย์วิสาหกิจชุมชน 500 แห่ง จัดทำสื่อเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) พัฒนาและเสริมสร้างเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างคุณค่าสหกรณ์ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

» **กระทรวงมหาดไทย** ส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนต่างๆ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การรวมกลุ่ม การบริหารจัดการตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ผ่านโครงการจัดทำแผนชุมชนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข 14,575 แห่ง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบพัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชน 942 แห่ง ตลอดจนพัฒนาตัวชี้วัดการดำเนินงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ตัวชี้วัด 6 x 2) โดยมีหมู่บ้านผ่านเกณฑ์แล้ว 26,959 แห่ง

» **สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)** ดำเนินงานที่สำคัญๆ คือ การเชื่อมโยงเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชนและตัวแทนภาคีพัฒนาทั้งภาครัฐและเอกชนทั่วประเทศและเครือข่ายในสาขาอาชีพต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นและร่วมขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดเป็นรูปธรรม เผยแพร่องค์ความรู้และการประยุกต์ใช้ปรัชญาทางสื่อต่างๆ ตลอดจนร่วมกับสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินงานขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สังคม โครงการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกการดำเนินงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง และโครงการการอบรมเชิงปฏิบัติการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระดับตำบลอย่างเป็นรูปธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

» **สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ** ได้เชื่อมโยงรูปแบบจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาตามแนวพระราชดำริทั้ง 6 ศูนย์สู่โครงการพัฒนาของกระทรวงต่างๆ จัดประกวดผลการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการประกอบภารกิจของประชาชน เกษตรกร นักธุรกิจและผู้ประกอบธุรกิจชุมชนทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาคู่มือ/สื่อเผยแพร่ต่อระดับสาธารณชน ตลอดจนวิจัยและพัฒนากการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติมมากกว่า 700 เรื่อง

» **กระทรวงกลาโหม** จัดทำโครงการศูนย์ขจัดความยากจนและพัฒนาชนบทตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

» **กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี** จัดทำโครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่การใช้ประโยชน์แก่อุตสาหกรรมและชุมชน สนับสนุนเศรษฐกิจพอเพียง

» **กระทรวงศึกษาธิการ** ดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้แผนงานคุณธรรมนำความรู้ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ สร้างความรู้ความเข้าใจและกระแสนับสนุนเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสร้างผู้นำ สถานศึกษาต้นแบบ เกิดการพัฒนาและสร้างคนที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในปีงบประมาณ 2550 -2551 มีกิจกรรมการดำเนินงานในหน่วยงานของกระทรวงศึกษาที่สำคัญ ดังนี้

▶ **สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ** ได้มีการจัดกิจกรรมค่ายลูกเสือยุวกาชาดเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง การฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษา/องค์กร เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง การใช้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นดัชนีวัดผลงานความสำเร็จ ส่งเสริมโรงเรียนเอกชนทุกประเภทนำหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงไปสอนและจัดกิจกรรมเสริม เปิดศูนย์การเรียนรู้ของชาวไทยภูเขา จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง และการจัดหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 – ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 – ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 – ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 – ม.6) การศึกษานอกโรงเรียน ชุมชนต้นแบบ และระดับชั้นอาชีวศึกษา ฯลฯ²

▶ **สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน** ดำเนินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีเป้าหมายให้ทุกโรงเรียนต้องจัดกิจกรรมคุณธรรมนำความรู้ที่ต่อเนื่องตลอดปี และมีการจัดโรงเรียนนาร่องการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ปี 2550 จำนวน 85 โรง ปี 2551 จำนวน 180 โรง และปี 2552 จำนวน 800 โรง เป็นต้น

▶ **สถาบันอุดมศึกษา** ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีการเปิดหลักสูตรการสอนเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งสิ้น 55 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 53.4 ของทั้งหมด โดยมีการสอนในระดับปริญญาตรีเพียงอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 71.0 ของสถาบันที่เปิดสอนเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันที่มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบต่างๆ รวม 31 แห่ง โดยฝึกอบรมมากกว่า 2 ครั้งต่อปีขึ้นไปมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.2 ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบ และมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ รวม 21 แห่ง ซึ่งส่วนใหญ่มีการจัดประชุมปีละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 52.4 และมากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 37.6 ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบ

ตารางที่ 1: ร้อยละสถานศึกษาที่มีหลักสูตร การฝึกอบรม และการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

	แห่ง	ร้อยละ
หลักสูตร	55	100.0
• ระดับปริญญาตรีอย่างเดียว	39	71.0
• ระดับปริญญาตรีและสูงกว่าระดับปริญญาตรี (โทและเอก)	14	25.4
• ระดับปริญญาโท/เอก	2	3.6
การฝึกอบรม (ต่อปี)	31	100.0
• 1 ครั้ง	12	38.7
• 2 ครั้ง	3	9.7
• มากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป	14	45.2
• ไม่ระบุ	2	6.4
การประชุมเชิงปฏิบัติการ (ต่อปี)	21	100.0
• 1 ครั้ง	11	52.4
• 2 ครั้ง	-	0.0
• มากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป	10	47.6

ที่มา: การสำรวจของคณะทำงานโครงการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาเรื่อง “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” สถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, 2551

² ดร.จรรยาพร ธรณินทร์ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สไลด์ประกอบการบรรยายเรื่อง, การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ที่โรงแรมมิราเคิล กรุงเทพมหานคร มกราคม 2550

1.2 ประชาชนทุกกลุ่มรับรู้และเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในขณะที่การประยุกต์ใช้มีความหลากหลาย

(1) ประชาชนรับรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อโทรทัศน์
สื่อสิ่งพิมพ์ และมีความเข้าใจหลักปรัชญาเพิ่มขึ้น

(1.1) ประชาชนรู้จักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างทั่วถึง โดย
สื่อโทรทัศน์มีบทบาทมากที่สุด การเผยแพร่แนวคิดและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่าง
ต่อเนื่องตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 จนถึงสองปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ทำให้ประชาชนรับรู้
เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างทั่วถึง ผลการสำรวจของโครงการ พ.ศ.พอเพียง พบว่า
ในช่วงปี 2550 - 2551 ประชาชนถึงร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่างได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อโทรทัศน์สูงถึงร้อยละ 99.0 ของกลุ่มตัวอย่าง รอง
ลงไปเป็นการรับรู้ผ่านหนังสือพิมพ์/วารสาร/นิตยสารร้อยละ 87 และวิทยุร้อยละ 50

ตารางที่ 2 : ร้อยละของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

ที่	สื่อ	The Nielsen Company	
		ก.ค. - พ.ย. 50	มี.ค. - พ.ค. 51
1	โทรทัศน์	99.0	99.0
2	หนังสือพิมพ์ / วารสาร / นิตยสาร	91.0	87.0
3	วิทยุ	63.0	50.0
4	ผู้ใหญ่บ้าน / กำนัน / สัมมนา / เจ้าหน้าที่ / ญาติ / เพื่อนบ้าน	43.0	44.0
5	สถาบันการศึกษา	23.0	24.0
6	อินเทอร์เน็ต	15.0	17.0
7	เอกสาร / หนังสือ / คู่มือ	-	-
8	แผ่นพับ / โปสเตอร์ / ใบปลิว	15.0	22.0
9	ป้ายโฆษณากลางแจ้ง	12.0	16.0
10	อื่นๆ	13.0	11.0

ที่มา : The Nielsen Company รายงานโครงการวิจัยประเมินผลโครงการ “พ.ศ.พอเพียง”, มิถุนายน 2551 หน้า 43

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

(1.2) ประชาชนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีความเข้าใจหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง

» ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงเกี่ยวข้อง
กับการประหยัดและไม่ฟุ้งเฟ้อ โครงการ พ.ศ.พอเพียง สำรวจพบว่าในปี 2551 ประชาชนมีความ
เข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ถึงร้อยละ 74 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยมีความ
เข้าใจในหลักความพอประมาณ การมีภูมิคุ้มกันและเงื่อนไขการมีความรู้และการมีคุณธรรมอยู่ใน
เกณฑ์สูงถึงร้อยละ 75 – 85 ส่วนความเข้าใจในหลักความมีเหตุผลมีสัดส่วนที่น้อยที่สุดเพียงร้อยละ 44
โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ชนบทจะมีความเข้าใจน้อยที่สุดคือ กลุ่มผู้ใหญ่เข้าใจร้อยละ 32.0
ของกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มวัยรุ่นเข้าใจร้อยละ 36.0 ของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 3 : ร้อยละของความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนปี 2550-2551

ที่	เรื่อง	The Nielsen Company		
		ก.ค. - พ.ย. 50	มี.ค. - พ.ค. 51	เปลี่ยนแปลง
1	ความเข้าใจโดยรวม	74.0	74.0	0.0
2	ความพอประมาณ	76.0	75.0	-1.0
3	ความมีเหตุผล	47.0	44.0	-3.0
4	มีภูมิคุ้มกัน (มีกระจายความเสี่ยง)	88.0	87.0	-1.0
5	มีความรู้	76.0	77.0	1.0
6	มีคุณธรรม	85.0	85.0	0.0

ที่มา : The Nielsen Company รายงานโครงการวิจัยประเมินผลโครงการ “พ.ศ.พอเพียง” หน้า 50

ตารางที่ 4 : ร้อยละของความเข้าใจความมีเหตุผลของกลุ่มผู้ใหญ่และกลุ่มวัยรุ่นปี 2550 -2551
จำแนกตามเขตพื้นที่

กลุ่ม	กรุงเทพ		เมือง		ชนบท	
	2550	2551	2550	2551	2550	2551
• ผู้ใหญ่	53.0	49.0	45.0	50.0	42.0	32.0
• วัยรุ่น	51.0	55.0	45.0	53.0	46.0	36.0

ที่มา : The Nielsen Company รายงานโครงการวิจัยประเมินผลโครงการ “พ.ศ.พอเพียง” หน้า 51

นอกจากนี้ผลการสำรวจดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ประชาชนร้อยละ 60 มีความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่าเชื่อมโยงอย่างมากกับการประหยัดและไม่ฟุ่มเฟือยซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจของมหาวิทยาลัยหอการค้าที่พบว่าความเห็นของประชาชนระหว่างร้อยละ 77 ถึงร้อยละ 88 ที่ระบุว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของการประหยัดไม่ซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย

ตารางที่ 5 : ร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เป็นเศรษฐกิจพอเพียง

ที่	ประเด็น	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ
1	เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของการประหยัด ไม่ใช่จ่าย หรือใช้จ่ายน้อยลง	77.0	16.4	6.6
2	การซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยขัดต่อเศรษฐกิจพอเพียง	88.2	11.8	-
3	เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของการไม่ลงทุนเพิ่ม	22.3	63.7	14.0
4	นำเงินที่เก็บไว้ไปซื้อโทรศัพท์เพราะเครื่องเก่าไม่ค่อยดี	22.3	67.8	9.9
5	ในระบบเศรษฐกิจพอเพียงไม่ควรกู้เงิน	50.9	35.2	13.9
6	ควรเก็บเงินไว้เฉยๆ ไม่ควรนำเงินออมไปลงทุน	16.7	71.8	11.5
7	ไม่ควรซื้อสินค้าโดยใช้บัตรเครดิต	61.7	26.3	12.0
8	ประเทศไทยควรพึ่งตนเอง ไม่ควรมีการค้าขายกับต่างประเทศ	18.3	70.5	11.2
9	เศรษฐกิจพอเพียงขัดต่อหลักของธุรกิจที่เน้นกำไร	40.0	39.6	20.2

ที่มา : ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, มกราคม 2550

» **เจ้าหน้าที่ภาครัฐส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปปรับใช้กับบทบาทภารกิจขององค์กรได้**

ผู้แทนกระทรวงต่างๆ รวม 20 กระทรวง ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไขดังนี้ **ความพอประมาณ** เน้นการจัดทำแผนงาน/โครงการภายใต้งบประมาณที่มีอยู่ พิจารณาจัดสรรรายจ่ายให้สอดคล้องกับรายรับและจัดสรรงบประมาณในการบริหารทรัพยากรขององค์กรเท่าที่จำเป็น **ความมีเหตุผล** เน้นการใช้งบประมาณตามวัตถุประสงค์ การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจต้องมีความเชื่อมโยงเป็นเหตุเป็นผล **การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี** โดยจัดให้มีระบบการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และมีแผนบริหารความเสี่ยง ส่วนเงื่อนไข **ความรู้** จะให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดความรู้ สร้างองค์การเรียนรู้และเชื่อมโยงตามหลักวิชาชีพและคำนึงถึงหลักวิทยาศาสตร์ **การมีคุณธรรม** คือการจัดทำแผนงานโครงการที่ก่อประโยชน์แก่กลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง มีความเท่าเทียมและเป็นธรรม ยึดมั่นความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีวินัย ขยัน อดทน พากเพียรและมีคุณธรรม

แผนภูมิที่ 1 : การดำเนินการกิจของภาครัฐที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ความพอประมาณ

- การจัดทำแผนงานโครงการที่มีความเป็นไปได้อย่างใต้งบประมาณที่มีอยู่
- ใช้งบไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่เกินตัว

ความมีเหตุผล

- ประหยัด มีธรรมาภิบาล ใช้งบตรงตามแผน
- อาศัยหลักวิชาการ/หลักการ มีการพิจารณาอย่างรอบคอบ
- คิดวิเคราะห์ตัดสินใจ ต้องมีความเชื่อมโยงเป็นเหตุเป็นผล มีทางเลือกที่หลากหลาย

มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

- ระบบตรวจสอบและติดตามประเมินผล
- แผนบริหารความเสี่ยง
- เข้าใจ / เรียนรู้สถานการณ์ปรับตัวได้กับการเปลี่ยนแปลง

ความรู้

- ขวนขวายความรู้ ใรูรอบ
- บูรณาการภารกิจ บทบาท และหน้าที่
- ถ่ายทอดความรู้ / สร้างองค์การเรียนรู้ / รู้หลากหลาย/รอบด้าน
- เชื่อมโยงตามหลักวิชาการ / คำนึงหลักวิทยาศาสตร์

คุณธรรม

- กำหนดแผนงานโครงการที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึงเป็นธรรม
- โปร่งใส ตรวจสอบได้
- ความตระหนักซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นจิตใจดี ช่วยเหลือ เกื้อกูล เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่
- มีจรรยาบรรณมีสติ มีวินัย ขยัน อดทน พากเพียร มีคุณธรรม (มีธรรมะในจิตใจ)

ที่มา : มูลนิธิสิ่งแวดล้อมไทยโครงการจัดทำดัชนีชี้วัดการติดตามประเมินผลในระดับยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10, พฤศจิกายน 2551

(2) การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของภาคีพัฒนาที่มีความหลากหลายและกระจายทั่วทุกอาชีพ

(2.1) ภาคประชาชน ประยุกต์ใช้ปรัชญาฯ แตกต่างกัน ผลการสำรวจของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยในปี 2550 พบว่า ประชาชนประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากถึงร้อยละ 66.6 ของกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาเป็นการประยุกต์ใช้ระดับปานกลางร้อยละ 30 และระดับน้อยร้อยละ 4.5 สำหรับการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันในแต่ละหลักสรุปได้ดังนี้

ความพอประมาณ เน้นการลงทุนตามกำลังความสามารถ **ความมีเหตุผล** รู้จักใช้จ่าย รู้จักประหยัดอดออม **สร้างภูมิคุ้มกัน** ให้ตัวเองด้วยการมีวินัยทางการเงิน มีการทำบัญชีครัวเรือน **มีความใฝ่รู้** อยู่ตลอดเวลาและรวมถึง **ความซื่อสัตย์สุจริต** อดทน ขยันไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข มีคุณธรรม การปฏิบัติต่อเพื่อนบ้านและชุมชนโดยการร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การแบ่งปัน เอื้อเฟื้อและคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม

แผนภูมิที่ 2: การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของภาคประชาชน

ความพอประมาณ

- ปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์ ทำตามกำลังและความสามารถที่มี ไม่จ้างแรงงานเพิ่ม/ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
- กินทุกอย่างที่ปลูก ปลูกทุกอย่างที่กิน / แปรรูปผลิตภัณฑ์ที่เหลือจากการบริโภค
- ร่วมกับชุมชนจัดทำแผนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างพอเพียง

ความมีเหตุผล

- ชักชวนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม
- มีการพูดคุย/ปรึกษาในครอบครัว
- ใช้สติปัญญาในการดำเนินการ/ทำงาน
- ปรับเปลี่ยนจากการเกษตรที่ใช้สารเคมีมาเป็นเกษตรอินทรีย์
- ลดค่าใช้จ่าย/ต้นทุน เช่น ทำปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมัก และน้ำส้มควันไม้ไว้ใช้เอง
- เลิกการพนัน สูบบุหรี่ ดื่มเหล้า สิ่งฟุ่มเฟือย

มีภูมิคุ้มกัน

- มีวินัยทางการเงิน รู้จักอดออม และทำบัญชีครัวเรือน
- ส่งเสริมและสนับสนุนประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามในชุมชน
- อภิศตนให้แก่สังคม เช่น บริจาคเงิน และความรู้
- รวมกลุ่ม/ สร้างเครือข่ายให้คนในชุมชนมีงานทำ ไม่ต้องไปหางานทำที่อื่น เช่น กลุ่มเพาะเห็ด

ความรู้

- แสวงหาความรู้อยู่เสมอ และถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชุมชน

คุณธรรม

- ยึดถือคุณธรรม
- เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน เกื้อกูลสังคม และช่วยเหลือผู้ที่ด้อยกว่า
- ลด ละ เลิกอบายมุข ดำเนินชีวิตอยู่บนความซื่อสัตย์สุจริต อดทน เพียร และใช้สติ
- คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) “การประมวลผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มิถุนายน 2551

(2.2) เกษตรกร เห็นการนำเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริไปประยุกต์ใช้กับการประกอบอาชีพ โดยความพอประมาณ คือการกินอยู่อย่างสมถะ ไม่ลงทุนจนเกินกำลัง ใช้กำลังสมาชิกในครอบครัวเป็นหลัก ในขณะที่เดียวกันก็ใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิต ด้วยการวางแผนการผลิต การใช้จ่ายและมีการออม สร้างภูมิคุ้มกันโดยการกระจายการผลิตแบบผสมผสาน ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก สร้างเครือข่ายช่วยเหลือแบ่งปันซึ่งกันและกัน พร้อมๆ ทั้งสร้างกระบวนการเรียนรู้ มีความใฝ่รู้ ยึดคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ยึดหลักอิทธิบาท 4 และทางสายกลาง

แผนภูมิที่ 3 : การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของภาคเกษตรกร

ความพอประมาณ - ทำเกษตรผสมผสานแบบเกษตรอินทรีย์ - อยู่อย่างสมถะ ไม่โลภ “มีพอกิน เหลือกินแจก เหลือแจกขาย” - ไม่ลงทุนจนเกินกำลัง ไม่จ้างงาน / คนในครอบครัวร่วมคิดร่วมทำ	มีภูมิคุ้มกัน - ทำการเกษตรผสมผสาน และแบ่งรายได้เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อลงทุนบริโภค - ปิดรูรั่วด้วยการ “ทำแทนจ่าย” ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก ตลอดจนผลิตปุ๋ยและสารกำจัดศัตรูพืชเอง ไม่ใช้สารเคมี - มีกลุ่มเครือข่ายแลกเปลี่ยนแบ่งปันอาหารและรวมกันขายในตลาดชุมชน - ขยัน เก็บออม ไม่มีหนี้ - ครอบครัวอบอุ่น และเข้มแข็ง - ผลิตเอง ขายเอง
ความมีเหตุผล - ใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิต ทำในสิ่งที่เป็นไปได้ ไม่ประมาท - ไม่ลงทุนปลูกพืชตามกระแสกระแสนของสังคม ทำการตลาด แล้ววางแผนปลูกและปลูกทุกอย่างที่ซื้อเขากิน - จัดพื้นที่อย่างมีเหตุมีผล ทำเกษตรผสมผสานและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร - บริหารรายจ่ายและการออม ซื้อสินค้าที่จำเป็นไม่ฟุ้งเฟ้อ	คุณธรรม - ยึดหลักคุณธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต มีสติปัญญา - ไม่ยุ่งเกี่ยวอบายมุข - สร้างสังคมพอเพียง “เก็บแต่พอดี เหลือไปช่วยผู้อื่น” - ยึดหลักอิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) - หลักมัชฌิมาปฏิปทา คือเดินทางสายกลาง ไม่ประมาท - ขยัน อดทน ทำให้ดู อยู่ให้เห็น - มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อกัน และพึ่งพาอาศัยกัน
ความรู้ - ใฝ่เรียนรู้ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ - ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น - เผยแพร่ความรู้ที่มีให้แก่ผู้อื่น/ชุมชน	

ที่มา : ธรรมา จิตต์สงวน และคณะ ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ “โครงการศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง: บทเรียนจาก 40 หมู่บ้าน” มกราคม 2551

(2.3) ชุมชน เห็นการมีส่วนร่วม การพึ่งตนเอง พัฒนาวัฒนธรรมและการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผลการสำรวจความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชนของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยในปี 2550 พบว่า ชุมชนมีการประยุกต์ใช้ในระดับปานกลางถึงร้อยละ 74 ของกลุ่มตัวอย่าง และระดับมาร้อยละ 13.6 ส่วนแนวทางการประยุกต์ใช้แต่ละหลักจะมีหลากหลาย เช่น การยึดหลักพอประมาณโดยการกำหนดให้การเติบโตของชุมชนที่มีความสมดุล พัฒนาไปสู่การพึ่งพาตนเอง ใช้ทรัพยากรและปัจจัยในท้องถิ่น ใช้หลักเหตุผลใน

การตัดสินใจในประเด็นการพัฒนาชุมชน มีระบบการผลิตที่คำนึงถึงความสอดคล้องกับวัฒนธรรม ประเพณี กฎหมายและภูมิปัญญาท้องถิ่นบนกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน สร้างภูมิคุ้มกันโดยมี ระบบการผลิตและการตลาดที่หลากหลาย มีแผนชุมชนที่คำนึงถึงการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชน สร้างประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนให้เข้มแข็งและจัดให้มีระบบสวัสดิการสังคม ระบบการออม ระบบ ประกันสุขภาพ ฯลฯ ในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมแนวคิดเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการศึกษาทั้งในและนอก ระบบโรงเรียน มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ จัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ พร้อมๆ กับการสร้างคุณธรรม ความรู้รักสามัคคีในชุมชน โดยเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมระบบคุณธรรม ความ ขยัน ซื่อสัตย์ อุตุน แ่งปัน สร้างผู้นำชุมชนผู้นำความคิดที่เป็นแบบอย่างบุคคลแห่งคุณธรรมที่ชัดเจน

แผนภูมิที่ 4: การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของภาคชุมชน

ความพอประมาณ

- สร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรต่างๆอย่างสมดุลตามขีดความสามารถ
- มีการเติบโตของชุมชน กลุ่ม ขนาดการลงทุนเหมาะสมไม่มากเกินไป
- เน้นหลักการค้าทางชีวิตโดยการพึ่งพาตนเองก่อนและบริโภคตามอัตภาพของบุคคล ครัวเรือน
- พึ่งพาทรัพยากรและปัจจัยการผลิตภายในชุมชนก่อนพึ่งพาภายนอก

ความมีเหตุผล

- มีการตัดสินใจสอดคล้องกับระบบชุมชน วัฒนธรรม ประเพณี กฎหมาย ฯลฯ
- มีการออกแบบชุมชนกับการตัดสินใจและลงมือทำ
- มีระบบการผลิต ไร่นา การเลือกชนิดพืชสัตว์ที่เหมาะสม ตามศักยภาพของภูมิโนเวศที่แตกต่างกัน
- มีการใช้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร เทคโนโลยีและเหตุผลที่ ยอมรับได้ในวิธีการตัดสินใจทุกขั้นตอน
- มีการผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมที่ดั่งามกับองค์ความรู้ สมัยใหม่เพื่อสร้างความสมดุลและลงตัวของความรอบรู้
- มีกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน ภาครัฐ ทั้งส่วนจังหวัด ส่วนกลางตลอดจนองค์กรภายนอกในเชิงบูรณาการ โดย มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาทุกขั้นตอน

ความรู้

- มีศูนย์เรียนรู้ชุมชนเพื่อพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นเปิดรับข้อมูลข่าวสาร
- มีการจัดตั้งกลุ่มหรือคณะทำงานศึกษาของชุมชน เพื่อ วิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างระมัดระวัง
- ส่งเสริมแนวคิดเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการศึกษาทั้งในและ นอกกระบบ
- จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ
- ใช้ประชาคมของชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการจัดทำแผน ชุมชนโดยบูรณาการข้อมูล ข่าวสาร ความรู้และเทคโนโลยี จากภาครัฐและเอกชน
- เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการระดมความคิด ความรู้ และการปฏิบัติจากสมาชิกชุมชน

ภูมิคุ้มกัน

- มีระบบกลุ่ม องค์กร เครือข่ายช่วยเหลือกันและกันชุมชน
- มีการจัดตั้งกลุ่มตามความต้องการในชุมชน
- มีระบบสวัสดิการ ออมทรัพย์ ครอบคลุมนิติต่างๆ ครอบรอบวงจร ชีวิตของบุคคลและชุมชน
- มีความหลากหลายในระบบการผลิตและจำหน่ายในตลาดหลาย ระดับเพื่อลดความเสี่ยง
- มีระบบเสริมสร้างสุขภาพ ระบบประกันสุขภาพ ระบบป้องกัน โรคภัยไข้เจ็บ ระบบประกันชีวิตโดยเชื่อมโยงกับองค์กรด้าน สาธารณสุขจากภายนอก
- มีการคำนึงถึงแผนการใช้ประโยชน์ต่างๆ ในชุมชนอย่างสมดุล ทั้งในระยะสั้นและอนุรักษ์เพื่อใช้ในระยะยาว
- มีการอนุรักษ์และพัฒนาค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงามของ ชุมชนให้เป็นภูมิคุ้มกันความมั่นคงที่สำคัญในสังคม
- จัดการเรื่องสิทธิและกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายในทรัพย์สิน ส่วนบุคคลและทรัพย์สินส่วนกลางของชุมชนให้ชัดเจน

คุณธรรม

- มีความรู้รักสามัคคีกันภายในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมผ่านระบบ ความสัมพันธ์ที่อบอุ่นของพ่อแม่ลูกในครอบครัว
- เน้นแรงจูงใจกิจกรรมในครัวเรือนที่เสริมสร้างระบบคุณธรรมให้ เกิดขึ้น มีอาชีพสุจริต ลดสิ่งฟุ่มเฟือย
- มีการส่งเสริมระบบคุณธรรมที่เป็นไปได้ในชุมชน โดยเน้นเรื่อง ความขยัน ซื่อสัตย์ ความเสียสละ การแบ่งปัน
- มีผู้นำชุมชน ผู้นำความคิด ผู้นำศาสนา และผู้นำการบริหารองค์กร ชุมชนที่สามารถเป็นแบบอย่างบุคคลแห่งคุณธรรมได้อย่างชัดเจน
- ส่งเสริมตัวอย่างแห่งบุคคล ครัวเรือน หรือกิจกรรมในชุมชนที่ ประกอบไปด้วยคุณธรรมที่มองเห็นได้
- มีระบบการจัดการบริหารองค์กรชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้

ที่มา : 1. สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) “การประกวดผลงานตาม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มิถุนายน 2551
2. ธนาวา จิตต์สงวน และคณะ ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ “โครงการศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง: บทเรียนจาก 40 หมู่บ้าน” มกราคม 2551

(2.4) ภาคธุรกิจให้ความสำคัญกับการพึ่งตนเอง การสร้างเครือข่าย และการดูแลพนักงาน โดยความพอประมาณในการดำเนินธุรกิจ จะเน้นการเจริญเติบโตอย่างมีศักยภาพ ประกอบธุรกิจที่มีความชำนาญ มีเหตุผล ลงทุนโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของพนักงาน จ้างพนักงานที่เป็นคนในพื้นที่ ในขณะที่เดียวกันก็สร้างภูมิคุ้มกันโดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างนวัตกรรม มีกิจกรรมการผลิตที่หลากหลาย สร้างเครือข่ายพันธมิตร พร้อมๆกับการส่งเสริมความรอบรู้ข้อมูลข่าวสาร อบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับพนักงาน และยึดหลักคุณธรรมจริยธรรม โดยการดูแลสวัสดิการของพนักงาน อยู่ร่วมกันฉันท์พี่น้อง ซื่อสัตย์และไม่เอาเปรียบพนักงาน/ลูกค้า และรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น

แผนภูมิที่ 5 : การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของภาคธุรกิจ

ความพอประมาณ

- พึ่งตนเอง/ผลิตเครื่องมือเครื่องใช้บางอย่างเอง (เครื่องคว่ำกาแฟ/ น้ำยาทำความสะอาด)
- พึ่งพาอาศัย (ร่วมกับครอบครัวพนักงานผลิตสินค้า) / พึ่งพิง (แลกเปลี่ยนของกับข้างบ้าน)
- เติบโตตามศักยภาพ / ประกอบธุรกิจเฉพาะที่ชำนาญ

ความมีเหตุผล

- ออกแบบระบบงานให้สอดคล้องกับภูมิสังคม/การมีส่วนร่วมของพนักงาน
- จัดโครงสร้างองค์กรให้เรียบง่าย จ้างพนักงานที่เป็นคนในพื้นที่
- ประหยัดทรัพยากร/ต้นทุน
- ใช้เครื่องมือทำเอง
- กระจายความเสี่ยงของธุรกิจ

มีภูมิคุ้มกัน

- ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างนวัตกรรมการให้บริการเพื่อสร้างความแตกต่างของบริการ
- การให้บริการที่หลากหลายตามกลุ่มลูกค้า
- มีความสามารถบริหารตามบริการ
- สร้างทรัพยากรทดแทน (ปลูกต้นไม้)
- สร้างเครือข่ายพันธมิตร

ความรู้

- ส่งเสริม/พัฒนาศักยภาพบุคลากร
- ส่งเสริมให้พนักงานรู้ข้อมูลข่าวสาร
- อบรม/ถ่ายทอดความรู้

คุณธรรม

- ให้อิสระพนักงานเลือกทำหน้าที่
- ดูแลสวัสดิการพนักงาน
- ส่งเสริมพนักงานทำงานด้วยความซื่อสัตย์
- รักษาสภาพแวดล้อม/สนับสนุนชุมชน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) “การประกวดผลงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มิถุนายน 2551

นอกจากนี้ ภาคธุรกิจเอกชนยังได้ประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงผนวกกับแนวทางการกำกับดูแลกิจการที่ดีและหลักความรับผิดชอบต่อสังคม หน่วยงานเอกชนหลายแห่ง เช่น สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ สถาบันไทยพัฒนา และสถาบันธุรกิจเพื่อสังคม ได้มีการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคเอกชนกันอย่างกว้างขวางมากขึ้น และได้มีการรณรงค์ให้ภาคเอกชนตระหนักเห็นคุณค่าการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน 2 ระดับ คือ ระดับที่ 1 กลุ่มบริษัทขนาดใหญ่ (ในตลาดหลักทรัพย์) มีการส่งเสริมสนับสนุน ให้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผนวกเข้าไปในแนวทางการกำกับดูแลกิจการที่ดี การดำเนินการตามหลักความรับผิดชอบต่อธุรกิจต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) และระดับที่ 2 กลุ่มบริษัททั่วไป ส่งเสริมและรณรงค์ให้มีความตระหนักและดำเนินธุรกิจตามแนว

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งรูปแบบการดำเนิน CSR ในประเทศไทยจากการสำรวจของโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า รูปแบบการดำเนินงาน CSR ของไทย ส่วนใหญ่ร้อยละ 52.5 ของกลุ่มตัวอย่าง คือการบริจาค รองลงมาได้แก่การส่งเสริมการตลาดผ่านกิจกรรมเพื่อสังคม ร้อยละ 29.6 ดำเนินการสนับสนุนโครงการที่ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเรื่องที่เกิดประโยชน์ต่อสังคม ร้อยละ 9.5 และอื่นๆ รวมร้อยละ 11.7 ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสมาคมจดทะเบียนไทยได้สำรวจสมาชิกในบริษัทตลาดหลักทรัพย์ พบว่าในตลาดหลักทรัพย์ 110 บริษัท มีการทำกิจกรรมเพื่อสังคม ใช้งบประมาณ รวม มากกว่า 100 ล้านบาท หรือเฉลี่ยต่อบริษัท ประมาณปีละ 1,500 ล้านบาท โดยงบประมาณ 80 ล้านบาท บริจาคให้กับองค์กรสังคมสงเคราะห์ โรงเรียน องค์กรด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ³

ตารางที่ 5 : ร้อยละของรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR)

ที่	รูปแบบการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม	ร้อยละ
1	การบริจาค	52.5
2	การส่งเสริมการตลาดผ่านกิจกรรมเพื่อสังคม	29.5
3	การสนับสนุนโครงการที่ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเรื่องที่เกิดประโยชน์ต่อสังคม	9.5
4	การบริจาคเงินจากส่วนแบ่งของสินค้าภายในช่วงเวลาที่กำหนดให้กับสังคม	9.5
5	การลงทุนหรือการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่การดูแลพนักงานจนถึงกระบวนการผลิตที่รับผิดชอบต่อสังคม	2.2
6	การแสดงผลดำเนินงานที่โปร่งใสต่อสังคม	0.6

ที่มา : หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ *สำรวจสถานการณ์ CSR ยุคเริ่มต้น...ธุรกิจไทยยังแค่ “บริจาค”*, 31 พ.ค. 2550

หมายเหตุ : ตอบมากกว่า 1 คำตอบ

1.3 ปัจจัยความสำเร็จการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติด้วยตนเอง ส่วนแกนนำการผลักดันภาครัฐควรเป็นหลัก

ผลการศึกษาของ “โครงการวิจัยประเมินผลโครงการ พ.ศ. พอเพียงในปี 2551 พบว่า ผู้ตอบคำถามส่วนใหญ่ระบุว่า การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ควรเริ่มจากตนเองมากที่สุดถึงร้อยละ 63.3 รองลงมาเป็นรัฐบาลร้อยละ 21.4 และองค์กรภาคประชาชนร้อยละ 9.8 ส่วนผู้ที่มีอิทธิพลสูงต่อการชักชวนให้ปฏิบัติตามปรัชญา ร้อยละ 86.0 คือคนในครอบครัวและเพื่อน นอกจากนี้ผลการสำรวจยังพบว่า ผู้ที่ควรเป็นแกนนำในการผลักดันหลักปรัชญา ให้ประสบผลสำเร็จคือรัฐบาลมากถึงร้อยละ 52.2 รองลงมาคือตัวเองร้อยละ 21.2 องค์กรภาคประชาชนร้อยละ 10.6 ส่วนวิธีการที่ช่วยให้การดำเนินงานมีความสำเร็จสูงขึ้นนั้นประชาชนมีความเห็นว่า ภาครัฐต้องลงพื้นที่ให้ความรู้แก่ชุมชน สร้างตัวอย่างให้เป็นรูปธรรม (ร้อยละ 20.0) มีการเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อต่างๆ ต่อเนื่อง (ร้อยละ 19.0) ใช้อัลกอ อปต. อบจ. ในการเผยแพร่ความรู้ (ร้อยละ 19.0) และการใช้สถาบันการศึกษาในการช่วยฝึกอบรม (ร้อยละ 18.0)⁴

³ ปาริณา ประยุกต์วงศ์เกี่ยวกับ CSR และนวัตกรรมการลงทุนทางสังคมของภาคธุรกิจในประเทศไทย [ออนไลน์] www.ngobiz.org

⁴ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2550 และวันที่ 25 ตุลาคม 2550

ตารางที่ 6 : ร้อยละของหน่วยงาน / บุคคลที่สำคัญในการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้

หน่วยงาน	คนเริ่มดำเนินการ	ผู้ที่ควรเป็นแกนนำผลักดันให้สำเร็จ
รวม	100.0	100.0
รัฐบาล	21.4	52.2
อบต./ อบจ.	1.6	5.1
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	2.5	9.8
ภาคเอกชน	1.4	1.1
องค์กรภาคประชาชน	9.8	10.6
ตัวเราเอง	63.3	21.2

ที่มา : ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, มกราคม 2550

1.4 ปัญหาอุปสรรคในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

(1) การยึดถือกระแสบริโภคนิยม วัตถุนิยม วัฒนธรรมภายนอก เป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการสำรวจข้อคิดเห็นของประชาชนถึงปัญหาอุปสรรคต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้รับคำตอบว่า การยึดติดกับวัตถุนิยม บริโภคนิยม และความสะดวกสบายในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นที่มีความต้องการก้าวหน้าเทคโนโลยีต่างๆ ที่อำนวยความสะดวก มีความทันสมัย/น่าแฟชั่น ทันกระแสนิยม ได้แก่ โทรศัพท์มือถือ เครื่องมือ/อุปกรณ์เทคโนโลยีต่างๆ เป็นต้น และสิ่งยั่วยุต่างๆ เช่น ร้านเกมส์ ผับ บาร์ คาราโอเกะ ทำให้ไม่ปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ใช้ใช้จ่ายด้วยความพอประมาณ และมีเหตุผล และผลการศึกษาของโครงการศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง : บทเรียนจาก 40 หมู่บ้าน ก็พบว่ากระแสบริโภคนิยม วัตถุนิยมที่ขยายตัวจากเมืองใหญ่เข้าสู่ชุมชนเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางการขับเคลื่อนชุมชนสู่แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงลำดับที่ 1 รองลงมา ได้แก่ ขาดการเข้าถึงปัจจัยการผลิต ความขัดแย้งในกลุ่ม/ผู้นำ ทศนคติการพึ่งพาภาครัฐ/เอกชน รวมทั้งความไม่ต่อเนื่องของนโยบายรัฐบาล ทำให้ประชาชนบางกลุ่มยังไม่สามารถพึ่งตนเองได้

(2) การขาดความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยนักธุรกิจ ไม่นับใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงจะนำมาประยุกต์ใช้กับธุรกิจได้จริงและสามารถตอบสนองปรัชญาของการดำเนินธุรกิจคือการมุ่งหวังกำไรสูงสุดและมีความยากลำบากในการแปลงปรัชญาที่เป็นนามธรรมเพื่อให้เหมาะสมกับองค์กรธุรกิจที่คุ้นเคยกับการบริหารจัดการที่ผลลัพธ์ที่วัดได้ และนำไปสู่การปรับปรุงการดำเนินงานและการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ส่วนภาคประชาชนก็ยังไม่สามารถประยุกต์หลักปรัชญาฯ มาใช้ในการดำรงชีวิตอย่างพอประมาณหรืออย่างพอเพียงได้ โดยมีความคิดว่าผลกระทบจากปัจจัยภาวะเศรษฐกิจไม่ดี ค่าครองชีพและค่าใช้จ่ายที่สูงเพิ่มขึ้นเป็นอุปสรรคต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.5 สรุป และข้อเสนอแนะ

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้และขับเคลื่อนของภาคส่วนต่างๆ ในช่วงปี 2550 – 2551 มีความก้าวหน้าทั้งในด้านสร้างความรู้ ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ของทุกกลุ่มอาชีพด้วยแนวทางที่หลากหลาย อย่างไรก็ตามเสียงสะท้อนเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินการทั้งในเรื่องของภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ กระแสบริโภคนิยมและความไม่มั่นใจของภาคธุรกิจเป็นตัวบ่งชี้ว่ายังมีภาคีพัฒนาบางกลุ่มที่ขาดความเข้าใจในหลักปรัชญาที่ถ่องแท้ ดังนั้นเพื่อให้ภาคีพัฒนาทุกหมู่เหล่าสามารถประยุกต์ใช้หลักปรัชญาได้อย่างถูกต้องเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติการกิจอย่างมีประสิทธิภาพ จึงสมควรดำเนินการดังนี้

- (1) ศึกษาและสังเคราะห์แนวทางปฏิบัติตามหลักการ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ให้สามารถสื่อความหมายต่อผู้เกี่ยวข้องให้มีความเข้าใจเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- (2) เผยแพร่แนวทางปฏิบัติตามหลักการ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข โดยภาครัฐเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อน พร้อมทั้งจัดให้มีระบบการติดตามประเมินผลสำเร็จและเผยแพร่ผลการดำเนินงานสู่สาธารณะ
- (3) จัดให้มีวิทยากรกระบวนการตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข พร้อมด้วยเครือข่ายผู้ประกอบการที่มีบทเรียนเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินธุรกิจเข้าไปเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้ประกอบการที่แสดงความจำนงค์ต้องการประกอบธุรกิจตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2 การนำแผนพัฒนา ฉบับที่ 10 ไปใช้พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศปี 2550 - 2551

ก่อนการประกาศใช้ พรฎ. ว่าด้วยวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546⁵ การนำแผนพัฒนาฯ ไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยหน่วยงานภาครัฐมี 2 ลักษณะคือ 1) การใช้ประกอบการจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกับนโยบายรัฐบาล และ 2) ใช้ประกอบการจัดทำยุทธศาสตร์งบประมาณประจำปี แต่ภายหลังการประกาศใช้ พรฎ. ดังกล่าว แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะถูกนำไปใช้ร่วมกับนโยบายรัฐบาลและแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำเป็นแผนการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งได้มีการจัดทำขึ้นเป็นครั้งแรกคือ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2548 – 2551 และรัฐบาลจะจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามยุทธศาสตร์ของแผนบริหารราชการแผ่นดิน อย่างไรก็ตามเมื่อเกิดเหตุการณ์ยึดอำนาจการปกครองเมื่อวันที่

⁵ พรฎ. ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 กำหนดให้คณะรัฐมนตรีจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน 4 ปีโดยแนวนโยบายที่รัฐบาลแถลงต่อรัฐสภายังดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญและแผนพัฒนาประเทศด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และส่วนราชการต้องจัดทำแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับแผนบริหารราชการแผ่นดินเพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณประจำปีต่อไป

19 กันยายน 2549 และแผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2548 – 2551 ถูกยกเลิกจึงทำให้การใช้แผนพัฒนาฯ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในช่วงปีงบประมาณ 2550 – 2551 มีกระบวนการเช่นเดียวกับช่วงก่อนมี พรฎ. ว่าด้วยวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ประกอบกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ได้กำหนดบทบาทของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนไว้ชัดเจนและครอบคลุมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจและชุมชน ดังนั้นการนำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ไปใช้พัฒนาประเทศจึงเกิดขึ้นกว้างขวางทั้งภาครัฐ ชุมชน และธุรกิจ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

2.1 การใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ของหน่วยงานภาครัฐเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์งบประมาณรายจ่ายประจำปีและแผนปฏิบัติการของกระทรวงต่าง ๆ

(1) การใช้เป็นแนวทางประกอบการจัดทำยุทธศาสตร์งบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2550 – 2551 ยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ได้รับการแปลงไปเป็นยุทธศาสตร์และแผนงานในหนังสืองบประมาณรายจ่ายประจำปี 2550 และปี 2551 แต่ละยุทธศาสตร์ดังนี้

(1.1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ได้รับการนำไปแปลงเป็น 6 แผนงานหลักคือ การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การอนุรักษ์สืบทอดประเพณีและวัฒนธรรม การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเสริมสร้างความมั่นคงของชีวิตและสังคม การสร้างโอกาสให้คนพิการและผู้ด้อยโอกาสและการเตรียมความพร้อมให้ผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า

(1.2) ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ แปลงไปเป็นยุทธศาสตร์การจัดความยากจน การกระจายความเจริญสู่ชนบทและลดช่องว่างของรายได้ โดยมีแผนงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขและพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแผนงานหลัก

(1.3) ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน จะแปลงไปเป็นแผนงานหลัก 5 แผนงานคือ การเสริมสร้างประสิทธิภาพแห่งชาติ การพัฒนาระบบเครือข่ายขนส่งสินค้า/บริการ และโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญา การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การสร้างความมั่นคงและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน การปรับโครงสร้างภาคเกษตร/อุตสาหกรรม/ท่องเที่ยวและบริการ การบริหารการเงินการคลังและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

(1.4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาบนความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ได้รับการแปลงไปสู่แผนงานหลัก 3 แผนงานคือ การสร้างสมดุลการใช้ประโยชน์ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดการทรัพยากรน้ำ มลพิษจากขยะ น้ำเสีย ฝุ่นละอองและก๊าซ และการส่งเสริมการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(1.5) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ แปลงไปเป็น 7 แผนงานหลักคือ การพัฒนาการเมืองและการบริหารจัดการภาครัฐ การกระจายอำนาจและการส่งเสริมประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรักษาความมั่นคง การส่งเสริมความเข้มแข็งของกองทัพและตำรวจ การส่งเสริมความมั่นคงของชายแดนภาคใต้ การสร้างระบบความปลอดภัยจากการก่อการร้ายและภัยธรรมชาติ และการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและยาเสพติด

ผลการวิเคราะห์เอกสารงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2550 และ 2551 พบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ได้รับการจัดสรรงบประมาณมากที่สุดถึง 593.12 และ 563.26 พันล้านบาท ในปี 2550 และ 2551 ตามลำดับ หรือคิดเป็นร้อยละ 37.87 และ 33.93 ของงบประมาณทั้งหมด รองลงมาคือยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศวงเงิน 503.49 และ 629.66 พันล้านบาทหรือร้อยละ 32.15 และร้อยละ 37.93 ในช่วงปี 2550 และ 2551 อย่างไรก็ตาม ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในสัดส่วนที่สูงนั้น เมื่อพิจารณารายละเอียดของรายการงบประมาณ รายจ่ายกลับพบว่า วงเงินงบประมาณดังกล่าว ได้จัดสรรให้กับภารกิจการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นถึง 140.67 และ 149.38 แสนล้านบาท ในปี 2550 – 2551 และภารกิจความมั่นคงและความสงบสุขในสังคมอีก 145.65 และ 219.70 แสนล้านบาท ในช่วงเวลาเดียวกัน ซึ่งวงเงินทั้ง 2 รายการ คิดรวมกันเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 18 - 22 ของวงเงินงบประมาณทั้งหมด โดยเหลืองบประมาณสำหรับการส่งเสริมธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภาครัฐ เช่น การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐ การส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมให้กับประชาชน ตลอดจนการส่งเสริมการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลเพียงร้อยละ 14 - 16 ของวงเงินงบประมาณทั้งหมด ซึ่งคิดเป็นงบประมาณเพียงร้อยละ 217.18 และ 260.59 แสนล้านบาท ในช่วงปี 2550 – 2551 ตามลำดับเท่านั้น

**ตารางที่ 7 : การจัดสรรงบประมาณตามยุทธศาสตร์งบประมาณที่สัมพันธ์กับยุทธศาสตร์
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10**

รายการงบประมาณรายจ่าย	งบประมาณ (ล้านบาท)*	
	ปี 2550	ปี 2551
1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้	593,116.5347 (37.87%)	563,261.9786 (33.93%)
2. ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานประเทศ	57,620.4015 (3.68%)	59,833.2736 (3.60%)
3. ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน	188,122.0026 (12.01%)	182,875.4692 (11.02%)
4. ยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	47,215.5302 (3.01%)	50,744.3312 (3.06%)
5. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ	503,490.1890 (32.15%)	629,655.4577 (37.93%)
5.1 การส่งเสริมธรรมาภิบาล การบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม และการพัฒนาการเมือง	217,175.5470	260,586.0829
5.2 งบประมาณอำนาจสู่ท้องถิ่น	140,667.7182	149,379.0833
5.3 ความมั่นคงและความสงบสุขของสังคม	145,646.9238	219,690.2915
6. รายการบริหารจัดการหนี้ภาครัฐ	176,636.3420 (11.28%)	173,629.4897 (10.46%)
งบประมาณรวม	1,566,201.0000 (100%)	1,660,000.0000 (100%)

ที่มา : เอกสารงบประมาณฉบับที่ 4 งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2551: สำนักงบประมาณ สำนักงานนายกรัฐมนตรี

(2) การใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เป็นกรอบจัดทำแผนงาน/โครงการ ภายใต้แผนปฏิบัติการกระทรวงต่าง ๆ สามารถแบ่งตามระดับการนำไปใช้ออกเป็น 2 กลุ่มคือ

(2.1) กระทรวงที่ใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 โดยตรง โดยเจ้าหน้าที่จะนำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ไปพิจารณาร่วมกับยุทธศาสตร์งบประมาณ ยุทธศาสตร์กระทรวง นโยบายรัฐบาล/กระทรวง กฎหมายและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนปฏิบัติการ 4 ปีของกระทรวง พร้อมทั้งแผนงานโครงการที่เกี่ยวข้อง มีทั้งสิ้น 12 กระทรวงหรือร้อยละ 60 ของทั้งหมด ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ การท่องเที่ยวและกีฬา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พลังงาน พาณิชยกรรม มหาดไทย ยุติธรรม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศึกษาธิการ และอุตสาหกรรม

(2.2) กระบวนการใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 โดยอ้อม โดยเจ้าหน้าที่จะพิจารณาจัดทำแผนงานโครงการโดยยึดยุทธศาสตร์งบประมาณรายจ่ายประจำปีร่วมกับนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์กระทรวง และแผนเฉพาะเรื่อง เช่น แผนหลักการขนส่งและจราจร แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศฯ และแผนพัฒนาแรงงาน ฯลฯ มี 8 กระทรวงหรือร้อยละ 40 ของทั้งหมด ได้แก่ กระทรวงกลาโหม การคลัง เกษตรและสหกรณ์ คมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แรงงาน สาธารณสุข และสำนักนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้ยุทธศาสตร์งบประมาณรายจ่ายประจำปี ได้จัดทำขึ้นภายใต้กรอบของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ดังนั้นการจัดทำแผนปฏิบัติการยุทธศาสตร์งบประมาณรายจ่ายจึงอาจกล่าวได้ว่ากระทรวงทั้ง 8 กระทรวงข้างต้นมีการนำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ไปใช้โดยอ้อม

2.2 กระบวนการแปลงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ของกระทรวงต่าง ๆ และภาคพัฒนา

(1) การแปลงแผนของกระทรวงต่าง ๆ มีความสมบูรณ์ทั้งการสร้างความสำเร็จ การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ การยอมรับเป็นงานสำคัญและการวางระบบติดตามประเมินผล

(1.1) กระทรวงส่วนใหญ่มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ผ่านกระบวนการหลากหลายรูปแบบ/วิธีการ

ผลจากการระดมสมองจากผู้แทนกระทรวงต่าง ๆ พบว่าทุกกระทรวงมีความเข้าใจในบทบาทและวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ว่าเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของชาติ และมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศและไม่เปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ทางการเมืองสามารถชี้เป้าหมายในการพัฒนาว่าควรดำเนินไปอย่างไร และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และนอกภาครัฐสามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน รวมทั้งเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ตลอดจนหลักการและแนวคิดพื้นฐานของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ว่าเป็นความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคม การมีคุณธรรมและจริยธรรม การใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเหตุผลสองประการ คือประการแรก กระทรวงทุกกระทรวงมีส่วนร่วมในขั้นตอนการยกร่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 และมีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง ประการที่สอง กระทรวงต่าง ๆ จะมีการทบทวนสร้างความเข้าใจในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ก่อนการจัดทำ/ปรับแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การจัดประชุม จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นโดยเฉพาะกระทรวงที่พิจารณาแล้วว่าแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 สามารถนำมาปรับใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานของกระทรวงได้ทั้งในเชิงวัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ/ภารกิจ

ตารางที่ 8 : ประเด็นความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ของผู้แทนกระทรวงต่าง ๆ

ประเด็นความเข้าใจ	คำอธิบาย
1. บทบาทในการพัฒนาประเทศของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10	1) แผนยุทธศาสตร์ระยะยาวที่ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ มีระยะเวลาการใช้ที่แน่นอน และไม่เปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ทางการเมือง 2) แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เป็นเสมือนแผนแม่บท/ เช็มทิศที่สามารถชี้เป้าหมายการพัฒนาว่าควรดำเนินไปอย่างไร และเป็นแผนที่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และนอกภาครัฐสามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน
2. วัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10	1) การพัฒนาคนและสังคม การมีคุณธรรม และจริยธรรมต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และ 9 เพื่อให้เกิดสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน 2) ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาประเทศ เพื่อให้เกิดสังคมที่มีคุณภาพ 3) การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม
3. หลักการและแนวคิดพื้นฐานของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 โดยรวม	1) การพัฒนาโดยยึดคนเป็นศูนย์กลาง 2) การพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล 3) ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญาพัฒนาประเทศ 4) การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนทั้งเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม 5) การพัฒนาทุนทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมให้เข้มแข็ง

ที่มา: โครงการการจัดทำดัชนีชี้วัดการติดตามประเมินผลในระดับยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ; มูลนิธิสิ่งแวดล้อมไทย. พฤศจิกายน 2551

(1.2) กระทรวงต่าง ๆ ได้เปิดโอกาสให้บุคลากร เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภายใต้สังกัดมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ และโครงการของกระทรวง การมีส่วนร่วมของผู้รับนโยบายไปปฏิบัติมี 2 ลักษณะคือ 1) การระดมความคิดเห็นจากบุคลากรในทุกหน่วยงานที่สังกัดกระทรวงเพื่อจัดทำแผนฯ จากการคัดเลือกบุคลากรตัวแทนจากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงจากทุกระดับเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นและจัดทำแผน 2) ผู้ปฏิบัติจะมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน/โครงการ ตามนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ผู้บริหารกำหนด

(1.3) ทุกกระทรวงยอมรับว่าแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เป็นงานสำคัญที่กระทรวงต้องดำเนินการต่อเนื่อง เนื่องจากทุกกระทรวงมีภารกิจที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ดังนั้นจึงได้นำเป้าหมายแผนฯ 10 ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมาพัฒนาให้มีความชัดเจนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการของกระทรวง เช่น กระทรวงศึกษาธิการนำเป้าหมายจากยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ได้แก่ จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเป็น 10 ปี และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักของทุกระดับชั้นสูงกว่าร้อยละ 55 รวมทั้งเป้าหมายจากยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ ได้แก่ ธรรมาภิบาลของประเทศ ทั้งในส่วนภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนเปรียบเทียบกับนานาชาติดีขึ้น โดยมีคะแนนระดับความโปร่งใสไม่น้อยกว่า 5.0 คะแนน ภายในปี 2554 มาใช้เป็นกรอบในการจัดทำเป้าหมายของกระทรวง

(1.4) ทุกกระทรวงจัดให้มีการติดตามประเมินผลและรายงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง โดยทุกกระทรวงจะมีระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวง ทั้งที่เป็นการรวบรวมความก้าวหน้าและผลสำเร็จนำเสนอผู้บริหารภายในกระทรวง ตลอดจนการรายงานต่อหน่วยงานภายนอก เช่น สำนักงาน ก.พ.ร. สำนักงานประมาณการณ์รัฐมนตรี และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(1.5) ปัญหาและอุปสรรคในการแปลงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 สู่การปฏิบัติของภาครัฐ ผลจากการระดมสมองเจ้าหน้าที่ฝ่ายแผนของกระทรวงต่างๆ สรุปปัญหาได้ดังนี้

1) ระยะเวลาในการใช้แผน/ หรือนโยบายระดับชาติไม่มีความสอดคล้องกัน ทำให้มีปัญหาในการปรับแผนปฏิบัติการ เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นแผนที่มีระยะเวลาในการใช้แผนที่แน่นอนคือ 5 ปี ในขณะที่แผนการบริหารราชการแผ่นดินจะมีระยะของแผนตามสมัยรัฐบาล เป็นต้น

2) แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มีเนื้อหากว้างขวาง มีเป้าหมายทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ แต่ไม่มีการกำหนดตัวชี้วัดและไม่มีการระบุหน่วยงานรับผิดชอบที่ชัดเจนยากต่อการปฏิบัติและการประเมินผล เช่น เป้าหมายเรื่องจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้นเป็น 10 คน ต่อประชากร 10,000 คน เป็นเป้าหมายที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยหลายหน่วยงาน เช่น กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) แต่ในทางปฏิบัติแล้วแต่ละหน่วยงานไม่ทราบว่าต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยกี่คน สาขาใดบ้าง และแบ่งเป้าหมายกันไปหน่วยงานละเท่าไร นอกจากนี้เจ้าหน้าที่บางกระทรวงมีความคิดว่าบางเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 บรรลุได้ยาก เช่น เป้าหมายเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักของนักเรียนทุกระดับชั้นสูงกว่าร้อยละ 55 ผู้แทนจากกระทรวงศึกษาธิการเห็นว่า เป้าหมายนี้ยากที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ของทุกวิชาเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 55 ภายในปี 2554 โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ เป็นต้น

(2) การแปลงแผนฯ ไปสู่การปฏิบัติของภาคีการพัฒนาภาคเอกชนจะใช้เป็นกรอบจัดทำแผนกลยุทธ์องค์กร ขณะที่ภาคชุมชน/ท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจจะอิงกับแผนปฏิบัติการกระทรวง

(2.1) ภาคีหุ้นส่วนมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของแผนและมีการนำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ไปปฏิบัติในรูปแบบที่แตกต่างกัน ผลการศึกษาจากหน่วยงานตัวอย่างสรุปได้ดังนี้

1) ภาคเอกชนส่วนใหญ่ นำนโยบายชาติ แผนพัฒนาฉบับที่ 10 นโยบายรัฐบาล และการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจทั้งบริบทภายในและต่างประเทศ มาเป็นกรอบในการจัดทำแผนกลยุทธ์ขององค์กร โดยในส่วนของ การเชื่อมโยงนโยบายชาติ และสถานการณ์การแข่งขันทางการค้าทั้งบริบทในประเทศและการค้าโลก องค์กรได้เลือกแต่เฉพาะประเด็นที่เอื้อต่อการพัฒนาธุรกิจ และประเด็นทางสังคมที่องค์กรให้ความสนใจ (เช่น CSR และมาตรฐานความปลอดภัย: QSHE) มาเป็นภารกิจและเป้าหมายขององค์กร เช่น บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) บริษัท บางจาก ปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นต้น

2) ภาคชุมชน องค์กรภาคประชาสังคมและชุมชน ให้ความสำคัญกับรัฐธรรมนูญ แผนพัฒนา ฉบับที่ 10 และนโยบายรัฐบาล นโยบายและแผนขององค์กรในพื้นที่ เช่น แผนจังหวัด และแผนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขณะเดียวกัน การจัดทำแผนกลยุทธ์เฉพาะเรื่อง เช่น แผนด้านสิ่งแวดล้อม องค์กรได้ให้ความสำคัญกับนโยบายของกระทรวงเจ้าของเรื่องเป็นนโยบายหลักของแผนฯ เช่น แผนพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมที่ตอบสนองต่อแผนแม่บทด้านสิ่งแวดล้อมของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นแหล่งหลักด้านการสนับสนุนงบประมาณให้แก่องค์กรภาคประชาสังคม ดังเช่นกรณีของเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและปลูกป่าชายเลน ตำบลบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นภาคประชาสังคม เป็นต้น

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น /เทศบาล ใช้กรอบของกระทรวงที่สังกัดเป็นแนวทางดำเนินงานซึ่งเป็นการดำเนินงานตามแผนพัฒนาฯ โดยอ้อม

4) รัฐวิสาหกิจได้ดำเนินงานสอดคล้องกับหลักการของแผนพัฒนา ฉบับที่ 10 เช่น บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และบริษัท บางจาก ปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ตลอดจนนโยบายของกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการกิจและธุรกิจของตนมาเป็นกรอบในการดำเนินงานร่วมด้วยคือ กรอบนโยบายและแผนกลยุทธ์ของกระทรวงพลังงาน (โดยเลือกเฉพาะประเด็นที่ทางองค์กรมีภารกิจโดยตรงที่จะนำมาปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกันในภาพรวม) มาเป็นกรอบแนวทางดำเนินงานหลัก ประกอบกับรับมอบหมายประเด็นสำคัญของคณะกรรมการบริษัท และปัจจัยเกี่ยวข้องจากภาวการณ์ทางเศรษฐกิจและธุรกิจภายในและต่างประเทศมาเป็นแนวทางการพัฒนาตามแผนงาน/โครงการ

(2.2) การรับแนวทางการพัฒนาตามแผนฯ 10 เป็นงานประจำที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แม้ไม่มีกลไกบังคับ แต่ภาคีหุ้นส่วนทั้งหมดที่เป็นกรณีศึกษาข้างต้นได้เห็นความสำคัญของแผนชาติว่าเป็นเข็มทิศหลักและเป้าหมายร่วมที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันพัฒนาประเทศ และยินดีที่จะเชื่อมโยงและตอบสนองตามกำลังความสามารถทางการเงินและกระแสความต้องการของคู่ค้าและประชาชนผู้บริโภคเป็นสำคัญ

2.3 สรุป

การผลักดันยุทธศาสตร์แผนพัฒนาฉบับที่ 10 สู่การปฏิบัติในระยะ 2 ปีแรก ของแผน เป็นไปอย่างกว้างขวาง ภาวการณ์พัฒนาต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม ซึ่งได้มีส่วนร่วม ในกระบวนการวางแผนพัฒนาฉบับที่ 10 มาตั้งแต่ต้น มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์และเป้าหมายของ แผน และได้นำไปเป็นกรอบทิศทางในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับต่างๆ ตลอดจนการจัดทำ แผนงาน/โครงการให้สอดคล้องกับภารกิจหลักในความรับผิดชอบ อาทิ การเร่งสร้างภูมิคุ้มกันและความ เป็นธรรมระหว่างภาครัฐกับประชาชนในทุกกระดับ สร้างธรรมาภิบาลความร่วมมือในการพัฒนาประเทศ เพื่อยกระดับการบริหารจัดการที่ดี สร้างความตระหนักและความรับผิดชอบต่อการใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมและชุมชน การสร้างความเป็นธรรม ระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับการสร้างรายได้ให้กับประชาชนในทุกภาคส่วน โดยการเชื่อมโยงให้ทุก ภาคส่วนทั้งภาครัฐ และภาคประชาชนทุกระดับอาชีพทั้งในส่วนกลางและท้องถิ่นร่วมเป็นภาคีใน เสริมสร้างและถ่ายทอดองค์ความรู้ พึ่งพาตนเอง และพัฒนาประเทศในทุกมิติให้เป็นอย่างยั่งยืนร่วมกัน

อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่จะต้องดำเนินการต่อไป ได้แก่ ต้องผลักดันให้มีการดำเนิน มาตรการที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพและสังคมไทยไปสู่สังคมแห่งการ เรียนรู้ การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและประชาชนให้เป็นฐานรากเศรษฐกิจและสังคมที่มั่นคง ของประเทศ การพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมให้เป็นไปอย่างสมดุลและเป็นธรรม การอนุรักษ์ฟื้นฟู ระบบนิเวศของความหลากหลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงสภาพไว้ให้ยั่งยืน และการสร้าง ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภาครัฐ นอกจากนี้การขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ ควรส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชา สังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้หลักการบริหารจัดการในแนวราบ หรือที่เรียกว่า AFP : Area Function Participation : พื้นที่ ภารกิจ และการมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและ ลดความซ้ำซ้อน ทั้งนี้การดำเนินงานต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ใน ลักษณะต่างๆมากขึ้น อาทิ การทำเวทีประชาคม การทำประชาพิจารณ์ และการกำกับติดตาม ประเมินผล โดยการสนับสนุนให้ภาคีพัฒนาจัดทำตัวชี้วัดเพื่อประเมินผลลัพธ์ของการพัฒนาตาม แผนปฏิบัติการของแต่ละองค์กรและจัดทำรายงานผลงาน เผยแพร่สู่สาธารณะเพื่อให้สอดคล้องกับ หลักการบริหารจัดการที่มีธรรมาภิบาล

ส่วนที่ ③

การติดตามประเมินผลยุทธศาสตร์ การพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

บทที่ 1

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพคนและสังคม ไทยสู่สังคม
แห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

บทที่ 2

ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้
เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ

บทที่ 3

ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ
ให้สมดุลและยั่งยืน

บทที่ 4

ยุทธศาสตร์การพัฒนابนฐานความหลากหลายทาง
ชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและ
สิ่งแวดล้อม

บทที่ 5

ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหาร
จัดการประเทศ

บทที่ 1

**ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและ
สังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและ
การเรียนรู้**

บทที่ 1

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคม แห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

1 บทนำ

การพัฒนาสังคมในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ที่ผ่านมา บรรลุเป้าหมายในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การขยายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่ครอบคลุมประชากรถึงร้อยละ 96.3 ของประชากรทั้งประเทศ การเพิ่มโอกาสการมีงานทำที่ดำเนินการได้สูงกว่าเป้าหมาย แต่ยังมีปัญหาในด้านการทำงานต่ำกว่าระดับ และการยกระดับการศึกษาในกลุ่มแรงงานที่ยังต่ำกว่าเป้าหมายมาก ปัญหาด้านคุณภาพการเรียนรู้ การเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สังคมไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตการณ์นิยม จริยธรรม และพฤติกรรม การมุ่งสร้างคนไทยให้มีคุณภาพเป็นคนเก่ง คนดี และมีความรับผิดชอบต่อสังคมยังไม่บรรลุผล ในขณะที่ต้องเผชิญกับโครงสร้างประชากรที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

ดังนั้น ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จึงมุ่งพัฒนาคนและสังคมไทยครอบคลุม 3 เรื่องหลัก คือ 1) การพัฒนาคนไทยให้มีคุณธรรมนำความรู้ โดยพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มทุกวัย ตลอดชีวิต รวมทั้งทักษะของกำลังแรงงาน 2) เสริมสร้างสุขภาวะคนไทยให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจ เน้นการพัฒนาระบบสุขภาพอย่างครบวงจร มุ่งการดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน และ 3) การเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข การดำรงชีวิตที่มีความปลอดภัย น่ายุ่ ควบคู่กับการเสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองและความตระหนักถึงคุณค่าและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เพื่อลดความขัดแย้ง

1.1 เป้าหมาย แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ เมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ในปี 2554 ดังนี้

(1) เป้าหมายเชิงคุณภาพ

คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถ ทักษะการประกอบอาชีพ และมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส เพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับตนเองที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และสังคมไทย

(2) เป้าหมายเชิงปริมาณ

- (2.1) จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเพิ่มขึ้นเป็น 10 ปี
- (2.2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักของทุกระดับสูงกว่าร้อยละ 55
- (2.3) เพิ่มกำลังแรงงานระดับกลางที่มีคุณภาพเป็นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 ของกำลังแรงงานทั้งประเทศ
- (2.4) จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้นเป็น 10 คน ต่อ ประชากร 10,000 คน
- (2.5) อายุคาดหมายเฉลี่ยของคนไทยสูงขึ้นเป็น 80 ปี
- (2.6) ลดอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ 5 อันดับแรก ได้แก่ โรคหัวใจ โรคความดัน โรคเบาหวาน โรคหลอดเลือดสมอง โรคเนื้องอกร้าย(มะเร็ง)
- (2.7) ผู้อยู่ในเศรษฐกิจนอกระบบได้รับการคุ้มครองทางสังคมอย่างทั่วถึง
- (2.8) ลดคดีอาชญากรรมลงร้อยละ 10

1.2 แนวทางการพัฒนา

(1) การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน โดยการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีจิตใจที่ดีงาม อยู่ในกรอบของศีลธรรม มีจิตสำนึกสาธารณะ มีความพร้อมด้านสติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรมภายใต้ระบบการศึกษาที่มุ่งการเรียนรู้ทั้งทางปฏิบัติและวิชาการ ควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยการส่งเสริมให้คนไทยได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ทั้งที่เป็นวิทยาการสมัยใหม่ สร้างวัฒนธรรมเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้จัดการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบ และปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยกับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และจัดการองค์ความรู้ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ระดับชุมชนถึงระดับประเทศ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของคนไทยและสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนพัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงานให้รองรับการแข่งขันของประเทศ และเร่งสร้างกำลังคนที่มีความเป็นเลิศในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศในทุกสาขา โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พัฒนานักวิจัย และสร้างปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาวิทยาการทุกแขนง

(2) การเสริมสร้างสุขภาพของคนไทยให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจ และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ โดยมุ่งสร้างความมั่นคงด้านอาหารและการดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน โดยมีแนวทางที่สำคัญคือ การพัฒนาระบบสุขภาพอย่างครบวงจร ที่มุ่งการส่งเสริม การป้องกัน การรักษา การฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ พัฒนาคุณภาพบริการและคุณภาพบุคลากรด้านการแพทย์และสาธารณสุข เฝ้าระวังและการจัดการกับโรคอุบัติใหม่ โรคระบาดซ้ำที่ทันสถานการณ์ ตลอดจนพลิกฟื้น

แหล่งอาหารตามธรรมชาติให้เพียงพอกับการดำรงชีวิตโดยเฉพาะคนยากจนและด้อยโอกาส ส่งเสริมการบริโภคที่ปลอดภัย ใช้สมุนไพร ภูมิปัญญาไทย และวัฒนธรรมในการเสริมสร้างสุขภาวะที่ดี และสนับสนุนให้คนไทยลด ละ เลิกพฤติกรรมสุ่มเสี่ยงทางสุขภาพ ควบคู่กับการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมตามช่วงวัย และออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งพัฒนาการแพทย์ทางเลือกและการแพทย์แผนไทย ที่มุ่งการวิจัยและพัฒนาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ จัดการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดจากการวิจัยและพัฒนา และพัฒนาบุคลากรที่สามารถผสมผสานการแพทย์แผนไทย/ทางเลือกกับการแพทย์สมัยใหม่

(3) การเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข โดยการเสริมสร้างครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง มีสัมพันธภาพที่ดี เกิดความอบอุ่น รักษา สืบทอดวัฒนธรรม และค่านิยมที่ดีสู่คนรุ่นต่อไป สนับสนุนให้ทุกคนได้รับหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมที่หลากหลายประเภทอย่างทั่วถึง สามารถป้องกันและบรรเทาความเสี่ยงที่เผชิญได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการประกอบอาชีพ สร้างรายได้และการดำรงชีวิตให้มีความมั่นคง ส่งเสริมการดำรงชีวิตที่มีความปลอดภัย น่ายุ และสงบสุข บนพื้นฐานของความยุติธรรมในสังคม สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขและได้รับการคุ้มครองสิทธิต่างๆ อย่างเป็นธรรม และการเร่งขยายโอกาสการเข้าถึงบริการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสให้ทั่วถึง ตลอดจนพัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพ การเสริมสร้างสุขภาพ และการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้หลากหลายวิธีอย่างเท่าเทียมกัน

2 ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

2.1 สถานการณ์โดยรวม

การพัฒนาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มีความก้าวหน้าตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนฯ โดยเฉพาะในด้านการเสริมสร้างสุขภาวะให้แข็งแรงทั้งกายและใจ และด้านการเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สังคมไทยมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น โดยอัตราคดีอาชญากรรมลดลงจาก 275.5 คดีต่อประชากรแสนคนในปี 2549 เหลือ 263.34 คดีต่อประชากรแสนคนในปี 2550 หรือลดลงร้อยละ 4.4 และ 237.20 คดีต่อประชากรแสนคนในปี 2551 หรือลดลงถึงร้อยละ 9.64 ซึ่งใกล้เคียงกับที่เป้าหมายกำหนดให้ลดลงร้อยละ 10 นอกจากนี้ คนไทยยังมีอายุคาดหมายเฉลี่ยสูงขึ้น เนื่องจากคนไทยได้รับบริการด้านสุขภาพทั่วถึง และมีหลักประกันสุขภาพเกือบร้อยละ 100 อย่างไรก็ตาม คนไทยยังเจ็บป่วยด้วยโรคที่สามารถป้องกันได้ 5 อันดับแรก ได้แก่ โรคหัวใจ ความดัน เบาหวาน หลอดเลือดสมอง และมะเร็งสูงขึ้นเกือบทุกโรค ในขณะที่เป้าหมายกำหนดให้ลดลงในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

การพัฒนาด้านสติปัญญาและความรู้เพิ่มขึ้นในด้านปริมาณ โดยจำนวนเด็กที่เข้าเรียนในโรงเรียนมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นในทุกระดับชั้น จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่องจาก 7.6 ปี ในปี 2549 เป็น 7.7 ปี ในปี 2550 และ 7.9 ปี ในปี 2551 ส่วนคุณภาพการศึกษายังต้องเร่งปรับปรุง เพราะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักในทุกระดับชั้นมีคะแนนเฉลี่ยในปี 2551 เพียง 39.20 คะแนนต่ำกว่าเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 55 ในขณะที่ตัวชี้วัดผลการประเมินของ IMD ระบุว่าขีดความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติด้านการศึกษาของไทยที่อยู่ในลำดับ 3 ของอาเซียน แต่ยังคงอยู่ในระดับที่ห่างกว่ามาเลเซียและสิงคโปร์ค่อนข้างมาก และผลการทดสอบของ OECD เกี่ยวกับการได้รับการศึกษา ในระดับที่จะสามารถปูพื้นฐานทักษะชีวิตในอนาคตพบว่า ค่าคะแนนของเด็กไทยได้เพียง 421 คะแนน ต่ำกว่าเกณฑ์ที่จะต้องได้อย่างต่ำ 500 คะแนนขึ้นไป นอกจากนี้การพัฒนาคุณภาพของแรงงานใน 2 ปี แรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ปรากฏว่ากำลังแรงงานที่มีคุณภาพมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 43.13 ในปี 2551 ในขณะที่เป้าหมายกำหนดไว้ที่ร้อยละ 60 ของกำลังแรงงานทั้งหมด

ตารางที่ 1 : การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

รายการ	แผนฯ 9					แผนฯ 10		เป้าหมาย แผนฯ 10
	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	
1.จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป (ปี)	7.2	7.3	7.5	7.5	7.6	7.7	7.9	10 ปี
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักของทุกระดับ (ร้อยละ)	45.73	42.84	38.32	37.31	37.64	38.98	39.20	สูงกว่าร้อยละ 55
3. กำลังแรงงานระดับกลางที่มีคุณภาพ โดยมีการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมต้นขึ้นไป (ร้อยละของกำลังแรงงานทั้งประเทศ)	35.60	37.33	38.43	39.70	40.33	41.65	43.13	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60
4. อายุคาดหมายเฉลี่ยของคนไทย (ปี)	74.32	74.32	74.32	75.64	75.64	75.64	75.64	80 ปี
5. อัตราการเพิ่มของการเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ 5 อันดับแรก (ต่อประชากรแสนคน)								ลดลง
• โรคหัวใจ	391.45	451.45	503.10	530.75	618.20	687.72	-	
• โรคความดัน	340.99	389.83	477.35	544.05	659.57	778.12	-	
• โรคเบาหวาน	340.95	380.75	444.10	490.53	586.82	650.43	-	
• โรคหลอดเลือดสมอง	138.34	151.5	169.94	174.88	188.33	186.51	-	
• โรคเนื้องอกร้าย (มะเร็ง)	98.98	101.67	107.05	114.31	124.38	130.75	-	
6. อัตราการเปลี่ยนแปลงจำนวนคดีอาชญากรรม (ร้อยละ)	6.54	2.61	-3.87	7.50	0.13	-4.40	-9.42	ลดลงร้อยละ 10 เมื่อเทียบกับปีแรกของแผนฯ 10

2.2 ผลการพัฒนาที่สำคัญ

(1) **เยาวชนไทยมีโอกาสทางการศึกษามากขึ้น แต่ยังขาดภูมิคุ้มกันด้านคุณธรรม และจริยธรรม** ผลของการเร่งพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ให้เจริญก้าวหน้าจนภาคสังคมพัฒนาตามไม่ทัน รวมทั้งการเปิดประเทศในกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายทางวัฒนธรรมข้ามชาติอย่างกว้างขวาง นำไปสู่ปัญหาทางสังคมมากมาย โดยเฉพาะเยาวชนไทยที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ไม่สามารถปรับตัวรับสถานการณ์ได้อย่างเข้มแข็ง และมีสติ ทำให้ค่านิยมเบี่ยงเบนมีแนวโน้มบริโภคนิยม เกิดการลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ตลอดจน การรักษาคุณค่าที่ดีงามในสังคม และวัฒนธรรมไทยลดต่ำลงมาก เช่น ความภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิด ความเอื้ออาทร การเคารพผู้ใหญ่ การให้ความสำคัญกับพรหมจรรย์ การยึดมั่นในหลักศีลธรรมและความรู้ผิดชอบชั่วดี

(1.1) **เด็กและเยาวชนมีโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง** ผลจากความพยายามปฏิรูปการศึกษา และขยายโอกาสทางการศึกษาโดยการให้ทุนการศึกษา การมีกองทุนกู้ยืมต่าง ๆ ของภาครัฐที่ผ่านมา ส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสทางการเรียนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกระดับ โดยในระดับประถมศึกษา มีอัตราการเข้าเรียนเกินร้อยละ 100 มาโดยตลอด ระดับมัธยมศึกษา มีอัตราการเข้าเรียนเพิ่มจากร้อยละ 81.32 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 81.74 ในปี 2550 และร้อยละ 82.25 ในปี 2551 ทั้งนี้เป็นผลจากการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 2 : อัตราการเข้าเรียน จำแนกตามกลุ่มอายุ

ระดับการศึกษา	กลุ่มอายุ	แผนฯ 8	แผนฯ 9					แผนฯ 10	
		2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551*
ก่อนประถมศึกษา	3-5	72.54	69.94	65.00	74.44	74.95	75.02	73.78	74.36
ประถมศึกษา	6-11 ปี	103.79	104.77	104.49	104.24	104.17	103.47	104.51	100.35
มัธยมศึกษา	12-17 ปี	70.47	71.10	71.75	78.60	79.96	81.32	81.74	82.25
มัธยมศึกษาตอนต้น	12-14 ปี	82.19	82.23	84.01	92.47	95.45	96.67	96.37	96.51
มัธยมศึกษาตอนปลาย	15-17 ปี	58.99	59.82	58.73	63.82	63.80	65.77	67.16	68.03
อุดมศึกษา	18-21 ปี	41.08	43.81	45.43	52.94	55.60	62.50	61.05	61.02
รวมทุกระดับ	3-21 ปี	74.95	75.96	75.75	81.64	82.84	84.69	83.33	82.28

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ : * ข้อมูล ณ 10 มิถุนายน 2551

(1.2) คนไทยมีความสามารถในระดับคิดเป็นทำเป็น และการเรียนรู้ตลอดชีวิตดีขึ้น ประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่จบการศึกษาภาคบังคับ หรือมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่า ซึ่งเป็นระดับที่สามารถอ่าน เขียน คิด วิเคราะห์ และคำนวณ¹ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 41.29 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 42.54 ในปี 2550 และใช้สื่อทางอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นถึง 2 เท่าจาก 3.5 ล้านคนในปี 2544 เพิ่มขึ้นเป็น 8.5 ล้านคนในปี 2549 และเพิ่มเป็น 9.3 ล้านคนในปี 2550 เป็นเครื่องบ่งชี้ว่า ความสามารถและโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตดีขึ้น อย่างไรก็ตามนิสัยรักการอ่านของคนไทยยังต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านอยู่มาก ผลการสำรวจของสมาคมผู้พิมพ์และจำหน่ายหนังสือเมื่อตุลาคม 2550 พบว่า คนไทยอ่านหนังสือเพียงปีละ 2 เล่ม และใช้เงินซื้อหนังสือเฉลี่ยเพียงปีละ 260 บาท ในขณะที่สิงคโปร์อ่านหนังสือปีละ 45 เล่ม และเวียดนาม 60 เล่ม ในขณะที่ ผลการวิจัยของโครงการติดตามสภาวการณ์เด็กและเยาวชน 2549-2550 (Child Watch) พบว่าเด็กไทยที่อ่านหนังสือมีเพียงร้อยละ 27 ของจำนวนเด็กทั้งหมด และอ่านหนังสือในปริมาณน้อย แต่ใช้เวลาเกือบหนึ่งในสามของแต่ละวัน (ไม่ต่ำกว่า 7 ชั่วโมง) ไปกับการเล่นเกมส์ การใช้คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ และดูโทรทัศน์

ตารางที่ 3 : อัตราการเรียนรู้ (Functional Literacy Rate)

หน่วย : ร้อยละ

ระดับการศึกษา	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550
เขตเทศบาล	53.17	52.87	54.86	55.37	56.63	57.22	58.00
นอกเขตเทศบาล	27.23	28.74	30.15	32.07	32.23	34.08	35.49
ระดับประเทศ	35.95	36.89	35.53	39.94	39.80	41.29	42.54

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สศช. ประมวลจากรายงานการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

(1.3) เยาวชนมีภูมิคุ้มกันด้านคุณธรรมจริยธรรมต่ำกว่ากลุ่มอื่น ๆ เด็กและเยาวชนกระทำความผิดและถูกจับกุมส่งสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีอัตราเพิ่มขึ้นจาก 5.05 คดีต่อประชากรพันคนในปี 2549 เป็น 5.39 คดีในปี 2550 ก่อนจะลดลงเหลือ 5.02 คดีในปี 2551 โดยการกระทำความผิดที่มีสัดส่วนสูง ยังคงเป็นเรื่องคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน รongลงไปเป็นคดีเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจพฤติกรรมเยาวชนไทยกว่า 150,000 คน ของโครงการ Child Watch พบว่า นักเรียนในช่วงชั้นประถมเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมและความรุนแรงต่างๆ เช่น เล่นไฟถึงร้อยละ 16.41 พบเห็นการเสพยาเสพติดร้อยละ 6.39 และการพกพาอาวุธร้อยละ 22.52 เคยถูกขู่กรรโชกทรัพย์สินร้อยละ 8.65 และเคยถูกทำร้ายร่างกายในสถานศึกษาร้อยละ 29.45 ในขณะที่ระดับ

¹ ความสามารถในระดับคิดเป็นทำเป็น พิจารณาจากกรอบแนวคิดของ UNESCO ที่กำหนดว่าการเรียนรู้ (Functional Literacy) คือ ระดับการอ่านออกเขียนได้และการคิดคำนวณเบื้องต้นที่จะทำให้เราสามารถปรับใช้ทักษะระดับดังกล่าว ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตรการศึกษานั้นพื้นฐานของ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ไว้ว่า ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 – ม.3) มุ่งพัฒนาความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน เริ่มให้ผู้เรียนเข้าใจ การศึกษาสู่โลกของการทำงานตามความต้องการของท้องถิ่นและสังคม นวัตกรรมด้านการสอนและประสบการณ์ในการทำงานด้านต่างๆ ตลอดจนด้านการเรียนภาษาก็เรียนรู้เพื่อเป็นช่องทางสู่โลกของการทำงาน

มัธยมต้น อาชีวะ และอุดมศึกษาเล่นการพนันในสัดส่วนร้อยละ 16-18 ของกลุ่มตัวอย่าง และที่น่าตกใจคือ การดื่มสุรากลายเป็นวัฒนธรรมของเด็กระดับอาชีวะและอุดมศึกษา โดยเฉพาะผู้ชายถึงร้อยละ 70 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเอแบคโพล มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ² ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี มีคุณธรรมต่ำกว่าช่วงอายุอื่นๆ โดยมีค่าคะแนนเท่ากับ 67.2 คะแนน โดยคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นปัญหามี 6 ด้าน ได้แก่ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต สติสัมปชัญญะ จิตอาสา และความขยันหมั่นเพียร เด็ก/เยาวชนกลุ่มดังกล่าวมักจะมีพฤติกรรมเสี่ยงสูง อาทิ ดื่มสุรา สูบบุหรี่ เล่นการพนัน หนีเรียน หนีเที่ยว มากกว่าเด็กทั่วไป 2-3 เท่า อีกทั้งยังเสี่ยงต่อการใช้ความรุนแรง การทะเลาะวิวาท และมีปัญหาด้านการเรียนรู้อยู่

ตารางที่ 4 : จำนวนคดีที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมส่งสถานพินิจฯ จำแนกตามฐานความผิด

หน่วย : คดี

ฐานความผิด	แผนฯ 8	แผนฯ 9					แผนฯ 10	
	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
อัตราคดีที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมต่อเด็กและเยาวชนพันคน	3.34	3.76	3.18	3.52	3.78	5.05	5.39	5.02
▪ คดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน	7,374	7,949	8,886	10,496	10,733	14,314	14,764	12,658
▪ คดีชีวิตและร่างกาย	2,175	3,054	4,843	5,969	6,112	8,284	7,784	6,661
▪ คดีเกี่ยวกับเพศ	1,026	1,479	1,735	2,416	2,680	3,662	2,154	1,916
▪ ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียงและการปกครอง	397	681	1,016	1,149	1,271	1,731	3,247	2,989
▪ คดียาเสพติด	16,563	16,723	5,897	9,310	6,542	8,803	10,279	11,207
▪ คดีอาวุธและวัตถุระเบิด	933	1,380	1,957	2,031	2,404	3,414	3,650	3,251
▪ คดีอื่นๆ	2,980	4,019	5,581	5,937	6,338	8,020	9,250	8,299
รวม	31,448	35,285	29,915	33,308	36,080	48,218	51,128	46,981
การเปลี่ยนแปลง (%)	-11.26	12.20	-15.22	11.34	8.32	33.64	6.04	-8.11

ที่มา : กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม

หมายเหตุ : 1. เด็กและเยาวชนหมายถึงบุคคลอายุเกินเจ็ดปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ (ตาม พ.ร.บ. จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534

2. ข้อมูลตั้งแต่ปี 2550 ได้มีการปรับเปลี่ยนให้ฐานความผิดเกี่ยวกับการพรากผู้เยาว์ ซึ่งเป็นฐานความผิดย่อยที่เคยรวมอยู่ในฐานความผิดหลัก คือ ฐานความผิดเกี่ยวกับเพศ จำนวน 1,593 คดี มารวมอยู่ในฐานความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียงและการปกครอง ส่งผลให้ จำนวนคดีในฐานความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียงและการปกครองมีจำนวนสูงขึ้นกว่าปีก่อน

3. ข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2551

² ผลการวิจัยของเอแบคโพล มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เรื่อง สภาวะสถานภาพคุณธรรมของประชาชนในสังคมไทย : กรณีศึกษาประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไปใน 18 จังหวัดทั่วประเทศ 13,500 ตัวอย่าง ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 12,500 ตัวอย่าง ระหว่างเดือนพฤษภาคม 2550 – กุมภาพันธ์ 2551

³ จากการสำรวจของสถาบันรามจิตติ และสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) พบว่า โดยเด็กที่มีผลการเรียนต่ำกว่าเกรด 2 มีแนวโน้มกลายเป็นเด็กที่รู้สึกว่ามีเพื่อนไม่ยอมรับตัวเองสูง จึงเข้าสู่พฤติกรรมเสี่ยง อาทิ ดื่มสุรา สูบบุหรี่ หนีเรียน หนีเที่ยว มากกว่ามีพฤติกรรมที่เด็กทั่วไป 2-3 เท่า อีกทั้งยังเสี่ยงต่อการใช้ความรุนแรง การทะเลาะวิวาท

(2) คุณภาพการศึกษาพัฒนาไปในทิศทางดีขึ้น แต่ยังไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐาน

(2.1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีแนวโน้มดีขึ้นตามผลการสอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย อังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ โดยเฉลี่ยจะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 37.64 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 38.98 และร้อยละ 39.20 ในปี 2550-2551 โดยระดับประถมศึกษามีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 39.82 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 44.03 ในปี 2551 ในขณะที่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย คะแนนอยู่ที่ร้อยละ 36-37 ซึ่งใกล้เคียงกับปี 2549 อย่างไรก็ตามการพัฒนาคุณภาพการศึกษายังต่ำกว่าเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ที่กำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ที่ร้อยละ 55ค่อนข้างมาก นอกจากนี้ นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่บางส่วนจะเข้าสู่ตลาดแรงงานหลังจบการศึกษานั้น กลับมีผลการเรียนที่ลดลงทุกวิทยายกเว้นวิชาคณิตศาสตร์ และจะเป็นแรงงานที่มีผลิตภาพต่ำในอนาคต หากไม่ได้รับการอบรมทักษะฝีมือในระหว่างทำงานเพิ่มเติม และจะส่งผลกระทบต่อผลิตภาพแรงงานโดยรวมต่อไป

ตารางที่ 5 : คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบรายวิชา

หน่วย : ร้อยละ

คะแนนเฉลี่ย ผลการทดสอบ	แผนฯ 8	แผนฯ 9					แผนฯ 10	
	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
ป.6	51.83	51.09	44.36	38.44	n.a.	39.82	43.09	44.03
ไทย	54.35	50.63	46.93	41.59		42.74	36.58	42.02
อังกฤษ	49.56	47.40	43.10	35.81		34.51	38.67	38.67
คณิตศาสตร์	46.95	49.88	43.44	38.47		38.87	47.55	43.76
วิทยาศาสตร์	56.44	56.44	43.97	37.89		43.17	49.57	51.68
ม.3	39.49	42.86	42.54	38.26	n.a.	36.32	36.66	36.91
ไทย	46.27	46.65	55.39	41.59		43.94	48.05	41.04
อังกฤษ	38.95	45.33	39.56	35.09		30.83	28.68	34.56
คณิตศาสตร์	32.36	39.08	36.09	38.47		31.15	34.7	32.64
วิทยาศาสตร์	40.36	40.36	39.12	37.89		39.37	35.21	39.39
ม.6	44.86	43.24	41.61	38.26	35.23	36.79	37.19	36.67
ไทย	55.52	50.01	44.49	41.59	48.62	50.33	50.70	46.42
อังกฤษ	45.76	42.45	39.14	35.09	29.81	32.37	30.93	30.64
คณิตศาสตร์	35.21	34.60	33.99	38.47	28.46	29.56	32.49	35.98
วิทยาศาสตร์	42.96	45.89	48.82	37.89	34.01	34.88	34.62	33.65
ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน	45.39	45.73	42.84	38.32	37.31	37.64	38.98	39.20

ที่มา : 1. สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

2. สถาบันทางการทดสอบแห่งชาติ (องค์กรมหาชน)

หมายเหตุ : ไม่มีการทดสอบระดับประถมและมัธยมศึกษาตอนต้นปี 2548

(2.2) การศึกษายังไม่สามารถปูพื้นฐานให้เด็กไทยเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ พร้อมมีส่วนร่วมในการสร้างสังคม การประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์กรความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Cooperation and Development: OECD) ภายใต้โครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ⁴ (Programme for International Student Assessment: PISA) เพื่อวัดว่านักเรียนได้รับการศึกษาในระดับที่สามารถปูรากฐานการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ และร่วมสร้างสังคมได้นั้น ในปี 2549 พบว่าเด็กนักเรียนไทยมีค่าเฉลี่ยคะแนนการอ่าน คะแนนคณิตศาสตร์ และคะแนนวิทยาศาสตร์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD ที่กำหนดไว้ 500 ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เกาหลี ญี่ปุ่น และจีนมีผลการประเมินความรู้ในระดับสูงกว่าไทย ซึ่งสะท้อนว่าเด็กไทยมีความพร้อมด้านความรู้ และทักษะที่เพียงพอที่จะเป็นฐานรากในการปรับตัวเข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว และเป็นฐานการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างต่อเนื่องสู่ประเทศคู่แข่งทางเศรษฐกิจของไทยไม่ได้

ตารางที่ 6 : ผลการประเมินของ PISA ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

ประเทศ	ค่าเฉลี่ยการอ่าน			ค่าเฉลี่ยคณิตศาสตร์			ค่าเฉลี่ยวิทยาศาสตร์		
	2543	2546	2549	2543	2546	2549	2543	2546	2549
ฟินแลนด์	546	543	547	536	544	548	538	548	563
จีน-ฮ่องกง	525	510	536	560	550	547	541	539	542
จีน-ไทเป ³	n.p	n.p	496	n.p	n.p	549	n.p	n.p	532
ญี่ปุ่น	522	498	498	557	534	523	550	548	531
เกาหลี	525	534	556	547	542	547	552	538	522
จีน-มาเก๊า ³	n.p	498	492	n.p	527	525	n.p	525	511
ไทย	431	420	471	432	417	417	436	429	421
อินโดนีเซีย	371	382	393	367	360	391	393	395	393

ที่มา : สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

หมายเหตุ : 1. การประเมินแบ่งเป็น 3 ระยะ ระยะแรก (PISA 2000) เน้นด้านการอ่าน โดยมีน้ำหนักข้อสอบร้อยละ 60 ที่เหลือเป็นด้านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์อย่างละร้อยละ 20 ระยะที่สอง (PISA 2003) เน้นด้านคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหา ส่วน ระยะที่สาม (PISA 2006) เน้นด้านวิทยาศาสตร์

2. ค่าคะแนนเฉลี่ยกลางของ OECD เท่ากับ 500 คะแนน

3. จีน-มาเก๊า เข้าร่วมโครงการในปี 2546 และจีน-ไทเป เข้าร่วมโครงการในปี 2549

⁴ โครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Programme for International Student Assessment: PISA) มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินว่านักเรียน (นักเรียนคือ เยาวชนอายุ 15 ปี เพราะโดยทั่วไปเยาวชนวัยนี้ คือวัยที่กำลังจะจบการศึกษาภาคบังคับที่จบการศึกษาภาคบังคับ) ของประเทศในกลุ่ม OECD เป็นหลัก อย่างไรก็ตามประเทศนอกกลุ่ม OECD อีกหลายประเทศต้องการเข้าร่วมโครงการ ด้วย เช่น จีน-ฮ่องกง ไทย อินโดนีเซีย เปรู การประเมินฯ นี้ จะพิจารณาว่านักเรียนได้รับการเตรียมพร้อมความรู้และทักษะ ที่จำเป็นสำหรับการเป็นประชาชนที่มีคุณภาพในอนาคต และมีส่วนร่วมสร้างสังคมได้หรือไม่ เพียงใด หลักสำคัญของ PISA คือการประเมิน การรู้เรื่อง (Literacy) ที่เน้นความรู้และทักษะที่จำเป็น เพื่อการปรับตัวให้เข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลง เพราะถือว่านักเรียนไม่สามารถเรียนรู้ทุกอย่างจากโรงเรียน แต่การศึกษาต้องให้ “ฐานราก” ที่มั่นคง เพื่อให้เป็นผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ The International Institute for Management Development (IMD) ที่ได้จัดอันดับความสามารถทางการศึกษาของนานาชาติ⁵ พบว่าถึงแม้ขีดความสามารถด้านการศึกษาของไทยปรับตัวดีขึ้นจากที่เคยอยู่ในอันดับที่ 48 ในปี 2549 เลื่อนมาอยู่อันดับที่ 43 ในปี 2551 แต่เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียนที่มีการจัดอันดับรวม 5 ประเทศจะพบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 3 ต่ำกว่า ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซียเพียง 2 ประเทศมาโดยตลอด แต่อันดับห่างกว่ามาเลเซียและสิงคโปร์ค่อนข้างมากเป็นตัวบ่งชี้ว่าความสามารถในการแข่งขันของไทยยังต้องพัฒนาอีกมาก จึงจะสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก

ตารางที่ 7 : ขีดความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติด้านการศึกษา

หน่วย : อันดับ

ประเทศ	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
สิงคโปร์ ²	15	12	11	14	14	13	11	11
ไต้หวัน ¹	18	18	6	16	16	19	18	19
ญี่ปุ่น ¹	23	33	9	25	28	23	19	22
ฮ่องกง ²	29	25	21	37	26	24	25	24
มาเลเซีย ¹	38	34	5	24	37	30	31	30
เกาหลี ¹	32	31	18	44	40	42	29	35
จีน ¹	48	37	28	53	55	51	44	42
ไทย ¹	44	41	21	48	46	48	46	43
อินโดนีเซีย ¹	46	49	30	60	60	61	51	49
ฟิลิปปินส์ ¹	35	36	17	57	53	57	52	52
อินเดีย ¹	49	47	22	59	58	59	54	54

ที่มา : IMD World competitiveness Yearbook

หมายเหตุ : ปี 2544 - 2545 เปรียบเทียบจากทั้งหมด 49 ประเทศ

ปี 2546 1 - เปรียบเทียบระหว่างประเทศที่มีประชากรมากกว่า 20 ล้าน คน (รวม 30 ประเทศ)

2 - เปรียบเทียบระหว่างประเทศที่มีประชากรน้อยกว่า 20 ล้าน คน (รวม 29 ประเทศ)

ปี 2547-2548 เปรียบเทียบจากทั้งหมด 60 ประเทศ

ปี 2549 เปรียบเทียบจากทั้งหมด 61 ประเทศ

ปี 2550-2551 เปรียบเทียบจากทั้งหมด 55 ประเทศ

(3) กำลังแรงงานที่มีคุณภาพมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง กำลังแรงงานระดับกลางที่มีการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปต่อกำลังแรงงานทั้งประเทศ มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 40.33 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 41.65 ของกำลังแรงงานทั้งประเทศในปี 2550 และร้อยละ 43.13 ในปี 2551 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3.4 ต่อปี แต่ยังห่างจากเป้าหมายที่กำหนดไว้ว่า ณ ปี 2554 สัดส่วนแรงงานที่มีการศึกษาระดับมัธยม 3 ขึ้นไปจะต้องอยู่ที่ร้อยละ 60

⁵ โดยพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้ ปัจจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ การลงทุนด้านการศึกษา อัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา อัตราการเข้าเรียนสู่ระดับมัธยมศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา อัตราการไม่รู้หนังสือของผู้ใหญ่ ปัจจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ระบบการศึกษา การศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การศึกษาด้านการเงิน และทักษะด้านภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ วิศวกรที่มีคุณวุฒิตามความต้องการของตลาดแรงงาน และการถ่ายโอนความรู้ระหว่างบริษัทธุรกิจกับมหาวิทยาลัย

(4) **คนไทยมีอายุยืนยาวและร่างกายแข็งแรง** ในขณะที่การเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้และโรคเรื้อรังลดลง

(4.1) **อายุคาดหมายเฉลี่ยของคนไทยอยู่ที่ 75.64 ปี** คนไทยมีอายุขัยเพิ่มขึ้นจาก 74.3 ในช่วง 2545 – 2547 มาเป็น 75.64 ในปี 2548 – 2549 เป็นผลมาจากความสำเร็จของการพัฒนาระบบสาธารณสุขของประเทศที่อัตราการตายของประชากร และการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังรุนแรงลดลง ประกอบกับประชาชนมีโอกาสดำเนินการศึกษาระดับสูงและให้ความสำคัญของการดูแลสุขภาพเพิ่มขึ้น

(4.2) **คนไทยมีแนวโน้มเจ็บป่วยด้วยโรคภัยที่ป้องกันได้เพิ่มสูงขึ้น** รายงานสถิติสาธารณสุขพบว่า คนไทยมีอัตราการเจ็บป่วยเพิ่มขึ้นจาก 2,079.57 คนต่อประชากรพันคนในปี 2549 เป็น 2,529.45 คนในปี 2551 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 21.63 โดยส่วนใหญ่เป็นการเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ 5 อันดับแรก ได้แก่ โรคหัวใจ ความดัน เบาหวาน หลอดเลือดสมอง และมะเร็งในปี 2550 เพิ่มขึ้นจากปี 2549 ในทุกโรค เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ไม่ถูกหลักอนามัย ผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า คนไทยส่วนใหญ่ยังนิยมบริโภคเครื่องดื่มประเภทน้ำอัดลม และเครื่องดื่มที่มีรสหวานถึงร้อยละ 71.7 ของกลุ่มตัวอย่าง ขนมหั้วสำหรับกินเล่นร้อยละ 48.9 อาหารไขมันสูงร้อยละ 86.3 และเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์ร้อยละ 97.4 อาหารจานด่วนร้อยละ 15.3 ขณะที่การออกกำลังกายเป็นประจำยังมีสัดส่วนน้อยเพียงร้อยละ 29.6 ของประชากรทั้งหมด ทำให้ประชาชนบางกลุ่มเริ่มมีปัญหาน้ำหนักเกินและเป็นสาเหตุของโรคอื่นๆ ตามมา เช่น โรคความดันโลหิตสูง และโรคไขมันในเส้นเลือด⁶ เป็นต้น ในขณะเดียวกัน เด็กและเยาวชนก็เริ่มมีปัญหาน้ำหนักเกินมาตรฐานมีถึง 15 ล้านคน ซึ่งในจำนวนนี้ มีเด็กถึง 3 ล้านคน หรือร้อยละ 20 ที่มีน้ำหนักอยู่ในเกณฑ์เด็กอ้วน ขณะที่การส่งเสริมให้ละเลิกพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของคนไทยมีแนวโน้มที่ดีโดยการดื่มสุราเป็นประจำมีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 31.5 ของประชากรทั้งหมดในปี 2549 เหลือร้อยละ 29.3 ในปี 2550 ส่วนประชาชนที่สูบบุหรี่เป็นประจำลดลงเล็กน้อยจากร้อยละ 18.9 ในปี 2549 เหลือร้อยละ 18.5 ในปี 2550

⁶ ความอ้วนทำให้ระบบต่างๆ ในร่างกายทำงานผิดปกติ ไม่สมดุล เช่น กระบวนการเผาผลาญอาหารของร่างกายทำงานผิดปกติ จึงส่งผลกระทบต่อการทำงานของความดันโลหิต คอเลสเตอรอล ไตรกลีเซอไรด์ และการสลายไขมัน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพต่างๆ รวมถึงระบบหายใจ ปัญหาเรื้อรังเกี่ยวกับกระดูกและกล้ามเนื้อ โรคผิวหนัง การเป็นหมัน แต่โดยส่วนใหญ่แล้ว น้ำหนักเกินและโรคอ้วนก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพใน 4 ด้านหลักๆ ได้แก่ 1) โรคหัวใจและหลอดเลือด 2) โรคที่เกี่ยวข้องกับการยับยั้งอินซูลิน เช่น โรคเบาหวานประเภทที่ 2 ซึ่งพบจากร้อยละ 85 ของผู้ป่วยด้วยโรคเบาหวาน เป็นโรคเบาหวานประเภทที่ 2 และร้อยละ 95 มีน้ำหนักเกินหรืออ้วน 3) โรคเมตาบอลิก โดยเฉพาะโรคเมตาบอลิกที่เกี่ยวข้องกับฮอร์โมน และ 4) โรคที่เกี่ยวข้องกับถุงน้ำดี

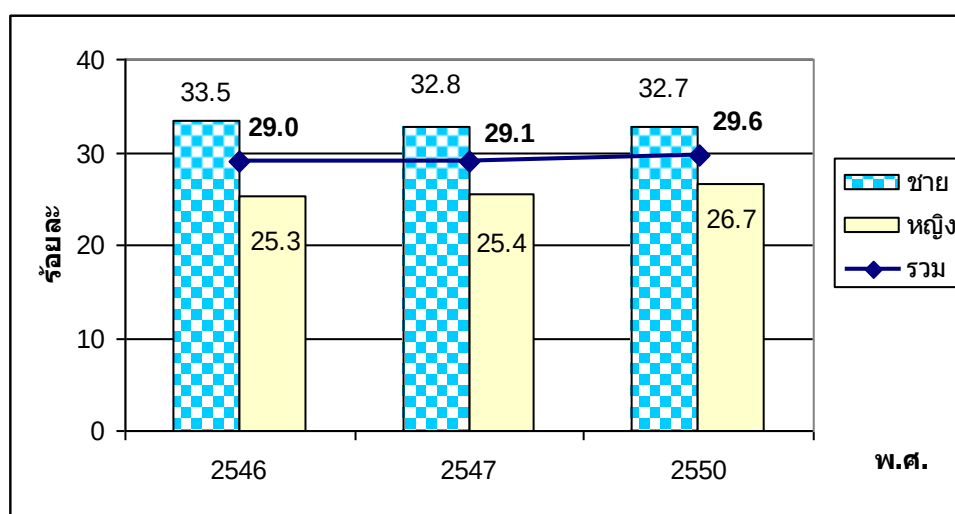
ตารางที่ 8 : ร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปสูบบุหรี่และดื่มสุรา

หน่วย : ร้อยละ

	ดื่มสุราหรือเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์				สูบบุหรี่เป็นประจำ			
	2544	2547	2549	2550	2544	2547	2549	2550
รวม	32.7	32.7	31.5	29.3	22.5	19.5	18.9	18.5
ชาย	55.9	55.5	50.2	51.0	42.9	37.2	36.9	36.5
หญิง	9.8	10.3	9.1	8.8	2.4	2.1	2.0	1.6
เยาวชน (15-24 ปี)	21.6	23.5	23.7	21.9	13.5	11.2	10.9	12.1

ที่มา : การสำรวจพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่และดื่มสุราของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แผนภูมิที่ 1 : สัดส่วนคนไทยที่ออกกำลังกาย จำแนกตามเพศ

ที่มา : รายงานการสำรวจพฤติกรรมกรรมการออกกำลังกายของประชากร สสช.

(4.3) คนไทยฆ่าตัวตายใกล้เคียงกับปี 2549 ในขณะที่เจ็บป่วยด้วยโรคจิตกังวลและซึมเศร้าเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จต่อประชากรแสนคนลดลงจาก 7.71 คนต่อประชากรแสนคนในปี 2544 เหลือ 5.75 คนในปี 2549 ก่อนจะเพิ่มขึ้นเป็น 5.96 คนต่อประชากรแสนคนในปี 2550 และ 2551 เป็นไปในทิศทางเดียวกับการเจ็บป่วยด้วยโรคซึมเศร้า ซึ่งเป็นสาเหตุถึงร้อยละ 50 ที่ทำให้ผู้ป่วยตัดสินใจฆ่าตัวตาย โดยอัตราผู้ป่วยเพิ่มขึ้นจาก 185.95 รายต่อประชากรแสนคนในปี 2549 เป็น 196.10 รายในปี 2550 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.44 และอัตราผู้ป่วยด้วยโรคจิตกังวลเพิ่มขึ้นจาก 548.83 รายต่อประชากรแสนคนในปี 2549 เป็น 580.14 รายในปี 2550 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.70 ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ต้องดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อมิให้อาการรุนแรงขึ้นถึงขั้นฆ่าตัวตายตามมา

ตารางที่ 9 : อัตราการฆ่าตัวตายและการเจ็บป่วยด้านจิตเวช

หน่วย : คนต่อประชากรแสนคน

ปัญหาสุขภาพจิต	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จ	7.71	7.81	7.11	6.93	6.31	5.75	5.96	5.96*
อัตราผู้เจ็บป่วยด้วยโรคจิต	519.56	828.05	751.44	682.67	572.34	640.61	581.19	-
อัตราผู้เจ็บป่วยด้วยโรคจิตกึ่งวล	775.99	862.53	865.61	667.57	596.84	548.83	580.14	-
อัตราผู้เจ็บป่วยด้วยโรคซึมเศร้า	94.90	174.78	163.76	140.55	149.90	185.98	196.10	-

ที่มา: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

หมายเหตุ : รายงานอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จต่อประชากรแสนคนของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2551 (เบื้องต้น) กระทรวงมหาดไทย

(5) ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น โดยคดี

อาชญากรรมลดลงร้อยละ 7.2 ต่อปี เป็นไปในทิศทางเดียวกับเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ การกระทำผิดกฎหมายลดลงในทุกประเภท โดยสัดส่วนจำนวนคดีอาญาต่อประชากรแสนคนลดลงจาก 275.5 คดี ในปี 2549 เหลือ 263.34 คดีในปี 2550 หรือลดลงร้อยละ 4.4 และลดเหลือ 237.20 คดีในปี 2551 ลดลงร้อยละ 9.42 เมื่อเทียบกับปี 2550 โดยคดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญลดลงมากที่สุด คือ ลดลงร้อยละ 17.01 รองลงมาได้แก่คดีคดีชีวิต ร่างกายและเพศลดลงร้อยละ 15.15 ความไม่สงบในสังคมไทยก็มีทิศทางดีขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส) มีความขัดแย้งและการก่อความไม่สงบในพื้นที่ที่เพิ่มขึ้นเป็น 215 คดี ในปี 2550 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 24.3 ได้ลดลงเหลือ 1,024 คดี ในปี 2551 หรือลดลงร้อยละ 52.4 มีผู้บาดเจ็บลดลงเหลือ 1,039 คนในปี 2551 ลดลงร้อยละ 35 และเสียชีวิต 497 คน ลดลงร้อยละ 44.4 จากปี 2550

ตารางที่ 10 : จำนวนคดีอาญาทั้งหมด และสัดส่วนคดีอาญาต่อประชากรแสนคน

หน่วย : คดี

	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
สัดส่วนจำนวนคดีอาญาต่อประชากรแสนคน	245.53	259.55	265.15	259.44	276.91	275.46	263.34	237.20
จำนวนคดีอาญาทั้งหมด	152,987	162,998	167,256	160,782	172,844	173,069	166,006	150,362
คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญทั้งหมด	7,990	7,938	11,077	9,010	9,586	8,738	7,997	6,637
คดีชีวิต ร่างกายและเพศ	35,337	37,999	48,193	45,494	45,840	43,531	39,461	33,483
คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน	65,858	68,906	66,922	68,665	76,178	76,766	74,390	67,188
คดีที่น่าสนใจ เช่น ปล้น โจรกรรม ฉ้อโกง และยกยอก เป็นต้น	43,802	48,155	41,064	37,613	41,240	44,034	44,158	43,054

ที่มา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

3

ผลการดำเนินงานที่สำคัญ

3.1 การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนบนพื้นฐานของคุณธรรม โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

(1) การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีจิตใจที่ดีงาม อยู่ในกรอบของศีลธรรม และมีจิตสำนึกสาธารณะ

(1.1) ผลักดันให้ครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา ร่วมกันพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม ห่วงไกลอบายมุข และยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำหลักสูตรที่บูรณาการด้วยคุณธรรม จริยธรรม สร้างสื่อ คู่มือ กระบวนการเรียนรู้ ส่งมอบให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน กลุ่มนักร้องจำนวน 3,200 แห่ง สร้างเครือข่ายการส่งเสริมคุณธรรมในสถาบันการศึกษา บูรณาการหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ **อบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา** ประมาณ 100,000 คนให้รู้แนวทาง และสามารถส่งเสริมคุณธรรมในสถานศึกษา การสอนแบบบูรณาการคุณค่าความเป็นมนุษย์ 22 ครั้ง จำนวน 20,550 คน และส่งเสริม/อบรมพระภิกษุจำนวน 20,000 รูป ให้เป็นครูสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วประเทศ พร้อมทั้ง**จัดสัมมนาคุณธรรมนำความรู้** เพื่อรณรงค์ให้ทุกภาคส่วนของสังคม ได้แก่ บ้าน สถาบันศาสนา สถานศึกษาและชุมชน เป็นพลังขับเคลื่อนและร่วมกันประกาศปฏิญญาในการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ **ควบคู่กับดำเนินการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม** โดยสร้างเครือข่ายการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมทั่วประเทศ รวมทั้งกำหนดให้มีการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อประเภทต่างๆ นอกจากนี้ยังได้**พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ประชาชน** ได้รับรู้เรื่องศาสนาและธรรมาภิบาล จำนวน 3,177,404 คน สูงกว่าเป้าหมายร้อยละ 80 **การบรรพชาอุปสมบทพระภิกษุสามเณรและบวชศีลจารีณภาคฤดูร้อน** มีประชาชนร่วมใจเข้าร่วมทำกิจกรรมมากกว่า 4 แสนราย **ส่งเสริมกิจกรรมศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์** จากเดิม 1,700 ศูนย์ขยายเป็น 3,231 ศูนย์ และจัดงานศาสนิกสัมพันธ์มีผู้เข้าร่วมงาน 1,500 ราย พิธีสยามมงคล มีประชาชนเข้าร่วม 50,000 ราย และการ**อุดหนุนศูนย์อบรมศาสนาอิสลามและจริยธรรมประจำมัสยิด** ผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 118,361 ราย และ**จัดประชุมผู้นำศาสนาอิสลาม** จำนวน 1,230 ราย ผู้นำศาสนาและหน่วยราชการ 51 จังหวัด (ไม่รวม 14 จังหวัดภาคใต้) จำนวน 3,770 ราย

(1.2) **ปลูกฝังทัศนคติและการเรียนรู้ในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม** รัฐบาลได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนให้นำคุณธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต โดย**มุ่งปลูกจิตสำนึกสร้างเจตคติและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม**ด้วยการเสริมสร้างคุณธรรม 8 ประการที่ควรเร่งรัดปลูกฝังให้แก่นักเรียน นักศึกษา ได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ ผ่านกระบวนการเรียนการสอนลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และอื่นๆ มีจัดกิจกรรมค่ายฤดูร้อน

ทั่วประเทศ 312 โครงการ เช่น ค่ายคุณธรรมเยาวชนทำดีถวายเป็นหลวง ค่ายบูรณาการ สมานฉันท์ สร้างสรรค์ และพัฒนาเยาวชน ค่ายอาสาพัฒนาช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่น คนพันธุ์อา อาสาพัฒนา วัด โบสถ์ มัสยิด ทั้งนี้มีเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรม ประมาณ 1.22 ล้านคน และมีครู อาจารย์ ประชาชน เข้าร่วมกิจกรรมประมาณ 1 แสนคน รวมทั้ง จัดอบรมครูทุกประเภท ทุกระดับการศึกษาทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคจำนวน 29 รุ่น จำนวน 26,613 คน และพัฒนาสื่อคู่มือ: 80 นิตานไทย สร้างสรรค์คุณธรรมและจัดส่งไปยังห้องสมุดทั่วประเทศ

(2) การสร้างและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมด้านสติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม

(2.1) พัฒนาเด็กเริ่มตั้งแต่ในครรภ์มารดาจนกระทั่งเกิดให้เติบโตตามวัยอย่างเหมาะสมและพร้อมเรียนรู้ พัฒนาเด็ก 0-5 ปีให้มีพัฒนาการสมวัย โดยการถ่ายทอดความรู้ในการดูแลสุขภาพและการเฝ้าระวังโรคและภัยสุขภาพ และโครงการปรับปรุงภาวะโภชนาการเด็ก 0-72 เดือน ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และได้จัดอาหารเสริมแก่เด็กขาดสารอาหารรวมทั้งแก้ไข้ปัญหาอื่นๆ ตามสาเหตุ ทำให้เด็กมีภาวะโภชนาการตามเกณฑ์ 157,203 ราย คิดเป็นร้อยละ 85.4 ของเป้าหมาย และเด็กยังมีภาวะโภชนาการน้อยกว่าเกณฑ์และค่อนข้างน้อย 20,923 ราย หรือร้อยละ 11.36 แก้ไขปัญหาเด็กน้ำหนักน้อย ทำให้เด็กร้อยละ 83.6 ของเป้าหมายมีน้ำหนักเพิ่มขึ้น ตลอดจนจัดทำโครงการคาราวานเสริมสร้างเด็ก เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายใต้สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สร้างความตระหนักให้ครอบครัว ชุมชน มีส่วนร่วมในการดูแลเด็กเล็ก และส่งเสริมให้ชุมชนจัดแหล่งเรียนรู้และสันทนาการที่เหมาะสมแก่เด็ก ดำเนินการแล้ว 2,800 หมู่บ้าน ใน 71 จังหวัด มีเด็กได้รับประโยชน์ทั้งสิ้น 140,920 คน

(2.2) พัฒนาหลักสูตรทั้งในและนอกระบบให้หลากหลายสอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง โดย

» การสนับสนุนเด็กพิการ เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ รวมทั้งเด็กออทิสติก และเด็กที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ให้ได้รับการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนให้เด็กพิการ และเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ รวมทั้งเด็กออทิสติก และเด็กที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ได้รับการศึกษา และพัฒนาศักยภาพ โดยการจัดให้มีโรงเรียนการศึกษาพิเศษ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จำนวน 5,700 โรงเรียน รวมทั้งดำเนินนโยบายช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ (เด็กแอลดี) ต่อเนื่องมากกว่า 2 ปี โดยการฝึกอบรมครูและแก้ปัญหาการเรียนของเด็กแอลดี ให้กับโรงเรียนกว่า 5,000 แห่งทั่วประเทศ และจะขยายให้ครอบคลุมทุกโรงเรียนทั่วประเทศในปีต่อไป การพัฒนาศูนย์การศึกษาพิเศษเพื่อคนพิการระดับจังหวัด รวมทั้ง การจัดการศึกษาให้เด็กออทิสติก 228 คน โดยจัดห้องเรียนคู่ขนาน 53 ห้องเรียน ใน 46 โรง และการจัดอบรมครูผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและออทิสติก ในโรงเรียนเอกชน 185 คน ให้มีความรู้และทักษะเรื่องการคัดกรองเด็กแอลดี การจัดทัศนศึกษาให้แก่ครู ผู้ปกครอง นักเรียน

» **การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน** รัฐบาลได้พัฒนาคุณภาพ โรงเรียนกว่า 32,340 โรงเรียน ผ่านกิจกรรมที่สำคัญ เช่น การส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ การยกระดับโรงเรียนขนาดเล็กให้ได้มาตรฐาน และการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพครูทั้งระบบจำนวน 89,644 คน การสนับสนุนโรงเรียนให้ศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ โดยจัดหาระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้แก่สถานศึกษาแล้ว 3,744 โรงเรียน หรือร้อยละ 16.28 ของเป้าหมาย อบรมครู 30,000 คน หรือร้อยละ 15 ของเป้าหมาย ในขณะเดียวกัน ได้พัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม วิถีชีวิต ศาสนา และชาติพันธุ์ รวมทั้งสร้างโอกาสทางการศึกษาทุกระดับทั้งในและนอกระบบ โดยจัดสรรทุนการศึกษาระดับปริญญาตรี 900 ทุน จัดสรรงบประมาณอุดหนุนการพัฒนาโรงเรียนสอนจริยธรรม (ตาดีกา) 70 ล้านบาท อุดหนุนค่าตอบแทนผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ฝึกอบรมให้แก่นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไปหลายหลักสูตร

» **ปรับปรุงการอุดหนุนสถานศึกษาเอกชนให้เท่าเทียมกับของภาครัฐ** โดยยกร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนซึ่งเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนจัดการศึกษาได้ทุกระดับในสถานศึกษาเดียวกัน การเพิ่มเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักเรียน เพื่อปรับปรุงเงินเดือนครูโรงเรียนเอกชนกว่า 2 แสนคนของ 23,595 โรงเรียน

» **การกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา** กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดทำโครงการกระจายอำนาจและสร้างความเข้มแข็งให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียน หลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วยผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาธิการ และครูผู้สอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งสิ้น 14,000 คน ส่งผลให้จำนวนโรงเรียนและผู้บริหารมีความเข้มแข็งในการบริหารการศึกษามากขึ้นถึง 1,800 โรงเรียน บุคลากรทางการศึกษา/ผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามจำนวน 18,000 คน จัดสรรทุนพัฒนาอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา 2,675 ทุน นอกจากนั้น ยังจัดสรรงบประมาณอุดหนุนโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม บริหารจัดการโรงเรียนจำนวน 40 โรงเรียน และค่าตอบแทนครูสอนศาสนา จำนวน 698 คน อุดหนุนค่าบริหารจัดการสถาบันศึกษาปอเนาะ 321 แห่ง และค่าตอบแทนโต๊ะครู ผู้ช่วยโต๊ะครู จำนวน 859 คน ค่าบริหารจัดการในศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิด(ตาดีกา) ใน 4 จังหวัด และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา 1,933 ศูนย์ครูผู้สอน 6,022 คน

(2.3) สร้างเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีทักษะอาชีพศึกษาเพิ่มขึ้น

» การปฏิรูปการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษาจากรายวิชาไปสู่การเรียนรู้เป็นโครงงาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้ปรับเปลี่ยนวิธีเรียน วิธีสอน วิธีสอบ จากรายวิชาไปสู่การเรียนรู้เป็นเรื่องเป็นชิ้นงาน และโครงงาน นักเรียน/นักศึกษา อาชีวศึกษา ได้มีโอกาสศึกษา วิเคราะห์ ทดลอง ประดิษฐ์เครื่องมือและอุปกรณ์ใหม่ๆ ภายใต้แนวคิด “นักเรียนคิด นักเรียนทำ ครูเป็นที่ปรึกษา” และจัดให้มีการจัดประกวดในแต่ละปีการศึกษา การวิจัย สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมที่เป็นผลงานของนักศึกษาอาชีวศึกษาทั่วประเทศมีปีละไม่ต่ำกว่า 1,500 รายการ สามารถจดสิทธิบัตร และอนุสิทธิบัตรเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญานับจนถึงปัจจุบันไม่น้อยกว่า 500 รายการ และมีโครงการหนึ่งวิทยาลัยหนึ่งนวัตกรรม เป็นการกระตุ้นและส่งเสริมให้สถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาทุกแห่งมีการคิดค้นและพัฒนาสู่นวัตกรรมเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา พัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ

» การจัดทำโครงการสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนในระดับต้น มีการจัดแข่งขันหุ่นยนต์ยุวชนอาชีวศึกษาสำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ต่อดัน โดยมีนักศึกษาอาชีวศึกษาเป็นพี่เลี้ยง ซึ่งมีทีมเข้าร่วมการแข่งขันกว่า 500 ทีม และระดับอาชีวศึกษา 150 ทีม

(3) พัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงานให้รองรับการแข่งขันของประเทศ

(3.1) เพิ่มพูนความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงาน เพื่อสร้างผลิตภาพและสามารถทำงานร่วมกันในลักษณะทีมงาน กระทรวงแรงงานได้จัดให้แรงงานใหม่ได้รับการพัฒนาฝีมือและศักยภาพควบคู่กันสัปดาห์อุตสาหกรรม 4,522,180 ราย สามารถสร้างงานให้ประชาชน 6,124,558 ราย

» การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยการขยายบทบาทศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (Fix-it Center) รัฐบาลได้จัดตั้งศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชนประจำ อบต. เป็นการถาวรทุกตำบล เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาทักษะ สามารถตั้งศูนย์ฯ ได้ 531 ศูนย์ สูงกว่าเป้าหมาย ร้อยละ 6.2 ยกระดับฝีมือช่างชุมชนและพัฒนาทักษะอาชีพ มีช่างชุมชนได้รับการยกระดับฝีมือ 1,722 คน ต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 29.4 ผลการดำเนินงานช่วยบริการประชาชนได้ 33,273 ราย เครื่องมือเครื่องใช้ได้รับการซ่อม 39,388 ชิ้น และนักศึกษาอาชีวศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม 12,688 ราย

(3.2) จัดระบบการเรียนรู้ในการประกอบอาชีพทั้งในด้านความรู้ ความสามารถและทักษะ มีผลการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่

» **การยกระดับการศึกษาให้แก่ประชากรวัยแรงงานอายุระหว่าง 15 – 59 ปี** โดยการจัดฝึกอบรมในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1,509,506 คน พัฒนาทักษะชีวิตและการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน จำนวน 1,532,338 คน โดยมีนักศึกษาที่สามารถเทียบโอนประสบการณ์ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 94,000 คน และมีผู้สำเร็จการศึกษาจากการเทียบโอน 10,800 คน พัฒนาการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การจัดทำหลักสูตรการจัดทำเว็บไซต์เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ และบริการข้อมูลข่าวสารแรงงานให้ประชาชนครอบคลุม 8,318,767 ราย และการฝึกอบรมให้ประชาชน เช่น ด้านเกษตรกรรมและประมง ได้ 3,760 ราย นอกจากนี้ยังได้เพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บข้อมูลแรงงานในระดับจังหวัด และทำการศึกษาวิจัยระบบเตือนภัยด้านแรงงาน โดยกระทรวงแรงงานได้จัดทำดัชนีและแบบจำลองเตือนภัยด้านแรงงานที่สามารถเตือนภัยได้อย่างแม่นยำ และมีประสิทธิภาพ

» **ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เอกชน และท้องถิ่นในการจัดการศึกษา** โดยกระทรวงศึกษาได้ร่วมกับกรุงเทพมหานครจัดการศึกษาในรูปสหกิจศึกษา ส่งเสริมให้ครอบครัวและสถานประกอบการร่วมจัดการศึกษาโดยใช้การยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีเป็นแรงจูงใจ สำหรับภาคเอกชน ท้องถิ่น และประชาชนได้ร่วมจัดการศึกษาโดยยึดหลักการ “ผู้เข้าร่วมคิด ผู้ผลิตร่วมกำหนด” เพื่อให้การผลิตกำลังคนสอดคล้องกับความต้องการ

(4) เร่งสร้างกำลังคนที่มีความเป็นเลิศในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ที่น่าไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ

(4.1) ผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ บนฐานการพึ่งตนเองทางวิทยาการสมัยใหม่ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้พร้อมรองรับกับเทคโนโลยี และองค์ความรู้สมัยใหม่ การจัดทำโครงการห้องเรียนวิทยาศาสตร์ โครงการส่งเสริมกิจกรรมเยาวชนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การจัดสรรทุนการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา และการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งได้จัดตั้งสถาบันวิจัยระบบการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งได้ผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษแล้ว 1,525 คน คัดเลือกนักเรียนเข้าร่วมโครงการพัฒนาอัจฉริยภาพและสอบคัดเลือกนักเรียนที่มีอัจฉริยภาพ 2,095 และ 405 คนตามลำดับ จัดสรรทุนการศึกษาเพื่อเพิ่มคุณวุฒิ จัดสวัสดิการและสร้างขวัญกำลังใจครู โดยเฉพาะ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

(5) พัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต

(5.1) สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้กับคนทุกช่วงวัย โดยรัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2551 พร้อมทั้ง จัดทำแผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (พ.ศ.2549-2553) เพื่อสร้างโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต

ที่หลากหลายและทั่วถึง การเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่การศึกษาในระบบ รวมทั้งการขยายและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้หลากหลาย จัดทำนโยบายและแผนด้านการศึกษา เพื่อสนับสนุนรูปแบบและหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม 2 เรื่อง ได้แก่ 1) การจัดทำนโยบายและแผนการอุดมศึกษา และ 2) การจัดทำยุทธศาสตร์ด้านความร่วมมือกับอุดมศึกษาต่างประเทศ

(5.2) พัฒนารูปแบบและหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่น่าสนใจ กระตุ้นให้นักเรียน นักศึกษา เด็กเยาวชนผู้ด้อยโอกาส และประชาชนทั่วไปเข้าไปใช้บริการเพิ่มขึ้น ได้แก่ การพัฒนาห้องสมุดประชาชนมีชีวิต 62 แห่ง มีผู้ใช้บริการ 350,878 ราย จัดทำเรือห้องสมุดศูนย์การเรียนรู้เคลื่อนที่ ควบคู่กับการพัฒนารูปแบบการจัดแหล่งเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่าน 10 จังหวัด และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน 5 ภาค อย่างต่อเนื่อง โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยในห้องสมุดเครือข่าย พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 8,577 แห่ง ส่งเสริมให้มีหนังสือพิมพ์ และจัดสัมมนาคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 17,154 ราย พร้อมทั้งถอดองค์ความรู้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนต้นแบบ 10 จังหวัด นำนาร่องเพื่อไปสู่การเผยแพร่ และจัดกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้ในชุมชนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 20 จังหวัด

(5.3) ปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยจัดระบบข้อมูลข่าวสารการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนทุกคน ด้วยเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เช่น ผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา 8,992 ให้บริการสำเนาสื่อวีดิทัศน์ต่างๆ 15,682 แผ่นผลิตคู่มือประกอบการรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา จำนวน 80,000 ฉบับ การจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์กรทางสังคมต่างๆ ในรูปศูนย์การเรียนรู้

(6) การจัดการองค์ความรู้ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(6.1) การจัดการพัฒนาต่อยอด ใช้ประโยชน์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดย

» **การจัดการความรู้ด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญา**
กระทรวงวัฒนธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีโครงการจัดระบบองค์ความรู้และสารสนเทศวัฒนธรรมวิถีชน และคุ้มครองภูมิปัญญาโดยการพัฒนารูปแบบข้อมูลมรดกวัฒนธรรมวิถีชน การส่งเสริมประชาชนกลุ่มเป้าหมายให้มีความรู้ ความเข้าใจในอัตลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งได้สามารถนำความรู้ทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นมาจัดการอย่างเป็นระบบแล้วจำนวน 5 เรื่อง/โครงการ ต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 83.3

» **การสร้างค่านิยมจิตสำนึกและภูมิปัญญาของไทย** โดย การรณรงค์เสริมสร้างค่านิยม จิตสำนึกทางวัฒนธรรม การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรม ประเพณีจังหวัดและท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนคนไทยเกิดค่านิยม จิตสำนึก และความภาคภูมิใจใน ความเป็นไทย บนความหลากหลายทางวัฒนธรรม จำนวน 2 เรื่อง พร้อมไปกับการเฝ้าระวังทาง วัฒนธรรม โดยจัดให้มีอาสาสมัครท้องถิ่นดูแลรักษามรดกศิลปวัฒนธรรม มีอยู่ทั่วประเทศจำนวน 5,000 คน และมีสภาวัฒนธรรมจังหวัดครบทั้ง 76 จังหวัด การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม การอนุรักษ์โบราณสถานและแหล่งโบราณคดีต่างๆ การพัฒนาแหล่งโบราณสถาน ล้ำหนา และอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพเพื่อเตรียมการขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก การวิจัยพัฒนา และจัดการระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศเพื่อให้บริการ ตลอดจนการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์งาน วัฒนธรรมในมิติต่างๆ และการอนุรักษ์โบราณสถาน แหล่งโบราณคดี โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ การศึกษา ค้นคว้า ตรวจสอบชำระ แปล และจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์วรรณกรรมและเอกสารโบราณและ จัดกิจกรรมให้ความรู้ให้เห็นความสำคัญของการสงวนรักษาเอกสารโบราณ เพื่อรักษาวัฒนธรรมของ ชาติ และเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของประชาชนต่อไป

(6.2) การจัดการความรู้ระดับประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการ อุดมศึกษาสนับสนุนทุนวิจัยให้กับภาคธุรกิจ ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาถ่ายทอดองค์ ความรู้และเทคโนโลยี/ความรู้สู่ชุมชน และสังคม และได้ขยายโอกาสไปสู่สถาบันอุดมศึกษาเอกชน 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยศรีปทุมและมหาวิทยาลัยรังสิต รวมโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุน งบประมาณจำนวน 203 โครงการ

3.2 การเสริมสร้างสุขภาวะคนไทยให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจ และ อยู่ในสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่

(1) การพัฒนาระบบสุขภาพอย่างครบวงจร

(1.1) พัฒนา และควบคุมคุณภาพ มาตรฐานบริการสุขภาพ ส่งเสริม/ พัฒนามาตรฐานการกำกับสถานบริการด้านสุขภาพทั้งภาครัฐและเอกชนให้มีคุณภาพมาตรฐานตาม เกณฑ์ที่กำหนด ตลอดจนส่งเสริมการวิจัย และพัฒนาวิชาการ นวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านการแพทย์ และระบบสาธารณสุข เพื่อควบคุมโรค ป้องกันโรคอุบัติใหม่ อุบัติซ้ำในโรงพยาบาลรัฐ 84 แห่ง (ร้อยละ 42 ของเป้าหมาย) และสถานอณามัย 450 แห่ง (ร้อยละ 45 ของเป้าหมาย) พัฒนาคุณภาพตาม มาตรฐานด้านวิศวกรรมกรรมการแพทย์ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ 202 แห่ง (ร้อยละ 50.5 ของ เป้าหมาย) ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบสุขภาพ ทั้งในส่วนของกฎระเบียบ พัฒนานักวิจัยสุขภาพ และพัฒนาหลักประกันสุขภาพ 10 ชุดโครงการ และให้ระบบประกันสุขภาพแก่ประชาชน 46.7 ล้านคน (สูงกว่าเป้าหมายร้อยละ 1.3) พัฒนามาตรฐานห้องปฏิบัติการทางการแพทย์และสาธารณสุขแล้ว จำนวน 138 แห่ง (ร้อยละ 23 ของเป้าหมาย) สถานพยาบาลทางจิตเวชได้ครบตามเป้าหมาย

(1.2) ประกาศใช้พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2550 และจัดทำแผน 4 ปี รองรับการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ และดำเนินการจัดทำ พรบ. ที่เกี่ยวข้อง เช่น พรบ. ระบบบริหารแพทย์ฉุกเฉิน พรบ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นอกจากนี้รัฐบาลได้พัฒนานโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า โดยยกเลิกค่าบริการ 30 บาท/ครั้ง รวมทั้งสนับสนุนค่าใช้จ่ายรายหัวเพิ่มเติมเป็น 1,899 บาท (เพิ่ม 240 บาท) ส่งผลให้ได้บริการมีคุณภาพเพิ่มขึ้น

(1.3) จัดให้มีระบบบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีคุณภาพ ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม พร้อมไปกับการให้ความรู้ในการดูแลรักษาสุขภาพแก่ประชาชน 27,756 ราย สูงกว่าเป้าหมายร้อยละ 62.17 ภาครัฐเครือข่าย/อสม. ได้รับการพัฒนาศักยภาพ 17,329 ราย สูงกว่าเป้าหมาย ร้อยละ 44.2 พัฒนาศถานประกอบกิจการให้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามมาตรฐานและกฎหมายความปลอดภัยในการทำงาน มีระบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัย มีอาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ได้มาตรฐาน ประเมินคุณภาพสถานพยาบาลที่เข้าร่วมโครงการประกันสังคมทั้ง 266 แห่ง ซึ่งในปี 2550 มีสถานพยาบาลที่ผ่านเกณฑ์การตัดสินให้ได้รับรางวัลสถานพยาบาลในดวงใจ 13 แห่ง และรางวัลพิเศษสำหรับสถานพยาบาลที่เสียสละเพื่อประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 6 แห่ง เป็นต้น ในขณะเดียวกันก็มีการจัดตั้งศูนย์บริหารการพัฒนาสุขภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้นที่จังหวัดสงขลา เพื่อสนับสนุนการดำเนินการทั้งในด้านการรักษาพยาบาล การเฝ้าระวัง ค่าตอบแทน และความปลอดภัยของบุคลากร รวมทั้งอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) และสถานพยาบาล ผลิตพยาบาลวิชาชีพ 3,000 คน และจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังพื้นที่สุขภาพจิตประจำโรงพยาบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และอบรมเชิงปฏิบัติการทีมสหวิชาชีพ เพื่อดูแลด้านจิตใจผู้ได้รับผลกระทบจากชายแดนภาคใต้ 140 คน (สูงกว่าเป้าหมายร้อยละ 16) ให้มีทักษะการช่วยเหลือเยียวยาทางจิตใจ องค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านสุขภาพจิต ด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม

(1.4) สร้างปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาวิทยาการทุกสาขาให้เป็นระบบ โดยสนับสนุนให้มีการพัฒนาการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ เพื่อสร้างความตื่นตัวการแข่งขันกีฬาไปสู่กีฬาอาชีพ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้สนับสนุนให้มีการก่อสร้างสถานเล่นกีฬาทั่วประเทศ ให้เงินอุดหนุนการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับมีโอกาสออกกำลังกาย และเล่นกีฬา

(2) พลิกฟื้นแหล่งอาหารตามธรรมชาติให้เพียงพอกับการดำรงชีวิต การส่งเสริมสุขภาพ และคุ้มครองผู้บริโภค โดยการประกันคุณภาพยาและเครื่องสำอาง การตรวจสอบความปลอดภัยของอาหาร ยาสมุนไพร การพัฒนาสถานที่ผลิตที่ได้มาตรฐาน โดยมีร้านยาที่ผ่านการรับรองคุณภาพเพิ่มขึ้นจาก 211 แห่งในปี 2550 เป็น 318 แห่งในปี 2551 พัฒนาโรงงานต้นแบบผลิตภัณฑ์เครื่องดื่ม อาหาร และยาสมุนไพร จัดตั้งศูนย์พัฒนายาไทยและสมุนไพรเพื่อทำการวิจัยและพัฒนาสมุนไพร และเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยมีผู้เข้ารับการอบรม 497 ราย และจัดทำโครงการสมุนไพรไทย ในปี 2550 มีโรงพยาบาลและกลุ่มเกษตรกรเข้าร่วม 64 ราย และในปี 2551 มีโรงพยาบาลเข้าร่วม 45 แห่ง

(3) สนับสนุนให้คนไทยลด ละ เลิกพฤติกรรมสุ่มเสี่ยงทางสุขภาพ

(3.1) ถ่ายทอดความรู้ในการดูแลสุขภาพให้ภาคีเครือข่ายและประชาชนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดูแลสุขภาพ ฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรค ภัยสุขภาพ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายจากร้อยละ 81.02 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 95 ในปี 2551 ส่งเสริม พัฒนา และสนับสนุนองค์กรภาคเครือข่ายพันธมิตรสร้างและจัดการสุขภาพ 76 เครือข่าย ตลอดจนดำเนินงานโครงการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยสิ่งแวดล้อม จำนวน 7 โครงการ ตลอดจนการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานให้แก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนจำนวน 18,534 ราย

(3.2) การส่งเสริมการออกกำลังกาย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้จัดกิจกรรมต่างๆ อาทิ การแข่งขันกีฬาเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษา เยาวชน ตลอดจนบุคคลกลุ่มพิเศษ เช่น ผู้พิการ ได้เล่นกีฬา/แข่งขันกีฬากันอย่างทั่วถึง มีสุขภาพร่างกาย แข็งแรง สมบูรณ์มีระเบียบวินัย ปลูกฝังคุณธรรมความเป็นผู้มีน้ำใจนักกีฬา และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และห่างไกลยาเสพติด มี นักเรียน นักศึกษาเข้าร่วมโครงการระดับเขตจำนวน 571,000 ราย ระดับจังหวัดเข้าร่วมโครงการ 75 จังหวัด 300,000 ราย และระดับประเทศ จำนวน 5,700 ราย มีผู้เข้าร่วมชมกิจกรรม 586,500 ราย ดำเนินโครงการ “ร้อนนี้มีกีฬาเพื่อลูกรัก” มีผู้เข้าร่วม 113,843 ราย การจัดการแข่งขันกีฬาเพื่อมวลชน “แชลเลนจ์เดย์” มีประชาชนเข้าร่วม 61,371,055 ราย และการส่งเสริมพลศึกษา กีฬา นันทนาการและสุขภาพ มีเยาวชนและประชาชนที่ใช้บริการศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการ มีสถาบันการศึกษา โรงเรียนกีฬา สนามกีฬาแห่งชาติ เข้าร่วมรวม 28 แห่ง มีผู้เข้าร่วม 110,000 ราย และจังหวัด 75 จังหวัด มีผู้เข้าร่วม 750,000 ราย เป็นต้น

(3.3) จัดทำโครงการหมู่บ้านสร้างเสริมสุขภาพชุมชนตามแนวทางพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงใน 48 จังหวัด เพื่อเสริมสร้างสุขภาพให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี โดยมุ่งลด ละ เลิก พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ ดำเนินนโยบายอาหารปลอดภัยในโรงเรียน โครงการพัฒนาสุขภาพจิตครอบครัว โครงการสร้างสรรค์ภูมิปัญญา พัฒนาสุขภาพจิตผู้สูงอายุ และคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ

(3.4) การพัฒนาแรงงานให้มีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี โดยกระทรวงแรงงานได้จัดทำโครงการโรงงานสีขาวเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่ให้แพร่ขยายเข้าไปในสถานประกอบกิจการ และนำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลให้กับครอบครัวของนายจ้างและผู้ไ้แรงงาน มีสถานประกอบกิจการเข้าร่วมโครงการ จำนวน 2,238 แห่ง ผ่านเกณฑ์การประเมินโรงงานสีขาว และได้รับเกียรติบัตรรับรอง จำนวน 1,416 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 63.3 ของสถานประกอบกิจการที่สมัครเข้าร่วมโครงการ และมีลูกจ้างเกี่ยวข้องได้รับประโยชน์ 322,397 ราย ผลการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มต้น ณ ปี 2544 จนถึงกันยายน 2551 มีสถานประกอบกิจการเข้าร่วมโครงการ จำนวน 49,072 แห่ง ลูกจ้างเกี่ยวข้อง 5,215,684 ราย และผ่านเกณฑ์การประเมินโรงงานสีขาว และได้รับเกียรติบัตรรับรอง 30,144 แห่ง ลูกจ้างเกี่ยวข้อง 3,701,494 ราย

(3.5) การส่งเสริมสุขภาพ เฝ้าระวังควบคุมโรคและภัยทางด้านสุขภาพ
 กายและจิตใจ และการคุ้มครองผู้บริโภค กระทรวงสาธารณสุขได้เสริมสร้างพฤติกรรมและการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพที่ดีของประชาชน ตลอดจนสร้างความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมของกระบวนการสุขภาพภาคประชาชน รวมทั้ง พัฒนามาตรการที่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่ดี เช่น การป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี จากแม่สู่ลูก โดยเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี ได้รับนมผง เพื่อป้องกันการติดเชื้อ เอชไอวี จากแม่สู่ลูก จำนวน 6,400 ราย โครงการส่งเสริมสุขภาพ มีผู้เข้าร่วม 8,840 ราย สูงกว่าเป้าหมาย ร้อยละ 76 โรงเรียนทุกสังกัดผ่านเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ร้อยละ 97 การแก้ไขปัญหาโรคอ้วน มีผู้เข้าร่วม 7,628 ราย สูงกว่าเป้าหมาย ร้อยละ 52.3 ดำเนินโครงการ 1 ตำบล 1 ชมรมผู้สูงอายุมีกิจกรรมออกกำลังกายร่วมกันอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง คิดเป็น ร้อยละ 99 ของเป้าหมาย และบำบัดรักษาผู้เสพ/ติดยาเสพติด โดยมีผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดที่ได้รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟู ตามเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 78.73 ของเป้าหมาย

(4) พัฒนาการแพทย์ทางเลือกและการแพทย์แผนไทย โดยจัดทำยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาระบบบริการปฐมภูมิ พัฒนาคุณภาพมาตรฐานหน่วยบริการ และพัฒนาศักยภาพบุคลากรในระบบบริการปฐมภูมิ จัดทำยุทธศาสตร์ชาติการพัฒนากฎมีปัญญาไทย และสุขภาพวิถีไทย พ.ศ. 2550 - 2554 เพื่อพัฒนาแพทย์พื้นบ้าน แพทย์แผนไทย และแพทย์ทางเลือกให้เป็นวิถีทางสำคัญของระบบสุขภาพของประเทศ โดยเฉพาะการดูแลสุขภาพด้วยตนเองในระดับปัจเจก เสริมสร้างการวิจัยพัฒนา ถ่ายทอดและคุ้มครองภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน การแพทย์ทางเลือกและสมุนไพรที่มีคุณภาพมาตรฐาน เช่น การผลิตยาบาลชุมชน การส่งเสริมการเข้าถึงบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า การพัฒนาการแพทย์แผนไทยเพื่อมุ่งสู่ธุรกิจบริการสุขภาพ สามารถผลิตบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความรู้ความสามารถในการให้บริการที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพสู่ส่วนภูมิภาคได้ 3,520 คน หรือร้อยละ 100.28 ของเป้าหมาย ผลิตแพทย์เพื่อชาชนบท/ปฏิบัติงานในภูมิอำนาเดิม มีผู้สำเร็จการศึกษา 584 คน หรือร้อยละ 96.69 ของเป้าหมาย ผลิตพยาบาล 1 รุ่น 1 ตำบล จบการศึกษา 2,500 คนต่อปี วิจัยและพัฒนารูปแบบการรักษาโรคเอดส์และโรคแทรกซ้อนในเด็ก และมีศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านโรคเอดส์ในเด็ก 8 สถาบัน จัดทำโครงการวิจัยยาจากสมุนไพร จัดหลักสูตรผู้ให้บริการในสปาไทย สาขา 4 สาขา ได้แก่ หัตถบำบัด คันทบำบัด โภชนาการบำบัด วารีบำบัด มีผู้ผ่านการฝึกอบรม 4 สาขา รวม 151 ราย

3.3 การเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข

(1) เสริมสร้างครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง โดย

(1.1) เสริมสร้างพ่อแม่ให้มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข
 ปลอดภัยและมั่นคงภายในครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ได้ เสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเป้าหมาย (สตรี เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้สูงอายุ) และสถาบันครอบครัว โดยถ่ายทอดความรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ และการดูแล

สุขภาพที่ถูกต้อง ผ่านการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น จัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนทั่วประเทศ จำนวน 4,270 ศูนย์ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ 4,634 คนให้ถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่ชุมชน แก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนติดเกมส์ การส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว โดยกระทรวงสาธารณสุขจัดทำโครงการโรงพยาบาลสายใยรักแห่งครอบครัว จำนวน 863 แห่ง (ร้อยละ 99.88 ของเป้าหมาย) การพัฒนาองค์ความรู้ด้านครอบครัว และเผยแพร่นโยบายเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็ง 2 เรื่อง ได้แก่ 1) การดำเนินชีวิตครอบครัวที่ประสพภัยสึนามิ และ 2) ครอบครัวลักษณะพิเศษ : ครอบครัวพ่อหรือแม่คนเดียว ครอบครัวพ่อแม่วัยรุ่น และครอบครัวเร่ร่อน ในขณะเดียวกันมีการจัดทำโครงการครอบครัวคุณธรรมนำสังคมไทยเข้มแข็ง (พาลูกจุฬาลานเข้าวัด/โบสถ์/มัสยิด) เพื่อเป็นการขับเคลื่อนพลังคุณธรรมไปสู่ครอบครัว โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่อยู่ในครอบครัวให้ได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมตั้งแต่เยาว์วัยเพื่อเป็นต้นแบบครอบครัวที่ดีในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ทั่วประเทศใน 75 จังหวัดๆ ละ 20 ครอบครัวขึ้นไป

(1.2) **เร่งขยายพื้นที่สารสนเทศและพื้นที่สาธารณะให้เด็กและเยาวชน** ดำเนินงานโครงการบูรณาการสร้างบทบาทและพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน ให้ อบต. จำนวน 525 ใน 34 จังหวัด จัดทำโครงการส่งเสริมการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนตาม “แนวทางโลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก” มีผู้เข้าร่วม 76 จังหวัดๆ ละ 11 คน รวม 836 คน

(2) **ให้ทุกคนได้รับหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมที่หลากหลายประเภทอย่างทั่วถึง**

(2.1) **สร้างโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งทุน** กระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินการออกโฉนดให้แก่ประชาชนที่ยากจน จำนวน 2,386 แปลง และกระทรวงแรงงานช่วยเหลือแหล่งทุนแก่ผู้ประสบความเดือดร้อน โดยผู้ประสบภัยธรรมชาติจำนวน 56,995 คน สูงกว่าเป้าหมายร้อยละ 114.45 ช่วยเหลือฝึกอาชีพให้มีงานทำจำนวน 4,736 ราย สูงกว่าเป้าหมายร้อยละ 83.6 ฝึกอาชีพเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยแล้งรวม 454,537 ราย และให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้างโดยกองทุนสงเคราะห์ลูกจ้าง 4,243 ราย

(2.2) **ขยายการคุ้มครองทางสังคมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ** โดยรัฐบาลส่งเสริมการจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมไทยเพื่อชีวิตมั่นคง ที่มุ่งช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุขตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และได้รับการคุ้มครองสิทธิอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยการจัดบริการสังคมให้ประชาชน 158,877 คน ดำเนินโครงการบ้านมั่นคง เพื่อให้คนจนในชุมชนแออัดมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น 30,218 หน่วย หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 84.7 ของเป้าหมาย รวมทั้งสนับสนุนให้เด็กได้รับการดูแลที่เหมาะสมตามวัย การให้ความคุ้มครองให้แรงงานทั้งในระบบและนอกระบบได้รับสิทธิตามกฎหมาย โดยกระทรวงแรงงานได้ส่งเสริมสถานประกอบการจัดสวัสดิการแรงงานนอกเหนือกฎหมาย จำนวน 6,097 แห่ง สนับสนุนให้แรงงานได้รับการคุ้มครองสิทธิตามมาตรฐานแรงงาน และกฎหมายคุ้มครอง

แรงงาน 1,513,945 คน ตลอดจนสนับสนุนให้ผู้ประกันตนได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ประกันสังคม 8,953,394 คน และสนับสนุนให้ลูกจ้างได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเงินทดแทนได้ 8,063,796 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 99.6 ของเป้าหมาย พร้อมทั้งสร้างความสมานฉันท์ใน 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ การจัดระเบียบแรงงานต่างด้าว การพิสูจน์สัญชาติแรงงานต่างด้าว เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการจัดเก็บและจัดการข้อมูลผู้ยากลำบาก ให้ความช่วยเหลือ 54,476 ราย การเฝ้าระวัง ควบคุม ป้องกัน บำบัด รักษาและฟื้นฟูสภาพของประชาชน ผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพและ ยั่งยืน โดยการบริการตรวจวิเคราะห์วัตถุเสพติด

(2.3) ส่งเสริมการออมระดับครัวเรือน กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินครู/บุคลากรทางการศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อไม่ให้หนี้สิน เพิ่มขึ้น และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและ สวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกก.) เป็นเจ้าภาพหลักในการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูฯ ร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ผ่านโครงการต่าง เช่น โครงการพัฒนาชีวิตครู โครงการสานต่อ คลินิกการเงิน เพื่อตอบปัญหาและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูด้านการเงิน การ ลงทุน การปรับโครงสร้างหนี้และกฎหมาย และการให้สินเชื่อด้วยเงินกู้โครงการสินเชื่อวิทย์ฐานะ เพื่อ ช่วยเหลือครูที่กู้เงินนอกระบบหนี้บัตรเครดิตที่มีดอกเบี้ยสูง โดยมีระยะเวลาผ่อนชำระไม่เกิน 10 ปี

(3) ส่งเสริมการดำรงชีวิตที่มีความปลอดภัย น่ายุ่ และสงบสุข บนพื้นฐาน ของความยุติธรรมในสังคม สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีสุข และได้รับการคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ

(3.1) เสริมสร้างกระบวนการยุติธรรมแบบบูรณาการและบังคับใช้ กฎหมาย รวมทั้งส่งเสริมการใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกอย่างจริงจัง โดยภาครัฐได้ ส่งเสริมให้มีการจัดทำโครงสร้างค่าจ้างของสถานประกอบการเพื่อให้มีการจ้างงานที่เป็นธรรม การ คุ้มครองแรงงานในระบบและนอกระบบให้ได้รับสิทธิตามกฎหมาย การคุ้มครองแรงงานเด็ก การขยาย ความคุ้มครองประกันสังคมกรณีว่างงาน การให้ความคุ้มครองแรงงานไทยในต่างประเทศ การส่งเสริม ความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านแรงงานกับนานาประเทศ ซึ่งสามารถป้องกันการหลอกลวง คนหางานได้เกือบ 2 ล้านคน นอกจากนี้ยังได้มีการจัดทำโครงการต่างๆ เพื่อให้แรงงานและประชาชน มีชีวิตที่มั่นคงปลอดภัยรอบด้าน สามารถลด ละ เลิก การพนันและอบายมุขอื่นๆ อันจะนำไปสู่สังคม คุณภาพของชุมชนท้องถิ่น

(3.2) เสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง โดยการ นำมิติวัฒนธรรมไปเสริมสร้างความสมานฉันท์ของคนในสังคม ทั้งในพื้นที่ภาคใต้และทั่วประเทศ กล่าวคือ การจัดทำแผนแม่บทการนำมิติทางวัฒนธรรมไปแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดน ภาคใต้ การจัดทำโครงการศาสนิกสัมพันธ์ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมภาค สังคมตามวาระแห่งชาติ และการจัดทำโครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน การส่งเสริมการดำรงชีวิต ที่มีความปลอดภัย น่ายุ่ และสงบสุข นอกจากนั้นกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ยังได้ส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการสวัสดิการไปพร้อมๆ กับการจัดทำโครงการป้องกันและแก้ไข **ปัญหาการค้ำหนุ่ย** ให้กลุ่มเสี่ยงมีความรู้ในการป้องกันตนเอง การถ่ายทอดองค์ความรู้ในการส่งเสริมความเสมอภาค การคุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิแก่ประชากรจำนวน 18,000 คน และ**การคุ้มครองผู้บริโภค** และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) จัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดทำฉลากสินค้า การจัดทำมาตรฐานสินค้าของรูปพรรณ การจัดทำโฆษณา การประชุมสร้างเครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งมีผู้เข้าร่วมรวมทั้งสิ้น 3,289 ราย การตรวจสอบพฤติการณ์ผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อป้องกันปราบปรามการละเมิดสิทธิผู้บริโภค จำนวน 17,220 ราย การเปรียบเทียบความผิดผู้ประกอบการธุรกิจที่ละเมิดสิทธิผู้บริโภค จำนวน 92 ราย ปรับเป็นเงิน 3.05 ล้านบาท ตลอดจนการดำเนินคดีแทนผู้บริโภค 484 ราย สามารถดำเนินคดีได้ 256 เรื่อง ค่าชดเชยความเสียหาย 306.37 ล้านบาท พร้อมทั้งจัดทำโครงการจัดทำประชาพิจารณ์เพื่อปรับปรุง ยกเลิก แก้ไข และร่างกฎหมายกับอนุบัญญัติ พ.ศ. 2551

(4) **เร่งขยายโอกาสการเข้าถึงบริการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสให้ทั่วถึง** กระทรวงแรงงานได้สร้างและขยายโอกาสในการเข้าถึงหลักประกันทางสังคมขั้นพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุ และพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ โดยการจัดฝึกอบรมตามความเหมาะสม เช่น การทำดอกไม้ประดิษฐ์ ขนมไทย ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร นวดแผนไทย เป็นต้น มีผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาศักยภาพ 1,738 คน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ใช้ศักยภาพในด้านอื่นๆ เช่น การจัดให้เป็นวิทยากรในหลักสูตรที่มีความเชี่ยวชาญ หรือหลักสูตรที่อาศัยภูมิปัญญา การเข้าร่วมเป็นกรรมการกำหนดและทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังจัดอบรมอาชีพให้กับ**คนพิการ** 311 ราย และอบรมโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ดสำหรับบุคคลออทิสติก มีผู้เข้าร่วมโครงการ 74 ราย การอบรมสำหรับวัยเกษียณ ตลอดจนจัดทำโครงการนาร่อง**ศึกษาความเหมาะสมในการทำงาน**ของแรงงานหลังเกษียณอายุ ทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน พร้อมทั้งประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นทุกด้าน เพื่อหารูปแบบการขยายอายุการทำงานที่เหมาะสม ในส่วนกระทรวงสาธารณสุขก็ขยายบริการให้แก่ผู้สูงอายุ**ทั้งด้านสุขภาพกายและใจ** เช่น พัฒนาสุขภาพจิตผู้สูงอายุ 495 ราย (เป้าหมาย 440 ราย) การพัฒนาเทคโนโลยีการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุต้นแบบในชุมชนเรื่องมีนวัตกรรมต้นแบบด้านการดูแลสุขภาพจิตผู้สูงอายุ สร้างเครือข่ายชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่นาร่อง 42 เครือข่ายตามเป้าหมาย จัดทำโครงการคลังปัญญาผู้สูงอายุที่มีความรู้ และภูมิปัญญาเพื่อให้เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ตลอดจน**สนับสนุนให้มีอาสาดูแล** ช่วยเหลือผู้สูงอายุใน 63 จังหวัด จัดทำ**โครงการพินเทียมพระราชทาน** จำนวน 32,180 ราย ตลอดจนในส่วนผู้พิการได้จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550-2554 เพื่อให้ได้รับโอกาส เข้าถึงบริหารและคุ้มครองสิทธิอย่างกว้างขวาง

4

ประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไป

การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ในช่วงปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 นั้น ส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่ยังคงมีประเด็นที่จะต้องให้ความสำคัญบางประการที่การดำเนินงานมีแนวโน้มจะไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ได้แก่ การจัดการคุ้มครองทางสังคมให้เพียงพอเพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ คุณภาพการศึกษาที่ยังต่ำกว่าเป้าหมายมากและมีแนวโน้มลดลงโดยตลอด กำลังแรงงานที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพมากขึ้น ปัญหายาเสพติดที่เพิ่มขึ้น และแรงงานนอกระบบรวมทั้งผู้ด้อยโอกาสที่ยังคงไม่ได้รับการจัดสวัสดิการและบริการทางสังคมอย่างทั่วถึง ดังนั้น ประเด็นการพัฒนาที่ควรให้ความสำคัญในระยะต่อไป ประกอบด้วย

4.1 เตรียมความพร้อมของคนและระบบต่าง ๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรผู้สูงอายุ อาทิ การจ้างงานผู้สูงอายุที่มีศักยภาพในการทำงานโดยมีรูปแบบการทำงานที่เหมาะสม การผลิตสินค้าและบริการที่ต้องมีคุณภาพ มีรูปแบบตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้ การจัดระบบการคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ โดยเฉพาะบริการทางการแพทย์ เนื่องจากแบบแผนการเกิดโรคเรื้อรังและโรคเกี่ยวกับผู้สูงอายุจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น รวมทั้งการจัดสวัสดิการสังคม และสร้างหลักประกันทางเศรษฐกิจสำหรับอนาคตเพื่อการชราภาพ

4.2 เร่งปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยสร้างความเข้มแข็งทั้งในด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา รวมทั้งสื่อต่างๆ ร่วมกันพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม พร้อมทั้งบูรณาการระบบการส่งเสริมการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 เร่งเพิ่มผลิตภาพของแรงงานให้สูงขึ้น เพื่อสนับสนุนการสร้างรายได้เพิ่มให้แก่ภาคการผลิตเพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศสามารถรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในอนาคต รวมทั้งเร่งการพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเน้นการพัฒนาสมรรถนะควบคู่กับการให้ความรู้แก่กำลังแรงงาน รวมถึงเร่งรัดจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพเพื่อเป็นองค์กรบริหารจัดการมาตรฐานอาชีพของแรงงาน ให้การสนับสนุนการศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษาเพื่อผลิตช่างเทคนิคที่ขาดแคลนในภาคการผลิตปัจจุบัน

4.4 พัฒนาระบบเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคเชิงรุก เพื่อป้องกันปัญหาการป่วยและตายด้วยโรคอุบัติใหม่และระบาดซ้ำและโรคที่ป้องกันได้ และสร้างเสริมสุขภาพเชิงรุกและลดปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อสุขภาพ เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

4.5 ดำเนินมาตรการเพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหายาเสพติดอย่าง
เข้มข้นจริงจัง พร้อมทั้งปลูกฝังค่านิยมให้เด็กและเยาวชนไทยห่างไกลยาเสพติด

4.6 ขยายการจัดสวัสดิการและบริการทางสังคมให้ครอบคลุมผู้ด้อยโอกาส
และแรงงานนอกระบบอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

บทที่ 2

**ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
และสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ**

บทที่ 2

ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม ให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ

1 บทนำ

การพัฒนาประเทศให้สมดุลและยั่งยืนต้องอาศัยทุนของประเทศ ทั้งทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาทุนทางสังคมให้เข้มแข็งจะต้องเริ่มจากการพัฒนาคุณภาพคนให้เป็นคนที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีจิตสำนึกสาธารณะ และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชนและระหว่างชุมชน และเป็นพลังของการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ชุมชนเกิดขึ้นจากการรวมตัวของผู้คนทั้งในชนบทและในเมือง ในหมู่บ้านและระหว่างหมู่บ้าน อำเภอ จังหวัด ในอาชีพหนึ่งหรือในความสนใจร่วมกันของคนหลายอาชีพจากหลายแห่งหลายพื้นที่ ดังนั้นการเสริมสร้างให้ชุมชนมีการรวมตัวอย่างเข้มแข็ง มาร่วมคิดร่วมเรียนรู้สู่การปฏิบัติ มีกระบวนการเรียนรู้และการจัดการองค์ความรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย และเหมาะสมสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตบนฐานทรัพยากร ภูมิปัญญา และวิถีวัฒนธรรมชุมชน จึงเป็นการอัญเชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน เพื่อมุ่งไปสู่ความสุขที่เกิดจาก **ความสมดุล ความพอประมาณอย่างมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดีสามารถพึ่งตนเองได้** เพื่อเสริมสร้างให้สังคมไทยอยู่เย็นเป็นสุข

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จึงมุ่งสนับสนุน ส่งเสริมให้ชุมชนสามารถเรียนรู้และจัดกิจกรรมโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้รู้จักพึ่งตนเอง พึ่งกันและกัน ตลอดจนเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายกับชุมชนอื่น ๆ บนพื้นฐานความหลากหลายของวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สามารถอนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพในการดำรงชีวิตสามารถแก้ไขปัญหาความยากจน และสร้างภูมิคุ้มกันจากภายนอกได้อย่างยั่งยืน

1.1 เป้าหมาย

(1) **เป้าหมายเชิงคุณภาพ** ให้ชุมชนอยู่เย็นเป็นสุข มีกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต และการจัดสวัสดิการชุมชน มีความมั่นคงด้านอาหาร มีคุณภาพในการดำรงชีวิตภายใต้ศักยภาพของฐานทรัพยากรและวิถีวัฒนธรรมที่ดำรงในชุมชน มีการบริหารจัดการที่ดี มีความสามารถในการพึ่งตนเอง มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงในบริบทสังคมไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และนำไปสู่การลดปัญหาความยากจน

(2) เป้าหมายเชิงปริมาณ ให้ทุกชุมชนมีแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำแผนชุมชนไปประกอบการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุนที่ชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจ

1.2 แนวทางการพัฒนา

(1) การบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง ด้วยการส่งเสริมการรวมตัวร่วมคิด ร่วมทำในรูปแบบที่หลากหลาย และจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตามความพร้อมของชุมชน มีกระบวนการจัดการองค์ความรู้และระบบการเรียนรู้ของชุมชนอย่างเป็นขั้นตอน มีเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน มีกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถพัฒนาต่อยอดให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนในการนำไปสู่การพึ่งตนเอง รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนพร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลง

(2) การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน ด้วยการบูรณาการกระบวนการผลิตบนฐานศักยภาพ และความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างพอเพียงภายในชุมชน สนับสนุนให้ชุมชนมีการรวมกลุ่มในรูปแบบสหกรณ์ กลุ่มอาชีพ สนับสนุนการนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์คุณค่าของสินค้าและบริการและสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในการลงทุนสร้างอาชีพและรายได้ที่มีการจัดสรรประโยชน์อย่างเป็นธรรมแก่ชุมชน ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งสร้างระบบบ่มเพาะวิสาหกิจชุมชนควบคู่กับการพัฒนาความรู้ด้านการจัดการ การตลาด และทักษะในการประกอบอาชีพ

(3) การเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูล ด้วยการส่งเสริมสิทธิชุมชนและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสงวนอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา ใช้ประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ รวมทั้งการสร้างกลไกในการปกป้องคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

2 ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์การสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ

2.1 ผลการพัฒนาโดยรวม

การสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็งเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย รวมทั้งพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและคุณภาพชีวิตบนฐานความเข้มแข็งของชุมชน ตลอดจน พัฒนาศักยภาพของชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับระบบนิเวศได้อย่างเกื้อกูล ผลการพัฒนาในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มีความก้าวหน้าต่อเนื่องจาก

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ที่ผ่านมา ทำให้มีการรวมตัวของชุมชนกระจายไปทุกภูมิภาค ก่อให้เกิดกระแสการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนด้วยกระบวนการแผนชุมชนเพิ่มมากขึ้น โดยชุมชนมีการจัดทำแผนชุมชนถึงร้อยละ 91.4 ในจำนวนนี้เป็นหมู่บ้านที่มีการจัดทำแผนชุมชนในระดับดีมากถึงร้อยละ 74.2 และชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์สาธิตหมู่บ้านและปราชญ์ชาวบ้าน ตลอดจนผ่านกระบวนการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ ร้อยละ 36.3 ของหมู่บ้านทั้งหมด ประชาชนรวมกลุ่มกันมากขึ้น ทั้งในการช่วยเหลือเกื้อกูลร่วมกันดูแลสวัสดิการชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทำให้ทุกคนในชุมชนได้รับประโยชน์และเข้ามามีส่วนร่วมทั้งการเป็นผู้ให้และผู้รับอย่างมีศักดิ์ศรี โดยหมู่บ้านมีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการของชุมชนร้อยละ 89.8 ของทั้งหมด และสามารถดำเนินการได้ต่อเนื่องร้อยละ 34.7 และครัวเรือนถึงร้อยละ 96.0 เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมเพื่อสาธารณะประโยชน์และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อประโยชน์ของชุมชน สะท้อนให้เห็นว่าคนในชนบทมีพื้นฐานของวิถีชีวิตที่มีความเอื้ออาทรและเสียสละเพื่อส่วนรวมอันเป็นทุนทางสังคมที่ยังมีอยู่มากในเขตชนบท

นอกจากนี้ ชุมชนมีการรวมกลุ่มกันเป็นวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่เป็นทางการเพิ่มมากขึ้น เพื่อจัดการทุนของชุมชนในการผลิตสินค้าและการให้บริการอื่นๆ ซึ่งเป็นการสร้างรายได้และทำให้ครอบครัวและชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยมีจำนวนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียน 19,391 แห่งในปี 2551 มีสมาชิก 2.87 แสนราย รวมทั้ง มีการจัดตั้งองค์กรชุมชนในรูปแบบอื่นๆ ที่หลากหลายเพื่อช่วยเหลือกันเองและเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เช่น กลุ่มองค์กรการเงิน กลุ่มอาชีพ เป็นต้น ซึ่งมีจำนวนมากถึง 64,952 แห่ง มีสมาชิกรวม 16.7 ล้านคน และมีเงินออม 16,798.8 ล้านบาท ประชาชนมีความสามารถบริหารธุรกิจดีขึ้น ทำให้สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่มีเสถียรภาพทางการเงินในระดับมั่นคงดีมากและระดับมั่นคงดี เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 25.7 เป็นร้อยละ 36.62 ทั้งนี้ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศในระยะต่อไป ควรมุ่งพัฒนาให้ชุมชนมีบทบาทในการจัดทำแผนชุมชนให้มีคุณภาพ การดูแล อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นตนเอง การสร้างค่านิยมที่ดีแก่ชุมชน การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพในการผลิต การตลาด อย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการสนับสนุนภาคีพัฒนาทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง

**ตารางที่ 1 : การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ
ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และ 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10**

รายการ	แผนฯ 9					แผนฯ 10	
	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551
1. สัดส่วนหมู่บ้านที่มีแผนชุมชน (ร้อยละ)	-	-	-	84.6	-	87.4	91.42
- แผนระดับดีมาก	-	-	-	27.9	-	43.35	74.19
- แผนระดับดี	-	--	-	36.6	-	34.19	22.45
- แผนระดับพอใช้	-	-	-	35.5	-	22.46	3.37
2. หมู่บ้านที่มีการเรียนรู้โดยชุมชน (ร้อยละ)	-	26.3	-	27.8	-	36.26	-
3. จำนวนผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นปราชญ์ชาวบ้าน เฉลี่ยต่อหมู่บ้าน (คน)	-	30	-	33	-	32	-
4. จำนวนองค์กรชุมชนรวมทุกประเภท (แห่ง)	-	-	-	42,199	45,675	48,774	64,952
จำนวนสมาชิกองค์กรชุมชน (ล้านคน)	-	-	-	4.55	5.63	9.10	16.67
จำนวนเงินออม (ล้านบาท)	-	-	-	7,427.5	12,355.3	13,126.4	16,798.9
5. กลุ่มสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่มีเสถียรภาพ ทางการเงินมั่นคงดีและดีมาก(ร้อยละ)	29.05	35.21	28.49	24.91	25.69	37.48	36.62
6. หมู่บ้านที่มีการจัดสวัสดิการของชุมชน (ร้อยละ)	-	86.00	-	87.50	-	89.80	-
- ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง	-	30.10	-	31.50	-	34.67	-
- ดำเนินการไม่ต่อเนื่อง	-	55.90	-	56.00	-	55.13	-
7. ครุภัณฑ์ที่เป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนหรือ หมู่บ้านต่อครัวเรือนทั้งประเทศ (ร้อยละ)	87.20	91.20	91.94	94.15	93.30	94.90	95.7
8. ครัวเรือนที่เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะ(ร้อยละ)	90.08	93.26	94.08	96.37	95.95	95.3	96.0
9. วิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน							
- จำนวน (แห่ง)	-	-	-	10,081	17,678	11,351	19,391
- สมาชิก (ราย)	-	-	-	178,149	257,677	158,624	287,097

หมายเหตุ : * ข้อมูลสัดส่วนหมู่บ้านที่มีแผนชุมชนปี 2551 เป็นข้อมูลสะสม ณ เดือนมิถุนายน 2552

2.2 ผลการพัฒนาที่สำคัญ

(1) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
ในชุมชนเริ่มเห็นผลสำเร็จเป็นรูปธรรมทั้งความเข้มแข็งของกระบวนการชุมชน การเรียนรู้
ร่วมกันในชุมชน และการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

(1.1) กระบวนการจัดทำแผนชุมชนครอบคลุมมากกว่าร้อยละ 90

ผลการส่งเสริมชุมชนจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างกระบวนการเรียนรู้
ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถคิดวิเคราะห์ปัญหาชุมชน และร่วมกันแสวงหาแนว
ทางการแก้ไขปัญหา ตลอดจนใช้เป็นฐานเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยอื่นๆ มีความก้าวหน้าไปมาก
โดยสามารถจัดทำแผนชุมชนได้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเพิ่มขึ้นเป็น 72,900 หมู่บ้าน

คิดเป็นร้อยละ 91.4 ของหมู่บ้านในชนบททั้งหมด (เป็นข้อมูลสะสม ณ เดือนมิถุนายน ปี 2552) เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ที่มีการจัดทำแผนชุมชนได้รวม 69,364 หมู่บ้านหรือร้อยละ 87.4 โดยเป็นหมู่บ้านที่มีการจัดทำแผนชุมชนในระดับดีมากจำนวน 54,082 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 74.19 ของหมู่บ้านที่มีแผนชุมชน ระดับดีจำนวน 16,264 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 22.45 และระดับพอใช้ 2,454 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 3.37¹

ตารางที่ 2 : จำนวนและสัดส่วนหมู่บ้านจำแนกตามระดับของแผนชุมชน ปี 2548 ปี 2550 และปี 2551

จำนวนแผนชุมชน	2548		2550		2551*	
	จำนวน	สัดส่วน (ร้อยละ)	จำนวน	สัดส่วน (ร้อยละ)	จำนวน	สัดส่วน (ร้อยละ)
จำนวนหมู่บ้านที่มีแผนชุมชน	67,173	84.6	69,364	87.4	72,900	91.42
- แผนระดับดีมาก	18,731	27.9	30,083	43.35	54,082	74.19
- แผนระดับดี	24,581	36.6	23,727	34.19	16,364	22.45
- แผนระดับพอใช้	23,861	35.5	15,584	22.46	2,454	3.37

หมายเหตุ : เป็นข้อมูลสะสม ณ เดือนมิถุนายน 2552

ที่มา : สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

(1.2) การจัดการความรู้ในชุมชนเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันเพิ่มขึ้นอย่าง

ชัดเจน ผลการสำรวจของกรมการพัฒนาชุมชน พบว่า หมู่บ้านที่มีการเรียนรู้กับปราชญ์ชาวบ้านหรือศูนย์เรียนรู้ของชุมชน (มากกว่าร้อยละ 10 ของครัวเรือนทั้งหมด) เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 27.80 ของหมู่บ้านทั้งหมดในปี 2548 เป็นร้อยละ 36.26 ในปี 2550 เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.2 สูงกว่าในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 1.2 ต่อปี ทั้งนี้ เป็นผลจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน ได้มีการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ผ่าน “ศูนย์การเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ของชุมชนหรือศูนย์สาธิตของหมู่บ้าน” เพื่อการพัฒนาชุมชน การพัฒนาอาชีพ การออมทรัพย์ของหมู่บ้าน ร้านค้าของหมู่บ้าน การศึกษาเพื่อชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น /ชาวบ้าน การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย นอกจากนี้ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเรื่องต่างๆ เช่น การจัดทำแผนชุมชน การผลิตสินค้าผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และการสร้างเครือข่ายการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ ล้วนให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม จำนวนผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นเฉลี่ยต่อหมู่บ้านมีจำนวนค่อนข้างคงที่เพียง 32 คน

¹ กรมการพัฒนาชุมชนกำหนดตัวชี้วัดคุณภาพแผนชุมชนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 6 ตัวชี้วัด ดังนี้ (1) ใช้ข้อมูลพื้นฐาน จปฐ. กชช. 2ค และ/หรือข้อมูลบัญชีรับจ่ายครัวเรือนร้อยละ 70 ขึ้นไปร่วมวิเคราะห์และจัดทำแผนชุมชน (2) ตัวแทนครัวเรือนชุมชนมีส่วนร่วมจัดทำแผนมากกว่าร้อยละ 70 ของครัวเรือนทั้งหมด (3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมจัดทำแผนตั้งแต่ต้น (4) มีแผนชุมชนเป็นลายลักษณ์อักษร (5) มีกระบวนการจัดทำแผนชุมชนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ (6) มีกิจกรรมพึ่งตนเอง (ทำเอง) อย่างน้อยร้อยละ 30 ของกิจกรรมแผนในแผนชุมชน และมีการนำไปปฏิบัติจริงร้อยละ 30 ของกิจกรรมพึ่งตนเอง ทั้งนี้ แผนระดับดีมาก ต้องผ่านตัวชี้วัดทั้ง 6 ตัวชี้วัด ระดับดี ผ่านตัวชี้วัด 5 ใน 6 ตัวชี้วัด และระดับพอใช้ผ่านตัวชี้วัด 4 ตัวชี้วัด ใน 6 ตัวชี้วัด

ตารางที่ 3 : สัดส่วนหมู่บ้านที่มีการเรียนรู้โดยชุมชนและผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น/ชาวบ้าน

การเรียนรู้	2544	2546	2548	2550
สัดส่วนหมู่บ้านที่มีการเรียนรู้โดยชุมชน (ร้อยละ)	24.80	26.30	27.80	36.26
จำนวนผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น ² เฉลี่ยต่อหมู่บ้าน (คน)	27	30	33	32
จำนวนหมู่บ้านทั้งหมด (หมู่บ้าน)	66,193	68,501	69,110	69,763

ที่มา : หมู่บ้านชนบทไทย (กชช. 2 ค.) กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

(1.3) การช่วยเหลือเกื้อกูลและการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของคนในชนบทมีอยู่สูงแต่การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและจริงจังยังมีไม่มากโดยเฉพาะการจัดสวัสดิการของชุมชน

» จำนวนหมู่บ้านที่สามารถจัดสวัสดิการของชุมชนได้อย่างต่อเนื่องเพิ่มขึ้น ชุมชนในเขตพื้นที่ชนบทหรือนอกเขตเทศบาลโดยทั่วไป ยังมีความรัก ความเอื้ออาทรต่อกันในชุมชนอยู่ในระดับสูง โดยมีการนำผลประโยชน์หรือผลกำไรบางส่วนจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนตั้งแต่ร้อยละ 5 - 15 ของผลกำไรสุทธิ มาจัดทำเป็นกองทุนสวัสดิการของชุมชนเพื่อช่วยเหลือสมาชิกของกลุ่มในด้านการรักษาพยาบาล การเสียชีวิตของคนในชุมชน และการช่วยเหลือคนยากจนในชุมชน ฯลฯ สวัสดิการชุมชนจึงเป็นการสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงแก่คนในชุมชน ทำให้ทุกคนในชุมชนได้รับประโยชน์และมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งการเป็นผู้ให้และผู้รับด้วยความช่วยเหลือเกื้อกูลและอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี ส่งผลให้หมู่บ้านมีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการของชุมชนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 87.50 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 89.80 ของหมู่บ้านทั้งหมดในปี 2550 ทั้งนี้ มีหมู่บ้านที่สามารถดำเนินการจัดสวัสดิการของชุมชนได้อย่างต่อเนื่องเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 31.50 เป็นร้อยละ 34.67 ของหมู่บ้านทั้งหมด ขณะที่หมู่บ้านส่วนใหญ่ที่มีการจัดสวัสดิการของชุมชน แต่ยังขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการถึงร้อยละ 55.13 และหมู่บ้านร้อยละ 10.2 ยังไม่มีการจัดสวัสดิการของชุมชน

ตารางที่ 4 : สัดส่วนหมู่บ้านที่มีการจัดสวัสดิการของชุมชน

หน่วย : ร้อยละ

การจัดสวัสดิการของชุมชน	2544	2546	2548	2550
ไม่มีการจัดสวัสดิการของชุมชน	15.48	14.00	12.50	10.20
มีการจัดสวัสดิการของชุมชน	84.52	86.00	87.50	89.80
- ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง	28.70	30.10	31.50	34.67
- ดำเนินการไม่ต่อเนื่อง	55.82	55.90	56.00	55.13

ที่มา : หมู่บ้านชนบทไทย (กชช. 2 ค.) กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

² จำนวนผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ครอบครัวต้นแบบเกษตรกร อุตสาหกรรม แพทย์แผนไทย การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กองทุน/ธุรกิจชุมชน ศิลปกรรม ภาษา/วรรณกรรม ประเพณี/ศาสนา ประเพณี และด้านโภชนาการ

» ครั้วเรือนกว่าร้อยละ 90 เข้าร่วมทำกิจกรรมสาธารณะ

ของหมู่บ้านและกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สังคมชนบทส่วนใหญ่ยังมีความสามัคคี เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การบำรุงรักษาสาธารณสมบัติและการพัฒนาของหมู่บ้าน โดยมีไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ของครั้วเรือนทั้งหมดมาตั้งแต่ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ต่อเนื่องถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ซึ่งในปี 2551 มีครั้วเรือนเข้าร่วมทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้านร้อยละ 96.0 ไม่ว่าจะเป็นการออกแรงงาน เงิน หรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เช่น การสร้าง ซ่อมแซมถนน ลอกคลอง กำจัดขยะ เป็นต้น ในส่วนการร่วมทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อประโยชน์ของชุมชน ท้องถิ่น เช่น การปลูกป่า การรักษาแหล่งน้ำ อนุรักษ์สัตว์ป่า เป็นต้น มีสูงถึงร้อยละ 96.3 ซึ่งแสดงถึงคนในชนบทมีพื้นฐานของวิถีชีวิตที่มีการพึ่งพาซึ่งกันและกันสูง ยังยึดมั่นกับจารีตประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นและศาสนาในระดับสูง

ตารางที่ 5 : ร้อยละของครั้วเรือนที่เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน จำแนกเป็นรายภาค และครั้วเรือนเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน

ภาค	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
เหนือ	86.7	92.7	94.2	96.16	96.1	99.0	96.26
ตะวันออกเฉียงเหนือ	94.6	96.3	96.9	99.11	98.5	98.7	97.0
กลาง	86.1	89.8	90.0	93.07	92.4	99.1	94.41
ใต้	88.3	91.0	92.0	93.96	93.9	99.1	95.19
ครั้วเรือนเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะ	90.08	93.26	94.08	96.37	95.95	95.3	96.0
ครั้วเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน	87.20	91.20	91.94	94.15	93.30	94.90	95.7

ที่มา : รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย (จปฐ.) ปี 2544-2551 กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

» ประชาชนมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนโดยสมัครเป็นสมาชิก

กลุ่ม/องค์กรชุมชนมาก โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ชนบทที่มีการสมัครเข้าเป็นสมาชิกและเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม /องค์กรชุมชนต่างๆ ทั้งที่เป็นทางการที่มีการจดทะเบียน เช่น มูลนิธิ สหกรณ์ กลุ่มพัฒนาอาชีพ หรือรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ได้จดทะเบียน ซึ่งรวมตัวกันเป็นกลุ่มอาชีพ สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน หรือกองทุนเฉพาะกิจ หรือองค์กรประชาชนต่างๆ เช่น อาสาพัฒนาชุมชน คณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน กลุ่มเยาวชน เป็นต้น ในสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 93.3 ในปี 2549 เพิ่มขึ้นร้อยละ 94.90 ในปี 2550 และร้อยละ 95.7 ในปี 2551 เป็นตัวสะท้อนให้เห็นว่าทุนทางด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่มีการพึ่งพาซึ่งกันและกันยังมีอยู่มาก

(2) การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน มีความหลากหลาย รวมตัวเป็นเครือข่าย และมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น

(2.1) การจัดตั้งองค์กรชุมชนเพื่อเข้าร่วมกระบวนการพัฒนามีรูปแบบหลากหลาย มีสมาชิกมากกว่า 16 ล้านคน และเงินออม 16,000 ล้านบาท การส่งเสริมให้ประชาชนรวมกลุ่ม เพื่อช่วยเหลือกันเองและเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนร่วมกันจัดตั้งองค์กรชุมชนในระดับท้องถิ่นจาก จำนวน 48,774 ชุมชน (องค์กร) ในปี 2550 เป็น 64,952 ชุมชน (องค์กร) ในปี 2551 เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 33.2 และสมาชิกเพิ่มขึ้นจาก 9.10 ล้านคน เป็น 16.66 ล้านคน หรือเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 83.1 ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ว่าประชาชนให้ความสนใจและมีความต้องการรวมกลุ่มเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาในรูปแบบที่หลากหลาย โดยองค์กรชุมชนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มองค์กรการเงินรวม 22,789 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 35.1 ขององค์กรทั้งหมด รองลงไปเป็นกลุ่มธุรกิจชุมชน / อาชีพ ร้อยละ 34.5 ของทั้งหมด และมีเงินออมในปี 2551 รวม 15,799 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 13,126 ล้านบาท ในปี 2550 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.4

ตารางที่ 6 : จำนวนองค์กร สมาชิกและเงินออมขององค์กรชุมชนที่เข้าร่วมกระบวนการพัฒนาปี 2548-2551

ประเภทองค์กร	องค์กร (แห่ง)				สมาชิก (ล้านคน)				เงินออม (ล้านบาท)			
	2548	2549	2550	2551	2548	2549	2550	2551	2548	2549	2550	2551
■ ธุรกิจชุมชน	13,877	15,009	16,276	22,396	1.02	1.17	1.25	2.51	677.46	780.90	881.47	835.63
■ วัฒนธรรม/ภูมิปัญญาท้องถิ่น	1,481	1,577	1,671	1,583	0.055	0.65	0.08	0.20	46.57	163.08	163.05	173.60
■สวัสดิการชุมชน	2,890	3,157	3,843	11,488	0.53	0.61	1.00	1.91	118.04	130.85	141.14	754.33
■ สิ่งแวดล้อม/ทรัพยากร	2,386	2,471	2,627	4,066	0.14	0.16	0.17	0.52	53.78	51.91	52.86	167.35
■ องค์กรการเงิน	20,929	22,827	23,661	22,789	2.8	3.52	6.50	11.15	6,515.97	11,212.82	11,911.52	13,640.54
■ อื่นๆ (ประชาสังคม สื่อชุมชน และอื่นๆ)	636	634	686	2,630	0.10	0.13	0.17	0.35	15.58	15.71	23.33	227.39
รวม	42,199	45,675	48,774	64,952	4.55	5.63	9.10	16.66	7,427.44	12,355.30	13,126.35	15,798.87

ที่มา : ศูนย์ข้อมูล สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

นอกจากนี้ ยังมีการรวมกลุ่มและดำเนินงานในรูปแบบอื่นๆ อีกมาก โดยในปี 2550 มีจำนวนกลุ่มทั้งสิ้นรวม 165,398 องค์กร เช่น กลุ่มสหกรณ์ (การเกษตร ประมง นิคมร้านค้า บริการ ออมทรัพย์ และเครดิตยูเนียน) และกลุ่มเกษตรกร (ทำนา,ทำไร่,ทำสวน,เลี้ยงสัตว์ และอื่นๆ) รวม 10,193 แห่ง มีสมาชิกรวมกันกว่า 10.2 ล้านคน กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพทำการเกษตรแบบผสมผสาน (เกษตรทฤษฎีใหม่) รวมกัน 7,131 แห่ง สมาชิกกว่า 238,100 คนครัวเรือน กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์) 37,840 กลุ่ม รวมทั้งการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนจำนวน 25,032 กลุ่ม และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต 37,742 กลุ่ม มีสมาชิก 4.2 ล้านคน รวมทั้งการพัฒนาให้เกิดการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายองค์กรชุมชนต่างๆ อาทิ เครือข่ายด้านวัฒนธรรม 3,542 กลุ่ม เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ และเครือข่ายแผนชุมชนพึ่งตนเองของกรมการพัฒนาชุมชน รวม 9,860 เครือข่าย เป็นต้น

(2.2) การรวมตัวกันเป็นวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน³

เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง วิสาหกิจชุมชนคือการดำเนินการร่วมกันของชุมชนอย่างเป็นทางการ เพื่อการจัดการทุนของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเงิน ทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม การดำเนินงานด้านการผลิต เช่น การผลิตพืช การผลิตปศุสัตว์ ผลิตภัณฑ์อาหาร ทอผ้า หรือการให้บริการต่างๆ เช่น ออมทรัพย์ชุมชน ร้านค้าชุมชน เป็นต้น ซึ่งนับตั้งแต่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 จำนวนวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 10,073 แห่ง ในปี 2548 เป็น 11,272 แห่ง ในปี 2550 และเพิ่มขึ้นเป็น 19,314 แห่งในปี 2551 รวมเป็นวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนทั้งสิ้น 58,280 แห่ง และมีจำนวนสมาชิกรวม 879,615 ราย สำหรับจำนวนเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนยังมีการจดทะเบียนไม่มากนักจาก 8 แห่ง ในปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็น 79 แห่ง ในปี 2550 และ 77 แห่งในปี 2551 รวมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนทั้งหมด 221 แห่ง และมีจำนวนสมาชิกรวม 1,932 ราย

ตารางที่ 7 : จำนวนและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนปี 2548-2551

ภาค	จำนวนวิสาหกิจชุมชน/เครือข่าย (แห่ง)				จำนวนสมาชิก (ราย)			
	2548	2549	2550	2551	2548	2549	2550	2551
วิสาหกิจชุมชน	10,073	17,621	11,272	19,314	177,942	256,531	158,569	286,573
เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน	8	57	79	77	207	1,146	55	524
รวม	10,081	17,678	11,351	19,391	178,149	257,677	158,624	287,097

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(2.3) กลุ่มสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรมีเสถียรภาพทางการเงินมากขึ้น

กว่าปลายแผนพัฒนา ฉบับที่ 9 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้ประเมินเสถียรภาพทางการเงินของกลุ่มสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พบว่า เสถียรภาพทางการเงินโดยรวมในระดับมั่นคงดีมาก⁴ และระดับมั่นคงดี⁵ ดีขึ้นจากร้อยละ 25.69 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 37.48 ในปี 2550 และร้อยละ 36.62 ในปี 2551 ของจำนวนสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรทั้งหมด เนื่องมาจากราคาผลผลิตหลักที่เกษตรกรขายได้มีราคาสูง โดยเฉพาะพืชไร่ ทำให้สมาชิกสามารถชำระเงินกู้แก่สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรได้มากขึ้น โดยกลุ่มสหกรณ์มีเสถียรภาพทางการเงินดีขึ้นจากร้อยละ 31.99 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 51.01 และกลุ่มเกษตรกรมีเสถียรภาพทางการเงินดีขึ้นจากร้อยละ 13.74 ของกลุ่มเกษตรกรทั้งหมดในปี 2549 เป็นร้อยละ 32.33 ในปี 2551

³ เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหมายถึงคณะบุคคลที่รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงาน ของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

⁴ กลุ่มที่มีเสถียรภาพทางการเงินในระบบมั่นคงดีมาก หมายถึง สามารถรับผลกระทบจากความผันผวนของภาวะธุรกิจได้ดี

⁵ กลุ่มที่มีเสถียรภาพทางการเงินในระบบมั่นคงดี หมายถึง สามารถรับผลกระทบจากความผันผวนทางธุรกิจได้ แต่ไม่เต็มที่ทุกด้าน ซึ่งต้องระมัดระวังความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในบางด้าน

ตารางที่ 8 : กลุ่มสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ที่มีเสถียรภาพทางการเงินระดับมั่นคงดีมากและมั่นคงดี

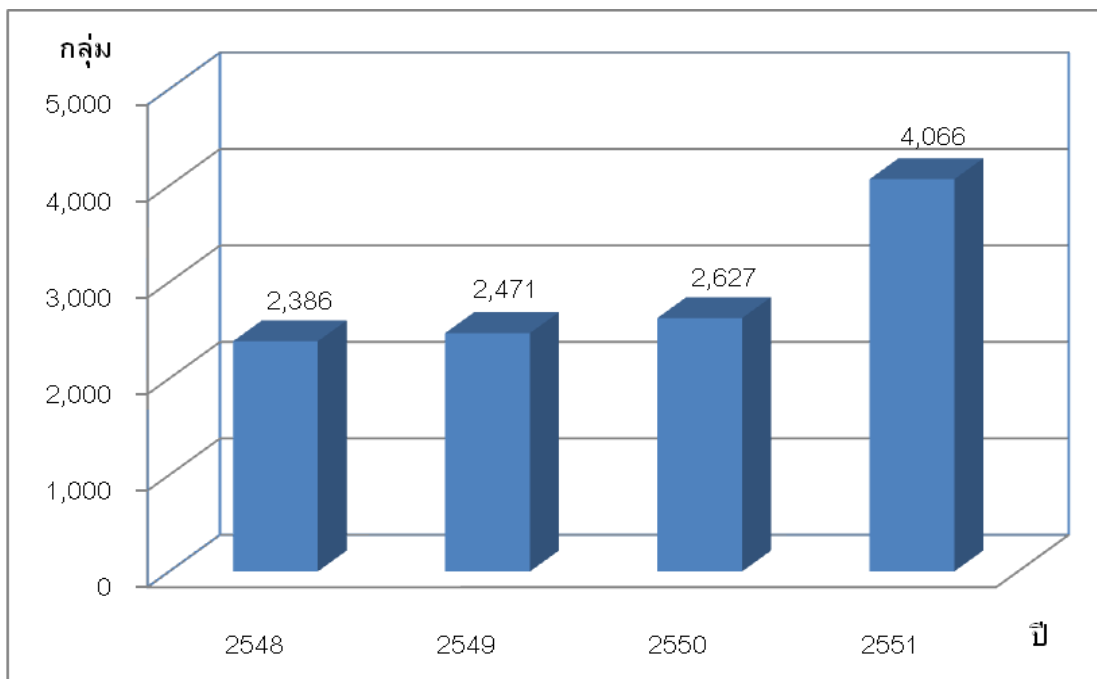
หน่วย : ร้อยละ

ประเภท	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
รวมทั้งหมด	36.81	29.05	35.21	28.49	24.91	25.69	37.48	36.62
กลุ่มสหกรณ์	35.29	35.29	34.98	28.85	35.69	31.99	57.46	51.01
กลุ่มเกษตรกร	38.82	20.48	35.49	28.05	11.04	13.74	32.13	32.33

ที่มา : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(3) ประชาชนมีส่วนร่วมบริหารจัดการกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น การสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมดูแลอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม มีความก้าวหน้าชัดเจน โดยจำนวนองค์กรประชาชนที่มีบทบาทเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นจาก 2,471 กลุ่ม ในปี 2549 เป็น 2,627 กลุ่ม ในปี 2550 หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 6.3 ก่อนจะเพิ่มขึ้นเป็น 4,066 กลุ่ม ในปี 2551 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 54.8 มีสมาชิกเพิ่มเป็น 520,000 คน และมีเงินออมเพิ่มขึ้นเป็น 167.35 ล้านบาท ซึ่งเป็นสัญญาณของการพัฒนาที่ดีและจะเป็นฐานสำหรับการเพิ่มความเข้มแข็งของกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อไป

แผนภูมิที่ 1 : จำนวนองค์กรประชาชนที่มีบทบาทเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปี 2549 – 2551

ที่มา : กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(4) **คนในชุมชนสามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้อย่างต่อเนื่อง** นับตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้นโดยการสร้างโอกาสให้คนจนและผู้มีรายได้น้อยเข้าถึงแหล่งทุนในระบบเพื่อสร้างความมั่นคงในด้านอาชีพและรายได้ ผ่านโครงการกองทุนหมู่บ้าน มีผลการดำเนินงานที่สำคัญในช่วงปี 2549- 2551 คือ สามารถจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านได้ 78,013 กองทุน มีการเริ่มจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลในปี 2550 จำนวน 63,387 กองทุนและเพิ่มเป็น 69,933 กองทุนในปี 2551 และจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนได้เพิ่มขึ้นจาก 444 กองทุนในปี 2550 เป็น 733 กองทุน ในปี 2551 นอกจากนี้ ยังได้จัดสรรงบประมาณไปสู่หมู่บ้าน/ชุมชนโดยตรงเพื่อให้สามารถบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องในรูปของโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน(SML) โดยจัดสรรงบประมาณตามขนาดของหมู่บ้าน วงเงิน 300,000 – 500,000 บาท ให้กับหมู่บ้าน/ชุมชนทั่วประเทศในช่วงปี 2547 - 2551 วงเงิน 35,000 ล้านบาท และโครงการอยู่ดีมีสุข ในปีงบประมาณ 2550 วงเงิน 7,000 ล้านบาท ซึ่งการดำเนินโครงการดังกล่าวช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุน ส่งผลให้การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนดีขึ้น

3

ผลการดำเนินงานที่สำคัญ

ในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (2550 – 2551) มีผลการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศตามแนวทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ที่สำคัญ ดังนี้

3.1 การบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง

โดยมุ่งส่งเสริมการรวมตัวเรียนรู้ของคนในชุมชนทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของชุมชน การจัดการองค์ความรู้และระบบการเรียนรู้ของชุมชนอย่างครบวงจร การพัฒนาศักยภาพความพร้อมของชุมชนและการสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานที่สำคัญๆ ดังนี้

(1) **ส่งเสริมการรวมตัวของคนในชุมชนทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของชุมชน สามารถบริหารจัดการด้วยตนเองได้อย่างยั่งยืน** ได้มีการดำเนินงานผ่านกิจกรรม โครงการที่สำคัญของภาคีการพัฒนาในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้คนในชุมชนเข้ามาร่วมสนับสนุนการสร้างชุมชนเข้มแข็ง ดังนี้

(1.1) **การสนับสนุนชุมชนบริหารจัดการด้วยศักยภาพตนเองภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** รัฐบาลได้จัดทำโครงการยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัดในปี 2550 เพื่อการขับเคลื่อนและประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับรากแก้ว โดยส่งเสริมให้

ชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ วิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยชุมชน สนับสนุนการเชื่อมโยงแผนชุมชนกับการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้ชุมชนเข้มแข็ง ภายใต้ 5 แผนงานหลัก คือ แผนงานด้านเศรษฐกิจพอเพียง แผนงานพัฒนาและสร้างโอกาสให้ชุมชน แผนงานการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของชุมชน แผนงานการสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ และแผนงานการบริการขั้นพื้นฐานแก่ประชาชน และได้จัดสรรงบประมาณให้รวม 7,000 ล้านบาท สามารถดำเนินการได้ 100,038 โครงการ หรือร้อยละ 98.43 ของโครงการที่ได้รับอนุมัติ และเบิกจ่ายงบประมาณรวม 6,852 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 98.46 ของงบประมาณทั้งหมด โดยงบประมาณส่วนใหญ่ร้อยละ 65 ดำเนินงานตามแผนงานด้านการพัฒนาอาชีพ (ณ วันที่ 15 มกราคม 2551) อย่างไรก็ตามการดำเนินโครงการยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัดนี้ได้ยุติลงตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2551

(1.2) การเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของทุกหมู่บ้าน/ชุมชนภายใต้กระบวนการแผนแม่บทชุมชน ได้มีการดำเนินโครงการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (พพพ.) ซึ่งดำเนินงานในลักษณะเดียวกับโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) โดยเน้นการสร้าง ความเข้มแข็งให้ชุมชน ก่อให้เกิดการจ้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย เพิ่มผลผลิตและขีดความสามารถในการแข่งขันภาคเศรษฐกิจชุมชนให้แก่ประชาชนและหมู่บ้าน/ชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมและโปร่งใส ซึ่งในปี 2550 ได้รับงบประมาณรวม 5,000 ล้านบาท สามารถดำเนินการได้ 22,200 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 28.83 ของหมู่บ้านทั้งหมด (77,000 หมู่บ้าน) ใช้งบประมาณรวม 4,988 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 99.76 ของงบประมาณทั้งหมด (ณ กุมภาพันธ์ 2551) ทั้งนี้ในปี 2551 ได้มีการเปลี่ยนชื่อโครงการใหม่เป็นโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และได้รับงบประมาณรวม 18,796.85 ล้านบาท ซึ่งได้อนุมัติโครงการ SML ให้กับหมู่บ้านและชุมชนทั่วประเทศรวม 69,468 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 87.5 ของหมู่บ้านเป้าหมายทั่วประเทศ (79,427 แห่ง) จำนวนเงินทั้งสิ้น 16,345.75 ล้านบาท โดยเป็นโครงการด้านการเกษตรมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 44.70 รองลงมาเป็นโครงการด้านสาธารณสุขโปศพื้นฐาน โครงการด้านการส่งเสริมรายได้/อาชีพ ตามลำดับ

(1.3) การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน ได้มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551⁶ เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2551 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และให้มีการจัดตั้งเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบล ให้มีการประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐ โดยมีกลไกการขับเคลื่อนงานสภาองค์กรชุมชนในส่วนกลาง คือ คณะอนุกรรมการสนับสนุนสภาองค์กรชุมชนและคณะทำงานขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน และใน

⁶

พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125 ตอนที่ 31 ก 8 กุมภาพันธ์ 2551

ระดับจังหวัด 76 จังหวัด ใน 5 ภาค ซึ่งในปี 2551 ได้มีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศรวม 1,070 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 13.4 ของจำนวนตำบลทั้งหมด (7,976 ตำบล/เทศบาล/เขต) จำแนกเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 324 ตำบล ภาคกลางตอนบนและภาคตะวันตก 222 ตำบล ภาคเหนือ 194 ตำบล ภาคใต้ 190 ตำบล และกรุงเทพฯปริมณฑลและภาคตะวันออก 140 ตำบล โดยมีสมาชิกสภาองค์กรชุมชนรวม 42,748 คน ทั้งนี้ มีจำนวนชุมชนที่จัดแจ้งก่อนมีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนรวม 29,409 ชุมชน (กลุ่ม) ส่วนใหญ่เป็นประเภทกลุ่มองค์กรการเงินร้อยละ 30.0 รองลงมาเป็นกลุ่มเกษตรกรร้อยละ 25.1 และกลุ่มอาชีพ/วิสาหกิจชุมชน/ธุรกิจชุมชนร้อยละ 24.6 ตามลำดับ (ณ 6 พฤศจิกายน 2551)

(1.4) การขับเคลื่อน "ระเบียบวาระแห่งชุมชน" ที่มุ่งสร้างชุมชนให้เข้มแข็งด้วยกระบวนการแผนชุมชน กรมการพัฒนาชุมชนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานภาคีการพัฒนา รวม 20 หน่วยงาน ได้ประกาศ "ระเบียบวาระแห่งชุมชน" เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2550 เพื่อเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งด้วยกระบวนการแผนชุมชน กระตุ้นให้ชุมชนตื่นตัวเข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนอย่างจริงจัง และร่วมกันพัฒนาชุมชนแบบบูรณาการ โดยมีแนวทางดำเนินงานที่สำคัญรวม 3 แนวทาง คือ 1) การจัดทำแผนชุมชน ที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ และกำหนดทิศทางการพัฒนาตนเองเป็นพื้นฐานการพัฒนาอย่างแท้จริงด้วยหลักพัฒนา 4 ประการ ได้แก่ พัฒนาคน พัฒนาพื้นที่ พัฒนาแหล่งรายได้ของชุมชน และพัฒนาแผนชุมชน 2) สนับสนุนให้ชุมชนนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ในการดำรงชีวิต และ 3) การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยการจัดดำเนินงานได้ 69,110 หมู่บ้าน ในปี 2551

(1.5) จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนในทุกจังหวัด โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิต และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคนและองค์ความรู้ในชุมชนให้เข้มแข็ง โดยกำหนดให้มีศูนย์วัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนในทุกจังหวัด จังหวัดละ 1 แห่ง รวมทั้งสิ้น 75 แห่ง การดำเนินงานประกอบด้วย การรวบรวมองค์ความรู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมอาชีพและศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม การจัดให้มีลานวัฒนธรรมและกีฬา การจัดตั้งศูนย์ความรู้และห้องสมุดชุมชน และการจัดทำพิพิธภัณฑ์ชุมชนหรือท้องถิ่น ซึ่งมีการดำเนินโครงการในที่ต่างๆ รวม 416 แห่ง และมีการบูรณาการแผนยุทธศาสตร์ระดับกระทรวงลงสู่แผนยุทธศาสตร์จังหวัด แผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และขับเคลื่อนสู่แผนของชุมชน

(1.6) จัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนให้เป็นศูนย์กลางในการรวมตัวของคนในชุมชนที่อาจมาร่วมดูแลแก้ไขปัญหาครอบครัว เพื่อเป็นศูนย์กลางในการรวมตัวของคนในชุมชนที่มาจากตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนอาจมาร่วมกันดูแล ป้องกันและแก้ไขปัญหาครอบครัวในชุมชน โดยมีการบริหารจัดการในรูปคณะทำงานศูนย์ฯ ทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี 2547-2550 รวม 3,166 ศูนย์ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้สนับสนุนงบประมาณให้ศูนย์ฯ นำร่อง ศูนย์ละ 10,000 บาท เพื่อนำไปสร้างเครือข่ายเฝ้าระวัง ป้องกันและแก้ไข

ปัญหาครอบครัว จัดทำกิจกรรมที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมของศูนย์ฯ และถ่ายทอดความรู้ด้านครอบครัว

(2) **จัดการองค์ความรู้และระบบการเรียนรู้ของชุมชนอย่างครบวงจร** ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน การส่งเสริมกลุ่มปราชญ์ กลุ่มผู้ถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้ ตลอดจนการพัฒนาฐานข้อมูลชุมชนให้เป็นระบบ ซึ่งมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

(2.1) **การพัฒนาฐานข้อมูลครัวเรือน ข้อมูลชุมชนให้เป็นระบบสารสนเทศชุมชนและปรับให้ทันสมัย เพื่อใช้ประโยชน์ในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนากิจกรรมการพัฒนาชุมชน** กระทรวงมหาดไทยได้มีการพัฒนาฐานข้อมูล 3 ประเภท ได้แก่ ฐานข้อมูลบุคคล (Personal Profile) เป็นข้อมูลเพื่อการบริหารงานพัฒนาชุมชนแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (รง. 7) ฐานข้อมูลครัวเรือน (Household Profile) เป็นข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือน (จปฐ.) และฐานข้อมูลหมู่บ้าน (Village Profile) เป็นข้อมูล กชช. 2ค และพัฒนาเป็นสารสนเทศ (Information) เพื่อใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา การค้า การลงทุนของชุมชน การแก้ไขปัญหาความยากจน และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนตามกระบวนการวิถีประชาธิปไตย โดยในปี 2550 ได้จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานบุคคล ครัวเรือน และข้อมูลชุมชนรวม 6,887 ชุมชน และพัฒนาข้อมูล 40,416 ชุมชน

(2.2) **การสร้างกระบวนการเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกำหนด** **แนวทางการพัฒนาชุมชน** ที่ยึดหลักการพึ่งพาตนเอง มีการจัดทำแผนแม่บทชุมชน เกิดศูนย์เรียนรู้ชุมชนอย่างแพร่หลาย ประกอบด้วย

» **สนับสนุนการจัดทำแผนชุมชน** โดยกรมการพัฒนาชุมชน ได้สนับสนุนให้มีการจัดแผนชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนในหมู่บ้านต่างๆ จำนวน 2,603 ชุมชน/หมู่บ้าน 171,745 ครัวเรือน และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สนับสนุนการจัดทำแผนแม่บทชุมชนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชนท้องถิ่น และเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาแผนงาน/โครงการที่เป็นยุทธศาสตร์สำคัญๆ ในระดับนโยบายของรัฐบาลลงสู่พื้นที่ระดับจังหวัด หมู่บ้านและชุมชน โดยในปี 2550 มีการจัดทำแผนแม่บทชุมชนในพื้นที่ 1,431 ตำบล จากพื้นที่เป้าหมาย 2,000 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 71.55 และมีการบูรณาการกับแผนพัฒนาท้องถิ่น 827 ตำบล

» **จัดทำระบบมาตรฐานงานชุมชน (มชช.)** เพื่อเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาตนเองไปสู่ความเข้มแข็ง กำหนดทิศทาง ดำเนินการพัฒนา และประเมินผลสำเร็จด้วยตนเอง โดยกรมการพัฒนาชุมชนได้ดำเนินการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย 4 ประเภท คือ ผู้นำชุมชน กลุ่ม/องค์กรชุมชน เครือข่ายองค์กรชุมชน และชุมชน และหน่วยงานภาคีใช้เป็นเครื่องมือเชื่อมประสานการทำงานพัฒนาศักยภาพชุมชนโดยมีชุมชนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้น มชช. ถือเป็นเครื่องชี้วัดการพัฒนาแบบบูรณาการที่มีชุมชนเป็นศูนย์กลาง ในปี 2550

มีผู้สมัครเข้าสู่ระบบ มชช. จำนวน 9,176 หน่วยนับ จำแนกเป็น ผู้นำชุมชน 7,734 คน กลุ่ม/องค์กรชุมชน 954 กลุ่ม/องค์กร เครือข่ายองค์กรชุมชน 219 เครือข่าย และชุมชน 569 ชุมชน

» **สร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน** โดยในปี 2550 มีการดำเนินงานที่หลากหลายเช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) สนับสนุนกิจกรรมขจัดความยากจนและลดปัญหาสังคมในแผนชุมชน จำนวน 165 ตำบล ครอบคลุมผู้ลงทะเบียน สย.(แบบข้อมูลพื้นฐานของประชาชนผู้ประสบปัญหาสังคมและความยากจน) 12,754 คน ผู้ไม่ลงทะเบียน สย. จำนวน 23,772 คน และมีผู้ได้รับผลประโยชน์ทางอ้อมอีก 35,823 คน การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ของตำบลต้นแบบและนาร่อง จำนวน 50 ศูนย์ โดยแต่ละศูนย์มีชุดกิจกรรมที่เกิดจากกระบวนการทำแผนชุมชนแก้ปัญหาความยากจน มีนักการจัดการความรู้ จำนวน 253 คน และมีชุดองค์ความรู้และการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนครบทั้ง 50 ตำบล รวมทั้งมีวิทยากรกระบวนการในตำบลต้นแบบและตำบลนาร่อง จำนวน 905 คน เพื่อประสานงานแกนนำแผนชุมชนระดับตำบล จำนวน 21,987 คน กรมการพัฒนาชุมชนสร้างแกนนำเครือข่ายองค์กรภาคประชาชน เพื่อพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุข จำนวน 195 รุ่น จำนวน 3,882 หมู่บ้าน และมีการจัดการความรู้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” โดยมีการถอดบทเรียนหมู่บ้านต้นแบบดีเด่น เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ 75 จังหวัดๆ ละ 2-4 หมู่บ้าน การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนแก้ครัวเรือนยากจน ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อยกระดับรายได้ในพื้นที่ 62 จังหวัด จำนวน 300,000 ครัวเรือน รวมทั้ง การจัดเวทีประชาคมเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินกิจกรรมทางเลือกของชุมชนที่เหมาะสม จำนวน 3,882 หมู่บ้าน เป็นต้น

» **จัดทำหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุข** เพื่อเพิ่มศักยภาพและความพร้อมในการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชน ตลอดจนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง โดยใช้แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยกรมการพัฒนาชุมชน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงาน ซึ่งในปี 2550 ได้รับงบประมาณ 2,022.801 ล้านบาท เบิกจ่าย 2,003.487 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 99.06 สามารถดำเนินการจัดทำหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุข แล้วเสร็จตามเป้าหมาย 8,367 ชุมชน และมีหมู่บ้านเป้าหมายผ่านเกณฑ์การพัฒนาเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุข คิดเป็นร้อยละ 75 ครัวเรือนยากจนได้รับการยกระดับรายได้ จำนวน 300,000 ครัวเรือน กลุ่มเศรษฐกิจชุมชนได้รับการพัฒนาทักษะธุรกิจ จำนวน 7,500 กลุ่ม และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตได้รับการยกระดับการพัฒนา 3,010 กลุ่ม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนได้รับการเสริมสร้างขีดความสามารถ รวมทั้งขยายโอกาสให้ประชาชนผ่านระบบการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนจำนวน 7,853 แห่ง นอกจากนี้ยังมีการคัดเลือกหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ โดยให้จังหวัดคัดเลือกหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ 3 ระดับ คือ “พออยู่ พอกิน” “อยู่ดี กินดี” “มีมี ศรีสุข” จังหวัดละ 1 แห่ง เพื่อเป็นจุดขยายผล และเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงให้กับอำเภอ และระดับอำเภอสามารถนำความรู้ที่ได้ไปจัดการความรู้ระดับอำเภออย่างน้อย 1 เรื่อง

» ส่งเสริมและพัฒนาสังคมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ดำเนินการส่งเสริมการผลิตเพื่อยังชีพอย่างเป็นธรรมชาติตามแนวทางของหลักเศรษฐกิจพอเพียง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมการพัฒนาสังคมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในระดับครอบครัว และชุมชน โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 มีการจัดตั้งหมู่บ้านนาร่องเศรษฐกิจพอเพียง 13 หมู่บ้าน และหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงทั่วไป 62 หมู่บ้าน ในพื้นที่ 75 จังหวัด มีประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมการบูรณาการองค์กรที่ทำงานด้านเศรษฐกิจพอเพียง การศึกษาดูงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เวทีส่งเสริมความรู้ความเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาศักยภาพแกนนำชุมชน จำนวน 44,507 คน

» ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แก่ครัวเรือนยากจนให้

ดำเนินชีวิตตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรมการพัฒนาชุมชนได้ดำเนินโครงการสร้างชีวิตมั่นคง ดำรงชีวิตพอเพียง เพื่อยกระดับรายได้ ลดรายจ่าย ส่งเสริมการออม การจัดทำแผนชีวิต การจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยได้คัดเลือกครัวเรือนยากจนเป้าหมายที่มีศักยภาพในการพัฒนาจำนวน 300,000 ครัวเรือน ในพื้นที่ 62 จังหวัด ยกเว้นจังหวัดสระบุรี ระยอง ปราจีนบุรี เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร นครปฐม กระบี่ ภูเก็ต สตูล พระนครศรีอยุธยา สมุทรปราการ และ นนทบุรี

» ส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศในชุมชน

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ ICT ชุมชนในปี 2550- 2551 รวม 60 ศูนย์ ใช้งบประมาณรวมงบประมาณ 50 ล้านบาท รวมทั้งดำเนินโครงการ 1 วัด 1 ศูนย์การเรียนรู้ หรือ OTEC (One Temple One e-Learning Center) เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์ ผู้นำท้องถิ่น ชาวบ้านและเด็ก เยาวชน ในท้องถิ่นได้มีโอกาสเข้าถึงเทคโนโลยีและการสื่อสาร สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พัฒนาความรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น เพื่อต่อยอดความรู้ รวมถึงพัฒนาระบบสารสนเทศ และรวบรวมความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชน โดยใช้ศาสนสถานในชุมชนเป็นศูนย์คอมพิวเตอร์ พร้อมทั้งจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์และเปิดศูนย์การเรียนรู้รวม 11 วัด

» สนับสนุนการพัฒนาการเกษตรตามแนวปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียงในการแก้ไขปัญหาความยากจน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ดำเนินการอบรมเกษตรกรยากจน ให้เกิดความรู้ทางด้านการเกษตรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ศูนย์เรียนรู้เครือข่าย และศูนย์ศึกษา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อให้มีทางเลือกในการประกอบอาชีพในพื้นที่ของตนเองและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยมีเป้าหมายดำเนินการใน 76 จังหวัด เกษตรกรจำนวน 57,400 ราย ซึ่งในปี 2550 มีเกษตรกรที่ผ่านการอบรมทั้งสิ้น 30,332 คน คิดเป็นร้อยละ 52.84 ของเป้าหมาย

(2.3) ส่งเสริมกลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มแกนนำและผู้รู้ถ่ายทอด

ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านการเรียนรู้และการจัดการความรู้ในชุมชน

» **จัดตั้ง ศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านและถ่ายทอดการ เรียนรู้ผ่านศูนย์เรียนรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดตั้งศูนย์เครือข่าย ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 40 ศูนย์ โดยปี 2550 ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ในการพัฒนาการเกษตร ตามแนวทฤษฎีใหม่ ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ 27 จังหวัด จากเป้าหมาย 75 จังหวัด มีเกษตรกรที่ผ่าน การฝึกอบรมทั้งสิ้น 22,943 ราย (เป้าหมาย 20,000 ราย) เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.7 และ ศูนย์เรียนรู้ของ ปราชญ์ชาวบ้านจำนวน 154 ศูนย์ ดำเนินการถ่ายทอดและฝึกอบรมความรู้ความเข้าใจในการ พัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ แก่เกษตรกรหรือเกษตรกรผสมผสานได้ 76,500 ราย

» **จัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน** เพื่อเป็นแหล่ง เรียนรู้สำหรับเกษตรกรในการทำการเกษตรอย่างยั่งยืนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยในปี 2550 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีการดำเนินการสร้างศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในหลายรูปแบบเช่น ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน ดำเนินการจัดตั้งศูนย์หลัก 600 ศูนย์ ศูนย์เครือข่าย 80 ศูนย์ และดำเนินการสร้างศูนย์เรียนรู้และแหล่งสาธิต รวมทั้งเพื่อให้เกษตรกรเข้ามาฝึกปฏิบัติทำ การเกษตรในพื้นที่จริงเฉพาะทางในด้านพัฒนาดิน 895 แห่ง เกษตรกรได้รับการอบรมจำนวน 25,479 ราย ด้านประมง 40 แห่ง ด้านปศุสัตว์ 300 แห่ง เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยี 47,583 ราย จากเป้าหมาย 86,000 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.3 ของเป้าหมาย (ผลการดำเนินงาน 6 เดือน) และ ด้านการเกษตร 2,071 แห่ง มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 29,220 ราย (เป้าหมาย 23,500 ราย) รวมทั้ง จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในเขตปฏิรูปที่ดิน จำนวน 1,813 แห่ง เป็นต้น

» **การส่งเสริมบทบาทปอเนาะเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชน** **เข้มแข็ง สำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้** โดยการสนับสนุนการก่อสร้างอาคารที่พักนักเรียนปอเนาะ 15 แห่ง รวม 200 ยูนิต และปรับปรุงพัฒนาที่พักอาศัยและสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมของนักเรียนปอเนาะ การกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือของคนในชุมชน ซึ่งขณะนี้ ได้ดำเนินการจัดประชุมผู้บริหารปอเนาะ ผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ปกครอง และตัวแทนนักเรียนปอเนาะ เพื่อเตรียมความพร้อมจัดเวทีประชาคมใน ชุมชนเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการพัฒนาชุมชนปอเนาะ เพื่อวางแผนดำเนินการระดมความคิดเห็น แก้ไข ปัญหา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้สรุปบทเรียนจนบรรลุเป้าหมายเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ

(2.4) สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้และการทำวิจัยเพื่อสร้างองค์ ความรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับความหลากหลายของทุนในชุมชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์ ได้ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการพัฒนารูปแบบการบูรณาการเครือข่ายกองทุน สวัสดิการชุมชนระดับอำเภอ เพื่อดำเนินการวิจัยหารูปแบบ ศึกษาในพื้นที่ 11 อำเภอ/1 เขต ใน 12 จังหวัด (รวมกรุงเทพมหานคร) ให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจแก่ภาคีและภาคส่วน ต่าง ๆ ในอำเภอ ให้มีการจัดเก็บข้อมูลกองทุนสวัสดิการชุมชนและข้อมูลผู้ยากลำบาก เพื่อนำมาสร้าง เป็นระบบฐานข้อมูล และนำข้อมูลชุมชนมากระตุ้นให้เกิดการตระหนักร่วมและการรวมตัวกันเป็น เครือข่ายกองทุนสวัสดิการระดับอำเภอในรูปแบบต่างๆ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการพัฒนาศักยภาพ

เครือข่ายกองทุนสวัสดิการอำเภอ ให้เป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็งมีเงินทุนที่จะบริหารจัดการและจัดสวัสดิการช่วยเหลือผู้ยากลำบากในอำเภอ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ารูปแบบเครือข่ายที่เกิดขึ้นจะสามารถดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องได้ นอกจากนี้สำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้ดำเนินงาน "การวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น" โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ การสร้างกระบวนการ "จิตอาสารูททางปัญญา" (Empowerment) แก่ชุมชน และท้องถิ่น รวมทั้งเน้นให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากกระบวนการวิจัย ซึ่งในปี 2550 - 2551 มีผลการดำเนินงานงานวิจัยพื้นที่เฉพาะ หรืองาน Area-based ในพื้นที่ต่างๆ ที่สำคัญ เช่น การวิจัยพื้นที่ลุ่มแม่น้ำกวัง อำเภอต๋อยสะเทิด การวิจัยเรื่องการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ชนเผ่า งานวิจัยด้านการจัดการหนี้สิน และการวิจัยด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของภาคเหนือ การหาแนวทางและกติกาเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูชายฝั่งร่วมกับ อบต. และการจัดการน้ำคลองแพรหนามแดง จังหวัดสมุทรสงคราม ของภาคกลาง ตะวันตก และตะวันออก ส่วนภาคตะวันออกเจียงเหนือดำเนินการในลักษณะชุดโครงการ เช่น ชุดโครงการประวัติศาสตร์ทุ่งกุลาร้องไห้ และชุดโครงการ การจัดการพื้นที่ราบลุ่มน้ำมูลตอนกลางแบบบูรณาการ เป็นต้น สำหรับภาคใต้ดำเนินการศึกษาวิจัยในประเด็นชุมชนชายฝั่ง เกษตรอินทรีย์ และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น รวมทั้งมีการจัดตั้ง "วิทยาลัยวิจัยเพื่อท้องถิ่น" เพื่อประมวลองค์ความรู้จากการวิจัยเพื่อขยายผลสู่การปฏิบัติใช้จริง

(3) **สร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต** ด้วยการจัดบริการทางสังคมในชุมชน เสริมสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต เสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัว การจัดบริการทางสังคมในชุมชน รวมถึงการเฝ้าระวังช่วยเหลือชุมชนเมื่อเผชิญภัยพิบัติ โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

(3.1) **จัดสวัสดิการชุมชนเชื่อมโยงกับการจัดบริการสังคมของภาครัฐ**
และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีการดำเนินการต่างๆ ดังนี้

» **จัดระบบสวัสดิการชุมชนโดยชุมชน** ในปี 2550 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนได้สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อให้ความช่วยเหลือสมาชิกผู้ด้อยโอกาสในชุมชนทั้งในส่วนของเด็ก ผู้สูงอายุ และคนพิการ ในพื้นที่รวม 656 ตำบล 64 จังหวัด มีชุมชนเข้าร่วมจำนวน 5,540 หมู่บ้าน สมาชิกทั้งหมด 1.06 ล้านคน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนที่เกิดจากการริเริ่มของชุมชนในพื้นที่ตำบล/เทศบาล จำนวน 2,072 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 69.07 ของเป้าหมาย (3,000 ตำบล) รวมทั้งสนับสนุนคณะทำงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สังคมแต่ละจังหวัด ดำเนินงานจัดระบบดูแลผู้ยากลำบากใน 47 จังหวัด และสนับสนุนงบประมาณให้ อบต. และเทศบาลทั่วประเทศ แห่งละ 10,000 บาท ในการให้ความช่วยเหลือผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาสในชุมชน จำนวน 54,476 ราย รวมเป็นเงิน 69,495,400 บาท

» **สนับสนุนการแก้ปัญหาและฟื้นฟูชุมชนที่มีผู้ประสบภัยพิบัติ** โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการสนับสนุนการแก้ปัญหาและฟื้นฟูชุมชนที่มีผู้ประสบภัยพิบัติ เพื่อเป็นกลไกประสานงานกับผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาด้านต่างๆ อาทิ ผู้ประสบภัยพิบัติเพื่อให้ได้รับการช่วยเหลือทันที โดยในปี 2550 ได้ดำเนินการใน 29 จังหวัด มีผู้ได้รับประโยชน์ 171,745 ครอบครัว

(3.2) สนับสนุนให้เกิดกลไกในการขับเคลื่อนงานสวัสดิการชุมชน โดยจัดตั้งคณะกรรมการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนท้องถิ่น มีบทบาทหน้าที่ในการประสาน สนับสนุน การพัฒนานโยบายและแนวทางการจัดสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและขยายผล ครอบคลุมชุมชนท้องถิ่นทั่วประเทศ รวมทั้งจัดทำ “แผนปฏิบัติการสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นทั่วประเทศ” มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดระบบสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นทุกตำบลทั่วประเทศภายใน 3 ปี (ปี 2550 – 2552) รวมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นระดับจังหวัดเพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อน สวัสดิการชุมชนท้องถิ่นในแต่ละจังหวัด รวม 62 จังหวัด 1,639 คน โดยมุ่งให้ชุมชนเป็นแกนหลักใน การดำเนินงาน และมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีระดับจังหวัด 76 จังหวัด

(3.3) เสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัว สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ได้ดำเนินการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวในปี 2550 ที่สำคัญคือ 1) การพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มี รายได้น้อยในชุมชนแออัดให้มีความมั่นคงในสิทธิการครอบครองที่ดินสำหรับการอยู่อาศัย รวมทั้ง ความมั่นคงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างครบกระบวนการทั้งของ ผู้อยู่อาศัยและเครือข่ายองค์กรชุมชนในพื้นที่เดียวกัน(โครงการบ้านมั่นคง) ในพื้นที่ 69 จังหวัด 194 เมือง/เขต 485 โครงการ 958 ชุมชน 52,833ครัวเรือน ใช้จ่ายเงิน 1,573.77 ล้านบาท และบสยสินเชื่อ เพื่อให้ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการในรูปของกลุ่มได้เข้าไปปลูกสร้างที่อยู่อาศัยตามโครงการบ้านมั่นคง รวมเป็นเงิน 1,647.77 ล้านบาท 2) การส่งเสริมให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง (โครงการ บ้านมั่นคงชนบท) โดยมีเป้าหมาย จำนวน 5,500 ครัวเรือน ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัด 7 เมือง ซึ่งมีการอนุมัติโครงการแล้ว 17 โครงการ ใน 62 ชุมชน มีผู้รับประโยชน์ 2,724 ครัวเรือน และ 3) การสร้าง ที่อยู่อาศัยสำหรับประชาชนผู้ด้อยโอกาส ผู้มีรายได้น้อย รวมถึงข้าราชการชั้นผู้น้อยให้มีที่อยู่อาศัยเป็น ของตนเอง (โครงการบ้านเอื้ออาทร) ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีให้ดำเนินการรวมทั้งสิ้น 601,727 หน่วย (ไม่นับรวมอาคารคงเหลือ 4,400 หน่วย) ซึ่งในปี 2550 ดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จ จำนวน 78,236 หน่วย และอยู่ระหว่างก่อสร้าง จำนวน 323,000 หน่วย

(3.4) ส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครชุมชน เพื่อเยียวยา ผู้บาดเจ็บและช่วยเหลือผู้ป่วยฉุกเฉินในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยในปี 2550 กระทรวงการ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีการพัฒนาระบบอาสาสมัครชุมชนเพื่อเยียวยาผู้บาดเจ็บ และช่วยเหลือผู้ป่วยฉุกเฉินในจังหวัดชายแดนภาคใต้ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 250 ตำบล 33 อำเภอ ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งเสริมบทบาทอาสาสมัครชุมชน 700 คน ในการดูแลผู้บาดเจ็บและผู้ป่วย ฉุกเฉิน โดยจัดฝึกอบรมความรู้และทักษะพื้นฐานในการช่วยเหลือ ปฐมพยาบาลเบื้องต้นและมี ยานพาหนะในการนำส่งสถานอนามัยและโรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุดได้อย่างครอบคลุมพื้นที่ สนับสนุน มัสยิด 600 แห่ง เป็นศูนย์แจ้งข่าวอุบัติเหตุชุมชน พัฒนาระบบประสานงานเชื่อมโยงระหว่าง อบต. 230 แห่ง โรงพยาบาล 31 แห่ง สถานอนามัย 319 แห่ง และศูนย์เยียวยาชุมชนปอเนาะ 70 แห่ง เพื่อ สนับสนุนการดำเนินงานของอาสาสมัครชุมชน

(3.5) แก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินระดับอำเภอ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และชุมชนท้องถิ่นร่วมกันสำรวจข้อมูลผู้เดือดร้อนด้านที่ดินและที่ทำกินแล้วเสร็จ 114 อำเภอ โดยดำเนินงานควบคู่กับการสำรวจข้อมูลการใช้ที่ดินรายแปลงและทำรายละเอียดของแปลงที่ดินโดยใช้แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศมาตราส่วน 1 : 4000 เพื่อจัดทำข้อมูลการถือครองที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินให้ตรงกับความเป็นจริงในพื้นที่ รวมทั้งจัดตั้งคณะทำงานแก้ปัญหาที่ดินระดับอำเภอ เพื่อเป็นกลไกในการหาข้อยุติปัญหาในระดับพื้นที่ การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการแก้ปัญหาที่ดินครบวงจร 10 พื้นที่ ในจังหวัดเชียงใหม่ น่าน ชัยภูมิ นครราชสีมา กาญจนบุรี จันทบุรี นครสวรรค์ พัทลุง ตรัง และภูเก็ต และการสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะความสามารถของแกนนำชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการใช้แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ

(3.6) เสริมสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของคนในชุมชน โดยพัฒนาระบบทุนในชุมชนและจัดตั้งศูนย์บริการทางการเงินของทุนในชุมชน ซึ่งในปี 2551 กรมการพัฒนาชุมชนได้ดำเนินการยกระดับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนรวม 12 กลุ่ม การจัดทำยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของจังหวัด เพื่อพัฒนาขีดความสามารถแก่คณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และการประเมินสถานะกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีการออมเงิน โดยดำเนินการทั้ง 75 จังหวัด 34,742 กลุ่ม

3.2 การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน สนับสนุนการรวมกลุ่มของชุมชนและร่วมมือกับเครือข่ายภาคีการพัฒนาในการสร้างงาน ตลอดจนการนำภูมิปัญญาไทยมาเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

ด้วยการบูรณาการกระบวนการผลิตบนฐานศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล สนับสนุนการรวมกลุ่มของชุมชน สนับสนุนการนำภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการเพิ่มคุณค่าสินค้าให้สูงขึ้น สร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในการลงทุนสร้างอาชีพและรายได้ ตลอดจน พัฒนาระบบการบ่มเพาะวิสาหกิจชุมชน ควบคู่กับการสร้างผู้ประกอบการใหม่ โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

(1) สนับสนุนให้ชุมชนมีการรวมกลุ่มรูปแบบต่าง ๆ และพัฒนาเครือข่ายเพื่อดำเนินกิจกรรมการเกษตรหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่หลากหลาย บนฐานทรัพยากรในชุมชนให้เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคภายในชุมชน และเชื่อมโยงเครือข่ายสู่ตลาดภายในและภายนอกชุมชนประกอบด้วย

(1.1) พัฒนาทักษะความรู้แก่กลุ่มเศรษฐกิจชุมชน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง กรมการพัฒนาชุมชนได้ดำเนินการพัฒนาความรู้ทักษะด้านธุรกิจแก่กลุ่มเศรษฐกิจชุมชนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมกระบวนการ

เรียนรู้แก่กลุ่มเศรษฐกิจชุมชนเป้าหมายให้มีศักยภาพสามารถพัฒนาและยกระดับกลุ่มของตนเอง เพื่อให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง โดยมีผลการดำเนินงาน 5,992 กลุ่ม ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการพัฒนา กลุ่มให้ผ่านเกณฑ์ประเมินที่กำหนดไว้ คือ กลุ่มที่มีความสามารถเข้าถึงแหล่งทุน สมาชิกของกลุ่มมีรายได้เพิ่มหรือมีทุนสะสมเพิ่มขึ้น กลุ่มที่มีระดับพัฒนาที่ได้มาตรฐานหรือผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้รับการรับรองมาตรฐาน และกลุ่มที่มีช่องทางการตลาดหรือมีความสามารถจัดกิจกรรมด้านการให้บริการเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาขีดความสามารถกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในการสนับสนุน เศรษฐกิจชุมชน กับกลุ่มคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีผลการพัฒนาระดับ 2 (พอใช้) จำนวน 3,000 กลุ่ม พื้นที่ดำเนินการ 75 จังหวัด

(1.2) สนับสนุนการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายการเกษตรตามแนว ทฤษฎีใหม่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินสนับสนุนการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายเกษตร ตามแนวทฤษฎีใหม่ มุ่งดำเนินกิจกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงขั้นก้าวหน้า โดยในปี 2550 ได้ ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ และวิสาหกิจชุมชนเข้าร่วมโครงการ 50 กลุ่ม เพื่อสร้างความ เข้มแข็งของกลุ่มในการผลิต การแปรรูปและการตลาด

(2) ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นหรือภาครัฐหรือรัฐวิสาหกิจบนหลักของความโปร่งใส ใช้ฐานทรัพยากรใน พื้นที่ โดยมีการจัดตั้งมูลนิธิ สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (สวช.) โดยความร่วมมือระหว่าง มูลนิธิ หมู่บ้าน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และสำนักงาน พัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ได้ก่อตั้งเมื่อเดือนสิงหาคม 2549 มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและการจัดการต่าง ๆ อย่างครบวงจร โดยสถาบันมุ่ง ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การทำแผนแม่บทให้ครบทุกตำบล ส่งเสริมให้เกิดระบบเศรษฐกิจรากหญ้า ที่เชื่อมโยงวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ ตลอดจน ส่งเสริมสนับสนุนให้รัฐบาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชนได้เข้าใจและเห็นความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน โดยมีเป้าหมายส่งเสริมการเรียนรู้ให้ ชุมชนในตำบลรวม 7,000 ตำบล

(3) สนับสนุนการนำภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการ สร้างสรรค์คุณค่าของสินค้าและบริการที่มีโอกาสทางการตลาดสูง โดยส่งเสริมให้ประชาชนนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดมูลค่าเพิ่ม มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับและต้องการของ ผู้บริโภค โดยจัดระบบการบริหารจัดการแบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างเทคโนโลยีและการจัดการ ควบคู่ ไปกับการสนับสนุนด้านการตลาด เพื่อเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนประกอบด้วย

(3.1) พัฒนาเครือข่ายองค์ความรู้ (Knowledge-based OTOP : KBO) กรมการพัฒนาชุมชนได้ดำเนินการเสริมสร้างความรู้ ทักษะ พัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ OTOP ที่โดดเด่น ให้มีคุณภาพมาตรฐานพร้อมสู่ตลาดภายนอกและตลาดสากล โดยผลิตภัณฑ์ยังคงเอกลักษณ์และ อัตลักษณ์ของชุมชนอย่างเด่นชัด โดยในปี 2550 ได้มีการจัดตั้งเครือข่ายองค์ความรู้ชุมชนในพื้นที่ 75

จังหวัด และจังหวัดได้เชื่อมโยงองค์ความรู้จากสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ทำให้กลุ่มผู้ผลิตชุมชนมีการเรียนรู้จากเครือข่าย KBO และนำมาใช้พัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP โดยใช้ทุนภายในชุมชน

(3.2) การเพิ่มช่องทางการตลาดแก่สินค้า OTOP กรมการพัฒนาชุมชน ได้ดำเนินการจัดงานเมืองแห่งภูมิปัญญาไทย(OTOP CITY) ครั้งที่ 5 ระหว่างวันที่ 14-21 ธันวาคม 2550 ที่จังหวัดนนทบุรี เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นที่ผ่านการคัดสรร (OPC) และเพิ่มช่องทางการตลาด ส่งผลให้ชุมชนทั่วประเทศมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้า 846.54 ล้านบาท แยกเป็นยอดจำหน่ายในงาน 738.87 ล้านบาท สั่งซื้อ 88.03 ล้านบาท และจำหน่าย OTOP ชวนชิม 19.64 ล้านบาท นอกจากนี้ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ได้สนับสนุนการส่งเสริมการตลาดโดยนำผลผลิตของชุมชนมาจำหน่ายผ่านเครือข่ายสถานีบริการน้ำมัน ปตท.ทั่วประเทศ

(3.3) เสริมสร้างความแข็งแกร่งหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP (OTOP Village Champion : OVC) การดำเนินงานหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว เชื่อมโยงสินค้า OTOP ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น คือ วัฒนธรรม วิถีชีวิต แหล่งท่องเที่ยวและบริการ รวมทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน และพัฒนาหมู่บ้านโดยใช้ 4 P คือ People ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง Place มีศักยภาพพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว Product มีผลิตภัณฑ์ OTOP ที่โดดเด่น และ Preserve สามารถรักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่น

(4) พัฒนาระบบการบ่มเพาะวิสาหกิจชุมชน ควบคู่กับการสร้างผู้ประกอบการใหม่ ด้วยการพัฒนาความรู้ด้านการจัดการ การตลาด องค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตสินค้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น พัฒนามาตรฐานสินค้า มีการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

(4.1) ส่งเสริมการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตรได้มีการส่งเสริม และถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรสามารถรวมกลุ่มและจัดทำแผนวิสาหกิจชุมชน จำนวน 410 วิสาหกิจ สมาชิก 10,428 ราย พัฒนากระบวนการเรียนรู้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ 6,160 ราย แนะนำการจัดทำบัญชี และงบการเงินแก่วิสาหกิจชุมชน 304 แห่ง (ข้อมูล ณ 30 กรกฎาคม 2551) ส่วนกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการธุรกิจของชุมชน ส่งเสริมแนะนำการจัดทำและดำเนินการตามแผนวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้เกษตรกรสามารถรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมในลักษณะวิสาหกิจชุมชนได้ โดยในปี 2550 สามารถถ่ายทอดความรู้ในการจัดทำแผนวิสาหกิจชุมชนได้ 518 แห่ง (เป้าหมาย 500 แห่ง) และมีตำบลที่ได้รับการถ่ายทอดการจัดทำแผนวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 91.78 ของเป้าหมาย

(4.2) พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคในระดับต่าง ๆ กระทรวงอุตสาหกรรม ให้การสนับสนุนและผลักดันผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคตามศักยภาพของตลาดในระดับต่าง ๆ คือระดับภูมิภาค ระดับชาติ และระดับส่งออก และเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์ชุมชนเข้าสู่ห่วงโซ่อุปทานในภาคเศรษฐกิจระบบตลาด โดยมีโครงการ

ที่เสนอการบรรจุไว้ภายใต้แผนปฏิบัติการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นแล้วจำนวน 35 โครงการ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นใน 5 กลุ่มผลิตภัณฑ์ คือ กลุ่มอาหาร กลุ่มเครื่องดื่ม กลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย และกลุ่มสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารและยา โดยในปี 2550 สามารถดำเนินการได้รวมทั้งสิ้น 1,334 เรื่อง และรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนรวม 26,530 ราย

(4.3) การสร้างและเพิ่มศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม และ OTOP ในปี 2550 กระทรวงอุตสาหกรรมได้ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม ภูมิภาค การสนับสนุนการพัฒนาและฟื้นฟูสภาพเครื่องจักรแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Machine Fund) การส่งเสริมเครือข่ายจัดส่งระบบสินค้าและพัสดุภัณฑ์ การพัฒนาผู้ประกอบการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพผู้ประกอบการ ได้รวม 1,064 ราย รวมทั้งการอบรมหลักสูตรที่เป็นการศึกษาวิจัย ธุรกิจกว่า 30 หลักสูตร มีผู้เข้าร่วมอบรม 879 ราย

3.3 เสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูลกัน

ด้วยการส่งเสริมสิทธิชุมชนและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสงวน อนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา ใช้ประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น โดย

(1) สร้างความตระหนักรู้ของชุมชนในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อวิถีชีวิต รวมทั้งกระจายอำนาจการจัดการทรัพยากรของท้องถิ่นให้ชุมชนที่มีศักยภาพเข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

(1.1) การพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายองค์กรชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนได้ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและเกษตรกรรมยั่งยืนโดยประสานความร่วมมือกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดำเนินงานพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายองค์กรชุมชน และประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ในการจัดทำแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในพื้นที่ 99 ตำบล ครอบคลุมผู้ได้รับประโยชน์ 444 ตำบล 226 อำเภอ 58 จังหวัด ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ขององค์กรชุมชนในพื้นที่ เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า และชายฝั่ง มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การอนุรักษ์เพื่อการขยายผลเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนในการจัดการทรัพยากร มีแบบจำลองห้องเรียนชุมชนธรรมชาติ นิทรรศการ และพิพิธภัณฑ์ชีวิต ธรรมชาติ เกิดเส้นทางศึกษาธรรมชาติ และหลักสูตรท้องถิ่นที่ชุมชนร่วมกับโรงเรียนจัดทำเป็นหลักสูตร และการสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนมีความรักในทรัพยากรธรรมชาติ

» การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชน โดยกระทรวง

เกษตรและสหกรณ์ดำเนินโครงการอาสาสมัครฝนหลวง (อสฝล.) คัดเลือกตัวแทนตำบลละ 1 คน เข้ารับการอบรมให้ความรู้เพื่อเป็นตัวแทนของชุมชนในการประสานเชื่อมโยงกับสำนักฝนหลวงและการบินเกษตรและจังหวัดเครือข่าย โดยเริ่มดำเนินการโครงการในปี 2549 ในพื้นที่ภาคตะวันออก 7 จังหวัด และในปี 2550 ดำเนินการในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางตอนบน อุทัยธานีและนครสวรรค์ มีอาสาสมัครฝนหลวงประจำตำบลจำนวนทั้งสิ้น 885 คน

» พัฒนาการความรู้แก่หมอดินอาสาและยุวมอดินด้าน

การพัฒนาที่ดิน เพื่อให้มีความรู้และมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการจัดการทรัพยากรดินอย่างต่อเนื่อง และเป็นกลไกขับเคลื่อนงานพัฒนาที่ดินให้เข้าถึงเกษตรกรในระดับตำบลและหมู่บ้าน ซึ่งกรมพัฒนาที่ดินสามารถฝึกอบรมหมอดินอาสาได้จำนวน 75,701 ราย ในปี 2550

(2) **สนับสนุนกลไกชุมชนและเครือข่ายในการจัดการและปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ที่เชื่อมโยงกับการผลิตเพื่อการยังชีพของชุมชนอย่างเป็นธรรม โดย บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ได้ดำเนินโครงการ “รักษป่า สร้างคน 84 ตำบล วิถีพอเพียง” ด้วยการพัฒนาที่จิตใจของชุมชนให้ดูแลรักษาป่าและพัฒนาตนเองอย่างเข้มแข็งภายใต้วิถีพอเพียง เน้นการสร้างองค์ความรู้ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้ชุมชนเกิดความตั้งใจที่จะพัฒนาเปลี่ยนแปลงตนเอง ก้าวไปสู่การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมตัดสินใจ จนเกิดการเรียนรู้ และกำหนดแนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสมของแต่ละชุมชน ซึ่งในปี 2550 ได้คัดเลือก 9 ตำบลนาร่องในจังหวัดน่าน เชียงใหม่ นครสวรรค์ ระยอง กาญจนบุรี บุรีรัมย์ และชุมพร ที่มีความพร้อมเข้าร่วมดำเนินโครงการ ตลอดจนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีการจัดตั้งอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประจำหมู่บ้าน (ทสม.) เพื่อการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น เพิ่มขึ้นจาก 43,941 คนในปี 2549 เป็น 50,066 คนในปี 2550

(3) **เสริมสร้างขีดความสามารถของพหุภาคีในการดูแลอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นตนเอง** องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม องค์การภาครัฐ เอกชน องค์การพัฒนาเอกชนและประชาชน ดำเนินงานโครงการส่งเสริมพหุภาคีในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนภายใต้แผนปฏิบัติการที่ 21 ระดับท้องถิ่น (Local Agenda 21) เพื่อให้พหุภาคีทุกภาคส่วนในชุมชนมีองค์ความรู้ มีศักยภาพและความเข้มแข็ง มีแผนงานและกลไกในการดูแลอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และพึ่งพาตนเองได้ในการบริหารจัดการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยในปี 2551 มีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสมัครเข้าร่วมโครงการ 49 พื้นที่ครอบคลุมทั้ง 4 ภาค

4 ประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไป

ชุมชนเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในช่วงที่ผ่านมา ส่งผลให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนด้วยกระบวนการแผนชุมชนในระดับดีมากเพิ่มขึ้น ชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีการรวมกลุ่มกัน ทั้งในเรื่องการพัฒนาชุมชน พัฒนาอาชีพ ก่อให้เกิดองค์กรชุมชนในรูปแบบที่หลากหลายและมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนชุมชนมีการช่วยเหลือเกื้อกูล ร่วมมือกันดูแลสวัสดิการของคนในชุมชน และร่วมกันทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศในระยะต่อไป ควรมุ่งพัฒนาแผนชุมชนให้มีคุณภาพ การสร้างค่านิยมที่ดีแก่ชุมชน การสนับสนุนภาคีพัฒนาทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกระบวนการชุมชน เข้มแข็ง การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพในการผลิต การตลาด และการสนับสนุนชุมชนเข้ามามีบทบาทในการดูแล อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นตนเองอย่างจริงจัง โดยมีข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานในระยะต่อไป ดังนี้

4.1 การบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง

(1) สนับสนุนให้มีกระบวนการจัดทำแผนชุมชนอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนปรับปรุงแผนชุมชนให้มีคุณภาพที่แสดงถึงทิศทางการพัฒนาชุมชน ศักยภาพการพัฒนาแหล่งรายได้ของชุมชน การสร้างความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนชุมชนทั้งในส่วนของชุมชน ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาครัฐ ที่มีการเชื่อมโยงแผนงานหรือโครงการร่วมกัน และนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

(2) สนับสนุนบทบาทของชุมชนและคนในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการชุมชนโดยชุมชนเอง รวมทั้ง การพัฒนาปรับปรุงการจัดสวัสดิการในชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการให้ทั่วถึง และการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม ในการคัดเลือกบุคคลเป้าหมายที่ควรได้รับการช่วยเหลือ เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถชุมชนให้สามารถพัฒนาต่อยอดบนพื้นฐานความพร้อมของตนเอง การพึ่งตนเอง มีภูมิคุ้มกันให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลง และการมีหลักประกันที่มั่นคง

(3) ผลักดันให้มีการจัดการความรู้ในชุมชน เพื่อรวบรวมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ให้เป็นหมวดหมู่ และแสวงหาความรู้จากภายนอกชุมชนนำมาผสมผสาน/บูรณาการ หรือต่อยอดความรู้ที่มีอยู่แล้วเกิดเป็นความรู้ใหม่ในการพัฒนาชุมชนในมิติต่างๆ

(4) เพิ่มบทบาทองค์กร สถาบันการศึกษาให้มีส่วนสนับสนุนชุมชนให้เข้มแข็งโดย

(4.1) **สนับสนุนสถาบันการศึกษาให้ศึกษา วิจัย รวบรวมความรู้ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ** เผยแพร่สู่ชุมชนและมีกระบวนการพัฒนาต่อยอดให้เกิดประโยชน์สู่การพึ่งตนเองและการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน รวมทั้ง มีการจัดการองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีการจัดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

(4.2) **ส่งเสริมสถาบันศาสนาร่วมกับสถาบันการศึกษาในชุมชน สื่อต่าง ๆ และสถาบันครอบครัว** ในการให้ความรู้ สร้างค่านิยมที่ดีแก่ชุมชน การทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ การปลูกฝังค่านิยม จิตสำนึก และการสืบสานจารีตประเพณี รวมทั้งเป็นศูนย์รวมใจเชื่อมโยงสายใยของคนให้มาร่วมในการพัฒนาครอบครัวและชุมชน

(4.3) **ส่งเสริมให้ชุมชนเป็นผู้คิด และดำเนินการกิจกรรม/โครงการ** **เพิ่มศักยภาพ**ในการประกอบอาชีพ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย สร้างโอกาสในอาชีพ และเพิ่มความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานราก การใช้และอนุรักษ์พลังงาน หรือพลังงานทดแทน หรือพลังงานทางเลือก รวมทั้งการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม และการท่องเที่ยว

4.2 การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน

(1) **สนับสนุนการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการของภาคีการพัฒนาทั้ง** **ภาครัฐ เอกชน สถาบันวิชาการ** เพื่อพัฒนากลุ่มอาชีพอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงศักยภาพ ความพร้อมและฐานทรัพยากรในท้องถิ่น รวมทั้ง ควรพัฒนาทักษะความรู้ด้านการตลาด ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่กลุ่มอาชีพ

(2) **สนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีศักยภาพ และมีเส้นทางด้าน** **การตลาด** โดยเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในด้านบรรจุภัณฑ์ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาต่อยอด การเชื่อมโยงตลาด และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ทั้งคุณภาพ ความสะอาด และความปลอดภัย

(3) **เพิ่มบทบาทภาคเอกชนในการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน** การสร้างผู้ประกอบการใหม่ ร่วมสร้างผลิตภัณฑ์ของชุมชนจากความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติและศักยภาพของชุมชน สนับสนุนทั้งในรูปเงินลงทุน โอกาสทางการตลาด องค์ความรู้ โดยมีการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

(4) **ส่งเสริมให้ชุมชนเป็นผู้คิด และดำเนินการกิจกรรม/โครงการเพิ่ม** **ศักยภาพ**ในการประกอบอาชีพ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย สร้างโอกาสในอาชีพ และเพิ่มความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานราก การใช้และอนุรักษ์พลังงาน หรือพลังงานทดแทนหรือพลังงานทางเลือก รวมทั้งการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว

4.3 การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากร ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูลกัน

โดยส่งเสริมให้ ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนท้องถิ่น โดยมีภาครัฐและภาคีการพัฒนาอื่นๆ เป็นผู้หนุนเสริมศักยภาพชุมชน อำนวยความสะดวกให้ประชาชนสามารถดำเนินการได้ด้วยตัวเอง รวมทั้ง สนับสนุนให้มีเครือข่ายในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ การสร้างจิตสำนึก และมีความตระหนักถึง คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อวิถีชีวิตของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

บทที่ 3

**ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ
ให้สมดุลและยั่งยืน**

บทที่ 3

ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน

1 บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เศรษฐกิจมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 5.7 ต่อปี โดยการค้าระหว่างประเทศมีบทบาทสำคัญต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจ โครงสร้างการผลิตมีจุดแข็งที่มีฐานการผลิตที่หลากหลาย สามารถสร้างความเชื่อมโยงระหว่างภาคการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากขึ้น แต่ยังมีจุดอ่อนที่ต้องพึงพิงการนำเข้าวัตถุดิบ พลังงาน เงินทุน และเทคโนโลยี ในสัดส่วนที่สูง ผลผลิตการผลิตยังต่ำ การผลิตยังคงอาศัยฐานทรัพยากรมากกว่าองค์ความรู้ และมีการใช้ทรัพยากรเพื่อการผลิตและบริโภคอย่างสิ้นเปลือง อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจอยู่ในระดับที่ดีจากการดำเนินนโยบายเพื่อฟื้นฟูเสถียรภาพเศรษฐกิจของประเทศ ภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจ นับว่าเป็นภูมิคุ้มกันความเสี่ยงจากภายนอก ในภาวะที่มีความผันผวนของราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนการแก้ไขปัญหาความยากจน ได้ช่วยให้ความยากจนลดลงตามลำดับ แต่ยังคงให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาการกระจายรายได้มากขึ้น

การพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จึงมุ่งให้ประเทศสามารถดำรงอยู่อย่างมั่นคงในกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว และมีแนวโน้มทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องสร้างความแข็งแกร่งของระบบและโครงสร้างต่าง ๆ ภายในประเทศให้สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น และสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้มีความสมดุลและยั่งยืน ที่มุ่งเสริมสร้างเศรษฐกิจให้มีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม โดยมีเป้าหมายและแนวทางที่สำคัญดังนี้

1.1 เป้าหมาย

(1) ผลผลิตการผลิตรวมสูงขึ้นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ต่อปี สัดส่วนการส่งออกในตลาดโลกเพิ่มขึ้น การลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 0.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และลดต้นทุนด้านโลจิสติกส์เหลือร้อยละ 13 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศภายในปี 2554 สัดส่วนอุปสงค์ในประเทศต่อภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 75 ภายในปี

2554 และสัดส่วนภาคการผลิตเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ภายในปี 2554

(2) อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ยร้อยละ 3.0 - 3.5 ต่อปี อัตราการว่างงานต่ำไม่เกินร้อยละ 2 ของกำลังแรงงาน สัดส่วนหนี้สาธารณะต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ไม่เกินร้อยละ 50 สัดส่วนการออมของประเทศอยู่ที่ระดับร้อยละ 35 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศภายในปี 2554 การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเฉลี่ยต่อปีไม่เกินร้อยละ 2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ความยืดหยุ่นการใช้พลังงานเฉลี่ยไม่เกิน 1:1 ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 สัดส่วนการใช้พลังงานหมุนเวียนเป็นร้อยละ 8 และลดการใช้น้ำมันในภาคการขนส่งให้เหลือร้อยละ 30 ของการใช้พลังงานทั้งหมด

(3) ผลิตภัณฑ์และบริการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีสัดส่วนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 และรายได้ของกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ 20 แรกมีสัดส่วนไม่เกิน 10 เท่าของรายได้ของกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 20 ภายในปี 2554

1.2 แนวทางการพัฒนา

(1) การปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อเพิ่มผลิตภาพและคุณค่าของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และความเป็นไทย โดยปรับโครงสร้างภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการที่ใช้กระบวนการพัฒนาคลัสเตอร์และห่วงโซ่อุปทาน รวมทั้งเครือข่ายชุมชนบนรากฐานของความรู้สมัยใหม่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย และความหลากหลายทางชีวภาพ สร้างบรรยากาศการลงทุนที่ดี เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ และส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ ตลอดจนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ การปฏิรูปองค์กร/กฎระเบียบ และพัฒนาระบบมาตรฐานในด้านต่างๆ ตลอดจนการดำเนินนโยบายการค้าระหว่างประเทศให้สนับสนุนการปรับโครงสร้างการผลิต และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

(2) การสร้างภูมิคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจ โดยการบริหารเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจให้มั่นคง และสนับสนุนการปรับโครงสร้างการผลิต พัฒนารัฐวิสาหกิจให้มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพบนหลักการบริหารจัดการที่ดี ส่งเสริมการออมอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นแหล่งระดมทุนและเป็นหลักประกันในชีวิตของประชาชน การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานและการพัฒนาแหล่งพลังงานทางเลือกเพื่อลดการพึ่งพิงการนำเข้าพลังงานและประหยัดเงินตราต่างประเทศ

(3) การสนับสนุนให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรมและการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม โดยส่งเสริมการแข่งขันการประกอบธุรกิจในระบบอย่างเสรี เป็นธรรม และป้องกันการผูกขาด กระจายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานไปสู่ภูมิภาคอย่างสมดุลและเป็นธรรม เพิ่มประสิทธิภาพและความครอบคลุมของการให้บริการของระบบการเงินฐานราก

ให้สามารถสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก รวมทั้งดำเนินนโยบายการคลังเพื่อส่งเสริมการกระจายรายได้ โดยกระจายอำนาจการจัดเก็บภาษี การจัดทำงบประมาณและการเบิกจ่าย และการก่องหนภายใต้กรอบการรักษาวินัยทางการคลังสู่ท้องถิ่น

2 ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน

2.1 สถานการณ์โดยรวม

เศรษฐกิจไทยในระยะ 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ขยายตัวในอัตราลดลงอย่างต่อเนื่องจากเมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เนื่องจากการส่งออกชะลอตัวตามภาวะเศรษฐกิจโลกที่ถดถอย โดยในปี 2551 เศรษฐกิจไทยขยายตัวได้เพียงร้อยละ 2.6 ชะลอตัวลงจากร้อยละ 4.9 ในปี 2550 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 และร้อยละ 5.2 เมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ในปี 2549 ตามภาวะการชะลอตัวของอุปสงค์ในประเทศ ขณะที่การส่งออกสุทธิซึ่งเป็นแรงสนับสนุนหลักของการขยายตัวทางเศรษฐกิจชะลอตัวลง เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจโลกที่ถดถอย และปัญหาการเมืองภายในประเทศ ได้ส่งผลให้ความเชื่อมั่นของประชาชนและภาคธุรกิจเอกชนลดลง ซึ่งมีผลกระทบต่อเนื่องต่อการใช้จ่ายและการลงทุน ส่วนด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจยังอยู่ในเกณฑ์ดีทั้งเสถียรภาพภายในประเทศและต่างประเทศ แต่มีสัญญาณเตือนในเรื่องปัญหาการว่างงานที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้นในไตรมาสสุดท้ายของปี 2551 โดยเฉพาะในภาคการผลิตที่ได้รับผลกระทบจากการชะลอตัวของภาวะเศรษฐกิจ

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและเสถียรภาพในระยะ 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มีดังนี้

(1) การส่งออกมีการเติบโตดีในปีแรกและชะลอตัวลงในปีที่ 2 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ในปี 2550 การส่งออกยังคงขยายตัวต่อเนื่องจากปี 2549 ทั้งการส่งออกสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม แม้ว่าเศรษฐกิจโลกโดยรวมจะชะลอตัวและค่าเงินบาทแข็งขึ้น โดยการส่งออกทั้งปี 2550 มีมูลค่าทั้งสิ้น 150.0 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 17.3 และปริมาณการส่งออกขยายตัวร้อยละ 11.0 การส่งออกสินค้ามีสัดส่วนถึงร้อยละ 56.8 ของ GDP ถือเป็นเครื่องยนต์ใหญ่ที่สุดที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจในปี 2550 โดยกลุ่มสินค้าที่มูลค่าการส่งออกสูงและขยายตัวได้ดี ประกอบด้วย **กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม** ขยายตัวร้อยละ 20.5 อาทิ เครื่องคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ รถยนต์อุปกรณ์และส่วนประกอบ เครื่องจักรกลและส่วนประกอบอัญมณีและเครื่องประดับ **กลุ่มสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร** ขยายตัวร้อยละ 15.5 และ 19.1 ตามลำดับ อาทิ ไม้สัดแช่เย็นแช่แข็ง เครื่องเทศและสมุนไพร พลาสติกแช่เย็นแช่แข็ง และข้าว

ในปี 2551 การส่งออกของไทยยังคงขยายตัวได้ต่อเนื่องจากปี 2550 จากการขยายตัวด้านราคาที่ยขยายตัวมากถึงร้อยละ 10.5 ตามแนวโน้มราคาสินค้าโภคภัณฑ์ในตลาดโลก

ในขณะที่ปริมาณการส่งออกขยายตัวร้อยละ 5.5 ชะลอตัวลงตามการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะการส่งออกไปยังตลาดหลักของไทย ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น กลุ่มประเทศยูโรโซน สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และไต้หวัน เป็นต้น ซึ่งเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าหลักเหล่านี้ล้วนได้รับผลกระทบจากวิกฤติการเงินโลกและอยู่ในภาวะเศรษฐกิจถดถอย ในขณะที่เศรษฐกิจจีน อินเดีย และเวียดนามก็ขยายตัวในอัตราชะลอตัวลงมาก ทำให้การส่งออกของไทยทั้งปี 2551 มีมูลค่า 175.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.8 จากปีก่อน กลุ่มสินค้าที่มูลค่าการส่งออกสูงและขยายตัวได้ดี ได้แก่ **กลุ่มสินค้าเกษตร** ขยายตัวร้อยละ 35.0 เพิ่มขึ้นมากจากปี 2550 จากปัจจัยราคาที่สูงขึ้นเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการส่งออกข้าว และยางพารา **กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม** ขยายตัวร้อยละ 16.5 ชะลอตัวลงจากปี 2550 โดยสินค้าอุตสาหกรรมที่ขยายตัวได้ดี ได้แก่ อัญมณีและเครื่องประดับ และทองคำ ไม่ขึ้นรูปที่ราคาในตลาดโลกเพิ่มขึ้นเป็นประวัติการณ์ ส่วนสินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูง อาทิ แผงวงจรไฟฟ้า เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องคอมพิวเตอร์และชิ้นส่วน และเครื่องใช้ไฟฟ้า มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.5 ชะลอตัวลงตามภาวะเศรษฐกิจโลกโดยเฉพาะในไตรมาสสุดท้ายของปี 2551

สำหรับการนำเข้าในปี 2551 มีมูลค่า 175.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 26.4 จากการเพิ่มขึ้นทั้งปริมาณร้อยละ 12.2 และราคา ร้อยละ 12.6 ตามการส่งออกและอุปสงค์ในประเทศที่ขยายตัวมากในไตรมาสที่ 1 - 3 ของปี โดยการนำเข้าเพิ่มขึ้นทุกกลุ่มสินค้า โดยเฉพาะการนำเข้าเชื้อเพลิงและผลิตภัณฑ์น้ำมันที่มีมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นสูงสุดที่ร้อยละ 44.2 รองลงมาคือ สินค้าอุปโภคบริโภคร้อยละ 25.1 รถยนต์และส่วนประกอบร้อยละ 24.4 วัตถุดิบและกึ่งวัตถุดิบร้อยละ 21.9 และสินค้าทุน ร้อยละ 18.4 การนำเข้าที่ขยายตัวสูงในปี 2551 ขณะที่การส่งออกขยายตัวได้น้อย ส่งผลให้การส่งออกสุทธิหดตัวร้อยละ 0.2

(2) การลงทุนรวมขยายตัวเล็กน้อยในอัตราร้อยละ 1.3 และ 1.1 ในปี 2550 และ 2551 ตามลำดับจากที่ขยายตัวร้อยละ 3.9 ในปี 2549 เนื่องจากการใช้จ่ายและการลงทุนของภาคเอกชนชะลอตัวต่อเนื่อง ในขณะที่การดำเนินโครงการของภาครัฐล่าช้า

(2.1) การลงทุนภาคเอกชน ขยายตัวในอัตราร้อยละ 0.6 และ 3.2 ในปี 2550 และ 2551 ตามลำดับ ชะลอตัวลงเมื่อเทียบกับที่ขยายตัวได้ร้อยละ 4.1 ในปี 2549 เนื่องจากการชะลอตัวของความต้องการสินค้าและบริการภายในประเทศ ประกอบกับต้นทุนการผลิตทั้งวัตถุดิบ และพลังงานที่ปรับตัวสูงขึ้น ขณะที่เศรษฐกิจโลกชะลอตัวส่งผลต่อการค้าโลก ซึ่งกระทบต่อการส่งออกและการลงทุนทั้งของนักลงทุนไทยและนักลงทุนต่างชาติ อีกทั้งปัญหาความไม่แน่นอนทางการเมืองภายในประเทศ ทำให้ความเชื่อมั่นของนักธุรกิจลดลง ซึ่งในปี 2551 รัฐบาลได้ดำเนินมาตรการหลายด้านเพื่อสนับสนุนการฟื้นตัวของการลงทุน อาทิ มาตรการภาษีเพื่อกระตุ้นและฟื้นฟูเศรษฐกิจ (วันที่ 4 มีนาคม 2551) มาตรการเงินทุนเพื่อประชาชนและเศรษฐกิจฐานราก (วันที่ 1 เมษายน 2551) และมาตรการ “6 มาตรการ ป้องกันวิกฤติการเงินโลก” (วันที่ 14 ตุลาคม 2551) เพื่อช่วยบรรเทาผลกระทบต่อการลงทุน และดูแลสภาพคล่องทางการเงิน รวมทั้งการส่งออก การท่องเที่ยว และสร้างความร่วมมือของประชาคมการเงินเอเชีย

ตารางที่ 1 : อัตราการขยายตัวการลงทุนภาคเอกชน

การลงทุนภาคเอกชน	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
อัตราการขยายตัวของการลงทุน(%)	13.4	17.7	16.3	10.4	4.1	0.6	3.2
- การก่อสร้าง	20.0	17.9	14.7	6.0	2.5	-2.7	-0.2
- เครื่องจักรเครื่องมือ	11.4	17.6	16.9	11.9	4.6	1.6	4.2

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(2.2) การลงทุนภาครัฐ ในปี 2551 หดตัวลงร้อยละ 4.8 เมื่อเทียบกับปี 2550 ที่ขยายตัวได้ในอัตราร้อยละ 3 ซึ่งรัฐบาลสามารถเร่งรัดการใช้จ่ายงบประมาณให้มีอัตราการเบิกจ่ายได้ร้อยละ 93.91 สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ร้อยละ 93 แต่ในปีงบประมาณ 2551 รัฐบาลสามารถเบิกจ่ายงบประมาณได้ร้อยละ 92.3 ของวงเงินงบประมาณ ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 94.0 เนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น การเปลี่ยนรัฐบาลบ่อยทำให้แผนงานต่างๆ สะดุดผลกระทบจากต้นทุนการก่อสร้างที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากความผันผวนของราคาน้ำมันและต้นทุนวัสดุก่อสร้าง ทำให้ต้องมีการปรับราคากลางและเงินชดเชยค่างานสิ่งก่อสร้าง (ค่า K) ส่งผลให้ต้องปรับแผนการลงทุนและต้องขออนุมัติใหม่ ตลอดจนความล่าช้าในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในโครงการลงทุนภาครัฐ เป็นต้น ทำให้เกิดความล่าช้าในการเบิกจ่ายงบประมาณโดยเฉพาะในส่วนงบลงทุนที่จะลงสู่ภาคเศรษฐกิจ ทั้งนี้การลงทุนของภาครัฐในปี 2551 ที่หดตัวร้อยละ 4.8 เกิดจากการลงทุนด้านการก่อสร้างที่หดตัวถึงร้อยละ 9.5 ขณะที่การลงทุนด้านเครื่องจักรและอุปกรณ์ขยายตัวร้อยละ 4.9 เนื่องจากมีการนำเข้าเครื่องบินจำนวน 3 ลำ ของบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) และการยิงดาวเทียมธีออส ของสำนักงานพัฒนาพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)

ตารางที่ 2 : อัตราการขยายตัวการลงทุนภาครัฐบาล

	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
อัตราการขยายตัว(%)	-6.2	-0.6	4.7	10.9	3.3	3.4	-4.8
- การก่อสร้าง	-6.2	-3.5	4	6.1	4.7	6	-9.5
- เครื่องจักรเครื่องมือ	-6.5	6.4	6.3	21	0.7	-1.6	4.9

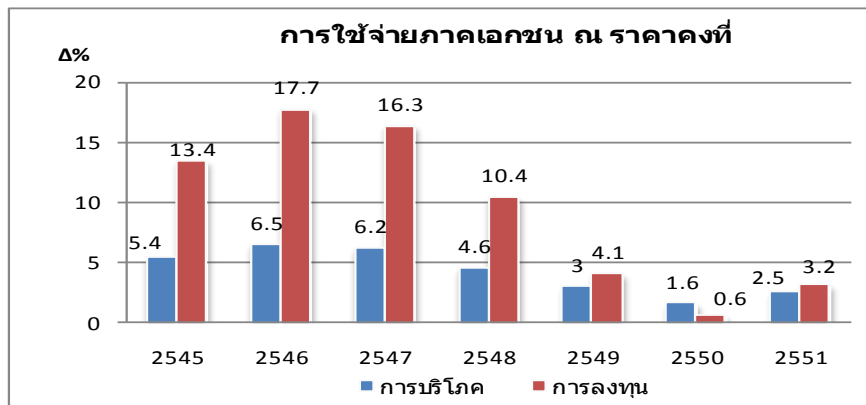
ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(3) การบริโภครวมขยายตัวในอัตราร้อยละ 2.7 และ 2.2 ในปี 2550 และ 2551 ตามลำดับ ชะลอตัวต่อเนื่องจากปี 2549 ที่ขยายตัวร้อยละ 2.9 ในปี 2551 เนื่องจากความเชื่อมั่นของทั้งในภาคประชาชนและภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมลดลงและอยู่ในระดับต่ำ

(3.1) การอุปโภคบริโภคภาคเอกชน ขยายตัวในอัตราร้อยละ 1.6 และ 2.5 ในปี 2550 และ 2551 ตามลำดับ ชะลอตัวลงเมื่อเทียบกับที่ขยายตัวร้อยละ 3.0 ในปี 2549 สาเหตุเนื่องจากปัจจัยความผันผวนราคาน้ำมันและอัตราเงินเฟ้อที่สูงขึ้นตั้งแต่ปลายปี 2550 ถึงกลางปี 2551 ทำให้ผู้บริโภคต้องเผชิญกับภาวะค่าครองชีพสูง ประกอบกับปัญหาวิกฤตการเงินโลกที่เกิดจากปัญหา Sub-prime ในสหรัฐทวีความรุนแรงส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ รวมถึงไทยผ่านการส่งออกและการลงทุน และผลจากความไม่แน่นอนทางการเมืองมีการเปลี่ยน

รัฐบาลถึง 4 ชุด ตั้งแต่ปลายปี 2549 – 2551 เกิดการชุมนุมที่ยืดเยื้อ และมีเหตุการณ์ความรุนแรงในบางช่วง ทำให้ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคลดลงอย่างต่อเนื่อง และชะลอการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป ทั้งนี้ รัฐบาลได้ดำเนินมาตรการหลายด้าน ได้แก่ การปรับขึ้นอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ มาตรการเพื่อกระตุ้นและฟื้นฟูเศรษฐกิจ มาตรการเงินทุนเพื่อประชาชนและเศรษฐกิจฐานราก และมาตรการ “6 มาตรการ 6 เดือน ฝ่าวิกฤตเพื่อคนไทยทุกคน” เป็นต้น เพื่อบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายและเพิ่มกำลังซื้อของประชาชน ส่งผลให้การใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนในปี 2551 มีการขยายตัวสูงกว่าปี 2550 ซึ่งมาจากการใช้จ่ายเพื่อการบริการเกี่ยวกับการโรงแรมและภัตตาคาร และการใช้จ่ายเพื่อซื้อผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์ ซึ่งในปี 2551 มีการขยายตัวสูงสุดร้อยละ 14.4 และ 9.2 ตามลำดับ ในขณะที่การใช้จ่ายเพื่อซื้อผลิตภัณฑ์อาหาร เครื่องดื่ม ยาสูบ และเครื่องนุ่งห่ม มีการขยายตัวเพียงร้อยละ 0.2

แผนภูมิที่ 1 : การใช้จ่ายภาคเอกชน

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 3 : อัตราการขยายตัวการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน จำแนกตามหมวดการใช้จ่าย และดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค

หน่วย : ร้อยละ

	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
การใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน	5.4	6.5	6.2	4.6	3.0	1.6	2.5
- สินค้าเกษตร ป่าไม้ และประมง	7.5	3.9	6.4	1.0	4.5	3.3	2.7
- ไฟฟ้า และประปา	4.1	5.6	5.2	4.3	4.1	5.0	3.1
- ผลิตภัณฑ์อาหาร เครื่องดื่ม ยาสูบ และเครื่องนุ่งห่ม	3.1	4.4	2.8	4.8	4.8	3.4	0.2
- ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์	20.3	20.1	13.7	0.2	-0.8	-5.2	9.2
- โรงแรม และภัตตาคาร	27.4	36.9	17.1	-2.9	-0.7	-11.6	14.4
- ขนส่ง และสื่อสาร	4.0	-2.7	11.0	3.0	12.8	5.0	1.6
- การบริการทางธุรกิจ การผลิตเหมืองแร่ และการเกษตร	4.5	-3.1	11.8	2.6	13.9	5.1	1.4
- การบริการส่วนบุคคล สังคม และชุมชน	6.2	4.9	6.5	3.0	6.0	5.6	2.2
- สินค้าอื่น ๆ	4.7	5.8	6.7	5.3	4.0	2.6	2.2
ดัชนีความเชื่อมั่นของผู้บริโภค	84.1	98.7	99.8	88.1	82.5	77.1	77.8
อัตราการเปลี่ยนแปลง	11.8	17.3	1.2	-11.7	-6.4	-6.6	0.9

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

(3.2) การบริโภคภาครัฐ การใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคของรัฐบาลในปี 2551 เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 0.4 อันเป็นผลมาจากรายจ่ายซื้อสินค้าและบริการที่เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 4.2 ในขณะที่ค่าตอบแทนแรงงานลดลงจากปี 2550 ร้อยละ 2.1 อย่างไรก็ตามการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคของภาครัฐได้ชะลอตัวลงมากเมื่อเทียบกับปี 2550 ที่ขยายตัวถึงร้อยละ 9.2 เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหลายครั้งทำให้การเบิกจ่ายงบประมาณมีความล่าช้าและต่ำกว่าเป้าหมาย

ตารางที่ 4 : อัตราการขยายตัวการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคของรัฐบาล

	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
อัตราการขยายตัวของการใช้จ่าย	0.7	2.5	5.7	11.3	2.4	9.2	0.4
- ค่าตอบแทนแรงงาน	3.2	1.0	3.3	6.9	2.1	7.2	-2.1
- รายจ่ายซื้อสินค้าและบริการ	-4	5.4	10.4	19.5	2.9	12.5	4.2

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(4) เสถียรภาพเศรษฐกิจโดยรวมยังมั่นคง จากเงินสำรองระหว่างประเทศที่อยู่ในระดับสูง โดยในปี 2550 มีจำนวน 87.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และเพิ่มขึ้นเป็น 110.25 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2551 ซึ่งสูงกว่าหนี้ต่างประเทศระยะสั้นกว่า 4 เท่าตัว และเท่ากับการนำเข้าประมาณ 7.6 เดือน ขณะที่ดุลการชำระเงินยังเกินดุล 24.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ จากเงินทุนเคลื่อนย้ายที่เพิ่มขึ้นทั้งจากในภาคธนาคารและเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ช่วยให้เสถียรภาพด้านต่างประเทศมีความเข้มแข็ง สำหรับเสถียรภาพในประเทศยังอยู่ในเกณฑ์ดี โดยแรงจูงใจกดดันจากเงินเฟ้อที่เพิ่มขึ้นสูงในช่วงปลายปี 2550 ต่อเนื่องถึงครึ่งแรกของปี 2551 ผ่อนคลายลงในช่วงครึ่งหลัง ซึ่งเป็นผลมาจากการผลการดำเนินการมาตรการ “6 มาตรการ 6 เดือน ฝ่าวิกฤตเพื่อคนไทยทุกคน” ที่ช่วยบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายในด้านค่าไฟฟ้า ประปา และค่าใช้จ่ายในการเดินทางของประชาชน ประกอบกับราคาน้ำมันได้ปรับตัวลดลงต่อเนื่องตั้งแต่เดือนสิงหาคม เป็นต้นมา ซึ่งทำให้แรงกดดันเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้นในช่วงครึ่งแรกของปีอ่อนตัวลงมากในช่วงครึ่งหลัง นอกจากนี้เศรษฐกิจที่ขยายตัวส่งผลให้การจ้างงานยังคงขยายตัวรองรับแรงงานที่เพิ่มขึ้นได้ ทำให้อัตราการว่างงานอยู่ในระดับต่ำที่ร้อยละ 1.4 ในปี 2550 และ 2551 แต่ในช่วงไตรมาสสุดท้ายของปี 2551 ผลกระทบจากวิกฤตการเงินโลกและบรรยากาศทางการเมืองในประเทศที่ไม่เอื้อต่อการลงทุน ทำให้โอกาสในการหางานทำยากขึ้น และมีแนวโน้มที่อัตราการว่างงานจะเพิ่มสูงขึ้น

2.2 ผลการพัฒนาที่สำคัญ

การดำเนินงานในระยะ 2 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 แม้จะอยู่ในสถานการณ์ทางการเมืองที่วิกฤตและภาวะเศรษฐกิจโลกที่ถดถอย รัฐบาลได้ดำเนินการในหลายด้านโดยเฉพาะการบริหารเศรษฐกิจส่วนรวมเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ทำให้การพัฒนามีความก้าวหน้าในทิศทางที่มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันให้เข้มแข็งตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 แต่ในด้านการสร้างความแข็งแกร่งของระบบและโครงสร้างต่างๆ ทางเศรษฐกิจให้มีคุณภาพและเป็นธรรม ยังตอบสนองเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ได้ไม่มากนัก โดยมีผลการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

ตารางที่ 5 : เป้าหมายการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน

	แผนฯ 9					แผนฯ 10		เป้าหมาย
	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	
- ผลผลิตภาพการผลิตรวม (%)	3.36	5.08	3.66	2.11	2.49	2.10	-0.18	เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3
- สัดส่วนการส่งออกในตลาดโลก	1.07	1.08	1.07	1.08	1.09	1.12	1.12	เพิ่มขึ้น
- การลงทุนเพื่อวิจัยและพัฒนาต่อ GDP (%)	0.18	0.15	0.15	0.26	0.28	na		ร้อยละ 0.5 ภายในปี 2554
- ดันทุนด้านโลจิสติกส์ต่อ GDP (%)	18.1	17.7	17.3	18.3	19.1	18.9	na	ร้อยละ 13 ภายในปี 2554
- สัดส่วนอุปสงค์ในประเทศต่อภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	73.35	73.17	70.96	71.26	69.06	66.98	64.19	ร้อยละ 75 ภายในปี 2554
- สัดส่วนการผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร	13.8	14.5	13.1	12.4	12.4	12.1		เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15 ของ GDP ใน ปี 2554
- อัตราเงินเฟ้อทั่วไปโดยเฉลี่ย (%)	0.70	1.80	2.70	4.50	4.70	2.30	5.50	เฉลี่ยร้อยละ 3.0-3.5 ต่อปี
- อัตราว่างงานต่อกำลังแรงงาน (%)	2.40	2.20	2.10	1.80	1.50	1.40	1.40	ไม่เกินร้อยละ 2
- หนี้สาธารณะต่อ GDP (%)	53.77	48.84	48.09	46.47	40.33	37.49	38.13	ไม่เกินร้อยละ 50
- สัดส่วนการออมต่อ GDP (%)	27.51	28.30	28.49	27.18	29.50	32.28	na	ร้อยละ 35 ภายในปี 2554
- การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดต่อ GDP (%)	5.50	3.30	1.70	-4.30	1.00	6.10	-0.10	เฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 2 ต่อปี
- ความยืดหยุ่นการใช้พลังงานเฉลี่ย	1.31	0.88	1.40	0.40	0.27	0.52	0.84	ไม่เกิน 1:1
- การใช้พลังงานหมุนเวียนต่อการใช้พลังงานทั้งหมด(%)	0.5	0.5	1.0	1.0	3.0			เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 8
- การใช้น้ำมันภาคขนส่งต่อการใช้พลังงานทั้งหมด (%)	37.1	37.2	37.2	37.6	37.7	36.4	35.1	เหลือร้อยละ 30
- ผลิตภัณฑ์และบริการของ SME ต่อ GDP (%)	41.30	39.90	40.00	39.60	38.90	38.20	37.8	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40
- สัดส่วนรายได้ของกลุ่มรายได้สูงสุด 20 % แรกต่อรายได้กลุ่มต่ำสุด 20 %	8.79	8.79	8.00	8.00	9.98	8.48	na	ไม่เกิน 10 เท่า ภายในปี 2554

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(1) การพัฒนาภาคการผลิตและโครงสร้างต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจให้มีความแข็งแกร่งหลายเรื่องยังไม่ก้าวหน้าในทิศทางที่จะบรรลุเป้าหมาย

(1.1) ผลผลิตภาพการผลิตรวมใน 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ต่ำกว่าเมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 โดยค่าผลผลิตภาพการผลิตรวม (Total Factor Productivity: TFP)¹ ของประเทศขยายตัวลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 2.49 ในปี 2549 มาเป็นร้อยละ 2.10 ในปี 2550 และในปี 2551 ลดลงร้อยละ 0.18 เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอยลงมาก ส่งผลให้ผู้ประกอบการชะลอการผลิตสินค้าและบริการ ทำให้มีการใช้กำลังการผลิตไม่เต็มที่ โดยในปี 2551 มีการใช้กำลังการผลิตเพียงร้อยละ 67.6 ลดลงจากปี 2550 ที่มีอัตราการใช้กำลังผลิตร้อยละ 72.5

¹ ผลผลิตภาพการผลิตรวม (Total Factor Productivity: TFP) คือ การเพิ่มของผลผลิตที่ไม่ได้เกิดจากปัจจัยแรงงาน ที่ดิน และทุน โดยเกิดจากปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การบริหารจัดการกระบวนการผลิต ความรู้และทักษะของแรงงานที่เพิ่มขึ้น การโยกย้ายทรัพยากร การประหยัดต่อขนาดการผลิต เป็นต้น

ส่งผลให้การเพิ่มผลิตภาพการผลิตรวมไม่บรรลุเป้าหมายของแผนพัฒนาฉบับที่ 10 ที่กำหนดให้ผลิตภาพการผลิตรวมสูงขึ้นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ต่อปี

ตารางที่ 6 : การขยายตัวของผลิตภาพการผลิตรวม (Total Factor Productivity:TFP) รายสาขา

หน่วย : ร้อยละ

ภาคการผลิต	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
เกษตร	-2.38	10.06	-5.48	-5.40	-0.23	-2.62	1.00
อุตสาหกรรม	4.89	7.02	4.47	2.13	3.70	2.60	2.48
บริการและอื่นๆ	3.39	0.74	2.81	2.67	3.10	1.91	-1.74
รวม	3.36	5.08	3.66	2.11	2.49	2.10	-0.18

ที่มา: สำนักบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การเพิ่มผลิตภาพการผลิตรวมของภาคอุตสาหกรรมมีการพัฒนาที่ดีกว่าภาคการผลิตอื่นๆ เนื่องจากในระยะเวลาที่ผ่านมาความต้องการสินค้าและบริการที่เพิ่มขึ้นตามการขยายตัวการส่งออก กระตุ้นให้ภาคอุตสาหกรรมมีการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ และกระบวนการผลิต โดยเฉพาะการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้จ่ายเงินทุนและแรงงานประกอบกับรัฐบาลได้ให้การส่งเสริมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างต่อเนื่อง เช่น การส่งเสริมและสนับสนุนการปรับตัวของธุรกิจรายสาขา เป็นต้น ทำให้ผลิตภาพการผลิตรวมในปี 2551 ขยายตัวร้อยละ 2.48 ขณะที่ภาคเกษตรมีผลิตภาพการผลิตรวมค่อนข้างต่ำ เนื่องจากพื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่อยู่นอกเขตชลประทาน การผสมผสานความก้าวหน้าของเทคโนโลยีกับภูมิปัญญาท้องถิ่นยังมีไม่มาก ทำให้ได้ผลไม่เต็มที่ ขณะที่ภาคบริการมีผลิตภาพการผลิตรวมลดต่ำลงมาก สาเหตุหนึ่งอาจเนื่องมาจากการใช้จ่ายด้านแรงงานจำนวนมาก แต่ยังขาดความรู้และทักษะการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลิตภาพแรงงานไทยที่ผลิตภาพแรงงานด้านบริการและเกษตรต่ำกว่าแรงงานในภาคอุตสาหกรรมถึง 3 เท่าและ 12 เท่าตามลำดับ

ตารางที่ 7 : ผลิตภาพแรงงานตามสาขาการผลิต

หน่วย : บาทต่อผู้มีงานทำ

สาขาการผลิต	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
เกษตรกรรม	22,944	26,155	25,996	25,548	25,689	25,901	26,491
นอกภาคเกษตรกรรม	153,260	155,561	158,036	162,204	171,769	177,233	178,339
• เหมืองแร่	1,194,887	1,170,604	1,000,087	830,953	733,667	757,868	992,659
• อุตสาหกรรม	235,693	248,792	260,464	268,417	288,729	300,283	321,501
• การก่อสร้าง	45,123	44,046	42,680	44,054	45,497	46,268	42,779
• สาธารณูปโภค	1,243,924	1,214,625	1,220,612	1,207,111	1,268,200	1,395,028	1,391,296
• การขนส่ง	328,266	324,540	332,858	346,487	380,366	408,193	385,076
• การค้าและการธนาคาร	110,276	110,336	110,166	115,545	120,710	125,410	124,908
• การบริการและอื่นๆ	95,608	93,043	94,386	94,648	99,577	99,155	96,006
ผลิตภาพแรงงานรวม	97,912	102,484	106,200	109,425	113,762	117,509	118,041

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(1.2) สัดส่วนการส่งออกในตลาดโลกเพิ่มขึ้นจากเมื่อสิ้นแผนพัฒนาฉบับที่ 9 และยังสามารถรักษาสัดส่วนแบ่งการตลาดไว้ได้ในขณะที่เศรษฐกิจโลกถดถอย จากสถานการณ์วิกฤตเศรษฐกิจโลกที่ส่งผลกระทบต่อภาคการส่งออกซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนหลักของไทย รัฐบาลได้ดำเนินการมาตรการเชิงรุกในการบุกเบิกและขยายตลาดต่างประเทศอย่างต่อเนื่องร่วมกับผู้ประกอบการส่งออกที่มีการปรับตัวในหลายด้าน ทั้งปรับปรุงการผลิต และการตลาด ทำให้ประเทศไทยมีสัดส่วนการส่งออกในตลาดโลกในช่วงปี 2550 - 2551 ร้อยละ 1.12 เพิ่มขึ้นจากในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 9 ที่มีสัดส่วนร้อยละ 1.07 - 1.09 โดยการส่งออกไปยังตลาดญี่ปุ่น EU (15) และอาเซียน (9) ยังขยายตัวได้ดี และสามารถขยายฐานการส่งออกไปยังตลาดอื่นๆ มากขึ้นตามลำดับ ได้แก่ ประเทศจีน อินเดีย ยุโรปตะวันออก ออสเตรเลีย และตะวันออกกลาง ซึ่งช่วยชดเชยการส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกา ที่หดตัวอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 8 : สัดส่วนการส่งออกสินค้าไปยังตลาดต่าง ๆ

หน่วย: ร้อยละ

	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
สหรัฐอเมริกา	19.8	17.0	16.1	15.3	15.0	12.6	11.4
ญี่ปุ่น	14.6	14.2	14.0	13.6	12.6	11.8	11.3
EU (15)	15.0	14.7	14.3	12.9	13.0	12.8	12.0
อาเซียน (9)	19.9	20.6	22.0	22.0	20.8	21.3	22.4
ตะวันออกกลาง	3.6	3.6	3.8	4.0	4.4	4.9	5.4
ออสเตรเลีย	2.4	2.7	2.6	2.9	3.4	3.9	4.5
จีน	5.2	7.1	7.4	8.3	9.0	9.6	9.1
อินเดีย	0.6	0.8	1.0	1.4	1.4	1.7	1.9
ฮ่องกง	5.4	5.4	5.1	5.6	5.5	5.6	5.7
เกาหลีใต้	2.1	2.0	1.9	2.0	2.1	1.9	2.1
ไต้หวัน	2.9	3.2	2.7	2.5	2.6	2.2	1.5
แอฟริกาใต้	0.5	0.5	0.7	0.8	0.8	0.9	1.0
อื่น ๆ	8.0	8.2	8.4	8.7	9.4	10.8	11.7

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

นอกจากนี้ **ความสามารถในการแข่งขันของไทยในปี 2551 ยังปรับตัวดีขึ้นจาก 2 ปีที่ผ่านมา** โดยผลการจัดลำดับของสถาบันนานาชาติ เพื่อการพัฒนาการจัดการระหว่างประเทศ (International Institute for Management Development : IMD) พบว่าในปี 2551 ความสามารถในการแข่งขันของไทยอยู่อันดับที่ 27 จากทั้งหมด 55 ประเทศ ปรับตัวดีขึ้นจากปี 2550 ถึง 6 อันดับ เนื่องจากปัจจัยการแข่งขันทั้ง 4 ด้าน คือ สมรรถนะเศรษฐกิจโดยรวม ประสิทธิภาพของภาครัฐ ประสิทธิภาพของภาคเอกชน และโครงสร้างพื้นฐานปรับตัวดีขึ้นมาก

ตารางที่ 9 : อันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ประเทศ	2546	2547	2548	2549	2550	2551
สิงคโปร์	4	2	3	3	2	2
จีน	27	22	29	18	15	17
มาเลเซีย	21	16	26	22	23	19
อินเดีย	42	30	33	27	27	29
ไทย	28	26	25	29	33	27
ฟิลิปปินส์	41	43	40	42	45	40
อินโดนีเซีย	49	49	50	52	54	51
จำนวนประเทศทั้งหมด	51	51	51	53	55	55

ที่มา : IMD World Competitiveness Year Book

ปัจจัยที่ยังพัฒนาได้ช้า คือ ประสิทธิภาพด้านโครงสร้างพื้นฐานของไทย เพราะยังอยู่ในอันดับค่อนข้างต่ำจากทั้งหมด 55 ประเทศ ประกอบด้วย โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี (อันดับ 43) วิทยาศาสตร์ (อันดับ 37) สุขภาพและสิ่งแวดล้อม (อันดับ 47) และการศึกษา (อันดับ 43) สะท้อนว่าปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของไทยยังอ่อนแอ นอกจากนี้ความสามารถในการแข่งขันด้านผลิตภาพและประสิทธิภาพภายใต้ปัจจัยด้านประสิทธิภาพของภาคเอกชนยังอยู่ในอันดับที่ 48 ต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2549 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นข้อจำกัดต่อการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ตารางที่ 10 : อันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศในแต่ละด้าน

	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
1. เศรษฐกิจ	32	13	9	7	19	15	12
1.1 เศรษฐกิจในประเทศ	41	16	26	44	55	47	48
1.2 การค้าระหว่างประเทศ	32	4	18	18	15	13	21
1.3 การลงทุนระหว่างประเทศ	46	19	53	45	47	45	47
1.4 การจ้างงาน	30	2	3	2	6	6	4
1.5 ระดับราคา	1	4	4	7	9	6	4
2. ประสิทธิภาพของภาครัฐ	27	18	20	14	20	27	22
2.1 ฐานะการคลัง	30	7	33	18	21	16	29
2.2 นโยบายการคลัง	6	3	9	2	4	6	5
2.3 กรอบการบริหารด้านสถาบัน	24	5	13	11	25	45	40
2.4 กฎหมายด้านธุรกิจ	30	10	29	27	33	37	29
2.5 กรอบการบริหารด้านสังคม	n.a.	8	27	30	39	40	36
3. ประสิทธิภาพของภาคเอกชน	38	25	21	25	25	34	25
3.1 ประสิทธิภาพ/ประสิทธิผล	44	20	45	56	48	48	48
3.2 ตลาดแรงงาน	23	4	5	5	6	7	3
3.3 การเงิน	36	13	36	46	41	44	31
3.4 การบริหารจัดการ	31	8	24	27	26	35	19
3.5 ทักษะคนและค่านิยม	24	11	12	16	20	30	20
4. โครงสร้างพื้นฐาน	38	43	42	37	42	48	39
4.1 สาธารณูปโภคพื้นฐาน	32	14	41	38	38	35	29
4.2 โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี	43	20	45	45	48	48	43
4.3 โครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์	46	26	55	56	53	49	37
4.4 สุขภาพและสิ่งแวดล้อม	42	18	48	46	48	48	47
4.5 การศึกษา	41	21	48	46	48	46	43
ภาพรวมของทั้งประเทศ	34	28	26	25	29	33	27

ที่มา : IMD World Competitiveness Year Book

(1.4) การลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนายังห่างเป้าหมายอยู่มาก โดยมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาต่อ GDP ค่อนข้างคงที่ในระดับเพียงร้อยละ 0.24 ในระยะ 4 - 5 ปีที่ผ่านมา จนถึงปัจจุบัน ซึ่งยังห่างจากเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 0.5 ภายในปี 2554 และต่ำกว่าหลายประเทศในภูมิภาค อาทิ มาเลเซีย ที่มีสัดส่วนค่าใช้จ่ายการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาต่อ GDP ร้อยละ 0.64 สิงคโปร์ร้อยละ 2.31 ไต้หวันร้อยละ 2.58 และ ญี่ปุ่นร้อยละ 3.32 ขณะที่บุคลากรด้านวิจัยพัฒนาและนวัตกรรมซึ่งเทียบกับจำนวนประชากร 10,000 คน ไทยอยู่ที่ 5.7 : 10,000 คน มาเลเซีย 5.6 สิงคโปร์ 82.2 ไต้หวัน 70.5 ญี่ปุ่น 72.1 ทำให้ผลงานที่จะได้จากการวิจัยและพัฒนา เช่น สิทธิบัตร ผลงานตีพิมพ์ทางวิชาการที่เป็นความรู้ใหม่ๆ ที่จะเอาไปใช้ประโยชน์ สร้างนวัตกรรมที่มีความแตกต่างจึงมีน้อย อาทิ เรื่องสิทธิบัตรที่ได้ต่อปีของไทยมีประมาณ 59 ชิ้นงาน ขณะที่มาเลเซียอยู่ที่ 82 สิงคโปร์ 464 ไต้หวัน 36,538 ญี่ปุ่นอยู่ในระดับ 100,000 โดยการจดสิทธิบัตรของไทยส่วนใหญ่ยังเป็นเรื่องการออกแบบ ส่วนสิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมยังน้อย²

จากการจัดอันดับการพัฒนาโดยสถาบันนานาชาติที่มีการพิจารณาองค์ประกอบเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาอยู่ด้วย ต่างให้ผลการวิเคราะห์ที่สอดคล้องกันที่สรุปได้ว่าการวิจัยและพัฒนาของไทยยังอ่อนแอ ได้แก่ ดัชนีวิทยาศาสตร์ภายใต้การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน ในปี 2551 ซึ่งไทยอยู่อันดับที่ 37 จาก 55 ประเทศ ดีขึ้นจากปีก่อนที่อยู่อันดับ 49 เมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่งในภูมิภาคเดียวกัน ได้แก่ มาเลเซียอยู่อันดับที่ 28 สิงคโปร์อันดับ 8 ไต้หวันอันดับ 4 ญี่ปุ่นอันดับ 2 และ ดัชนีชี้วัดความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมไอทีในปี 2551 โดย EIU (Economist Intelligence Unit) ไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 42 ของโลก และอันดับที่ 9 ของเอเชีย แปซิฟิก รองลงมาจากมาเลเซีย (อันดับที่ 36 ของโลก) และนาฬิปปินส์ (อันดับที่ 46 ของโลก) โดยไทยได้คะแนนดีในเรื่องสภาวะแวดล้อมต่างๆ ไปในการดำเนินธุรกิจ แต่การขาดการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา โดยอยู่ในอันดับที่ 59 ของโลก และเป็นหัวข้อที่ทำให้จุดคะแนนโดยรวมลง เนื่องจากงบประมาณในการทำ R&D ของภาครัฐอยู่ที่ 2 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อประชากร 100 คน เมื่อเทียบกับประเทศเวียดนามที่มีงบการทำ R&D อยู่ที่ 3 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อประชากร 100 คน งบประมาณด้าน R&D ของภาคเอกชนในไทยมีเพียง 14.8 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อประชากร 100 คน และประเทศไทยมีการจดทะเบียนสิทธิบัตรน้อยลงทุกปี โดยไทยจดสิทธิบัตร 1 ใบ ต่อประชากร 27 ล้านคนต่อปี ในขณะที่ไต้หวันมีการจดสิทธิบัตร 1 ใบ ต่อประชากร 2,000 คน ญี่ปุ่นสิทธิบัตร 1 ใบ ต่อประชากร 5,000 คน และสิงคโปร์สิทธิบัตร 1 ใบ ต่อประชากร 700 คน ผลสำรวจที่ปรากฏ เป็นตัวชี้วัดให้เห็นได้ว่างานด้านวิจัยและพัฒนาเป็นส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้ประเทศไทยมีเทคโนโลยีที่สามารถสนับสนุนภาคการผลิตและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศได้ดียิ่งขึ้น³

นอกจากนี้จากรายงานติดตามเศรษฐกิจประเทศไทย ที่จัดทำโดยธนาคารโลกในปี 2550 รายงานว่าจุดอ่อนในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมของไทย คือ 1) ภาคธุรกิจส่วนใหญ่ไม่มีแรงจูงใจที่จะลงทุนด้านการวิจัยและการพัฒนา หรือการนำขบวนการนวัตกรรมในการผลิตและการทำงานมาใช้แทนการทำงานภาคปกติประจำวัน 2) โครงการ

² เข้าถึงได้จาก (<http://www.thannews.th.com>)

³ เข้าถึงได้จาก (<http://www.learners.in.th>)

ของรัฐบาลจำนวนมากที่มุ่งส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา การเรียนรู้และพัฒนาเทคโนโลยี ยังไม่ประสบความสำเร็จมากพอที่จะก่อให้เกิดผลตามที่ต้องการ 3) การผลิตคนงานที่มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตั้งแต่มัธยมปลายถึงในระดับอุดมศึกษา มีสัดส่วนต่ำกว่าประเทศคู่แข่งที่สำคัญอย่างมาก และปัญหาที่รุนแรงกว่าคือ ปัญหาคุณภาพของการศึกษาชั้นมัธยมปลาย (ทั้งสายสามัญและอาชีวศึกษา) ของไทย อยู่ในเกณฑ์ต่ำ (เช่น ขาดความรู้เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ภาษาอังกฤษ) 4) คุณภาพของการศึกษาทั้งระดับมัธยมปลายและระดับอุดมศึกษาไม่ส่งเสริมการยกระดับมาตรฐานแรงงาน และไม่ส่งเสริมนวัตกรรมการคิดค้นอะไรใหม่ และ 5) บริษัทต่างชาติที่มำลงทุนในประเทศไทยสนใจการวิจัยและการพัฒนา การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีให้พนักงานไทยน้อยมาก

(1.5) ต้นทุนโลจิสติกส์ลดลงจากเมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 แต่ยังห่างเป้าหมายที่กำหนดไว้ให้อยู่ที่ร้อยละ 13 ภายในปี 2554 โดยต้นทุนด้านโลจิสติกส์ต่อ GDP มีค่าลดลงเล็กน้อยจาก ร้อยละ 19.1 ในปี พ.ศ. 2549 เป็นร้อยละ 18.9 ในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นการลดลงของต้นทุนด้านการขนส่งสินค้า และต้นทุนด้านการเก็บรักษาสินค้าคงคลัง จากร้อยละ 8.8 และ 8.6 ตามลำดับ ในปี พ.ศ. 2549 เป็นร้อยละ 8.7 และ 8.5 ตามลำดับในปี 2550 ทั้งนี้ เนื่องมาจากการดำเนินการพัฒนาระบบการขนส่งอย่างต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2550 ทั้งการก่อสร้างถนนภายในประเทศและถนนเชื่อมโยงกับต่างประเทศเพิ่มเติม การก่อสร้างสถานีขนส่งแห่งใหม่ การก่อสร้างเส้นทางรถไฟแบบคู่ขนาน การจัดหาโบกี้และหัวรถจักรเพิ่มเติม การพัฒนาท่าเรือ การขุดลอกร่องน้ำในประเทศและร่องน้ำชายฝั่งทะเล การก่อสร้างอาคารผู้โดยสารและการติดตั้งอุปกรณ์เกี่ยวกับการบินภายในท่าอากาศยานต่างๆ และการจัดหาเครื่องบินเพิ่มเติม

ตารางที่ 11 : ต้นทุนด้านโลจิสติกส์ ต่อ GDP

หน่วย : ร้อยละต่อ GDP

ประเภทต้นทุน	2545	2546	2547	2548	2549	2550
ต้นทุนด้านโลจิสติกส์	18.1	17.7	17.3	18.3	19.1	18.9
- ต้นทุนด้านการขนส่งสินค้า	8.8	8.4	8.0	8.5	8.8	8.7
- ต้นทุนด้านการเก็บรักษาสินค้าคงคลัง	7.7	7.7	7.7	8.1	8.6	8.5
- ต้นทุนด้านการบริหารจัดการโลจิสติกส์	1.6	1.6	1.6	1.7	1.7	1.7

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(1.6) โครงสร้างเศรษฐกิจยังคงต้องพึ่งเศรษฐกิจระหว่างประเทศมาก ทำให้ภาคอุปสงค์ภายในประเทศเทียบกับภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศยังห่างจากเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 โดยสัดส่วนของอุปสงค์ในประเทศต่อภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศลดลงจากร้อยละ 75.7 ในปี 2545 เหลือร้อยละ 66.8 เมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ในปี 2549 และลดลงอย่างต่อเนื่องในระยะ 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เหลือร้อยละ 63.6 ในปี 2551 ซึ่งยังห่างจากเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ที่กำหนดให้สัดส่วนของอุปสงค์ในประเทศต่อภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 71 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 75 ภายในปี 2554

ทั้งนี้ การขยายตัวของเศรษฐกิจไทยปี 2550 ในอัตราร้อยละ 4.9 มาจากภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศร้อยละ 3 จากการขยายตัวอย่างต่อเนื่องทั้งการส่งออกและการนำเข้าสินค้าและบริการ ในขณะที่อุปสงค์ภายในประเทศมีบทบาทต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจเพียงร้อยละ 1.9 จากการบริโภคและการลงทุนภาคเอกชนที่ชะลอลงตามความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและนักลงทุนที่ปรับตัวลดลงต่อเนื่อง ตามค่าครองชีพที่สูงขึ้น ประกอบกับความไม่แน่นอนจากสถานการณ์ความไม่สงบต่างๆ และปัจจัยทางการเมือง ได้ส่งผลให้การบริโภคภาคเอกชนโดยเฉพาะการบริโภคสินค้าคงทนและการลงทุนภาคเอกชนหดตัวลงมาก สำหรับในปี 2551 การส่งออกชะลอตัวตามภาวะเศรษฐกิจโลก ขณะที่อุปสงค์ภายในประเทศอยู่ในภาวะอ่อนแอ ทำให้เศรษฐกิจปี 2551 ขยายตัวได้เพียงร้อยละ 2.6 โดยมาจากการขยายตัวของอุปสงค์ภายในประเทศร้อยละ 1.8 ขณะที่ภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศหดตัวร้อยละ 0.2

ตารางที่ 12 : การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ราคาคงที่ (ปีฐาน 2531)

หน่วย : ร้อยละ

	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
อัตราการขยายตัว	5.4	7.3	6.2	4.5	5.1	4.9	2.6
แหล่งที่มาของการขยายตัว							
อุปสงค์ภายในประเทศ	4.8	6.3	6.8	5.9	2.8	1.9	1.8
• การบริโภคภาคเอกชน	3.4	3.6	3.4	2.3	1.7	0.9	1.3
• การบริโภคภาครัฐบาล	0.0	0.2	0.5	1.1	0.2	0.8	0.0
• การลงทุนสินทรัพย์สินถาวร	1.4	2.5	2.9	2.4	0.9	0.3	0.3
การส่งออกสุทธิ (อุปสงค์ภายนอก)	0.9	0.3	-0.8	-2.1	4.1	3.0	-0.2
• การส่งออกสินค้าและบริการ	7.6	4.6	6.4	2.9	5.6	4.9	3.9
• การนำเข้าสินค้าและบริการ	6.7	4.2	7.2	5.0	1.5	1.9	4.0
• ส่วนเปลี่ยนแปลงสินค้าคงเหลือ	0.2	0.6	0.1	0.4	-1.7	-0.2	1.3

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(1.7) ในช่วง 2 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 บทบาทภาคการผลิตไม่เปลี่ยนแปลงจากเมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 โดยภาคอุตสาหกรรมอยู่ในระดับร้อยละ 40 ของ GDP ภาคบริการร้อยละ 50 และภาคเกษตรร้อยละ 9 ซึ่งภาคอุตสาหกรรมและบริการยังมีบทบาทเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามการขยายตัวของเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ส่งผลให้ภาคการผลิตของไทยมีแนวโน้มที่ไม่สมดุลมากขึ้น

ตารางที่ 13 : มูลค่าและส่วนแบ่งในผลิตภัณฑ์ประชาชาติจำแนกตามภาคการผลิต

หน่วย : ล้านบาท

ภาคการผลิต	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
ภาคเกษตรกรรม	322,179	363,033	354,431	347,892	364,028	370,539	389,394
สัดส่วน ต่อ GDP (%)	(9.95)	(10.47)	(9.61)	(9.02)	(8.97)	(8.70)	(8.91)
นอกภาคเกษตรกรรม	2,914,863	3,105,133	3,333,758	3,510,127	3,695,617	3,889,694	3,980,087
สัดส่วน ต่อ GDP (%)	(90.05)	(89.53)	(90.39)	(90.98)	(91.03)	(91.30)	(91.09)
ภาคอุตสาหกรรม	1,190,807	1,318,279	1,426,338	1,499,882	1,589,201	1,687,361	1,753,231
สัดส่วน ต่อ GDP (%)	(36.79)	(38.01)	(38.67)	(38.88)	(39.15)	(39.61)	(40.12)
ภาคบริการและอื่นๆ	1,724,056	1,786,854	1,907,420	2,010,245	2,106,416	2,201,733	2,226,856
สัดส่วน ต่อ GDP (%)	(53.26)	(51.52)	(51.72)	(52.11)	(51.89)	(51.69)	(50.96)

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

» **ภาคเกษตรกรรม** ยังคงมีบทบาทไม่เปลี่ยนแปลงจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 โดยสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ประมาณร้อยละ 8 ของ GDP ในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ภาคเกษตรกรรมขยายตัวได้ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 โดยเฉพาะในปี 2551 ภาคเกษตรกรรมขยายตัวได้ร้อยละ 5.1 เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาที่ขยายตัวร้อยละ 1.8 สินค้าเกษตรหลายชนิดขยายตัวอยู่ในระดับสูงทั้งหมดพืชอาหาร พืชน้ำมัน ไม้ผล ไม้ยืนต้น และปศุสัตว์ โดยข้าวหอมมะลิ ข้าวเจ้านาปี นาปรัง เป็นสินค้าหลักที่ขับเคลื่อนสำคัญ โดยมีปัจจัยราคาทั้งพืชผล และปศุสัตว์ ที่ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรเพิ่มการผลิต อาทิ ราคาข้าวขยับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากประเทศผู้ผลิตที่เป็นคู่แข่งของไทยประสบปัญหาการผลิตจากภัยธรรมชาติในช่วงต้นปีที่ผ่านมา ส่วนพืชน้ำมัน พืชพลังงานและยางพารา ราคาเพิ่มขึ้นเนื่องจากราคาน้ำมันในตลาดโลกปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นมาก ส่งผลให้ความต้องการเพื่อใช้เป็นพลังงานทดแทนปรับตัวเพิ่มขึ้น และบางส่วนใช้ยางธรรมชาติเพื่อทดแทนยางสังเคราะห์ ด้านหมวดปศุสัตว์ เช่น สุกร ราคาเพิ่มขึ้นเนื่องจากในปีที่ผ่านมาราคาสุกรตกต่ำ เกษตรกรปรับลด แม่พันธุ์ประกอบกับช่วงปลายปีเกิดโรคระบาดในลูกสุกร ส่งผลให้ผลผลิตในปีนี้อยู่รวมปรับลดลง

» **ภาคอุตสาหกรรม** มีบทบาทเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วง 2 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 โดยสัดส่วนใน GDP เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 39 และ 40 ในปี 2550 และ 2551 ตามลำดับ เทียบกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ที่มีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 38 เนื่องจากในปี 2550 อุตสาหกรรมขยายตัวได้ดีร้อยละ 6.2 ตามภาวะการส่งออกที่ขยายตัวมาก ทำให้อัตราการใช้กำลังผลิตเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 74.6 อุตสาหกรรมที่มีการขยายกำลังผลิตมาก ได้แก่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องหนัง และผลิตภัณฑ์เคมี เป็นต้น การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมชะลอตัวลงในปี 2551 ตามการชะลอตัวของอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อส่งออกเป็นสำคัญ โดยขยายตัวได้เพียงร้อยละ 3.9 อัตราการใช้กำลังผลิตลดลงอยู่ที่ร้อยละ 67.6 อุตสาหกรรมที่ชะลอตัวจากปีก่อน ได้แก่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อาหาร เครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น ส่วนอุตสาหกรรมที่หดตัวลง ได้แก่ เครื่องหนัง เครื่องเรือน ผลิตภัณฑ์เคมี ผลิตภัณฑ์เหล็กและวัสดุก่อสร้าง และสิ่งทอ เป็นต้น ส่วนอุตสาหกรรมที่ยังขยายตัวได้ดี อาทิ อุตสาหกรรมยานยนต์และปิโตรเลียม

» **ภาคบริการ** เป็นภาคที่มีบทบาทต่อการขับเคลื่อนและฟื้นฟูเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง โดยสามารถสร้างมูลค่าให้กับเศรษฐกิจประเทศในสัดส่วนประมาณ ร้อยละ 50 ของ GDP ในช่วง 2 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 4.5 ในปี 2550 และ 1.4 ในปี 2551 ชะลอตัวลงจากปี 2549 ที่ขยายตัวร้อยละ 4.8 ธุรกิจบริการที่สำคัญ ได้แก่ การค้าปลีก/ค้าส่ง การขนส่ง ก่อสร้าง และการท่องเที่ยวและโรงแรม โดยเฉพาะธุรกิจการท่องเที่ยวและโรงแรม นับเป็นธุรกิจบริการที่มีศักยภาพสูงที่ทำรายได้ให้ประเทศ ซึ่งในปี 2550 มีนักท่องเที่ยวต่างประเทศจำนวน 14.5 ล้านคนเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.6 จากปี 2549 ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นสัดส่วนร้อยละ 55.2 ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติทั้งหมด รองลงมาเป็นกลุ่มประเทศยุโรปร้อยละ 25.5 การท่องเที่ยวชะลอตัวลงมากในปี 2551 จากปัจจัยลบหลายด้าน อาทิ เหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองที่มีความรุนแรงตั้งแต่ปลายเดือนสิงหาคมจนกระทั่งมีการประกาศ พรก.

ภาวะฉุกเฉินในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล การปิดสนามบินสุวรรณภูมิ และดอนเมือง รวมทั้งปัญหาความไม่สงบในภาคใต้ที่ยังมีอยู่ ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวของประเทศที่เป็นตลาดนักท่องเที่ยวหลักของไทย ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศหดตัวรุนแรงในช่วงครึ่งหลังของปี ส่งผลให้ทั้งปี 2551 มีนักท่องเที่ยวต่างประเทศจำนวน 14.3 ล้านคน หดตัวลงจากปีก่อนร้อยละ 1.3 ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวมีมูลค่า 588 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.9 จากปีก่อน

**ตารางที่ 14 : โครงสร้างและอัตราการขยายตัวของการผลิตสาขาเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร
ณ ราคาคงที่ 2531**

หน่วย : ร้อยละ

สาขาการผลิต	โครงสร้างการผลิต						อัตราการขยายตัว					
	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2545	2546	2547	2548	2549	2550
เกษตร	10.0	10.5	9.6	9.0	9.0	8.7	0.7	12.7	-2.4	-1.8	4.6	1.8
อุตสาหกรรมอาหาร	3.7	3.9	3.4	3.3	3.3	3.4	2.9	14.0	-7.2	0.2	6.4	6.9
อุตสาหกรรมเกษตรอื่นๆ*	0.2	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	9.3	4.6	-9.6	-9.5	-0.3	-6.9
เกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร	13.8	14.5	13.1	12.4	12.4	12.1	1.4	13.0	-3.7	-1.4	5.1	3.1
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	5.3	7.1	6.3	4.6	5.2	4.9

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : *อุตสาหกรรมเกษตรอื่นๆ รวมปรมิยาสูบ สิ่งทอในครัวเรือน และยางแผ่นรมควัน

» **การผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรในปี 2550**

มีสัดส่วนการผลิตลดลงจากปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 จากการลดลงของการผลิตภาคเกษตรกรรม ทั้งนี้ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ได้กำหนดเป้าหมายให้สัดส่วนการผลิตภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเกษตรเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในปี 2554 เมื่อพิจารณาโครงสร้างการผลิตจะเห็นว่าในปี 2550 สัดส่วนการผลิตภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเกษตรมีสัดส่วนเป็นร้อยละ 12.1 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ลดลงเล็กน้อยจากร้อยละ 12.4 ในปี 2549 และมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 3.1 โดยการผลิตภาคเกษตรกรรมมีสัดส่วนการผลิตลดลงจากร้อยละ 9.0 เป็นร้อยละ 8.7 และมีอัตราการขยายตัวเพียงร้อยละ 1.8 และอุตสาหกรรมเกษตรมีสัดส่วนค่อนข้างไม่เปลี่ยนแปลงร้อยละ 3.4 และมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 6.5 โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาหารมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 6.9 ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน ในขณะที่อุตสาหกรรมเกษตรอื่นๆ ได้แก่ การปรมิยาสูบ สิ่งทอในครัวเรือน และยางแผ่นรมควันมีสัดส่วนคงที่ร้อยละ 0.1 และมีอัตราการขยายตัวติดลบสูงถึงร้อยละ 6.9

(2) **เสถียรภาพเศรษฐกิจไทยอยู่ในเกณฑ์ดีตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10** ทั้งเสถียรภาพภายในประเทศและต่างประเทศ

(2.1) อัตราเงินเฟ้อทั่วไปมีความผันผวนตามวิกฤตราคาน้ำมันโลกที่เพิ่มขึ้นในช่วงปลายปี 2550 ถึงไตรมาส 3 ของปี 2551 โดยในปี 2550 อัตราเงินเฟ้อทั่วไปอยู่ในระดับต่ำเพียงร้อยละ 2.2 ลดจากร้อยละ 4.7 ในปี 2549 และไม่เกินเป้าหมายของแผนพัฒนาฉบับที่ 10 ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 3.0 - 3.5 ต่อปี เนื่องจากราคาลงงานที่ลดลงจากร้อยละ 15.1 เป็นร้อยละ 2.4 ตามสถานการณ์ราคาน้ำมันโลกที่ปรับขึ้นไม่มาก โดยในปี 2550 ราคาน้ำมันดิบดูไบเฉลี่ยประมาณ 68.8 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อบาร์เรล เพิ่มขึ้นจากปี 2549 ที่มีราคา 61.6 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อบาร์เรล อย่างไรก็ตาม อัตราเงินเฟ้อมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงปลายปี 2550 และเพิ่มขึ้นสูงสุดในเดือนกรกฎาคม 2551 เมื่อราคาน้ำมันขึ้นสูงเป็นประวัติการณ์ถึง 133.87 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อบาร์เรล และลดลงในไตรมาสสุดท้ายของปี ทำให้ราคาเฉลี่ยทั้งปีอยู่ที่ 93.65 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อบาร์เรล ได้กดดันให้เงินเฟ้อทั้งปี 2551 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 5.5 ส่งผลให้ค่าครองชีพของประชาชนสูงขึ้น ซึ่งรัฐบาลได้ออกมาตรการ “6 มาตรการ 6 เดือนฝ่าวิกฤตเพื่อคนไทยทุกคน” เพื่อช่วยลดภาระรายจ่ายของประชาชน อาทิ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าไฟฟ้า ประปา และค่าโดยสารสาธารณะ โดยเริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2551

ตารางที่ 15 : อัตราขยายตัวของดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป (ปีฐาน 2545)

หน่วย : ร้อยละดัชนี	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป	0.6	1.9	2.8	4.5	4.7	2.2	5.5
หมวดอาหารและเครื่องดื่ม	0.4	3.7	4.5	4.9	4.6	4.1	11.6
หมวดอื่นๆที่มีอาหาร	0.8	0.7	1.7	4.3	4.7	1.1	1.7
หมวดพลังงาน	1.0	5.8	8.9	17.8	15.1	2.4	8.0
หมวดอาหารสด	0.4	7.8	9.4	9.0	7.6	6.5	15.3
ดัชนีราคาผู้บริโภคพื้นฐาน	0.4	0.2	0.4	1.6	2.3	1.0	2.3

ที่มา : สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

(2.2) การจ้างงานเพิ่มขึ้นทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรส่งผลให้อัตราการว่างงานต่ำและอยู่ในเป้าหมายของแผนพัฒนา ฉบับที่ 10 โดยในปี 2550 มีการจ้างงาน 36.25 ล้านคนเพิ่มขึ้นจากปี 2549 ประมาณ 6 แสนคน เป็นการเพิ่มขึ้นในภาคเกษตรร้อยละ 0.95 นอกภาคเกษตรร้อยละ 1.95 สำหรับปี 2551 การจ้างงานขยายตัวร้อยละ 2.1 ตามภาวะเศรษฐกิจ การผลิต และการจ้างงานในช่วงครึ่งแรกของปีที่ยังอยู่ในเกณฑ์ดี โดยเฉพาะภาคเกษตรที่ราคาพืชผลเพิ่มขึ้นมาก ทำให้การจ้างงานในภาคเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.7 นอกภาคเกษตรร้อยละ 1.7 โดยสาขาที่มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น ได้แก่ สาขาก่อสร้าง สาขาการค้า และบริการสาขาโรงแรมและภัตตาคาร ส่วนสาขาอุตสาหกรรมการผลิตลดลงร้อยละ 3.0 เป็นการลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ไตรมาส 2 ของปีเป็นต้นมาตามภาวะการชะลอตัวของการผลิต อาทิ การผลิตเฟอร์นิเจอร์ สิ่งทอ เครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ การจ้างงานที่เพิ่มขึ้นในภาคเกษตรและบริการเป็นส่วนสำคัญในการรองรับการเคลื่อนย้ายกำลังแรงงานและผู้กำลังเข้าสู่ตลาดแรงงาน ทำให้การว่างงานในปี 2550 และ 2551 อยู่ในระดับใกล้เคียงกันประมาณ 5 แสนคนต่อปี และมีอัตราการว่างงานที่ร้อยละประมาณ 1.4 ซึ่งอยู่ในกรอบแผนพัฒนา ฉบับที่ 10 ที่กำหนดไว้ไม่เกินร้อยละ 2 ของกำลังแรงงาน

ตารางที่ 16 : จำนวนกำลังแรงงาน การมีงานทำ และการว่างงาน ปี 2545 – 2551

หน่วย : ล้านคน

ภาวะการมีงานทำ	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
กำลังแรงงาน	34.26	34.90	35.72	36.13	36.43	36.94	37.70
การมีงานทำ	33.06	33.84	34.73	35.26	35.69	36.25	37.02
สาขาเกษตรกรรม	14.04	13.88	13.63	13.62	14.17	14.31	14.70
นอกเกษตรกรรม	19.02	19.96	21.09	21.64	21.52	21.94	22.32
- อุตสาหกรรม	5.05	5.30	5.48	5.59	5.50	5.62	5.45
- ก่อสร้าง	1.79	1.88	2.08	2.13	2.15	2.15	2.21
- การค้าและธนาคาร	5.22	5.49	5.84	5.87	5.85	5.92	6.13
- การบริการและอื่น ๆ	6.96	7.29	7.70	8.05	8.01	8.26	8.52
การว่างงาน	0.82	0.75	0.74	0.66	0.55	0.51	0.52
อัตราการว่างงาน (%)	2.41	2.17	2.08	1.84	1.52	1.38	1.39
การทำงานต่ำระดับ	0.78	0.70	0.79	0.75	0.58	0.60	0.51

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

(2.3) การบริหารหนี้สาธารณะอยู่ในกรอบวินัยทางการคลังและเป้าหมายของแผนฯ 10 ในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 รัฐบาลได้ใช้นโยบายการคลัง โดยเฉพาะการเพิ่มรายจ่ายภาครัฐ เพื่อให้ภาครัฐเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการขยายตัวของเศรษฐกิจในภาวะที่การลงทุน การบริโภคภาคเอกชน และภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศชะลอตัวตามภาวะเศรษฐกิจโลกและปัญหาการเมืองภายในประเทศ โดยได้จัดทำงบประมาณแบบขาดดุล จำนวน 146.2 พันล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 1.7 ของ GDP ในปีงบประมาณ 2550 และจำนวน 165.0 พันล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 1.8 ของ GDP ในปีงบประมาณ 2551 โดยผลการดำเนินงานตามกรอบนโยบายการคลังดังกล่าว เมื่อสิ้นปีงบประมาณ 2551 พบว่า ฐานะการคลังของประเทศ ยังอยู่ในเกณฑ์ที่มีเสถียรภาพ การขาดดุลงบประมาณน้อยกว่าที่กำหนดไว้

ตารางที่ 17 : ฐานะการคลังของรัฐบาลตามระบบกระแสเงินสดในปีงบประมาณ 2550-2551

หน่วย : ล้านบาท

	ปีงบประมาณ		เปรียบเทียบ	
	2550	2551	จำนวน	ร้อยละ
1. รายได้น้ำส่งคลัง	1,444,718	1,549,605	104,887	7.3
2. รายจ่าย	1,574,967	1,633,347	58,380	3.7
3. ดุลเงินงบประมาณ	-130,249	-83,742	46,507	-35.7
4. ดุลเงินนอกงบประมาณ	-28,439	4,996	33,435	-117.6
5. ดุลเงินสด	-158,688	-78,746	79,942	-50.4
6. เงินกู้เพื่อชดเชยการขาดดุล	146,200	165,000	18,800	12.9

ที่มา : กรมบัญชีกลางและสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง www.mof.go.th

สำหรับการบริหารหนี้สาธารณะ ยังคงมีเสถียรภาพที่ดีและอยู่ภายใต้กรอบความยั่งยืนทางการคลังที่กำหนดให้ไม่เกินร้อยละ 50 ของ GDP เช่นเดียวกับเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 โดยในปีงบประมาณ 2550-2551 มีสัดส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP ณ สิ้นปีงบประมาณ 2550 และ 2551 เป็นร้อยละ 37.8 และ 36.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 18 : หนี้สาธารณะในปีงบประมาณ 2550 และ 2551

หน่วย : ล้านบาท

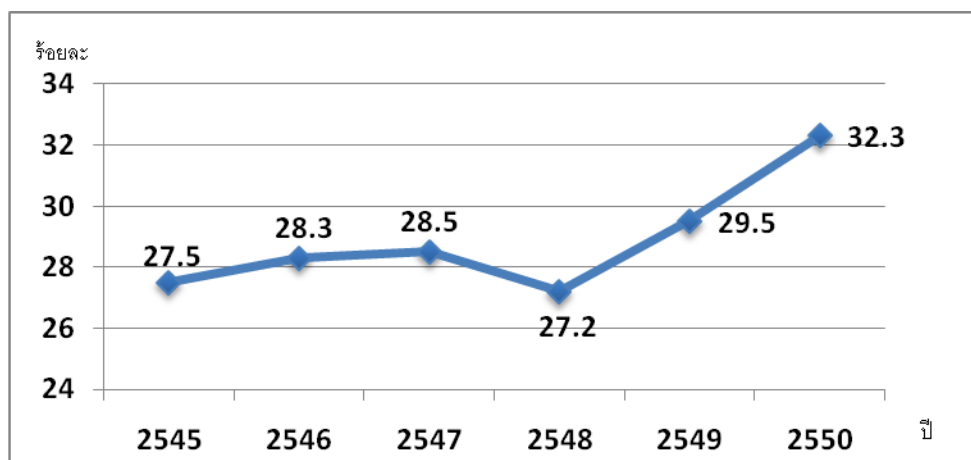
	30 กันยายน 2550		30 กันยายน 2551	
	จำนวน	%GDP	จำนวน	%GDP
1.หนี้ที่รัฐบาลกู้โดยตรง	2,051,363.26	24.42	2,162,110.65	22.98
2.หนี้รัฐวิสาหกิจที่ไม่เป็นสถาบันการเงิน	906,373.96	10.79	988,439.71	10.50
3.หนี้รัฐวิสาหกิจที่เป็นสถาบันการเงิน	na	na	102,346.29	1.09
4.หนี้กองทุนเพื่อการฟื้นฟู	185,154.44	2.20	138,218.61	1.47
5.หนี้หน่วยงานอื่นของรัฐ	35,593.28	0.42	17,116.14	0.18
รวมหนี้สาธารณะคงค้าง	3,178,484.94	37.84	3,408,231.40	36.22

ที่มา : สำนักบริหารหนี้สาธารณะ กระทรวงการคลัง www.mof.go.th

หมายเหตุ : สำนักบริหารหนี้สาธารณะได้จัดประเภทหนี้ใหม่ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2549

(2.4) การออมของประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากเมื่อสิ้นแผนพัฒนาฉบับที่ 9 และเข้าใกล้เป้าหมายแผนพัฒนา ฉบับที่ 10 โดยมีระดับการออมที่คิดเป็นสัดส่วนต่อ GDP ในปี 2550 ประมาณร้อยละ 32.2 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 29.5 ในปี 2549 ในทิศทางที่ตอบสนองเป้าหมายของแผนพัฒนา ฉบับที่ 10 ที่กำหนดให้การออมรวมของประเทศเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 35 ของ GDP

แผนภูมิที่ 2 สัดส่วนการออมต่อ GDP

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เมื่อพิจารณาโครงสร้างการออมในปี 2550 พบว่าภาคครัวเรือนมีการออมมากที่สุดจากร้อยละ 40.6 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 31.3 ในปี 2549 โดยมีอัตราการขยายตัวของการออมสูงถึงร้อยละ 56.1 ทั้งนี้ เนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ยังคงอยู่ในระดับสูงประมาณร้อยละ 5 ในปี 2550 และรายได้ต่อหัวประชากรที่เพิ่มขึ้นจาก 61,909 บาทต่อคนต่อปีในปี 2549 เป็น 64,500 บาทต่อคนต่อปีในปี 2550 ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่พบว่าอัตราการขยายตัวของรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าการเพิ่มขึ้นของรายจ่าย โดยรายได้เฉลี่ยครัวเรือนเพิ่มขึ้นจาก 17,787 บาทต่อเดือนในปี 2549 เป็น 18,660 บาทต่อเดือน ในปี 2550 มีอัตราเพิ่มร้อยละ 4.9 ขณะที่รายจ่ายครัวเรือนมีอัตราเพิ่มเพียง

ร้อยละ 1.3 จากรายจ่ายเฉลี่ย 14,311 บาทต่อเดือน เพิ่มขึ้นเป็น 14,500 บาท ในช่วงเดียวกัน รวมทั้งครัวเรือนยังมีความไม่มั่นใจในสภาวะทางสังคมและเศรษฐกิจ จากความผันผวนทางการเมือง เหตุการณ์ความไม่สงบต่างๆ ส่งผลให้ครัวเรือนชะลอการใช้จ่ายลงค่อนข้างมาก ในส่วนของภาคธุรกิจที่มีการออมรอลงมาจากภาคครัวเรือนมีสัดส่วนการออมร้อยละ 23.7 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 21.8 ในช่วงเวลาเดียวกัน ขณะที่การออมภาครัฐลดลงเป็นร้อยละ 35.7 จากร้อยละ 46.9 โดยมีอัตราการขยายตัวของการออมหดตัวลงร้อยละ 8.29 เนื่องมาจากการดำเนินนโยบายขาดดุลเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ในภาวะที่การลงทุนและการบริโภคภาคเอกชนชะลอตัว

ตารางที่ 19 : โครงสร้าง และการขยายตัวของการออมของไทยปี 2545-2550

รายการ	2545	2546	2547	2548r	2549r	2550p
โครงสร้างการออม (ร้อยละ)						
ครัวเรือน และสถาบันไม่แสวงกำไร	27.7	28.8	32.5	31.7	31.3	40.6
ธุรกิจ	22.1	18.7	19.2	19.9	21.8	23.6
รัฐบาล	50.2	52.5	48.3	48.5	46.8	35.7
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)						
ครัวเรือน และสถาบันไม่แสวงกำไร	-21.92	16.53	27.81	2.88	28.84	56.10
ธุรกิจ	-19.29	-5.11	16.89	9.04	43.09	30.23
รัฐบาล	51.15	17.34	4.37	5.81	25.96	-8.29

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(2.5) ดุลบัญชีเดินสะพัดยังมีเสถียรภาพในกรอบแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

โดยในปี 2550 ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 14,049 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นมากเมื่อเทียบกับปี 2549 ที่เกินดุลเพียง 2,315 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ปัจจัยหลักที่ทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุลสูงขึ้นมาก มาจากดุลการค้าที่เกินดุลในระดับสูงถึง 11,572 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เสริมด้วยดุลบริการ รายได้ และเงินโอนที่เกินดุลอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน โดยในปี 2550 เกินดุล 2,477 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2551 ดุลการค้าของไทยเกินดุลลดลง ขณะที่ดุลบริการ รายได้ และเงินโอนขาดดุล 415.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเป็นครั้งแรกในรอบหลายสิบปีที่ดุลบริการ ขาดดุล สาเหตุสำคัญมาจากการท่องเที่ยวที่ชะลอตัวลงตามภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวและปัญหาภายในประเทศ ทำให้นักท่องเที่ยวต่างประเทศในปี 2551 มีจำนวน 14.5 ล้านคนเพิ่มขึ้นจากปีก่อนเพียงร้อยละ 0.5 และรายได้จากการท่องเที่ยวขยายตัวเพียงร้อยละ 1.6 ขณะที่รายจ่ายผลประโยชน์จากการลงทุนของภาคเอกชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.7 ส่งผลดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุล 178.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 0.1 ของ GDP แต่ยังคงอยู่ในเป้าหมายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ที่กำหนดให้การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 2 ต่อปี

ตารางที่ 20 : ดุลบัญชีเดินสะพัด

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ

	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
ดุลการค้า	2,739.00	3,759.00	1,460.00	-8,253.70	994.47	11,571.79	237.44
ดุลบริการ รายได้และเงินโอน	1,946.00	1,025.00	1,307.00	611.89	1,320.77	2,477.04	-415.85
ดุลบัญชีเดินสะพัด	4,685.00	4,784.00	2,767.00	-7,641.81	2,315.25	14,048.83	-178.40
สัดส่วนดุลบัญชีเดินสะพัดต่อ GDP	5.5	3.3	1.7	-4.3	1.0	6.1	-0.1
เงินสำรองระหว่างประเทศ	38,923.70	42,147.70	49,831.66	52,065.87	66,984.78	87,455.12	111,008.02

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

(2.6) เศรษฐกิจไทยใช้พลังงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นบนพื้นฐานโครงสร้างการใช้พลังงานที่สมดุลและยืดหยุ่นมากขึ้น โดยสัดส่วนอัตราการเติบโตของการใช้พลังงาน ต่ออัตราการเติบโตเศรษฐกิจของประเทศ (GDP) มีแนวโน้มลดลงจากเฉลี่ยประมาณ 0.9 : 1 ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เป็น 0.5 : 1 และ 0.8 : 1 ในปี 2550 และ 2551 ตามลำดับ อยู่ในเป้าหมายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ที่กำหนดไว้ไม่เกิน 1:1 แสดงถึงการขยายตัวทางเศรษฐกิจ 1 หน่วย มีการใช้พลังงานลดลง สะท้อนถึงการใช้พลังงานที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ในช่วง 2 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 การใช้พลังงานในภาคขนส่งที่เคยมีสัดส่วนสูงสุดได้ลดลงจากประมาณร้อยละ 37 ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เหลือร้อยละ 35 ในปี 2551 ขณะที่ภาคการผลิตกลับมีการใช้พลังงานสูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 37.0 ของการใช้พลังงานทั้งสิ้น ตามการขยายตัวของภาคการผลิต ทำให้โครงสร้างการใช้พลังงานของไทย มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่จะตอบสนองเป้าหมายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ที่กำหนดให้การใช้พลังงานภาคขนส่งลดลงเหลือร้อยละ 30 ของการใช้พลังงานทั้งหมด

ตารางที่ 21 : การใช้พลังงานขั้นสุดท้าย จำแนกตามสาขาเศรษฐกิจ

หน่วย: พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ (ktoe)

	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551p
เกษตรกรรม	3,032	3,308	3,520	3,207	3,312	3,448	3,452
- สัดส่วน (%)	5.7	5.9	5.7	5.1	5.2	5.3	5.2
เหมืองแร่	106	115	131	0.2125	130	131	129
- สัดส่วน (%)	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2
อุตสาหกรรมการผลิต	18,679	19,988	21,961	22,643	23,442	23,536	24,537
- สัดส่วน (%)	35.3	35.5	35.8	36.3	37.1	36.3	37.0
การก่อสร้าง	149	152	171	152	139	114	131
- สัดส่วน (%)	0.3	0.3	0.3	0.2	0.2	0.2	0.2
บ้านอยู่อาศัย	7,909	8,173	8,801	8,933	9,034	9,533	10,070
- สัดส่วน (%)	14.9	14.5	14.4	14.3	14.3	14.7	15.2
ธุรกิจการค้า	3,468	3,626	3,866	3,846	4,215	4,482	4,685
- สัดส่วน (%)	6.5	6.4	6.3	6.2	6.2	6.9	7.1
การขนส่ง	19,636	20,927	22,812	23,491	22,985	23,622	23,280
- สัดส่วน (%)	37.1	37.2	37.2	37.6	37.7	36.4	35.1
รวม	52,979	56,289	61,262	62,397	63,257	64,866	66,284
สัดส่วน (%)	100	100	100	100	100	100	100

ที่มา : รายงานพลังงานของประเทศไทย ปี 2548-2551 กระทรวงพลังงาน

หมายเหตุ : การใช้พลังงานเชิงพาณิชย์ขั้นสุดท้าย (Final Commercial Energy Consumption) หมายถึง พลังงานขั้นสุดท้ายที่ผู้บริโภคใช้ โดยไม่รวมถึงเชื้อเพลิงที่นำไปใช้ในการผลิตพลังงานหัตถิยภูมิ เช่น เราใช้ไฟฟ้า แต่ไฟฟ้าผลิตจากก๊าซธรรมชาติ ก็จะคิดเฉพาะปริมาณไฟฟ้าที่ใช้เท่านั้น ไม่รวมเอาก๊าซธรรมชาติมาคิดซ้ำ หรือถ่าน้ำมันสำเร็จรูปมาเติมรวม ถือว่าน้ำมันสำเร็จรูปเป็นพลังงานสุดท้าย

ทั้งนี้ โดยเฉลี่ยในแต่ละปี พลังงานขั้นสุดท้ายที่ใช้ในประเทศ เป็นพลังงานที่ได้มาจากการนำเข้าในสัดส่วนสูงมากกว่าร้อยละ 90 เศรษฐกิจไทยจึงมีความเปราะบางต่อการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะผลกระทบต่อภาวะเงินเฟ้อและต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งในระยะที่ผ่านมารัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการผลักดันยุทธศาสตร์ด้านพลังงานเพื่อบรรเทาผลกระทบและแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ นโยบายการตรึงราคาน้ำมัน การรณรงค์และสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนในการประหยัดพลังงาน และการส่งเสริมพลังงานทดแทนมาใช้เพิ่มขึ้นโดยกำหนดยุทธศาสตร์พลังงานทดแทนที่มีเป้าหมายหลัก คือการพยายามลดการใช้้ำมันซึ่งต้องนำเข้าจากต่างประเทศ แล้วหันมาใช้พลังงานทางเลือกในประเทศแทน ได้แก่ แก๊สโซฮอลล์ ไบโอดีเซล ที่มืองค์ประกอบบางส่วนผลิตจากพืชที่ผลิตได้ในประเทศ อาทิ อ้อย มันสำปะหลัง และปาล์มน้ำมัน รวมทั้งส่งเสริมการใช้ก๊าซธรรมชาติสำหรับยานยนต์ (เอ็นจีวี) ที่มีราคาถูกกว่าน้ำมันเบนซินและดีเซลธรรมดา ทั้งยังเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้การดำเนินมาตรการลดภาษีสรรพสามิตที่จัดเก็บจากน้ำมันแก๊สโซฮอลล์ 91 และ 95 รวมทั้งน้ำมันดีเซลหมุนเร็วและน้ำมันดีเซลหมุนเร็ว B5 ภายใต้ 6 มาตรการ 6 เดือนฯ ของรัฐบาล เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนจากวิกฤตราคาน้ำมัน ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ 25 กรกฎาคม 2551 - 31 มกราคม 2552 ทำให้ราคาน้ำมันเบนซินและดีเซลธรรมดาในกลุ่มน้ำมันที่ได้ลดภาษีมีส่วนต่างกันมากขึ้น และมีส่วนสนับสนุนให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้พลังงานมาใช้พลังงานทดแทนมากขึ้น โดยทั้งปี 2551 มีการใช้น้ำมันแก๊สโซฮอลล์เพิ่มขึ้นร้อยละ 92.4 ไบโอดีเซล B5 เพิ่มขึ้นร้อยละ 502.4 ขณะที่ปริมาณการใช้น้ำมันเบนซิน 91 และ 95 ลดลงร้อยละ 33 สำหรับการใช้ก๊าซแอลพีจีและแก๊ซธรรมชาติสำหรับรถยนต์เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.6 และ 229.4 ตามลำดับ

ตารางที่ 22 : การใช้พลังงานขั้นสุดท้ายจำแนกตามประเภท

หน่วย: พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ (ktoe)

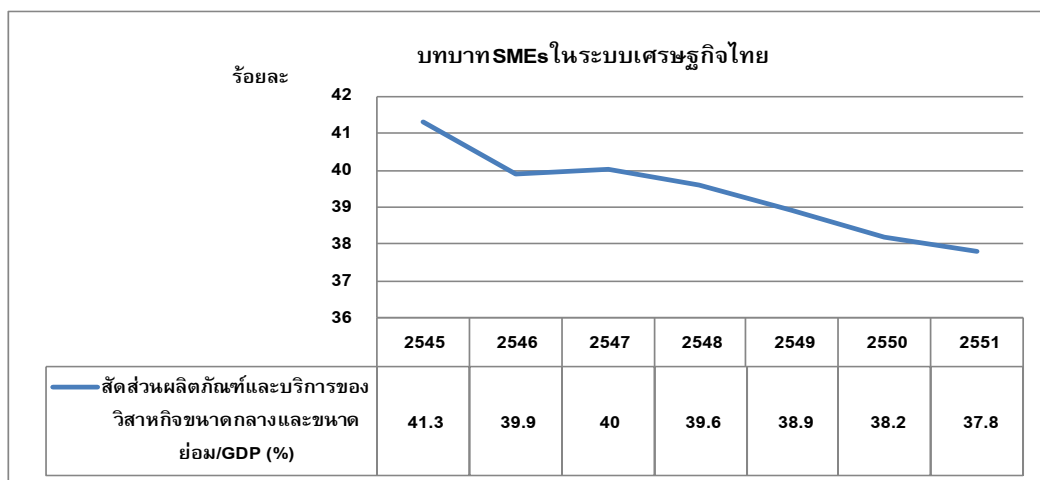
	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
การใช้รวม	52,979	56,289	61,262	62,397	63,257	64,866	66,284
น้ำมัน	28,765	30,447	32,684	32,460	31,650	32,298	31,247
ก๊าซธรรมชาติ	1,751	1,990	2,341	2,026	2,234	2,259	3,218
ถ่านหิน	4,884	4,987	5,918	6,757	7,489	6,981	7,926
ไฟฟ้า	8,536	9,114	9,803	10,330	10,891	11,348	11,632
พลังงานใหม่และหมุนเวียน	9,043	9,751	10,516	10,824	10,993	11,645	12,261
อัตราการเปลี่ยนแปลง(%)	6.9	6.2	8.8	1.9	1.4	2.5	2.2
น้ำมัน	5.4	5.8	7.3	-0.7	-2.5	2.0	-3.3
ก๊าซธรรมชาติ	12.4	13.6	17.6	-13.5	10.3	1.1	42.5
ถ่านหิน	11.6	2.1	18.7	14.2	10.8	-6.8	13.5
ไฟฟ้า	8.5	6.8	7.6	5.4	5.4	4.2	2.5
พลังงานใหม่และหมุนเวียน	7.1	7.8	7.8	2.9	1.6	5.9	5.3

ที่มา : รายงานพลังงานของประเทศไทย ปี2548-2551 กระทรวงพลังงาน

(3) การส่งเสริม “การแข่งขันที่เป็นธรรม” มีความก้าวหน้าไม่มากนัก สถานการณ์โดยรวมทรงตัวใกล้เคียงกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ทั้งในด้านการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหรือ SMEs และการลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของประชากร

(3.1) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีสัดส่วนใน GDP ลดน้อยถอยลงเป็นลำดับ โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (GDPSMEs) ในปี 2550 มีมูลค่า 3,244,974.5 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 38.2 ของ GDP รวมทั้งประเทศ โดยมูลค่า GDP ของวิสาหกิจขนาดย่อม (SE) มีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 25.6 ของ GDP สูงกว่าวิสาหกิจขนาดกลาง (ME) ที่มีสัดส่วนต่อ GDP รวมคิดเป็นร้อยละ 12.6 สำหรับในปี 2551 GDPSMEs ขยายตัวร้อยละ 1.9 ลดลงจากปี 2550 ที่ขยายตัวร้อยละ 4.2 โดยมีมูลค่า 3,446,285.85 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 37.8 ของ GDP รวมทั้งประเทศ ยังต่ำกว่าเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ที่กำหนดให้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 อยู่มาก เนื่องจากผลกระทบจากปัญหาทั้งเศรษฐกิจ การเมืองในประเทศ และสถานการณ์วิกฤติเศรษฐกิจโลกที่ส่งผลกระทบในไตรมาส 4/2551 ทำให้ GDPSMEs หดตัวถึงร้อยละ 5.52 โดยอัตราการใช้จ่ายในการผลิตของ SMEs ระหว่างปี 2550 – 2551 มีแนวโน้มลดลงและยังคงอยู่ในระดับต่ำที่ร้อยละ 44 - 50

แผนภูมิที่ 3 : บทบาทวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในระบบเศรษฐกิจไทย

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ทั้งนี้จากรายงาน สถานการณ์และการเตือนภัย SMEs รายสาขาของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) โดยอาศัยการสำรวจจากผู้ประกอบการ SMEs จำนวนกว่า 4,200 รายทั่วประเทศนั้น พบว่า ผู้ประกอบการ SMEs ต้องเผชิญกับผลตอบแทนจากการประกอบกิจการที่ต่ำลงในช่วงไตรมาส 3 จนถึงสิ้นปี 2551 สาขาที่ได้รับผลกระทบและมีการลดจำนวนแรงงานลงที่สำคัญๆ ได้แก่ สาขาเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องจักรกล เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องมือเฉพาะด้าน สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เฟอร์นิเจอร์ แก้วและเซรามิกส์ อัญมณีและเครื่องประดับ หนังสือและผลิตภัณฑ์ฯ ผลิตภัณฑ์จากสัตว์น้ำ ผลิตภัณฑ์จากผักและผลไม้ บริการการท่องเที่ยว โดยมีอัตราการลดจำนวนแรงงานระหว่างร้อยละ 1 ถึงร้อยละ 7

ตารางที่ 23 : ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม SMEs เฉลี่ยเดือน ม.ค. – ธ.ค. 51 เทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน

	ค่าเฉลี่ยปี 2550 (ม.ค.-ธ.ค.50)	ค่าเฉลี่ยปี 2551 (ม.ค.-ธ.ค.51)	อัตราการเปลี่ยนแปลง
ดัชนีผลผลิต (มูลค่าเพิ่ม)	109.10	103.19	-5.41
ดัชนีผลผลิต (มูลค่าผลผลิต)	127.75	120.51	-5.67
ดัชนีการส่งสินค้า	130.14	124.53	-4.31
ดัชนีสินค้าสำเร็จรูปคงคลัง	160.83	151.48	-5.82
ดัชนีแรงงานในภาคอุตสาหกรรม	62.59	59.20	-5.43
ดัชนีผลิตภาพแรงงานอุตสาหกรรม	151.05	158.56	4.97
อัตราการใช้กำลังการผลิต	48.11	46.44	-3.47

ที่มา : รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เดือนมกราคม 2552

(3.2) การกระจายรายได้ระหว่างคนภายในประเทศดีขึ้น เนื่องจากการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างต่อเนื่องของรัฐบาลในช่วงที่ผ่านมา โดยในปี 2550 ความไม่เสมอภาคระหว่างคนรวยและคนจนลดลง จากกลุ่มคนร้อยละ 20 สุดท้ายซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูงที่สุดมีส่วนแบ่งของการใช้จ่ายในการใช้จ่ายทั้งประเทศลดลงจากร้อยละ 48.54 ในปี 2549 เหลือร้อยละ 46.93 ในปี 2550 ในขณะที่กลุ่มคนร้อยละ 20 แรกซึ่งมีค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดมีส่วนแบ่งของการใช้จ่ายในการใช้จ่ายทั้งประเทศเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 6.15 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 6.64 ในปี 2550 ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ของความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในปี 2549 และปี 2550 ที่ค่าสัมประสิทธิ์ Gini ลดลงจาก 0.418 เป็น 0.397

นอกจากนี้ ปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างผลตอบแทนการผลิตรายสาขายังคงมีอยู่ และภาคเกษตรเป็นภาคที่เสียเปรียบสาขาการผลิตอื่นอยู่สูงมาก เนื่องจากภาคนี้มีผลตอบแทนการผลิตต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โดยในปี 2551 ภาคเกษตรมีมูลค่าการผลิตจำนวน 1,054,175 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 11.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เมื่อเทียบกับจำนวนแรงงานที่อยู่ในภาคนี้ซึ่งสูงถึง 14.7 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 39.7 ของผู้มีงานทำทั่วประเทศ ทำให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างสัดส่วนรายได้กับสัดส่วนจำนวนแรงงานดังเห็นได้จากดัชนีความไม่เท่าเทียมของการกระจายผลตอบแทน ที่เรียกว่าดัชนีไทล์ (Theil Index) พบว่า การผลิตสาขาเกษตรกรรมยังเป็นสาขาการผลิตที่เสียเปรียบการผลิตสาขาอื่น โดยค่าความไม่เท่าเทียมมีค่าติดลบมาโดยตลอดและปี 2551 ติดลบมากกว่าปี 2550 ในขณะที่ภาคนอกเกษตรกรรมมีความเท่าเทียมดีขึ้น

ตารางที่ 24 : ดัชนีความไม่เท่าเทียม (Theil Index)

สาขาการผลิต	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
เกษตรกรรม	-0.0609	-0.0616	-0.0620	-0.0599	-0.0591	-0.0609	-0.0607	-0.0620
นอกเกษตรกรรม	0.1799	0.1785	0.1626	0.1518	0.1480	0.1526	0.1504	0.1471
• อุตสาหกรรม	0.1130	0.1156	0.1210	0.1169	0.1181	0.1252	0.1285	0.1393
• ก่อสร้าง	-0.0070	-0.0076	-0.0081	-0.0090	-0.0091	-0.0091	-0.0090	-0.0092
• การบริการและอื่นๆ	0.0132	0.0157	0.0084	0.0075	0.0041	0.0043	0.0012	-0.0023
ดัชนีไทล์	0.1734	0.1762	0.1639	0.1553	0.1525	0.1570	0.1570	0.1625

ที่มา : ข้อมูลจากสำนักบัญชีประชาชาติ สศช. และการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดยสำนักประเมินผล สศช.

3 ผลการดำเนินงานที่สำคัญ

3.1 การปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อเพิ่มผลิตภาพและคุณค่าของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และความเป็นไทย

(1) การปรับโครงสร้างภาคเกษตร ในปี 2550-2551 มีการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

(1.1) การวิจัยและพัฒนาสินค้าเกษตรและอาหารที่มีคุณภาพมาตรฐาน และความปลอดภัย ได้แก่ ดำเนินการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยด้านอาหารด้านพืช (Food Safety) รวมทั้งการแปรรูปและตรวจสอบรับรองสินค้าเกษตร โดยได้รับรองคุณภาพสินค้าเกษตรด้านพืช ประมง ปศุสัตว์ 403,522 ฟาร์ม รับรองโรงงานแปรรูปสินค้าเกษตรและอาหารสัตว์ โรงฆ่าสัตว์ ห้องปฏิบัติการโรงงานตามมาตรฐาน GMP/HACCP 4,907 โรงงานการจัดทำมาตรฐานสินค้าเกษตรจำนวน 49 มาตรฐาน ประกอบด้วย มาตรฐานสินค้า 15 มาตรฐาน มาตรฐานระบบ 19 มาตรฐาน และมาตรฐานทั่วไป 15 มาตรฐาน การออกพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2551 รวมทั้งประกาศที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายงานผลการดำเนินการตรวจสอบและรับรองมาตรฐาน

นอกจากนี้ได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืชและเทคโนโลยีทางการเกษตรโดยเฉพาะพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ข้าว ยางพารา ลำไยทุเรียน มังคุด สับปะรด กลุ่มพืชสมุนไพร พืชผักผลไม้ การวิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด สัตว์น้ำชายฝั่ง และปรับปรุงพันธุ์สัตว์น้ำตลอดจนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ประมงเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร

(1.2) การผลิตและการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรที่ไม่ใช่อาหารและมีโอกาสใหม่ทางการตลาด ได้แก่ การสนับสนุนการผลิตพืชพลังงานที่สำคัญ คือ ลำปะทูล อ้อย ปาล์มน้ำมัน โดยดำเนินการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืชพลังงาน มีการจัดพื้นที่การผลิตระหว่างพืชอาหาร และพืชพลังงานให้เหมาะสม การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตปาล์มน้ำมัน โดยการอบรมเกษตรกรผู้ผลิต ปาล์มน้ำมัน การวิจัยและพัฒนาเครื่องจักรและโรงงานต้นแบบการผลิตไบโอดีเซลจากปาล์มน้ำมัน ส่งเสริมการผลิตน้ำมันจากสบู่ดำชุมชนในกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย 25,045 ราย การวิจัยและพัฒนา หม่อนไหม คุณภาพสินค้าผ้าไหมไทยเพื่อการแข่งขันเชิงพาณิชย์ การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร เสริมสุขภาพจากหม่อนและดักแด้ไหม การพัฒนาการผลิตสินค้าอย่างพารา และการผลักดันการส่งออก กล้วยไม้ โดยได้อบรมเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ระบบ GAP (Good Agricultural Practice) จำนวน 1,252 ราย พร้อมทั้งส่งเสริมการตลาด และการขยายตลาดต่างประเทศ เป็นต้น

(1.3) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทยและความหลากหลายทางชีวภาพในการสร้างมูลค่าสินค้า ได้แก่ ดำเนินการอนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์ จากความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ อาทิ การอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช จุลินทรีย์ เห็ด แมลง ไม้ใช้ประโยชน์มีเป้าหมายดำเนินการจำนวน 36,500 สายพันธุ์ การคุ้มครองพืช ตามกฎหมายและส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์พันธุ์พืชพื้นเมืองและพันธุ์พืชป่า โดย ออกใบอนุญาตส่งออกพืชอนุรักษ์/พืชลูกผสม ออกออกใบอนุญาตนำเข้า-นำผ่านพืชอนุรักษ์ และออก ใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ตามความต้องการของหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และเกษตรกรนอกจากนี้ได้ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้กลุ่มเกษตรกรมีการ บริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 75 แห่ง รวมทั้งอบรมผู้นำชมและผู้ให้บริการ 454 ราย

(1.4) การพัฒนาสถาบันเกษตรกร กระบวนการจัดทำแผนชุมชนและ วิสาหกิจชุมชนให้เป็นเครือข่ายและเป็นกลไกในการเชื่อมโยงการสร้างมูลค่าสินค้าเกษตร ได้ ดำเนินการจัดทำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสภาเกษตรกรให้เป็นกลไกแทนเกษตรกรในการสื่อสารกับ รัฐบาลและร่วมกันพัฒนาเกษตรกรด้วยกันเอง ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติรับหลักการเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2551 ผ่านการพิจารณาจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2551 ขณะนี้ อยู่ระหว่างการนำเสนอเพื่อขอความเห็นชอบต่อรัฐสภา นอกจากนี้ยังได้สนับสนุนการดำเนินงานของ สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรในด้านต่าง ๆ อาทิ การบริหารจัดการ การดำเนินธุรกิจ และด้านกฎหมาย จำนวน 9,827 แห่ง การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง โดยการแนะนำ ส่งเสริม และถ่ายทอดความรู้ ให้เกษตรกรสามารถรวมกลุ่มและจัดทำแผนวิสาหกิจชุมชน จำนวน 410 วิสาหกิจ สมาชิก 10,428 ราย พัฒนากระบวนการเรียนรู้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ 6,160 ราย นอกจากนี้ได้จัดตั้งวิสาหกิจ ชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน 2,332 แห่ง มีเกษตรกร 31,236 ราย การจัดทำแผนชุมชนและจัดทำแปลง ส่งเสริมการผลิต ตลอดจนอบรมเกษตรกรในพื้นที่โครงการหลวง 1,203 ราย

(1.5) การทำการเกษตรที่ยั่งยืน มีการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2551 - 2554 ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2551 และแผนปฏิบัติการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2551 - 2554 ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2551 เห็นชอบร่างแผนปฏิบัติการดังกล่าว และกรอบงบประมาณ 4,826.80 ล้านบาท ประกอบด้วย 12 แผนงาน 104 โครงการ โดยในปี 2551 ได้รับจัดสรรงบประมาณวงเงิน 1,118.42 ล้านบาท ประกอบด้วยการพัฒนาใน 4 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) การเสริมสร้างและจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ วงเงิน 491.13 ล้านบาท 2) การพัฒนาการเกษตรอินทรีย์ตามวิถีพื้นบ้าน วงเงิน 533.95 ล้านบาท 3) การเสริมสร้างศักยภาพการเกษตรอินทรีย์เชิงพาณิชย์สู่สากล วงเงิน 89.89 ล้านบาท และ 4) การบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ไทย วงเงิน 3.45 ล้านบาท มีผลการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนระบบการผลิตเกษตรเคมีให้เป็นเกษตรอินทรีย์ จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมี การตั้งศูนย์เรียนรู้ปศุสัตว์อินทรีย์ชุมชน จัดอบรมการใช้ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยอินทรีย์ การสนับสนุนเงินทุนให้กลุ่มเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ที่ผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ การพัฒนาและสนับสนุนระบบเชื่อมโยงการผลิต การแปรรูป และการตลาดเกษตรอินทรีย์ อาทิ การจัดงานมหกรรมเกษตรอินทรีย์ การจัดงาน "Organic Symposium and Regional Workshop" เมื่อวันที่ 8-10 กันยายน 2551 ซึ่งได้มีการจัดพิธีประกาศปฏิญญากรุงเทพ "ด้านความร่วมมือในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ระดับภูมิภาค" เพื่อประกาศความเป็นผู้นำด้านเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยในระดับภูมิภาค

นอกจากนี้ได้เปิด "ศูนย์ปฏิบัติการข้อมูลการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์" (Commerce Intelligence of MOC : CIM) ขึ้นที่สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสุรินทร์ ภายใต้ความร่วมมือของ 3 กระทรวง 1 จังหวัด ระหว่างกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย และจังหวัดสุรินทร์ โดย CIM จะเป็นแหล่งข้อมูลการผลิต การตลาดทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งให้บริการข้อมูลสินค้าเกษตรอินทรีย์แก่หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการ เกษตรกร และประชาชนทั่วไป ผ่านเว็บไซต์ www.organic.moc.go.th

สำหรับการดำเนินงานการเกษตรยั่งยืนในด้านอื่นๆ ได้แก่ การดำเนินการพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อาทิ ดำเนินการถ่ายทอดและฝึกอบรมความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่เกษตรกรผ่านศูนย์เรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 155 ศูนย์ และดำเนินการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน โดยส่งเสริมให้เกษตรกรที่ยากจนจากทะเบียนคนจนของกระทรวงมหาดไทยหรือเกษตรกรทั่วไป เข้าร่วมการฝึกปฏิบัติหรือการฝึกอบรมในโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน โดยมีกิจกรรมให้ความรู้ด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง การแปรรูปและทักษะการเกษตรอื่นๆ เพื่อให้มีทางเลือกหลากหลายในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในพื้นที่ที่มีอยู่ได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังดำเนินการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ ให้เป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้เฉพาะด้านและแหล่งสาธิตศึกษาดูงาน ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาที่ดินตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนต้นแบบ

(1.6) การประชาสัมพันธ์และการสร้างตราสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศเพื่อขยายตลาดรองรับสินค้าเกษตรที่มีการเพิ่มมูลค่า กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยสถาบันหม่อนไหมแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้จัดงาน “ตรานกยูงพระราชทาน สืบสานตำนานไหมไทย” ระหว่างวันที่ 6-10 สิงหาคม 2551 เพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และเผยแพร่เอกลักษณ์และคุณค่าของผ้าไหมตรานกยูงพระราชทาน

นอกจากนี้กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้มีการส่งเสริมการพัฒนาให้มีตราสินค้าข้าวของสหกรณ์ในทุ่งกุลาร้องไห้ คือ ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ เพื่อนำไปใช้เป็นตราสินค้าร่วมกัน บริหารจัดการร่วมกันภายใต้การใช้สินค้าตราเดียวกัน คุณภาพเดียวกัน รวมถึงร่วมกันพัฒนาให้เป็นตราที่เข้มแข็งและมีคุณค่า เกิดภาพลักษณ์ที่ดีมีคุณค่า (Brand Quality) เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป และสร้างทัศนคติที่ดีของผู้บริโภคต่อตราสินค้าให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ โดยการรวมตัวกันของสถาบันเกษตรกร 6 องค์กรในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ซึ่งสามารถผลิตข้าวหอมมะลิให้มีคุณภาพสูงขึ้น ได้รับการรับรองระบบมาตรฐาน GMP แล้ว มารวมตัวกันเป็นเครือข่าย พร้อมทั้งได้ทำข้อตกลงร่วมกันที่จะผลิตสินค้าข้าวหอมมะลิออกสู่ตลาดภายใต้ตราสินค้าเดียวกัน เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคและสร้างเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ข้าวหอมมะลิจากพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

(1.7) การจัดระบบการใช้ที่ดิน และแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

➤ การจัดระบบการใช้ที่ดิน อาทิ การจัดที่ดินทำกินแก่เกษตรกร โดยมอบเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. 4-01 ให้เกษตรกร 256,594 ราย กำหนดเขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับการปลูกพืช 1,000 ตาบล ใน 6 จังหวัด คือ เลย นครราชสีมา สระแก้ว อุบลราชธานี ชัยภูมิ และอุดรธานี เพื่อให้การใช้ที่ดินในการปลูกพืชเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสมกับศักยภาพของดิน ดำเนินการจัดทำเขตการใช้ที่ดินสำหรับพืชเศรษฐกิจ 5 ชนิด เขตการใช้ที่ดินระดับลุ่มน้ำ 45 ลุ่มน้ำ และเขตการใช้ที่ดินระดับตำบล 500 ตำบล ซึ่งมีความกว้างหน้าร้อยละ 15 ดำเนินการนำร่องนิคมการเกษตรพืชอาหารและพืชพลังงานทดแทนกระจายทั่วทุกภาคของประเทศ ในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน 10 แห่ง พื้นที่นิคมสหกรณ์ 4 แห่ง และพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช 2 แห่ง

➤ การจัดหาแหล่งน้ำและเพิ่มพื้นที่ชลประทาน ได้แก่ ก่อสร้างโครงการชลประทานขนาดใหญ่ 9 โครงการ ประกอบด้วย โครงการคลองสียัด โครงการพัฒนาลุ่มน้ำปาลักอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการเขื่อนคลองท่าด่านอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการประแสร์ โครงการฝายท่าระมา โครงการเขื่อนแควน้อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการท่าแซะ โครงการก๊วกคอบมา โครงการระบายน้ำบริเวณสนามบินสุวรรณภูมิ นอกจากนี้ มีการก่อสร้างโครงการชลประทานขนาดกลาง 58 โครงการ เพื่อเพิ่มพื้นที่ชลประทาน จำนวน 70,509 ไร่ เป็นโครงการเปิดใหม่ 20 โครงการ และโครงการต่อเนื่อง 38 โครงการการก่อสร้างแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ และงานก่อสร้างแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำในพื้นที่หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน จำนวน 235 แห่ง นอกจากนี้ได้ดำเนินการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำไว้ในพื้นที่ทำการเกษตรนอกเขตชลประทาน บรรเทาปัญหาภัยแล้ง โดยการขุดสระน้ำในไร่นา เป้าหมาย 20,000 บ่อ

(2) การปรับโครงสร้างภาคอุตสาหกรรม ในปี 2550 - 2551 มีการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

(2.1) การจัดทำแผนแม่บทการเพิ่มประสิทธิภาพแห่งชาติ โดยมีการขับเคลื่อนในภาคอุตสาหกรรมเป็นอันดับแรกด้วยการจัดทำแผนแม่บทการเพิ่มประสิทธิภาพและผลิตภาพของภาคอุตสาหกรรม พ.ศ. 2551 – 2555 โดยจัดสรรงบประมาณประจำปี พ.ศ. 2551 วงเงิน 464.20 ล้านบาท และจากงบประมาณตามแผนงานปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ (SAL) ของกระทรวงการคลัง วงเงิน 102.45 ล้านบาท รวมจำนวน 49 โครงการ วงเงินรวมทั้งสิ้น 566.65 ล้านบาท

(2.2) การสร้างและพัฒนาต่อเชื่อมโยงข้อมูลค่าและการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมใหม่ที่มีศักยภาพสูงได้แก่ **การจัดทำแผนที่นำทางแห่งชาติการพัฒนาอุตสาหกรรมพลาสติกชีวภาพ (พ.ศ.2551 - 2555)** ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบในหลักการเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2551 และได้อนุมัติกรอบวงเงินงบประมาณจำนวน 1,800 ล้านบาท เพื่อดำเนินการตามแผนที่นำทางแห่งชาติฯ ระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 - 2555 ซึ่งในปี 2551 มีการดำเนินงานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมพลาสติกชีวภาพไทย อาทิ จัดงานสัมมนาและนิทรรศการระดับนานาชาติ “EcolInnovAsia 2008: An International Conference and Exhibition on Biofuel and Bioplastics” เพื่อกระตุ้นให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของพลาสติกชีวภาพอย่างแพร่หลาย และแสดงให้เห็นถึงทิศทางของการพัฒนาอุตสาหกรรมพลาสติกชีวภาพในประเทศไทย ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับพลาสติกชีวภาพ ผลักดันการร่างมาตรฐานผลิตภัณฑ์พลาสติกชีวภาพ ร่วมกับสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และจัดทำแผนดำเนินงานภายใต้ “แผนที่นำทางแห่งชาติการพัฒนาอุตสาหกรรมพลาสติกชีวภาพ พ.ศ. 2551 - 2555” เพื่อใช้เป็นแผนปฏิบัติการให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีทิศทางและมีเป้าหมายที่ชัดเจน **การส่งเสริมการยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาของผู้ผลิตชุมชนได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)** โดยผลักดันกลุ่มผู้ผลิตชุมชนเข้าสู่ระบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน และยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาของผู้ผลิตชุมชนจนได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) โดยมีการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) รวมทั้งสิ้น 1,334 เรื่อง ครอบคลุมผลิตภัณฑ์ 5 กลุ่ม คือ กลุ่มอาหาร กลุ่มเครื่องดื่ม กลุ่มผ้าและเครื่องแต่งกาย กลุ่มเครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่ง กลุ่มสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารและยา และมีผู้ได้รับการรับรองผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานรวม 26,530 ราย จากผลการสำรวจมูลค่ายอดขายของผลิตภัณฑ์ชุมชนหลังจากได้รับการรับรอง มผช. เพิ่มขึ้นร้อยละ 60.3 แสดงว่าผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรอง มผช. มีคุณภาพได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ จึงทำให้มียอดขายเพิ่มขึ้น

การพัฒนาระบบการบริหารจัดการกระบวนการผลิต/ยกระดับคุณภาพมาตรฐาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่เป็นการให้บริการอบรมให้คำปรึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญ วินิจฉัยตรวจประเมินในโรงงานโดยผู้เชี่ยวชาญ และดำเนินการพัฒนาร่วมกับผู้ประกอบการในแต่ละอุตสาหกรรมซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ได้แก่

อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากผู้เชี่ยวชาญให้แก่โรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์และอุตสาหกรรมสนับสนุน การจัดระบบบริหารงานด้านคุณภาพ (ISO/TS 16949) ในโรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ **อุตสาหกรรมอาหาร** ได้พัฒนาระบบ HACCP เพื่อยกระดับมาตรฐานการผลิตและเพิ่มศักยภาพการผลิตโดยใช้หลักการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice on Green Productivity) ในโรงงานเป้าหมายที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมอาหาร การเพิ่มผลิตภาพสถานประกอบการ SMEs ในห่วงโซ่อุปทานอุตสาหกรรมแปรรูปด้วยการปรับปรุงกระบวนการอย่างต่อเนื่อง การเปิดตัวศูนย์อัจฉริยะอุตสาหกรรมอาหาร (Food Intelligence Center) **อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม** ได้ดำเนินการสร้างตัวเปรียบเทียบความสามารถ (Benchmarking) เพื่อเพิ่มความสามารถของอุตสาหกรรมและประยุกต์ใช้แนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มเป้าหมาย รวมทั้ง พัฒนาระบบการผลิตแบบลีน (Lean Manufacturing) **อุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์** ได้ดำเนินการให้คำปรึกษาด้านการเพิ่มผลผลิตและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สำหรับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง **อุตสาหกรรมเหล็ก** มีการปรับปรุงประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตชิ้นส่วน และกระบวนการใช้พลังงาน โดยดำเนินการร่วมกับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเหล็ก

(2.3) การสร้างระบบวิจัยในเชิงประยุกต์อย่างบูรณาการเพื่อมุ่งสร้างนวัตกรรมทั้งในรูปผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิต อาทิ **การสร้างนวัตกรรมสำหรับอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์** ได้แก่ การวางแผนจัดการเครื่องจักรในการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ (Retrofit) การพัฒนากรรมวิธีการขึ้นรูปชิ้นส่วนยานยนต์แบบกึ่งแข็งกึ่งเหลว (Semi-Solid) การวิจัยและพัฒนาเครื่อง PVD ต้นแบบ (Physical Vapor Deposit) การพัฒนาสมองกลฝังตัว (Embedded System) และโครงการจัดหาและเผยแพร่นวัตกรรมการผลิต (Steel for Auto Part) **การผลิตชิ้นส่วนจากวัสดุเหล็กและเหล็กกล้า** ได้แก่ ดำเนินการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการผลิตชิ้นส่วนมีความสามารถในการออกแบบการขึ้นรูปชิ้นส่วนให้มีประสิทธิภาพการผลิตที่สูงขึ้น ยกกระดับความสามารถในภาคอุตสาหกรรมให้มีความสามารถเฉพาะทางเพิ่มขึ้น การพัฒนา/ปรับปรุงประสิทธิภาพกระบวนการผลิตกระบวนการขึ้นรูปชิ้นส่วนจากวัสดุเหล็กและเหล็กกล้า ยกกระดับ/พัฒนาบุคลากรให้มีทักษะเชิงลึกในการพัฒนากระบวนการผลิตและการขึ้นรูปชิ้นส่วนด้วยเทคนิคจำลองทางคอมพิวเตอร์และโปรแกรมประยุกต์ การพัฒนางานวิจัยสู่ผลิตภัณฑ์ Functional Textiles ในเชิงพาณิชย์ และการพัฒนานวัตกรรมอาหาร **การพัฒนาด้านผลิตภาพ (Productivity) ของกลุ่มอุตสาหกรรมสิ่งทอ** ในกลุ่มฟอกย้อมและตกแต่งสำเร็จ โดยสร้างปัจจัยสนับสนุนและสภาพแวดล้อม (Enabling) ในการพัฒนากระบวนการผลิตที่มีประสิทธิภาพ และพัฒนาสินค้าให้มีความหลากหลาย รวมถึงพัฒนาทักษะแรงงาน (Human Skill) ในการพัฒนาสินค้า การสร้างความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ (Differentiation and Variety) และกระบวนการผลิตด้านเทคโนโลยีฟอกย้อมและตกแต่งสำเร็จในระดับสากล

(2.4) สร้างผู้ประกอบการที่เกื้อหนุนต่อการสร้างนวัตกรรมโดยใช้ระบบบ่มเพาะธุรกิจที่เชื่อมโยงระบบอื่น ๆ ได้แก่ การเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ (New Entrepreneurs Creation : NEC) โดยกระทรวงอุตสาหกรรมสนับสนุนผู้ที่มีการศึกษา มีความรู้ความสามารถให้ก้าวเข้ามาเป็นผู้ประกอบการ ก่อตั้งกิจการได้สำเร็จ และดำเนินธุรกิจได้อย่างต่อเนื่อง

รวมทั้งผลักดันให้วิสาหกิจใหม่เติบโตและมีความเข้มแข็งในระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยดำเนินงานร่วมกับสถาบันเครือข่ายของกระทรวงอุตสาหกรรม ด้วยวิธีการจัดกิจกรรมฝึกอบรม การบ่มเพาะธุรกิจ การปรึกษาแนะนำ และกิจกรรมสนับสนุนต่างๆ เช่น การส่งเสริมการตลาด การให้ความช่วยเหลือต่อเนื่อง รวมทั้งกิจกรรมบ่มเพาะธุรกิจและอนุบาลการลงทุนกลุ่มศิลปินดาราส่งเสริมการค้า การจัดหาบริการซอฟต์แวร์ผ่านอินเทอร์เน็ต เพื่อสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงาน

(2.5) พัฒนาบุคลากรในภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ การพัฒนามาตรฐานและบุคลากรด้านการตรวจสอบรับรองตามเกณฑ์มาตรฐานสากล โดยให้การฝึกอบรมและให้คำแนะนำแก่ผู้ประกอบการเกี่ยวกับมาตรฐานสากล เช่น ISO 9000 ISO 14000 มอก. 18000 HACCP และ ISO/IEC 17025 เป็นต้น การพัฒนาศักยภาพแรงงานในอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรองรับกระบวนการผลิตและเทคโนโลยีการผลิตที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และถ่ายทอดองค์ความรู้จากสาขาอุตสาหกรรมอื่นเข้าสู่อุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรองรับการขาดแคลนแรงงาน และจัดทำฐานข้อมูลแรงงานอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ การพัฒนาความสามารถบุคลากรทางด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรมการบริหารในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม และการพัฒนาความสามารถของบุคลากรในโรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์เป้าหมาย 25 โรงงาน นอกจากนี้ ยังได้ให้คำปรึกษาแนะนำแก่วิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน ให้มีมาตรฐานและคุณภาพที่สูงขึ้น รวมทั้งพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ กฎ ระเบียบ และข้อบังคับทางกฎหมายด้านฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์ ตลอดจนส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าของวิสาหกิจชุมชนให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

(2.6) พัฒนาการรวมกลุ่มและเชื่อมโยงอุตสาหกรรม (Cluster Development) ได้แก่ การสร้างเครือข่ายให้มีการเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตหลักกับผู้ใช้หลักในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง อาทิ กลุ่มอุตสาหกรรมก่อสร้างซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่บริโภคหลักเป็นอันดับหนึ่งของประเทศและมีความสามารถในการแข่งขัน **การพัฒนาอุตสาหกรรม SMEs** ในพื้นที่ภาคเหนือ 8 กลุ่ม (กลุ่มเซรามิก กลุ่มส้ม กลุ่มลำไย กลุ่มกระดาษสา สิ่งทอ และกลุ่มแปรรูปข้าว) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 กลุ่ม (กลุ่มโรงสีข้าว กลุ่มผ้าไหม กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารจากสุกร กลุ่มผลิตภัณฑ์จากไหม) ภาคกลาง 8 กลุ่ม (กลุ่มเครื่องเรือน, กลุ่มเครื่องหนังและหัตถกรรม กลุ่มอัญมณี กลุ่มโรงสีข้าวและแปรรูปอาหารกระป๋อง กลุ่มชิ้นส่วนยานยนต์และไม้ยางพารา) ภาคใต้ 2 กลุ่ม (กลุ่มไม้ยางพารา กลุ่มอาหารทะเลแปรรูป) ดำเนินการแล้วเสร็จทั้ง 22 กลุ่ม การจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาการรวมกลุ่มอุตสาหกรรม Cluster ในปี 2551 มีจำนวน SMEs และผู้ที่เกี่ยวข้องที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในหลักการของการพัฒนา Cluster 5,000 ราย จำนวนฐานข้อมูลกลุ่มเป้าหมายที่สามารถนำไปต่อยอดการพัฒนา Cluster 100 ราย/กลุ่ม

(3) การปรับโครงสร้างภาคบริการ ในปี 2550 - 2551 มีการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

(3.1) การฟื้นฟูพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน ได้แก่ การดำเนินโครงการที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home Stay) ให้เข้าสู่

มาตรฐาน สนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health and Spa) การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทย และกระตุ้นเศรษฐกิจจากการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่จัดงานเทศกาลเย็นทั่วหล้า มหาสงกรานต์ ประจำปี 2551 นอกจากนี้ได้ดำเนินโครงการส่งเสริมปีแห่งการท่องเที่ยวอีสาน ปี 2551 - 2553 เพื่อให้ภาคอีสานเป็น “แหล่งเรียนรู้ อู่อารยธรรม” จัดทำแผนแม่บทและสนับสนุนการท่องเที่ยว ในโครงการพระราชดำริพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ดอน รวมทั้งการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ (Mega Project) เพื่อส่งเสริม “ปีแห่งการลงทุนและปีแห่งการท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2551 - 2552” 14 กลุ่ม ครอบคลุมพื้นที่ทั่วทั้งประเทศ อาทิ เส้นทางท่องเที่ยวแม่น้ำพຸຣ່ອນ เส้นทางท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย เส้นทางท่องเที่ยวมรดกโลกเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิง นิเวศ เส้นทางท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำภาคกลาง เส้นทางท่องเที่ยวอัญมณี เส้นทางท่องเที่ยวเลียบบ ฝั่งแม่น้ำโขง เส้นทางท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ และเส้นทางท่องเที่ยวมหัศจรรย์สองสมุทร คือ เสน่ห์อันดามัน และมหัศจรรย์หมู่เกาะอ่าวไทย

(3.2) การส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ การดำเนินโครงการก่อสร้างศูนย์ประชุมและแสดงสินค้านานาชาติ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อรองรับการประชุมและการแสดงสินค้าระดับนานาชาติ อันจะเป็นการดึงดูดนักลงทุนชาวต่างชาติ และนักท่องเที่ยวกลุ่ม MICE ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็น ผู้ดำเนินการ

(3.3) การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ ให้เป็นที่ยอมรับ เชื่อถือและตอบสนองความต้องการของตลาดโลก ได้แก่ การพัฒนามาตรฐาน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อาทิ การจัดทำมาตรฐานบริการเรือภัตตาคาร การพัฒนาสมรรถนะ บุคลากรด้านบริการท่องเที่ยว การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ การศึกษาเพื่อแก้ปัญหาและผลกระทบทัวร์ศูนย์เหรียญ นอกจากนี้ ได้ดำเนินการพัฒนาสินค้าและธุรกิจ บริการเพื่อเพิ่มมูลค่า อาทิ พัฒนาด้านการออกแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การสร้างและพัฒนาหัตถกรรม โดยได้จัดประกวดการออกแบบ อัญมณีและเครื่องประดับ การบรรจุ ภัณฑ์และหีบห่อ การจัดประกวด Prime Minister's Export Award เป็นต้น

(3.4) ส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวและกลุ่มลูกค้าธุรกิจบริการที่ เกี่ยวเนื่อง ได้แก่ ดำเนินการแคมเปญ “เที่ยวไทยให้สนุก เติมความสุขให้ชีวิต” ผ่านสื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อออนไลน์ ประชาสัมพันธ์ Brand ประเทศไทยภายใต้ แคมเปญ “Amazing Thailand” เพื่อรักษาส่วนแบ่งตลาด และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ประสานความร่วมมือกับบริษัทนำเที่ยวจัดแพคเกจพิเศษท่องเที่ยวประเทศไทย การเจาะกลุ่มตลาด ชาวมุสลิม นอกจากนี้ยังได้ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมตลาดท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดกิจกรรม ในโอกาสพิเศษการเฉลิมฉลองความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น 120 ปี การสนับสนุนผู้ประกอบการธุรกิจ ท่องเที่ยวไทย เข้าร่วมงานส่งเสริมการขายในเวทีระดับโลกและระดับท้องถิ่น ในภูมิภาคเอเชีย ยุโรป ตะวันออกกลาง และสหรัฐอเมริกา การส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ อาทิ Marine Diving Fair ประเทศญี่ปุ่น Asian Dive Expo ประเทศสิงคโปร์ Madrid Golf Show ประเทศสเปน และ Honeymoon Worldwide Holiday ประเทศออสเตรเลีย การจัด Road Show ใน 57 เมือง อาทิ

กรุงมะนิลาประเทศฟิลิปปินส์ กรุงฮานอยและโฮจิมินห์ประเทศเวียดนาม กรุงมาดริดประเทศสเปน การจัดนิทรรศการร่วมในเทศกาลภาพยนตร์ในต่างประเทศ และการจัดงานส่งเสริมการขาย Thailand Travel Mart Plus 2007 (TTM+) ครั้งที่ 6 เพื่อสร้างโอกาสในการนำเสนอขายสินค้าการท่องเที่ยวของไทย และกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง

(3.5) การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนให้เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยว ได้แก่ **การพัฒนาการคมนาคมขนส่ง** อาทิ การจัดทำแผนปฏิบัติการเร่งด่วนด้านการจราจรและขนส่งเมืองภูเก็ตเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและสนับสนุนการพัฒนาเมืองน่าอยู่ **การเพิ่มมาตรฐานการดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว** อาทิ จัดกิจกรรมอบรมอาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยวกิจกรรมอบรมสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชนในท้องถิ่นในการเป็นเจ้าบ้านที่ดีต้อนรับนักท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และภูเก็ต อบรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางน้ำในพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล จำนวน 9 จังหวัด และการพัฒนามาตรฐานในการดูแลนักท่องเที่ยวทั้งก่อนประสบเหตุในระหว่างเกิดเหตุและหลังการเกิดเหตุ **การส่งเสริมที่พักที่มีมาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด** อาทิ โครงการพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวไทย “สะดวก สะอาด ปลอดภัย ได้เอกลักษณ์” ได้แก่ มาตรฐานที่พักสัมผัสวัฒนธรรม มาตรฐานที่พักเพื่อการท่องเที่ยวประเภทโรงแรม ประเภทสถานที่พักตากอากาศ

นอกจากนี้ได้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยขึ้น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยตามเจตนารมณ์และแนวทางที่พระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551 รวมทั้งการเข้าร่วมจัดตั้งกองทุนท่องเที่ยวบิมสเทค (BIMSTEC Tourism Fund) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้ประเทศไทยสนับสนุนงบประมาณจำนวน 10,000 ดอลลาร์สหรัฐ เพื่อสนับสนุนกองทุน BIMSTEC Tourism Fund ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการของประเทศสมาชิก BIMSTEC ตลอดจนการพัฒนาและปรับปรุงกฎ ระเบียบ และขั้นตอนในการขออนุญาตถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทยให้เป็นรูปแบบ One Stop Service

(3.6) สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรชุมชนในท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ได้แก่ การรณรงค์ให้เกิดการท่องเที่ยวรู้คุณค่า รักษาแหล่งท่องเที่ยว ภายใต้โครงการจัดทำปฏิญญารักษาสิ่งแวดล้อม โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กำหนดจะทำข้อตกลงกับผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ระหว่างปีงบประมาณ 2551-2553 ภายใต้แนวคิด “7 Greens Concept” ประกอบด้วย Green Heart, Green Logistics, Green Activity, Green Service, Green Destination, Green Community และ Green Plus โดยบูรณาการความร่วมมือและองค์ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมการท่องเที่ยวระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ชุมชน และประชาชนทั่วไป ตลอดจนนักท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสีย นอกจากนี้ได้ดำเนินโครงการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถด้าน

การท่องเที่ยว โดยดำเนินการอบรมบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจัดฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้กับผู้ประกอบการและผู้เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร จำนวน 600 คน จัดอบรมหลักสูตร "การเป็นเจ้าบ้านที่ดี" ให้กับเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 2 รุ่นๆ ละ 100 คน รวม 200 คน

(4) การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการปรับโครงสร้างการผลิต ในปี 2550 - 2551 มีการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

(4.1) บริหารองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ

» พัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ ดำเนินการเตรียมบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสำหรับอนาคตโดยจัดทำโครงการต่างๆ อาทิ **โครงการสนับสนุนนักเรียนทุนรัฐบาลทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระยะที่ 1-2-3** เพื่อพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับสูงในสาขาต่าง ๆ เช่น สาขาเทคโนโลยีโลหะและวัสดุและพลังงาน สาขาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ สาขาเทคโนโลยีชีวภาพและสิ่งแวดล้อม สาขาวิทยาศาสตร์พื้นฐาน สาขาการจัดการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสาขานาโนเทคโนโลยี ในปี 2550 - 2551 มีนักเรียนทุนที่สำเร็จการศึกษาและกลับมาทำงานวิจัยและพัฒนา จำนวน 236 คน **โครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนโดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย** เพื่อพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เริ่มดำเนินการในปี 2551 ใน 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โรงเรียน มอ. วิทยานุสรณ์ โรงเรียนद्रฤณสิกขาลัย และโรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย **โครงการความร่วมมือในการผลิตนักวิจัยและพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี** เริ่มดำเนินการในปี 2551 งบประมาณ 15 ล้านบาท เป็นค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษาระดับปริญญาโทภายในประเทศ ที่เน้นทำวิจัยในหัวข้อเรื่องที่หน่วยงานในสังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นผู้กำหนด รวมทั้งสิ้น 63 ราย จากเป้าหมาย 50 ราย **โครงการพัฒนาอัจฉริยภาพทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสำหรับเด็กและเยาวชน** ในปี 2551 ได้จัดกิจกรรมค่ายวิทยาศาสตร์โดยมุ่งเน้นให้เยาวชนมีความเข้าใจพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรม และมีทักษะ/กระบวนการคิดทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งสิ้น 19 ค่าย มีเยาวชนเข้าร่วม 2,031 คน **โครงการจัดตั้งโรงเรียนเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์นำร่อง** เพื่อบ่มเพาะนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านการประดิษฐ์คิดค้นเชิงเทคนิคที่วิทยาลัยการอาชีพพานทอง จ.ชลบุรี ในปีการศึกษา 2551 รับนักเรียนรุ่นแรกในระดับ ปวช. จำนวน 29 คน

นอกจากนี้ยังให้การสนับสนุนทุนการศึกษาและทุนอุดหนุนการวิจัยแก่นักวิจัย และนักศึกษาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในสาขาวิชาเทคโนโลยีชีวภาพ คอมพิวเตอร์ และอิเล็กทรอนิกส์ วัสดุศาสตร์ และนาโนเทคโนโลยี ต่อเนื่อง รวม 499 ทุน ทุนด้านเทคโนโลยีซินโครตรอน จำนวน 8 ทุน การฝึกอบรมเพื่อพัฒนากำลังคนทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในหลักสูตรต่างๆ รวมทั้งสิ้น 31,530 คน คิดเป็นร้อยละ 192.61 จากเป้าหมายทั้งปี

» **พัฒนาและผลิตองค์ความรู้และเทคโนโลยี** ได้แก่ **ดำเนินงานวิจัย พัฒนาเทคโนโลยีด้านอาหารและการเกษตร** เช่น เครื่องวัดความชื้นในผลผลิต การเกษตรประเภทเมล็ดข้าวและถั่ว พัฒนาสารรักษาสภาพน้ำยางธรรมชาติ ปรับปรุงสายพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ให้ทนต่อน้ำท่วมฉับพลัน และเครื่องต้มเสริมสุขภาพจากผลไม้ไทย **การสนับสนุนด้านการเงินและวิชาการแก่โครงการนวัตกรรมไปสู่เชิงพาณิชย์** จำนวน 87 โครงการ วงเงินรวม 117.33 ล้านบาท ก่อให้เกิดมูลค่าการลงทุนในประเทศทั้งสิ้น 1,031.75 ล้านบาท ผลงานที่สำคัญ อาทิ กากถั่วเหลืองหมักคุณภาพสูง เครื่องสำอางจากสารสกัดเมล็ดลำไย และเซรามิกชั้นสูงสำหรับใช้ในการเผาผลาย **การดำเนินโครงการอุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทย และอุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาค 4** แห่ง คือ **อุทยานวิทยาศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** เน้นการดำเนินงานบ่มเพาะผู้ประกอบการกลุ่มอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) อุตสาหกรรมอาหารและการเกษตร อุตสาหกรรมแฟชั่น อุตสาหกรรมสิ่งทอและนุ่งห่ม อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน และอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์และอิเล็กทรอนิกส์ **อุทยานวิทยาศาสตร์ภาคใต้** เน้นดำเนินงานบ่มเพาะผู้ประกอบการกลุ่มอุตสาหกรรมยางพารา อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน และอุตสาหกรรมอาหาร **อุทยานวิทยาศาสตร์ภาคเหนือ** เน้นบ่มเพาะและถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่ผู้ประกอบการกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมสิ่งทอและหัตถกรรม อุตสาหกรรมอาหารเสริมสุขภาพและสมุนไพร และอุตสาหกรรมการเกษตร และ**อุทยานวิทยาศาสตร์ภาคตะวันออก** อยู่ระหว่างดำเนินการจัดตั้ง ทั้งนี้ ในการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติได้ให้การสนับสนุนการขอรับการรับรองโครงการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน เพื่อให้ได้รับสิทธิประโยชน์การขอยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลจากกรมสรรพากร (200% ของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง) โดยได้รับรองโครงการวิจัยและพัฒนาแล้ว 116 โครงการ

» **สนับสนุนการวิจัยพัฒนานวัตกรรมและผลักดันไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์** อาทิ การวิจัยและพัฒนาด้านอาหาร ด้านการออกแบบและผลิตชิ้นส่วน ยานยนต์ รวมถึงการพัฒนาระบบจราจรขนส่งอัจฉริยะ ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์การแพทย์ ด้านซอฟต์แวร์ ไมโครชิปอิเล็กทรอนิกส์ ด้านพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านสิ่งทอและเคมีภัณฑ์ อาทิ พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตามมาตรฐานและข้อบังคับของสหภาพยุโรป เพื่อรักษาและขยายตลาดส่งออกของอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย โดยได้รับการรับรองฉลากสิ่งแวดล้อม (EU-Ecolabel) จำนวน 4 ผลิตภัณฑ์ การพัฒนาต้นแบบระดับอุตสาหกรรมเส้นใย อาทิ เส้นใย Cotton เคลือบอนุภาคนาโน และเสื้อกีฬาเคลือบอนุภาคนาโน ปัจจุบันมีโรงงานที่ให้ความสนใจในการนำไปใช้เพื่อผลิตขายในเชิงพาณิชย์

นอกจากนี้มีการจัดทำ Technology Road Map (TRM) Agritronics ของกลุ่มกล้วยไม้ กลุ่มลำไย และกลุ่มประมงน้ำจืด การจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมความเป็นเลิศทางเทคโนโลยี อาร์เอฟไอดีแห่งประเทศไทย การจัดตั้งศูนย์วิจัยร่วมเฉพาะทาง หรือ Industry/University Cooperative Research Center (I/UCRC) 3 ศูนย์ ประกอบด้วย ด้านการผลิตขั้นสูง ด้านส่วนประกอบฮาร์ดแวร์ และด้านเทคโนโลยีบันทึกข้อมูลและการประยุกต์ใช้ การจัดตั้งโรงงานต้นแบบปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยอินทรีย์เคมี และปุ๋ยชีวภาพ ตามโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงปุ๋ยและถ่ายทอดเทคโนโลยีการให้กับเกษตรกรเพื่อนำไปเพิ่มคุณภาพผลผลิตทางการเกษตร ลดต้นทุนการเพาะปลูก ลดการใช้ปุ๋ยเคมี โดยในปี 2550 - 2551 สามารถสร้างโรงงานต้นแบบผลิตปุ๋ยจำนวน 138 โรง

» **การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม** ได้แก่ **การจัดทำแผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญา (พ.ศ. 2551 - 2554)** ซึ่งได้รับจัดสรรงบประมาณประจำปี 2551 ในวงเงิน 6,174.3 ล้านบาท มีกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ กระทรวงอุตสาหกรรม และหน่วยงานอื่นๆ ของภาครัฐ รวมทั้งภาคเอกชน ร่วมดำเนินการตามแผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญา **การผลักดันกฎหมายด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี** ดำเนินการแล้วเสร็จ 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ....และพระราชบัญญัติส่งเสริมวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. 2551 **การจัดตั้งสำนักงานจัดการสิทธิเทคโนโลยี (Technology Licensing Office : TLO)** เพื่อดำเนินการจัดการทรัพย์สินทางปัญญา การอนุญาตให้ใช้สิทธิเทคโนโลยี การพัฒนาธุรกิจเทคโนโลยีและสนับสนุนงานวิจัย เพื่อนำประโยชน์สู่ธุรกิจและสังคม นอกจากนี้ยังได้ดำเนินการส่งเสริมการจัดสิทธิบัตร โดยในปี 2550 – 2551 มีผลงานวิจัยที่ยื่นขอจดสิทธิบัตรทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งสิ้น 307 เรื่อง การจัดงานตลาดนัดทรัพย์สินทางปัญญา (IP Fair 2007 และ 2008) การสร้าง Public Awareness และให้ความรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญา การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา โดยจัดหน่วยบริการรับคำขอจดทะเบียนเคลื่อนที่ (Mobile Unit) ให้กับประชาชนในสวนภูมิภาค และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการและศึกษาดูงานการส่งเสริมและพัฒนาการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทย 18 ครั้ง มีผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ 53 ผลิตภัณฑ์ เช่น ไร่ราชบุรี ขนหม้อแกงเมืองเพชร ข้าวหอมมะลิบุรีรัมย์ เป็นต้น

(4.2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง การบริการจัดการโลจิสติกส์ และระบบสื่อสารโทรคมนาคมที่ทันสมัย

» **พัฒนาเครือข่ายโลจิสติกส์ในประเทศให้เชื่อมโยงอย่างบูรณาการทั้งเครือข่ายภายในประเทศและการเชื่อมโยงไปสู่ต่างประเทศ ได้แก่**

► **โครงการพัฒนาทางหลวงเชื่อมโยงระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน** ได้แก่ **โครงการก่อสร้างถนนสายห้วยทราย-หลวงน้ำทา-บ่อเต็น** เชื่อมไทย-ลาว-จีน ตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจเหนือใต้ ภายใต้กรอบ GMS **โครงการก่อสร้างถนนสายห้วยโก๋น-ปากแบ่ง** สนับสนุนการท่องเที่ยวเชื่อมโยงหลวงพระบาง **โครงการก่อสร้างถนนสาย 67 ช่องสะงา-อัลลองเวง-เสียมราฐ** เชื่อมโยงการท่องเที่ยวอีสานใต้และเสียมราฐและกิจกรรมทางเศรษฐกิจบริเวณเมืองคู่แฝดศรีสะเกษ-อัลลองเวง **โครงการก่อสร้างถนนสาย 48 เกาะกง-สะแรมอัมเบิล** เป็นเส้นทางเศรษฐกิจหลักเชื่อมโยงไทย-กัมพูชา-เวียดนาม สายเลียบชายฝั่งทะเล (Southern Economic Corridor) ภายใต้กรอบ GMS **โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโกลก** ที่บ้านบุเกะตา อ.แว้ง จ.นราธิวาส และ **โครงการก่อสร้างถนน เชิงเขาตะนาวศรี-กอกะเร็ก** เชื่อมไทย-พม่า

► **การพัฒนาท่าเรือแหลมฉบังให้เป็นประตูการค้า (Gateway) ของภูมิภาค** ได้แก่ **การพัฒนาท่าเทียบเรือชายฝั่งและอเนกประสงค์ (A0) สำหรับ**

สินค้าชายฝั่ง เชื่อมโยงการขนส่งสินค้าระหว่างท่าเรือแหลมฉบัง ไปยังส่วนต่าง ๆ ของประเทศที่มีพื้นที่ติดทะเล **พัฒนาท่าเรือแหลมฉบังขั้นที่ 2 ในแอ่งจอดเรือที่ 2 (ส่วนที่เหลือ)** ประกอบด้วยท่าเทียบเรือ C0, C1, C2, D1, D2 และ D3 ซึ่งท่าเทียบเรือ C0, C1 และ C2 ขณะนี้ก่อสร้างแล้วเสร็จ และเปิดดำเนินการแล้ว ส่วนท่าเรือ D1, D2 และ D3 จะเปิดดำเนินการได้ในปี 2554 **การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของท่าเรือแหลมฉบัง** โดยการศึกษาและเตรียมการขยายศักยภาพพื้นที่หลังท่า (Back-up Area) เพื่อรองรับการพัฒนาท่าเรือในอนาคต โดยการใช้ทรัพยากรในเชิงธุรกิจให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเชื่อมโยงการขนส่งระหว่างท่าเรือแหลมฉบังกับการขนส่งอื่น ทั้งทางถนนและทางรถไฟไปยัง ICD ลาดกระบัง สำหรับรองรับการเปิดบริการของท่าเรือชายฝั่งและอเนกประสงค์ A0 รวมทั้งสนับสนุนการทำ Modal Shift อาทิ โครงการพัฒนาศูนย์การขนส่งตู้สินค้าทางรถไฟที่ท่าเรือแหลมฉบัง โครงการพัฒนาท่าเทียบเรือชายฝั่งแห่งใหม่ของท่าเรือแหลมฉบัง (ท่าเทียบเรือ A)

► **การก่อสร้างท่าเรือ เพื่ออำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานในการเดินทางสัญจรทางน้ำในการส่งเสริมการลงทุนและการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค** ตลอดจนเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ เช่น ท่าเรือโดยสารและท่องเที่ยวที่บริเวณแหลมสัก อ.อ่าวลึก จ.กระบี่ ท่าเทียบเรือสำราญกีฬา บริเวณอ่าวฉลอง จ.ภูเก็ต ท่าเทียบเรือนครพนม จ.นครพนม ท่าเรือกันตัง จ.ตรัง นอกจากนี้ได้ดำเนินการพัฒนาและบำรุงรักษาร่องน้ำ ทางเดินเรือให้สามารถใช้งานได้ตลอดทั้งปี และเชื่อมโยงการขนส่งทางน้ำจากภายในประเทศออกสู่ชายฝั่งทะเล โดยร่องน้ำภายในประเทศ ได้แก่ แม่น้ำปิง จ.กำแพงเพชร แม่น้ำป่าสัก จ.เพชรบูรณ์ แม่น้ำยม จ.แพร่ แม่น้ำลาวา จ.เชียงราย และแม่น้ำเลย จ.เลย ส่วนร่องน้ำชายฝั่งทะเล ได้แก่ ร่องน้ำทางเข้าท่าเรือกรุงเทพ ร่องที่ 2 จ.สมุทรปราการ ร่องน้ำสมุทรสาคร จ.สมุทรสาครร่องน้ำปัตตานี จ.ปัตตานีร่องน้ำบ้านดอน จ.สุราษฎร์ธานี ร่องน้ำท่ามะลิ จ.สตูล

► **การพัฒนาการขนส่งทางอากาศ ได้แก่ การดำเนินการพัฒนาและแก้ไขปัญหาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ** อาทิ ลดผลกระทบด้านเสียง การปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการภายในอาคาร การแก้ไขปัญหาทางวิ่งทางขับชำรุด และการก่อสร้างถนนเพื่อสนับสนุนท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เพื่อให้ผู้โดยสารได้รับบริการที่สะดวก และปลอดภัย **การพัฒนาท่าอากาศยานเชียงใหม่และภูเก็ตสู่ความเป็นศูนย์กลางการบินในภูมิภาค** และการปรับปรุงท่าอากาศยานในภูมิภาคเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการให้บริการ อาทิ ท่าอากาศยานพิษณุโลก ท่าอากาศยานสุราษฎร์ธานี ท่าอากาศยานนครศรีธรรมราช ท่าอากาศยานกระบี่ ท่าอากาศยานตรัง ท่าอากาศยานขอนแก่น ท่าอากาศยานอุบลราชธานี ท่าอากาศยานอุดรธานี และท่าอากาศยานสกลนคร **การจัดหาเครื่องบินตามแผนวิสาหกิจ เพื่อพัฒนาฝูงบินให้มีความทันสมัย ปลอดภัย** มีจำนวนแบบและสมรรถนะที่เหมาะสม ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยแผนวิสาหกิจปี 2548/49 - 2552/53 จะจัดหาเครื่องบินจำนวน 14 ลำ งบประมาณรวม 96,355.000 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี ได้รับมอบเครื่องบินแล้ว จำนวน 7 ลำ

► การก่อสร้างถนนและทางพิเศษ ได้แก่ โครงการ

ทางพิเศษสายบางพลี-สุขสวัสดิ์เพื่อเชื่อมต่อถนนวงแหวนรอบนอกกรุงเทพมหานคร (ถนนกาญจนาภิเษก) ให้สมบูรณ์ เปิดให้บริการแล้วตั้งแต่วันที่ 15 พฤศจิกายน 2550 โครงการทางพิเศษสายรามอินทรา-วงแหวนรอบนอกกรุงเทพมหานครเพื่อขยายขอบข่ายการให้บริการของทางพิเศษฉลองรัชทางด้านเหนือของ กรุงเทพมหานครบริเวณถนนรามอินทราให้เชื่อมต่อกับถนนวงแหวนรอบนอกด้านตะวันออกของกรมทางหลวง ขณะนี้มีผลการดำเนินงานสะสมร้อยละ 77.03 โครงการทางเชื่อมต่อทางพิเศษสายบางพลี-สุขสวัสดิ์กับทางพิเศษบูรพาวิถี ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง มีผลงานร้อยละ 46.47 โครงการทางเชื่อมต่อทางพิเศษสายบางพลี-สุขสวัสดิ์กับถนนวงแหวนอุตสาหกรรมเพื่อให้มีการเชื่อมต่อเป็นระบบโครงข่ายทางพิเศษ ที่สมบูรณ์ มีผลการดำเนินงานจัดกรรมสิทธิ์ที่ดินร้อยละ 97.37

» การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์

ในภาคการผลิตให้เชื่อมโยงถึงกันตลอดห่วงโซ่อุปทาน และพัฒนาธุรกิจการให้บริการ อาทิ **โครงการศึกษาและการพัฒนาระบบ Transport Single Window e-Logistics** เพื่อรองรับ National Integrated Single Windows e-Logistics เป็นการพัฒนาระบบ Logistics ในส่วนกระบวนการและเอกสารด้านการขนส่งเพื่อการนำเข้าและส่งออกสินค้าของประเทศให้มีความสะดวกและมีประสิทธิภาพ (Transport Facilitation) โดยโครงการระยะที่ 1 ได้ดำเนินการแล้วเสร็จ สำหรับระยะที่ 2 อยู่ระหว่างลงนามในสัญญาจ้าง โครงการติดตั้งระบบจัดเก็บค่ายานพาหนะผ่านทาง (e-Toll Collection System) เพื่อเพิ่มสมรรถนะให้ทันสมัย และเหมาะสมกับสภาพความต้องการของท่าเรือแหลมฉบังเพื่อเป็น e-Port ที่สมบูรณ์แบบ ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการติดตั้งระบบจัดเก็บค่ายานพาหนะผ่านทาง (e-Toll Collection System) มีผลการดำเนินงานร้อยละ 63.00 และ การติดตั้งระบบควบคุมการผ่านเข้า-ออกประตูตรวจสอบโดยอัตโนมัติ (e-Gate) ที่ท่าเรือกรุงเทพ มีผลการดำเนินงานร้อยละ 20.00

» การพัฒนาระบบโลจิสติกส์/การจัดการห่วงโซ่อุปทาน

(Supply Chain Management : SCM) อุตสาหกรรม ส่วนใหญ่เป็นการสร้างและพัฒนาระบบบริหารจัดการหรือระบบสารสนเทศเพื่อประยุกต์ใช้ในโรงงาน/ภาคอุตสาหกรรม เช่น การพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ทันสมัยในโรงงานอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่มีรถขนส่งเป็นของตนเอง 50 โรงงาน การสร้างระบบเครือข่ายเชื่อมโยงธุรกิจและซอฟต์แวร์มาตรฐานกลางเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลการซื้อขายที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ 10 โรง การพัฒนาระบบเชื่อมโยงกลางและประยุกต์ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมเหล็ก 15 โรงงาน ซึ่งทั้งหมดอยู่ระหว่างการพัฒนาซอฟต์แวร์เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในโรงงานเป้าหมาย การพัฒนาเว็บไซต์ www.industry4u.com เพื่อเตรียมการเชื่อมโยงผู้ให้บริการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และผู้ให้บริการโลจิสติกส์

» การพัฒนา Trade Logistic เพื่อการส่งออก อาทิ การ

ลงนามบันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับความร่วมมือในการเตรียมการระบบโลจิสติกส์และการขนส่งสินค้าผลไม้ส่งออกในฤดูกาล จัด Business Matching ให้กับบริษัท Waitrose (ประเทศอังกฤษ) สมาคมผู้ค้าและส่งออกผลไม้ไทย เพื่อหารือเกี่ยวกับการส่งสินค้าไปประเทศอังกฤษ ร่วมกับ 18 หน่วยงาน

ให้บริการเอกสารรับรอง และให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้ประกอบการ 246,644 ราย เอกสารรับรอง 379,612 ฉบับ มูลค่ารวมทุกสินค้า 11,478 ล้านดอลลาร์สหรัฐ การจัดทำโครงการระบบพิสูจน์หลักการ (Prove of Concept : POC) ในการรับส่งข้อมูลใบรับรอง ใบอนุญาตของกรมปศุสัตว์ และกรมการค้าต่างประเทศ

» **การพัฒนาการเชื่อมโยงการลงทุนแก่อุตสาหกรรมไทย (BUILD)** ที่จะนำไปสู่การเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตชิ้นส่วนขนาดกลาง ขนาดเล็ก ประกอบด้วย

- 1) **Online Information** ให้บริการข้อมูลผู้ผลิตชิ้นส่วนในอุตสาหกรรมสนับสนุนของไทย และกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN Supporting Industry Database: ASID)
- 2) **Match Making** ให้ความช่วยเหลือผู้ซื้อชาวต่างประเทศ และในไทยที่ต้องการจัดซื้อจากแหล่งผลิตชิ้นส่วนในประเทศไทย
- 3) **Global Sourcing Program** ให้บริการสนับสนุน บริษัทข้ามชาติ ในการจัดหาผลิตชิ้นส่วนจากประเทศไทยสู่การผลิตทั่วโลก
- 4) **Venders Meet Customers** จัดนำคณะผู้ผลิตชิ้นส่วนไทยพบกับผู้ซื้อที่โรงงานของผู้ซื้อ ทำให้ผู้ผลิตชิ้นส่วนได้รับทราบข้อมูลความต้องการของผู้ใช้สายการผลิตของผู้ซื้อโดยตรง และมีโอกาสศึกษาวิธีการจัดการผลิตของผู้ซื้อ
- 5) **Market Place** จัดการสัมมนาเพื่อชักนำให้ผู้ซื้อและผู้ขายมาพบกัน อันจะก่อให้เกิดโอกาสการรับช่วงการผลิตเพิ่มมากขึ้น
- 6) **Internationalization** จัดคณะไปต่างประเทศเพื่อนำผู้ผลิตชิ้นส่วนของไทยไปร่วมงานแสดงสินค้า และนิทรรศการในต่างประเทศ เพื่อเพิ่มโอกาสทางการตลาด สร้างประสบการณ์ทางการค้าระหว่างประเทศและได้เห็นแนวโน้มเทคโนโลยีที่ทันสมัย
- 7) **Competitiveness** จัดการและประสานงานฝึกอบรมเพื่อกระตุ้นและเป็นแนวทางในการพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถในด้านการตลาด และเทคโนโลยีแก่ผู้ผลิตขนาดเล็กและขนาดกลาง
- 8) **ประสานความช่วยเหลือแก่ผู้ผลิต** ในการรับบริการด้านเทคโนโลยี การจัดการ การเงิน และการตลาด จากหน่วยงานอื่นๆ ของรัฐ และ
- 9) **จัดงานแสดงสินค้าในประเทศ** อาทิ งาน Subcon Thailand 2007 ซึ่งเป็นงานแสดงสินค้าสำหรับอุตสาหกรรมรับช่วงการผลิตของประเทศไทย เพื่อสร้างโอกาสการเชื่อมโยงอุตสาหกรรมให้แก่ผู้ผลิตชิ้นส่วนของไทย และสนับสนุนให้ผู้ต้องการซื้อชิ้นส่วนมีความสะดวกมากขึ้น

» **การสนับสนุนการใช้รูปแบบและวิธีการขนส่งเพื่อการประหยัดพลังงาน** โดยงานส่วนใหญ่ยังอยู่ขั้นดำเนินการศึกษา ที่สำคัญ ได้แก่ **โครงการนำร่องการพัฒนากระบวนการจัดการขนส่งสินค้าทางรถไฟ** ซึ่งคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2550 เห็นชอบหลักการกรอบแผนการดำเนินโครงการฯ โดยปรับเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งจากรถบรรทุกมาใช้ในการขนส่งทางรถไฟ (Modal Shift) ตามโครงการนำร่องเส้นทางขอนแก่น-นครราชสีมา-แหลมฉบัง **โครงการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยและผลกระทบเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ (Modal Shift) อย่างเหมาะสมต่อการเดินทางสัญจรและการขนส่งทางถนน** ไปสู่การขนส่งระบบรางและการขนส่งทางน้ำ **โครงการพัฒนาเส้นทางพิเศษสำหรับรถบรรทุกและระบบบริหารจัดการ** เพื่อเชื่อมต่อการขนส่งหลายรูปแบบเพื่อสำรวจรวบรวมและจัดทำระบบฐานข้อมูลการขนส่งสินค้าทางรถบรรทุก และจัดทำแผนลงทุนพัฒนาโครงข่ายเส้นทางพิเศษสำหรับ

รถบรรทุกเชื่อมต่อทั่วประเทศรองรับการขนส่งทางรถบรรทุกในระยะ 20 ปีข้างหน้าได้อย่างเพียงพอ และ**การพัฒนาระบบบริหารจัดการบริเวณสถานีขนส่งสินค้าขนาดใหญ่** เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขนถ่ายสินค้าให้มีความคล่องตัวและส่งเสริมการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ โดยเส้นทางที่มีความเหมาะสมสำหรับการพัฒนาเป็นโครงข่ายเส้นทางพิเศษสำหรับรถบรรทุก ได้แก่ ทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองหมายเลข 7 จากจุดตัดกับวงแหวนรอบนอกถึงท่าเรือแหลมฉบัง เป็นโครงการนำร่อง

» การพัฒนาโครงข่ายระบบขนส่งมวลชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลให้มีความสมบูรณ์ อาทิ

► การพัฒนาระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 9 สาย โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2551 อนุมัติให้ดำเนินโครงการที่มีความพร้อม ในระยะแรก รวม 5 โครงการ 7 สายทาง ระยะทาง 145 กิโลเมตร และให้เร่งศึกษาความเหมาะสมและออกแบบรายละเอียดในเส้นทางเพิ่มเติมตามนโยบายรัฐบาล เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป ซึ่งกระทรวงคมนาคมได้เร่งรัดดำเนินโครงการ ระยะเร่งด่วน (ระยะแรก) ประกอบด้วย 1) **โครงการรถไฟฟ้าสายสีม่วง ช่วงบางซื่อ-บางใหญ่** ระยะทางรวม 23 กิโลเมตร ระยะเวลาดำเนินการ ปี 2552-2556 รัฐบาลญี่ปุ่นได้ให้การรถไฟฟ้าแห่งประเทศไทย (รฟม.) กู้เงินผ่าน JBIC ในงวดแรกวงเงิน 18,733.000 ล้านบาท เพื่อดำเนินโครงการดังกล่าวขณะนี้ รฟม. อยู่ระหว่างการดำเนินการคัดเลือกผู้รับเหมางานโยธา 2) **รถไฟฟ้าสายสีน้ำเงิน ช่วงบางซื่อ-ท่าพระ และ ช่วงหัวลำโพง-บางแค** ระยะทางรวม 27 กิโลเมตร ระยะเวลาดำเนินการปี 2552-2557 แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงหัวลำโพง-บางแค ระยะทางรวม 14 กิโลเมตร ช่วงบางซื่อ-ท่าพระ ระยะทางรวม 13 กิโลเมตร 3) **โครงการรถไฟฟ้าสายสีเขียวอ่อน ช่วงแบริ้ง-สมุทรปราการ** ระยะทาง 13 กิโลเมตร ระยะเวลาดำเนินการปี 2552 - 2557 ขณะนี้อยู่ระหว่างการนำเสนอ ครม. พิจารณาอนุมัติให้ รฟม. ดำเนินการก่อสร้างงานโยธา ส่วนรูปแบบการลงทุนงานระบบรถไฟฟ้าและการเดินรถของโครงการอยู่ระหว่างประมวล 4) **โครงการรถไฟฟ้าสายสีเขียวเข้ม ช่วงหมอชิต-สะพานใหม่** ระยะทาง 12 กิโลเมตร ระยะเวลาดำเนินการปี 2552 - 2557 ขณะนี้อยู่ระหว่างเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติให้ รฟม. ดำเนินการก่อสร้างงานโยธา ส่วนรูปแบบการลงทุนงานระบบรถไฟฟ้าและการเดินรถของโครงการอยู่ระหว่างประมวลรวบรวมความเห็นของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสนอคณะกรรมการ รฟม. เพื่อพิจารณาต่อไป

► **โครงการรถไฟฟ้าชานเมือง สายสีแดง** ประกอบด้วย 1) **ช่วงบางซื่อ-รังสิต** ระยะทาง 26 กิโลเมตร ระยะเวลา 4 ปี (พ.ศ. 2551 - 2555) ขณะนี้ รฟท. อยู่ระหว่างดำเนินการจัดจ้างที่ปรึกษาเพื่อดำเนินการจัดการประกวดราคา และจัดซื้อตัวรถไฟฟ้าในโครงการตามข้อเสนอของ JBIC 2) **ช่วงบางซื่อ-ตลิ่งชัน** ระยะทาง 15 กิโลเมตร รฟท. ได้ดำเนินการจัดหาผู้รับจ้างแล้ว ขณะนี้อยู่ระหว่างการตรวจสอบความถูกต้องของรายงานการก่อสร้าง 3) **ช่วง**

บางซื่อ-พญาไท-หัวหมาก ระยะทาง 19 กิโลเมตร ขณะนี้อยู่ระหว่างแก้ไขรายงาน EIA โดยกำหนดให้การก่อสร้างระบบขนส่งมวลชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครชั้นใน 25 ตารางกิโลเมตรต้องสร้างเป็นใต้ดิน และเรื่องความสะดวกของการเชื่อมต่อโครงการฯ เป็นต้น นอกจากนี้ยังอยู่ระหว่างการประสานเรื่องแหล่งลงทุนก่อสร้างโครงการฯ

► **โครงการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนที่จะดำเนินการต่อไป** ประกอบด้วย 1) โครงการรถไฟฟ้าสายสีส้ม ช่วงบางบำหรุ-บางกะปิ 2) โครงการรถไฟฟ้าสายสีเขียว ช่วงสะพานใหม่-ลำลูกกา 3) โครงการรถไฟฟ้าสายสีเขียว ช่วงสมุทรปราการ-บางปู 4) โครงการรถไฟฟ้าสายสีน้ำเงิน ช่วงบางแค-พุทธมณฑลสาย 4 5) โครงการรถไฟฟ้าสายสีน้ำตาล ช่วงศาลายา-บางบำหรุ และช่วงบางกะปิ-มีนบุรี 6) โครงการรถไฟฟ้าสายสีม่วง ช่วงบางซื่อ-ราษฎร์บูรณะ-ป้อมพระจุล 7) โครงการสายวงแหวนรอบนอก บางหว้า-พระราม 5-งามวงศ์วาน-ศรีนครินทร์-บางหว้า 8) โครงการสายวงแหวนรอบใน รัชโยธิน-พระราม 7 และท่าพระ-พระราม 3-คลองเตย 9) โครงการระบบรถไฟฟ้าในเมืองสายสีแดง ช่วงหัวลำโพง-มหาชัย โดย ครม. มีมติเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2551 อนุมัติเบิกจ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2551 งบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น เพื่อจ้างที่ปรึกษาจำนวน 29.393 ล้านบาท ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างพิจารณาข้อเสนอทางด้านเทคนิคของบริษัทที่ปรึกษา

► **โครงการระบบขนส่งทางรถไฟเพื่อเชื่อมท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และสถานีรับส่งผู้โดยสารอากาศยานในเมือง** (ช่วงพญาไท-มักกะสัน/อโศก-สุวรรณภูมิ) (Airport Rail Link) เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2548 คาดว่าจะก่อสร้างแล้วเสร็จภายในเดือนสิงหาคม 2551 และสามารถทดสอบระบบได้ภายในเดือนพฤศจิกายน 2551 อย่างไรก็ตาม ผู้รับจ้างได้ขอขยายระยะเวลาการก่อสร้างออกไปอีก 180 วันตามมติ ครม. เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2551 หลังจากที่ได้ขยายระยะเวลาการก่อสร้างไปแล้ว 550 วัน จึงส่งผลกระทบให้โครงการฯ แล้วเสร็จล่าช้าออกไปอีก

(4.3) ดำเนินนโยบายการค้าระหว่างประเทศ การส่งเสริมการลงทุน และการสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน

» **การขยายตลาดส่งออกโดยดำเนินการทั้งเชิงรุกและการรักษาตลาดภูมิภาคในต่างประเทศ** มีการดำเนินงาน ได้แก่

► **การส่งเสริมการส่งออกสินค้า** ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการส่งออกสินค้าในตลาดเดิม ได้แก่ **การจัดคณะผู้แทนการค้าจากต่างประเทศมาเจรจาการค้ากับผู้ผลิตและผู้ส่งออกในประเทศไทย (In-coming Mission)** อาทิ ผู้แทนการค้าขึ้นส่วนยานยนต์จากบริษัท Volkswagan ผู้แทนการค้ากลุ่มสินค้าเม็ดพลาสติกและอาหารจากนครอิสตันบูลประเทศตุรกี ผู้แทนการค้ากลุ่มสินค้าสิ่งพิมพ์ กล่อง/ถุงบรรจุอาหารแบบ Recycled จากประเทศออสเตรเลีย ผู้แทนจากบริษัท Valiant Machine & Tool Inc. ผู้นำเข้าสินค้าเครื่องจักรสำหรับ

ขึ้นส่วนยานยนต์จากประเทศแคนาดา **การจัดคณะผู้แทนการค้าจากไทยไปเจรจาการค้าในต่างประเทศ (Out-going Mission)** อาทิ ผู้ประกอบการสินค้าเคหะสิ่งทอและผลิตภัณฑ์ที่ใช้/ตกแต่งสปาเยือนกรุงโตเกียว และนครโอซากา ประเทศญี่ปุ่น ผู้ประกอบการสินค้าเฟอร์นิเจอร์ และเคหะสิ่งทอเยือนกรุงโตโฮ ประเทศกาตาร์ กรุงอาบูดาบี และเมืองดูไบ ประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ผู้ประกอบการสินค้าของเล่น เยือนกรุงมอสโก และนครเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก ประเทศรัสเซีย นอกจากนี้ยังได้ดำเนินการส่งเสริมการขายสินค้าไทยร่วมกับห้างสรรพสินค้า/ซูเปอร์มาร์เก็ตในต่างประเทศจำนวน 6 ประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ลักเซมเบิร์ก สหราชอาณาจักร และสิงคโปร์ **สำหรับการส่งออกสินค้าในตลาดใหม่** ได้ดำเนินการส่งเสริมการขายสินค้าไทยในตลาดใหม่ร่วมกับห้างสรรพสินค้า/ซูเปอร์มาร์เก็ตใน 4 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน เขตปกครองพิเศษฮ่องกง ไต้หวัน และกัมพูชา การจัดงานแสดงสินค้าในต่างประเทศโดยนำผู้ส่งออกไทยเข้าร่วม จำนวน 35 งาน นอกจากนี้ยังได้จัดงานแสดงสินค้าในประเทศเพื่อส่งเสริมการขายสินค้าไทย ได้แก่ งานแสดงสินค้าของขวัญและงานแสดงสินค้าของใช้ในบ้าน (Bangkok International Gift Fair & Bangkok International Houseware Fair : BIG & BIH) งานแสดงสินค้านานาชาติ ขึ้นส่วนอะไหล่ ยานยนต์ และอุปกรณ์ตกแต่ง (TAPA 2008) งานแสดงสินค้าอาหาร 2551 (THAIFEX 2008)

► การดำเนินนโยบายการค้ากับกลุ่มประเทศต่าง ๆ

มีการดำเนินงาน อาทิ การลงนามความร่วมมือระหว่างกันในหลายธุรกิจ รวมทั้งด้านวัฒนธรรม การเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมาย การค้า การลงทุน การเสริมศักยภาพ SMEs ภูมิภาคสู่ตลาดจีน การลงนามความร่วมมือ (MOU) ชื้อ-ขายระหว่างนักธุรกิจไทยและกัมพูชา 7 ฉบับ ความร่วมมือไทย – ประเทศเพื่อนบ้านภายใต้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (ECS) "ปฏิญญาพุกาม" การเจรจาวิภาคีและกระชับความสัมพันธ์ทางการค้ากับอินเดีย รวมทั้ง มีการลงนามบันทึกความร่วมมือด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์สินค้า และเปิดตลาดยางพาราของไทย การจัดทำยุทธศาสตร์ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของไทยกับเอเชียกลางปี 2551 – 2554 ผลักดันการขยายการค้า การลงทุนระหว่างไทย-ตะวันออกกลาง ดำเนินการส่งเสริมสินค้าไทยสู่ตลาดยุโรป การแก้ปัญหาเรื่องการค้าเข้า โดยเฉพาะการกำหนดมาตรฐานให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันเพื่อลดอุปสรรคทางการค้า และการจัดทำยุทธศาสตร์ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาประเทศไทยกับแอฟริกา ปี 2551 – 2554

» การผลักดันความร่วมมือของประเทศในภูมิภาค ดังนี้

► การเจรจาจัดทำความตกลงการค้ากับประเทศ

หรือกลุ่มประเทศ ซึ่งในปี 2550 ได้เจรจาจัดทำเขตการค้าเสรีแล้ว ได้แก่ ไทย-ออสเตรเลีย ไทย-นิวซีแลนด์ ไทย-อินเดีย และไทย-ญี่ปุ่น และในปี 2551 ได้เจรจาจัดทำเขตการค้าเสรีเพิ่มเติม ได้แก่ อาเซียน-ญี่ปุ่น อาเซียน-เกาหลี อาเซียน-จีน อาเซียน-อินเดีย และอาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์

► **ไทยในฐานะประธานอาเซียน** ได้มีบทบาทในการผลักดันการจัดทำความตกลง 3 ฉบับ โดยมีเป้าหมายให้อาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีการกินดีอยู่ดี ประชาชนได้รับการพัฒนาทางการศึกษา และชีวิตความเป็นอยู่ได้รับการยกระดับ มีความร่วมมือกันในการป้องกันโรคติดต่อ มีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน มีการคุ้มครองสวัสดิการทางสังคม รวมทั้งมีการบูรณาการทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ได้แก่ ปฏิญญาวาด้วยการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษในอาเซียน (Joint Declaration on the Attainment of the Millennium Development Goals in ASEAN) ปฏิญญาวาด้วยแผนงานสำหรับประชาคมอาเซียน ปี พ.ศ. 2552-2558 (Declaration on the Roadmap for an ASEAN Community 2009 - 2015) และแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) และในการประชุมสุดยอดอาเซียนในแต่ละวาระ ได้มีการผลักดันประเด็นต่างๆ ได้แก่ การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีนในปี 2553 การเร่งจัดตั้งศูนย์อาเซียน-จีนที่กรุงปักกิ่ง การเสนอให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการจัดการภัยพิบัติ เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูลแบบความเร็วสูง (Real Time) ในด้านการเตือนภัยแผ่นดินไหว ความร่วมมือและโครงการในการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน การพัฒนาทางเลือก พลังงานทดแทน และ Bio-fuels สนับสนุนนโยบายการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การขยายความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงภายใต้ปฏิญญาร่วมอาเซียน-อินเดียวาด้วยการต่อต้านการก่อการร้ายสากล ความร่วมมือในการแก้ไขและป้องกันโรคติดต่อ โดยเฉพาะเอชไอวีและไข้หวัดนก การจัดทำความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-ยุโรป การแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ และมาตรการส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน เป็นต้น

► **พัฒนาและเร่งรัดกฎระเบียบและกฎหมายระหว่างประเทศ** ได้แก่ ยกร่าง พรบ. คุ้มครองการดำเนินงานของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พ.ศ. ... เพื่ออนุวัติการกฎบัตรและได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อ 25 มีนาคม 2551 ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาได้พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่าง พ.ร.บ. แล้ว เมื่อวันที่ 10 และ 16 กันยายน 2551 ตามลำดับ การลงนามความตกลงเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนไทย-พม่า การแลกเปลี่ยนหนังสือแลกเปลี่ยนวาด้วยการบินไทย-ฮ่องกง และเข้าร่วมการเจรจาจัดทำความตกลงวาด้วยบริการเดินอากาศกับประเทศคูเวต เวียดนาม อินเดีย ความตกลงทวิภาคีทางเศรษฐกิจวาด้วยการเว้นการเก็บภาษีซ้อน (DTA) โดยแลกเปลี่ยนหนังสือเพื่อให้อนุสัญญาเพื่อการเว้นการเก็บภาษีซ้อนไทย-ฮ่องกงมีผลใช้บังคับ และประสานงานเพื่อให้มีการเจรจาความตกลงฯ กับประเทศต่างๆ จัดทำร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานของสถาบันความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจลุ่มน้ำโขง และการจัดทำร่างความตกลงการค้ากับกลุ่มต่างๆ อาทิ จัดทำร่างความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-สหภาพยุโรป อาเซียน-จีน อาเซียน-อินเดีย เป็นต้น

► **ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศในกรอบความร่วมมือ**
GMS ACMECS IMT-GT JDS BIMSTEC ดังนี้

▶ แผนงานพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจใน

อนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion Economic Cooperation : GMS) การประชุม GMS Summit ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 30-31 มีนาคม 2551 ณ นครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศ สปป.ลาว ได้เห็นชอบแผนปฏิบัติการระยะ 4 ปี (2551-2555) ของความร่วมมือ 9 สาขา (คมนาคม ขนส่ง พลังงาน โทรคมนาคม ท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อำนวยความสะดวกทางการค้า การลงทุน เกษตร) การพัฒนาและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐาน การจัดให้มีเวทีการหารือเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ตามแนวเศรษฐกิจ (Economic Corridors Forum: ECF) สนับสนุนการดำเนินงานของภาคเอกชนและการสร้างความเข้มแข็งภาคเอกชน โดยสภาธุรกิจ GMS เป็นแกนกลางในการทำงานร่วมกับภาครัฐบาล โดยเฉพาะการประกอบธุรกิจและการลงทุนเพื่อ ลดต้นทุนและเร่งรัดการประกอบการ รวมถึงการส่งเสริมผู้ประกอบการ SMEs ให้มีบทบาทมากขึ้นใน ภาคส่งออก และสามารถเชื่อมโยงกับระบบการค้าของโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการจัด กิจกรรมเวที และคาราวานเยาวชนในอนุภูมิภาค เพื่อสร้างโอกาสให้เยาวชนได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมใน การพัฒนา GMS ตามยุทธศาสตร์ 3Cs พร้อมกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความหลากหลายทาง วัฒนธรรมของภูมิภาค นอกจากนี้ที่ประชุมฯ ได้เห็นชอบข้อเสนอของนายกรัฐมนตรีที่สำคัญ ดังนี้ 1) เสนอให้ไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษา และแสดงความพร้อมที่จะเป็นศูนย์กลางประสานความร่วมมือ กับองค์กรระหว่างประเทศในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอนุภูมิภาค 2) ส่งเสริมเส้นทางถนน เพื่อการท่องเที่ยวเชื่อมโยง 22 เมือง (GMS Tourism Loop) พร้อมเชิญชวนให้ประเทศสมาชิกและ ภาคเอกชนทั้งในและนอกภูมิภาคเข้ามาลงทุน เพื่อพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และการให้บริการ ต่างๆ เช่น โรงแรม รีสอร์ท สถานีบริการน้ำมัน ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึกท้องถิ่น ซึ่งรวมทั้งสินค้า OTOP และธุรกิจเกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว เช่น บริษัทรถเช่า

ทั้งนี้ ในปี 2550 - 2551 ประเทศไทยได้ดำเนินโครงการความร่วมมือกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านภายใต้กรอบ GMS ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโครงการความร่วมมือทาง วิชาการและเพื่อการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ **โครงการที่ดำเนินการแล้วเสร็จ** อาทิ โครงการก่อสร้าง ทางรถไฟไทย-ลาว ระยะที่ 1 (หนองคาย – ท่านาแล้ง) (ระยะทาง 3.5 กม. มูลค่าโครงการ 197 ล้านบาท) แล้วเสร็จเมื่อเดือนมิถุนายน 2551 และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นองค์ ประธานในพิธีเปิดเดินรถไฟขบวนปฐมฤกษ์ ระหว่างวันที่ 5-6 มีนาคม 2552 โครงการปรับปรุงถนนใน เมืองหลวงพระบาง (ระยะทาง 1.5 กม. มูลค่าโครงการ 18 ล้านบาท) ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว รอจัดพิธี ส่งมอบอย่างเป็นทางการ **งานที่อยู่ระหว่างดำเนินการ** ได้แก่ **การพัฒนาเครือข่ายคมนาคม เชื่อมโยง** อาทิ โครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพ 3 (จ. นครพนม - แขวงคำม่วน) โครงการก่อสร้าง ทางรถไฟไทย-ลาว ระยะที่ 2 ใน สปป. ลาว (ท่านาแล้ง – เวียงจันทน์) การสนับสนุน สปป. ลาวเป็น เจ้าภาพจัดแข่งขันซีเกมส์ ครั้งที่ 25 ที่ฝ่ายไทยให้การสนับสนุน สปป.ลาวเป็นเจ้าภาพจัดแข่งขันซีเกมส์ ครั้งที่ 25 ในปี 2552 และ ครม. มีมติเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2551 อนุมัติงบประมาณวงเงิน 98 ล้าน บาทเพื่อการดังกล่าว **การให้ความร่วมมือทางวิชาการ** แก่กลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ในลักษณะทวิภาคี ได้แก่ กัมพูชา จำนวน 5 โครงการ (เช่น โครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานไทย –กัมพูชา) สปป. ลาว จำนวน 8 โครงการ (เช่น โครงการพัฒนาโรงพยาบาลแขวงบ่อแก้ว) เวียดนาม จำนวน 5 โครงการ (เช่น โครงการสอนภาษาไทย)

► ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-

เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayerawady-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategy : ACMECS) การประชุมผู้นำ ACMECS ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 6-7 พฤศจิกายน 2551 ณ กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม ได้มีการรับรองปฏิญญาผู้นำว่าด้วยการอำนวยความสะดวกและการสนับสนุนด้านการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยว การลงนามบันทึกความเข้าใจระหว่างไทยและเวียดนามเรื่องการอบรมด้านวิชาชีพ เพื่อจัดตั้งเครือข่ายและหุ้นส่วนระหว่างสถาบันทางวิชาการ สร้างความมั่นคงและความปลอดภัยด้านอาหาร การศึกษาความเป็นไปได้ของการผลิตพลังงานจากเชื้อเพลิงชีวภาพ การลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมด้านโลจิสติกส์และการพัฒนาเส้นทางคมนาคมในส่วนที่ขาดหายและส่วนที่เป็นคอขวดตามแนวเส้นทางในพื้นที่เศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก แนวเหนือ-ใต้ และแนวตอนใต้ภายใต้กรอบ GMS สนับสนุนการท่องเที่ยวทางรถยนต์ การพัฒนาความเชื่อมโยงทางการบินระหว่างเมืองสำคัญหรือเมืองวัฒนธรรมในกลุ่ม ACMECS การทำการตลาดร่วมเพื่อสนับสนุนแนวคิด 5 ประเทศ 1 จุดหมาย และการจัดทำ ACMECS Single Visa นอกจากนี้ได้เรียกร้องให้ประเทศ ACMECS เตรียมความพร้อมสำหรับการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ ให้มีการจัดตั้งคณะทำงานสิ่งแวดล้อม และให้เพิ่มสาขาความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมเหมืองแร่ไว้ในความร่วมมือด้านอุตสาหกรรม

► ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือ

หลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ (Bay of Bengal Initiative for Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation : BIMSTEC) การประชุมสุดยอด BIMSTEC เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2551 ที่ประเทศอินเดีย เห็นชอบให้ตั้ง BIMSTEC Energy Centre และ BIMSTEC Weather and Climate Centre ในอินเดีย จัดตั้ง BIMSTEC Cultural Industries Commission และ BIMSTEC Cultural Industries Observatory ในภูฏาน จัดตั้ง BIMSTEC Network of National Centres of Cooperation in Traditional Medicine พร้อมทั้งเห็นพ้องการจัดตั้งสำนักงานเลขาธิการถาวรของ BIMSTEC โดยจะมีการตัดสินใจเกี่ยวกับสถานที่ตั้งของสำนักงานเลขาธิการฯ ในการประชุมระดับรัฐมนตรีครั้งต่อไป

► แผนงานการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย

อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle : IMT-GT) อยู่ระหว่างดำเนินการตามแผน IMT-GT Roadmap (2550 - 2554) โดยการประชุมระดับรัฐมนตรี IMT-GT ครั้งที่ 15 ได้มีการเร่งรัดดำเนินการในเรื่องต่างๆ อาทิ ความเชื่อมโยงตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจภายใต้ IMT-GT Roadmap โดยเฉพาะการพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ ระนอง-ภูเก็ต-อาเจะห์ ที่มีการรับรองจากการประชุมสุดยอดแผนงาน IMT-GT ครั้งที่ 3 การผ่อนคลायกฎระเบียบการขนส่งผ่านแดนและข้ามแดนใน IMT-GT การแสวงหาทรัพยากรท้องถิ่นในการพัฒนาพลังงานทดแทน เพื่อตอบสนองต่อภาวะอาหารและเชื้อเพลิงราคาแพงและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดทำแพ็คเกจท่องเที่ยวและทำการตลาดร่วมกันสามประเทศ ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวใน IMT-GT แบบ Seaplane traveling เชื่อมแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและความสวยงามตามแนวชายฝั่งทะเลที่

ไม่สามารถเข้าถึงได้ทางบก และส่งเสริมความร่วมมือด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน นอกจากนี้ ได้เน้นความสำคัญขององค์กรบริหารระดับจังหวัดและรัฐและระดับท้องถิ่นในการกำหนดนโยบายและกฎระเบียบที่ส่งเสริมการลงทุนเพื่ออำนวยความสะดวกการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการและธุรกิจท้องถิ่น

» **พัฒนาผู้ประกอบการใหม่และส่งเสริมผู้ประกอบการที่มีศักยภาพไปลงทุนต่างประเทศ** ได้แก่ การดำเนินการส่งเสริมและผลักดันให้ภาคเอกชนและผู้ส่งออกไปดำเนินธุรกิจในต่างประเทศ เช่น กัมพูชา เวียดนาม จีน สหรัฐอเมริกา และพม่า ในรูปแบบของการเปิดห้างร้าน สาขา การมีตัวแทนการขาย การจัดตั้งโรงงาน การขายแฟรนไชส์ และการแสวงหาวัตถุดิบ สินค้าขั้นกลาง และการว่าจ้างการผลิตในกลุ่มสินค้าอาหาร สินค้าเพื่อสุขภาพ สินค้าแฟชั่น สินค้าไลฟ์สไตล์ สินค้าอุตสาหกรรมหนัก และกลุ่มธุรกิจบริการ

» **เสริมสร้างการยอมรับและเชื่อมั่นในเวทีโลก** มีการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ ดำเนินการจดทะเบียนจัดตั้ง “มูลนิธิไทย” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ ตลอดจนเผยแพร่ภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศ ดำเนินการเพื่อให้ประเทศไทยมีบทบาทในความร่วมมือกับสหประชาชาติในหลายด้าน อาทิ การสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals : MDGs) อย่างต่อเนื่อง และได้รับการยกย่องให้เป็นตัวอย่างของการพัฒนาเพื่อบรรลุตามเป้าหมาย MDGs การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และมีบทบาทเชิงรุก อาทิ เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างประเทศ เรื่อง “การต่อต้านการค้ามนุษย์เพื่อส่งเสริมความยั่งยืนส่วนระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและความร่วมมือนานาชาติ” (Friends of the Helsinki Process Workshop on Human Trafficking : Enhancing Multi-Stakeholder Partnerships and International Cooperation) ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2550 ที่จังหวัดเชียงใหม่ การผลักดันประเด็นความมั่นคงของมนุษย์ในกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศอื่นๆ อาทิ Friends of Human Security ซึ่งจัดตั้งโดยญี่ปุ่น การบริจาคเงินให้แก่ United Nations Trust Fund for Human Security เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานสหประชาชาติและพันธมิตรในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์ในภูมิภาคต่างๆ ของโลก

» **สนับสนุนความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือและการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน** ได้แก่ การส่งเสริมความร่วมมือในเรื่องการต่อต้านการค้ามนุษย์ และได้ร่วมกับ United Nations Office on Drugs and Crime – UNODC จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการระดับภูมิภาค ชื่อ Regional Workshop on Criminal Justice Responses to Trafficking in Persons : Securing Justice and Ending Impunity ระหว่างวันที่ 2-4 ตุลาคม 2550 ที่กรุงเทพฯ การประชุมทวิภาคีไทย-พม่าว่าด้วยความร่วมมือด้านยาเสพติด เมื่อกรกฎาคม 2551 ความร่วมมือกับบราซิลด้านพลังงานทดแทนเพื่อประกอบการดำเนินนโยบายพลังงานทดแทนของไทย ดำเนินการให้ความช่วยเหลือของอาเซียนกรณีภัยพิบัติเนื่องจากไซโคลนนาร์กิส โดยการจัดตั้ง ASEAN Humanitarian

Task Force for the Victims of Cyclone Nargis (ASEAN HTF) ขึ้นมาดำเนินการร่วมกับ UN การสนับสนุนปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติมาโดยตลอดในหลายประเทศ ส่งเสริมความร่วมมือเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและการยึดมั่นต่อหลักขันติธรรม (tolerance) ระหว่างประชาชนต่างศาสนา ความเชื่อ และวัฒนธรรม ซึ่งจะเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ความรุนแรงในสังคมทุกระดับ และมีส่วนช่วยขจัดต้นเหตุที่จะนำไปสู่ปัญหาการก่อการร้าย รวมทั้งก่อให้เกิดความสมานฉันท์และสันติภาพโลกในระยะยาว

3.2 การสร้างภูมิคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจ

(1) การบริหารเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ

(1.1) การขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจส่วนรวม รัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจส่วนรวม (คสร.) เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2550 เพื่อติดตามวิเคราะห์สถานการณ์เศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจส่วนรวมให้สอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการดูแลเสถียรภาพค่าเงินบาท อัตราดอกเบี้ย และการเคลื่อนย้ายทุน รวมทั้งการช่วยเหลือวิสาหกิจที่ได้รับผลกระทบจากอัตราแลกเปลี่ยน โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ การดูแลค่าเงินบาทและอัตราแลกเปลี่ยน การเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณภาครัฐ การสร้างความเชื่อมั่นต่อการลงทุนในประเทศ การส่งเสริมการนำเงินไปลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ในต่างประเทศ การส่งเสริมการลงทุนในสาขาการผลิต การค้า และบริการที่มีศักยภาพในต่างประเทศ และการเสริมสร้างปัจจัยสนับสนุนในการประกอบธุรกิจ เป็นต้น

(1.2) การพัฒนาด้านการเงินเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ อาทิ

» **ดำเนินนโยบายการเงินที่มุ่งรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ** ในปี 2550 - 2551 มีการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ การติดตามดูแลเสถียรภาพค่าเงินบาท ความเคลื่อนไหวอัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลหลักโดยเฉพาะเงินดอลลาร์ที่ในปี 2550 มีแนวโน้มอ่อนค่าอย่างต่อเนื่อง โดยธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ดำเนินมาตรการป้องกันความเสี่ยงค่าเงินบาท การผ่อนคลายระเบียบการฝากเงินและการโอนเงินตราต่างประเทศ ได้แก่ การนำเงินฝากเงินตราต่างประเทศเพื่อชำระค่าระวางขนส่งระหว่างประเทศ (Freight) ให้กับผู้มีถิ่นที่อยู่ต่างประเทศได้ การให้บุคคลไทยลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ การฝากเงินที่เป็นสกุลเงินตราต่างประเทศในประเทศ และการลงทุนในหลักทรัพย์ต่างประเทศของผู้ลงทุนประเภทสถาบัน เป็นต้น การแต่งตั้ง “คณะกรรมการกำหนดนโยบายและแผนรองรับการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ” เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2551 ทำหน้าที่ประสานงานและจัดทำข้อเสนอแนะด้านนโยบายการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ รวมทั้งจัดทำแผนรองรับการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ดำเนินมาตรการดูแลสภาพคล่องทางการเงิน โดยให้ธนาคารพาณิชย์ดูแลการปล่อยสินเชื่อเพื่อให้ธุรกิจมีสภาพคล่องที่เพียงพอ และมาตรการสร้างประชาคมการเงินเอเชีย ซึ่งอยู่ภายใต้ “6 มาตรการป้องกันวิกฤติการเงินโลก” (ตาม มติ ครม. วันที่ 14 ตุลาคม 2551)

» บริหารภาคการเงินให้มีความมั่นคงเป็นกลไกสนับสนุน

การขยายตัวทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การพัฒนากฎหมายที่จำเป็นเพื่อให้สามารถกำกับดูแลสถาบันการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ ยกร่างอนุบัญญัติที่ต้องออกตามความในพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. 2551 และการเตรียมการจัดตั้งสถาบันคุ้มครองเงินฝาก การออกกฎกระทรวงว่าด้วยการขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตประกอบกิจการดูแลผลประโยชน์สำหรับสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2551 และได้ออกประกาศเรื่อง กำหนดแบบคำขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการดูแลผลประโยชน์สำหรับสถาบันการเงิน และประกาศเรื่อง กำหนดแบบใบอนุญาตประกอบกิจการดูแลผลประโยชน์ โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2551 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2551

การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการปฏิบัติตามมาตรฐานบัญชีการเงินระหว่างประเทศ ฉบับที่ 39 ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ประมาณปี 2551 โดยกำหนดให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจทยอยกันเงินสำรองตามมาตรฐานบัญชีการเงินระหว่างประเทศฉบับที่ 39 ภายในวันที่ 31 ธันวาคม 2552 ซึ่งการปฏิบัติตาม IAS 39 จะเป็นพื้นฐานของการสร้างมาตรฐานการกำกับดูแลความมั่นคงทางการเงินของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

» เพิ่มบทบาทตลาดทุนให้สอดคล้องกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ

และภาคการเงินที่เปลี่ยนแปลงไป ได้แก่ การแก้ไขพระราชบัญญัติการบริหารหนี้สาธารณะ พ.ศ. 2548 แล้วเสร็จ โดยปัจจุบันพระราชบัญญัติการบริหารหนี้สาธารณะ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ได้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2551 ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันถึงเจตนารมณ์ของรัฐบาลในอันที่จะพัฒนาตลาดตราสารหนี้ไทย การจัดตั้งกองทุนบริหารเงินกู้เพื่อการปรับโครงสร้างหนี้สาธารณะ และการพัฒนาตลาดตราสารหนี้ในประเทศ การยกเว้นแผนพัฒนาตลาดทุนไทย โดยคณะกรรมการพัฒนาตลาดทุนไทย มาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพของตลาดทุน โดยลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ทั้งบริษัทจดทะเบียนเข้าใหม่และบริษัทที่จดทะเบียนอยู่เดิม มีผลบังคับใช้ 3 รอบบัญชี ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2551 – 31 ธันวาคม 2553 และการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติทรัสต์เพื่อธุรกรรมในตลาดทุน พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 พ.ร.บ. การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติการดูแลผลประโยชน์ของคู่สัญญา พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 กฎกระทรวงว่าด้วยการอนุญาตการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ พ.ศ. 2551 และอยู่ระหว่างดำเนินการ ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขพระราชกำหนดว่าด้วย นิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. 2540 พ.ศ. ...

(1.3) พัฒนาด้านการคลัง เพื่อสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ

» สร้างความโปร่งใสทางการคลังและพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงทางการคลังที่ดี ได้แก่ การขอรับการประเมินการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลด้านความโปร่งใสทางการคลัง (Fiscal ROSCs) กับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) โดยกระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ จัดทำรายงานวิจัยการประเมินความเสี่ยงและภาระทางการคลังจากกิจกรรมนอกงบประมาณ เป็นเอกสารอ้างอิงที่ทำให้ทราบถึงความเสี่ยงและภาระทางการคลังจากกิจกรรมนอกงบประมาณและเป็นการพัฒนา “Risk Statement” ทางด้านการคลังของประเทศ รวมทั้งสามารถนำผลจากการวิเคราะห์ไปใช้ประกอบในการดำเนินนโยบายทางการคลัง การจัดทำ Portfolio Benchmark เพื่อเป็นแนวทางและกรอบการบริหารจัดการหนี้สาธารณะ ตลอดจนการประเมินความเสี่ยงทางการเงินที่มีผลกระทบต่อภาระหนี้สาธารณะในภาพรวม การประเมินภาระผูกพันทางการคลังจากรัฐวิสาหกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงินในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2551 - 2555) โดยใช้วิธีวัดมูลค่าความเสี่ยง (Value-at-Risk: VaR) และดำเนินการยกร่างกฎหมายการเงินการคลังตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 เพื่อกำหนดกรอบวินัยการเงินการคลัง ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้ง รวมถึงข้อบกพร่องของ พ.ร.บ. ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการงบประมาณ เสริมสร้างวินัยทางการคลัง

» ปรับโครงสร้างภาษีให้สอดคล้องกับแนวทางการปรับโครงสร้างการผลิตและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในภาคการผลิต ได้แก่ การปรับปรุงโครงสร้างพิกัดอัตราศุลกากรเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการผลิตในประเทศ (มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 3 กรกฎาคม 2550 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 13 กันยายน 2550) ประกอบด้วยการปรับลดอัตราอากรขาเข้าปัจจัยการผลิต ซึ่งใช้เป็นวัตถุดิบการผลิตที่สำคัญสำหรับอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ได้แก่ อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า อุตสาหกรรมปิโตรเคมี อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ และอุตสาหกรรมอาหาร เป็นต้น จำนวน 153 ประเภทย่อย นอกจากนี้ยังได้ปรับลดอัตราอากรขาเข้าเหล็กกล้าที่มีคุณลักษณะพิเศษทางไฟฟ้า จำนวน 28 ประเภทย่อย เพื่อแก้ไขปัญหาโครงสร้างภาษีที่เป็นอุปสรรคต่อการผลิตของอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศ อีกทั้งได้ดำเนินมาตรการภาษีเพื่อสนับสนุนการประกอบรถยนต์ที่ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงในประเทศ

นอกจากนี้ กระทรวงการคลังได้ใช้นโยบายภาษีเพื่อส่งเสริมการดำเนินธุรกิจ อาทิ ให้ผู้ประกอบการหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาในการคำนวณภาษีได้เป็นกรณีพิเศษ โดยหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาในอัตราเร่งสำหรับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ เครื่องจักร และหักค่าเสื่อมราคาอัตราร้อยละ 100 สำหรับมูลค่าทรัพย์สินประเภทอื่นไม่เกิน 500,000 บาท มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 7 สิงหาคม 2551 – 31 ธันวาคม 2553

» **เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารรายจ่ายนอกงบประมาณ และกองทุนนอกงบประมาณให้โปร่งใส** กระทรวงการคลังได้พัฒนาระบบงานบริหารเงินนอกงบประมาณโดยจัดทำแนวทางและแนวปฏิบัติ อาทิ แนวการจัดตั้งทุนหมุนเวียน จัดทำแนวปฏิบัติการจัดทำรายงานรายรับและการใช้จ่ายเงินนอกงบประมาณ

» **พัฒนารัฐวิสาหกิจให้มีการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ** โดยการจัดทำคู่มือกรอบแนวทางการพัฒนารัฐวิสาหกิจสู่ศวรรษใหม่ (Framework Study) จำนวน 5 สาขา ได้แก่ สาขาขนส่ง สาขาโทรคมนาคมและการสื่อสาร สาขาพลังงาน สาขาเกษตรและทรัพยากรธรรมชาติ และสาขาประปา การจัดทำร่าง พ.ร.บ. ว่าด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์การแปลงสภาพรัฐวิสาหกิจ พ.ศ.... การกำหนดหลักเกณฑ์การบริการสาธารณะของรัฐวิสาหกิจตามนโยบายของรัฐ (PSO) และจัดทำหลักเกณฑ์และแนวทางการกำกับดูแลที่ดีในรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนการดำเนินการให้รัฐวิสาหกิจมีการเปิดเผยข้อมูลสารสนเทศโดยได้จัดทำแนวทางการเปิดเผยข้อมูลสารสนเทศของรัฐวิสาหกิจตามนัยแห่ง พรบ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

นอกจากนี้ กระทรวงการคลังได้ผลักดันให้รัฐวิสาหกิจดำเนินการตามแผนการนำระบบบริหารจัดการเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVM) มาใช้ในรัฐวิสาหกิจ ตั้งแต่ปี 2549 เป็นต้นมาโดยกำหนดขั้นตอนการดำเนินการเป็น 3 ระยะ ตั้งแต่ปี 2549 – 2551 ในระยะที่ 2 ปี 2550 ได้จัดทำคู่มือการนำระบบบริหารจัดการเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVM) มาใช้ในรัฐวิสาหกิจ ในระยะที่ 3 (ปี 2551) เป็นการเชื่อมโยงแนวคิดระบบ EVM เข้ากับกระบวนการบริหารหลักขององค์กรและการนำผลงานค่า EP เชื่อมโยงกับการกำหนดผลตอบแทนสำหรับผู้บริหารระดับสูง และวัดความก้าวหน้าของผลงานค่า Economic profit (EP) ของรัฐวิสาหกิจที่นำระบบ EVM มาใช้ในการบริหารจัดการองค์กร โดยได้มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการนำระบบ EVM มาใช้ในรัฐวิสาหกิจ ประจำปี 2551 และชี้แจงเกณฑ์การประเมินผลต่อรัฐวิสาหกิจ พร้อมทั้งให้ความสนับสนุนการดำเนินงานแก่รัฐวิสาหกิจ โดยได้มีการติดตามผลการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจและรายงานผลต่อผู้บริหารทราบ

(1.4) การส่งเสริมการออมและการเพิ่มทางเลือกในการระดมทุนในประเทศ

» **ส่งเสริมการออมทั้งระบบ โดย ดำเนินมาตรการส่งเสริมให้มีระบบการออมระยะยาว** ได้แก่ 1) ขยายวงเงินหักค่าลดหย่อน กบข. กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ RMF LTF และกองทุนครูเอกชน จากไม่เกิน 300,000 บาท เป็นไม่เกิน 500,000 บาท มีผลบังคับใช้สำหรับเงินได้พึงประเมินปี 2551 เป็นต้นไป 2) ขยายวงเงินค่าลดหย่อนเบี้ยประกันภัย จากไม่เกิน 50,000 บาท เป็นไม่เกิน 100,000 บาท มีผลบังคับใช้สำหรับเงินได้พึงประเมินปี 2551 เป็นต้นไป **ดำเนินการแก้ไขพระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ พ.ศ. 2530** เพื่อส่งเสริมการออมเงินของภาคเอกชน และเพื่อให้การดำเนินการมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงได้มีพระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2550 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2551

» พัฒนาระบบการออมต่าง ๆ โดยกระทรวงการคลังอยู่

ระหว่างดำเนินการยกย่องกฎหมายกองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ (กบข.) เป็นกองทุนการออมระยะยาวเพื่อการเกษียณอายุภาคบังคับ ขั้นที่ 2 (Pillar 2) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้แรงงานทั่วประเทศได้ออมเงินไว้ใช้จ่ายในวัยเกษียณอายุในระดับที่เพียงพอต่อการดำรงชีพขั้นพื้นฐานไปตลอดอายุขัย (ที่ร้อยละ 50 - 60 ของเงินเดือนเดือนสุดท้าย) นอกจากนี้ได้ทำการศึกษาการจัดระบบการออมเพื่อสวัสดิการการชราภาพให้แก่แรงงานนอกระบบโดยใช้กลไกชุมชน การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาระบบการออมระยะยาวของประเทศไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบเครื่องมือการออมระยะยาวที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์แรงงานของประเทศ และการศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของเครื่องมือการออมระยะยาวที่มีอยู่แล้วใน

(1.5) ส่งเสริมระบบสหกรณ์และพัฒนาองค์กรการเงินฐานราก

กระทรวงการคลังได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำร่างแผนแม่บทการเงินระดับฐานรากเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรการเงินระดับฐานรากให้มีเสถียรภาพ ยั่งยืน และมีประสิทธิภาพ ออกกฎกระทรวงว่าด้วยการดำเนินงานเป็นสถาบันการเงินเพื่อการพัฒนาชนบทและให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2550 มีผลใช้บังคับเมื่อ 21 พฤษภาคม 2550 เพื่อให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นสถาบันการเงินเพื่อการพัฒนาชนบท

(1.6) การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน มีการดำเนินงานที่สำคัญ

โดยสรุป ดังนี้

» การจัดหาแหล่งพลังงานเพื่อสร้างความมั่นคงด้าน

พลังงานของประเทศ รัฐบาลส่งเสริมการจัดหาแหล่งปิโตรเลียมภายในประเทศ โดยในปี 2550 ได้เร่งรัดการออกสัมปทานเพื่อสิทธิสำรวจและผลิตปิโตรเลียม รอบที่ 19 และรอบที่ 20 รวม 88 ราย ในแปลงสำรวจทั้งหมด 74 แปลง ซึ่งได้ออกสัมปทานไปแล้วรวม 32 แปลงสำรวจ รวมทั้งเร่งดำเนินการสำรวจ พัฒนาและผลิตปิโตรเลียมการจัดหาก๊าซธรรมชาติอื่นๆ เพิ่มเติม ในพื้นที่ที่ได้รับสัมปทานทั้งบนบกและทะเล ได้แก่ โครงการบงกช อาทิตย U1234 ลันตา ภูฮ่อม จัสมิน วิเชียรบุรี นาสนุ่น และมีแผนการพัฒนาแหล่งน้ำมันดิบจากแหล่งวังหลวง 5,000 - 6,000 บาร์เรลต่อวัน แหล่งบานเย็น 4,000 บาร์เรลต่อวัน ตลอดจนการผลิตก๊าซธรรมชาติจากพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย ประมาณ 400 ล้านลูกบาศก์ฟุต/วัน ในส่วนของการจัดหาพลังงานไฟฟ้าจากทั้งในและต่างประเทศ กระทรวงพลังงานได้ทบทวนแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าปี 2550 หรือ PDP 2007 ที่กำหนดให้มีการลงทุนในระบบผลิต ระบบส่งและจำหน่ายไฟฟ้าในอีก 15 ปีข้างหน้า และให้ความสำคัญกับการกระจายแหล่งและประเภทเชื้อเพลิง และรักษาระดับ Reserve Margin ร้อยละ 15 - 20 รวมทั้ง ปรับปรุงแผนพัฒนาโรงไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต (กฟผ.) ในการผลิตไฟฟ้าจากโรงไฟฟ้าพลังงานน้ำขนาดเล็ก พลังงานแสงอาทิตย์และพลังงานลมกำลังการผลิต 78.7 เมกะวัตต์ และ 2 เมกะวัตต์ตามลำดับ นอกจากนี้ รัฐบาลได้ดำเนินการจัดหาพลังงานจากต่างประเทศ โดยได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจแนวทางการดำเนินงานตามข้อตกลงด้านปฏิบัติการเพื่อการซื้อขายไฟฟ้าระหว่างประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (MOU- 2) ในการประชุม GMS Summit ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2551

» **การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ** ได้ดำเนินการกำหนดมาตรฐานการลดการใช้พลังงานในส่วนราชการเป็นเกณฑ์ในการประเมินผล ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2550 ให้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2551 เป็นต้นไป นอกจากนี้ ยังได้มีการสนับสนุนการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพในภาคที่อยู่อาศัย ภาคธุรกิจ และภาคอุตสาหกรรม โดยดำเนินการมาตรการต่างๆ เช่น กำหนดมาตรฐานการใช้พลังงานสำหรับเครื่องจักรอุปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์ประหยัดพลังงาน จำนวน 35 รายการ การจ่ายฉลากเบอร์ 5 ให้กับอุปกรณ์ไฟฟ้าเพิ่มเติม โครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน ระยะที่ 2 และโครงการสิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน เป็นต้น

» **การส่งเสริมพลังงานทดแทนที่เหมาะสมกับประเทศ**

► กระทรวงพลังงานได้ดำเนินการจัดทำแผนพลังงานทดแทน 15 ปี (2551 - 2565) โดยมีเป้าประสงค์เพื่อเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนให้เป็นร้อยละ 20 ของการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายของประเทศในปี 2565 ซึ่งยังอยู่ในขั้นตอนของการปรับปรุงร่างฯ ตามข้อเสนอแนะจากการประชุมระดมความคิดเห็นจากภาคประชาชนและนักวิชาการ นอกจากนี้ ได้ดำเนินการส่งเสริมพลังงานทดแทนใน 2 ส่วน ได้แก่ การผลิตไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียน เช่น การปรับเปลี่ยนแนวทางการส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนในการผลิตไฟฟ้าจากมาตรการบังคับ (Renewable Portfolio Standard) เป็นมาตรการจูงใจให้แก่ผู้ผลิตรายเล็ก (SPP) และเล็กมาก (VSPP) โดยได้มีการปรับปรุงหลักเกณฑ์ราคารับซื้อไฟฟ้าให้ผู้ผลิตไฟฟ้า SPP ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 9 เม.ย. 2550 และได้ปรับปรุงระเบียบรับซื้อไฟฟ้าจาก VSPP รวมทั้ง การออกระเบียบการกำหนดส่วนเพิ่มราคารับซื้อไฟฟ้า (Adder) สำหรับผู้ผลิตไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียน ซึ่งจะแตกต่างกันตามประเภทของพลังงานหมุนเวียน นอกจากนี้ ได้กำหนดส่วนเพิ่มราคารับซื้อไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนเป็นพิเศษสำหรับโครงการ SPP/VSPP ในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานีและนราธิวาส) เพื่อชดเชยให้กับความเสี่ยงภัยที่มาจากปัญหาความไม่สงบในพื้นที่

► **ส่งเสริมการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพ** เช่น การส่งเสริมการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพในภาคขนส่งเพื่อทดแทนน้ำมัน การเปิดเสรีการจัดตั้งโรงงานผลิตและจำหน่ายเอทานอล การส่งเสริมไบโอดีเซลที่ผลิตในประเทศและระดับชุมชน จำนวน 72 แห่งทั่วประเทศ และการสนับสนุนการใช้พลังงาน NGV เช่น การยกเว้นภาษีนำเข้ารถยนต์ขนส่งส่วนบุคคล ตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป เป็นต้น นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการกำหนดโครงสร้างราคาเอทานอลและไบโอดีเซลโดยยึดกลไกราคาตลาดโลกมากขึ้น ซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2550

» **รณรงค์ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน และใช้พลังงานทางเลือกต่าง ๆ** โดยส่งเสริมการใช้ก๊าซธรรมชาติ (NGV) โดยลดภาษีให้กับรถที่ใช้ NGV เป็นเชื้อเพลิง กำหนดรายการและมาตรฐานเครื่องอุปกรณ์ส่วนควบที่ต้องมีสำหรับรถที่ใช้ NGV เป็นเชื้อเพลิง กำหนดให้มีมาตรฐานการควบคุมผู้ติดตั้ง ผู้ตรวจและทดสอบ รวมทั้ง ใช้นโยบายภาษีเพื่อส่งเสริมด้านการใช้พลังงาน ได้แก่ มาตรการภาษีเพื่อสนับสนุนการใช้เชื้อเพลิงก๊าซธรรมชาติในรถ

คู่โดยสารปรับอากาศมาตรการส่งเสริมการอนุรักษ์และประหยัดพลังงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง มาตรการภาษีเพื่อสนับสนุนการใช้น้ำมัน E 85 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรการภาษี ภายใต้นโยบาย รัฐบาล 6 มาตรการ 6 เดือน เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ ประกอบด้วย มาตรการลดภาษีสรรพสามิตสำหรับ น้ำมันแก๊สโซฮอล์ 91 และน้ำมันแก๊สโซฮอล์ 95 E 10 และ E 20 ลง 3.30 บาทต่อลิตร เหลือ 0.0165 บาทต่อลิตร เพื่อให้มีช่วงห่างของราคาจำหน่ายต่ำกว่า น้ำมันเบนซิน 91 และน้ำมันเบนซิน 95 มากขึ้น และมาตรการลดภาษีสรรพสามิตสำหรับน้ำมันดีเซลลง 2.30 บาทต่อลิตร เหลือ 0.005 บาทต่อลิตร และลดภาษีสรรพสามิตที่เก็บจากน้ำมันไบโอดีเซล (Biodiesel: B5) ลง 2.19 บาทต่อลิตร เหลือ 0.0048 บาทต่อลิตร เพื่อบรรเทาผลกระทบต่อนักลงทุนของภาคการขนส่งในระยะสั้น และช่วยให้ผู้ประกอบการมี ระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนไปสู่การใช้พลังงานทางเลือก (NGV) โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2551

3.3 สนับสนุนให้เกิดแข่งขันที่เป็นธรรมและการกระจายผลประโยชน์จาก การพัฒนาอย่างเป็นธรรม

(1) การส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรมในประเทศ ได้ดำเนินการต่างๆ ดังนี้

(1.1) การปรับปรุงกฎระเบียบด้านธุรกิจการค้า ได้แก่ การปรับปรุง พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 โดยได้กำหนดนิยามของผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจ เหนือตลาด และออกประกาศคณะกรรมการแข่งขันทางการค้าเรื่อง หลักเกณฑ์การเป็นผู้ประกอบธุรกิจซึ่ง มีอำนาจเหนือตลาด ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบ และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้มีผลบังคับ ใช้เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2550 แล้ว การยกเว้นแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคน ต่างด้าว พ.ศ. 2542 ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักการ เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2550 การยกเว้น พระราชบัญญัติมาตรการปกป้องจากการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น พ.ศ. ... เพื่อปกป้องอุตสาหกรรม ภายในประเทศ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2550 และการตั้งคณะกรรมการ ยกเว้นพระราชบัญญัติกำกับดูแลธุรกิจค้าปลีกค้าส่ง พ.ศ. ... เพื่อให้เกิดการค้าที่เป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายเป็น ต้น รวมทั้ง ดำเนินงานตราพระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550 เพื่อส่งเสริมการ แข่งขันในธุรกิจพลังงานระยะยาว โดยการเปิดประมูลรับซื้อไฟฟ้าจากผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนรายใหญ่ ทำให้ เกิดการแข่งขันในธุรกิจผลิตไฟฟ้าและการใช้กลไกตลาดกำกับดูแลราคาน้ำมันเพื่อการแข่งขัน

(1.2) การแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนของผู้บริโภค กระทรวงพาณิชย์จัด ให้มีศูนย์รับเรื่องร้องเรียนราคาสินค้าและปริมาณสินค้า ผู้บริโภคสามารถร้องเรียนผ่านสายด่วน (Hotline แม่บ้าน 1569) รวมทั้งช่องทางติดต่อสอบถามอื่นๆ เช่น E-mail ตู้ ปณ.156 หรือร้องเรียน ด้วยตนเอง และเพื่อให้การแก้ไขปัญหาสามารถสนองตอบความต้องการของผู้บริโภคตั้งแต่รับเรื่อง จนถึงแจ้งตอบผู้ร้องจะต้องไม่เกินระยะเวลาที่กำหนด โดยในปี 2551 ได้รับเรื่องร้องเรียน 8,547 เรื่อง ประกอบด้วยเรื่องร้องเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบ 2,384 เรื่อง ศูนย์ให้คำแนะนำ/ชี้แจง ให้คำปรึกษา ทางโทรศัพท์ 6,061 เรื่อง เรื่องร้องเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานอื่น 102 เรื่อง เรื่องที่

สำคัญ เช่น การไม่ปิดป้ายแสดงราคาสินค้าและบริการ ขายสินค้าและบริการสูงเกินสมควร สินค้าขาดปริมาณ น้ำหนัก หกตอายุ ปฏิเสธ กักตุนการจำหน่ายสินค้า เป็นต้น ทั้งนี้ สามารถแก้ไขปัญหาแล้วเสร็จตามกำหนด 8,040 เรื่อง หรือคิดเป็นร้อยละ 94.07 สำหรับในปี 2550 ได้รับเรื่องร้องเรียนจำนวน 8,598 เรื่อง ใกล้เคียงกับปี 2551 และสามารถแก้ไขปัญหาแล้วเสร็จตามกำหนด 7,997 เรื่อง หรือคิดเป็นร้อยละ 93.01

(2) การกระจายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานไปสู่ภูมิภาคอย่างสมดุลและเป็นธรรมให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึง โดยการพัฒนาระบบทางหลวงให้มีประสิทธิภาพในการรองรับการจราจรที่เพิ่มมากขึ้น และสนับสนุนการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค ได้แก่ การเร่งรัดขยายทางสายประธานให้เป็น 4 ช่องทางจราจร (ระยะที่ 2) ดำเนินการบำรุงรักษาระบบโครงข่ายทาง และแก้ไขบริเวณที่เป็นจุดอันตราย นอกจากนี้ได้ดำเนินการพัฒนาโครงข่ายทางหลวงเพื่อการเชื่อมต่อระบบขนส่งเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ Logistics โดยมีระยะทางที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ 9,083 กิโลเมตร มีการก่อสร้างถนน ก่อสร้างทางคู่ในเส้นทางรถไฟสายชายฝั่งทะเลตะวันออก ช่วงฉะเชิงเทรา-ศรีราชา-แหลมฉบัง และช่วงฉะเชิงเทรา-คลองสิบเก้า-แก่งคอย และก่อสร้างท่าเรือ เช่น ท่าเรือโดยสารและท่องเที่ยวบริเวณแหลมสั๊ก อ.อ่าวลึก จ.กระบี่ และบริเวณบ้านแหลมศอก จ.ตราด

นอกจากการพัฒนาถนนเพื่ออำนวยความสะดวกในการคมนาคมขนส่งแล้ว รัฐบาลยังได้ดำเนินการขยายโอกาสการเข้าถึงบริการต่าง ๆ อาทิ ขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาให้เด็กทุกคนได้เข้าเรียนอย่างทั่วถึง และผลักดันนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าอย่างต่อเนื่อง โดยประกาศใช้พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2550 เพื่อใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการปฏิรูประบบสุขภาพ ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนมีความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการสุขภาพของรัฐ นอกจากนี้ รัฐบาลได้จัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาระบบสวัสดิการของสังคมไทย เพื่อสร้างความมั่นคงและขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางสังคมของประชาชน ตลอดจน สร้างศูนย์การเรียนรู้ ICT ชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนท้องถิ่นสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ต 60 แห่ง ติดตั้งโทรศัพท์สาธารณะประจำที่ในหมู่บ้าน สถานศึกษา ศาสนสถาน สถานพยาบาล และหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือแก่สังคม ชุมชนที่ร้องขอ (ชุมชนผู้มีรายได้น้อย) และให้บริการแก่ผู้พิการ

(1.3) การเพิ่มประสิทธิภาพ และความครอบคลุมของการให้บริการของระบบการเงินฐานรากให้สามารถสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก มีการจัดทำแผนแม่บทการเงินระดับฐานราก โดยกระทรวงการคลังร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำร่างแผนแม่บทการเงินระดับฐานรากเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรการเงินระดับฐานรากให้มีเสถียรภาพ ยั่งยืน และมีประสิทธิภาพ เป็นเครื่องมือของชุมชนในการพัฒนาขีดความสามารถทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการสืบสานศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมของท้องถิ่นรวมถึงเป็นกลไกหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นแหล่งทุน และแหล่งสะสมทุนของชุมชน การดำเนินมาตรการสนับสนุนด้านการเงินแก่ SMEs อย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2542 จนถึงปัจจุบัน โดยการจัดทำแผนและกำหนดเป้าหมายในการสนับสนุนด้านการเงินแก่ SMEs ผ่านช่องทางของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ 5 แห่ง ประกอบด้วย ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย

(ธพว.) ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน.) ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.) ในกรณี บสย. เป็นการค้ำประกันสินเชื่อแก่ SMEs โดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้การสนับสนุนวงเงินเพื่อสนับสนุน SMEs ด้วย สถาบันการเงินเฉพาะกิจดังกล่าวได้กำหนดเป้าหมายปี 2551 ในการสนับสนุนด้านสินเชื่อและการค้ำประกันสินเชื่อแก่ SMEs จำนวน 70,500 ล้านบาท (ให้สินเชื่อแก่ SMEs จำนวน 64,000 ล้านบาท และค้ำประกันสินเชื่อแก่ SMEs ของ บสย. จำนวน 6,500 ล้านบาท) นอกจากนี้ยังได้ โดยยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับวิสาหกิจชุมชน สำหรับเงินได้พึงประเมิน 1.2 ล้านบาท มีผลบังคับใช้สำหรับเงินได้พึงประเมินปี 2551 เป็นต้นไป ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิ 150,000 บาทแรก ให้แก่นิติบุคคลที่มีทุนจดทะเบียนชำระแล้วไม่เกิน 5 ล้านบาท มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 29 มีนาคม 2551 (บังคับใช้สำหรับกำไรสุทธิปี 2551 เป็นต้นไป) เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

(1.4) การดำเนินนโยบายการคลังเพื่อส่งเสริมการกระจายรายได้/การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น (อปท.)

» การพัฒนาแหล่งรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สามารถพึ่งพิงรายได้ที่จัดเก็บเอง โดยได้ดำเนินการแก้ไขพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 จากเดิมที่กำหนดสัดส่วนรายได้ของ อปท.ต่อรายได้รัฐบาลไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ภายในปี พ.ศ. 2549 แก้ไขเป็นไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2550 เป็นต้นไป เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์การถ่ายโอนภารกิจระหว่างรัฐบาลและ อปท.โดยยังมีจุดมุ่งหมายที่จะให้สัดส่วนรายได้ของ อปท. เพิ่มขึ้นเป็นอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ตามระยะเวลาที่เหมาะสมแก่การพัฒนาให้อปท.สามารถดำเนินกิจการบริการสาธารณะได้ด้วยตนเอง และให้เป็นไปตามภารกิจที่ถ่ายโอนให้แก่ อปท. เพิ่มขึ้น สำหรับในปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 รัฐบาลได้กำหนดสัดส่วนรายได้ของ อปท. ต่อรายได้รัฐบาลไว้ร้อยละ 25.25 รวมทั้ง ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. ... เพื่อใช้แทนภาษีโรงเรือนและที่ดินและภาษีบำรุงท้องที่ ซึ่งจะเป็นการปฏิรูปโครงสร้างรายได้ของ อปท. เพื่อให้ อปท. มีรายได้เพิ่มขึ้น จะเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการคลังให้แก่อปท. ให้สามารถพึ่งพารายได้ของตนเองในระยะยาว อีกทั้งได้ศึกษาการกำหนดกรอบวินัยทางการเงินการคลังของ อปท. ซึ่งอยู่ในขั้นตอนการพิจารณารายละเอียดมาตรการและวิธีการดำเนินการก่อนเสนอคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่ อปท. เพื่อดำเนินการต่อไป

» ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลการคลังท้องถิ่น เพื่อจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลด้านการเงินการคลังของ อปท. ประมาณ 8,000 แห่ง ทั่วประเทศ เพื่อใช้ในการศึกษาวิเคราะห์และเสนอแนะนโยบายการคลังในภาพรวมของประเทศ และนโยบายการกระจายอำนาจการคลังให้แก่ อปท. เนื่องจากข้อมูลการคลังท้องถิ่นในปัจจุบันมีความล่าช้าประมาณ 3 ปี โดยในปี 2550 ได้ดำเนินการนำส่งข้อมูลประมาณการรายรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2547-2550 เข้าสู่ระบบฐานข้อมูล และมี อปท. สมัครเข้าใช้งานระบบศูนย์ข้อมูลการคลังท้องถิ่นจำนวน 5,634 แห่ง มี อปท. ที่จัดส่งข้อมูลให้จำนวน 2,939 แห่ง

4

ประเด็นการพัฒนาในช่วงระยะต่อไป

ผลการพัฒนาในระยะ 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 รัฐบาลได้ขับเคลื่อนการพัฒนาภายใต้กรอบนโยบายที่ได้ให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนวัตถุประสงค์ที่จะเสริมสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ซึ่งผลการพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในรอบ 2 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ส่งผลให้เศรษฐกิจไทยยังเติบโตได้อย่างต่อเนื่องในอัตราชะลอตัวตามสถานการณ์เศรษฐกิจโลกและมีเสถียรภาพทั้งภายในและภายนอกอยู่ในเกณฑ์ดี การดำเนินงานพัฒนาประเทศเป็นไปในทิศทางที่ตอบสนองเป้าหมายแผนในหลายด้าน โดยเฉพาะการบริหารเศรษฐกิจส่วนรวม และการวางรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจที่มั่นคง ยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาในระยะต่อไปของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จะต้องผลักดันต่อไป โดยมีประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ ดังนี้

4.1 การขับเคลื่อนเศรษฐกิจในระยะแผนฯ10 ตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เศรษฐกิจสามารถเผชิญความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอกทั้งความผันผวนของราคาน้ำมัน และการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกที่อาจรุนแรงและยืดเยื้อ โดยให้ความสำคัญกับการบรรเทาผลกระทบกับผู้ว่างงานให้ได้รับการดูแล และมีสวัสดิการที่เหมาะสมในระหว่างตกงาน การสนับสนุนศักยภาพของสาขาเศรษฐกิจที่สำคัญในการจ้างงานและการสร้างรายได้ของประชาชน ซึ่งได้รับผลกระทบรุนแรงจากวิกฤตเศรษฐกิจ อาทิ ภาคการส่งออก การท่องเที่ยว และภาคอสังหาริมทรัพย์ การกำกับดูแลราคาสินค้าเกษตรและราคาพลังงาน โดยยึดหลักการส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขัน การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และผลตอบแทนที่เหมาะสมของเกษตรกร การสร้างความเชื่อมั่นและบรรยากาศที่ดีสำหรับการลงทุนและการท่องเที่ยวของประเทศให้กับทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ การเร่งรัดการใช้จ่ายงบประมาณและขับเคลื่อนการลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ การรักษาวินัยการคลังดูแลสภาพคล่องในระบบสถาบันการเงินในประเทศ เพื่อไม่ให้วิกฤตสภาพคล่องในตลาดการเงินโลกส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจจริง และรักษาเสถียรภาพระบบสถาบันการเงินให้มีความพร้อมรองรับความผันผวนของสภาวะการเงินโลก และวางระบบและยกระดับมาตรฐานการกำกับดูแลสถาบันการเงินที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงวิศวกรรมและนวัตกรรมทางการเงิน

4.2 เร่งปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการ โดย 1) เร่งเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มุ่งสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มตามศักยภาพของสินค้าเกษตรที่มีโอกาสนำมาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูงขึ้น อาทิ วัตถุดิบด้านพลังงาน ด้านอาหาร และสินค้าสุขภาพ 2) เร่งดำเนินงานตามแผนแม่บทการเพิ่มประสิทธิภาพและผลิตภาพของภาคอุตสาหกรรม พ.ศ. 2551 – 2555 เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ สร้างนวัตกรรม และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในภาคอุตสาหกรรมให้สามารถพึ่งตนเองในระยะยาว พร้อมทั้งผลักดันให้ผู้ประกอบการ SMEs มีการปรับตัวเพิ่มผลิตภาพการผลิต (Productivity) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปรับโครงสร้าง

อุตสาหกรรม 3) ส่งเสริมการลงทุนต่างประเทศและการลงทุนในประเทศในกลุ่มอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 โดยเร่งสร้างความเชื่อมั่นด้านการลงทุนและปรับปรุงมาตรการส่งเสริมการลงทุนให้เหมาะสม และ 4) การพัฒนาภาคบริการ โดยให้ความสำคัญกับการเร่งประชาสัมพันธ์เพื่อฟื้นฟูภาพลักษณ์ของประเทศ เร่งดำเนินมาตรการกระตุ้นตลาดท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ การส่งเสริมพัฒนาธุรกิจบริการที่มีศักยภาพเพื่อขยายฐานการผลิตและการตลาดสู่ระดับภูมิภาค อาทิ ธุรกิจบริการสุขภาพ การศึกษานานาชาติ การขนส่งและโลจิสติกส์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ธุรกิจภาพยนตร์ ธุรกิจจัดประชุมและแสดงสินค้า ธุรกิจออกแบบแฟชั่น และธุรกิจรับจ้างบริหารระบบธุรกิจ (Outsourcing) เป็นต้น พัฒนาระดับมาตรฐานสินค้าและบริการของธุรกิจบริการที่มีศักยภาพและธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว พร้อมทั้งยกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวและสร้างทางเลือกใหม่ให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย

4.3 เร่งรัดการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการปรับโครงสร้างการผลิตและบริการ โดย 1) เร่งผลักดันแผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาไปสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในการสนับสนุนภาคการผลิตและบริการของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) เร่งรัดดำเนินโครงการขนาดใหญ่ โดยเฉพาะโครงการระบบรถไฟและรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนที่ได้รับอนุมัติแล้วให้เกิดผลเป็นรูปธรรมโดยเร็ว รวมทั้งเร่งรัดดำเนินการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศตามยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย พ.ศ. 2550 - 2554 เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระยะยาว 3) การผลักดันการพัฒนาพื้นที่ใหม่เพื่อรองรับอุตสาหกรรมและบริการที่ค้ำจุนถึงความยั่งยืน โดยเร่งรัดการดำเนินการศึกษาความเหมาะสมของพื้นที่รองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศในระยะต่อไปในพื้นที่ที่มีศักยภาพทั่วประเทศโดยเฉพาะการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรมภาคใต้ เพื่อส่งเสริมการลงทุนและสร้างมูลค่าเพิ่มในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพสูง เช่น ยานยนต์ บีโตร์เคมี อิเล็กทรอนิกส์ ผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป แฟชั่น และอุตสาหกรรมที่มีโอกาสใหม่ เช่น พลังงานชีวภาพ วัสดุชีวภาพและชีวมวล ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เป็นต้น 4) เร่งพัฒนาศักยภาพแรงงานในทุกกระดับให้สอดคล้องและตรงกับความต้องการของภาคการผลิตและบริการ เพื่อนำไปสู่การยกระดับการผลิตสู่ห่วงโซ่มูลค่าที่สูงขึ้นโดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ สถานศึกษา และภาคเอกชน 5) ผลักดันการพัฒนาตามกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่อง และ 6) สนับสนุนบทบาทความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยภาครัฐต้องกำหนดนโยบายที่ชัดเจน มีมาตรการจูงใจให้ภาคการผลิตปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการกำหนดกลไกในการดูแลและสนับสนุนการปรับตัวของภาคการผลิต ธุรกิจรายสาขา และวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อม

4.4 เสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง โดยดำเนินนโยบายการเงินการคลังอย่างเหมาะสม เพื่อสนับสนุนการขยายตัวของอุปสงค์ในประเทศ และการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพในแต่ละภาวะของวัฏจักรเศรษฐกิจ ดำเนินการส่งเสริมการออมและเพิ่มทางเลือกในการออมให้เหมาะสมกับความสามารถออมของประชาชนกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะ

กลุ่มที่จะเข้าสู่ช่วงผู้สูงอายุ แรงงานนอกระบบ และผู้อยู่ในภาคเศรษฐกิจฐานราก รวมทั้งผลักดันมาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน และรณรงค์การใช้พลังงานทางเลือกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับสร้างความมั่นคงด้านพลังงานทั้งจากการพัฒนาพลังงานทางเลือกและขยายความเชื่อมโยงกับแหล่งพลังงานในภูมิภาค

4.5 เร่งพัฒนาขีดความสามารถให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเอง และพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเร่งรัดดำเนินการตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่ อบต. (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่นและการกระจายอำนาจทางการคลังสู่ท้องถิ่น เพื่อรองรับการกระจายอำนาจและการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารของ อบต. ให้สอดคล้องกับภารกิจและสามารถพึ่งพารายได้ของตนเองในระยะยาว รวมทั้งการกำหนดกรอบวินัยทางการเงินการคลังเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการคลังให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

บทที่ 4

**ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบงานความหลากหลาย
ทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของ
งานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม**

บทที่ 4

ยุทธศาสตร์การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและ การสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

1

บทนำ

กระบวนการพัฒนาของประเทศในระยะเวลาที่ผ่านมา มุ่งสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ที่ต้องพึ่งพาการใช้ทรัพยากรเป็นฐานการผลิตหลัก (Resource – Based Economy) เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดอย่างไม่มีขอบเขต ประกอบกับการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากรทำให้มีการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์มาใช้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างสิ้นเปลือง ขาดความระมัดระวัง และไม่คำนึงถึงข้อจำกัดและขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติร่อยหรอและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งยังก่อให้เกิดการแย่งชิงและความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด ในขณะเดียวกันของเสียที่เหลือจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติก็ได้ถูกปล่อยออกมาเป็นผลกระทบทางลบต่อสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของประชาชน นอกจากนี้การบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมาที่มีภาครัฐเป็นหลักนั้น ยังไม่สามารถจัดการกับปัญหาที่มีขนาดใหญ่ กว้างขวาง และมีผู้เกี่ยวข้องจำนวนมากได้ ทำให้การทำลายและลดทอนทุนทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นรากฐานที่แท้จริงของการพัฒนายังดำเนินอยู่อย่างต่อเนื่อง อันเป็นการทำลายความมั่นคงและความอยู่ดีมีสุขของสังคมไทยที่เคยมีอยู่มาช้านาน

การพัฒนาในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จึงมุ่งสู่การปรับทิศทางการพัฒนาให้กลับมาสู่รากฐานที่เป็นศักยภาพที่แท้จริงของสังคมไทย โดยมุ่งหวังว่าทิศทางการพัฒนาดังกล่าว จะช่วยปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้เกิดความสมดุลมากขึ้น สร้างโอกาสการพัฒนาที่เปิดกว้างหลากหลายให้สังคมและชุมชน ตามเงื่อนไขสภาพแวดล้อม ศักยภาพและภูมิปัญญาของคนในสังคม และคาดหวังว่าแนวทางการพัฒนาตามยุทธศาสตร์บนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จะกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาสู่คนส่วนใหญ่ของประเทศ นำไปสู่ความพอเพียง พึ่งตนเองได้และสังคมที่อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน โดยมีเป้าหมายและแนวทางพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

1.1 เป้าหมาย

(1) การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งด้านการคุ้มครองพื้นที่ป่าไม้คงความอุดมสมบูรณ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 33 พื้นที่ป่าอนุรักษ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 18 ของพื้นที่ประเทศ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ 2,900,000 ไร่ และการฟื้นฟูที่ดินที่มีปัญหา เช่น พื้นที่ดินเปรี้ยว ดินเค็ม ดินขาดสารอินทรีย์ ไม่ต่ำกว่า 10,000,000 ไร่ และลดพื้นที่ที่มีปัญหาการชะล้างพังทลายไม่ต่ำกว่า 5,000,000 ไร่

(2) การตอบสนองความต้องการและความจำเป็นในการดำรงชีวิต โดยการออกกรรมสิทธิ์ที่ดิน (โฉนด) 10,000,000 ไร่ จัดสรรที่ทำกินให้ผู้ไร้ที่ทำกินไม่น้อยกว่า 700,000 ราย มีการบริหารจัดการลุ่มน้ำอย่างบูรณาการ 25 ลุ่มน้ำ และเพิ่มพื้นที่ชลประทานไม่น้อยกว่า 800,000 ไร่ จัดการขยะมูลฝอยด้วยการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของเสียอันตรายจากชุมชนและอุตสาหกรรมได้รับการจัดการอย่างถูกต้องร้อยละ 80 มีระบบเรียกคืนซากของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ใช้แล้วโดยผู้ผลิตและผู้นำเข้า ลดการนำเข้าปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตรให้ไม่เกินปีละ 3.5 ล้านตัน รวมทั้งมีระบบจัดการสารเคมีอย่างครบวงจร ควบคุมรักษาคุณภาพน้ำในลุ่มน้ำต่างๆ และแหล่งน้ำธรรมชาติ ให้อยู่ในเกณฑ์พอใช้และดี รวมกันไม่ต่ำกว่าร้อยละ 85 พื้นที่คุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลัก และควบคุมคุณภาพอากาศทั้งในเขตเมือง ชนบท และเขตอุตสาหกรรม ให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

(3) การวางรากฐานด้านการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพ ด้วยการสร้างระบบฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพที่สมบูรณ์ระดับประเทศ 1 ระบบ รวมทั้งมีกลไกระบบระเบียบควบคุมการเข้าถึง การใช้ และการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม เพื่อให้เกิดเครือข่ายชุมชนพึ่งตนเองที่มีความมั่นคงด้านอาหารและสุขภาพจากการจัดการทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่นไม่น้อยกว่า 1,500 ชุมชน

1.2 แนวทางการพัฒนา

(1) การรักษาฐานทรัพยากรและความสมดุลของระบบนิเวศ ด้วยการพัฒนาฐานข้อมูลและสร้างองค์ความรู้ โดยพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ ภูมิศาสตร์ และข้อมูลแผนที่ 1 : 4,000 และสนับสนุนการวิจัยร่วมระหว่างภาควิชาการกับชุมชนท้องถิ่น ค้นหาองค์ความรู้ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชุมชน ส่งเสริมสิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร ด้วยการกระจายอำนาจการจัดการทรัพยากรให้ชุมชนท้องถิ่นที่มีศักยภาพ และสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วม และพัฒนาระบบการจัดการร่วมเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยให้ความสำคัญกับการกำหนดเขต และการจัดการเชิงพื้นที่

(2) **การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน** โดยปรับเปลี่ยนแผนการผลิตและพฤติกรรมผู้บริโภค เพื่อลดผลกระทบต่อฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดนโยบายสาธารณะที่ส่งเสริมการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืนในสังคม พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อลดมลพิษและควบคุมกิจกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ด้วยการผลักดันให้เกิดระบบประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment - SEA)

(3) **พัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น** โดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางสำคัญ มีแนวทางสำคัญคือ จัดการองค์ความรู้และสร้างภูมิคุ้มกันด้วยการพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ ส่งเสริมการใช้ความหลากหลายทางชีวภาพในการสร้างความมั่นคงของภาคเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชน และพัฒนาขีดความสามารถ และสร้างนวัตกรรมจากทรัพยากรชีวภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศ ด้วยการสร้างนวัตกรรมจากทรัพยากรชีวภาพ ที่มีการสะสมองค์ความรู้เพียงพอ

2 ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐานความหลากหลายทางชีวภาพและสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม

2.1 สถานการณ์โดยรวม

ผลการพัฒนาในช่วงสองปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มีความก้าวหน้าที่สำคัญหลายด้าน โดยเฉพาะการรักษาความสมดุลของระบบนิเวศซึ่งสามารถเพิ่มพื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้ถึงร้อยละ 22.36 ของพื้นที่ประเทศ ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายของแผนที่กำหนดไว้ให้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 18 พัฒนาพื้นที่ชลประทานได้ถึง 28.35 ล้านไร่ หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 21.63 ของพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตร ซึ่งจะช่วยบรรเทาปัญหาฝนแล้ง และฝนทิ้งช่วงและเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร รวมทั้งช่วยเพิ่มปริมาณน้ำดิบเพื่อใช้ผลิตน้ำประปาในเขตชุมชนต่างๆ ทำให้การสูบน้ำบาดาลในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลลดลงจากร้อยละ 32.2 ในปี 2549 เหลือเพียงร้อยละ 19.4 ของปริมาณน้ำทดแทนในปี 2551 ซึ่งจะช่วยลดปัญหาแผ่นดินทรุดหรือพังทลาย ส่วนการฟื้นฟูพื้นที่ดินที่มีปัญหา เช่น ดินเปรี้ยว ดินเค็ม และดินขาดอินทรีย์วัตถุ ทำได้ 2.33 ล้านไร่ เป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 แต่ยังไม่สามารถเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินได้ชัดเจน ทำให้เกษตรกรต้องนำเข้าปุ๋ยเคมีในช่วง 2550-2551 เฉลี่ยปีละ 4.2 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.7 ต่อปี สูงกว่าเป้าหมายของแผนที่กำหนดไว้ไม่เกิน 3.5 ล้านตันต่อปี การพัฒนาระบบนิเวศชายฝั่ง เริ่มปรากฏผลดีขึ้นโดยอัตราการจับสัตว์น้ำในปี 2550 ที่เคยจับได้ 5.8 กิโลกรัมต่อชั่วโมง ลดลงจากปี 2549 ร้อยละ 18 นั้นกลับเพิ่มเป็น 8.1 กิโลกรัมต่อชั่วโมงในปี 2551 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 39.7

สิ่งแวดล้อมที่กระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น โดยแหล่งน้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์พอใช้ขึ้นไปในปี 2551 มีสัดส่วนร้อยละ 79 ของทั้งหมด ใกล้เคียงกับเป้าหมายของแผนที่กำหนดไว้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 85 คุณภาพอากาศในเขตเมืองที่มีการจราจรหนาแน่นดีขึ้น โดยสัดส่วนสถานีตรวจอากาศที่มีฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM₁₀) เกินมาตรฐานลดลงจากร้อยละ 59.2 ในปี 2549 เหลือเพียงร้อยละ 30.3 ในปี 2551 การสร้างแรงจูงใจเพื่อลดขยะยังไม่ได้ผล เพราะปริมาณขยะยังเพิ่มจาก 14.6 ล้านตันในปี 2549 เป็น 15.04 ล้านตันในปี 2551 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 1.5 ต่อปี และขยะที่ถูกกำจัดอย่างถูกวิธียังมีสัดส่วนคงที่ประมาณร้อยละ 37 ของทั้งหมด

ตารางที่ 1 : การพัฒนาฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

เป้าหมาย	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	เป้าหมาย แผนฯ 10
1.การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ								
1.1 สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ประเทศ (ร้อยละ)	33.15	33.15	32.66	-	-	-	-	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 33 ของพื้นที่ประเทศ
1.2 สัดส่วนพื้นที่ป่าอนุรักษ์ต่อพื้นที่ประเทศ (ร้อยละ)	18.02	18.30	18.28	18.31	18.37	22.36	-	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 18 ของพื้นที่ประเทศ
1.3 พื้นฟูพื้นที่ดินที่มีปัญหา เช่น พื้นที่ดินเปรี้ยว ดินเค็ม ดินขาดอินทรีย์ (ล้านไร่)	1.38	2.31	-	-	-	2.33	-	ไม่ต่ำกว่า 10 ล้านไร่
2.การตอบสนองความต้องการและความจำเป็นในการดำรงชีวิต								
2.1 เพิ่มพื้นที่ชลประทาน								ไม่น้อยกว่า 8 แสนไร่
- พื้นที่ชลประทาน (ล้านไร่)	22,14	22.74	22.87	23.15	27.99	28.14	28.35	
- พื้นที่ชลประทานที่เพิ่มขึ้น (ล้านไร่)	-	0.60	0.13	0.28	0.48	0.15	0.21	
2.2 สัดส่วนการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ต่อขยะทั้งหมด (ร้อยละ)	18	19	21	22	22	22	23	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ
2.3 ลดการนำเข้าปุ๋ย (ล้านตัน)	3.204	3.577	3.815	3.396	3.61	4.51	3.90	นำเข้าไม่เกิน ปีละ 3.5 ล้านตัน
2.4 รักษาคุณภาพน้ำในลุ่มน้ำต่าง ๆ (ร้อยละของคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ขึ้นไป)	65	63	64	68	64	53	79	คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ขึ้นไปไม่ต่ำกว่าร้อยละ 85

หมายเหตุ : สัญลักษณ์ (-) หมายถึง ไม่มีข้อมูล

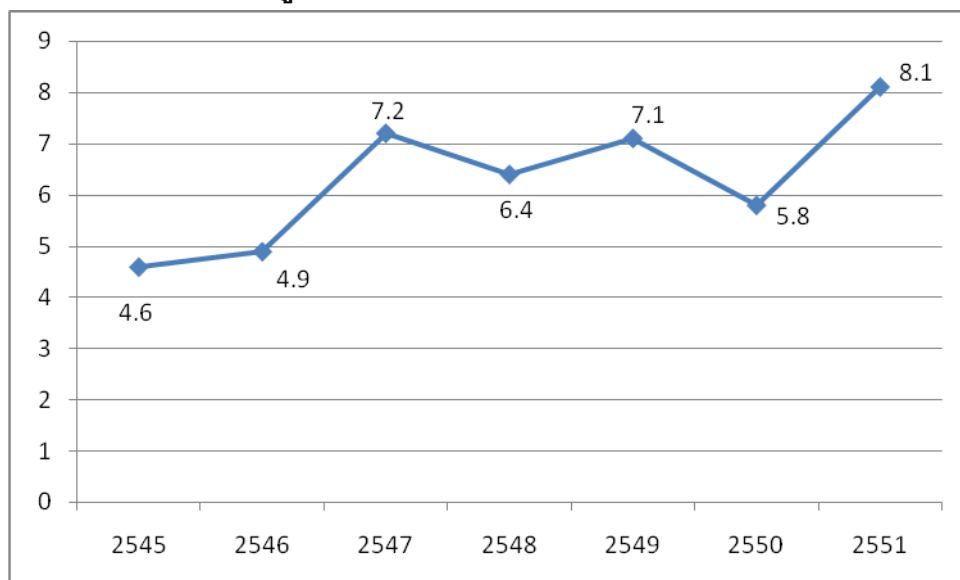
2.2 ผลการพัฒนาที่สำคัญ

ผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมา เทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มีความก้าวหน้าพอสมควร โดยสรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

(1) การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติมีความก้าวหน้าด้านการเพิ่มพื้นที่ป่าอนุรักษ์และการฟื้นฟูที่ดินที่มีปัญหา

(1.1) พื้นที่ป่าไม้ยังต่ำกว่าเกณฑ์ความเหมาะสมของระบบนิเวศ ในขณะที่การรักษาป่าอนุรักษ์ได้ผลตามเป้าหมาย ผลการสำรวจล่าสุดของกรมป่าไม้ในปี 2547 พบว่า ทั่วประเทศมีพื้นที่ป่าไม้ จำนวน 104.8 ล้านไร่ หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 32.7 ของพื้นที่ประเทศ ซึ่งยังต่ำกว่าเกณฑ์ความเหมาะสมของระบบนิเวศที่ควรมีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 พื้นที่ป่าไม้ดังกล่าว รัฐบาลพยายามฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ป่าไม้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ ปี 2550 สามารถประกาศพื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้เพิ่มขึ้นเป็น 71.8 ล้านไร่ หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 22.36 ของพื้นที่ประเทศ เพิ่มขึ้นจาก ปี 2549 ที่มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 18.37 นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้รักษาระบบนิเวศของป่าชายเลนโดยรณรงค์การปลูกป่าร่วมกับชุมชนต่าง ๆ ทำให้มีพื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มขึ้นเป็น 1.7 ล้านไร่ ในปี 2547 ส่งผลให้ความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำเพิ่มขึ้น โดยอัตราการจับสัตว์น้ำเศรษฐกิจต่อชั่วโมงที่เคยจับได้ 5.8 กิโลกรัม ในปี 2550 ลดลงจากปี 2549 ร้อยละ 18.2 ได้ กลับมาเพิ่มเป็น 8.1 กิโลกรัม ในปี 2551 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 39.6

แผนภูมิที่ 1 : ปริมาณการจับสัตว์น้ำในอ่าวไทย

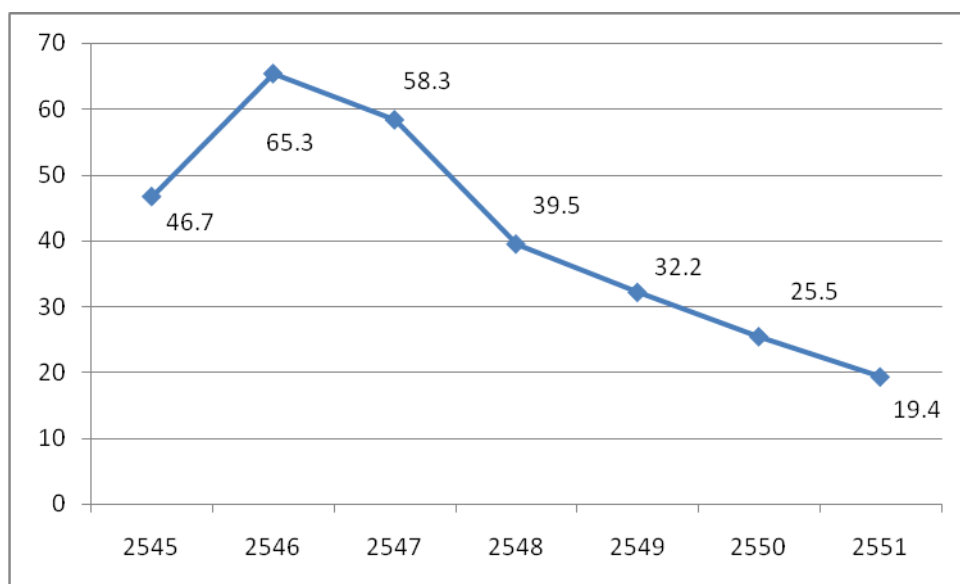
ที่มา : กรมประมง

(1.2) การฟื้นฟูพื้นที่ที่มีปัญหาเป็นไปตามเป้าหมาย กรมพัฒนาที่ดิน รายงานว่าปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ทั้งประเทศมีจำนวนถึง 191 ล้านไร่ ดินเปรี้ยว 5.5 ล้านไร่ และดินเค็ม 14.4 ล้านไร่ ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ผลผลิตต่อไร่ของเกษตรกรตกต่ำ ในปี 2550 ภาครัฐได้เร่งรัดฟื้นฟูพื้นที่ที่มีปัญหาทั้งการส่งเสริมเกษตรกรปลูกพืชป้องกันการชะล้างพังทลาย และการใช้วัสดุบำรุงดินร่วมกับปุ๋ยพืชสดในระดับชุมชนและพื้นที่การเกษตร โดยมีพื้นที่ที่ได้รับการฟื้นฟูรวม 2.33 ล้านไร่ เป็นไปตามเป้าหมายของแผนที่กำหนดไว้ 10 ล้านไร่ ในช่วง 5 ปี

(2) การตอบสนองความต้องการและความจำเป็นในการดำรงชีวิตดีขึ้นทุกด้าน ยกเว้นการกำจัดขยะที่ถูกต้องหลักสุขลักษณะและการลดการนำเข้าปุ๋ยเคมีที่ไม่เป็นไปตามแผน

(2.1) การพัฒนาพื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้นมาก การพัฒนาพื้นที่ชลประทานเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และป้องกันปัญหาน้ำท่วมน้ำแล้ง ทำให้ในปี 2550 มีพื้นที่ชลประทานทั่วประเทศ เพิ่มขึ้นเป็น 37.73 ล้านไร่ หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 29 ของพื้นที่ถือครองทางการเกษตร โดยในช่วง พ.ศ. 2547 – 2550 พื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้น 4.34 ล้านไร่ หรือเฉลี่ยปีละ 1.44 ล้านไร่ บรรลุเป้าหมายของแผนที่ต้องการเพิ่มพื้นที่ชลประทานให้ได้ไม่น้อยกว่าปีละ 8 แสนไร่ การพัฒนาระบบชลประทานนอกจากจะสามารถส่งน้ำให้กับพื้นที่เกษตรกรรมแล้ว ยังมีน้ำสำหรับใช้ผลิตน้ำประปาให้บริการแก่ชุมชนและอุตสาหกรรมได้มากขึ้น ซึ่งช่วยลดการสูบน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ จากร้อยละ 32.2 ของปริมาณน้ำบาดาลที่เกิดในปี 2549 เหลือร้อยละ 25.5 ในปี 2550 และร้อยละ 19.4 ในปี 2551 ซึ่งจะช่วยลดการแทรกซึมของน้ำเค็มและการทรุดของแผ่นดินโดยเฉพาะในเขตกรุงเทพและปริมณฑลได้อีกทางหนึ่ง

แผนภูมิที่ 2 สัดส่วนการใช้ น้ำบาดาลต่ออัตราการเกิดของน้ำ

ที่มา : กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

(2.2) การลดปริมาณขยะและการกำจัดอย่างถูกสุขลักษณะไม่เป็นไป

ตามเป้าหมาย ความพยายามลดปริมาณการเกิดของขยะยังไม่ได้ผล เพราะขยะได้เพิ่มขึ้นจาก 14.6 ล้านตันในปี 2549 เป็น 14.8 ล้านตันในปี 2550 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.3 และเพิ่มขึ้นเป็น 15.04 ล้านตันในปี 2551 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.6 การกำจัดขยะอย่างถูกหลักสุขลักษณะทำได้เพียงร้อยละ 37 ของทั้งหมด ใกล้เคียงกับปี 2549 ที่ทำได้ร้อยละ 36 นอกจากนี้ การกำจัดขยะด้วยวิธีการนำกลับมาใช้ใหม่สามารถทำได้เพียงร้อยละ 23 ของขยะที่เกิดขึ้นทั้งหมด ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ร้อยละ 30 ขยะที่เกิดขึ้นทั้งหมดจะเป็นของเสียอันตรายถึง 1.86 ล้านตัน หรือร้อยละ 12.4 ของทั้งหมดโดยเป็นขยะอันตรายจากภาคอุตสาหกรรมมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 78 หรือ 1.45 ล้านตัน แต่สามารถกำจัดอย่างถูกวิธีเพียงร้อยละ 24 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายของแผนที่กำหนดไว้สูงถึงร้อยละ 80

ตารางที่ 2 : ปริมาณขยะชุมชนและขยะอันตราย

รายการ	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
ปริมาณขยะชุมชนในแต่ละปี (ล้านตัน)	14.1	14.3	14.4	14.6	14.3	14.6	14.7	15.04
ปริมาณขยะอันตรายต่อขยะชุมชน (ร้อยละ)	11.7	12.4	12.6	12.4	12.7	12.5	12.1	12.4
สัดส่วนขยะที่ได้รับการบำบัดอย่างถูกวิธี (ร้อยละ)	31.9	33.3	35.2	34.6	36.2	36.0	36.0	37.0

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ

(2.3) การนำเข้าปุ๋ยเคมียังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ความพยายามในการ

รณรงค์ชักจูงให้เกษตรกรลดการใช้ปุ๋ยเคมี และหันไปใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรยังไม่ได้ผล เพราะปริมาณนำเข้าในปี 2550 สูงถึง 4.5 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2549 ถึงร้อยละ 24.9 ก่อนจะลดลงเหลือ 3.9 ล้านตันในปี 2551 แต่ก็ยังสูงกว่าเป้าหมายของแผนที่กำหนดไว้ไม่เกิน 3.5 ล้านตันต่อปี นอกจากนี้ เกษตรกรยังนิยมใช้สารเคมีต่าง ๆ ทำให้ปริมาณนำเข้าเพิ่มจาก 3.6 ล้านตัน ในปี 2549 เป็น 4.5 ล้านตันในปี 2550 และ 3.9 ล้านตันในปี 2551 ผลกระทบของการใช้สารเคมีทำให้ผู้ป่วยและเสียชีวิตเพิ่มขึ้นจาก 1,452 คนในปี 2549 เป็น 1,586 คนในปี 2550 และ 1,650 คนในปี 2551 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 6.6 ต่อปี

ตารางที่ 3 : ปริมาณการนำเข้าสารเคมีและจำนวนผู้ได้รับผลกระทบ

รายการ	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
ปริมาณนำเข้าสารเคมีเพื่อการเกษตร (พันตัน)	2,987	3,204	3,577	3,815	3,396	3,610	4,510	3,897
จำนวนผู้ป่วยและเสียชีวิตจากสารอันตราย(ราย)	2,669	2,712	2,508	2,727	1,640	1,452	1,586	1,650

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร; ประมวลจากรายงานสภาวะสังคม สศช.

(2.4) คุณภาพของแหล่งน้ำธรรมชาติโดยรวมดีขึ้น และมลภาวะทางอากาศดีขึ้นมาก

(1) แหล่งน้ำผิวดินมีคุณภาพกลับมาดีขึ้น ยกเว้นเขตเจ้าพระยาตอนล่าง แหล่งน้ำที่มีคุณภาพตั้งแต่ระดับพอใช้ขึ้นไปมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 53 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 79 ในปี 2551 ใกล้เคียงเป้าหมายแผนที่กำหนดไว้ร้อยละ 85 เนื่องจากภาครัฐได้เข้มงวดตรวจสอบการปล่อยน้ำเสียของโรงงานและรณรงค์ให้ชุมชนบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ ทำให้แหล่งน้ำต่าง ๆ มีคุณภาพดีขึ้น เช่น แม่น้ำเสียว ตรัง ลำตะคองตอนบน พอง ชี ลำปาว และแควใหญ่ มีคุณภาพน้ำเปลี่ยนระดับเป็นเกณฑ์ดี แม่น้ำลำตะคองตอนล่าง คุณภาพน้ำยกระดับดีขึ้นจากเสื่อมโทรมมากเป็นระดับเสื่อมโทรม ส่วนแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างมีคุณภาพลดจากระดับเสื่อมโทรมเป็นเสื่อมโทรมมาก ซึ่งมีสาเหตุหลักมาจากน้ำทิ้งชุมชน

ตารางที่ 4 : สัดส่วนแหล่งน้ำแบ่งตามคุณภาพ

รายการ	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
สัดส่วนแหล่งน้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่ดี (DO มากกว่า 4 มก./ลิตร) (ร้อยละ)	18.00	40.00	32.00	23.00	20.00	21.00	19.00	23.00
สัดส่วนแหล่งน้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์พอใช้ (DO ระหว่าง 3-4 มก./ลิตร) (ร้อยละ)	40.00	25.00	31.00	51.00	48.00	53.00	34.00	56.00
สัดส่วนแหล่งน้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมและเสื่อมโทรมมาก (DO น้อยกว่า 3 มก./ลิตร) (ร้อยละ)	42.00	35.00	37.00	26.00	32.00	26.00	47.00	21.00

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ

(2) คุณภาพอากาศในเขตการจราจรหนาแน่นดีขึ้นทุกพื้นที่ ผลการตรวจวัดปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{10}) ซึ่งเป็นสาเหตุของการเจ็บป่วยของโรคทางเดินหายใจ ตามสถานีตรวจวัดอากาศทั้งในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล และต่างจังหวัด พบว่า สัดส่วนสถานีที่มีปริมาณฝุ่นเกินมาตรฐานถึงร้อยละ 59.2 ในปี 2549 และ 2550 ได้ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 30.3 ในปี 2551 เนื่องจากภาครัฐได้เข้มงวดผู้ประกอบการก่อสร้างให้ทำแนวป้องกันปัญหาฝุ่นละอองต่าง ๆ มากขึ้น ทำให้ในเขตกรุงเทพมหานคร มีฝุ่นละอองขนาดเล็กลดลงจากที่เคยเกินมาตรฐานถึงร้อยละ 4.7 ของจุดที่ตรวจในปี 2550 เหลือเพียงร้อยละ 3.3 ในปี 2551 ส่วนในเขตตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ซึ่งมีปัญหาฝุ่นละอองเป็นประจำนั้น ก็มีจำนวนครั้งที่ฝุ่นละอองเกินเกณฑ์มาตรฐานลดลง จากร้อยละ 29.3 ในปี 2550 เหลือร้อยละ 14.1 ประเด็นที่ประเทศยังต้องระมัดระวังและแก้ไขปัญหา คือการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ยังคงเพิ่มขึ้นจาก 3 ตันต่อคนในปี 2549 เป็น 3.02 ตันในปี 2550 และ 3.06 ตันในปี 2551 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 1.0 ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศได้ ถ้าประเทศผู้ซื้อใช้เป็นข้ออ้างเพื่อกีดกันทางการค้าว่าไทยไม่ปฏิบัติตามสนธิสัญญาเกียวโต

ตารางที่ 6 : สถานีตรวจวัดอากาศที่พบ PM10 เกินมาตรฐานและปริมาณการปล่อย CO2

รายการ	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
สัดส่วนสถานีตรวจวัดอากาศที่พบ PM10								
เกินมาตรฐาน : (ร้อยละ)	74.40	83.70	83.70	77.80	57.80	59.20	59.20	30.30
ปริมาณการปล่อยก๊าซ CO2 (ตันต่อคน)	2.50	2.60	2.70	3.00	3.10	3.00	3.02	3.06

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ ; กรมพลังงานทดแทนฯ

3 ผลการดำเนินงานที่สำคัญ

การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐานความหลากหลายทางชีวภาพ และการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ในปีงบประมาณ 2550-2551 มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และมีความก้าวหน้าในการดำเนินการที่สำคัญจำแนกตามแนวทางการพัฒนา มีสาระสำคัญสรุปได้ดังต่อไปนี้

3.1 การรักษาฐานทรัพยากรและความสมดุลของระบบนิเวศ

(1) การพัฒนาฐานข้อมูลและสร้างองค์ความรู้ ได้มีการพัฒนาฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ และข้อมูลแผนที่ 1 : 4,000 เพื่อให้บริการแก่หน่วยงานที่ต้องการใช้ข้อมูล เช่น กรมที่ดิน นอกจากนี้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังได้จัดทำโครงการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน โดยจัดทำแผนที่และอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศ เพื่อใช้ประกอบการพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ จำนวน 448 ไร่ คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 1.12 ล้านไร่ ซึ่งนำไปสู่การจัดหาที่ดินของรัฐให้ประชาชนทำกินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสอดคล้องกับกระบวนการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน รวมทั้งช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากหญ้า อย่างต่อเนื่องยั่งยืน ทั้งยังมีการดำเนินโครงการสวนป่าได้ร่วมพระบารมีเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ในปี 2551 มีวัตถุประสงค์เพื่อสนองพระราชเสาวนีย์ในการสร้างสันติสุขในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ในการสร้างอาชีพและรายได้เพื่อแก้ปัญหาความยากจนของราษฎรที่บุกรุกครอบครองและอาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม เป็นการยุติการขยายตัวของปัญหาการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าไม้ และส่งเสริมอาชีพดูแลสวนป่าแปลงเก่าและปลูกสร้างสวนป่าแปลงใหม่ได้ 709 ไร่

(2) ส่งเสริมสิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดทรัพยากร

(2.1) ดำเนินโครงการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยภาครัฐได้จัดให้มีกิจกรรม/โครงการต่างๆ เช่น โครงการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมี

ส่วนร่วม กิจกรรมป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ โดยเฉพาะในบริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่ป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 (ป่าคือ ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน) ผลการดำเนินงาน สามารถจับกุมดำเนินคดีจำนวน 5,723 คดี จำนวนผู้ต้องหา 2,926 ราย พื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกจำนวน 40,683 ไร่ เป็นไม้สักก่อนจำนวน 13,401 ท่อน ปริมาตร 1,201 ลูกบาศก์เมตร ไม้สักแปรรูป จำนวน 46,683 แผ่น ปริมาตร 501 ลูกบาศก์เมตร ไม้กระยาเลย และของป่าอีกจำนวนหนึ่ง

(2.2) ส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน ส่งเสริมและพัฒนางานด้านป่าชุมชนในพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมาย จำนวน 450 หมู่บ้าน ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าไม้ตาม พ.ร.บ. ป่าไม้ พ.ศ. 2484 พื้นที่ป่าสงวน พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และพื้นที่สาธารณประโยชน์ ใน 61 จังหวัดทั่วประเทศ ให้ได้รับรู้หลักการและวิธีการบริหารจัดการป่าชุมชน การใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนในการบริหารจัดการป่าไม้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับภูมิประเทศและความต้องการของชุมชน โดยได้มีการเตรียมความพร้อมของชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลด้วยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สรรวจและจัดทำฐานข้อมูลและพื้นที่เป้าหมาย จัดตั้งและบริหารจัดการป่าชุมชน พัฒนาอาชีพด้านป่าไม้ รวมทั้งติดตาม นิเทศงานและอำนวยความสะดวก ในพื้นที่ 450 หมู่บ้าน ทำการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ 200 คน ฝึกอบรมราษฎรจำนวน 5,408 คน ผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ จำนวน 9 เรื่อง จัดทำแปลงสาธิตระบบวนเกษตร จำนวน 1,110 ไร่ และบำรุงแปลงสาธิตระบบวนเกษตร จำนวน 1,360 ไร่

(2.3) ปลูกป่าทดแทนพื้นที่ป่าที่ถูกทำลาย เพื่อเป็นการช่วยรักษาสมดุลสิ่งแวดล้อมและฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธาร กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ทำการปลูกป่าทดแทนในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมและบำรุงให้มีความอุดมสมบูรณ์ ในปี 2550-2551 เพิ่มขึ้น 10,000 ไร่ รวมทั้งได้มีการป้องกันรักษาพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 1,221 แห่ง ในส่วนของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีการดำเนินงานเพื่อป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า และการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยเพิ่มประสิทธิภาพด้านระบบการสื่อสาร การลาดตระเวน ยานพาหนะ และบุคลากร

(2.4) ดำเนินการเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้แบบบูรณาการและการมีส่วนร่วมจากประชาชน สามารถปลูกป่าและการปลูกหญ้าแฝกเพื่อปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำในพื้นที่ต้นน้ำลำธารที่มีความเสื่อมโทรม ในปี 2550-2551 ในเขตได้ 10,000 ไร่ และปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำได้ 53,662 ไร่

(3) พัฒนาระบบการจัดการร่วมเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

(3.1) ฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ในปี 2550-2551 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ดำเนินงานในพื้นที่ลุ่ม-ที่ดอน ด้วยการกำหนดให้มีการปรับปรุงแปลงนา

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการกักเก็บน้ำในดิน ในส่วนของพื้นที่สูงได้มีการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำทั้งในชุมชนและพื้นที่เกษตรกรรม โดยให้ชุมชนมุ่งใช้ประโยชน์ที่ดินที่ถูกต้องเหมาะสมกับการปลูกพืชเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ในส่วนของเกษตรพื้นที่สูงเป็นการดำเนินงานเพื่ออนุรักษ์และปรับปรุงดิน พร้อมทั้งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการเกษตรเพื่อให้เกษตรกรมีการใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน โดยในปี 2550 ได้ดำเนินการไปทั้งสิ้น 1,228,232 ไร่

(3.2) ปรับปรุงคุณภาพดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ส่งเสริมให้เกษตรกรปรับปรุงแก้ไขดินเปรี้ยว ดินกรด และดินเปรี้ยวภาคใต้ สนับสนุนเกษตรกรในการการแก้ไขปัญหาด้านคุณภาพดินให้เหมาะสม สามารถทำนา ปลูกไม้ผล และไม้ยืนต้นได้ให้ผลผลิตสูงขึ้น โดยการใช้วัสดุปรับปรุงดินร่วมกับการใช้ปุ๋ยพืชสดในพื้นที่ดินเปรี้ยว ดินกรด ส่วนในพื้นที่ดินเค็มใช้โซเดียมฟริกกันปรับปรุงบำรุงดิน ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายร้อยละ 2.2 สามารถดำเนินงานได้ จำนวน 23,100 ไร่

(3.3) แก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง ภาครัฐได้พัฒนาข้อมูลเพื่อสำรวจและศึกษาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล โดยความร่วมมือของกระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ร่วมกันสำรวจติดตามการกัดเซาะชายฝั่งทะเลอย่างรุนแรงบริเวณพื้นที่รูปตัว ก ครอบคลุมจังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม กรุงเทพมหานคร และบริเวณพื้นที่แหลมตะลุมพุก บ้านนาทับ อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พร้อมจัดทำแนวทางลดผลกระทบปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง นอกจากนี้ยังมีโครงการสำรวจทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งโดยใช้อากาศยาน โดยกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีการดำเนินงานสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ลักษณะภูมิประเทศและสิ่งแวดล้อมของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของประเทศไทยทั้งหมด สำรวจรวบรวมข้อมูลศักยภาพของพื้นที่ในแต่ละอุทยานแห่งชาติทางทะเล เพื่อทราบศักยภาพของการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นโดยใช้อากาศยานสนับสนุน และเพื่อรวบรวมข้อมูล

(3.4) จัดทำแผนการใช้อากาศยานสนับสนุนการบริหารจัดการในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งและพื้นที่อุทยานแห่งชาติทางทะเลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเป็นระบบ โดยมีพื้นที่เป้าหมาย คือ ชายฝั่งทะเลไทย 6,327 กิโลเมตร และอุทยานแห่งชาติทางทะเล 26 แห่ง ซึ่งคิดเป็นพื้นที่ 4,185,224 ไร่ 377 เกาะ ผลการสำรวจพบการกัดเซาะชายฝั่งทะเลอ่าวไทยรุนแรงเฉลี่ยมากกว่า 5 เมตรต่อปี ในพื้นที่วิกฤต 12 จังหวัด ระยะทางรวม 180.9 กิโลเมตร หรือร้อยละ 10.9 ของแนวชายฝั่งทะเลอ่าวไทย การกัดเซาะปานกลาง 1.0-5.0 เมตรต่อปีใน 14 จังหวัด ระยะทางรวม 305.1 กิโลเมตร หรือประมาณร้อยละ 18.4 ของแนวชายฝั่งทะเลอ่าวไทย โดยบริเวณที่มีการกัดเซาะรุนแรงมากที่สุดอยู่ที่บริเวณอ่าวไทยตอนบนตั้งแต่ปากแม่น้ำบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ถึง ปากแม่น้ำท่าจีน และสามารถสรุปพื้นที่กัดเซาะที่อยู่ในระดับขั้นวิกฤตคิดเป็นระยะทาง 240 กิโลเมตร กัดเซาะระดับปานกลางคิดเป็นระยะทางประมาณ 395 กิโลเมตร

(3.5) จัดทำโครงการการสำรวจจัดทำแผนที่ธรณีวิทยาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ประเทศไทยมีทรัพยากรแร่มากกว่า 40 ชนิด สินแร่ที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง เช่น เงิน ดีบุก ทองคำ เป็นต้น ดังนั้น ภาครัฐจึงได้จัดทำโครงการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ เช่น การเร่งรัดสำรวจทรัพยากรแร่ในพื้นที่นอกเขตหวงห้ามตามกฎหมาย โดยได้เริ่มดำเนินการสำรวจและประเมินศักยภาพทรัพยากรแร่ ในพื้นที่ที่อยู่นอกเขตหวงห้ามตามกฎหมายเป็นอันดับแรก ซึ่งเมื่อปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดแผนงานเร่งรัดการสำรวจทรัพยากรแร่ทั่วประเทศเพิ่มเติมจากที่ได้ดำเนินการมาแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 - 2549 เพื่อเป็นการกระตุ้นให้มีการค้นพบและ/หรือมีข้อมูลการสำรวจที่จะนำไปสู่การค้นพบแหล่งแร่มากขึ้น อันจะได้ฐานข้อมูลและต้นทุนทางทรัพยากรแร่ของประเทศเพื่อการวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ในเชิงบูรณาการกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม และโครงการโครงการจำแนกเขตเพื่อการจัดการด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณียาจังหวัด ดำเนินการภายใต้แผนปฏิบัติการ 4 ปี พ.ศ. 2548 - 2551 ของกรมทรัพยากรธรณี

(3.6) บริหารจัดการแบบบูรณาการร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ได้แก่ การประเมินต้นทุน และการกำหนดแหล่งอนุรักษ์ โดยใช้การจัดทำแผนที่ธรณีวิทยาและทรัพยากรแร่เป็นเครื่องมือ ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรณี เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าและสมดุลเพียงพอ ภาครัฐได้สำรวจและจัดทำแผนที่ธรณีวิทยา จำนวน 50 ราว ในมาตรส่วน 1:50,000 โดยดำเนินการในพื้นที่ของจังหวัดต่างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดเลย บุรีรัมย์ นครราชสีมา สุรินทร์ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ และยโสธร ยังคงเหลือพื้นที่ที่ต้องเร่งรัดดำเนินการให้แล้วเสร็จในปีงบประมาณ 2554 อีก 139 ราวจากทั้งหมดทั่วประเทศ 830 ราว

(3.7) จัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังแจ้งเตือนธรณีพิบัติ ได้แก่

- 1) การประเมินสถานภาพพื้นที่เสี่ยงต่อธรณีพิบัติภัยดินถล่ม เพื่อใช้เฝ้าระวังเตือนธรณีพิบัติภัยที่อาจเกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่ทั่วประเทศ
- 2) การจัดทำแผนที่แสดงพื้นที่เสี่ยงภัยลักษณะต่างๆ ทั่วประเทศ
- 3) สร้างเครือข่ายความร่วมมือของประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรต่างๆ เพื่อหาแนวทางป้องกันและลดผลกระทบจากธรณีพิบัติภัย
- 4) การดูแลคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย

รวมทั้งดำเนินโครงการเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัย (ดินถล่ม) โดยกรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีการจัดทำคูรับน้ำรอบขอบเขา ทำทางลำเลียงร่วมกับการปลูกแฝก และการทำร่องตะกอนดิน การจัดทำรูปแบบของการอนุรักษ์ดินเพื่อชะลอความเร็วของน้ำที่ไหลมาจากด้านบน รวมถึงกำหนดมาตรการในการใช้ที่ดินให้ถูกต้องเพื่อรักษาและฟื้นฟูสภาพดินมิให้ถูกทำลาย ปลูกไม้โตเร็วและไม่เศรษฐกิจ รวมถึงทำการปรับปรุงระบบข้อมูลเครือข่ายและสารสนเทศเกี่ยวกับดินที่สามารถให้บริการแก่เกษตรกรและประชาชนทั่วไป รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถเข้าถึงระบบบริการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และให้บริการแผนที่และข้อมูลทางแผนที่เพื่อให้ชุมชนสามารถใช้แผนที่ในการวางแผนระดับชุมชน เพื่อให้องค์กรและบรรเทาภัยอุทกภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ กรมชลประทานได้ดำเนินการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยพื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่เขตเศรษฐกิจ โดยจัดทำระบบป้องกันภัยจากน้ำซึ่งช่วยป้องกันปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่เขตเศรษฐกิจประมาณ 2 ล้านไร่

3.2 การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน

(1) การปรับเปลี่ยนแผนการผลิตและพฤติกรรมผู้บริโภคเพื่อลดผลกระทบต่อฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการกำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมและผลักดันให้เกิดการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งด้านผู้ผลิตและขอบเขตผู้บริโภคหรือหน่วยงานภาครัฐโดยกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีการขยายผลการดำเนินงานไปยังหน่วยงานต่างๆ อย่างต่อเนื่องด้วยการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐทุกกรมอันจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดกลไกตลาดสีเขียวและผลักดันให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

(2) การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อลดมลพิษและควบคุมกิจกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต

(2.1) จัดทำโครงการการบริหารจัดการแบบบูรณาการลุ่มน้ำบางปะกง ลุ่มน้ำท่าจีน และเจ้าพระยา เพื่อลดมลพิษจากการทำนาข้าวใน 3 ลุ่มน้ำ โดยจัดตั้งอาสาสมัครเฝ้าระวังคุณภาพน้ำทั้งจากนาข้าวของตนเองจำนวน 1,500 ราย จากจำนวนชาวนาทั้งหมด 134,954 ราย นำเทคโนโลยีสะอาดมาประยุกต์ใช้ในฟาร์มสุกร จำนวน 650 ราย จากจำนวน 3,730 ราย และจัดประกวดฟาร์มสุกรสีเขียวเพื่อเป็นต้นแบบให้ฟาร์มสุกรอื่นดำเนินการ จัดทำฐานข้อมูลอุตสาหกรรมชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ เพื่อใช้ในการวางแผนและให้คำแนะนำโรงงานอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมชุมชนในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสะอาด จัดการน้ำทั้งจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานน้ำทั้งจากบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่กำหนดซึ่งเริ่ม มีผลบังคับใช้แล้ว โดยมีเกษตรกรเข้ารับการอบรมจำนวน 2,000 ราย จากจำนวน 112,816 ราย จัดทำมาตรการในการจัดระบบพื้นที่การเลี้ยง และจำนวนการเลี้ยงปลาในกระชัง แก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำเชิงพื้นที่ ตามที่ได้รับการร้องขอจากประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ คลองสารภี แควพระปรง จังหวัดปราจีนบุรี (ลุ่มน้ำบางปะกง) และคลองสีวาฬพาสวัสดิ์ จังหวัดสมุทรสาคร (ลุ่มน้ำท่าจีน) ผลการดำเนินงานไม่พบปัญหาปลาตาย และเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายจากชุมชนในเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เทศบาลนครสมุทรสาคร และเทศบาลนครปฐม ในการลด คัดแยกและใช้ประโยชน์

(2.2) จัดการน้ำเสีย กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

» จัดทำแผนฟื้นฟูและปรับปรุงระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนทั่วประเทศที่ได้ก่อสร้างไว้แล้วประสบปัญหาไม่สามารถใช้การได้ภายใต้แผนจัดการน้ำเสียชุมชนแห่งชาติ

» **แก้ไขปัญหาหน้าเสียเร่งด่วน** ได้แก่ การแก้ไขปัญหาหน้าเสียและปลาตายบริเวณคลองสารภี อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี การแก้ไขปัญหาหน้าเสียบริเวณพื้นที่มาบตาพุด จังหวัดระยอง และแผนการแก้ปัญหาหน้าเสียจากฟาร์มสุกร ในส่วนของการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ ได้มีการติดตามตรวจสอบ ตรวจวัดคุณภาพน้ำสายสำคัญของประเทศทั้ง 46 สาย และได้มีการรายงานผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำในแม่น้ำสายสำคัญนี้แก่สาธารณชนอย่างต่อเนื่อง

» **จัดทำโครงการบริหารจัดการเดินระบบและบำรุงรักษาระบบบำบัดน้ำเสียเฉพาะจุด (On-Site Treatment)** ซึ่งเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริภายใต้งบประมาณรวม 20.63 ล้านบาท ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา บริเวณหลังเรือนจำ เทศบาลเมืองปากพอง บริเวณเลียบถนนสุขาภิบาล 1 เทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร บริเวณโรงเรียนนาควารีย์ เทศบาลเมืองปากพอง บริเวณถนนหลังตลาดกับถนนบางแค (ที่พิชยะชั่วคราว) เทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร นอกจากนี้ ยังได้จัดการและบำรุงรักษาระบบน้ำเสียของท้องถิ่น จำนวน 18 พื้นที่ เช่น ที่เทศบาลเมืองพะเยา เทศบาลเมืองกำแพงเพชร เทศบาลตำบลบ้านเพ เทศบาลเมืองปทุมธานี เทศบาลตำบลหัวขวาง เทศบาลเมืองสกลนคร เทศบาลตำบลท่าแร่ เทศบาลนครสงขลา องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไต้ (เกาะพะงัน) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองรี เป็นต้น

(2.3) แก้ไขปัญหาหมอกควันและไฟป่าในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน และหมอกควันในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง ที่มีผลจากสถานการณ์ไฟป่าในประเทศอินโดนีเซีย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ติดตั้ง ปรับปรุงสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศอัตโนมัติ จำนวน 6 สถานี ในจังหวัดสมุทรปราการ ระยอง เชียงราย และแม่ฮ่องสอน พัฒนาเครือข่ายการบริหารคลินิกไอเสียให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมใน 5 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ชลบุรี นครราชสีมา สงขลา เชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 123 แห่ง นอกจากนี้ยังได้พัฒนาการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาหมอกพิษทางอากาศโดยให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ตำบลหน้าพระลาน จังหวัดสระบุรี และจังหวัดเชียงใหม่

(3) การบริหารจัดการเพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหรือภาวะโลกร้อน โดยจัดตั้งองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) หรือ Thailand Greenhouse Gas Management Organization: TGO ขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรระหว่างประเทศในการดำเนินงานด้านก๊าซเรือนกระจกที่ส่งผลกระทบต่อไทยและโลก ซึ่งขณะนี้ได้มีการพัฒนาโครงการที่จะนำไปสู่การลดก๊าซเรือนกระจกภายใต้กลไกการพัฒนาที่สะอาด (Clean Development Mechanism: CDM) ได้แก่ โครงการปลูกป่าเพื่อออกคาร์บอนเครดิตโดยสมัครใจ มีการดำเนินงานอยู่ที่เครือข่ายอินแปง 920 หมู่บ้าน 87 ตำบล 22 อำเภอ 5 จังหวัด 4,000 ครัวเรือน พื้นที่ประมาณ 20,000 ไร่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยสมาชิกรัฐภาคี ดำเนินงานร่วมกับมหาวิทยาลัย Michigan ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ดำเนินการอบรมประชาชนให้มีความรู้เกี่ยวกับคาร์บอนเครดิต และวิธีการจัดการเพื่อใช้สามารถนำคาร์บอนเครดิตไปขายเป็นรายได้ อย่างไรก็ตามยังมีความยุ่งยากในการจัดทำเอกสารข้อมูล การตรวจวัดและวิธีการคิดคำนวณคาร์บอน ซึ่งยังต้องอาศัยนักวิชาการ หรือการใช้ model ของต่างประเทศมาปรับใช้อย่างเป็นรูปธรรม

3.3 การพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

(1) การพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยจัดตั้งการจัดตั้งสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ขึ้นเพื่อเป็นผู้ประสานการดำเนินงานในประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาพ สํารวจและจัดทำข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่วิกฤติทางความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity Hotspots) ในระบบนิเวศในพื้นที่ที่ศึกษาเพื่อเผยแพร่ในกลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่จังหวัดชุมพร และ สุราษฎร์ธานี โครงการศึกษามูลค่าทางเศรษฐกิจของทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับหลักการและวิธีการประเมินฐานมูลค่าทางเศรษฐกิจของทรัพยากรชีวภาพเพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการใช้ให้เกิดความเป็นธรรมระหว่างชุมชนท้องถิ่นและภาคส่วนอื่นๆ ที่มีส่วนในการวิจัยและพัฒนามูลค่าทางเศรษฐกิจของทรัพยากรชีวภาพนั้น และสำรวจประเมินความหลากหลายทางชีวภาพ ที่เป็นกิจกรรมสำรวจ ประเมินความหลากหลายทางชีวภาพ ทรัพยากรทางทะเลอย่างต่อเนื่องบริเวณชายฝั่งทะเลของประเทศไทยครอบคลุมพื้นที่ 23 จังหวัด

(2) ส่งเสริมการใช้ความหลากหลายทางชีวภาพในการสร้างความมั่นคงของภาคเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชน โดยการจัดทำโครงการศึกษาจัดทำแผนและนําร่องพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานชีวภาพ เพื่อส่งเสริมจัดทำแผนจัดการทรัพยากรชีวภาพที่นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการวิเคราะห์ประเมินสถานภาพและศักยภาพชุมชนและฐานทรัพยากรชีวภาพในพื้นที่ชุมชน คัดเลือกพื้นที่เป้าหมายจำนวน 10 ชุมชน กระจายอยู่ทุกภาคของประเทศ และครอบคลุมหลายระบบนิเวศที่มีบทบาทต่อการพึ่งพาหรือสร้างเศรษฐกิจชุมชนจากความหลากหลายทางชีวภาพ และจัดทำแผนงาน /โครงการนําร่องเชิงบูรณาการเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพระดับท้องถิ่นโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

4

ประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไป

ผลการพัฒนาในช่วงสองปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 สามารถเพิ่มพื้นที่ป่าอนุรักษ์ความสามารถในการเพิ่มพื้นที่ชลประทานเพื่อการเกษตรกรรม ซึ่งส่งผลให้เป็นการเพิ่มปริมาณน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภค บริโภคของประชาชน ตลอดจนเป็นน้ำดิบเพื่อการผลิตน้ำประปา มีผลให้ปริมาณการสูบน้ำบาดาลลดน้อยลงมาก เป็นการช่วยลดปัญหาแผ่นดินทรุดหรือพังทลาย ขณะที่ระบบนิเวศชายฝั่งเริ่มปรากฏผลดีขึ้น เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการช่วยกันอนุรักษ์พื้นที่บริเวณชายฝั่งต่างๆ ทำให้ระบบนิเวศกลับฟื้นคืนสภาพ เป็นแหล่งทำกินของชาวบ้านต่อไป นอกจากนี้ คุณภาพอากาศในเขตเมืองที่มีทิศทางดีขึ้น อย่างไรก็ตาม การฟื้นฟูพื้นดินที่มีปัญหา เช่น ดินเปรี้ยว ดินเค็ม และดินขาดสารอินทรีย์ ยังไม่ปรากฏผลชัดเจน ส่งผลให้เกษตรกรต้องใช้ปุ๋ยเคมีเป็นจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น ขณะที่แหล่งน้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์พอใช้ขึ้นไปมีการพัฒนาที่ดีขึ้น นอกจากนี้ การกำจัดขยะอย่างถูกวิธียังมีสัดส่วนที่ไม่เพิ่มขึ้น ประกอบกับปริมาณขยะยังมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นตามการเพิ่มของชุมชนที่เป็นเมืองมากขึ้น

การรักษาฐานทรัพยากรและความสมดุลของระบบนิเวศนั้น แม้ว่าได้มีการดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนสิทธิชุมชนเพื่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร แต่ยังคงขาดการกระจายอำนาจการจัดการทรัพยากรการให้ชุมชนท้องถิ่น ทำให้ไม่สามารถกำหนดความรับผิดชอบในเชิงพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม ทำให้ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติยังคงอยู่ ป่าไม้ถูกบุกรุกทำลายอย่างต่อเนื่อง ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งถูกใช้เกินศักยภาพที่จะฟื้นตัวได้ การจัดที่ดินโดยหน่วยงานต่างๆ ของรัฐ มีการดำเนินงานอย่างไม่เป็นเอกภาพ ขาดความเป็นธรรม และไม่สามารถแก้ไขปัญหาผู้ไร้ที่ดินทำกินอย่างยั่งยืน ปัญหามลพิษยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน เกิดจากกฎระเบียบในการป้องกัน อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ไม่เหมาะสมและขาดความทันสมัย มีการซ้ำซ้อน ไม่มีการบังคับใช้อย่างจริงจังต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอเท่าเทียมกัน ยิ่งกว่านี้การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน ยังไม่สัมฤทธิ์ผลให้เห็นชัดเจน

ขณะที่การผลักดันให้เกิดระบบประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environment Assessment – SEA) ภายใต้แนวทางการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน ยังไม่บังเกิดผลเป็นรูปธรรม การผลักดันขบวนการผลิตที่สะอาด และตลาดที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมยังไม่เป็นรูปธรรม นอกจากนี้การพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ยังไม่สามารถใช้ได้อย่างเต็มศักยภาพ เนื่องจากองค์ความรู้ที่มีอยู่อย่างจำกัดจากการขาดข้อมูล และการวิจัยพัฒนาที่มีอยู่ ตลอดจนการขาดความชัดเจน และจริงจังจากภาครัฐในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในช่วงที่ผ่านมา ดังนั้นภาครัฐควรให้ความสำคัญกับประเด็นต่างๆ ดังนี้

4.1 ปรับปรุงกฎระเบียบในการป้องกัน อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้เหมาะสม ทันสมัย ลดการซ้ำซ้อน และมีการบังคับใช้อย่างจริงจังต่อเนื่อง และยุติธรรม โดยเฉพาะการกำหนดการประเมินผลเชิงพื้นที่ เชิงยุทธศาสตร์ ให้เห็นเป็นรูปธรรม เพื่อลดปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้

4.2 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการควบคุมมลพิษจำเป็นจะต้องให้เป็นไปอย่างเข้มงวด ทั้งจากด้านผู้ผลิตสินค้าและบริการ ควบคู่กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคนิยม ด้วยมาตรการทางด้านกฎหมาย มาตรการด้านเศรษฐศาสตร์ รวมทั้งเครื่องมือทางด้านสังคม พร้อมกับการส่งเสริมการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์เป็นทางเลือกที่ควรให้ความสำคัญต่อไป โดย

(1) ส่งเสริมตลาดสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง จากที่ภาครัฐได้เริ่มดำเนินการนำร่องแล้ว

(2) ทรนรงค์และประชาสัมพันธุ์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ ที่จะนำไปสู่การมีส่วนรับผิดชอบในการป้องกันและแก้ปัญหามลพิษ และเพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกที่จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากการบริโภคนิยมตามแบบตะวันตก เพื่อลดการใช้วัตถุดิบและของเสียจากกระบวนการผลิตและขยะจากการบริโภค จะต้องดำเนินการต่อเนื่องและให้มีความเข้มข้นต่อไป

(3) ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการผลิตที่สะอาด ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ (Clean Technology) และมีการใช้วัตถุดิบที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(4) ลดปริมาณของเสียจากแหล่งกำเนิด โดยการติดตามตรวจสอบปริมาณมลพิษในแหล่งต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งเน้นให้มีการนำเอากฎหมายที่มีอยู่มาบังคับใช้ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ

(5) ส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อลดการใช้สารเคมีที่ก่อให้เกิดปัญหาสารตกค้างในสิ่งแวดล้อมและในอาหาร และยังส่งเสริมการทำเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วย

4.3 การพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น
นั้น แม้จะมีการตั้งหน่วยงานขึ้นมารับผิดชอบ แต่การดำเนินการในด้านอื่น ๆ ยังไม่มีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม ดังนั้น ภาครัฐต้องเร่งให้มีความชัดเจนในด้านของแนวทางการผลักดันให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ตลอดจนความชัดเจนของเป้าหมายการดำเนินงานในเรื่องนี้

บทที่ ๕

**ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาล
ในการบริหารจัดการประเทศ**

บทที่ 5

ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาล

ในการบริหาร จัดการประเทศ

1 บทนำ

การเสริมสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นกับการบริหารจัดการประเทศอย่างแท้จริงนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะธรรมาภิบาลจะเป็นปัจจัยเสริมให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขมีลักษณะเปิดให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ และสนับสนุนให้การพัฒนาภายใต้เศรษฐกิจเสรีนิยมสร้างความเป็นธรรมให้กับทุกภาคส่วนในสังคม ซึ่งประเทศไทยได้มีการวางรากฐานการบริหารจัดการประเทศภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาตั้งแต่ พ.ศ. 2475 รวมทั้งการเสริมสร้างระบบบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน จนถึงระดับชุมชนและครอบครัว เพื่อเสริมสร้างรากฐานของสังคมและปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้สมดุลยั่งยืนอย่างต่อเนื่องในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และฉบับที่ 9 จนมาถึงการมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันที่มีหลักการและเจตนารมณ์ให้ความคุ้มครอง ส่งเสริม ขยายสิทธิและเสรีภาพ ของประชาชนอย่างเต็มที่ ลดการผูกขาดอำนาจรัฐ และเพิ่มอำนาจประชาชน พัฒนาการเมืองให้มีความโปร่งใส มีคุณธรรม และจริยธรรม และสนับสนุนองค์กรตรวจสอบให้มีความเป็นอิสระอิสระ เข้มแข็ง และทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ¹ ซึ่งนับเป็นการวางรากฐานประชาธิปไตยอย่างมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาลทั้งในเชิงโครงสร้าง กลไก กระบวนการ แต่การพัฒนาที่ผ่านมายังคงเป็นเพียงการปรับเปลี่ยนในเชิงรูปแบบที่ยังไม่สามารถพัฒนานำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึงในทุกระดับ ทั้งนี้ เนื่องจากระบบการบริหารจัดการประเทศเป็นระบบขนาดใหญ่ที่มีกลไกซับซ้อน ยังมีการรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจไว้ในส่วนกลาง ระบบและกลไกการบริหารจัดการโดยรวม แม้จะเริ่มเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแต่ก็ยังไม่เพียงพอและไม่เอื้อให้เกิดการสร้างประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเป็นธรรมให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

¹ วิกิมีเดีย สารานุกรมเสรี, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 [ออนไลน์] เข้าถึงได้ www.wikipedia.org/wiki/

ดังนั้น การพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จึงได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการเสริมสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในการบริหารจัดการประเทศอย่างแท้จริง ภายใต้สถานการณ์ความท้าทายและเงื่อนไขที่ประเทศต้องเผชิญและปรับตัวเพื่อพัฒนาไปสู่สังคมที่อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันตามวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางดำเนินการ ดังนี้

การให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของ “คน” ในทุกกลุ่มทุกภาคส่วนของสังคมไทย ให้มีพื้นฐานทางจิตใจที่ยึดมั่นใน “คุณธรรม” มีความซื่อสัตย์สุจริต และ “ความรอบรู้” อันเป็นเงื่อนไขที่จะทำให้เกิดการประพฤติปฏิบัติตนได้อย่าง “มีเหตุมีผล” รู้จักสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองไทยตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สามารถนึกพลังเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการและพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับระบบโครงสร้าง กลไก และกระบวนการบริหารจัดการประเทศ บนหลักธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย ที่เปิดกว้างให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม โดยต้องมีการปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐทั้งระบบราชการและรัฐวิสาหกิจให้มีประสิทธิภาพโปร่งใส เน้นบทบาทในการอำนวยความสะดวกกำกับดูแล แทนการควบคุมและสั่งการ เน้นการทำงานร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนา

ลดบทบาทอำนาจของราชการในส่วนกลาง เพิ่มบทบาท มอบอำนาจและกระจายอำนาจการตัดสินใจ การดำเนินการ การกระจายการจัดสรรทรัพยากรให้แก่ราชการส่วนภูมิภาคส่วนท้องถิ่น และชุมชน ให้มีศักยภาพความสามารถรับผิดชอบการพัฒนาในพื้นที่ได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและภูมิสังคม ควบคู่ไปกับการส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนและการปฏิรูปธุรกิจเอกชนให้เข้มแข็ง สุจริต โปร่งใส ลดการผูกขาด เป็นธรรมกับผู้บริโภคและธุรกิจคู่แข่ง พร้อมทั้งเร่งปฏิรูปกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อสร้าง “สมดุล” ในการจัดสรรและกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาให้ทั่วถึงและเป็นธรรม

ให้ความสำคัญกับการสร้างศักยภาพบทบาทของหน่วยงานที่มีภารกิจรับผิดชอบด้านการป้องกันประเทศ ความมั่นคงและการรักษาความสงบเรียบร้อยเพื่อผนึกพลังร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ดำเนินการป้องกันและพัฒนาประเทศให้สามารถพิทักษ์รักษาเอกราชสถาบันพระมหากษัตริย์ผลประโยชน์ของชาติ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งสามารถสร้างความมั่นคงของประชาชนและสังคมให้มีความอยู่รอดปลอดภัย อันจะเป็น “ภูมิคุ้มกัน” และส่งผลให้การบริหารจัดการและการพัฒนาประเทศเกิดดุลยภาพทั้งในมิติของเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความมั่นคง ซึ่งจะนำไปสู่สันติสุขและความยั่งยืน โดยมีเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

1.1 เป้าหมาย

- (1) ธรรมนูญของประเทศไทยทั้งในส่วนภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนเปรียบเทียบกับนานาชาติดีขึ้น โดยมีคะแนนระดับความโปร่งใสไม่น้อยกว่า 5.0 คะแนน ภายในปี 2554
- (2) ประชาชนมีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการบริหารจัดการประเทศเพิ่มขึ้น โดย
 - (2.1) ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญ
 - (2.2) ประชาชนเข้ามาร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการด้านการพัฒนาและการวางแผนของภาครัฐเพิ่มขึ้น
- (3) ลดกำลังคนภาครัฐให้ได้ร้อยละ 10 ภายใน 5 ปี เพื่อให้ระบบราชการมีขนาดกะทัดรัด มีประสิทธิภาพ ทันสมัย และมีขีดสมรรถนะสูงขึ้น สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงานทุกส่วนราชการ
- (4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดหารายได้ของตนเอง มีอิสระในการพึ่งตนเองมากขึ้น สามารถเพิ่มบทบาทในการจัดบริการสาธารณะให้ประชาชนในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล
- (5) มีการศึกษาวิจัยพัฒนาองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมประชาธิปไตย วัฒนธรรมธรรมาภิบาล และวัฒนธรรมสันติวิธีเพิ่มขึ้นในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

1.2 แนวทางการพัฒนา

- (1) การเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและวัฒนธรรมธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมไทย โดยรณรงค์สร้างกระบวนการเรียนรู้ ปลุกฝังจิตสำนึก ค่านิยมวัฒนธรรมประชาธิปไตย วัฒนธรรมธรรมาภิบาลแก่เยาวชน และประชาชนทุกกลุ่ม ทุกภาคส่วนในสังคม อย่างต่อเนื่องจริงจัง พัฒนาภาวะความเป็นผู้นำประชาธิปไตยที่มีคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสังคมทุกระดับให้เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคมไทย และเสริมสร้างการพัฒนาการเมืองให้โปร่งใส สุจริต เพื่อสนับสนุนการสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยและวัฒนธรรมธรรมาภิบาล
- (2) เสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนให้สามารถเข้าร่วมในการบริหารจัดการประเทศ โดยส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายภาคประชาชนให้เข้มแข็ง มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น เสริมสร้างความเข้มแข็ง และประสิทธิภาพของกลไกการตรวจสอบภาคประชาชน สนับสนุนการสร้างวัฒนธรรมสันติวิธีและจัดให้มีกลไกที่ส่งเสริมการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี ส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับมีโอกาสเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมในทุกขั้นตอนของการดำเนินคดี และเร่งรัดการก่อตั้งองค์การภาคสังคมตามรัฐธรรมนูญ

(3) **สร้างภาคราชการและรัฐวิสาหกิจที่มีประสิทธิภาพ และมีธรรมาภิบาล** เน้นการอำนวยความสะดวกแทนการกำกับควบคุม และทำงานร่วมกับหุ้นส่วนการพัฒนา โดยพัฒนาระบบราชการและข้าราชการให้ทันสมัย โปร่งใส มีขีดสมรรถนะสูงขึ้น และยึดหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติราชการ รวมทั้งพัฒนาระบบบริหารจัดการของรัฐวิสาหกิจให้มีประสิทธิภาพและโปร่งใส พร้อมรับการตรวจสอบ สร้างความโปร่งใสในการดำเนินงาน

(4) **กระจายอำนาจการบริหารจัดการประเทศสู่ภูมิภาค ท้องถิ่น และชุมชน** เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยพัฒนาศักยภาพ และกระจายอำนาจการตัดสินใจให้ท้องถิ่นมีบทบาทสามารถรับผิดชอบในการบริหารจัดการบริการสาธารณะ ตลอดจนแก้ไขปัญหาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และสามารถสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

(5) **ส่งเสริมภาคธุรกิจเอกชนให้เกิดความเข้มแข็ง สุจริต และเป็นบรรษัทภิบาล** มากขึ้น โดยมีมาตรการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้ธุรกิจเอกชนทั้งที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ และธุรกิจเอกชนทั่วไปเป็น “บรรษัทภิบาล” เพิ่มมากขึ้น และสร้างจิตสำนึกในการประกอบธุรกิจอย่างซื่อสัตย์ ยุติธรรมต่อผู้บริโภคและเป็นธรรมกับธุรกิจคู่แข่ง พร้อมทั้งยึดมั่นในความรับผิดชอบต่อสังคม แบ่งปันผลประโยชน์คืนสู่สาธารณะ ตลอดจนสนับสนุนสถาบันวิชาชีพธุรกิจประเภทต่างๆ ให้มีบทบาทในการสร้างธรรมาภิบาลแก่ภาคธุรกิจมากขึ้น

(6) **การปฏิรูปกฎหมาย กฎระเบียบ และขั้นตอนกระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อสร้างความสมดุลในการจัดสรรประโยชน์จากการพัฒนา** โดยการเปิดโอกาสให้ภาคีและกลุ่มต่างๆ มีส่วนร่วมในการเสนอแนะและตรากฎหมายเพื่อประสานประโยชน์ของภาคีส่วนต่างๆ ให้เสมอภาคและมีความสมดุล โดยการปฏิรูปกฎหมายเพื่อสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ ลดการใช้ดุลพินิจของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งของกลไกการบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ เพื่อสร้างความเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการขนาดเล็กและผู้ประกอบการใหม่

(7) **การรักษาและเสริมสร้างความมั่นคงเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการประเทศสู่ดุลยภาพและความยั่งยืน** โดยการพัฒนาศักยภาพ บทบาท และภารกิจของหน่วยงานด้านการป้องกันประเทศ ความมั่นคง และการรักษาความสงบเรียบร้อย ให้มีประสิทธิภาพมีความพร้อมในการป้องกันประเทศและตอบสนองต่อภัยคุกคามในทุกรูปแบบสถานการณ์ได้ฉับไว พร้อมทั้งผนึกพลังร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ดำเนินการป้องกันและพัฒนาประเทศให้สามารถพิทักษ์รักษาเอกราช สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์ของชาติ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งสามารถสร้างความมั่นคงของประเทศและสังคมให้มีความอยู่รอดปลอดภัยโดยยึดหลักธรรมาภิบาลในทุกระดับ

2 ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ

2.1 สถานการณ์โดยรวม

ผลการติดตามประเมินผลเป้าหมายและผลการดำเนินงานการบริหารจัดการที่ดีในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 พบว่า การบริหารจัดการที่ดีของไทยเริ่มมีทิศทางที่ดีขึ้นในปี 2551 โดยภาพลักษณ์การคอร์รัปชันที่เคยได้คะแนนเพียง 3.3 ในปี 2550 ได้เพิ่มขึ้นเป็น 3.5 ในปี 2551 ภาพลักษณ์ของภาคเอกชนในตลาดหลักทรัพย์ดีขึ้นมาก โดยเฉพาะเรื่องบทบาทกรรมการ ความเชื่อถือผู้บริหาร ความรับผิดชอบต่อสังคม และการให้ความสำคัญกับลูกค้า รวมทั้งประชาชนมีการตื่นตัวทางการเมืองสูงขึ้น มีการใช้สิทธิลงคะแนนเลือกผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ตลอดจนการร้องเรียนของผู้บริโภคต่อผู้ประกอบการในปี 2551 ลดลงถึงร้อยละ 23.5 และคดีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาลดลงติดต่อกันในปี 2550 และ 2551

การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีขึ้น โดยสามารถเพิ่มสัดส่วนรายได้ที่จัดเก็บเองจากร้อยละ 8.9 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 9.35 ในปี 2551 ประเด็นการพัฒนาที่ยังล่าช้าได้แก่การถ่ายโอนภารกิจที่ยังไม่ก้าวหน้า ส่วนการลดอัตราค่าจ้างคนของภาครัฐยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายเพราะจำนวนบุคลากรเพิ่มสูงขึ้น ขณะเดียวกันการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารภาครัฐก็ลดลงโดยตลอด

ตารางที่ 1 : เป้าหมายและผลพัฒนาของยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ

รายการ	แผนฯ 9					แผนฯ 10		เป้าหมายแผนฯ 10
	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	
1. คะแนนภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทย	3.20	3.30	3.60	3.80	3.60	3.30	3.50	เป้าหมายไม่น้อยกว่า 5 คะแนนภายในปี 2554
2 ลำดับธรรมาภิบาลในภาคเอกชนของไทย	31.5	26.7	29.3	31.1	31.3	33.7	22.4	
3. สัดส่วนบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ที่มีธรรมาภิบาลของไทย (ร้อยละ)	50.00	52.00	60.00	69.00	71.00	n.a.	75.00	
4 สัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ร้อยละ)	n.a.	n.a.	n.a.	72.56	n.a.	74.45	n.a.	
5 อัตราเรื่องร้องเรียนและอุทธรณ์ต่อองค์กรอิสระ และ คกก.ข้อมูลข่าวสารของทางราชการต่อ	63.17	74.10	63.30	59.61	62.75	61.09	59.36	

รายการ	แผนฯ 9					แผนฯ 10		เป้าหมาย แผนฯ 10
	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	
ประชากรอายุ 18 ปีขึ้นไปแสนคน								
6. อัตราการเปลี่ยนแปลงคดีการละเมิด ทรัพย์สินทางปัญญา (ร้อยละ)	n.a.	n.a.	42.06	-1.75	24.53	-24.07.	-17.60	
7. อัตราการเปลี่ยนแปลงการ ร้องเรียนของผู้บริโภค(ร้อยละ)	21.56	12.78	23.99	16.64	-21.80	3.59	-23.45	
8. กำลังคนภาครัฐ (คน)	n.a.	n.a.	935,474	1,221,26 2	1,258,91 9	1,275,3 50	n.a	ลดกำลังคนภาครัฐ ให้ได้อย่างละ 10 ภายใน 5 ปี
9. ความสามารถในการพัฒนาระบบ ราชการของไทย (คะแนน)			4.15	3.77	2.89	2.87	2.59	
10. สัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นต่อรายได้ของรัฐบาล (ร้อยละ)	21.85	22.19	22.76	23.50	24.05	25.17	25.20	
11. สัดส่วนรายได้ที่อปท.จัดเก็บต่อ รายได้รวม (ร้อยละ)	12.01	12.09	10.24	9.58	8.90	8.95	9.35	

2.2 ผลการพัฒนาที่สำคัญ

(1) ภาพลักษณ์การคอร์รัปชันในปี 2551 เริ่มดีขึ้นทุกภาคส่วน

(1.1) ภาพลักษณ์โดยรวม องค์กรความโปร่งใสระหว่างประเทศ (Transparency International) รายงานว่า ภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทยในปี 2551 ดีขึ้น โดยมีคะแนนเพิ่มขึ้นจาก 3.3 คะแนนในปี 2550 เป็น 3.5 คะแนน เนื่องจากการปราบปรามและรณรงค์ “ราชการใสสะอาด” เพื่อการป้องกันการคอร์รัปชันกันอย่างต่อเนื่องทุกภาคส่วน เช่น การเปิดช่องทางร้องเรียนการพบเห็นผู้กระทำความผิดและการส่งเสริมบรรษัทภิบาลและรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น

ตารางที่ 2 : ดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทยและบางประเทศในเอเชีย ระหว่างปี 2544 - 2551

ประเทศ	ปี 2544	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551
สิงคโปร์	9.2	9.3	9.4	9.3	9.4	9.4	9.3	9.2
ญี่ปุ่น	7.1	7.1	7.0	6.9	7.3	7.6	7.5	7.3
เกาหลีใต้	4.2	4.5	4.3	4.5	5.0	5.1	5.1	5.6
มาเลเซีย	5.0	4.9	5.2	5.0	5.1	5.0	5.1	5.1
ไทย	3.2	3.2	3.3	3.6	3.8	3.6	3.3	3.5
เวียดนาม	2.6	2.4	2.4	2.6	2.6	2.6	2.6	2.7
ฟิลิปปินส์	2.9	2.6	2.5	2.6	2.5	2.5	2.5	2.3

อินโดนีเซีย	1.9	1.9	1.9	2.0	2.2	2.4	2.3	2.6
-------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

ที่มา : Corruption Perception Index : CPI, Transparency International : TI

หมายเหตุ : คะแนนมีค่า 0 – 10 ถ้าได้คะแนน 10 หมายถึง การคอร์รัปชันต่ำหรือการบริหารงานของเจ้าหน้าที่เป็นไปอย่างโปร่งใส

ในขณะเดียวกันผลการจัดลำดับธรรมาภิบาลภาคธุรกิจเอกชนของไทย โดย IMD ก็ประเมินว่า ในช่วงปี 2551ประเทศไทยมีลำดับธรรมาภิบาลในภาคธุรกิจอยู่ลำดับที่ 22.4 จากจำนวนประเทศที่จัดอันดับ 55 ประเทศ ซึ่งดีกว่าปี 2549 โดยปัจจัยที่ดีขึ้นมาก คือ ความรับผิดชอบต่อสังคม เลื่อนมาอยู่ลำดับที่ 17 การเอาใจใส่ต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ลำดับที่ 21 การรักษาผลประโยชน์ของบริษัท และเรื่องความน่าเชื่อถือของผู้บริหารอยู่ลำดับที่ 10 และลำดับ 17 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 : ลำดับธรรมาภิบาลในภาคเอกชนของไทยแต่ละปัจจัย ปี 2545 – 2551

ปัจจัยที่ใช้ในการจัดลำดับ	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551
1. มีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของผู้ถือหุ้นในกฎหมายชัดเจนมากน้อยเพียงใด	36	36	39	39	35	43	29
2. ความน่าเชื่อถือของผู้บริหารของบริษัท	34	28	30	37	29	26	17
3. ความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง	32	27	25	32	36	33	29
4. กรรมการบริษัทมีบทบาทในการรักษาผลประโยชน์ของบริษัทมากน้อยเพียงใด	33	21	27	23	25	38	10
5. ผู้บริหารสามารถสร้างมูลค่าให้ผู้ถือหุ้นเพียงใด	32	22	28	36	33	45	27
6. ความเอาใจใส่เกี่ยวกับสุขภาพ ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อม	31	27	31	33	37	35	21
7. ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อสังคมเพียงใด	31	30	25	15	37	33	17
8. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและพนักงานมีมากน้อยเพียงใด	26	23	25	30	23	23	20
9. การให้ความสำคัญแก่ลูกค้า	21	8	16	16	4	21	8
10. กฎหมายการแข่งขันทางการค้าสามารถป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมได้เพียงใด	34	41	47	47	50	43	41
11. การนำหลักจรรยาบรรณมาใช้ในบริษัท	37	31	29	34	35	31	27
ลำดับโดยเฉลี่ย	31.5	26.7	29.3	31.1	31.3	33.7	22.4
จำนวนประเทศที่จัดลำดับ	49	59	60	60	60	55	55

ที่มา : IMD, World Competitiveness Yearbook (2001-2008)

หมายเหตุ : ลำดับที่ 1 หมายถึง ดีที่สุด ลำดับที่ 60 (สุดท้าย) หมายถึง ต่ำที่สุด

เมื่อเทียบกับประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนพบว่า ประเทศไทยมีลำดับรองจากสิงคโปร์ (ลำดับที่ 5) และมาเลเซีย (ลำดับที่ 11) ค่อนข้างมาก และทุกปัจจัย ยกเว้น การให้ความสำคัญกับลูกค้าที่อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 4 : ลำดับธรรมาภิบาลในภาคเอกชนของประเทศอาเซียน ปี 2550-2551

ปัจจัยที่ใช้ในการจัดลำดับ	สิงคโปร์		มาเลเซีย		ไทย		ฟิลิปปินส์		อินโดนีเซีย	
	2550	2551	2550	2551	2550	2551	2550	2551	2550	2551
1. ความน่าเชื่อถือของผู้บริหารของบริษัท	1	1	9	9	26	17	20	24	43	40

ปัจจัยที่ใช้ในการจัดลำดับ	สิงคโปร์		มาเลเซีย		ไทย		ฟิลิปปินส์		อินโดนีเซีย	
	2550	2551	2550	2551	2550	2551	2550	2551	2550	2551
2. ความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง	6	3	18	17	33	29	45	40	49	42
3. กรรมการบริษัทมีบทบาทในการรักษาผลประโยชน์ของบริษัทมากนักน้อยเพียงใด	4	1	7	2	38	10	30	34	40	35
4. ผู้บริหารสามารถสร้างมูลค่าให้ผู้ถือหุ้นเพียงใด	9	2	23	4	45	27	31	40	46	41
5. ความเอาใจใส่เกี่ยวกับสุขภาพ ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อม	16	17	19	11	35	21	43	36	42	43
6. ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อสังคมเพียงใด	16	11	8	7	33	17	26	22	38	40
7. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและพนักงานมีมากน้อยเพียงใด	1	1	14	7	23	20	41	42	52	47
8. การให้ความสำคัญแก่ลูกค้า	18	7	11	5	21	8	36	29	39	43
9. กฎหมายการแข่งขันทางการค้าสามารถป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมได้เพียงใด	4	2	27	31	43	41	51	51	44	37
10 การนำหลักจรรยาบรรณมาใช้ในบริษัท	11	4	20	17	31	27	39	42	48	45
ลำดับโดยเฉลี่ย	8.6	4.9	15.6	11.0	32.8	21.7	36.2	36.0	44.1	41.3

ที่มา : IMD, World Competitiveness Yearbook (2007-2008)

- หมายเหตุ : 1. IMD ไม่ได้จัดความสามารถของประเทศเวียดนาม บรูไน กัมพูชา ลาว และพม่า
2. ลำดับที่ 1 หมายถึง ดีที่สุด ลำดับที่ 55 (สุดท้าย) หมายถึง ต่ำที่สุด

(1.2) ธุรกิจเอกชนในตลาดหลักทรัพย์ไทยมีบรรษัทภิบาลเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่อง และผู้ประกอบการรับผิดชอบต่อสังคมและผู้บริโภคมากขึ้น

➤ **จำนวนบรรษัทภิบาลในตลาดหลักทรัพย์มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเนื่องจากมีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นและมีความโปร่งใส** สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (Thai Institute of Directors : IOD)² ได้สำรวจติดตามและจัดทำรายงานพัฒนาการด้านการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ (Corporate Governance Report of Thai Listed Companies : CGR) พบว่าบริษัทจดทะเบียนที่มีบรรษัทภิบาลมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากสัดส่วนร้อยละ 50 ของบริษัทจดทะเบียนทั้งหมด ในปี 2544 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 71 และร้อยละ 75 ในปี 2549 และปี 2551 ตามลำดับ โดยหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณามีแนวโน้มดีขึ้นเกือบทุกเกณฑ์ ทั้งในด้านสิทธิของผู้ถือหุ้น การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเป็นธรรม หน้าที่ของผู้ถือหุ้น การเปิดเผยโปร่งใส ยกเว้นในเรื่องความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการที่มีคะแนนลดลงเล็กน้อย

² เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นในปี 2542 เพื่อทำหน้าที่ในการพัฒนาศักยภาพของกรรมการบริษัทในการกำกับดูแลกิจการ และส่งเสริมให้กิจการมีการนำหลักบรรษัทภิบาลไปปฏิบัติ โดยมีกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การจัดฝึกอบรมหลักสูตรประกาศนียบัตรสถาบันกรรมการบริษัทไทย (Directors Certification Program : DCP) การสำรวจระดับการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียน การมอบประกาศเกียรติคุณคณะกรรมการแห่งปีให้แก่คณะกรรมการที่มีคุณภาพและมีการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี

ตารางที่ 5 : คะแนนบรรษัทภิบาลของประเทศไทย ปี 2544 - 2551

เกณฑ์การพิจารณา	2544	2545	2546	2548	2549	2551
- สิทธิของผู้ถือหุ้น	49	58	72	66	71	86
- การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเป็นธรรม	43	59	69	75	75	-
- หน้าที่ของผู้ถือหุ้น	32	41	43	69	70	-
- เปิดเผยโปร่งใส	35	23	65	83	82	88
- ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ	74	76	45	53	58	57
บริษัทที่มีธรรมาภิบาล (ร้อยละ)	50	52	60	69	71	75
บริษัทจดทะเบียนทั้งหมด (บริษัท)	133	234	337	371	402	448
จำนวนคำถาม	54	57	85	121	132	132

ที่มา : IOD (Thai Institute of Directors)

หมายเหตุ : - ปี 2547 และปี 2550 งดเว้นการสำรวจ เพื่อปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการพิจารณา

- เกณฑ์การพิจารณาแต่ละด้านมีคะแนนเต็ม 100 คะแนน

➤ การเอาเปรียบผู้บริโภคลดลงทุกเรื่องยกเว้นเรื่องการ

ขายตรง จำนวนเรื่องร้องเรียนที่ประชาชนแจ้งต่อสำนักงานคุ้มครองผู้บริโภคลดลงจาก 5,723 เรื่องในปี 2550 เหลือ 4,504 เรื่องในปี 2551 หรือลดลงร้อยละ 21.3 โดยเรื่องเกี่ยวกับสัญญาบ้านที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ลดลงมากที่สุดถึงร้อยละ 34.1 รองลงมาเป็นการโฆษณาต่างๆ ลดลงร้อยละ 24.8 และเรื่องเกี่ยวกับสินค้าลดลงร้อยละ 20.5 เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้เข้มงวดกับการตรวจสอบผู้ประกอบการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ส่วนเรื่องการขายตรงและตลาดแบบตรงมีการร้องเรียนเพิ่มขึ้นทุกปีนั้น เป็นเรื่องที่ภาครัฐต้องเอาใจใส่ และหามาตรการเพิ่มเติม เพราะเป็นธุรกิจที่ตรวจสอบได้ยาก

ตารางที่ 6 : เรื่องร้องเรียนของผู้บริโภคที่เดือดร้อนจากผู้ประกอบการต่าง ๆ ปี 2544 – 2551

หน่วย : เรื่อง

เรื่องร้องเรียน (เรื่อง)	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
- บ้าน อาคาร ที่ดิน	3,422	2,068	2,040	2,249	3,421	2,875	2,667	1,758
- สินค้าและบริการ	1,775	2,026	2,602	3,221	3,089	2,056	1,937	1,540
- การโฆษณาต่างๆ	490	373	389	735	704	673	1,187	892
- การขายตรงและตลาดแบบตรง	-	-	-	33	62	86	93	314
รวมทั้งสิ้น	5,687	4,461	5,031	6,238	7,276	5,690	5,884	4,504
อัตราการเปลี่ยนแปลง	--	-21.56	12.78	23.99	16.64	-21.80	3.59	-23.45

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

(2) ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างกว้างขวาง ในขณะที่การพัฒนาจริยธรรมทางการเมือง การเคารพกฎระเบียบสังคม และการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นยังต้องใช้เวลา

(2.1) ประชาชนมีการตื่นตัวทางการเมืองสูงขึ้น มีการใช้สิทธิลงคะแนนเลือกผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ตั้งแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาจนถึงรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 (ฉบับปัจจุบัน) ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยผ่านการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้เข้ามาทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติเพิ่มขึ้น โดยในปี 2544 มีผู้มาใช้สิทธิร้อยละ 69.94 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 72.56 ในปี 2548 และร้อยละ 74.45 ในปี 2550 การที่ประชาชนไปใช้สิทธิสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นว่าเกิดจากการตื่นตัวในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารประเทศมีสูงกว่าในอดีตมาก ทั้งนี้ ในช่วงปี 2550-2551 ประชาชนมีความตื่นตัวในการใช้สิทธิแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การเรียกร้องความเป็นธรรม การเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบข้าราชการการเมืองตามที่รัฐธรรมนูญให้สิทธิ และการร่วมลงชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตลอดจนการเสนอขอให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

ตารางที่ 7 : การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)

การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา	2544	2548	2550
จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	42,759,001	44,572,101	44,002,593
จำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง	29,904,940	32,341,330	32,759,009
ร้อยละของผู้มาใช้สิทธิต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	69.94	72.56	74.45

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

อย่างไรก็ตามแม้ประชาชนจะมีความตื่นตัวทางการเมืองในการเข้าร่วมการตรวจสอบทางการเมืองกันมากขึ้นแต่การทุจริตในการเลือกตั้งยังมีอยู่ทุกระดับและมีรูปแบบหลากหลายซับซ้อนยากต่อการตรวจสอบมากขึ้นเช่นกัน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาตัดสินการร้องเรียนให้มีการเลือกตั้งใหม่ (ใบเหลือง/ใบแดง) ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี 2548 และปี 2550 เพิ่มขึ้นจาก 5 ราย เป็น 31 ราย หรือเพิ่มขึ้น 6.2 เท่า เช่นเดียวกับ การเลือกตั้งสมาชิกองค์กรส่วนท้องถิ่น เช่น สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลก็มีการกระทำผิดเพิ่มขึ้น จากสัดส่วนร้อยละ 11.3 ของจำนวนที่มีการเลือกตั้งในปี 2548 เป็นร้อยละ 12.7 ของจำนวนที่มีการเลือกตั้งในปี 2550

ตารางที่ 8 : ผลการพิจารณาตัดสินให้มีการเลือกตั้งใหม่ (ใบเหลือง/ใบแดง) ปี 2548 และปี 2550

มิติ	ปี 2548	ปี 2550
1. การเลือกตั้ง ส.ส.		
- จำนวนที่มีการเลือกตั้ง (คน)	400	480
- ผลการตัดสิน (ราย)	5	31
2. การเลือกตั้งระดับองค์กรส่วนท้องถิ่น		
- จำนวนที่มีการเลือกตั้ง (คน)	3,711	796
- ผลการตัดสิน (ราย)	418	101
สัดส่วนผลการตัดสิน / จำนวนเลือกตั้ง (%)	11.3	12.7

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(2.2) ภาครัฐเปิดเผยข้อมูลต่อประชาชนมากขึ้น จำนวนเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ต่อหน่วยงานตรวจสอบต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญที่เคยสูงถึง 28,519 เรื่อง ในปี 2549 ได้ลดลงเหลือ 27,927 เรื่อง ในปี 2550 และ 27,412 เรื่องในปี 2551 หรือคิดเป็นอัตราการร้องเรียนต่อประชาชนแสนคนลดลงจาก 62.75 เรื่อง ในปี 2549 เหลือ 59.36 เรื่องต่อประชากรที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป แสนคนในปี 2551 เนื่องจากภาครัฐได้คำนึงถึงสิทธิของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ และเผยแพร่ข้อมูลของภาครัฐผ่านทางสื่อต่างๆ มากขึ้น

ตารางที่ 9 : การร้องเรียนและอุทธรณ์ต่อองค์กรอิสระ ปี 2545 - 2551

การร้องเรียนและอุทธรณ์	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
จำนวนเรื่องร้องเรียนและอุทธรณ์	29,337	34,784	28,134	26,801	28,519	27,927	27,412
อัตราการร้องเรียนและอุทธรณ์ต่อประชากรอายุ 18 ปีขึ้นไป / แสนคน	63.17	74.10	63.30	59.61	62.75	61.09	59.36

ที่มา : ศาลปกครอง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา และคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารทางราชการ

(2.3) การเคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพกฎระเบียบของสังคมยังอยู่ในระดับต้องแก้ไข โดยภาครัฐได้กวดขันการจับผู้กระทำความผิดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จนทำให้การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา และละเมิดสิทธิคำลิขสิทธิ์มีจำนวนลดลงจาก 9,575 คดีในปี 2549 เป็น 7,188 คดีในปี 2550 หรือลดลงร้อยละ 24.9 และ ลดลงต่อเนื่องเหลือ 5,923 คดีในปี 2551 หรือลดลงร้อยละ 15.6

ตารางที่ 10 : การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาและจำนวนผู้ถูกจับ พ.ศ. 2546 – 2551

รายการ	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551
จำนวนคดีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา (ราย)	5,509	7,826	7,689	9,575	7,188	5,923
อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)		42.06	-1.75	24.53	-24.07	-17.60
จำนวนผู้ถูกจับสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ (ราย)	19	111	151	419	549	Na
อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)	-	484.21	36.04	177.48	31.03	-

ที่มา : สำนักป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา กรมทรัพย์สินทางปัญญา

(2.4) ปัญหาความไม่สงบและความขัดแย้งในสังคมไทยยังคงมีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีลักษณะยืดเยื้อต่อเนื่อง และยกระดับความรุนแรงมากขึ้นมาโดยตลอดตั้งแต่ปี 2547 จนถึงปัจจุบัน มีการลักลอบก่อเหตุร้าย ใช้กำลังและอาวุธเข่นฆ่ากันจนถึงแก่ชีวิตไม่เว้นแต่ละวัน ดังจะเห็นได้จากสถิติการก่อเหตุ ที่ผ่านมาจนถึงปลายปี 2551 มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 8,101 ครั้ง โดยจังหวัดนราธิวาสมีเหตุการณ์เกิดขึ้นมากที่สุดจำนวน 2,972 ครั้ง รองลงมาคือจังหวัดปัตตานี 2,447 ครั้ง และยะลา 2,269 ครั้ง ส่วนจังหวัดสงขลามีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นน้อยที่สุด 413 ครั้ง จากเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้มีจำนวนผู้เสียชีวิตรวม 2,976 ราย บาดเจ็บจำนวน 5,456 ราย อย่างไรก็ตาม สถานการณ์มีแนวโน้มดีขึ้น โดยในปี 2551 มีเหตุการณ์เกิดขึ้นจำนวน 1,050 ครั้ง ลดลงประมาณครึ่งหนึ่งจากปี 2550 (2,295 ครั้ง)

ตารางที่ 11: สถิติเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ปี	สถิติเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรายปี จำแนกตามพื้นที่จังหวัด (ครั้ง)				
	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สงขลา	รวม
2547	229	349	500	56	1,134
2548	456	493	756	91	1,796
2549	526	587	617	96	1,826
2550	733	630	788	144	2,295
2551	325	388	311	26	1,050
รวม 5 ปี	2,269	2,447	2,972	413	8,101

ที่มา : สำนักข่าวกรองแห่งชาติ (สขช.) กองทัพบก (ทบ.) และกรมข่าวทหาร กองบัญชาการ กองทัพไทย (บก.ทท.)

รวบรวมโดยสำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่ สวศช. ,20 มกราคม 2552

(3) คนไทยยังขาดความเข้าใจในวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่แท้จริง³ เพราะมีการละเมิดสิทธิมนุษยชน และภาพลักษณ์เสถียรภาพทางการเมืองของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงมาก

(3.1) เสถียรภาพทางการเมืองของประเทศไทยได้ลดลงจาก 57.7 คะแนนในปี 2545 เหลือ 19.2 คะแนนในปี 2549 และ 16.8 คะแนน ในปี 2550 ทำให้ประเทศไทยมีลำดับลดลงจากลำดับ 3 ในปี 2545 มาอยู่ลำดับ 7 ในกลุ่มประเทศอาเซียน 10 ประเทศ รองจาก บรูไน สิงคโปร์ เวียดนาม มาเลเซีย ลาว กัมพูชา ในปี 2550 เพราะมีการละเมิดสิทธิมนุษยชน และการใช้กำลังในการตัดสินปัญหายังเกิดขึ้นบ่อยครั้งในสังคมไทย

ตารางที่ 12 :คะแนนเสถียรภาพทางการเมืองของประเทศอาเซียน ปี 2545 - 2550

หน่วย : คะแนน

ประเทศ	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550
1. บรูไน	82.3	86.1	95.7	91.8	93.3	92.8
2. สิงคโปร์	96.6	81.7	87.5	88.5	94.7	89.9
3. เวียดนาม	55.3	51.4	54.3	60.1	59.6	56.3
4. มาเลเซีย	59.6	55.8	56.7	63.0	56.7	52.4
5. ลาว	37.0	17.8	27.4	36.1	46.2	42.8
6. กัมพูชา	24.0	25.5	29.3	30.8	32.7	28.8
7. ประเทศไทย	57.7	44.7	29.8	26.4	19.2	16.8
8. อินโดนีเซีย	8.2	3.4	7.2	11.5	13.5	14.9
9. พม่า	12.0	13.0	19.2	21.2	21.6	12.5
10. ฟิลิปปินส์	25.0	14.4	11.1	17.3	11.1	10.1

ที่มา : ธนาคารโลก, Worldwide Governance Indicators for 1996-2007

³ ลิขิต วีระเวทินได้ให้ความหมาย"วัฒนธรรมประชาธิปไตยว่า หมายถึง การมีจิตสำนึกและศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพ การต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่น เสียงส่วนใหญ่และสิทธิเสียงส่วนน้อย ความเสมอภาค ความยุติธรรม คำนึงถึงผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ ความรับผิดชอบเคารพกฎระเบียบและวินัย ความอดกลั้นต่อความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แตกต่าง และหลักนิติธรรม

ผลการขาดเสถียรภาพทางการเมืองของไทยได้ส่งผลให้นักธุรกิจต่างประเทศเห็นว่าประเทศไทยมีความเสี่ยงต่อธุรกิจมากขึ้น โดยผลการสำรวจความเสี่ยงต่อธุรกิจ ซึ่งพิจารณาจากสภาวะการเมืองภายในประเทศ ความไร้เสถียรภาพทางสังคม สถาบันต่างๆ รวมไปถึงทรัพยากรมนุษย์ ปัจจัยทางกายภาพไปจนถึงพัฒนาการภายนอกประเทศของบริษัทที่ปรึกษาความเสี่ยงทางเศรษฐกิจและการเมือง (PERC) ระบุว่า ประเทศไทยมีอันดับความเสี่ยงต่อธุรกิจเพิ่มขึ้น โดยได้คะแนนเท่ากับ 5.49 คะแนน เป็นอันดับที่ 9 จากจำนวน 12 ประเทศ (ไม่รวมมาเก๊าและกัมพูชา) ในปี 2549 เพิ่มขึ้นเป็น 6.28 คะแนนในปี 2551 และ 7.63 คะแนนในปี 2552 เป็นอันดับที่ 13 จากจำนวน 14 ประเทศในปี 2551 และ ปี 2552

ตารางที่ 13 : คะแนนและอันดับความเสี่ยงต่อธุรกิจของประเทศในเอเชียปี 2549 และ ปี 2552

คะแนน														
คะแนน (อันดับ)	สิงคโปร์	ฮ่องกง	ญี่ปุ่น	เกาหลีใต้	มาเก๊า	จีน	ไต้หวัน	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	เวียดนาม	อินเดีย	กัมพูชา	ไทย	อินโดนีเซีย
ปี 2552	1.07 (1)	1.89 (2)	2.89 (2)	3.99 (2)	4.64 (5)	5.84 (6)	6.16 (7)	6.47 (8)	6.70 (9)	7.00 (10)	7.11 (11)	7.21 (12)	7.63 (13)	8.52 (14)
ปี 2549	2.74 (1)	3.33 (3)	3.13 (2)	4.78 (6)	- (-)	5.44 (8)	4.76 (5)	4.66 (4)	5.74 (4)	5.36 (7)	6.24 (11)	- (-)	5.49 (9)	6.79 (12)

ที่มา : บริษัทที่ปรึกษาความเสี่ยงทางเศรษฐกิจและการเมือง (PERC)

หมายเหตุ : 1. คะแนนเต็ม 10 คะแนน โดยคะแนนน้อยมีความเสี่ยงน้อย

2. เนื่องจากไม่มีค่าคะแนนของแต่ละประเทศในปี 2550 และ ปี 2551 จึงใช้ปี 2552 แทน

(3.2) การละเมิดสิทธิมนุษยชนดีขึ้นในปี 2551 ตามการลดลงของการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินและสิทธิในชีวิตและร่างกาย ประชาชนได้ร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนเพิ่มจาก 644 เรื่องในปี 2549 เป็น 772 เรื่องในปี 2550 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 19.9 ก่อนจะลดลงเหลือ 698 เรื่องในปี 2551 หรือลดลงร้อยละ 9.6 โดยเรื่องสิทธิในทรัพย์สินลดลงมากที่สุดถึงร้อยละ 25.6 และสิทธิในชีวิตและร่างกายลดลงร้อยละ 21.1 เนื่องจากภาคีพัฒนาทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน ได้ร่วมกันรณรงค์ป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญ การพัฒนาระบบงานยุติธรรมให้สามารถอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

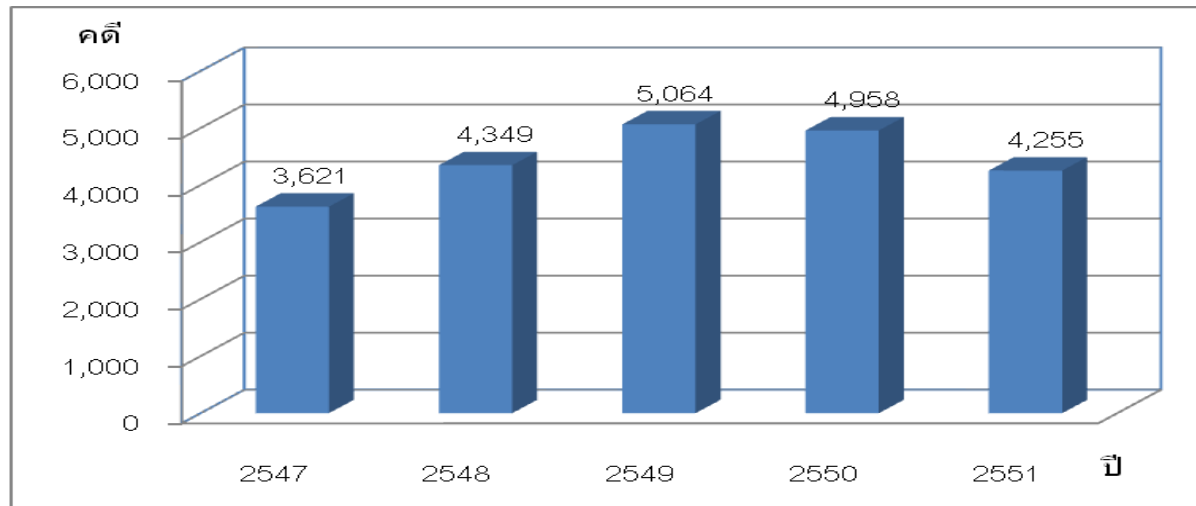
ตารางที่ 14 : จำนวนเรื่องร้องเรียนการละเมิดสิทธิมนุษยชน 5 อันดับแรก ในช่วงปี 2547-2550

หน่วย : เรื่อง					
ประเภท	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551
1. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม	185	95	116	173	171
2. สิทธิในทรัพย์สิน	78	124	117	133	99
3. สิทธิในชีวิตและร่างกาย	83	122	103	109	86
4. สิทธิของชุมชน	57	102	75	77	82
5. สิทธิในการประกอบอาชีพ	65	83	59	54	49
6. อื่นๆ	191	234	174	226	211
รวม	659	760	644	772	698
อัตราการร้องเรียนต่อประชากรแสนคน	1.11	1.17	1.07	1.22	1.11

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน

สำหรับการละเมิดสิทธิเกี่ยวกับการปกครองในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนา ฉบับที่ 10 ก็ลดลงเช่นเดียวกัน โดยในปี 2550 มีจำนวนคดีลดลงร้อยละ 2.1 และ ปี 2551 ลดลงร้อยละ 14.2

แผนภูมิที่ 1 :จำนวนคดีรับเข้าของศาลปกครองกลาง พิษณุโลก เชียงใหม่ ระยอง นครราชสีมา ขอนแก่น นครศรีธรรมราช และสงขลา ปี 2547 - 2551

ที่มา : www.admncourt.go.th

(4) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของภาครัฐและการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเริ่มดีขึ้น

(4.1) ประสิทธิภาพภาครัฐดีขึ้นตามการพัฒนากฎหมายและบริหาร
ด้านสังคม สถาบัน IMD (International Institute for Management Development) ได้ประเมินว่าระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยที่เคยลดลงในปี 2550 ได้กลับมาดีขึ้นในปี 2551 โดยการบริหารของรัฐบาลด้านกฎหมายธุรกิจที่สูงขึ้นจากลำดับ 33 ในปี 2549 เป็นลำดับ 29 ในปี 2551 และด้านการบริหารด้านสังคมดีขึ้นจากลำดับที่ 39 เป็น 36 ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน

ตารางที่ 15:ผลการจัดอันดับประสิทธิภาพภาครัฐ ปี 2546-2551

รายการ	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551
อันดับความสามารถในการแข่งขัน	28	26	25	29	33	27
ประสิทธิภาพของภาครัฐ	18	20	14	20	27	22
- ฐานการคลัง	7	33	18	21	16	29
- นโยบายการคลัง	3	9	2	4	6	5
- การอบการบริหรด้านสถาบัน	5	13	11	25	45	40
- กฎหมายด้านธุรกิจ	10	29	27	33	37	29
- การอบการบริหรด้านสังคม	8	27	30	39	40	36

ที่มา : IMD ค้นได้จาก www.imd.ch

(4.2) กำลังคนภาครัฐเพิ่มขึ้นเนื่องจากการถ่ายโอนบุคลากรสู่ท้องถิ่น ส่วนประสิทธิภาพภาครัฐโดยรวมเริ่มปรากฏผลดีขึ้น

➤ **กำลังคนภาครัฐในภาพรวมเพิ่มขึ้นตามการเพิ่มของส่วนท้องถิ่น** ภาครัฐมีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ปรับขนาดกำลังคน พ.ศ. 2549 -2551 และมีการดำเนินโครงการเกษียณก่อนกำหนดอย่างต่อเนื่อง ปรากฏว่า กำลังคนภาครัฐเพิ่มขึ้นจาก 1.259 ล้านคน ในปี 2549 เป็น 1.275 ล้านคนในปี 2550 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.31 โดยเป็นผลมาจากข้าราชการในองค์กรอิสระเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.76 เนื่องจากมีการเพิ่มอัตราจ้าง และข้าราชการส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 14.27 เนื่องจากมีการถ่ายโอนบุคลากรสู่ท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่กำลังคนของข้าราชการตำรวจลดลงร้อยละ 1.62 ข้าราชการพลเรือนสามัญลดลงร้อยละ 0.16 และข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาลดลงร้อยละ 0.12

ตารางที่ 16 : กำลังคนภาครัฐในฝ่ายพลเรือน ปี 2547 – 2550

ข้าราชการ	2547	2548		2549		2550	
	คน	คน	อัตราการเปลี่ยนแปลง	คน	อัตราการเปลี่ยนแปลง	คน	อัตราการเปลี่ยนแปลง
รวม	1,206,573	1,221,262	1.22	1,258,919	3.08	1,275,350	1.31
ส่วนกลางและภูมิภาค	1,106,365	1,102,792	-0.32	1,117,131	1.30	1,113,325	-0.34
• พลเรือนสามัญ	364,357	362,660	-0.47	365,083	0.67	364,486	-0.16
• ครูและบุคลากรทางการศึกษา(รวมอุดมศึกษา)	508,493	506,746	-0.34	517,294	2.08	516,649	-0.12
• ตำรวจ	215,460	214,872	-0.27	215,106	0.11	211,604	-1.63
• อื่นๆ (อัยการ,ตุลาการ,รัฐสภาและองค์กรอิสระฯ)	18,055	18,514	2.54	19,648	6.13	20,584	4.76
ส่วนท้องถิ่น	100,208	118,470	18.22	141,788	19.68	162,025	14.27
• กทม.	31,409	32,221	2.59	34,866	8.21	35,417	1.58
• พนักงานส่วนตำบล	26,061	39,991	53.45	51,589	29.00	64,736	25.48
• พนักงานเทศบาล	37,099	40,215	8.40	48,622	20.91	58,712	20.75
• พนักงาน อบจ.	5,639	6,043	7.16	6,713	11.09	8,160	21.56

ที่มา : สำนักพัฒนาระบบงานตำแหน่งและค่าตอบแทน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน,กำลังคนภาครัฐปี 2547-2550

หมายเหตุ : 1. ปี 2546 ไม่มีข้อมูล และปี 2551 ยังไม่มีข้อมูล

2. มติ ค.ร.ม. เมื่อ 26 กันยายน 2546 การปรับลดกำลังคนภาครัฐครอบคลุมทั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและข้าราชการตำรวจ

➤ **ขีดความสามารถพัฒนาระบบราชการไทยในการสร้างความโปร่งใสและป้องกันการทุจริตยังต้องปรับปรุง** โดยมีการผลักดันการปฏิบัติการภายใต้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

ระบบราชการไทย ทำให้การพัฒนาระบบราชการมีความก้าวหน้าเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารราชการ ปรับปรุงรูปแบบองค์กรลักษณะพิเศษที่มีขนาดเล็ก มีอิสระและคล่องตัวหลายแห่ง ตลอดจนการส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรกรมมหาชนและการจัดโครงสร้างราชการบริหารส่วนภูมิภาค (ระดับจังหวัด/อำเภอ) เพื่อให้จังหวัดเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูง มีการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชน การพัฒนารูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ในการดำเนินงานและการให้บริการ รวมทั้งจัดทำระบบคำรับรองการปฏิบัติราชการ และการติดตามประเมินผล ทำให้ความสามารถและมาตรฐานการทำงานของราชการสูงขึ้น อย่างไรก็ตามขีดความสามารถการพัฒนาระบบราชการไทย ซึ่งพิจารณาจากความโปร่งใส ตรวจสอบได้ (Transparency) การให้บริการสาธารณะ (Public Service) ระบบราชการ (Bureaucracy) และการทุจริตและประพฤติมิชอบ (Bribing & Corruption) เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ รวม 55 ประเทศพบว่ามีคะแนนโดยเฉลี่ยลดลงจาก 2.89 คะแนนในปี 2549 เป็น 2.59 คะแนนจากคะแนนเต็ม 10 คะแนนในปี 2551 โดยความโปร่งใส ตรวจสอบมีลำดับเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นมากที่สุดในปี 2550 และ ระบบราชการมีลำดับการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นมากที่สุดในปี 2551

ตารางที่ 17 : ลำดับและคะแนนขีดความสามารถการพัฒนาระบบราชการของไทยปี 2547-2551

ประเด็น	2547	2548	2549	2550	2551
	ลำดับ (คะแนน)	ลำดับ (คะแนน)	ลำดับ (คะแนน)	ลำดับ (คะแนน)	ลำดับ (คะแนน)
1 ความโปร่งใส ตรวจสอบได้	21 (5.66)	38 (4.68)	52 (3.13)	38 (3.92)	46 (2.70)
2. การให้บริการสาธารณะ	26 (4.02)	28 (3.83)	41 (2.91)	36 (2.96)	38 (2.58)
3. ระบบราชการ	19 (3.93)	16 (3.86)	21 (3.64)	34 (2.58)	21 (3.11)
4. การทุจริตและประพฤติมิชอบ	41 (2.99)	44 (2.69)	48 (1.88)	39 (2.00)	41 (1.95)
เฉลี่ยคะแนน	4.15	3.77	2.89	2.87	2.59
จำนวนประเทศที่จัดลำดับ	60	60	61	55	55

ที่มา : IMD, World Competitiveness Yearbook (2004-2008)

(4.3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ได้รับการจัดสรรทรัพยากรเพิ่มขึ้น แต่บทบาทภารกิจส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ยังมีความซ้ำซ้อนกัน ขาดการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดแบ่งและถ่ายโอนภารกิจยังล่าช้า พ.ร.บ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2542⁴ ได้กำหนดขอบเขตความ

⁴ รูปลักษณ์และเป้าหมายสำคัญของ พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้ อปท.

- แผนการกระจายอำนาจต้องจัดทำ และประกาศใช้บังคับทุก 5 ปี ในลักษณะคล้ายกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

รับผิดชอบการให้บริการสาธารณะของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง โดยให้ท้องถิ่นที่มีความพร้อมให้ดำเนินการรับถ่ายโอนภายใน 4 ปี ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่สามารถรับถ่ายโอนใน 4 ปีให้ดำเนินการภายใน 10 ปี นั้น มีความก้าวหน้าโดยลำดับ ดังนี้

» **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ความสามารถด้านการคลังของท้องถิ่นลดลง** รัฐบาลได้จัดสรรรายได้ให้แก่ อปท. ตามที่ พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 กำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ อปท. มีสัดส่วนรายได้ต่อรายได้สุทธิของรัฐบาลเพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ 13.8 (0.98 แสนล้านบาท) ในปี 2542 เป็น ร้อยละ 24.0 (3.3 แสนล้านบาท) ในปี 2549 ซึ่งต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดให้ส่วนท้องถิ่นมีรายได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ในปีงบประมาณ 2549⁵ เนื่องจากประสบปัญหาการถ่ายโอนภารกิจและงบประมาณให้เป็นไปตามเป้าหมาย จึงมีการแก้ไขกฎหมายให้ อปท. มีสัดส่วนรายได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2550 เป็นต้นไป ทำให้ อปท. มีสัดส่วนรายได้คิดเป็นร้อยละ 25.2 เท่ากัน ในปี 2550 และ 2551 ในขณะที่เดียวกันการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีขึ้น ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 8.90 ของรายได้ทั้งหมดในปี 2549 เป็นร้อยละ 8.96 ในปี 2550 และร้อยละ 9.35 ในปี 2551⁶

ตารางที่ 18 : รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2544 – 2551

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	ปี 2544	ปี 2545	ปี 2546	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551
- รายได้จัดเก็บเอง/จัดหาเอง	17,702	21,084	22,258	24,786	27,019	29,110	32,021	35,223
- รายได้ที่รัฐเก็บให้	55,652	58,144	60,217	82,623	95,371	110,190	120,728	127,676
- รายได้ที่รัฐแบ่งให้	12,699	19,349	35,504.44	43,100	49,000	61,800.00	65,300	66,000
- เงินอุดหนุน	73,729	77,273	66,086	91,438	116,010	126,013	139,374	147,840
รายได้รวมของ อปท.	159,752	175,580	184,066	241,947	282,000	327,113	357,424	376,740
รายได้รวมของรัฐบาล	772,574	803,651	829,495	1,063,100	1,200,000	1,360,000	1,420,000	1,495,000
รายได้รวมของ อปท./ รายได้รวมของรัฐบาล	20.68	21.85	22.19	22.76	23.50	24.05	25.17	25.2
รายได้จัดเก็บเองหรือจัดหา เอง/รายได้รวมของ อปท.	11.08	12.01	12.09	10.24	9.58	8.90	8.95	9.35

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

» **การจัดบริการสาธารณะของ อปท. ยังไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่เนื่องจากการถ่ายโอนภารกิจ และการแก้ไขกฎหมายและระเบียบต่างๆ มีความล่าช้า** ทั้งนี้มีการถ่ายโอนภารกิจให้กับ อปท. แล้ว 180 ภารกิจ จากเป้าหมายที่กำหนดไว้รวม

- ภายในปี 2553 การถ่ายโอนภารกิจ/บุคลากร ต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้น

⁵ คณะรัฐมนตรีได้มีมติแก้ไข พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 โดยกำหนดให้ อปท. มีรายได้คิดเป็นสัดส่วนรายได้สุทธิของรัฐบาล ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2550 เป็นต้นไป

⁶ เอกสารงบประมาณสังเขป ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551

244 ภารกิจ โดยภารกิจที่มีปัญหาการถ่ายโอนค่อนข้างมาก คือ งานการศึกษาและงานสาธารณสุข เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข มีกฎหมายออกมารองรับการกระจายอำนาจ การบริหารจัดการคือ พ.ร.บ. ปฏิรูประบบการศึกษา พ.ศ. 2542 และ พ.ร.บ. ปฏิรูปการสาธารณสุข แต่เป็นการกระจายในรูปการมอบอำนาจจากส่วนกลางมาให้ส่วนภูมิภาค หรือองค์กรที่มีอิสระมากขึ้น ในรูปแบบของเขตการศึกษา และระบบสาธารณสุขจังหวัด ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสาธารณสุข จังหวัด (ข้าราชการ) เพราะต้องการให้การดูแลสาธารณสุขเป็นระบบเดียวกันทั้งจังหวัด ทำให้มีข้อ ได้แย้งการถ่ายโอนให้ท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดแบ่งและถ่ายโอนภารกิจระหว่างรัฐบาลและ อปท. และ ระหว่าง อปท. ด้วยกันเอง รวมทั้งยังมีปัญหาด้านความสมัครใจของบุคลากรที่จะถ่ายโอนไปมีความไม่ พร้อม มีปัญหาในการปรับตัว หรือทัศนคติการทำงาน หรือคุณสมบัติของบุคลากรที่จะโอนย้ายไม่ตรง กับความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนการแก้ไขกฎหมายเฉพาะ และระเบียบ ต่างๆ ที่จำเป็นต้องแก้ไขเพื่อเอื้ออำนวยให้ อปท. สามารถปฏิบัติการกิจได้โดยไม่ขัดกับกฎหมายยัง ล่าช้า โดยอยู่ระหว่างการดำเนินการของหน่วยงาน จำนวน 14 ฉบับ ยังไม่ได้ดำเนินการ 12 ฉบับ ซึ่ง ไม่เพียงพอต่อการดำเนินการกิจของ อปท.ตามที่ พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้ อปท. พ.ศ. 2542 ไว้ได้

ตารางที่ 19 : ภาพรวมการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หน่วย : ภารกิจ

ด้าน	ภารกิจที่ถ่ายโอน	ถ่ายโอนแล้ว	ยังไม่ถ่ายโอน	หมายเหตุ
1. โครงสร้างพื้นฐาน	87	71	16	
2. งานส่งเสริมคุณภาพชีวิต	103	69	34	
3. การจัดระเบียบชุมชน/สังคมและการรักษา ความสงบเรียบร้อย	17	9	8	
4. การวางแผน การส่งเสริมการลงทุนพาณิชย์ กรรมและการท่องเที่ยว	19	14	5	
5. การบริหารจัดการและการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม	17	15	1	ถอน 1 เรื่อง
6. ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	2	2		
รวม	245	180	64	

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

» **การบริหารราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีความซ้ำซ้อนของแผนงาน/โครงการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันใน พื้นที่เดียวกัน** โดยขาดการจัดการระบบบริการสาธารณะของแต่ละส่วนราชการที่ชัดเจน ทำให้มีความ สิ้นเปลืองงบประมาณและบุคลากร รวมทั้งยังขาดการทำความเข้าใจเกี่ยวกับ “ความพร้อมของ อปท.” ที่ชัดเจนเนื่องจากไม่มีการกำหนดนิยามของ “ความพร้อม” ว่าหมายถึงความพร้อมในลักษณะใด และ มักพิจารณา อปท. ทุกแห่งด้วยมาตรฐานเดียวกัน จนเข้าใจว่า อปท. ทุกแห่งต้องพร้อมจึงจะกระจาย อำนาจได้ ซึ่งประเด็นดังกล่าวกลายเป็นเงื่อนไขที่ไม่สนับสนุนการกระจายอำนาจให้ อปท.

» **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีปัญหาเชิงโครงสร้าง**
ด้านการบริหารจัดการและระเบียบวิธีบริหารราชการของส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบทบาทหน้าที่การ
พัฒนาบุคลากรของท้องถิ่น ที่ยังถูกควบคุมจากราชการส่วนกลาง ขณะที่ท้องถิ่นยังมีปัญหาด้าน
คุณภาพของบุคลากรขาดระบบการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ
โปร่งใส รวมถึงมีปัญห ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมตรวจสอบการทำงาน ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งเมื่อคำนึงถึง
ภารกิจในการบริหารสาธารณะของ อปท. ที่เพิ่มมากขึ้น ปัญหาอุปสรรคดังกล่าวจะมีผลต่อความสำเร็จ
ของการกระจายอำนาจในท้ายที่สุด

3

ผลการดำเนินงานที่สำคัญ

3.1 การเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและวัฒนธรรมธรรมาภิบาลให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมไทย รวมทั้ง เสริมสร้างการเมืองให้โปร่งใส สุจริต มีผลการดำเนินงานสำคัญๆ คือ

(1) การรณรงค์สร้างกระบวนการเรียนรู้ ปลุกฝังจิตสำนึก ค่านิยม วัฒนธรรมประชาธิปไตย แก่เยาวชน และประชาชน ในช่วงปี 2550-2551 ประเทศไทยมีการจัดตั้ง สภาร่างรัฐธรรมนูญ (ส.ส.ร.) เพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร มีการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา และการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ทั่วประเทศ รวมทั้งรัฐบาลเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับถาวรในทุกระดับ และเสริมสร้างให้ประชาชน ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ให้ประชาชนมีวิถีชีวิตแบบ ประชาธิปไตย ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนตื่นตัวในการใช้สิทธิทางการเมือง ที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

(1.1) **การมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับถาวรใน ทุกระดับ** โดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ (ส.ส.ร.) ได้ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานราชการต่างๆ เช่น กรมประชาสัมพันธ์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของ ประชาชนเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญปี 2550 รวม 87 เวทีทั่วประเทศ และจัดทำแบบสอบถาม รายบุคคล เพื่อประกอบการร่างรัฐธรรมนูญ นอกจากนั้น มีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลภาครัฐเพื่อประชาชน และการให้ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตย เพื่อรับข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นการร่างรัฐธรรมนูญ ตลอดจน การผลิตสื่อโฆษณา บทความ ข่าว สารคดี ผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียง และสื่อวิทยุโทรทัศน์เผยแพร่ทั่ว ประเทศ ตลอดจนขอความร่วมมือผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชนได้ รับทราบข้อมูลอย่างกว้างขวาง รวมทั้งมีการจัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับถาวรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของ คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรของสภานิติบัญญัติ

(1.2) **การสร้างความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการมีส่วนร่วม และ จิตสำนึกประชาธิปไตย** รัฐบาลมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยที่สำคัญคือ 1) ให้ประชาชนยึดมั่นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) ให้ประชาชนเลือก คนดี 3) ให้มีการเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรม 4) ให้มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย และ 5) ส่งเสริมให้ ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ดังนี้

» **จัดตั้งศูนย์พัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (ศพป.)** เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการเมือง และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองในระบอบประชาธิปไตย รวมทั้ง เป็นศูนย์กลางในการสร้าง

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ โดยกระทรวงมหาดไทยจัดตั้งอาสาสมัครพัฒนาประชาธิปไตย (อสพป.) ได้ 15.91 ล้านคน หรือร้อยละ 25.5 ของประชากรทั้งประเทศ เพื่อเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนกิจกรรมการส่งเสริมประชาธิปไตยในทุกพื้นที่ ดำเนินการจัดทำการเรียนรู้ผ่านกรณีศึกษา และคู่มือส่งเสริมการเรียนรู้ประชาธิปไตยผ่านกรณีศึกษา จำนวน 41 เรื่อง ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 วิธีประชาธิปไตยระดับประเทศ จำนวน 6 เรื่อง ส่วนที่ 2 วิธีประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น จำนวน 7 เรื่อง ส่วนที่ 3 วิธีประชาธิปไตยระดับชุมชน จำนวน 11 เรื่อง ส่วนที่ 4 วิธีประชาธิปไตยระดับกลุ่ม/ระหว่างบุคคล จำนวน 7 เรื่อง และส่วนที่ 5 วิธีประชาธิปไตยระดับบุคคล จำนวน 10 เรื่อง

» **จัดเวทีประชาธิปไตยชุมชนเพื่อความมั่นคงของมนุษย์**
ในระดับอำเภอทั่วประเทศ เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มต่างๆ ที่มีความแตกต่างทางความคิดได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเรียนรู้การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง ตลอดจนผสมผสานประโยชน์ให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข โดยได้สนับสนุนให้สร้างวิทยาการกระบวนการเพื่อการขับเคลื่อนเวทีจังหวัดละ 10 คน รวม 750 คน และสนับสนุนการจัดเวทีระดับอำเภอและเขตในกรุงเทพมหานครรวม 926 เวที

» **จัดเวทีสภานักเรียนหัวใจสมานฉันท์ ยึดมั่นธรรมาภิบาล**
เพื่อพัฒนาองค์กรนักเรียนทั้งนักเรียนปกติและนักเรียนพิการให้มีความเข้มแข็ง สามารถดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน พัฒนาสังคมในโรงเรียนให้เป็นสังคมเปิด มีความพอเพียงและยึดมั่นในหลักการตามวิถีชีวิตประชาธิปไตย รวมทั้งนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการได้รับการปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยมความเป็นประชาธิปไตย โดยในปี 2550 และปี 2551 มีผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งประกอบด้วยนักเรียนปกติและนักเรียนพิการในระดับช่วงชั้นที่ 4 ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เป็นตัวแทนจาก 175 เขต พื้นที่การศึกษา ครูที่ปรึกษา ผู้สังเกตการณ์ และคณะกรรมการดำเนินโครงการฯ ปีละ 450 คน

» **ส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข** โดยจัดทำโครงการนาร่องการพัฒนาวิถีชีวิตประชาธิปไตย 4 ภาคๆ ละ 1 จังหวัด ส่งเสริมบทบาทข้าราชการในการขยายผลอุดมการณ์ประชาธิปไตยสู่ประชาชน ผ่านการฝึกอบรมในหลักสูตรต่างๆ เช่น กระทรวงมหาดไทยในหลักสูตร นปส. 52 หลักสูตร บ.มท.รุ่นที่ 19 และ 20 หลักสูตร กบส. เป็นต้น และในกิจกรรมของลูกเสือชาวบ้านของจังหวัดและกรุงเทพมหานคร มีประชาชนเข้าร่วมจำนวนทั้งสิ้น 387,986 คน นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งกองลูกเสืออาสา กกต. เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในทุกจังหวัด (รวมกรุงเทพมหานคร) จังหวัดละ 2 กอง รวมทั้งสิ้น 160 กอง จำนวนลูกเสืออาสาฯ 6,401 คน

» **สนับสนุนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา และการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ทั่วประเทศ** โดยสนับสนุนและประสานงานการเลือกตั้ง 1) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันอาทิตย์ที่ 23 ธันวาคม 2550 และ 2) สมาชิกสภาวุฒิสภาในวันอาทิตย์ที่ 2 มีนาคม 2551 เสร็จสิ้นด้วยความเรียบร้อย

(2) พัฒนาภาวะความเป็นผู้นำประชาธิปไตยที่มีคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสังคมทุกระดับให้เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคมไทย สนับสนุนข้าราชการให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยการ

(2.1) *ประกาศเกียรติคุณข้าราชการและลูกจ้างผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และจัดทำโครงการฝึกอบรมด้านการพัฒนาจิตใจ จัดฝึกอบรมปฏิบัติธรรมแก่ข้าราชการในสังกัด และการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และวินัยข้าราชการแก่ข้าราชการและลูกจ้าง โดยเน้นให้ข้าราชการและลูกจ้างในสังกัดปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ประพฤติตนอยู่ในกรอบศีลธรรมตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดเนื้อหาดังกล่าวนในหลักสูตรฝึกอบรมนักบริหารงานพัฒนาชุมชนระดับกลาง จำนวน 3 รุ่น 170 คน*

(2.2) *รณรงค์ส่งเสริมค่านิยมไม่รับของขวัญสินน้ำใจ เผยแพร่ รณรงค์ประชาสัมพันธ์ มิให้ข้าราชการมีพฤติการณ์รับสินบน สินน้ำใจ เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อผู้อื่นโดยมิชอบ*

(3) *การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมในสังคมไทย ด้วยการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและจิตสำนึกสาธารณะให้แก่คนไทยที่เหมาะสมกับช่วงวัยตั้งแต่วัยเด็กจนตลอดชีวิต เพื่อปมเพาะค่านิยมที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีแนวทาง มาตรการและแผนยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ*

(3.1) *การขับเคลื่อนวาระแห่งชาติคุณธรรม จริยธรรม โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ร่วมดำเนินงานกับกระทรวงต่างๆ อาทิ การจัดค่ายเยาวชน ปรับหลักสูตรการเรียนการสอน จัดเด็ก/เยาวชนและผู้ปกครองเข้าสู่วัด การบูรณาการแผนงานโครงการการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครอบครัว สถาบันการศึกษา ศาสนาและชุมชนในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน เป็นต้น*

(3.2) *การบูรณาการและจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมภาคสังคม โดยกระทรวงวัฒนธรรม กำหนดมาตรการระยะสั้น 1 ปี (พ.ศ.2550) มี 2 ยุทธศาสตร์ คือ การสร้างบรรทัดฐานวาระแห่งคุณธรรม และสื่อสร้างพลังไทยใส่ใจคุณธรรม มาตรการระยะยาวต่อเนื่อง 4 ปี (พ.ศ.2551-2554) มี 3 ยุทธศาสตร์ คือ การเสริมสร้างครอบครัวตัวอย่าง การส่งเสริมโรงเรียนคุณธรรม และการพัฒนาวิถีชุมชน*

(3.3) *จัดทำประมวลจริยธรรมและจรรยาข้าราชการพลเรือน และยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในภาครัฐ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนได้จัดทำร่างประมวลจริยธรรมและจรรยาข้าราชการพลเรือน และยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในภาครัฐ สำหรับเป็นแนวทางให้ส่วนราชการนำไปปรับใช้ตามความเหมาะสม ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความตระหนักและการเรียนรู้ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม วัฒนธรรมการทำงาน รวมถึงพัฒนาจิตสำนึกของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันจะส่งผลให้ข้าราชการเป็นคนดี มีคุณธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคมและเกิดประโยชน์สุขต่อสังคม*

(3.4) ประกาศใช้ระเบียบสำหรับนักนายกรัฐมนตรีนว่าด้วยประมวล

จริยธรรมของข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2551 ได้กำหนดค่านิยมหลักและมาตรฐานของข้าราชการการเมือง เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี และข้าราชการการเมืองอื่นๆ เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ ให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ยึดหลักธรรมาภิบาล มีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบ ยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคม รวมทั้งยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

(3.5) จัดทำมาตรฐานจริยธรรมผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และ

เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือปฏิบัติ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานจริยธรรมอันเป็นค่านิยมหลักสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ 9 ประการ ได้แก่ 1).การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม 2).การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริตและรับผิดชอบต่อ 3).การยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนและไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน 4).การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรมและถูกกฎหมาย 5).การให้บริการประชาชนด้วยความรวดเร็วมีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ 6).การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง 7).การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้ 8).การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และ 9).การยึดมั่นในหลักจรรยาวิชาชีพขององค์กร ซึ่งหน่วยงานต่างๆ อยู่ระหว่างจัดตั้ง กลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงของการกระทำด้วย รวมทั้งต้องดำเนินการจัดทำประมวลจริยธรรมให้เสร็จตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ให้ดำเนินการภายใน 1 ปี⁷

(4) เสริมสร้างการพัฒนาการเมืองให้โปร่งใส สุจริต เพื่อสนับสนุนการสร้าง

วัฒนธรรมประชาธิปไตยและวัฒนธรรมธรรมาภิบาล รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550⁸ และรัฐบาลได้กำหนดกลไก มาตรการควบคุม บังคับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส มีคุณธรรมและจริยธรรม และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้ใหม่ทางการเมืองที่สำคัญๆ สรุปได้ดังนี้

(4.1) กำหนดมาตรการไม่ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและ

เจ้าหน้าที่ของรัฐมีผลประโยชน์ทับซ้อนที่ชัดเจนและครอบคลุมมากขึ้น เช่น 1) ห้ามมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น 2) ห้ามมิให้รับหรือแทรกแซงหรือก้าวก่ายการเข้ารับสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจหรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทาน

⁷ สำนักงานส่งเสริมมาตรฐานจริยธรรม สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินสรุปผลการดำเนินการด้านจริยธรรมโดยผู้ตรวจการแผ่นดิน, ตุลาคม 2551

⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 27 ก 24 สิงหาคม 2550

หรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม 3) ห้ามมิให้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชน หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าว 4) นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป และ 5) นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ห้ามออกเสียงลงคะแนนในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำรงตำแหน่ง การปฏิบัติหน้าที่ หรือการมีส่วนได้เสียในเรื่องนั้น เป็นต้น

(4.2) ให้มีการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เข้มขันขึ้น โดยนอกจากจะต้องแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของตน ของคู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะแล้ว ยังขยายไปถึงทรัพย์สินที่อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่น ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมด้วย รวมทั้งทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา จะต้องเปิดเผยให้แก่สาธารณชน เช่นเดียวกับของรัฐมนตรี

(4.3) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพ้นจากตำแหน่งได้ง่ายขึ้น โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา เมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกแม้จะมีการรอกการลงโทษก็พ้นจากตำแหน่ง เว้นแต่ความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ส่วนนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี เมื่อต้องคำพิพากษาให้จำคุกแม้คดีจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอกการลงโทษก็ตามก็พ้นจากตำแหน่ง เว้นแต่ความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษหรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

(4.4) กำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยภาครัฐต้องดำเนินการในเรื่อง 1) การพัฒนาระบบงานภาครัฐต้องมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ 2) ปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีอากรให้มีความเป็นธรรม 3) คัดครองและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตร 4) ระมัดระวังไม่ให้สาธารณูปโภคตกอยู่ในความผูกขาดของเอกชน และ 5) กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินตามหลักวิชาให้ครอบคลุมทั้งผืนดินผืนน้ำทั่วประเทศ ดำเนินการให้เกษตรกรมีสิทธิในที่ดินอย่างทั่วถึง ฯลฯ

(4.5) ให้มีการจัดตั้งสภาพัฒนาการเมืองและจัดทำแผนพัฒนาการเมือง ซึ่งรัฐบาลได้ดำเนินการออกพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง พ.ศ. 2551 เพื่อจัดตั้งสภาพัฒนาการเมืองให้ทำหน้าที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) จัดทำแผนพัฒนาการเมือง 2) เสริมสร้างวัฒนธรรมอันดีทางการเมือง วิถีชีวิตประชาธิปไตย และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 3) ส่งเสริมและพัฒนาการเมืองในส่วนที่เกี่ยวกับสถาบันการเมืองและสถาบันทางการเมือง และการปกครอง และ 4) ส่งเสริมและพัฒนาให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง⁹

⁹ พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง พ.ศ. 2551 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 24 ก 29 มกราคม 2551

3.2 เสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนให้สามารถเข้าร่วมในการบริหารจัดการประเทศได้มากยิ่งขึ้น

(1) รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันสร้างโอกาสให้ภาคประชาชนมีความเข้มแข็งในเข้าร่วมการบริหารจัดการของประเทศมากยิ่งขึ้น ดังนี้

(1.1) **คุ้มครอง ส่งเสริม และการขยายสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากขึ้น** โดย 1) ให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว ทั่วถึง และเสียค่าใช้จ่ายตามควร เด็ก เยาวชน สตรี คนพิการและทุพพลภาพได้รับการคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาตัวอย่างเหมาะสม 2) สิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนได้รับการคุ้มครองมากขึ้น โดยห้ามปิดกั้นการสื่อสารมวลชน แทรกแซงสื่อมวลชนในการเสนอข่าวสาร และห้ามผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการสื่อสารมวลชน 3) ขยายสิทธิของชุมชน และชุมชนท้องถิ่นให้ครอบคลุมถึงกรณีการรวมตัวกันของบุคคลขึ้นเป็นชุมชน และการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติ จะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน และ 4) การทำสนธิสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างประเทศทั้งหลายที่มีผลกระทบต่อประชาชน รัฐจะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อน

(1.2) **การใช้สิทธิและเสรีภาพง่ายขึ้น และมีมาตรการคุ้มครองอย่างชัดเจน** โดยรัฐธรรมนูญได้รับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ แม้ยังไม่มีความหมายลูกตราขึ้น ก็สามารถใช้สิทธิและเสรีภาพเหล่านั้นได้ทันที สามารถฟ้องศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรงในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญได้เป็นครั้ง รวมทั้งใช้สิทธิทางการเมืองได้ง่ายขึ้น เช่น การลดจำนวนประชาชนในการเข้าชื่อถอดถอนนักการเมืองและการเสนอกฎหมาย ทั้งในระดับประเทศและในระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ยังให้ชุมชนมีสิทธิฟ้องศาลได้ในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิของชุมชน รวมทั้งให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติฟ้องศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครองได้ในกรณีที่กฎหมาย กฎ คำสั่ง หรือการกระทำใดขัดต่อรัฐธรรมนูญ และเป็นผู้เสียหายแทนประชาชนเพื่อฟ้องศาลได้ในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน)

(1.3) **ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานของท้องถิ่นและกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น** เช่น กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระอย่างเต็มที่ในการบริหารงานของตนเองในทุกด้าน การจัดทำบริการสาธารณะที่มีความหลากหลายให้มีคณะกรรมการข้าราชการส่วนท้องถิ่นเป็นของตนเองที่อิสระจากส่วนกลาง สามารถโอนย้ายข้าราชการระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ รวมทั้งให้มีคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมระดับท้องถิ่นด้วย ให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถลงประชามติในเรื่องที่เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองได้ ลดจำนวนประชาชนที่จะเข้าชื่อถอดถอนนักการเมืองท้องถิ่นและการเสนอร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น รวมทั้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องรายงานการดำเนินงานต่อประชาชน ในเรื่องการ

จัดทำงบประมาณ การใช้จ่าย และผลการดำเนินงานในรอบปี เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบกำกับการบริหารจัดการ ตลอดจนจัดให้มีกลไกการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยประชาชน

(2) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนให้สามารถเข้าร่วมในการบริหารจัดการประเทศที่สำคัญๆ ดังนี้

(2.1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายภาคประชาชนให้เข้มแข็ง และมีบทบาทมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น เช่น ดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนใสสะอาด ที่กรุงเทพฯ เชียงใหม่ ขอนแก่น และสงขลา เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสริมสร้างองค์กรให้มีศักดิ์ศรี และจริยธรรมสูง การสร้างเครือข่ายยุติธรรมชุมชนและผู้ประสานงานโดยดำเนินการได้รวม 31,965 ราย (เป้าหมายรวม 31,050 ราย) และเปิดดำเนินการศูนย์ยุติธรรมชุมชนรวม 108 ศูนย์ เป็นต้น

(2.2) เสริมสร้างความเข้มแข็ง และประสิทธิภาพของกลไกการตรวจสอบภาคประชาชน มีการสร้างกลไกและเครื่องมือ เพื่อให้อิสระกับการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนที่สำคัญ คือ

» ประกาศใช้พระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551 ซึ่งมีสาระครอบคลุมการกำหนดรูปแบบและหลักประกันความเป็นสื่อสาธารณะ 3 ด้าน คือ 1) ความเป็นอิสระจากการครอบงำและแทรกแซงจากผู้มีอำนาจทั้งทางการเมืองและธุรกิจ 2) วางหลักประกันให้มีการจัดระบบเพื่อให้ได้มาซึ่งงบประมาณรายจ่ายในการดำเนินงานจากแหล่งต่าง ๆ โดยไม่ทำให้สื่อต้องพึ่งพิงรายได้อันมีที่มาจากธุรกิจเอกชน เช่น การโฆษณา เพราะจะทำให้สูญเสียความเป็นอิสระตามเจตนารมณ์ของการเป็นสื่อสาธารณะ และ 3) ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเหมาะสมทั้งในด้านเนื้อหา และความเป็นสื่อเพื่อสาธารณะและจริยธรรม คุณธรรม ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ เช่น ส่งเสริมเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสารเพื่อสร้างสังคมประชาธิปไตยที่ประชาชนได้รับ ข่าวสารอย่างเท่าเทียมกัน และ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อมในการกำหนดทิศทาง การให้บริการขององค์การเพื่อประโยชน์สาธารณะ เป็นต้น

» ส่งเสริมเสรีภาพการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน โดยมีการกำหนดบทบาทของภาครัฐให้มีหน้าที่เพียงกำกับดูแลด้านเนื้อหาและสาระของรายการที่ออกอากาศผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และเคเบิลทีวีให้เป็นไปตามกฎหมาย ตลอดจนการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อวิทยุโทรทัศน์กับกลุ่มผู้ชม สถานีวิทยุโทรทัศน์ต่าง ๆ และเน้นการมีส่วนร่วมโดยสมัครใจของสถานีวิทยุโทรทัศน์ทั้งทางด้านการส่งเสริมและพัฒนาระบบกำกับดูแลตนเอง การกำหนดแนวทางและดำเนินดำเนินการร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรมและสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งนำระบบติดตามการดำเนินงานของสื่อมวลชนมาใช้แทนการควบคุม ส่งผลให้สื่อมวลชนนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อประเทศและประชาชน

(2.3) สนับสนุนการสร้างวัฒนธรรมสันติวิธีและจัดให้มีกลไกที่ส่งเสริมการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี โดย

» **พัฒนาประสิทธิภาพการประสานการข่าวกรองและพัฒนาการข่าวภาคประชาชน** โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมได้สนับสนุนและประสานการปฏิบัติงานและพัฒนาประสิทธิภาพการประสานการข่าวกรองและพัฒนาการข่าวภาคประชาชนในหมู่บ้าน/ตำบลสันติสุขใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีการอบรมผู้ร่วมสร้างสันติสุขในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในปี 2550 จำนวน 540 ราย

» **ปรับปรุงนโยบายการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีความชัดเจน** โดยปรับเป้าหมายและยุทธศาสตร์ ระบบกลไกการบริหารในพื้นที่ให้มีเอกภาพ การกำหนดแนวทางการสร้างความสมานฉันท์ โดยการสร้างความเข้าใจ ปรับเปลี่ยนความคิดของเจ้าหน้าที่และอำนวยความสะดวก ส่งเสริมการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักศาสนา ซึ่งได้ดำเนินการปรับปรุงกลไกโดยจัดตั้ง กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) ภาค 4 และ (ศูนย์อำนวยการบริหารพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอบต.) ขึ้น จัดทำฐานข้อมูลสนับสนุนงานข่าว และจัดระเบียบหมู่บ้านและมวลชนจำนวน 250 ตำบล รวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบทั้งสิ้นจำนวน 9,610 ราย วงเงิน 1,075.53 ล้านบาท

» **จัดทำแผนปฏิรูปสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างสมานฉันท์** ซึ่งประกอบด้วยสามยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ การสร้างสังคมที่ไม่ทอดทิ้งกัน สังคมเข้มแข็ง และสังคมคุณธรรม โดยมุ่งให้เกิดการจัดการด้วยตนเอง การระดมพลังสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ที่จะพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สร้างการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาให้เกิดการผนึกกำลัง สังคมประสพการณ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ยกกระตือรือร้นการพัฒนาให้ดีขึ้น นำสังคมไปสู่การอยู่ดีมีสุข โดยมีการจัดประชุมระดมความคิดเห็นจากหลายฝ่ายอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2549 เป็นต้นมา และมีแผนการดำเนินการที่สำคัญคือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตในพื้นที่ 88 อำเภอของจังหวัดชายแดนภาคใต้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา และการพัฒนาการศึกษา

(2.4) ส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับมีโอกาสเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมในทุกขั้นตอนของการดำเนินคดี ได้แก่

» **การเสริมสร้างความยุติธรรมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้** โดยให้ประชาชนมีช่องทางร้องทุกข์ที่ได้รับการตอบสนองและแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและสร้างเครือข่ายยุติธรรมชุมชน ผ่านกลไกการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชนเพื่อความสงบสุขของชุมชน

» การส่งเสริมให้ประชาชนได้รับความรู้และมีส่วนร่วม

ด้านสิทธิเสรีภาพ โดยดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชนได้รวม 15,021 ราย และ 80 ชุมชน การจัดการความขัดแย้งของชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนได้รวม 209 ชุมชน รวมทั้งการทำข้อกำหนดในการกำกับการปกครอง คิดเป็นร้อยละ 94.38 ของคดีตลอดจนจัดทำเค้าโครงแผนมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ในการเป็นเครื่องมือสำหรับจัดทำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 เป็นต้น

» การช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่ประชาชน โดย สนับสนุน

การดำเนินงานของเนติบัณฑิตและสหภาพความในการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่ประชาชนจำนวน 32,971 ราย ให้คำปรึกษาทางกฎหมาย จำนวน 32,153 เรื่อง และช่วยเหลือผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา จำนวน 3,441 ราย ตรวจพิสูจน์วิเคราะห์ด้านนิติวิทยาศาสตร์จำนวน 63,527 ราย การสืบเสาะและพินิจผู้เยาว์ในคดีครอบครัวตามคำสั่งศาล จำนวน 9,151 ราย (สูงกว่าเป้าหมายร้อยละ 83.0) และกำกับการปกครองผู้เยาว์ในคดีครอบครัวตามคำสั่งศาล จำนวน 3,721 ราย (สูงกว่าเป้าหมายร้อยละ 24.0) เป็นต้น

3.3 สร้างภาคราชการและรัฐวิสาหกิจที่มีประสิทธิภาพ และมีธรรมาภิบาล
เน้นการอำนวยความสะดวกแทนการกำกับควบคุม และทำงานร่วมกับหุ้นส่วนการพัฒนา ในช่วงปี 2550 – 2551 รัฐบาลได้ดำเนินการเพื่อเสริมสร้างภาคราชการและรัฐวิสาหกิจให้มีประสิทธิภาพ และมีธรรมาภิบาล ที่สำคัญๆ ดังนี้

(1) **พัฒนาระบบราชการและข้าราชการให้ทันสมัย โปร่งใส และมีขีดสมรรถนะสูงขึ้น** มีการดำเนินการ ดังนี้

(1.1) **จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ** เพื่อให้เป็นส่วนราชการในฝ่ายบริหารที่รับผิดชอบในการดำเนินการด้านนโยบายการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของรัฐบาลโดยตรงดังกล่าว และเป็นศูนย์กลางประสานงานกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมทั้งกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตในฝ่ายบริหารสามารถดำเนินการในลักษณะบูรณาการและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น¹⁰

(1.2) **การพัฒนาบุคลากรภาครัฐ** โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ได้พัฒนาบุคลากรภาครัฐให้ได้รับการพัฒนาสมรรถนะ ขีดความสามารถในการปฏิบัติราชการและการให้บริการประชาชน จำนวน 16,245 คน ในปี 2550 สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดร้อยละ 35.4 ส่วนหน่วยงานต่างๆ มีการพัฒนาบุคลากรและการจัดการองค์ความรู้ภายในกระทรวงที่หลากหลายเช่นเดียวกัน

¹⁰ พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125/ตอนที่ 21 ก/หน้า 1/24มกราคม 2551

(1.3) จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2551

– 2555) คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2551 – 2555) เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2551 ตามที่ สำนักงาน ก.พ.ร. เสนอโดยมีประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย 4 ประเด็น คือการยกระดับการให้บริการและการทำงาน เพื่อตอบสนองความคาดหวังและ ความต้องการของประชาชนที่มีความสลับซับซ้อน หลากหลาย และเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การปรับปรุงแบบการทำงานให้มีลักษณะเชิงบูรณาการ การมุ่งสู่การเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง และการสร้างระบบการกำกับดูแลตนเองที่ดี เกิดความโปร่งใส มั่นใจ และสามารถตรวจสอบได้

(1.4) พัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e – Government) โดยมีการพัฒนา

เครือข่ายสื่อสารข้อมูลเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐ (Government Information Network: GIN) เชื่อมต่อกระทรวง ทบวง และกรมทั้งในส่วนกลางส่วนภูมิภาค เพื่อพัฒนาระบบบริหารภาครัฐผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ (e – Service) จำนวน 23 บริการ

(1.5) พัฒนามาตรฐานด้านการบัญชีภาครัฐ โดยมีการจัดทำแนวปฏิบัติ

ทางบัญชี จำนวน 4 แนวปฏิบัติ กำหนดมาตรฐานการจัดทำรายงานการเงินภาครัฐ กำหนดระบบบัญชีกองทุนเงินนอกงบประมาณ วิเคราะห์รายงานการเงินภาครัฐด้านสังคม พัฒนามาตรฐานด้านการบัญชีภาครัฐ พัฒนาหลักเกณฑ์วิธีการคำนวณต้นทุนผลผลิต พัฒนาผังบัญชีมาตรฐานที่ใช้ในระบบ GFMS

(1.6) ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

(e-Auction) โดยในปี 2550 มีการประมูลรวมทั้งสิ้น 18,422 ครั้ง งบประมาณ 178,782 ล้านบาท สามารถประหยัดเงินได้ 16,291 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 8.35 ของวงงบประมาณรวม (195,073 ล้านบาท) และปี 2551 มีการประมูลรวมทั้งสิ้น 20,834 ครั้ง งบประมาณ 307,998 ล้านบาท สามารถประหยัดเงินงบประมาณได้ 21,012 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 6.39 ของวงงบประมาณรวม (329,010 ล้านบาท)

(1.7) พัฒนาระบบการให้บริการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้

สามารถให้บริการประชาชนด้านการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน 7,995,058 บัตร ด้านทะเบียนที่ดินในสำนักงานที่ดิน จำนวน 5.13 ล้านราย (เป้าหมาย 4.8 ล้านราย) ด้านรังวัดที่ดินในสำนักงานที่ดิน 230,000 ราย (เป้าหมาย 200,000 ราย) และการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม และอื่นๆ ในสำนักงานที่ดินทั่วประเทศ ได้ 5,099,000 ราย คิดเป็นร้อยละ 100 ของเป้าหมาย ด้านให้บริการแรงงานใน 27 จังหวัดนาร่องได้ 288,978 ราย และด้านการแก้ไขปัญหาทางด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้รับรางวัลมาตรฐานศูนย์บริการร่วมรางวัลดีเด่น ประเภทการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของศูนย์บริการร่วมกระทรวงศึกษาธิการ จากสำนักงาน ก.พ.ร เป็นต้น

(1.8) ความก้าวหน้าการประเมินความคุ้มค่าการปฏิบัติการกิจของรัฐ

ปี 2550-2551 การประเมินความคุ้มค่าในการปฏิบัติการกิจของรัฐ มุ่งให้ส่วนราชการประเมินความคุ้มค่าการปฏิบัติการกิจด้วยตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินว่าการปฏิบัติการกิจ มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และได้ก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อประชาชนและภาครัฐ มากกว่าหรือน้อยกว่าค่าใช้จ่ายและผลเสียที่เกิดขึ้นเพียงใด และเป็นข้อมูลสำหรับส่วนราชการในการทบทวนจัดลำดับความสำคัญในการเลือกปฏิบัติการกิจ หรือเป็นข้อมูลสำหรับรัฐบาลเพื่อพิจารณาขยับเลิการกิจ รวมทั้งการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติการกิจ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น ตลอดจนเป็นแนวทางในการพิจารณาจัดตั้งงบประมาณของส่วนราชการในปีต่อไป โดยในช่วงปี 2550-2551 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ดำเนินการประเมินความคุ้มค่าในหน่วยงานนำร่องระดับกระทรวง ซึ่งเป็นตัวแทนของ 3 กลุ่มกระทรวงหลัก (ตามการแบ่งของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ) ได้แก่ 1) กระทรวงมหาดไทย เป็นตัวแทนของกลุ่มกระทรวงด้านบริหารความมั่นคงและการต่างประเทศ 2) กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นตัวแทนของกลุ่มกระทรวงด้านเศรษฐกิจ และ 3) กระทรวงสาธารณสุข เป็นตัวแทนของกลุ่มกระทรวงด้านสังคม ซึ่งผลการประเมินนับได้ว่า ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย เพราะทำให้หน่วยงานนำร่องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประเมินความคุ้มค่า การกำหนดตัวชี้วัดเพื่อประเมินความคุ้มค่าใน 3 มิติ (ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และผลกระทบ) ตลอดจนมีการจัดเก็บข้อมูลที่จำเป็นต่อการประเมินและจัดทำรายงานการประเมินความคุ้มค่า บทเรียนจากกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจและการประเมินความคุ้มค่าในกระทรวงนำร่องทั้ง 3 แห่ง สามารถนำไปขยายผลให้ครอบคลุมทุกกระทรวง ซึ่งจะได้ดำเนินการต่อไปในปี 2552

(2) พัฒนาระบบราชการและข้าราชการให้ยึดหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติราชการ โดย

(2.1) ปรับโครงสร้างระบบราชการที่ให้ความสำคัญกับการป้องกันและคุ้มครองระบบคุณธรรมที่ชัดเจนมากขึ้น รัฐบาลได้ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนใหม่โดย 1) ให้มีคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมเพื่อทำหน้าที่ในการพิทักษ์ระบบคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (มาตรา 31) 2) การดำเนินงานของภาครัฐเกี่ยวกับการรับบุคคลเพื่อบรรจุเข้ารับราชการ การบริหารทรัพยากรบุคคลต้องไม่เลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม มีความเป็นกลางทางการเมือง การพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนตำแหน่ง และการดำเนินการทางวินัย จะต้องคำนึงถึงระบบคุณธรรม (มาตรา 42) 3) การกำหนดให้ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องรักษาจริยธรรม ข้าราชการ โดยเฉพาะในเรื่องการยึดมั่นและยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง ความซื่อสัตย์สุจริตและความรับผิดชอบ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ การปฏิบัติหน้าที่โดยไม่เลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม และการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน (มาตรา 78) และ 4) กระจายอำนาจการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐให้ส่วนราชการเจ้าสังกัดดำเนินการมากขึ้น¹¹

¹¹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 22 ก 25 มกราคม 2551

(2.2) การเสริมสร้างมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ โดยในปี 2550 รัฐบาลได้ประกาศให้เป็นวาระแห่งชาติของรัฐบาล ที่ทุกหน่วยงานจะต้องให้ความสำคัญต่อการใช้ระบบตรวจสอบภายในให้สามารถปฏิบัติงานอย่างจริงจัง เข้มงวด และรัดกุม รวมทั้งการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ ซึ่งดำเนินการในปี 2550 – 2551 ที่ผ่านมามีผลการดำเนินงานที่สำคัญ คือ

» **จัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 – 2555** ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลักคือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ปลุกจิตสำนึก ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมและสร้างวินัยแก่ทุกภาคส่วน ยุทธศาสตร์ที่ 2 รวมพลังแผ่นดินป้องกันและปราบปรามการทุจริต ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความแข็งแกร่งแก่หน่วยงานต่อต้านการทุจริต และ ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างบุคลากรมืออาชีพป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ได้ดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2551 แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ มีนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ จากนั้นคณะกรรมการชุดดังกล่าว ได้แต่งตั้งคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจำนวน 3 คณะ ได้แก่ 1) คณะอนุกรรมการอำนวยการประสานการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต 2) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาคประชาสังคมและสื่อมวลชน และ 3) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาคเอกชน รวมถึงแต่งตั้งคณะทำงานประชาสัมพันธ์การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภายใต้คณะอนุกรรมการอำนวยการประสานการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอีก 1 คณะด้วย¹²

» **การดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ที่ทุจริตและประพฤติมิชอบ**
ทั้งทางแพ่ง อาญา และวินัยอย่างต่อเนื่อง โดยทางแพ่งรัฐบาลสามารถเรียกเงินชดเชยให้แก่แผ่นดินได้ 169,606,559.18 บาท เป็นคดีที่ดำเนินการแล้ว 289 คดี และอยู่ระหว่างดำเนินการ 746 คดี คดีอาญาดำเนินการเสร็จแล้ว 80 คดี อยู่ระหว่างดำเนินการ 955 คดี ส่วนคดีทางวินัยดำเนินการแล้ว 662 คดี และอยู่ระหว่างดำเนินการ 373 คดี นอกจากนั้น ยังแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงและแก้ไขปัญหาความไม่โปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างและการให้สัมปทานในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรมได้สอบสวนคดีพิเศษ จำนวน 117 คดี ซึ่งเกินกว่าเป้าหมายที่วางไว้ว่าจะพิจารณาคดีพิเศษในปี 2550 จำนวน 55 คดี ถึง 2.1 เท่า

¹² สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ , รายงานผลงานคณะกรรมการ ป.ป.ช.ในรอบ 2 ปี (6 ตุลาคม 2549 – 6 ตุลาคม 2551) เข้าถึงได้จาก : www.nccc.go.th

» **การจัดทำแผนกลยุทธ์การสร้างมหาดไทยใสสะอาด** โดยมี 7 ส่วนราชการ และ 5 รัฐวิสาหกิจใจสังกัดกระทรวงมหาดไทย ได้ร่วมจัดทำแผนกลยุทธ์ ในการสร้างจิตสำนึกการป้องกันเหตุการณ์และพฤติกรรม จัดทำประกาศมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรม พร้อมทั้งประกาศให้ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการรับทราบโดยทั่วกัน ระยะแรกเป็นการดำเนินการโครงการคัดเลือกเจ้าหน้าที่กรมโยธาธิการและผังเมืองผู้ปฏิบัติตามมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรม มีผู้ได้รับเลือกจำนวน 28 คน และดำเนินโครงการฝึกอบรมหลักสูตรด้านคุณธรรมและจริยธรรม

» **การตั้งศูนย์ประสานราชการใสสะอาด** โดยมีการจัดตั้งคณะทำงานเครือข่ายภาคประชาชน เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบร่วมกับกรมการปกครอง และจัดให้มีการสัมมนาโครงการพัฒนากระบวนการตรวจสอบและเฝ้าระวังการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งเป็นการดำเนินงานตามวาระแห่งชาติด้านจริยธรรม ธรรมาภิบาล และการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐในลักษณะของโครงการที่ส่งผลสำเร็จเร็ว ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 รัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายดำเนินการในปี 2550 จำนวน 38 จังหวัด เพื่อให้ครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ ต่อเนื่องจากปี 2548 ที่ได้ดำเนินแผนยุทธศาสตร์สร้างราชการใสสะอาดแล้ว 33 จังหวัด นอกจากนี้รัฐยังได้เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับภัยของการทุจริตอย่างต่อเนื่อง จัดให้มีช่องทางการร้องเรียน แจ้งเบาะแสการทุจริตของเจ้าหน้าที่ในช่องทางต่างๆ ที่ติดต่อได้สะดวก รวดเร็ว

» **การปรับปรุงกฎระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการ** โดยสำนักงาน ก.พ. พัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านพิทักษ์ระบบคุณธรรมในระบบราชการ โดยการปรับปรุงกฎ/ระเบียบ/หลักเกณฑ์/วิธีการ ให้สอดคล้องกับระบบบริหารทรัพยากรคนใหม่ จำนวน 5 เรื่อง เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

» **การจัดช่องทางการร้องทุกข์/ร้องเรียนในส่วนราชการต่าง ๆ** เช่น กระทรวงแรงงาน จัดให้มีช่องทางการร้องทุกข์ / ร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบ การจัดให้มีข้อมูลข่าวสารที่รวบรวมให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้ผ่าน 5 ช่องทาง ได้แก่ 1) สายด่วนกระทรวงแรงงาน 1506 2) ตู้ ปณ. 1 ปณ.ดินแดง กรุงเทพฯ 10407 3) ตู้รับร้องเรียน 4) เว็บไซต์กระทรวงแรงงาน (www.mol.go.th) / เว็บไซต์ศูนย์ราชการใสสะอาด สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน <http://clean.mol.go.th> / เว็บไซต์ศูนย์บริการข้อมูลภาครัฐเพื่อประชาชน GCC 1111 www.gcc.tot.co.th ของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และ 5) ร้องเรียนด้วยตนเอง กระทรวงมหาดไทย มีช่องทางผ่าน ศูนย์บ่ายคลายทุกข์กับมท.1 ศูนย์ดำรงธรรมกรมที่ดิน (อินเทอร์เน็ต www.dol.go.th) ศูนย์กระจกชาวดิน ตู้ ปณ. 11 วัดเลียบ กรุงเทพฯ 10200 เป็นต้น

» การวิเคราะห์ความเสี่ยงตามหลักธรรมาภิบาลของ

แผนงาน/โครงการที่สำคัญ สำนักงานงบประมาณร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้ร่วมจัดทำหลักเกณฑ์และแนวทางการคัดเลือกแผนงาน/โครงการในการวิเคราะห์ความเสี่ยงตามหลักธรรมาภิบาล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหลักประกันการของบประมาณของส่วนราชการ มีความรอบคอบรัดกุมค่านึงมาตรการป้องกันและแก้ไขโอกาสผิดพลาดหรือความเสี่ยงเป็นการล่วงหน้า เพื่อหามาตรการป้องกันและจัดการกับโอกาสผิดพลาดที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายคือสิ่งที่ “ควรกระทำ” ควบคู่กับการ “วางแผน” อยู่แล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติราชการด้วยระบบภูมิคุ้มกันที่ดี และเพื่อสร้างหลักประกันว่า ระบบการตรวจราชการจะสามารถมีบทบาทในการลดความเสี่ยงตามหลักธรรมาภิบาลได้ตามข้อมูลที่ส่วนราชการได้มีการวิเคราะห์ไว้แล้วล่วงหน้า ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2551 ให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐนำหลักเกณฑ์การวิเคราะห์ความเสี่ยงตามหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 (ภายหลังสำนักงานงบประมาณได้ขอเปลี่ยนแปลงให้หน่วยงานราชการเริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ 2554 แทน - มติค.ร.ม.เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2552)

(3) **พัฒนาระบบรัฐวิสาหกิจให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และแข่งขันได้** มีการดำเนินการ ดังนี้ 1) เพิ่มบทบาทรัฐวิสาหกิจในการพัฒนาประเทศ สำนักงานคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจ กระทรวงการคลัง และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติร่วมกันกำหนดกรอบการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่เชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งและยุทธศาสตร์ของประเทศ 2) จัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ระดับหัวหน้างานของรัฐวิสาหกิจภายใต้โครงการการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการบริหารองค์กรชั้นนำเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะเพื่อให้มีบทบาทในการกำหนดและประเมินวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ของรัฐวิสาหกิจแต่ละกลุ่มร่วมกับ สศช. และหน่วยงานกำกับเพื่อให้สามารถกำหนดเป้าหมายของการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจในแต่ละปีแต่ละประเภทได้อย่างเหมาะสม และเพื่อรองรับการถ่ายโอนงานบางส่วนในการเจรจาทำความตกลงกับรัฐวิสาหกิจจาก SUB PAC และวางแนวทางให้รัฐวิสาหกิจบางรายที่มีศักยภาพสามารถเข้าสู่การประเมินตนเองได้ในภายหน้า

3.4 การกระจายอำนาจการบริหารจัดการประเทศสู่ภูมิภาค ท้องถิ่น และชุมชนเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

(1) **ปรับโครงสร้าง กลไก และหลักเกณฑ์การจัดสรรทรัพยากรภาครัฐให้กระจายอำนาจการตัดสินใจสู่ภูมิภาค ท้องถิ่น และชุมชนเพิ่มขึ้น**

(1.1) แก้ไขกฎหมายเพื่ออำนาจให้การกระจายอำนาจสัมฤทธิ์ผล
รัฐบาลดำเนินการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ยกฐานะระเบียบ และวางกรอบการดำเนินงานเพื่อ
สนับสนุนการกระจายอำนาจสู่ภูมิภาค ท้องถิ่น และชุมชนมากขึ้น ดังนี้

» **พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ**
ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2549) เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สอดคล้อง
ระหว่างการถ่ายโอนงาน – คน – เงิน ช่วยลดภาระทางการเงินของประเทศ และทำให้การกระจาย
อำนาจลุล่วงสอดคล้องกับความเป็นจริง โดยมีสาระสำคัญ โดยสรุป ดังนี้ “...ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2550
เป็นต้นไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของรายได้สุทธิของรัฐบาล
และมีจุดมุ่งหมายให้มีสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ในระยะต่อไป”

» **การจัดทำแผนการกระจายอำนาจ และแผนปฏิบัติการ**
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ซึ่งได้มีการปรับปรุงเนื้อหาและแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับ
รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 โดยประกาศใช้เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2551 มีสาระสำคัญหลายประการ
โดยเฉพาะเรื่องการถ่ายโอนภารกิจและการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐกับ อปท. และระหว่าง
อปท. ด้วยกันเอง การกระจายอำนาจด้านการเงิน การคลังและงบประมาณ การปรับปรุงประสิทธิภาพ
การบริหารจัดการด้านการเงิน การถ่ายโอนบุคลากรและพัฒนาการบริหารทรัพยากรบุคคลท้องถิ่น
และการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบให้สอดคล้องกับการถ่ายโอนภารกิจ รวมทั้งให้มีระบบกำกับดูแล
ที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และกำกับเท่าที่จำเป็น ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจ
ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สกถ.) จัดทำโครงการให้ความรู้ความเข้าใจแผนการกระจายอำนาจ
และแผนปฏิบัติการ ฉบับที่ 2 ให้แก่ อปท. ที่รับการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนราชการทั่วประเทศ

» **พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7)**
พ.ศ. 2550 เพื่อช่วยสนับสนุนการกระจายอำนาจอย่างต่อเนื่อง ได้กำหนดให้จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด
เป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณมาตรา 53/1 และมาตรา 53/2 ที่สามารถยื่น
คำขอจัดตั้งงบประมาณได้ รวมทั้งกำหนดให้จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดหรือ
แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด ในทิศทางที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับชาติ
และตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

» **พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551** ซึ่ง
มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2551 ได้ปรับปรุงโครงสร้าง บทบาท อำนาจหน้าที่ของ
คณะกรรมการหมู่บ้านให้ทันสมัยขึ้น โดยกำหนดให้คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) เป็นกลไกหลักที่
สนับสนุนการดำเนินงานของราชการส่วนภูมิภาคในพื้นที่ระดับหมู่บ้าน โดยเป็นองค์กรหลักรับผิดชอบ
ในการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และบริหารจัดการที่ดำเนินงานในหมู่บ้านร่วมกับองค์กร
อื่นทุกภาคส่วน

» **ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการ
ธรรมาภิบาลจังหวัด พ.ศ.....** คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักการร่างระเบียบสำนัก
นายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด พ.ศ. เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2551 ซึ่ง
วัตถุประสงค์ในการตั้งคณะกรรมการธรรมาภิบาลเพื่อให้สอดคล้องและเสนอแนะการปฏิบัติการกิจของ
หน่วยงานของรัฐในจังหวัดเป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามมาตรา 3/1 แห่ง
พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และ พ.ศ. 2545 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

» **การร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ อปท. ตามรัฐธรรมนูญ
2550 รวม 4 ฉบับ** ได้แก่ กฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ กฎหมายจัดตั้งองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายรายได้ท้องถิ่น และกฎหมายข้าราชการส่วนท้องถิ่น โดยมีกรอบการ
ดำเนินงานตามกำหนดเวลา 1 ปี (นับจากวันที่รัฐบาลแถลงนโยบายต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2551)

(1.2) **วางกรอบการดำเนินงานขับเคลื่อนการพัฒนาและสนับสนุน
การปฏิบัติในระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด** โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่

» **การจัดทำกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค** สำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดทำขึ้นและคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อ
วันที่ 6 พฤษภาคม 2551 พร้อมทั้งเห็นชอบให้หน่วยงานดำเนินการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติและติดตาม
ประเมินผลโดยให้ทุกจังหวัด และ 18 กลุ่มจังหวัดทั่วประเทศ ยึดกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเป็น
แนวทางในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี และแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อจัดทำ
คำของบประมาณประจำปีต่อไป รวมถึงให้กระทรวงและหน่วยงานอื่นของรัฐใช้ประกอบการจัดทำแผน
ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติราชการประจำปีเพื่อสนับสนุนการพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดด้วย

» **สนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดทำแผนบริหารจังหวัด** โดย
พ.ร.บ. งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2552 ได้มีการจัดสรรเงินงบประมาณภายใต้
แผนงานบริหารจังหวัดขึ้นเป็นครั้งแรก เพื่อสนับสนุนการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการทั่วประเทศ
วงเงินรวม 18,279.46 ล้านบาท จำแนกเป็น ภาคเหนือ 4,476 ล้านบาท ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
5,180 ล้านบาท ภาคกลาง 5,680 ล้านบาท และภาคใต้ 2,943 ล้านบาท

» **จัดให้มีกลไกกำกับและติดตามการปฏิบัติราชการใน
ภูมิภาค** ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการกำกับและติดตามการปฏิบัติราชการในภูมิภาค
พ.ศ. 2547 กำหนดให้มีคณะกรรมการกำกับและติดตามผลการปฏิบัติราชการในภูมิภาค (กกก.) เพื่อ
การประสาน ติดตาม เร่งรัด ช่วยเหลือ และประเมินผลการปฏิบัติราชการในภูมิภาคให้บังเกิด
ประสิทธิภาพ เรียบร้อย รวดเร็ว สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ ปัจจุบันได้มีคำสั่ง
สำนักนายกรัฐมนตรีที่ 229/2551 ลงวันที่ 9 ตุลาคม 2551 มอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรีและ
รัฐมนตรีทุกท่านกำกับและติดตามการปฏิบัติราชการในภูมิภาคโดยใช้พื้นที่เขตตรวจราชการของ

สำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งผลการดำเนินงานที่ผ่านมาได้เห็นชอบแผนงานโครงการ รวมทั้งสิ้น 347 โครงการ และอนุมัติงบประมาณรายจ่ายปีงบประมาณ 2551 งบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 616,883,786 บาท และสำนักงบประมาณได้จัดสรรงบประมาณตามแผนงานโครงการดังกล่าวให้จังหวัดต่างๆ แล้วรวมทั้งสิ้น 598,424,090 บาท

» **สนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนากลุ่มจังหวัด**
คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2550 ให้สำนักงาน ก.พ.ร. ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย จัดทำโครงการเสริมสร้างขีดสมรรถนะสำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดในพื้นที่กลุ่มจังหวัดนาร่อง 10 กลุ่มจังหวัด

» **สนับสนุนการจัดตั้งคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด**
เพื่อให้เป็นกลไกในระดับจังหวัดที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมเสนอแนะและตรวจสอบการปฏิบัติภารกิจของหน่วยงานภาครัฐ ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด พ.ศ.... เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2551 ขณะนี้อยู่ระหว่างการประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อใช้บังคับต่อไป ทั้งนี้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัดดังกล่าว จะช่วยให้การบริหารงานในระดับจังหวัดเกิดสัมฤทธิ์ผล มีประสิทธิภาพ มีความคุ้มค่าเกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใสและเกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนมากขึ้น

» **สนับสนุนการจัดทำแผนชุมชนแบบมีธรรมาภิบาล** โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และร่วมกันแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในพื้นที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งในปัจจุบันได้มีการสนับสนุนให้มีการจัดทำแผนชุมชนในทุกหมู่บ้าน/ชุมชน โดยการดำเนินงานดังกล่าวจะนำไปสู่ความเชื่อมโยงกับแผนการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างภูมิภาคกับท้องถิ่นในอนาคต

(2) **กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถรับผิดชอบจัดบริการสาธารณะตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และสร้างความเจริญในเศรษฐกิจ สังคม แก่ท้องถิ่นชุมชน** โดยเพิ่มขีดความสามารถในด้านการเงิน การคลัง และการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีผลการดำเนินงานที่สำคัญๆ ได้แก่

(2.1) **ส่งเสริมการวางระบบควบคุม กำกับภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** ให้มีประสิทธิภาพ และมีมาตรฐานตามระเบียบ คตง. ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544 ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้ตั้งแต่ 15 ล้านบาทขึ้นไป จำนวน 2,548 แห่ง

(2.2) สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ขั้นตอนการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 รวม 1,025 ราย เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการกระจายอำนาจ การปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(2.3) พัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้ 1) การฝึกอบรมสัมมนา จำนวน 8,763 คน 2) การจัดหลักสูตรการศึกษาที่เกี่ยวข้องในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของรัฐ 34 แห่งทั่วประเทศ 3) พัฒนาระบบงานคลังคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการฝึกอบรมไปแล้ว 500 แห่งตามเป้าหมาย

(2.4) จัดทำเป้าหมายมาตรฐานขั้นต่ำการบริการสาธารณะเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมประสิทธิภาพการให้บริการของ อปท. ได้ดำเนินการประเมินเป้าหมายมาตรฐานในการจัดบริการสาธารณะของเทศบาลและ อบต. กับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 20 อปท. ในพื้นที่ 6 จังหวัด (สมุทรปราการ ชลบุรี อุบลราชธานี พิษณุโลก สงขลา และเชียงใหม่) ซึ่ง อปท. ให้การยอมรับว่า ตัวชี้วัดส่วนใหญ่มีความเหมาะสมสำหรับการประเมิน และจะได้นำแบบประเมินที่มีการปรับปรุงแล้วไปจัดเก็บข้อมูล อปท. ในพื้นที่เป้าหมาย 300 แห่ง เพื่อนำมาประมวลผลเบื้องต้นก่อนที่จะดำเนินการให้ครอบคลุมเทศบาลและ อบต. ทุกแห่งต่อไป

(2.5) สนับสนุนการจัดการศึกษาและสถานีนามัยที่ได้รับถ่ายโอนให้มีประสิทธิภาพ โดยการพัฒนาครู อาคารสถานที่ สถานีนามัยจำนวน 35 แห่งให้แก่องค์กรบริหารส่วนตำบลที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการดีเด่นปี 2548 และ 2549 ฯลฯ รวม 36 โครงการ

(2.6) ส่งเสริมประชาธิปไตยและกระบวนการประชาสังคม ผ่านการติดตามประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และพัฒนาความโปร่งใสของการปฏิบัติงาน ได้ตรงตามเป้าหมายจำนวน 7,853 แห่ง จัดทำและเผยแพร่มาตรฐานทางจริยธรรมและคุณธรรมของข้าราชการและลูกจ้างแล้วเสร็จคิดเป็นร้อยละ 75 การพัฒนาขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน รวมทั้งอำนวยความสะดวกและบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วเสร็จ 7,853 แห่ง

(3) การปรับปรุงกฎหมาย และแผนงาน/โครงการให้มีประสิทธิภาพ และความโปร่งใสในการบริหารจัดการของราชการภูมิภาค และท้องถิ่นมากขึ้น แต่ทิศทางยังไม่เอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่นในระยะยาว ในปี 2550 ได้มีการปรับปรุง พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 มอบอำนาจให้จังหวัดกว้างขวางขึ้นตลอดจนส่งเสริมให้มีคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัดเพื่อสนับสนุนให้การบริหารราชการเป็นไปด้วยความโปร่งใสเป็นธรรม และมีความรับผิดชอบ รวมทั้งมีการออก พรฎ. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำแผนพัฒนาและงบประมาณของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด พ.ศ.2551 เพื่อสนับสนุนการวางแผนพัฒนาจังหวัดให้สามารถ

ตอบสนองประชาชน และชุมชนได้อย่างแท้จริงมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ความพยายามที่จะเพิ่มบทบาทของราชการส่วนภูมิภาคในด้านการพัฒนาต่าง ๆ ทำให้มีขอบเขตการดำเนินงาน การวางแผน การจัดสรรงบประมาณที่ไปทับซ้อนกับ อปท. และไม่เป็นอิสระเท่าที่ควร ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ การสร้างความเข้มแข็งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระยะยาว

(4) การสร้างความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภค สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้ดำเนินงานช่วยเหลือผู้บริโภคตรวจสอบผู้ประกอบการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยในปี 2551 สามารถดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยยุติเรื่องร้องเรียนแล้วเสร็จ 911 ราย ให้คำปรึกษาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค จำนวน 17,496 ราย การตรวจสอบและรับจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง 1,482 ราย รับดำเนินคดีแทนผู้บริโภค 484 ราย จัดงาน “วันคุ้มครองผู้บริโภคไทย 2551” และ ประกาศให้ “2551 เป็นปีแห่งชัยชนะผู้บริโภค” เมื่อวันที่ 29 - 30 เม.ย. 2551 ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ เป็นต้น ซึ่งส่งผลให้การร้องเรียนลดน้อยลง

3.5 ส่งเสริมภาคธุรกิจเอกชนให้เกิดความเข้มแข็ง สุจริต และเป็นบรรษัทภิบาลมากขึ้น รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้ภาครัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจที่สนับสนุนให้มีการใช้หลักคุณธรรม จริยธรรมและหลักธรรมาภิบาล ควบคู่กับการประกอบกิจการ (มาตรา 84) ซึ่งรัฐบาล องค์กรภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชนได้มีการดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนธรรมาภิบาลของเอกชนมากขึ้น ดังนี้

(1) จัดทำมาตรการส่งเสริมกรรมการและผู้บริหารรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ และผู้บริโภคมากขึ้น คณะกรรมการบรรษัทภิบาลแห่งชาติกำลังดำเนินการปรับแนวทางและ มาตรการบังคับใช้กฎหมาย (Enforcement) ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อช่วยสร้างภาพพจน์ที่ดีใน สายตาของผู้ลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ พร้อมทั้งยกระดับบรรษัทภิบาลให้ก้าวหน้าทัดเทียม กับระดับสากลโดยเร็ว โดยจะยกร่างกฎหมาย ให้มีมาตรการลงโทษทางแพ่ง เพื่อเพิ่มความ หลากหลายของเครื่องมือการลงโทษ คาดว่า มาตรการนี้ จะส่งผลให้การลงโทษมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยจะให้กระทรวงยุติธรรมเป็นแกนนำในการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อพิจารณาปรับปรุงด้านการบังคับ ใช้กฎหมายทั้งระบบ โดยคณะทำงานจะรับนโยบายจากคณะกรรมการฯ เพื่อพิจารณาร่างกฎหมาย รองรับมาตรการลงโทษทางแพ่ง และนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป นอกจากนั้น เพื่อป้องกันการ ถูกกลั่นแกล้งจากคู่กรณี และสร้างขวัญและกำลังใจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบการดำเนินคดี จึงเห็นควรปรับปรุงกฎหมาย เพื่อเพิ่มความคุ้มครองให้เจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐที่ได้ปฏิบัติ หน้าที่โดยชอบด้วย

(2) พัฒนาขีดความสามารถของผู้บริหาร/กรรมการของบริษัท ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ยกระดับการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียน เพื่อสร้างความ เชื่อมั่นและส่งเสริมการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยการสนับสนุนกรรมการบริษัทจดทะเบียนเข้ารับการ

อบรมบทบาทหน้าที่การเป็นกรรมการบริษัท (Directors Accreditation Program: DAP) จำนวน 7 รุ่น รวมทั้งสิ้น 423 คน ซึ่งเมื่อรวมกับการจัดอบรมในปีที่ผ่านมาจนถึง ณ สิ้นปี 2550 มีกรรมการบริษัทจดทะเบียนที่ผ่านการอบรมแล้วทั้งสิ้น 3,038 คน คิดเป็นร้อยละ 70 ของกรรมการทั้งระบบ

(3) เสริมสร้างบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ให้มีธรรมาภิบาลและรับผิดชอบต่อสังคม โดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ดำเนินการแล้วหลายด้าน คือ 1) สร้างความรู้ความเข้าใจ และให้คำปรึกษาแนะนำแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 2) ใช้มาตรการเชิงบวกกระตุ้นบริษัทจดทะเบียนให้เห็นความสำคัญของการเป็นบรรษัทภิบาล และการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะโดยสมัครใจ และ 3) ส่งเสริมการบริหารจัดการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการจัดตั้งสถาบันธุรกิจเพื่อสังคม (Corporate Social Responsibility Institute: CSRI) ได้รับการจัดตั้งโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2550

(4) เสริมสร้างธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทนอกตลาดหลักทรัพย์ โดยภาครัฐ¹³ และภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง อาทิ สมาคมวิชาชีพ¹⁴ สถาบันวิชาการ¹⁵ องค์กรพัฒนาเอกชน¹⁶ เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ธุรกิจเอกชนทั้งที่อยู่ในและนอกตลาดหลักทรัพย์ฯ ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในองค์กร และมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคมที่อยู่แวดล้อมรอบองค์กร พร้อมทั้งกระตุ้นและผลักดันให้ภาคธุรกิจเอกชนดำเนินการตามแนวปฏิบัติที่ได้มาตรฐานสากลที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลและรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งมีการดำเนินการที่สำคัญๆ ดังนี้

(4.1) ส่งเสริมให้ธุรกิจปฏิบัติตามแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน โดยหอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย จัดโครงการประกาศเกียรติคุณรางวัลดีเด่นด้านจรรยาบรรณ “รางวัลจรรยาบรรณดีเด่นหอการค้าไทย” เพื่อรณรงค์ เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลให้แก่สมาชิก และให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ประกอบการอื่นให้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ดีขององค์กรต่อไป โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณา 10 ประการ คือ การให้เป็นธรรมแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคและคู่ค้า การรักษาความสุจริต กิจกรรมที่ส่งเสริมจริยธรรม กิจกรรมช่วยเหลือสังคม การส่งเสริมการบำบัดและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สิทธิเสรีภาพของบุคคล การลดความเสี่ยงของกิจการ และมุ่งการส่งเสริมหลักการปฏิบัติอันเป็นเลิศในองค์กร

¹³ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมการค้าภายใน สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ศูนย์ส่งเสริมธุรกิจเพื่อสังคม (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)

¹⁴ หอการค้าไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมบริษัทจดทะเบียน

¹⁵ สถาบันคีนันแห่งเอเชีย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

¹⁶ สถาบันไทยพัฒน์ สถาบันปว้ย อึ้งภากรณ์

(4.2) ส่งเสริมการสร้างธรรมาภิบาลในภาคเอกชนและสังคม โดย

» **กำกับดูแลให้ธุรกิจปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายที่กำหนด** โดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้า มีโครงการและกิจกรรมที่สำคัญ เช่น การส่งเสริมธรรมาภิบาลภาคธุรกิจผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) การสร้างแรงจูงใจเพื่อมุ่งเน้นให้ได้มาซึ่ง “วิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice)” เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ มุ่งเน้นการจذبบรมสัมนาเพื่อส่งเสริมความเข้าใจให้กับธุรกิจ เป็นต้น

» **มุ่งเสริมสร้างธรรมาภิบาลในภาคเอกชนและสังคม** โดยส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรมและป้องกันการผูกขาดตัดตอนทางการค้า ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการธุรกิจการค้ามีคุณธรรม จริยธรรมในการประกอบการและรับผิดชอบต่อผู้บริโภคและสังคม ซึ่งในปี 2549 - 2550 กรมการค้าภายในได้ดำเนินการส่งเสริมการค้าและบริการให้มีการประกอบการที่ดีมีมาตรฐานเพื่อเป็นทางเลือกแก่ผู้บริโภค รวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนให้เข้ามามีบทบาทในการดูแลความเป็นธรรมทางการค้า ประกอบด้วย 5 โครงการ ได้แก่ โครงการเสริมสร้างมาตรฐานจริยธรรมการประกอบธุรกิจการค้า (Code of Conduct) โครงการจัดระบบมาตรฐานการประกันสินค้าและบริการ (Warranty) โครงการพัฒนาระบบการค้าเพื่อเพิ่มทางเลือกให้ผู้บริโภค โครงการธงฟ้า – ราคาผู้ผลิต เพิ่มทางเลือกและลดค่าครองชีพแก่ประชาชน (Factory and Farm Outlet) และโครงการ Hotline แม่บ้าน 1569 เป็นต้น

» **การสร้างองค์ความรู้ความรับผิดชอบต่อสังคม** โดยสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ได้จัดทำโครงการการศึกษาความพร้อมขององค์กรและหน่วยงานของไทยเพื่อรองรับการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) โดยจ้างสถาบันคีนันแห่งเอเชียจัดทำ “ร่างมาตรฐานสากลว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม” เพื่อใช้ศึกษาในเชิงวิชาการ และสถาบันไทยพัฒน์ มูลนิธิบูรณะชนบทไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้จัดทำรายงาน “6 ทิศทาง CSR ปี 2551 : High Performance CSR” เพื่อให้เห็นทิศทางที่ต่อเนื่องในการขับเคลื่อน CSR ขององค์กรธุรกิจจากการสร้างพันธมิตรแห่งความรับผิดชอบต่อสังคมสู่การเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะความรับผิดชอบต่อสังคมสูงให้สอดคล้องกับกระแสความเคลื่อนไหวของ CSR โลก และในปี 2551 กำลังดำเนินงานโครงการพัฒนาซีเอสอาร์เชิงกลยุทธ์ (Strategic CSR Development) การจัดทำแผนแม่บทซีเอสอาร์ (CSR Master Plan) และโครงการ CSR Campus เพื่อต้องการส่งเสริมความรู้ในเรื่อง CSR ให้กระจายไปสู่ภูมิภาคใน 75 จังหวัดทั่วประเทศ

» **การส่งเสริมธรรมาภิบาลของธุรกิจ SMEs** โดยสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ร่วมกับสถาบันปวช อังภากรณ์ และสมาคมธนาคารไทย จัดมอบ “รางวัลธรรมาภิบาลให้แก่กิจการ SMEs ขนาดย่อม” ที่ยึดมั่นหลักการบริหารจัดการด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส มีความรับผิดชอบต่อ มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นปัจจัยพื้นฐานการดำเนินงาน ได้แก่ รางวัลธรรมาภิบาลดีเด่นแห่งปี 2551 รางวัลธรรมาภิบาลด้านการปฏิบัติต่อผู้บริโภค รางวัลธรรมาภิบาลด้านการปฏิบัติต่อพนักงาน และรางวัลธรรมาภิบาลด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม

» การส่งเสริมประกอบธุรกิจตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อ

ต่อสังคมและผู้บริโภค โดยสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค จัดทำฉลากสินค้าที่ควบคุมฉลาก จัดทำสัญญาธุรกิจที่ควบคุมสัญญาและหลักฐานการรับเงิน ได้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด และไม่เอาเปรียบผู้บริโภค โดยมอบประกาศเกียรติคุณและตราสัญลักษณ์ให้แก่ผู้ผลิตสินค้า จำนวน 46 ราย 29 ราย และมอบรางวัลภาพยนตร์โฆษณาดีเด่นทางโทรทัศน์เพื่อผู้บริโภค การส่งเสริมสังคม ศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม รวม 17 รางวัล รวมทั้ง เสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการขออนุญาต ก่อสร้างอาคาร และควบคุมการก่อสร้างอาคารให้ได้มาตรฐานตามหลักวิศวกรรมและเป็นไปตามกฎหมาย แก่ผู้ประกอบการธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 130 คน การป้องกันปัญหากรณีเอาเปรียบผู้บริโภค ในธุรกิจการให้เช่าที่อยู่อาศัยที่เรียกเงินประกัน จำนวนทั้งสิ้น 190 คน และการป้องกันปัญหาการเอาเปรียบผู้บริโภคกรณีจำหน่ายทองรูปพรรณที่ไม่ได้มาตรฐาน จำนวนทั้งสิ้น 123 ราย

3.6 การปฏิรูปกฎหมาย กฎระเบียบ และขั้นตอนกระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อสร้างความสมดุลในการจัดสรรประโยชน์จากการพัฒนา โดยมีผลการดำเนินการที่สำคัญ คือ

(1) **การพัฒนาและเสริมสร้างระบบงานยุติธรรม** เช่น การพัฒนาระบบการนำพิจารณาคดีของคดีและต่อเนื่องเพื่อรับทราบปัญหาอุปสรรคในการพิจารณาคดีของผู้พิพากษา การตรวจประเมินระบบและการให้การรับรองมาตรฐานศาลยุติธรรม การส่งเสริมการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาท ในชั้นศาลอุทธรณ์ การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการวางระบบ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องสู่ความสมานฉันท์ และการพัฒนาระบบงานอนุญาโตตุลาการ การจัดทำมาตรฐาน ผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ได้ตรงตามเป้าหมาย รวมทั้งดำเนินการตรวจพิสูจน์วิเคราะห์ด้านนิติเวชศาสตร์และด้านพิสูจน์หลักฐาน จำนวน 7,534 รายการ ตลอดจนการการผลักดันนโยบาย แนวทาง มาตรการเพื่อสนับสนุนการพัฒนากระบวนการยุติธรรม ได้ จำนวน 20 เรื่อง

(2) **การพัฒนากฎหมายการศึกษา** โดยมีการปรับปรุงและตรากฎหมายที่เกี่ยวกับการศึกษา ทั้งกฎหมายระดับพระราชบัญญัติและอนุบัญญัติ เพื่อให้กฎหมายเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา รวมทั้งสิ้นจำนวน 106 ฉบับ และเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา จำนวน 251 เรื่อง โดยการตราและปรับปรุงกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ มีจำนวน 18 ฉบับ ซึ่งอยู่ในขั้นตอนต่างๆ ดังนี้ 1). ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว จำนวน 6 ฉบับ 2) อยู่ระหว่างรอประกาศในราชกิจจานุเบกษา จำนวน 11 ฉบับ และ 3). ค้างอยู่ในการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จำนวน 1 ฉบับ

(3) **การพัฒนากฎหมายและระเบียบการคลังได้แก่** 1)การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการ จำนวน 40 ฉบับให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 (ดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 แล้วจำนวน 35 ฉบับ) 2) การปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบทางด้านการคลัง เช่น พระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุมกรรมการ (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2550 ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ พ.ศ. 2550 และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ พ.ศ. 2550 และ 3) การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายการคลัง เช่น ปรับปรุงหลักเกณฑ์การเช่ารถยนต์มาใช้ในราชการ ร่างพระราชบัญญัติการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. ... (ในส่วนของกรมบัญชีกลาง) และ 3) พระราชกฤษฎีกาเงินช่วยเหลือค่าครองชีพผู้รับเบี้ยหวัดบำนาญ (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2550 เป็นต้น

3.7 การรักษาและเสริมสร้างความมั่นคงเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการประเทศสู่ดุลยภาพและความยั่งยืน กระทรวงกลาโหมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการที่สำคัญๆ สรุปได้ดังนี้

(1) **พัฒนาขีดความสามารถของกองทัพให้มีประสิทธิภาพมีความพร้อมในการป้องกันประเทศและตอบสนองต่อภัยคุกคามในทุกรูปแบบสถานการณ์ได้จับใจ** โดยกระทรวงกลาโหมได้มีการดำเนินงานที่สำคัญคือ การพัฒนาระบบบริหารราชการให้เกิดประสิทธิภาพจำนวน 62 โครงการ หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 100 ของเป้าหมายที่กำหนดไว้ การวิจัยและพัฒนาทางทหาร เช่น จัดแปลงปืนเล็กยาวเอ็ม 16 เอ 1 ของกองทัพบก จำนวน 10,000 กระบอก ดำเนินโครงการวิจัยเกี่ยวกับอาวุธยุทธโศปกรณ์จำนวน 9 โครงการ ปรับปรุงและพัฒนาการสื่อสารระบบโทรคมนาคมให้ครอบคลุมพื้นที่หน่วยทหารทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาเครือข่ายระบบโทรคมนาคมสำรองให้สามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพทันสมัย และประสานสอดคล้องกันมากขึ้น เช่น การบูรณาการระบบการสื่อสารไปยัง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ บูรณาการด้านการสื่อสารร่วมกับส่วนราชการพลเรือน รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน และปรับปรุงพัฒนาการรักษาความปลอดภัยระบบการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีความปลอดภัยและมั่นคงยิ่งขึ้น และพัฒนาระบบส่งข้อมูลภาพ (Video Data Link) จาก บ.ลาดตระเวนทางอากาศ มายังสถานีภาคพื้น เป็นต้น

(2) **ระดมสรรพกำลังและทรัพยากรของกองทัพร่วมสนับสนุนการพัฒนาแก้ไขปัญหาสำคัญของประเทศ ร่วมกับหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่-**

(2.1) **การดำเนินโครงการสนับสนุนการฟื้นฟูป่าร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อถวายพระเกียรติ** เช่น โครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ โครงการปลูกพืชพลังงานทดแทนปาล์มน้ำมัน โครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ปลูกป่าเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โครงการจุฬาภรณ์พัฒนา 6 จังหวัดปัตตานี โครงการ “ร้อยใจไทย รวมใจปลูกป่า” โครงการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์กิจกรรมปลูกป่าเพื่อรักษาสีเขียวตลอด และโครงการพลิกฟื้นผืนป่าด้วยพระบารมี ด้วยการปลูกป่าไปแล้วจำนวนรวมทั้งสิ้น 10,265 ไร่ สร้างฝายประเภทต่าง ๆ รวม 25,444 ฝาย เป็นต้น

(2.2) การดำเนินโครงการสนับสนุนเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อถวายพระเกียรติ เช่น โครงการกล้าแผ่นดินด้วยเศรษฐกิจพอเพียง โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และโครงการฟาร์มตัวอย่างในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เป็นต้น

(2.3) การดำเนินโครงการพระราชดำริร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อถวายพระเกียรติที่สำคัญ ๆ เช่น โครงการพระราชดำริมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จังหวัดนราธิวาส โครงการพระราชดำริ “ข้าวกล้องแรกผลิยอดดอย 6” โครงการสวนสุขภาพบึงฤๅษีเฉลิมพระเกียรติ สำหรับเป็นสถานที่พักผ่อนและออกกำลังกายของประชาชน โครงการร่วมใจชาวตรังมิตร จากวันแม่ถึงวันพ่อ 116 วัน และ โครงการศูนย์ครูไต่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี เป็นต้น โดยกองทัพบก ได้มีส่วนในการดำเนินงานในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 120 โครงการ

(3) จัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านความมั่นคงภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติที่สำคัญ ได้แก่

(3.1) การรักษาความมั่นคงแห่งรัฐใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยกระทรวงกลาโหมดำเนินการจัดตั้งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 เป็นหน่วยรับผิดชอบแก้ไขในภาพรวม จัดตั้งศูนย์ประสานงานเครือข่ายการวิจัยเพื่อสนับสนุนการแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และจัดตั้งกองพลพัฒนาและพิทักษ์ทรัพยากรขึ้นเพื่อรองรับภารกิจแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น และกระทรวงมหาดไทย จัดทำแผนยุทธศาสตร์ ศอ.บต. โดยกำหนดให้มีหมู่บ้าน/ตำบลสันติสุขใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เพิ่มขึ้นจำนวน 320 หมู่บ้าน และดำเนินการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนให้แล้วเสร็จ จำนวน 333 เรื่อง จัดระบบรักษาความสงบเรียบร้อยแล้วเสร็จ 1,742 หมู่บ้าน ส่งเสริมประสิทธิภาพและ มวลชนในการร่วมสร้างความสงบเรียบร้อยในจังหวัดชายแดนภาคใต้แล้วเสร็จ 1,742 หมู่บ้าน และส่งเสริมวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้เกิดสันติสุขและสมานฉันท์แล้วเสร็จ 1,742 หมู่บ้าน เป็นต้น

(3.2) การสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ โดยกระทรวงการต่างประเทศดำเนินการรักษา ส่งเสริมและเพิ่มพูนความสัมพันธ์ทางการเมืองและความมั่นคงกับมิตรประเทศที่เป็นมหาอำนาจและมีบทบาทสำคัญในภูมิภาคต่างๆ ของโลก อาทิ การเยือนไทยและการไปเยือนประเทศต่างๆ ของผู้นำประเทศ การประชุมร่วมกันของผู้นำประเทศต่างๆ เป็นต้น ส่งเสริมภาพลักษณ์ของไทยในสายตาของประเทศ/องค์กร/สื่อมวลชน/บุคคลที่มีบทบาทชี้นำความคิดของต่างประเทศต่อประเทศไทย และเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประเทศไทยให้กับกลุ่มเป้าหมาย โดยการเร่งฟื้นฟูความเชื่อมั่นในประเทศไทยจากผลกระทบกรณี 19 กันยายน 2549

จัดทำ จัดแปล และเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องและทันเหตุการณ์ เกี่ยวกับพัฒนาการทางการเมือง การลงประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญ การจัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ระดับประชาชน ระหว่างไทย-สหรัฐฯ การฟื้นฟูความเชื่อมั่นของต่างประเทศต่อประเทศไทยอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศไทยในช่วงปี 2551 การลงนามความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) เป็นต้น รวมทั้งแสวงหาและเพิ่มการเข้าถึงในระดับชุมชนท้องถิ่นของประเทศ/องค์กรระหว่างประเทศในส่วนที่ยังไม่เคยสัมผัสมาก่อน หรือยังมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันน้อยการจัดทำยุทธศาสตร์ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศต่างๆ เป็นต้น

(3.3) การเสริมสร้างกระบวนการยุติธรรม โดยจัดตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 75 แห่ง อบรมเครือข่ายยุติธรรมชุมชนใหม่ได้จำนวน 3,675 ราย จัดอบรมผู้ประสานงานยุติธรรมชุมชน มีผู้เข้าร่วมจำนวน 711 ราย จากเป้าหมาย 600 ราย จัดตั้งศูนย์ต้อนรับผู้ร่วมสร้างสันติสุขในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ปรับความคิดความเชื่อในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง (จังหวัดชายแดนใต้) จำนวนคนที่เข้ารับการปรับความคิดความเชื่อที่เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 990 คน อบรมพัฒนาศักยภาพเครือข่ายฯ จำนวน 735 ราย จากเป้าหมาย 800 ราย และการรับเรื่องราวร้องทุกข์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 471 เรื่อง รวมทั้งการอำนวยความสะดวกได้แก่ 1) ตรวจสอบความเห็นสั่งฟ้องและไม่ฟ้องของพนักงานอัยการจำนวน 2,292 คดี 2) ร่วมชั้นสูตรพลิกศพกรณีการตายโดยการกระทำของเจ้าพนักงานหรืออยู่ระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานจำนวน 440 คดี 3) โกล่เกลี่ยข้อพิพาทของอำเภอและกฎหมายและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ และ 4) อบรมให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม 4 ครั้ง

(3.4) การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการดำเนินการที่สำคัญๆ คือ

» **การพัฒนาการศึกษา** ได้แก่ 1) จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2551 – 2554 2) พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ อาทิ พัฒนาการเรียนรู้ระบบสองภาษาแบบประยุกต์ (ไทย-มลายู) โดยใช้ภาษามลายูถิ่นและภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ในโรงเรียนนาร่อง 12 โรงเรียน ประมวลนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย ขยายการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศอย่างหลากหลาย พัฒนาอิสลามศึกษา พัฒนาหลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับปริญญาตรีในคณะศิลปศาสตร์ 2 สาขา คือ สาขาเซรีอะฮ์ และ สาขาวิชาอาหรับ พัฒนาการสอนพระพุทธศาสนาในโรงเรียนของรัฐ พัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี และ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ผู้ปกครองนักเรียน ให้กับโรงเรียน 1,133 โรงเรียน 3) จัดกิจกรรมเรียนรู้ 3 ภาษาพาสันติสุข แก่ผู้ไม่รู้หนังสือไทย 4,000 คน มีผู้เข้าร่วม 4,519 คน กิจกรรมการเรียนรู้ภาษามลายูถิ่น แก่ ผู้ไม่รู้ภาษามลายู ประชาชนทั่วไป ข้าราชการตำรวจ ทหาร มีผู้เข้าร่วม 1,908 คน และกิจกรรมการเรียนรู้ภาษามลายูกกลาง แก่ผู้ไม่รู้ภาษามลายูกกลางและประชาชนทั่วไป มีผู้เข้าร่วม 329 คน และ 4) สร้างโอกาสทางการศึกษาแก่เยาวชนและนักเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น

» **พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับตำบล หมู่บ้าน**

ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น จัดกิจกรรมผู้นำสตรีร่วมสร้างสันติสุขจำนวน 4 รุ่น รวม 565 คน จัดกิจกรรมพัฒนาความเข้มแข็งของผู้นำสตรีร่วมสร้างสันติสุขกับการขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 1 รุ่น 100 คน จัดกิจกรรมฝึกอบรมที่วิทยาการโครงการสันติสุขครอบครัวชายแดนใต้จังหวัด ยะลาปัตตานี นราธิวาส สตูล และสงขลา รวม 440 คน จัดกิจกรรมจัดค่ายสันติสุข ครอบครัวชายแดน ใต้ 5 จำนวน 100 หมู่บ้านๆ ละ 5 ครอบครัวรวมทั้งสิ้น 500 ครอบครัว กิจกรรมถักทอสันติสุข ครอบครัวชายแดนใต้ด้วยหนังสือนิทาน กลุ่มเป้าหมายคือครัวเรือนที่พ่อ-แม่ที่มีบุตรอายุ 1 - 5 ปีซึ่ง ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการระดับจังหวัดและเครือข่ายสตรีที่ผ่านการอบรมตาม โครงการพลังสตรีร่วมสร้างสันติสุข 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 100 หมู่บ้านๆละ 5 ครอบครัวรวมทั้งสิ้น 500 ครอบครัว กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ 5 จังหวัดชายแดนใต้ และ ฝึกอบรมสร้างความสุขด้วยเศรษฐกิจ พอเพียง จังหวัดปัตตานี จัดฝึกอบรมให้แก่ครัวเรือน จำนวน 3,000 ครัวเรือน และขยายผลไปสู่ ครัวเรือนอื่น ๆ จำนวน 6,999 ครัวเรือน นอกจากนี้ยังมีการฝึกอบรมนักเรียนเพื่อให้มีทักษะอาชีพและ สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประกอบอาชีพให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีผู้รับบริการจำนวน 29,437 คน จัดสอนวิชาชีพและฝึกทักษะให้แก่นักเรียน นักศึกษาในโรงเรียนสอน ศาสนาอิสลาม และ ประชาชนในพื้นที่ มีผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรระยะสั้นจำนวน 1,865 คน เป็นต้น

(3.5) การป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติด และจัดระเบียบสังคม ได้แก่

» **การใช้วิธีการประชาคมโดยวิธีลับ** มอบหมายกำหนด/

ผู้ใหญ่บ้านผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการแก้ไขปัญหายาเสพติด และอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติด ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (VDO Conference)

» **การป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดโดย 1) ดำเนินการ**

ค้นหาผู้เสพ/ผู้ค้า/ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด 2) จัดทำแผนกลยุทธ์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของอำเภอ และบูรณาการให้การสนับสนุนงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ ในการจัดตั้งจุดตรวจ จุดสกัด และการปราบปรามยาเสพติด และเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหายาในพื้นที่ อำเภอที่มีการ นำเข้ายาเสพติดมากและมีการปลูกฝิ่นหนาแน่นต่อเนื่องในพื้นที่ 9 จังหวัด 26 อำเภอ 3) ดำเนินการ ฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติดที่ได้รับการบำบัด และกลับสู่สังคม 4) จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะ ยาเสพติดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ศตส.อปท.) ครอบคลุมแล้ว จำนวน 7,851 แห่ง 5) เสริมสร้าง ครอบครัวและชุมชนเข้มแข็ง โดยได้ดำเนินการจัดค่าย “สร้างพลังแผ่นดินรุ่นใหม่ ต้านภัยยาเสพติด” กับกลุ่มผู้นำเยาวชนจากศูนย์เยาวชนตำบล 75 จังหวัดๆ ละ 2 คน รวม 150 คน ผู้นำชุมชนและ ข้าราชการกรมการพัฒนาชุมชนเข้าร่วมจำนวน 4,000 คน ให้สามารถขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนอย่างยั่งยืนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ 5) ด้านการ วรรณคดีประชาสัมพันธ์ โดยใช้สื่อทางไกลผ่านดาวเทียม (ETV) สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ถนนศรีอยุธยา เขตพญาไท กรุงเทพฯ จัดนิทรรศการและสัปดาห์ต่อต้านยาเสพติด ลงคอลัมน์ข่าว

เรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน หนังสือพิมพ์บ้านเมือง และหนังสือพิมพ์แนวหน้า จัดทำภาพข่าวในเว็บไซต์กรมการพัฒนาชุมชน รวมทั้งการร่วมกับโครงการ TO BE NUMBER ONE โครงการโรงงานสีขาวณรงค์ให้นายจ้าง ลูกจ้าง ร่วมมือป้องกันการค้าประเวณีในโรงงานอย่างยั่งยืน มีสถานประกอบกิจการเข้าร่วมโครงการ 1,171 แห่ง ลูกจ้างที่เกี่ยวข้อง 110,878 คน ผ่านเกณฑ์ 1,014 แห่ง ลูกจ้างที่เกี่ยวข้อง 145,929 คน

» **จัดระเบียบสังคมในระดับจังหวัด** โดยทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ประกอบการในพื้นที่ 75 จังหวัด รวม 73,532 แห่ง กวาดล้าง จับกุม สถานบริการและสถานประกอบการที่ฝ่าฝืนกฎหมายและนโยบายจัดระเบียบสังคมในห้วงเดือน กุมภาพันธ์ – สิงหาคม 2551 รวม 2,152 แห่ง/ราย

» **จัดระเบียบสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** โดย

- 1) จัดทำแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในทุกพื้นที่ปี 2552 ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายและศักยภาพตามสถานการณ์
- 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งสนับสนุนการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดของปัญหายาเสพติดในสถานบริการตามอำนาจหน้าที่ และ
- 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งให้ความร่วมมือกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการในเรื่องเกี่ยวกับการจัดระเบียบสังคม

4 ประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไป

สถานการณ์การบริหารจัดการที่ดีในสังคมไทยใน 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ในสายตาโลกลดลง ทั้งในเรื่องประสิทธิภาพภาครัฐ ความโปร่งใส และเสถียรภาพทางการเมือง แต่การบริหารจัดการที่ดีของภาคเอกชนมีแนวโน้มที่ดีขึ้นมาก โดยเฉพาะเรื่องบทบาทกรรมการ ความเชื่อถือผู้บริหาร ความรับผิดชอบต่อสังคม และการให้ความสำคัญกับลูกค้า ทั้งนี้ประเทศไทยมีการปรับปรุง/ยกร่างกฎหมาย การจัดตั้งองค์กรกลไกเพื่อการขับเคลื่อนสังคมไทยไปสู่การบริหารจัดการที่ดี มีความก้าวหน้าไปค่อนข้างมาก โดยเฉพาะเรื่อง การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนให้สามารถเข้าร่วมในการบริหารจัดการประเทศของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งทำให้ประชาชนมีการตื่นตัวทางการเมืองสูงขึ้น มีการใช้สิทธิลงคะแนนเลือกผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ตลอดจนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเพิ่มขึ้นกว้างขวาง รวมทั้งการปรับปรุงระบบราชการไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเริ่มปรากฏอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

เพื่อให้การดำเนินการมีความต่อเนื่อง บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของแผนฯ ในช่วงที่เหลือของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จึงควรเร่งดำเนินงานในประเด็นต่างๆ ดังนี้

4.1 การเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนไทยในทุกกระดับ เพื่อหล่อหลอมความรู้สึกสร้างทัศนคติ ค่านิยม จิตสำนึก ในการดำเนินชีวิตของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศให้มีเหตุผล มีคุณธรรม ยอมรับกติกาการอยู่ร่วมกัน ตระหนักในสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ การแก้ไขความขัดแย้งด้วยสันติวิธี โดยการรณรงค์ปลูกฝังจิตสำนึกประชาธิปไตยผ่านสื่อทุกประเภท และสร้างผู้นำประชาธิปไตยเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม

4.2 เร่งรัดการถ่ายโอนภารกิจ บุคลากร ตลอดจนการจัดสรรรายได้ไปพร้อมกับการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ความเป็นอิสระและความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน เพื่อให้องค์กรท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดบริการสาธารณะและพัฒนาแก้ไขปัญหาท้องถิ่นให้สามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ดูแลการพัฒนาคนทุกช่วงวัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยชรา รักษาวัฒนธรรมไทยที่ดีงามและถ่ายทอดสู่ลูกหลานอย่างต่อเนื่องช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตและการดำรงชีวิตของประชาชนในชุมชน ตลอดจน เป็นฐานสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในท้องถิ่น พร้อมทั้ง เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน/ประชาชน/ประชาสังคมให้สามารถแก้ไขปัญหาตนเองร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.3 ปรับปรุงโครงสร้างภาคราชการให้คล่องตัวและมีประสิทธิภาพ โปร่งใสให้ทำงานร่วมกับชุมชน พัฒนาระบบราชการทั้งส่วนกลางและภูมิภาคให้มีสมรรถนะสูง และปรับโครงสร้างระบบบริหารราชการให้คล่องตัว โดยกำหนดรูปแบบการให้บริการที่เหมาะสมกับภารกิจ พัฒนาคุณภาพการให้บริการที่รวดเร็วทันสมัย โปร่งใส ลดกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคและไม่เอื้อต่อการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเป็นธรรม ส่งเสริมการบริหารงานเชิงยุทธศาสตร์แบบบูรณาการในระดับพื้นที่ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในลักษณะสนับสนุนความเข้มแข็งของท้องถิ่นและชุมชน

4.4 ส่งเสริมภาคธุรกิจเอกชนให้เกิดความเข้มแข็ง สุจริต และมีธรรมาภิบาล เพื่อให้มีความสามารถในการแข่งขันกับประเทศต่างๆ ในอนุภูมิภาค และในตลาดโลกที่เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย และรับผิดชอบต่อสังคมทุกภาคส่วน โดย 1) ส่งเสริมสถาบันวิชาชีพ สมาคมวิชาชีพ กลุ่ม ชมรมผู้ประกอบการด้านธุรกิจให้เข้มแข็ง และมีบทบาทในการสร้างธรรมาภิบาล 2) รณรงค์สร้างให้ธุรกิจเอกชน ผู้บริหาร/กรรมการ ผู้ถือหุ้น ตลอดจนประชาชนทั่วไป รู้ถึงประโยชน์ในการ “กำกับดูแลธุรกิจที่ดี” ให้ได้ตามมาตรฐานสากล ประกอบธุรกิจอย่างซื่อสัตย์ ยุติธรรม คำนึงถึงส่วนรวม 3) สนับสนุนการจัดตั้งและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายองค์กรผู้บริโภค 4) ใช้มาตรการจูงใจและการกำกับดูแลที่เป็นอิสระจากภาครัฐเพื่อเสริมสร้างบรรษัทภิบาลในตลาดหลักทรัพย์

4.5 ปฏิรูปกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม ให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม โดยเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมที่อิงกับคุณธรรม จริยธรรม ความถูกต้อง และจรรยาบรรณวิชาชีพ ตลอดจนพัฒนากระบวนการยุติธรรมเพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสในสังคมสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมกันรวมทั้งเร่งรัดการออก พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

4.6 พัฒนาระบบและกลไกการควบคุมคอร์รัปชันให้มีพลัง เพื่อป้องกัน ตรวจสอบ และปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบในสังคมให้หมดสิ้นไป โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม/ชุมชน สร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ และสร้างความเข้มแข็งให้กับกลไกการตรวจสอบสาธารณะประชาชน สื่อ นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน ให้เข้มแข็งสามารถติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจของภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเร่งดำเนินการพัฒนาการเมือง และนักการเมืองให้มีจริยธรรม โดยจัดให้มีระบบ กระบวนการ และกลไกในการตรวจสอบการดำเนินงานที่ยึดหลักคุณธรรม นิติธรรมที่โปร่งใสตรวจสอบได้ และให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน

4.7 สร้างความสมานฉันท์ในสังคมภายใต้วัฒนธรรมประชาธิปไตย พัฒนากลไกการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี เพื่อเป็นเครื่องมือและแนวทางให้พลเมืองของชาติประพฤติปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันอย่างปรองดอง รู้รักสามัคคี ยอมรับความแตกต่างหลากหลายด้านเชื้อชาติ ความเชื่อ วัฒนธรรม และศาสนาของกลุ่มคนในสังคมเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม รู้จักแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี

